

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Школа за основно и средње музичко образовање
„Стеван Мокрањац“
Пожаревац
Кнеза Лазара бр. 1
012/523-396
office@mokranjac.rs
www.mokranjac.rs

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

2025–2029.

Пожаревац, јун 2025.

На основу одредби члана 61, 68. и 69. Закона о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018 - др. закон, 10/2019, 27/2018 - др. закон, 6/2020, 129/2021, 92/2023 и 19/2025, у даљем тексту: Закон), чл. 44. и 45. Статута Школе за основно и средње музичко образовање "Стеван Мокрањац" Пожаревац дел. бр. 787 од 9.6.2022. године (у даљем тексту: Статут) и чл. 32. Пословника о раду Школског одбора Школе за основно и средње музичко образовање "Стеван Мокрањац" Пожаревац дел. бр. 1495 од 19.8.2019. године (у даљем тексту: Пословник о раду), Школски одбор Школе за основно и средње музичко образовање "Стеван Мокрањац" Пожаревац, дана 27.6.2025. године, на 44. седници донео је

ОДЛУКУ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Школа за основно и средње
музичко образовање
"СТЕВАН МОКРАЊАЦ"
1604
27.6.2025. го.

УСВАЈА СЕ Школски програм Школе за основно и средње музичко образовање "Стеван Мокрањац" Пожаревац за период од 2025 - 2029. године.

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења.

Образложење

Сходно одредбама чл. 61, 68. и 69. Закона, чл. 44. и 45. Статута и чл. 32. Пословника о раду, одлучено је као у изреци Одлуке.

ПРИЛОГ: Школски програм Школе за основно и средње музичко образовање "Стеван Мокрањац" Пожаревац за период од 2025 - 2029. године

Председник Школског одбора
Школе за основно и средње музичко
образовање "Стеван Мокрањац"
Пожаревац

Маја Тодоровић
Маја Тодоровић

САДРЖАЈ

I	ОПШТЕ ОСНОВЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....	7
	Увод	8
	Циљеви школског програма.....	10
	Полазне основе – регулатива	11
	Циљеви музичког образовања.....	13
	Историјат наше школе.....	14
	Специфичности наше школе	15
	Наше снаге.....	15
	Мото, мисија и визија	16
	Образовни нивои и организација рада	17
	Преглед образовних програма у музичкој школи	17
	Језик на коме се остварује настава.....	17
II	ПРЕДШКОЛСКО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ – ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД.....	18
	Наставни програм за предшколско музичко образовање.....	18
	Музичко забавиште	18
	Припремни разред	19
III	ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ	22
	Табеларни приказ инструмената по месту школе	22
	Упис ученика у основну музичку школу.....	22
	Прилагођавање наставе ученицима са сметњама и инвалидитетом	22
	План наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање	23
	А. Одсек за класичну музику – шестогодишње образовање и васпитање	23
	А. Одсек за класичну музику – четворогодишње образовање и васпитање	23
	Испити и смотре.....	24
	Основни наставни облици извођења програма, број ученика у групама и трајање часова	25
	Организација наставе	26
	Настава главног предмета – инструмента, односно певања.....	26
	Настава солфеђа и теорије музике	26
	Настава оркестра, хора и камерне музике	26
	Клавирска сарадња корепетиција.....	26
	Додатна настава	27
	Допунска настава	27
	Припремна настава	27
	Настава на даљину.....	27
	Циљеви, задаци и очекивани исходи наставе у основној музичкој школи.....	28
	Културна и јавна делатност.....	30
	Програм наставних предмета за основну школу (шестогодишње образовање).....	31
	Клавир.....	31
	Хармоника	47
	Флаута	53
	Гитара.....	64
	Виолина.....	72

Труба	82
Хорна.....	90
Кларинет	97
Виолончело.....	102
Саксофон.....	110
Солфеђо.....	118
Теорија музике	134
Оркестар – гудачки	136
Оркестар – хармоника	138
Оркестар – гитара	140
Оркестар – мешовити	142
Хор.....	144
Камерна музика.....	145
Програми наставних предмета за основну школу (четворогодишње образовање)	147
Соло певање.....	147
Солфеђо.....	154
Теорија музике	164
Упоредни клавир.....	166
Начин остваривања наставе у основној музичкој школи	174
Начин остваривања програма наставе инструмената и соло певања – индивидуалне наставе.....	174
Начин остваривања програма солфеђа и теорије музике	177
Начин остваривања програма оркестра, хора и камерне музике	178
IV СРЕДЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ.....	180
Циљеви средњег музичког образовања и васпитања	180
Програми оријентисани на процесе и исходе учења.....	180
Планирање наставе и учења.....	181
Праћење и вредновање наставе и учења.....	182
Наставни план за средње музичко образовање и васпитање.....	183
Преглед одсека и образовних профила у средњој музичкој школи.....	183
Главни предмети по табелама.....	183
Ученички статус у средњој музичкој школи.....	183
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ У СРЕДЊОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ.....	184
ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ	186
ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ.....	187
ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ И ОБРАДУ ЗВУКА.....	188
Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности.....	190
Остваривање плана и програма наставе и учења.....	190
Ученички статус у средњој музичкој школи.....	190
Испити.....	191
Организација наставе	194
Подела одељења на групе према врсти предмета.....	194
Настава за ученике на кућном и болничком лечењу, настава код куће и настава на даљину	195
Стандарди постигнућа у општеобразовним предметима за крај средњег образовања.....	195
Међупредметне компетенције за крај средњег образовања	196

ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ У СРЕДЊОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ ..197

Општеобразовни предмети 197

Српски језик и књижевност	197
Енглески језик	218
Италијански језик	246
Филозофија	257
Психологија	259
Социологија	270
Историја са историјом културе и цивилизације	276
Математика	293
Физика	308
Информатика	311
Физичко и здравствено васпитање	321
Грађанско васпитање	330
Верска настава	338

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗА ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ И ЗАЈЕДНИЧКИ

.....350

Главни предмет – Клавир	350
Главни предмет – Хармоника	358
Главни предмет – Виолина	365
Главни предмет – Виолончело	373
Главни предмет – Гитара	379
Главни предмет – Флаута	385
Главни предмет – Кларинет	393
Главни предмет – Саксофон	399
Главни предмет – Труба	405
Главни предмет – Хорна	411
Главни предмет – Соло певање	420
Солфеђо (одсек за класичну музику и одсек за музичку продукцију и обраду звука)	428
Хармонија	438
Музички облици	445
Музички инструменти	455
Контрапункт	459
Етномузикологија (за одсек за класичну музику и одсек за музичку теорију)	463
Историја музике са упознавањем музичке литературе	467
Национална историја музике	475
Камерна музика	478
Читање с листа за клавиристе	480
Читање с листа за хармоникаше	495
Читање с листа за гудачке инструменте	497
Читање с листа за гитару	501
Читање с листа за дрвене дуваче	505
Читање с листа за лимене дуваче	522
Читање с листа за соло певање	534
Клавирски дуо	538
Хор	547
Оркестар – гудачки	550
Оркестар – хармоника	552
Оркестар – гитара	554

Упоредни клавир (Одсек за класичну музику, осим за соло певање; Одсек за музичку продукцију и обраду звука)	556
Упоредни клавир – за соло певаче	561
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗА ОДСЕК МУЗИЧКА ТЕОРИЈА И ЗАЈЕДНИЧКИ	573
Солфеђо.....	573
Хармонија (одсек за музичку теорију и одсек за музичку продукцију и обраду звука).....	585
Хармонска пратња	593
Аранжирање	595
Контрапункт	600
Клавир „А” програм	604
Клавир „Б” програм	609
Клавир „Ц” програм	614
Хорске партитуре (одсек за музичку теорију и одсек за музичку продукцију и обраду звука)	626
Дириговање	629
Увод у компоновање.....	632
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗА ОДСЕК МУЗИЧКА ПРОДУКЦИЈА И ОБРАДА	
ЗВУКА	635
Звучно–музички процес МИДИ	635
Савремена МИДИ композиција и продукција	640
Звучно–музички процес АУДИО	641
Основе дизајнирања звука за медије.....	646
Савремена хармонија са импровизацијом и оркестрацијом.....	648
Основе пројектовања електроакустичке композиције	653
Аудио техника	655
Основи акустике.....	661
 V ПРОГРАМИ СТРУЧНИХ ОРГАНА, АКТИВА, ТИМОВА И СТРУЧНИХ	
ВЕЋА	664
НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ.....	664
ПЕДАГОШКИ КОЛЕГИЈУМ	664
СТРУЧНА ВЕЋА	666
Стручно веће клавириста	666
Стручно веће хармоникаша	667
Стручно веће дувачких инструмената и соло певача	669
Стручно веће гудача и гитариста	670
Стручно веће наставника Солфеђа, Теорије музике и Хора.....	671
Стручно веће клавирских сарадника (корепетитора).....	672
Стручно веће наставника теоретских предмета у СМШ	674
Стручно веће наставника опште-образовних предмета	676
Стручно веће наставника музичког забавишта и припремног разреда	677
Стручно веће наставника камерне музике	679
АКТИВИ	680
Стручни актив за развој школског програма	680
Стручни актив за развојно планирање	682
ТИМОВИ	684
Тим за самовредновање.....	684
Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва	685
Тим за обезбеђивање квалитета и развој установе	686

Тим за професионални развој	687
Тим за додатну подршку	688
Тим за инклузивно образовање	691
Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану.....	693
Тим за електронске алате	694
Тим за писање пројеката	695
Тим за промоцију и маркетинг школе и сарадњу са медијима	696
VI ПОСЕБНИ ПРОГРАМИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА.....	697
Програм допунске и додатне наставе	697
Програм културних активности у школи	698
Програм школског спорта и спортско-рекреативних активности	700
Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, програм спречавања дискриминације и програми превенције других облика ризичног понашања	701
Програм слободних активности ученика	706
Програм професионалне оријентације.....	711
Програм каријерног вођења и саветовања	711
Смернице за прилагођавање и пружање додатне подршке	713
Програм за надарене ученике	714
Програм здравствене заштите	715
Програм социјалне заштите	716
Програм заштите животне средине.....	717
Програм сарадње са локалном самоуправом	718
Програм сарадње са породицом	719
Програм излета, екскурзија, студијских путовања и наставе у природи	720
Програм рада школске библиотеке/ медијатеке	722
Програм безбедности и здравља на раду	725
Начин остваривања области развојног плана школе који утичу на образовно-васпитни рад	726
Факултативни наставни предмети, њихови програмски садржаји и активности којима се остварују	728
Начини остваривања и прилагођавања програма музичког и балетског образовања и васпитања ученика са изузетним способностима.....	732
Програм Ученичког парламента	732
Други програми и манифестације од значаја за школу.....	733
ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....	735

I ОПШТЕ ОСНОВЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Назив и врста Школског програма:	Школски програм основног и средњег музичког образовања и васпитања за Школу за основно и средње музичко образовање „Стеван Мокрањац” Пожаревац
Трајање Школског програма:	Школски програм ће се примењивати од 2025-2029. године
Сврха Школског програма:	Сврха школског програма је да обезбеди остваривање планова и програма наставе и учења, задовољење образовних интереса и потреба ученика, родитеља/законских заступника и локалне самоуправе, у складу са могућностима школе, као и да омогући оријентацију у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса, његових резултата и процену индивидуалног напретка сваког ученика.
Језик на коме се остварује настава:	Образовно-васпитни рад остварује се на српском језику и ћириличном писму у нашој школи

Увод

Школски програм је програмски документ који доноси Школски одбор на сваке четири године, најкасније два месеца пре почетка школске године. Школски програм припремају и израђују чланови Стручног актива за развој школског програма, а разматрају га и дају мишљење Савет родитеља и Ученички парламент. Овај документ израдили су чланови Стручног актива за развој школског програма у сарадњи са свим наставницима.

Стручни актив за развој школског програма чине следећи чланови:

1. Слађана Стојановић, координатор, наставник
2. Каролина Спречаковић, директор
3. Марија Вељковић, помоћник директора
4. Споменка Станисављевић, педагог
5. Ана Павловић, библиотекар
6. Славица Вељовић Величковић, наставник
7. Весна Богдановић, наставник
8. Александра Стојиљковић, наставник
9. Марија Запутил, наставник
10. Александра Гајић, наставник
11. Анђелија Мијатовић, наставник
12. Данијела Пауновић, наставник
13. Маја Цветковић, наставник
14. Сара Спречаковић, наставник
15. Марија Милић, наставник
16. Сара Стојковић, представник Ученичког парламента
17. Илија Рајковић, наставник – сарадник на изради документа
18. Драгана Муљајић, секретар – сарадник на изради документа

Овај школски програм чине сви садржаји, процеси и активности који имају за циљ остваривање образовно-васпитних задатака и сврху развијања знања, вештина, садржаја и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује интересе и потребе других. При изради школског програма, пажња је посвећена специфичностима школе, јер у свом склопу има предшколско, основно и средње музичко образовање. Музичка школа је пратила потребе локалне заједнице, али и новине које је уводило Министарство просвете Републике Србије и у складу са тим организовала свој рад. Полазиште рада на садржајима школског програма јесу потребе и интереси наших ученика, њихових родитеља и локалне заједнице.

Основна школа остварује школски програм, а може да остварује и: индивидуални образовни план за ученике и одрасле са сметњама у развоју, индивидуалан програм српског језика, односно језика националне мањине за ученике који не познају језик на коме се изводи настава, школски програм за музичко и балетско образовање, школски програм за образовање одраслих, васпитни програм за ученике у школи са домом и друге програме, у складу са посебним законом.

Средња школа остварује школски програм општег, стручног и уметничког образовања, а може да остварује и: индивидуални образовни план за ученике и одрасле

са сметњама у развоју, индивидуалан програм српског језика, односно језика националне мањине за ученике који не познају језик на коме се изводи настава, школски програм за музичко и балетско образовање, школски програм за образовање одраслих, васпитни програм за ученике у школи са домом, програм специјалистичког и мајсторског образовања, програм образовања за рад, програме стручног оспособљавања, обуке и друге програме, у складу са посебним законом.

Школски програм доноси се на основу наставног плана и програма, односно програма одређених облика стручног образовања.

Школским програмом обезбеђује се остваривање принципа, циљева и стандарда постигнућа, према потребама ученика и родитеља, односно старатеља и локалне заједнице.

Школски програм садржи:

- циљеве школског програма;
- назив, врсту и трајање свих програма образовања и васпитања које школа остварује и језик на коме се остварује програм;
- обавезне и изборне предмете и модуле, по циклусима, односно образовним профилима и разредима;
- начин остваривања принципа и циљева образовања и стандарда постигнућа, начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, програма других облика стручног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду;
- факултативне наставне предмете, њихове програмске садржаје и активности којима се остварују;
- начине остваривања и прилагођавања програма музичког и балетског образовања и васпитања, образовања одраслих, ученика са посебним способностима и двојезичног образовања;
- друга питања од значаја за школски програм.

Школски програм садржи и посебне програме:

- програм допунске и додатне наставе;
- програм културних активности школе;
- програм школског спорта и спортских активности;
- програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања;
- програм слободних активности ученика;
- програм професионалне оријентације;
- програм каријерног вођења и саветовања;
- програм здравствене заштите;
- програм социјалне заштите;
- програм заштите животне средине;
- програм сарадње са локалном самоуправом;
- програм сарадње са породицом;
- програм излета, екскурзија и наставе у природи;
- програм рада школске библиотеке;
- програм безбедности и здравља на раду;
- начин остваривања других области развојног плана школе који утичу на образовно-васпитни рад, друге програме од значаја за школу.

Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану чине прилог школског програма.

Циљеви школског програма

- Омогућавање остваривања Развојног плана Школе за основно и средње музичко образовање „Стеван Мокрањац”;
- Доношење програмске основе за израду и реализацију Годишњег плана рада школе;
- Остваривање и прилагођавање Наставних планова и програма;
- Остваривање циљева, задатака наставе и исхода;
- Унапређивање квалитета наставног процеса;
- Оспособљавање ученика да промишљено и одговорно доносе одлуке које се тичу уметничког развоја;
- Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса, као и изражавање на језицима различитих уметности;
- Развијање позитивног односа ученика према школи и учењу;
- Уважавање и повезивање искустава и знања које ученици стичу ван школе са садржајима наставе;
- Задовољавање потреба, уважавање индивидуалних карактеристика ученика у процесу стицања знања и вештина;
- Остваривање хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру наставних предмета и између различитих наставних предмета;
- Обезбеђивање једнаких услова за живот и рад у школи, како за ученике, тако и за наставнике;
- Укључивање ученика у културне активности, не само Школе, већ и локалне заједнице;
- Подстицање здравствених и физичких активности ученика, развој здравствене и социјалне заштите ученика;
- Развијање негативног става према насиљу;
- Заштита ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- Развијање свести о друштвеној одговорности и припадности, усвајање вредносних ставова и подстицање индивидуалне одговорности;
- Оспособљављање ученика за доношење избора о даљем образовању;
- Развој здравог начина живота, свести о важности сопственог здравља, еколошке свести и очувања животне средине;
- Развој свести о значају друштвене одговорности и улога, као и учествовања у животу локалне заједнице;
- Развој осећања припадности друштву и култури као целини и осећање припадности ширем европском друштвеном и културном простору;
- Усвајање и изградња општекултурних и цивилизацијских вредносних ставова који произилазе из националне, европске и светске културне баштине, уз очување и преношење властитог културног наслеђа и неговање традиције;
- Активна укљученост у живот заједнице, односно породице;
- Усмеравање и учење ученика да кориристе различите ресурсе;
- Оспособљавање за решавање проблема, развој свести о себи, самоиницијативе, тимског и предузетничког духа.

Полазне основе – регулатива

Законски оквир

- Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/2017, 27/2018. – др. закон, 10/2019, 6/2020, 129/2021, 92/2023. и 19/2025.);
- Закон о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС”, бр. 55/2013, 101/2017, 27/2018. – др. закон, 10/2019, 129/2021, 92/2023. и 19/2025.);
- Закон о средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС”, бр. 55/2013, 101/2017, 27/2018. – др. закон, 6/2020, 52/2021, 129/2021. – др. закон, 92/2023. и 19/2025.);
- Закон о уџбеницима („Службени гласник РС”, бр. 27/2018. и 92/2023.);
- Закон о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, 35/2023.).

Подзаконски акти (Правилници)

- Правилник о Националном оквиру образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 98/17.);
- Правилник о упису ученика у средњу школу („Сл. гласник РС”, бр. 23/2023, 34/2023, 26/2024, 77/2024, 101/2024, 41/2025. и 44/2025.);
- План и програм наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање („Сл. гласник РС – Просветни гласник”, број 5/2019. и 9/2020.);
- Правилник о наставном плану и програму основног музичког образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 5/2010.);
- Правилник о наставном плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама („Службени гласник РС”, бр. 6/90. и „Просветни гласник” бр. 4/91, 7/93, 17/93, 1/94, 2/94, 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05, 6/05, 11/05, 6/06, 12/06, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 8/10. (исправка), 11/13, 14/13, 5/14, 3/15, 11/16, 13/18, 30/19. (др. правилник), 15/19, 15/20.);¹
- Правилник о програму наставе и учења општеобразовних предмета у стручним школама („Службени гласник РС – Просветни гласник”, број 7/2023.);

¹ Правилник је престао је да важи у делу који се односи на екскурзије даном ступања на снагу Правилника о организацији и остваривању екскурзије у средњој школи („Службени гласник РС”, број 30/2019), односно 3. маја 2019. године (види члан 15. Правилника – 30/2019-50).

Правилник је престао је да важи, изузев делова: „Програм заједничких предмета за I разред стручних школа” и „Програм образовања и васпитања за II, III и IV разред”, који се односе на наставне програме предмета: 1) матерњи језик и књижевност (албански језик и књижевност, бугарски језик и књижевност, мађарски језик и књижевност, турски језик и књижевност, босански језик и књижевност, словачки језик и књижевност, хрватски језик и књижевност, румунски језик и књижевност); 2) буњевачки језик за први, други, трећи и четврти разред; 3) кинески језик и цивилизација за први, други, трећи и четврти разред; 4) јапански језик и цивилизација за први, други, трећи и четврти разред; 5) руски језик за први разред средње школе (прва година учења); 6) шпански језик за први разред средње школе (прва година учења); 7) румунски језик са елементима националне културе за први и други разред средње стручне школе у четворогодишњем трајању, за ученике припаднике румунске националне мањине; даном почетка примене Правилника о програму наставе и учења општеобразовних предмета у стручним школама („Службени гласник РС – Просветни гласник”, број 7/2023) односно 1. септембра 2023. године (види члан 3. Правилника – 7/2023-3).

- Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање („Сл. гласник РС – Просветни гласник”, бр. 9/93, 2/94, 4/96, 19/97, 15/2002, 10/2003, 7/2005, 4/2006, 4/2007, 4/2009, 8/2009, 11/2010, 10/2013, 11/2013, 14/2013. и 10/2016.);
- Правилник о измени Правилника наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање („Сл. гласник РС”, бр. 10/2013. и 11/2023. – др. правилник);
- Правилник о плану и програму наставе и учења уметничког образовања и васпитања за средњу музичку школу („Службени гласник РС – Просветни гласник” 8/20, 11/20. и 15/20.);
- Правилник о Програму опште и уметничке матуре („Службени гласник – Просветни гласник” бр. 11/2017.);
- Правилник о програму стручне матуре и завршног испита („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 1/18.);
- Правилник о плану и програму наставе и учења за гимназију („Службени гласник РС – Просветни гласник”, број 4/20, 12/20, 15/20, 1/21, 3/21, 7/21 и 14/23.);
- Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за средње школе („Просветни гласник”, бр. 6/03, 23/04, 9/05. и 11/16.);
- Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању („Службени гласник РС”, бр. 10/24.);
- Правилник о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС”, бр. 10/24.);
- Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање („Службени гласник РС”, бр. 74/2018.);
- Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС”, бр. 11/24.);
- Правилник о ближим условима у погледу простора, опреме и наставних средстава за остваривање наставних планова и програма образовања и васпитања за стручне предмете за образовне профиле у трогодишњем и четворогодишњем трајању у стручним и уметничким школама у подручју рада Култура, уметност и јавно информисање („Службени гласник РС”, бр. 19/2015-1.);
- Правилник о организацији и остваривању екскурзије у средњој школи („Сл. гласник РС” бр. 30/2019.);
- Правилник о стандардима рада квалитета установе („Службени гласник РС”, бр. 14/2018. и 1/24.);
- Правилник о вредновању квалитета рада установа („Службени гласник РС”, 10/2019. и 77/24.);
- Правилник о садржају и начину вођења евиденције и издавању јавних исправа у основној школи („Сл. гласник РС”, бр. 66/2018, 82/2018, 37/2019, 56/2019, 112/2020, 6/2021, 85/2021. и 102/2022. – др. правилник);
- Правилник о евиденцији у средњој школи („Сл. гласник РС”, бр. 102/2022.);
- Правилник о јавним исправама које издаје средња школа („Сл. гласник РС”, бр. 102/2022. и 34/2023.).

Интерни акти

- Статут Школе за основно и средње музичко образовање „Стеван Мокрањац” Пожаревац, дел. бр. 787, од 9. 6. 2022. године;

- Школски развојни план 2024-2029. године;
- Правилник о безбедности и здрављу на раду школе, од 18. 3. 2025. године;
- Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у школи и свих активности које организује школа, дел. бр. 1683, од 20. 11. 2023. године;
- Правилник о оцењивању ученика школе, дел. бр. 583/14, од 5. 4. 2018. године, са Изменом и допуном Правилника, дел. бр. 1498, од 19. 8. 2019. године;
- Правилник о испитима школе, дел. бр. 513/10, од 5. 4. 2018. године, са Изменом и допуном Правилника, дел. бр. 1497, од 19. 8. 2019. године, Изменом и допуном Правилника, дел. бр. 787/2, од 9. 6. 2022. године и Изменом и допуном Правилника, дел. бр. 300, од 21. 2. 2025. године;
- Правилник о ванредним ученицима, дел. бр. 583/13, од 5. 4. 2018. године и Измена и допуна Правилника о ванредним ученицима, дел. бр. 298, од 21. 2. 2025. године;
- Правилник о васпитно-дисциплинској и материјалној одговорности ученика школе, дел. бр. 315, од 27. 2. 2019. године;
- Правилник о начину евидентирања и праћења друштвено-корисног, односно хуманитарног рада и извештавања о његовим ефектима школе, дел. бр. 314, од 27. 2. 2019. године;
- Протокол о вођењу ученика на путовања, излете, такмичења и концерте ван школе, дел. бр. 2248, од 21. 12. 2018. године.

Циљеви музичког образовања

Општи циљеви музичког образовања:

- Музичко образовање и васпитање остварује се са циљем да сваком ученику омогући:
- развој репродуктивно-креативних и естетских аспеката личности, у складу са развојним потребама, уметничким потенцијалима и интересовањима;
- да упозна себе и да самостално, промишљено и одговорно доноси одлуке, пре свега у вези са уметничким развојем и будућим животом;
- да се определи и оспособи за одређену уметничку професију, осигура своје уметничко ангажовање и остварује сопствене приходе;
- познавање и разумевање друштвеног и културног окружења, њихове међусобне повезаности и сопственог места у њима;
- развој осећања припадности друштву и култури као целини, као и осећања припадности ширем европском друштвеном и културном простору.
- Музичко образовање и васпитање има за циљ да сваког ученика оспособи за:
- континуирано уметничко образовање, у складу са сопственим потребама, интересовањима и потенцијалима;
- изградњу и очување личне уметничке аутономије и интегритета;
- успешно суочавање са изазовима будућег уметничког живота;
- креативно коришћење слободног времена и аматерско бављење уметношћу;
- усвајање и изградњу општекултурних и цивилизацијских вредносних ставова, који произилазе из националне, европске и светске културне баштине;
- очување и преношење властитог културног наслеђа;
- активан допринос развоју, очувању и неговању властите традиције и културе;

- уважавање, сарадњу и солидарност са припадницима различитих етничких и културних група;
- допринос интеграцији у укупне европске културне и уметничке токове.

Историјат наше школе

Школа за основно и средње музичко образовање „Стеван Мокрањац” у Пожаревцу започела је свој рад формирањем Основне школе 1949. године која је почела са наставом 1. априла 1950. године. Средња музичка школа отвара се 1982. године, чиме је многоструко покренут музички живот у Пожаревцу.

Школу данас похађа преко 800 ученика на 11 одсека (клавир, хармоника, гитара, виолина, виолончело, флаута, кларинет, труба, хорна, саксофон и соло певање), као и припремни разред, а у средњој школи на одсеку музичког сарадника, музичког извођача и дизајнера звука има 80 ученика.

У школи је запослено 113 радника, од тога 93 наставника. Ради већином млад, образовни кадар, који је део образовања прошао кроз ову установу, тако да у Пожаревцу не недостаје музички кадар.

Школа за основно и средње музичко образовање „Стеван Мокрањац” има издвојена одељења у: Костолцу, Кучеву, Малом Црнићу и Великом Градишту. Улагани су огромни напори како би се формирала ова одељења и створени су одлични услови за рад. Њиховим оснивањем дата је шанса деци да се музички образују и проширују културне видике.

Школа поседује сопствени тонски студио и издаје сваке године компакт диск „Најуспешнији ученици”. Поседује видео технику и бележи све најзначајније догађаје. Школа издаје лист „Prima Vista” почев од 2001. године, једном до два пута годишње.

Школа је била организатор следећих такмичења: Школско такмичење ученика гитаре „Меморијал Милош Ђорђевић”, државно Такмичење младих солфеђиста у марту и Међународно такмичење дрвених дувача – Пожаревац у априлу.

Школа је добитник великог броја награда на домаћим и међународним такмичењима у Чешкој, Мађарској, Француској, Аустрији, Италији, Словенији, Босни и Херцеговини...

Током целе школске године организују се концерти најзначајнијих гостујућих уметника. Наступали су сви најјеминентнији уметници из Србије, као и велики број уметника из иностранства. Протеклих година школа је била организатор Националне концертне сезоне под покровитељством Министарства културе. Такође, учествовала је у важном уметничко педагошком пројекту „Дидактички концерти” који је организовао Факултет музичке уметности.

Ученици и наставници наступају на свим градским манифестацијама и културним догађањима ван Пожаревца, а школа има добру сарадњу са многим установама културе у земљи.

Школа сарађује са братским музичким школама „Карол Пахор” Птуј, Словенија, „Владо Милошевић” Бања Лука, Република Српска и Градском музичко-певачком школом из Минхена (Немачка), као и са збратимљеном заједницом школа са именом „Мокрањац”, којих има 8 у Србији.

Музичка школа добитник је следећих награда: Повеља поводом Дана радника (1979), Повеља о награди 15. октобар СО Пожаревац (1981), Повеља о награди 15. октобар града Пожаревца (2012), Повеља културе Културно-просветне заједнице (1982), Повеља културе Културно-просветне заједнице (1996.), Општинска награда СО Велико

Градиште (2001.), Признање „Капетан Миша Анастасијевић” (2013), Октобарску награду Општине Мало Црниће (2014), Изузетна Вукова награда за 2019. годину, коју додељује Културно-просветна заједница Србије за изузетан допринос развоју културе у земљи и свесрпском културном простору. Директор школе, Зоран Марић, је у јануару 2015. год. добио Светосавску награду за 2014. годину, коју додељује Министарство просвете и информисања, као и награду Благодарје, коју додељује Удружење књижевника Србије, 2017. године.

Квалитет школе потврђен је у процесу спољашњег вредновања од стране шесточлане комисије Министарства просвете, науке и технолошког развоја, када је на основу стандарда квалитета рада установа школа оцењена нивоом квалитета 4, са 100% остварених стандарда.

За 75 година постојања, школа је потврдила своју вредност кроз успехе ученика и наставника на такмичењима, концертима и наступима, остварујући врхунске резултате не само на пољу образовања и васпитања, већ и у културној сфери града, округа, али и државе.

Негујући традицију, али увек отворена за иновације и унапређење, Школа за основно и средње музичко образовање „Стеван Мокрањац” наставља да корача путем успеха. Вођена визијом развоја, квалитетним и посвећеним наставним кадром, као и талентованим ученицима, школа ће и убудуће бити значајан ослонац музичке културе у Пожаревцу и шире. Са истим жаром и енергијом наставиће да ствара услове за врхунско музичко образовање, подстиче уметничко стваралаштво и изнедрава генерације младих музичара који ће својим знањем и вештинама доприносити културном животу наше земље.

Специфичности наше школе

Школа за основно и средње музичко образовање „Стеван Мокрањац” је, може се слободно рећи, носилац музичког образовања и развоја културе на територији Браничевског округа. У нашој школи образовање стичу ученици од најмлађег узраста у музичком забавишту и припремном разреду, па до завршеног средњег, четворогодишњег образовања. Осим матичне школе у Пожаревцу, постоје и издвојена одељења у Костолцу, Кучеву, Великом Градишту и Малом Црнићу.

Наше снаге

- Снага наше Школе је квалитетан, стручно оспособљен професорски кадар, са развијеном радном етиком и професионалним односом према раду.
- Снага наше Школе је усклађивање рада у матичној школи и четири издвојена одељења, уз остваривање одличне сарадње међу колегама, кроз рад у стручним већима, тимовима и активима.
- Снага наше Школе је подмладак у Музичком забавишту које је основано са циљем да се најмлађи чланови друштва упознају са музиком и светом звука који их окружује, да оплемењују своју дењу машту и креативно се развијају кроз музику, игру и дружење. Циљ је да најмлађи упознају основне музичке појмове и вештине кроз песму, игру, бројалице и музичке приче. Овде учимо децу да воле музику и

помажемо им да стекну основну музичку културу, а уједно их и припремамо за (евентуални) упис у основну музичку школу. У музичко забавиште се могу уписати деца која имају 5, 6 или 7 година. Рад са децом одвија се у групама, које се формирају према годишту деце, тако да полазници буду у групи са својим вршњацима. Настава се одвија два пута недељно, а час траје 45 минута.

- Снага наше Школе је развијање љубави према музици, развијање креативног уметничког духа и способности свирања на музичком инструменту. Међу готово 600 ученика основне музичке школе који стичу прва знања и усвајају основне вештине свирања на жичаним, дувачким или инструментима са диркама, односно певања, сврстаним у 4 одсека: одсек гудача и гитаре (виолина, виолончело и гитара), Одсек дувача и соло певања (флаута, кларинет, саксофон, хорна, труба и соло певање), Клавирски одсек и Хармоникашки одсек.
- Снага наше Школе је у стварању будућих професионалих музичара – солиста, камерних или оркестарских музичара – сада ученика четворогодишње Средње музичке школе који се образују у оквиру три образовна профила: Музички извођач, Музички сарадник – теоретичар и Дизајнер звука.
- Снага наше Школе је у неговању пријатељских односа са свим музичким школама у Србији и земљама из окружења: Глазбена школа „Карол Похор” (Птуј, Словенија), Јавна установа Музичка школа „Владо Милошевић” (Бања Лука, Република Српска), Музичка школа у Сарајеву (Босна и Херцеговина).
- Снага наше Школе је активно учешће у јавном и културном животу свих пет градова у којима радимо.
- Снага наше Школе је висок ниво сарадње са локалном самоуправом, школском управом, установама културе, основним и средњим школама, вртићима и другим установама и предузећима.
- Снага наше Школе су учешће и успеси ученика и наставника на многобројним такмичењима.
- Снага наше Школе је опремљеност наставним и дидактичким средствима, стручном литературом, као и константан рад на унапређвању услова.
- Снага наше Школе је и тежња да сви ученици и запослени буду безбедни, те сталан рад на превенцији насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације.

Све ове снаге чине нашу Школу местом где се негује знање, подстиче креативност и развија љубав према музици. Управо захваљујући тим вредностима, Школа наставља да буде место настанка и развоја талената, ослонац културног живота заједнице и средина у којој се ученици и наставници заједно усавршавају и расту.

Мото, мисија и визија

Мото: Постани будућност музике

Мисија: Наша мисија је да будемо истински центар изврсности у области музичког образовања, пружајући свеобухватно, инспиративно и инклузивно искуство учења за све наше ученике. Кроз стручно вођење и подршку наставног особља, те кроз богат и разнолик курикулум, тежимо да подстакнемо сваког ученика да развије своје музичке таленте и стекне чврсте темеље у музичкој теорији, техници и извођаштву. Наша школа промовише креативност, самопоуздање и тимски рад, омогућавајући ученицима да истраже различите жанрове музике и развијају свој јединствени уметнички идентитет. Кроз ово свеобухватно искуство, желимо да инспиришемо наше

ученике да постану не само изврсни музичари, већ и самосвесни, одговорни и емпатични појединци који ће доприносити својој заједници и свету око себе.

Визија: Наша визија је да постанемо препознатљиви лидери у области музичког образовања, истакнути по својој посвећености изврсној, иновативном приступу учењу и подршци развоју целокупне личности сваког ученика. Желимо да наша школа постане не само место где се стичу музичке вештине, већ и центар који негује креативност, самопоуздање и инклузију. Кроз континуирано унапређивање наставних метода, технологије и ресурса, тежимо да пружимо инспиративно и динамично окружење у којем ће ученици моћи да истраже, расту и остваре свој пуни потенцијал, као уметници и као индивидуе. Наша визија је да сваки наш ученик заврши школовање са дубоким разумевањем музике, са спремношћу да се носи са изазовима савременог света и са љубављу према уметности која ће их пратити кроз цео живот.

Образовни нивои и организација рада

Музичка школа у Пожаревцу омогућава школовање у оквиру подручја рада: култура, уметност и јавно информисање, и то на три нивоа: предшколско, основно и средње музичко образовање.

Преглед образовних програма у музичкој школи

НИВО ОБРАЗОВАЊА	НАЗИВ ПРОГРАМА/ ПРОФИЛА	ТРАЈАЊЕ
Предшколско	Музичко забавиште	1 – 3 године
	Припремни разред	1 година
Основно	Шестогодишње основно музичко образовање	6 година
	Четворогодишње основно музичко образовање	4 године
Средње	Музички извођач – Одсек за класичну музику	4 године
	Музички сарадник – Одсек за музичку теорију	4 године
	Дизајнер звука – Одсек за музичку продукцију и обраду звука	4 године

Језик на коме се остварује настава

Образовно-васпитни рад у нашој школи остварује се на српском језику и ћириличном писму.

У случајевима када се образовање спроводи на језику националне мањине, страном језику или двојезично, учење српског језика је обавезно у складу са законом.

За ученике који користе знаковни језик, посебно писмо или друга техничка решења, образовно-васпитни рад се организује у складу са важећим законским прописима.

II ПРЕДШКОЛСКО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ – ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД

Наставни програм за предшколско музичко образовање

Предшколска група	Трајање часа	Недељни фонд	Годишњи фонд
Музичко забавиште	45 минута	2	70
Припремни разред	45 минута	2	70

Музичко забавиште

Музичко забавиште представља важан сегмент раног музичког образовања у нашој школи. Његов основни циљ је да се најмлађим суграђанима – деци узраста 6 и 7 година - на занимљив и забаван начин приближи свет музике кроз песму, игру и плес. На тај начин деца стичу основну музичку културу и развијају љубав према музици.

Осим што доприноси музичком развоју, овај програм има и шири утицај на укупни развој детета. Учење музике подстиче креативност, музички укус, критичко мишљење, као и емоционалну и социјалну интелигенцију. Такође, музичко забавиште има важну улогу у очувању културног наслеђа, јер деца кроз програм упознају традиционалне и савремене музичке садржаје.

Настава се одвија у групи, два пута недељно, у трајању од 45 минута. Програм је пажљиво осмишљен и прилагођен узрасту деце, а реализује се у подстицајном и пријатном окружењу које деца омогућава да слободно изражавају своја осећања и развијају своје музичке способности.

Музичко забавиште представља први корак ка организованом музичком образовању и важна је основа за касније укључивање у припремне и редовне разреде музичке школе.

Настава музичког забавишта одржава се само у централној школи.

Старосне групе:

Једна група узраста 6 година и две групе узраста 7 година.

Припремни разред

Ниво образовања	Основно музичко образовање		
Предмет/ Разред/ Циклус	СОЛФЕЋО – ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета солфеђо у припремном разреду је да код ученика развије љубав према музици, слободу и способност да се изразе кроз музику, чиме се ствара квалитетна основа за даљи наставак бављења музиком.		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у опремљеним учионицама са клавиром. Ученици остварују програм кроз музичко–дидактичке игре, песме, бројалице, слушање музике, развијање креативности уз помоћ различитих инструмената, удараљки.		
Праћење и вредновање наставе	Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума за праћење напретка.	Облик рада	Групни
		Методе рада	Демонстративна/ дијалошка/ монолошка/ рад на нотном тексту/ аудитивна/ активни рад ученика/ илустративна
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, за одговоран однос према околини		
Обавезни минимум	/		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	На крају школске године ученици полажу пријемни испит за први циклус, односно упис у први разред шестогодишњег или четворогодишњег музичког образовања, који обухвата следеће елементе: – Слух – Меморија – Хармонски слух – Ритам		
Јавни наступ:	Јавни час, концерт школе, самостални наступи – извођење научених песмица.		

ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ* * Обележени исходи и садржаји из ове области односе се и на музичко забавиште	- Изводи покрете кроз дечије и народне песме;* - Препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање - Препозна различите инструменте и извођачке саставе и разлике између вокалне и инструменталне музике; - Изведе бројалице, пева песме по слуху и песме различитих жанрова;* - Изрази доживљај музике коју слуша цртањем.*	Слушање музике уз покрет.* Слушање музике уз цртање.* Музички Орфови инструменти.* Дела различитих музичких жанрова примерених узрасту.* Певање дечијих и народних песмица примереног садржаја и карактера* Певање песмица различитог тонског рода и песмица модела. Препознавање дурског и молског тонског рода. Вокална и инструментална музика.	/	Музички буквар, Зорислава М. Васиљевић Слободна литература
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ* * Обележени исходи и садржаји из ове области односе се и на музичко забавиште	- Пева песмице по слуху* - Пева песмице моделе.	Развој музикалности.*	/	Музички буквар, Зорислава М. Васиљевић Слободна литература
МЕЛОДИКА, РИТАМ	- Опише својим речима доживљај музике у дуру и молу; - Опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера.	Музичка графомоторика: писање нотних вредности у линијском систему, писање виолинског и бас кључа.	/	Музички буквар, Зорислава М. Васиљевић Слободна литература
МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ	- Пише ноте различитог трајања и кључеве уз помоћ наставика; - Препозна и изводи песмице различитом динамиком (јако и тихо); - Препозна и изводи песмице различитог темпа (споро и брзо); - Изводи ритам уз покрет; - Уочи разлику између дводела и тродела; - Прати своје певање уз помоћ ритмичког инструмента;	Основне ознаке за динамику (форте, пиано), основне ознаке за темпо (спор и брз). Препознавање нотних трајања у примеру. Покрет у функцији ритма. Извођење ритмичке пратње – орфов инструментаријум (бубњићи, звечке...) и ручно израђени инструменти. Опажање и интонирање тонова и мотива наутралним слогом. Записивање нотних трајања: четвртине и осмине.	/	Музички буквар, Зорислава М. Васиљевић Слободна литература

	- Пева и препозна задате тонове и мотиве неутралним слогом.			
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО* * Обележени исходи и садржаји из ове области односе се и на музичко забавиште	- Смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; - Прави музичке инструменте од различитих материјала.*	Мелодијске и ритмичке импровизације. Ритмичка пратња дечијим инструментима: звечке, фрулице, даире...*	/	Музички буквар, Зорислава М. Васиљевић Слободна литература
МУЗИЧКИ БОНТОН* * Обележени исходи и садржаји из ове области односе се и на музичко забавиште	- Пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга/ другарице;* - Посете концертима у оквиру школе* - Учешће на манифестацијама и концертима.*	Слушање и уважавање извођача.* Правила понашања на концерту.* Учи се правилима сценског наступа.*		Музички буквар, Зорислава М. Васиљевић Слободна литература
ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ	- Промоција музичких инструмената.	Упознаје се са инструментима заступљеним у школи		Слободна литература
Кључне речи:	Развој музичке меморије, развој музикалности, креативност, импровизација, опажање и интонирање, дечији инструменти, љубав према музици...			

Настава припремног разреда одржава се у централној школи и свим издвојеним одељењима, док се настава музичког забавишта одржава само у централној школи.

Старосне групе:

- Музичко забавиште: 1 група узраст 6 година и 2 групе узраста 7 година
- Припремни разред:
 1. Централна школа: 2 групе узраста 8 година
 2. Издвојена одељења: 4 групе мешовитог узраста 7 и 8 година (Костолац, Велико Градиште, Кучево, Мало Црниће)

III ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

Табеларни приказ инструмената по месту школе

ОДЕЉЕЊЕ	ИНСТРУМЕНТИ КОЈИ СЕ ИЗУЧАВАЈУ
Матична школа Пожаревац	клавир, хармоника, виолина, гитара, виолончело, кларинет, саксофон, флаута, труба, хорна, соло певање, припремни разред
Издвојено одељење Костолац	клавир, хармоника, виолина, гитара, флаута, труба, хорна, соло певање, припремни разред
Издвојено одељење Мало Црниће	клавир, хармоника, флаута, соло певање, припремни разред
Издвојено одељење Велико Градиште	клавир, хармоника, виолина, гитара, кларинет, саксофон, соло певање, припремни разред
Издвојено одељење Кучево	клавир, хармоника, соло певање, припремни разред

Упис ученика у основну музичку школу

- У први разред основне музичке школе за инструменте виолина, виолончело, гитара, клавир, хармоника и флаута, може да се упише ученик од 9 година и млађи.
- У први разред основне музичке школе за инструменте кларинет, саксофон, хорна и труба може да се упише ученик од 11 година и млађи.
- У први разред основне музичке школе за соло певање, за женске гласове може да се упише ученик од 13 година и старији а за мушке гласове ученик од 16 година и старији.
- У први разред основне музичке школе може да се упише и старији ученик него што је наведено, уколико на пријемном испиту испољи изузетне музичке способности.

*Сви кандидати полажу пријемни испит, а рангирање се врши на основу резултата пријемног испита, изражених жеља кандидата за одређени инструмент и капацитета школе који се приказују у конкурс за упис ученика у ОМШ за сваку школску годину. Ученици могу похађати основну музичку школу у својству редовног и ванредног ученика.

Прилагођавање наставе ученицима са сметњама и инвалидитетом

Програм наставе и учења у основној музичкој школи прилагођава се ученицима са сметњама и инвалидитетом спровођењем мера индивидуализације (прилагођавањем простора и услова, метода рада, дидактичког материјала, начина давања инструкције и др, као и изменама садржаја активности, садржаја учења и исхода образовања и васпитања) односно припремом индивидуалног образовног плана, у складу са правилником о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање.

План наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање

Приказ циклуса образовања, наставних предмета, фонда часова по предметима и разредима за одсек класична музика

Шестогодишњи програм основне музичке школе обухвата изучавање следећих инструмената: виолина, виолончело, гитара, клавир, хармоника, флаута, кларинет, саксофон, хорна и труба. Поред наставе инструмента, на Одсеку за класичну музику изучавају се: солфеђо, теорија музике, оркестар, хор и камерна музика.

А. Одсек за класичну музику – шестогодишње образовање и васпитање

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус						Други циклус					
	I разред		II разред		III разред		IV разред		V разред		VI разред	
	Фонд часова											
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	-	-	2	70	2	70	2	66
СВЕГА	4	140	4	140	4	140	6	120	6	120	7	231

У оквиру четворогодишњег програма основног музичког образовања и васпитања реализује се настава из предмета соло певање. Поред наставе соло певања, изучавају се солфеђо, теорија музике и упоредни клавир.

А. Одсек за класичну музику – четворогодишње образовање и васпитање

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Соло певање	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Упоредни клавир	1	35	1	35	1	35	1	33
СВЕГА	5	175	5	175	5	175	6	198

Испити и смотре

Преглед испита и периода реализације у основној музичкој школи

НАЗИВ ИСПИТА:	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ:	ПОЛАЖУ/ ОДНОСИ СЕ НА:
Пријемни испит	Јун/ август	Кандидати за упис у I разред
Годишњи испит	Јун	Ученици III–VI разреда (6-годишње), II–IV (4-годишње)
Разредни испит	Јун	Ученици који нису похађали више од трећине укупног броја часова
Поправни испит	Јун (завршни разреди)/ август	Ученици са до две недовољне оцене
Завршни испит	Мај / јун	Ученици VI (6-год.) и IV (4-год.), Ученици II и IV разреда соло певања
Испит за ниво знања првог циклуса	Јун	Ученици који нису завршили први циклус, а желе да упишу други циклус
Испит за ниво знања основне музичке школе	Мај	Ученици који нису завршили ОМШ, а желе да приступе пријемном за СМШ
Убрзано напредовање ученика	Јануар/ јун/ август	Ученици који убрзано напредују
Ванредни испит	Јануар/ јун/ август	Ванредни ученици

Опис и услови полагања испита у основној музичкој школи

Пријемни испит полаже се пре уписа у I разред, по правилу у јунском или августовском року. На пријемном испиту проверава се слух, ритам и музичка меморија. Ученици који су похађали програм припремног разреда, полажу пријемни испит.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из главног предмета полажу ученици III, IV, V и VI разреда шестогодишњег – II, III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из солфеђа полажу ученици III и VI разреда шестогодишњег и II и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Завршни испит из теорије музике полажу ученици VI разреда шестогодишњег и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из упоредног клавира, полажу ученици II и IV разреда Соло певања.

Ученици који на годишњем испиту основног музичког образовања и васпитања добију негативну оцену из главног предмета понављају разред. Ученици који на годишњем испиту добију негативну оцену из неког од осталих предмета полажу поправни испит у августовском року.

Ученици разреда у којима нема годишњег испита оцењују се годишњом оценом. Ванредни ученици полажу годишњи испит из свих предмета, у свим разредима.

Ученици који убрзано напредују полажу годишњи испит у три испитна рока, у јануарском, јунском и септембарском испитном року.

Разредни испит полажу ученици који, у току школске године, нису похађали више од трећине укупног броја часова, а утврди се да нису савладали садржај наставног програма за тај разред. Ученици такође полажу разредни испит из предмета из којег није одржано више од трећине часова утврђених наставним планом. Ученици који добију негативну оцену на разредном испиту полажу поправни испит у августовском року, а ученици завршног разреда у јунском и августовском року.

Поправни испит полажу ученици са недовољном оценом из предмета из којег се не полаже годишњи испит и ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из солфеђа, теорије музике и упоредног клавира.

Ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из главног предмета не могу да полажу поправни испит. Ученик који има до две недовољне закључене оцене полаже поправни испит у августовском року, а ученик завршног разреда у јунском и августовском року.

Испит за ниво првог циклуса основног музичког образовања – контролни испит полажу ученици који нису завршили први циклус основног музичког образовања, а желе да се упишу у други циклус музичког образовања.

Испит за ниво знања основне музичке школе полажу ученици који немају завршену основну музичку школу, а желе да приступе пријемном испиту за упис у средњу музичку школу.

Смотре

Смотре се организују у циљу провере знања и напредовања ученика у току и на крају школске године према наставном плану и програму одговарајућег одсека и предмета и остварују се на основу школског програма.

Смотре и обавезни јавни наступи не подлежу конвенционалном, нумеричком начину оцењивања. Њихова сврха је да омогуће јавни увид у процес учениковог развоја и напретка, као и да буду неопходан полигон за ученичко рано стицање извођачког искуства.

Стручна већа Музичке школе „Стеван Мокрањац“ на почетку сваке школске године доносе одлуку о начину вредновања ученичких постигнућа на смотрама и степену остварености исхода.

Основни наставни облици извођења програма, број ученика у групама и трајање часова

- Програм наставе и учења у основној музичкој школи реализује се у два облика: индивидуално (настава инструмента и певања) и групно (настава солфеђа, теорије музике, оркестра, хора и камерне музике).
- Група у предшколском програму наставе и учења може да има од 12 до 16 ученика. Група у програму наставе и учења предмета Солфеђо и Теорије музике може да има од 7-12 ученика, Оркестар од 12 – 30 ученика, Хор до 50 ученика. Када школа није у могућности да формира хор/оркестар онда формира камерни ансамбл у групи до 12 ученика.

- Час индивидуалне наставе и групног певања у I циклусу шестогодишњег и четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања траје 30 минута.
- Час упоредног клавира за ученике соло певања траје 45 минута.
- У другом циклусу часови групне наставе и сви остали часови индивидуалне наставе трају 45 минута.

Организација наставе

У музичкој школи образовно-васпитни рад организује се као индивидуална настава, групна настава и рад у ансамблима који могу обухватити све ученике школе.

Настава главног предмета – инструмента, односно певања

Током шестогодишњег (у I, II и III разреду) и четворогодишњег (у I и II разреду) основног музичког образовања и васпитања, час траје 30 минута, а у свим осталим разредима 45 минута. Настава главног предмета и упоредног клавира је индивидуална у свим разредима.

Час упоредног клавира за соло певање траје 45 минута.

Настава солфеђа и теорије музике

Часови солфеђа и теорије музике трају по 45 минута

Настава оркестра, хора и камерне музике

Настава оркестра је обавезна за ученике IV, V и VI разреда виолине, виолончела, хармонике, флауте, кларинета, саксофона, хорне и трубе. Поред стандардних оркестарских састава, школа може да формира и оркестре нестандартних састава у зависности од заступљености инструмената по врсти и годинама учења.

Ученици инструмента који не свирају у оркестру обавезни су да похађају наставу хора.

Настава камерне музике организује се за ученике IV, V и VI разреда шестогодишњег основног музичког образовања и васпитања. У случају када школа није у могућности да формира велике ансамбле – хор и оркестар се могу реализовати и у оквиру додатне наставе.

Часови оркестра, хора и камерне музике трају по 45 минута. За потребе јавне и културне делатности могуће је повећати фонд часова из ових предмета.

Клавирска сарадња корепетиција

Часови корепетиције у првом циклусу за гудачке, дувачке и ударачке инструменте трају 15 минута недељно по ученику.

Часови корепетиције за гудачке, дувачке и ударачке инструменте у другом циклусу трају 30 минута недељно по ученику.

Ученици првог циклуса соло певања наставу корепетиције имају 30 минута недељно по ученику, а другог циклуса 45 минута недељно по ученику.

Наставник корепетитор држи ученику наставу у присуству његовог наставника главног предмета и самостално као припрему за јавни наступ.

Додатна настава

Организовање додатне наставе у свим разредима предлажу стручна већа, у складу са уоченим потребама ученика и наставним планом и програмом. Предлози се заснивају на резултатима редовног праћења напредовања ученика, анализи успеха и идентификовању области у којима је потребна додатна подршка. Стручна већа одређују циљеве додатне наставе, број часова, као и динамику реализације, у сарадњи са одељењским старешинама.

Допунска настава

Организовање допунске наставе предлажу стручна већа, на основу редовног праћења постигнућа ученика и уочених тешкоћа у савладавању наставних садржаја. Допунска настава организује се за ученике који у учењу имају тешкоће због којих не постижу задовољавајући успех, односно не постижу исходе у складу са својим могућностима и прописаним стандардима. Циљ допунске наставе је пружање додатне подршке ученицима како би се отклонили недостаци у знању, побољшало разумевање градива и омогућило равномерније напредовање у наставном процесу. Настава се реализује кроз индивидуалан или групни рад, у терминима који не оптерећују ученике

Припремна настава

Школа организује припремну наставу за:

- редовне ученике који полажу разредни или поправни испит (у обиму од најмање 10% од годишњег фонда часова за дати предмет);
- ванредне ученике који полажу испите по наставном плану и програму;
- све ученике који полажу завршни или матурски испит (у обиму од најмање 5% од годишњег броја часова из предмета који се полажу).
- За ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, припремна настава и подршка се реализују у складу са индивидуалним образовним планом (ИОП).

Настава на даљину

Школа може организовати наставу на даљину као посебан облик образовно-васпитног рада у ситуацијама када ученик не може да похађа наставу у школи. Настава се реализује путем дигиталних платформи и ИКТ алата, у складу са расположивим ресурсима и уз обавезу остваривања прописаних циљева, исхода и стандарда. Обухвата

индивидуални, групни или одељенски рад и може се прилагодити кроз ИОП. Школа осмишљава реализацију садржаја за све предмете и прати напредовање ученика у складу са прописима.

Циљеви, задаци и очекивани исходи наставе у основној музичкој школи

Циљ наставе у основној музичкој школи је оспособљавање ученика за наставак школовања у средњој музичкој школи, а истовремено и за самостално, аматерско бављење музиком, на нивоу основношколског знања и искуства.

Задаци наставе у музичкој школи су:

- Оспособљавање ученика за јавне наступе, сваку врсту јавне презентације, самостално, као и у различитим ансамблима;
- Иновативна корелација међу одсецима у слободном садржају наставе;
- Интензиван и континуиран рад на развоју ученикових музичких способности слуха, ритма, музичке меморије;
- Упознавање ученика са грађом, акустичким својствима и изражајним могућностима одабраног инструмента (ученика који су одабрали певање – са својствима људског гласовног апарата);
- Овладавање техникама свирања на одабраном инструменту (за ученике певања – вокалном техником);
- Упознавање са елементарним агогичким знацима и значењем универзалних музичких изражајних средстава (темпа, ритма, метра, динамике, артикулације, акцентуације) у стилском и емоционалном обликовању композиција;
- Усвајање вештина течног читања и писања нота у разним кључевима, као континуиран рад на развоју вештине свирања или певања *Prima vista*;
- Усвајање основних знања из области музичке теорије и историје;
- Стицање самосталности у процесу учења и вежбања;
- Изградња навике редовног слушања уметнички вредне музике, развијање и профилирање естетских музичких критеријума;
- Развијање афирмативних етичких ставова у односу на општељудске вредности, националну и светску културну баштину, значај музичке уметности у светској култури, професију музичара и важност његове улоге у друштву;
- Успостављање веза и комуникације са локалном заједницом и њихово информисање о активностима школе преко свих доступних електронских и писаних средстава.

Очекивани исходи

Током и по завршетку процеса учења у Школи за основно и средње музичко образовање „Стеван Мокрањац”, у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, очекује се да ће ученици бити оспособљени да:

- усвајају и изграђују знање, примењују и размењују стечено знање;
- науче како да уче и да користе свој ум;
- овладају знањима и вештинама потребним за наставак школовања и укључивање у свет рада;

- идентификују и решавају проблеме и доносе одлуке користећи критичко и креативно мишљење;
- раде ефикасно са другима као чланови тима, групе, организације и заједнице;
- одговорно и ефикасно управљају собом и својим активностима;
- прикупљају, анализирају, организују и критички процењују информације;
- ефикасно комуницирају користећи се разноврсним вербалним, визуелним и симболичким средствима;
- ефикасно и критички користе научна и технолошка знања, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини;
- схватају свет као целину повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разумеју да нису изоловани;
- покрећу и спремно прихватају промене, преузимају одговорност и имају предузетнички приступ и јасну оријентацију ка остварењу циљева и постизању успеха.

Остваривање општих исхода образовања и васпитања обезбеђује се кроз све облике, садржаје и методе рада на свим нивоима образовања у оквиру укупног образовно-васпитног процеса.

Кључне компетенције за целоживотно учење

Кључне компетенције представљају интегрисани скуп знања, вештина и ставова који су потребни сваком појединцу за: лично испуњење и развој, активно учешће у друштвеном животу, запошљавање и континуирано учење током живота.

Оне обухватају:

- Комуникацију на матерњем језику
- Комуникацију на страном језику
- Математичке, научне и технолошке компетенције
- Дигиталну компетенцију
- Учење учења
- Друштвене и грађанске компетенције
- Осећај за иницијативу и предузетништво
- Културолошку освешћеност и изражавање

Међупредметне компетенције

Опште међупредметне компетенције, дефинисане за крај основног образовања, треба ускладити са компетенцијама у основној музичкој школи. Њихов циљ је функционално повезивање знања, вештина и ставова у различитим животним ситуацијама. Развијају се кроз све предмете, примењиве су у решавању проблема и представљају основу за лични развој, активно учешће у друштву, запошљавање и целоживотно учење.

За крај основног образовања и васпитања дефинисане су следеће опште међупредметне компетенције:

- Компетенција за целоживотно учење
- Комуникација
- Рад са подацима и информацијама
- Дигитална компетенција
- Решавање проблема
- Сарадња
- Одговорно учешће у демократском друштву

- Одговоран однос према здрављу
- Одговоран однос према околини
- Естетичка компетенција
- Предузимљивост и предузетничка компетенција

Културна и јавна делатност

Културна и јавна делатност основне музичке школе „Стеван Мокрањац“ у Пожаревцу представља важан део њене образовно-васпитне мисије и непосредно доприноси унапређивању уметничког развоја ученика, као и промоцији школе у широј друштвеној заједници. Ове активности обухватају:

- организовање школских и ваншколских ученичких јавних наступа и концерата (солисти, ансамбли, оркестри и хорови);
- организовање концерата гостујућих музичких уметника;
- активности везане за организовање учешћа ученика на домаћим и међународним музичким такмичењима (за солисте, камерне ансамбле, оркестре и хорове); смотре, фестивалима и сличним манифестацијама, као и за самостално организовање оваквих манифестација;
- организовање разних врста прослава, меморијала, размена, гостовања и сличних манифестација;
- организовање мајсторских курсева истакнутих музичких педагога и извођача;
- организовање студијских путовања;
- организовање медијских промоција разне врсте;
- успостављање разних облика сарадње са домаћим и иностраним образовним и културним институцијама.

Програм наставних предмета за основну школу (шестогодишње образовање)

Клавир

Први циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	КЛАВИР/ први, други, трећи разред/ први циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања, али и развијање стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења.		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења и утичу на годишњу оцену. Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалогска/ монологска/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика

Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција
Обавезни минимум	Први разред: лествице и трозвучи по програму; тридесетпет композиција; вежбе, етиде и разни комади. Други разред: лествице и акорди по програму; десет композиција по слободном избору, од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде или композиције виртуозних захтева); две полифоне композиције; два става из различитих сонатина (сонате) или један став сонатине (сонате) и варијације. Трећи разред: лествице и акорди по програму; десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде или композиције виртуозних захтева); две полифоне композиције; два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; једна композиција за четвороручно свирање.
Смотре	Први разред: Програм смотре на крају школске године: једна лествица по избору; једна етида или композиција виртуозних извођачких захтева; две композиције различитог карактера Смотра на крају године не подлеже нумеричком начину оцењивања. Други разред: Смотра (на крају првог полугодишта): једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред Програм смотре на крају школске године: једна етида или композиција виртуозних извођачких захтева; две композиције по слободном избору. Трећи разред: једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред
Испит (годишњи, матурски)	Трећи разред: једна етида; једна полифона композиција; један став сонатине или варијације; једна композиција по слободном избору
Јавни наступ:	Обавезна два јавна наступа током школске године.

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- опише својим речима делове клавира и начин добијања тона на клавиру; - правилно седи за клавиром; - изражајно пева, а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; - примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; - препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и опише их својим речима;	Положај за клавиром. Поставка руку и прстију. Вежбе за опуштање. Вежбе за правилно ритмизирање. Неговање музичке меморије. Привикавање ученика на самоконтролу звука и схватање музичког облика. Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Вежбе за гибкост зглоба (свирање интервала).	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди...	Једна од почетних школа за клавир – Томсон, Јела Кршић, Николајев Бајер: <i>Школа за клавир</i> – од вежбе 85 и даље Диверноа: <i>Етиде оп. 76</i> – основне вежбе за клавир Черни: <i>Оп. 599, оп. 139, I свеска</i> Гњесина: <i>Клавирска абечеда</i> , избор Лешхорн: <i>Мелодичне етиде оп. 192</i> , избор

	- опише својим речима појмове канон, имитација; - примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; - самостално свира кратке композиције напамет; - самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при извођењу музике; - користи уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.	Динамичке ознаке: пијано, мецофорте, форте, крешендо и диминуендо. Ознаке за темпо: анданте, модерато, алегро и друге.. Појам лука. Појам фразе. Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима. Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте. Увођење ученика у начине вежбања. Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале. Остале ознаке на које се наилази у литератури предвиђеној програмом. Контрола звука. Полифонија – канон, имитација. Скале и трозвучи Дурске скале по квинтном кругу (почевши од тона ЦЕ) до четири повисилице у размаку једне октаве, у четвртинама, у паралелном и супротном смеру од истог тона. Дурски трозвук разложено и истовремено – основни положај и два обртаја трогласно у четвртинама.		М. Лили Петровић: <i>Школица за клавир Ниво А и Ниво Б</i> М. Лили Петровић: <i>Увођење у музику и свирање на клавиру са професором</i> А. Артабаљевскаја: <i>Први сусрет са музиком</i> и друге композиције одговарајуће тежине
Кључне речи:	Клавир, тон, слушање, динамика, темпо			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу; - опише својим речима и одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине; - препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта; - користи педал у делима једноставније фактуре; - уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте; - чује и примени више динамичких нивоа пијанисимо, мецопијано, фортисимо, мецофорте; - јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње; - осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; - самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука; - повезује прстореде групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу самостално и уз помоћ наставника; - развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника; - свира са наставником или другим учеником дела за клавир четвороручно; - самостално, изражајно свира композиције напамет; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње;	Технички и музички захтеви Повезивање прстореде група навише и наниже (развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида). Вежбе за гipкост зглоба шаке кроз свирање интервала. Вежбе за легато свирање. Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина. Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти. Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецопиано. Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији. Увођење у педализацију – вежбе. Свирање четвороручно. Скале и трозвуци Молске скале по квинтном кругу до четири повисилице (почевши од тона А) у осминама у размаку две октаве, паралелно. Трозвуци, разложено и истовремено, у размаку две октаве – завршетак секстакард.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди...	Јела Кршић: <i>Клавирска читанка за други разред</i> М. Лили Петровић: <i>Школица за клавир Ниво Ц</i> М. Лили Петровић: <i>Канон за почетнике</i> Диверноа: <i>Оп. 176</i> Лемоан: <i>Дечије етиде оп. 37</i> Гњесина: <i>Мале етиде, I део</i> Беренс: <i>Оп. 70</i> Черни: <i>Оп. 139, 24 етиде</i> М. Живковић: <i>Међумурје мало, Текла вода Карашица</i> Лаковицкаја: <i>Редакција зборника полифоних композиција</i> (Хендл, Корели, Кригер и други) Ј. С. Бах: <i>Мале композиције, избор лакших</i> Хендл: <i>Избор композиција у редакцији Јеле Кршић</i> <i>Избор сонатина:</i> Ванхал, Хаслингер, Плејел, Бетовен, Хор, Рајнеке. Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине Збирка „Наши композитори за младе пијанисте” З. Христић: <i>Тачкице</i> Р. Петровић: <i>Игра, Украјинска игра</i> С. Хофман: <i>Две басне</i> Б. Предић: <i>Прича моје лутке</i> М. Тајчевић: <i>За мале</i> В. Миланковић: <i>Дечије приче, 25 мијатура за I и II разред</i>

	- развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.			Избор лаких композиција (Просвета, Београд) Шуман: <i>Op. 68</i> Гречанинов: <i>Op. 99</i> Гедике: <i>Op. 36</i> Гурлит: <i>Op. 82</i> Раули: <i>Op. 36 и 37</i> Б. Барток: <i>За децу</i> <i>Клавирска музика за почетнике, 153 Микрокосмос I</i> , избор Мајкапар: <i>24 лаке композиције op. 16</i> Кабалевски: <i>Op. 30</i> Скот: <i>Кутија играчака</i> и друге композиције одговарајуће тежине Композиције за свирање четвороручно Избор из Почетне школе Јеле Кршић; Избор из школе Николајева и Соколова; Дијабели: <i>Мелодијске вежбе op. 149</i> Дијабели: <i>Сонатине op. 24</i> Дијабели: <i>Op. 16</i> и друге композиције одговарајуће тежине
Кључне речи:	Слушање, динамика, карактер, педал			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; - јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара;	Читање с листа. Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлактице, из прста, нон легато, портато, репетиција.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктирање	Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка за трећи разред</i> Лемоан: <i>Дечје етуде op. 37</i> Черни: <i>Op. 849</i> , избор

	- транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; - примени више динамичких нијанси у свирању; - негује културу тона; - објасни својим речима значења термина музичке форме и конструкције дела; - свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије; - свесно користи директан и синкопирани педал; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; - препознаје музичке елементе у свирању других клавириста; - свира у дуу са наставником или са другим учеником.	Даљи рад на техници зглоба кроз свирање интервала до квинте. Техничке вежбе са ритмичким варијантама и хроматским транспозицијама. Шире нијансирање у динамици, истицање мелодије и диференцирање десне и леве руке. Детаљнија анализа облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш ... Шире упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двохвата, истицање гласова, динамизирање деоница. Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и припремне вежбе: дуги и кратки предудар, пралтрилер и краћи трилер. Свирање у дуу. Техничке вежбе Вежбе за: правилно низање тонова, изједначавање удара, учвршћивање прстију, различиту артикулацију. Скале и трозвуци Дурске скале по квартном кругу до четири предзнака (почевши од тона ЕФ) у распону две октаве у осминама паралелно и супротно. Хроматске скале у распону две октаве, паралелно. Трозвук четворогласно кроз две октаве разложено. Читање с листа лаганих вежби, одвојено и заједно.	ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди...	Бертини: <i>25 етида оп. 100</i>, избор Диверноа: <i>Оп. 176</i> Гедике: <i>Оп. 32 и 47, број 5, 6 и 8</i> Лак: <i>Оп. 172</i> Друге етиде одговарајуће тежине Ј. С. Бах: <i>Мале композиције</i> Ј. С. Бах: <i>Мали прелудијуми</i> Јела Кршић: <i>Клавирска вежбања</i>, избор Иванов – Радкевич: <i>Осам полифоних двогласних комада</i>, избор Хендл: <i>Избор композиција, у редакцији Јеле Кршић</i> Педагошки репертоар за децу – Кригер, Кунау, Пахелбел, Фишер, Фробергер Друге композиције одговарајуће тежине Клементи, Дијабели, Кулау, Дусик, Хајдн (лакше) као и сонатине домаћих и других аутора одговарајуће тежине Гњесина: <i>Тема и шест малих варијација</i> Кабалевски: <i>Оп. 51: Варијације</i> Еф-дур Сорокин: <i>Тема са варијацијама а-мол</i> Кулау: <i>Варијације Ге-дур</i> Кршић и Шишмановић: <i>збирка Наши композитори за младе пијанисте</i> Логар, Рајичић и Илић: <i>За мале клавиристе</i> Рајичић: <i>Дечја збирка</i>, избор Тајчевић: <i>Дјеци и 1 мала свита</i> Душан Радић: <i>Рондино</i>

				Лотка – Калински: <i>Међумурје мало</i> Шкерјанц: <i>24 прелудијума</i>, избор Р. Мац: <i>Стара ура игра полку</i> Чајковски: <i>Албум за младе</i>, оп. 39, избор Шуман: <i>Албум за младе</i>, оп. 68, избор Б. Барток: <i>Деци</i>, <i>Микрокосос II</i> Гречанинов: <i>Дечја књига</i> оп. 98 О. Шин: <i>Од јутра до сумрака</i> Шите: <i>Из веселог дечјег доба</i>, избор Хајдн: <i>Мале игре</i>, избор Моцарт: <i>14 дечјих композиција</i> Скот: <i>Животиње</i>, избор Сарауер: <i>Слике из дечјег доба</i> Хачатуријан: <i>Андантино</i> Лутославски: <i>12 малих комада</i> Мајкапар оп. 33: <i>Минијатуре</i> Вилалобос: <i>Изабрани лаки комади</i> Јела Кршић: <i>Клавирска вежбања</i>, избор Раули: <i>19 малих комада</i>, избор Поцоли: <i>Мали комади</i> и друге композиције одговарајуће тежине Композиције за свирање четвороручно Дијабели: <i>Две сонатине</i> Стравински: <i>Пет малих комада</i> Беренс: <i>Мелодијске вежбе</i> Ржиковски: <i>Од ступња ступњу</i>, <i>Сонатина</i>, оп. 79 Бинг: <i>Из дечјег света</i> и друге композиције одговарајуће тежине
Кључне речи:	Трилер, двоглас, синкопирани педал, клавирски дуо, полифонија			

Други циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	КЛАВИР/ четврти, пети, шести разред/ други циклус		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	70 – IV, V разред 66 – VI разред	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима, као и резултати смотри и испита употпуњују слику о постигнућима наставе и учења, и утичу на годишњу оцену.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалошка/ монолошка/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика/ индивидуални облик рада. Начини провере: преслушавање у оквиру часа.
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Четврти разред: лествице и акорди по програму; десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде); две полифоне композиције; два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; једна композиција домаћег аутора. Пети разред: лествице и акорди по програму; десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде); две полифоне композиције; два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; једна композиција за четвороручно свирање. Шести разред: шест дурских и шест молских лествица и акорди по програму; десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде и композиције виртуозних захтева); две полифоне композиције; два прва става из различитих соната; једна композиција домаћег аутора.		
Смотре	Четврти разред: Смотра (на крају првог полугодишта): једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред; једна виртуозна етида Пети разред: једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред; једна виртуозна етида Шести разред: једна лествица по слободном избору из програма предвиђеног за овај разред; једна виртуозна етида		

Испит (годишњи, матурски)	Четврти разред: једна етида; једна полифона композиција; један став сонатине (сонате) или варијације; једна композиција по слободном избору Пети разред: једна етида; једна полифона композиција; један став сонатине (сонате) или варијације; једна композиција по слободном избору Шести разред: једна етида; једна полифона композиција; први став сонате; једна композиција по слободном избору
Јавни наступ:	Обавезна су два јавна наступа током школске године.

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; - самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; - негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања; - свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);	Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за: – јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста); – подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група; – повећање распона шаке. Припремне вежбе за веће интервале. Изграђивање технике двогласа у полифоним композицијама. Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне интерпретације. Примена педала. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ... Украси – двоструки предудар, групето, трилер. Читање с листа лакших композиција. Свирање у клавирском дуу. Скале и трозвучи Молске скале по квартном кругу (почевши од тона ДЕ) до пет предзнака кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Велико разлагање трозвука (арпеђо) у осминама, кроз две октаве.	Солфеђо	Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за IV разред Беренс: Оп. 61, I и II свеска, избор од бројева 2, 3, 8, 10, 13, 15, 16, 19 и 21 Черни: Оп. 849, избор од бројева 13, 15, 25 и 26 Черни: Оп. 299, I и II свеска, избор од бројева 1, 2, 4, 5, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18 и 20 Хелер: Етиде I и II свеска, оп. 47, избор Друге етиде одговарајуће тежине. Ј. С. Бах: Мали прелудијуми (6 и 12), избор Хендл: Избор композиција, у редакцији Јеле Кршић Глинка: Четири двогласне фуге Мјасковски оп. 78: Двогласне фуге де-мол и ге-мол Друге полифоне композиције. Хајдн: Сонатине и сонате Моцарт: Бечке сонатине Кулау: Сонатине теже Клементи: Сонатине Бетовен: Сонатина оп. 49, Ге-дур

	- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - критички прати сопствени развој; - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Доминантни и умањени септакорд (арпеђо) у осминама, кроз две октаве.	Кабалевски: Варијације де-мол на словачку тему Николајев: Мале варијације у класичном стилу Мајкапар: Варијације на руску тему оп. 8 Бетовен: Варијације Еф-дур на швајцарску тему Друге варијације по избору. Рајичић: Свита де-мол, Мала клавирска свита Ј. Бандур: Успаванка М. Тајчевић: Дјеци, II мала свита Наши композитори за младе пијанисте. Лотка Калински: Стари далматински плесови Козина: Дивертимента Готовац: Минијатуре Григ: Лирски комади, избор Кабалевски: Дечје композиције, избор Черепњин: Десет веселих комада, избор Гречанинов: Оп. 99, 119, 123, 127, избор Шуман: Албум за младе, избор, Сонатина Ге-дур Прокофјев: Музика за децу Дворжак: Два бисера Мусоргски: Суза Кулак: Дечји живот Шостакович: Игра лутака, избор Карганов: Албум за младе, оп. 21, избор Пахуљски: Прелудијум це-мол Глијер оп. 31: Дванаест лаких комада Скарлати: Пет лаких комада

				Драгои: Минијатуре Кодаљ: Дечје игре Бетовен: За Елизу и друге композиције одговарајуће тежине Композиције за свирање четвороручно Вебер: Тема с варијацијама Ге-дур, оп. 10, Шест лаких комада Ј. К. Бах: Рондо Еф-дур Шуман: Оригинални четвороручни комади оп. 85 Шуберт: Варијације е-мол, оп. 10 Шите: Шпанске ноћи оп. 144 Бертини: 25 етида оп. 97 Дијабели: Соната оп. 73 Ржиковски: Албум за младе оп. 22 и друге композиције одговарајуће тежине.
Кључне речи:	Диференцијација, динамичка лествица, арпеђо, транспонованье			

ПЕТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - коригује лоше извођење у току свирања; - у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - негује културу тона;	Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција... Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других	Солфеђо	Черни: Оп. 299, III и IV свеска, избор од 21, 22, 24, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 36, 38 и 40 Крамер и Билов: Етиде I свеска, избор од 1, 2, 6, 8, 10 и 11 Кршић и Ранковић: Збирка за савлађивање техничких проблема I и II свеска Беренс: Оп. 61, III и IV свеска, избор Лешхорн: Оп. 38, I и II свеска, избор Ј. С. Бах: Мали прелудијуми

	- појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; - критички прати сопствени развој; - свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; - користи носиоце звука за слушање музике; - препознаје музичке елементе у свирању других; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Свирање у клавирском дуу. Скале и трозвучи Шест дурских и шест молских скала у размаку октаве по избору, у паралелном и супротном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, у осминама, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама.	Ј. С. Бах: Двогласне инвенције Хендл: Избор композиција Јасковки: У старом стилу, оп. 43 Хајдн: Де-дур, Бе-дур и А-дур Хајдн: Прва свеска А-дур бр. 5, Е-дур бр. 4 . Це-дур бр. 2, Ге-дур бр. 1, Ге-дур бр. 8. (редакција Раух) Моцарт: Це-дур KV 545, Еф-дур без ознаке, Де-дур KV 283, Ес-дур KV 282 Бетовен: Соната ге-мол оп. 49 и друге сонате Бетовен: Шест варијација Ге-дур „Нел кор пју нон ми сенто” Хајдн: Избор оригиналних композиција Вебер: Анданте с варијацијама оп. 3 Кабалевски: Лаке варијације бр. 3 и 4, оп. 51 Лукомски: Варијације еф-мол Сорокин: Песма са варијацијама Беркович: Варијације Друге варијације одговарајуће тежине С. Рајичић: Мала свита Славенски: Игре и песме са Балкана I и II свеска, избор лакших В. Мокрањац: Мала свита Кромбхолц: Дан емпромпти Кршић и Шишмановић: Наши композитори за младе пијанисте Логар: Два менуета Друга дела одговарајуће тежине. Менделсон: Песме без речи, избор Григ: Лирски комади, избор Шуберт: Два скерца Прокофјев: Музика за децу

				Дебиси: Мали црнац Дусик: Матине Мартину: Лутке, избор лакших Душкин: Краљ вилењака, Вашар Грациоли: Соната Ге-дур Чимароза: Сонате, избор Кабалевски: Оп. 27 Лутославски: Народне мелодије Б. Барток: За децу, Микрокосмос III и IV свеска Пинтарић и Станковић: Композиције за клавир, избор Лотка Калински: Мала балканска свита, Сонатина in F и друге композиције одговарајуће тежине Композиције за свирање четвороручно Рајнеке: Оп. 24, Варијације на Бахову сарабанду Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције сонате Де-дур, Бе-дур, Еф-дур, Це- дур Фантазија еф-мол Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције, соната це-мол Мошковски: Оп. 23 Јенсен: Оп. 45 Дворжак: Багателе оп. 47 Ферстер: Виола адората, Роса мистика Ј. К. Бах: Соната Еф-дур Ј. К. Бах: Мали комади Шуман: 12 комада за клавир оп. 85 и друге одговарајуће композиције
Кључне речи:	Динамичко нијансирање, изражајност, скокови, тремоло			

ШЕСТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита и свира течно с листа са обе руке; - повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; - препозна период настанка одређене композиције; - спретно изведе технички захтевније композиције; - самостално хармонизује једноставни тематски материјал; - појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме; - својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - негује културу тона; - критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; - самостално вежба по плану који је утврдио; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за слушање музике.	Читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Врсте меморије: фотографска, аудитивна, меморија прстију, ради сигурнијег учења напамет. Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе: динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода: барок, класицизам, XX век. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци. Скале и трозвучи. Шест дурских и шест молских лествица које нису рађене у петом разреду у размаку октаве у паралелном и супротном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске лествице у размаку октаве паралелно, у шеснаестинама кроз четири октаве.	Солфеђо Теорија музике	Черни: Оп. 299, III и IV свеска, теже Черни: Оп. 740, I и II свеска, избор 1, 2, 3, 5, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 17, 21 и 23 Крамер и Билор: Етиде I и II свеска, избор од 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 и 30 Бил: Октавне етиде лакше Лешхорн: Етиде оп. 66, бр. 11, 15, 17, 24 и 28 Мошковски: Етиде оп. 18, бр. 3, 8, 10 и 11 Рутхард: Етиде за трилер оп. 40 Друге етиде одговарајуће тежине. Ј. С. Бах: Двогласне инвенције, Трогласне инвенције, избор Ј. С. Бах: Француске свите, лакше, поједини ставови Хендл: Избор композиција за клавир Хајдн: Еф-дур бр. 10, Де-дур бр. 17, е-мол бр. 14, Де-дур бр. 16, Де-дур бр. 3, цис-мол (редакција Раух) Моцарт: Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283. Бетовен: Варијације Ге-дур на оригиналну тему

		Велико разлагање трозвука (арпеђо) у паралелном кретању кроз четири октаве у шеснаестинама. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда, кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама.		Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40 Бетовен: Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол Хендл: Концерт Еф-дур, I став Ј. Кр. Бах: Концерт Де-дур, Бе-дур I став Друге варијације одговарајуће тежине. Тајчевић: Српске игре М. Логар: Композиције за клавир II и III свеска Д. Деспић: Сонатина in F Наши композитори за младе пијанисте, избор. Ј. Славенски: Игре и песме са Балкана З. Јовановић: Минијатуре за клавир I и II свеска, Бела сонатина, Црна сонатина, Мини концертино, Дечји концертино Шулек: Музика за малишане Кунц: Младо лишће, избор Шкерјанц: 12 варијација без теме Дакен: Кукавица, Ласта Рамо: Тамбурен, Два ригодона Менделсон: Песме без речи Шуман: Албум за младе, избор, Григ: Лирски комади III и IV свеска, избор Шуберт: Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол Турина: Минијатуре Северак: На одмору

				Черепњин: Багателе Гречанинов: Пастели оп. 31 свеска Глинка: Тарантела Ибер: Истуар, избор Казела: 11 дечјих комада, избор Галупи: Сонате, избор Чимароза: Сонате, избор Ј. К. Бах: Сонате Регер: 10 малих комада оп. 44 Хачатуријан: Дечји албум, избор Чајковски: Годишња доба, избор лакших Бородин: Мала свита Дворжак: Силуете оп. 8 Дворжак: Валцери оп. 54, избор Збирка клавирских композиција од XI века до данас: I, II и III свеска (редакција Ружице Ранковић), избор Музика преткласичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић), избор 100 година музике за клавир: I, II, III и IV свеска (редакција Миланке Мишевић), избор Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић), избор и друге композиције одговарајуће тежине Композиције за свирање четвороручно Шуберт: Оригиначне четвороручне композиције Шуман: Оп. 66 Стравински: Три лака комада Моцарт: Оригиначне четвороручне композиције

				Бетовен: Пет лакних комада за четири руке Равел: Моја мајка гуска Респики: Шест малих комада Казела: Пупацетио Сметана: Рондо за два клавира осморушно (избор) и друге композиције одговарајуће тежине
Кључне речи:	Хармонизација, импровизација, каденца			

Хармоника

Први циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/Циклус	ХАРМОНИКА/ први, други, трећи разред/ први циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученицима треба помоћи у планирању вежбања уз развијање одговорног односа према начину рада.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина.Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима.	Облик рада	индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалошка/ монолошка/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална		

Обавезни минимум	Први разред: Це-дур, Ге-дур, лествице (паралелно у четвртинама, трозвук-мало разлагање и симултано); тридесет техничких вежби – етида (са различитим техничким захтевима); осам комада, песмица Други разред: лествице и трозвуци по програму; петнаест техничких вежби – етида (са различитим техничким захтевима); шест композиција различитих епоха и садржаја Трећи разред: лествице по програму; десет техничких вежби – етида; пет композиција различитих епоха и садржаја
Смотре	Први разред: једна лествица; једна етида (или композиција виртуозних извођачких захтева); две композиције, по слободном избору Други разред: једна лествица; једна етида (или композиција виртуозних извођачких захтева); једна полифона композиција; једна композиција, по слободном избору Трећи разред: две композиције по слободном избору (на крају првог полугодишта)
Испит (годишњи, матурски)	Први разред: / Други разред: / Трећи разред: једна лествица; једна етида; једна полифона композиција; једна композиција по слободном избору
Јавни наступ:	Обавезна два јавна наступа током школске године.

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- опише својим речима карактеристике хармонике и начин добијања тона; - правилно седи и држи инструмент; - правилно поставља руке на клавијатуре; - правилно води и мења мех; - примени основне елементе нотне писмености, чита виолински и бас кључ - препозна основне ознаке за темпо, динамику, акценте, понављање; - примени означену артикулацију и обликује фразу; - употреби регистре у циљу промене боје и висине тона; - самостално свира соло кратке композиције напамет; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Карактеристике инструмента. Седење и држање инструмента. Поставка леве и десне руке. Мех. Виолински и бас кључ. Основне ознаке. Артикулација. Регистри. Музичка меморија. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. Скале и трозвуци: Це-дур, Ге-дур, Де-дур, Ф-дур (паралелно у четвртинама, трозвук – мало разлагање.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, ноте, кључеви, интервали, лествице.	З. Ракић: Хармоника за 1. разред основне музичке школе (удбеник); З. Ракић: Хрестоматија за хармонику; З. Ракић: Композиције за хармонику; В. В.Терзић: Школа за хармонику, 1. свеска; А. Факин: Школа за хармонику, 1. свеска; Л. Међери: Избор композиција за хармонику, 1. свеска; М. Барачков: Избор композиција за хармонику, 1. свеска.
Кључне речи:	Хармоника, тон, музичка фраза, нотне вредности, артикулација, динамика, јавни наступи			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- свира шеснаестине, пунктиране осмине и триоле; - примени основне елементе динамичког нијансирања; - свира хармонске интервале и легато помоћу заједничког тона; - уједначи технику леве и десне руке; - свира у тактовима 4/8, 2/2, 3/2, 4/2; - примени ознаке за темпо: алегро, андантино, адађо, ленто; - изводи једноставнија мелодијска кретања на обе клавијатуре, као увод у полифонију; - примени акцентирање тона мехом; - користи све регистре који су на располагању; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Мотив и реченица. Шеснаестина, пунктирана осмина и триоле. Динамичко нијансирање Пиано, мецопиано, мецофорте, форте, крешендо и декрешендо. Легато и интервали. Техника леве и десне руке. Врсте такта: 4/8, 2/2, 3/2, 4/2. Нове ознаке за темпо. Мелодијска кретања. Акцентирање мехом. Регистри. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. Скале и трозвучи: Це-дур, Ге-дур, Де-дур, Еф-дур и упознавање са а-мол лествицом (дурске паралелно у четвртинама и осминама; Трозвук, мало разлагање и симултано; молска лествица паралелно у четвртинама; трозвук мало разлагање и симултано).	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, врсте тактова, ноте, кључеви, динамика, интервали, лествице.	З. Ракић: Хармоника за 2. разред основне музичке школе (учбеник); З. Ракић: Хрестоматија за хармонику; З. Ракић: Композиције за хармонику; В. Терзић: Школа за хармонику, 2. свеска; А. Факин: Школа за хармонику, 2. свеска; Ј. Међери: Избор композиција за хармонику, 1. свеска; М. Барачков: Избор композиција за хармонику, 1. свеска.
Кључне речи:	Тон, нотне вредности, такт, артикулација, динамика, техника, регистри, јавни наступи			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- испољи техничку спретност леве и десне руке; - свира хармонске интервале са подметањем и пребацивањем прстију десне руке;	Техника леве и десне руке. Свирање подметањем и пребацивањем прстију. Репетиција тона.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, врсте тактова, акценти, динамика, интервали, лествице.	З. Ракић: Хармоника за 3. разред основне музичке школе (учбеник); З. Ракић: Хрестоматија за хармонику; З. Ракић: Композиције за хармонику;

	- примени репетицију тона десном и левом руком са разним комбинацијама прсторедом; - примени украсе; - примени динамичко нијансирање; - примени регистре у односу на стил и карактер композиције; - примени знања из музичких облика при тумачењу нотног текста; - меморише музички текст; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Украси: дуги и кратки предудар, мордент, пралтрилер и краћи трилер. Динамичко нијансирање. Регистри. Музички облици. Музичка меморија. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. Скале и трозвици. Дурске и молске скале до три предзнака паралелно у четвртинама, осминама и шеснестинама, трозвук – мало разлагање и симултано.		В. В. Терзић: Школа за хармонику, 3. свеска; З. Вукосављевић: Избор композиција за хармонику за 3. и 4. разред 1. и 2. свеска; А. Факин: Школа за хармонику, 2. свеска; Л. Међери: Избор композиција за хармонику, 2. свеска; М. Барачков: Избор композиција за хармонику, 2. свеска.
Кључне речи:	Музички облици, меморија, техника, артикулација, динамика, јавни наступи			

Други циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ХАРМОНИКА/ четврти, пети, шести/ други циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	70 – IV, V разред 66 – VI разред	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученицима треба помоћи у планирању вежбања уз развијање одговорног односа према начину рада и поштовање процедура у стицању техничких вештина, као и развијање осетљивости и сензибилности у извођењу музичких дела.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима.	Облик рада	индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалогска/ монолошка/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика

Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална
Обавезни минимум	Четврти разред: лествице по програму; осам техничких вежби – етида; четири композиције различитих епоха и садржаја; једна циклична композиција Пети разред: лествице по програму; осам етида; четири композиције различитих епоха и садржаја; једна циклична композиција Шести разред: лествице по програму; осам етида; четири композиције различитих епоха и садржаја; једна циклична композиција
Смотре	Четврти разред: две композиције по слободном избору Пети разред: етида и композиција по слободном избору Шести разред: етида и композиција по слободном избору
Испит (годишњи, матурски)	Четврти разред: једна лествица; једна етида; једна полифона композиција; једна циклична композиција или две композиције различитог карактера Пети разред: једна лествица; једна етида; једна полифона композиција; једна циклична композиција Шести разред: једна лествица; једна етида; једна полифона композиција; једна циклична композиција, комад виртуозног карактера
Јавни наступ:	Обавезна два јавна наступа током школске године.

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- испољи техничку спретност десне и леве руке при свирању композиције са елементима полифоније; - примени различите прстореде при свирању интервала и акорада - користи различите регистре у зависности од стила и карактера композиције; - свира једноставније композиције цикличног облика, сонатине, свите; - примени украсе, двоструки предудар, групето и трилер; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње.	Техника десне и леве руке. Прстореди. Регистри. Украи. Скокови на обе клавијатуре. Музички облици. Јавни наступи. Скале и трозвуци Дурске и молске скале до четири предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању у четвртинама, осминама и шеснаестинама, а одговарајуће молске скале кроз две октаве у паралелном кретању у четвртинама, осминама и шеснаестинама Дурски и молски трозвуци четворогласно у малом разлагању и симултано Свирање октава симултано и разложено	Солфеђо: Лествице, ритмичке фигуре, врсте акорада, врсте тактова, артикулација	З. Ракић: Хармоника за 4. разред основне музичке школе (учбеник); З. Ракић: Хрестоматија за хармонику; З. Ракић: Композиције за хармонику; В. В. Терзић: Избор етида и композиција, 1. свеска; З. Вукосављевић: Избор композиција за хармонику за 3. и 4. разред 1. и 2. свеска; А. Факин: Школа за хармонику, 3. свеска; Л. Међери: Избор композиција за хармонику, 2. свеска; М. Барачков: Избор композиција за хармонику, 2. свеска.
Кључне речи:	Техника, артикулација, динамика, регистри, јавни наступи			

ПЕТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примени знања из музичких облика у делима са елементима полифоније; - свира композиције цикличног карактера: тема са варијацијама, свита, сонатина, сонатни облик; - примени ознаке за динамику и темпо; - испољи техничку спретност десне и леве руке; - користи различите регистре у зависности од стила и карактера композиције; - самостално решава лакше проблеме у примени прстореди; - самостално решава извођење појединих врста артикулације и писања ознака за мех; - испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Музички облици. Цикличне композиције. Ознаке и за динамику и темпо. Техника десне и леве руке. Регистри. Прстореди. Артикулација и мех. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. Скале и трозвуци Дурске и молске скале до пет предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању. Дурски и молски трозвуци у великом разлагању и симултано. Доминантни септакорд у малом разлагању и симултано, октаве симултано и разложено.	Солфеђо: Лествице, ритмичке фигуре, врсте акорада, врсте тактова, артикулација, орнаментика	З. Ракић: Хармоника за 5. разред основне музичке школе (удбеник); З. Ракић: Хрестоматија за хармонику; З. Ракић: Композиције за хармонику; В. В.Терзић: Избор етида и композиција, 1. и 2. свеска; З. Вукосављевић: Избор композиција за хармонику за 5. и 6. разред 1. и 2. свеска; З. Ракић: Хармоника албум за младе; А. Факин: Марљиви хармоникаш; Л. Међери: Избор композиција за хармонику, 3. свеска; М. Барачков: Избор композиција за хармонику, 3. свеска.
Кључне речи:	Техника, артикулација, динамика, прстореди, јавни наступи			

ШЕСТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примени основне карактеристике музичких стилова кроз одговарајућу литературу; - повеже техничке и музичке елементе у интерпретацији композиције; - користи регистре без предходне припреме и усаврши транспонованье регистрима; - примени артикулацију и динамику у зависности од стила и карактера композиције; - чита са листа лакше комаде и етиде; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Музички стилови – основне карактеристике. Технички и музички елементи. Регистри. Артикулација и динамика. Читање с листа. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. Скале и трозвуци Дурске и молске скале до шест предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању. Дурски и молски трозвуци у малом, великом разлагању и симултано. Доминантни и умањени септакорди у малом, великом разлагању и симултано кроз две октаве у паралелном кретању. Октаве симултано и разложено. Хроматска скала у паралелном кретању.	Солфеђо и Теорија музике Лествице, ритмичке фигуре, врсте акорада, врсте тактова, артикулација, орнаментика, полифонија	З. Ракић: Хармоника за 6. разред основне музичке школе (учбеник); З. Ракић: Хрестоматија за хармонику; З. Ракић: Композиције за хармонику; В. В. Терзић: Избор етида и композиција, 2. и 3. свеска; З. Вукосављевић: Избор композиција за хармонику за 5. и 6. разред, 1. и 2. свеска; З. Ракић: Хармоника албум за младе; А. Факин: Марљиви хармоникаш; Л. Међери: Избор композиција за хармонику, 3. свеска; М. Барачков: Избор композиција за хармонику, 3. свеска.
Кључне речи:	Стилови, техника, артикулација, динамика, прстореди, јавни наступи			

Флаута

Први циклус

Одсек	Одсек класичне музике
Предмет/ Разред/ Циклус	ФЛАУТА/ први, други, трећи разред/ први циклус

Циљ учења предмета	Циљ учења предмета <i>Флаута</i> је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	У настави дувачких инструмената у првом циклусу посебну пажњу треба усмерити на обликовање тона, његову правилну поставку кроз упознавање са основама технике дисања и правилну поставку амбажуре . Од самог почетка, у оквиру регистра који омогућава најлакшу производњу тона, потребно је применити све елементе који се односе на правилно узимање ваздуха и његово рационално коришћење кроз одговарајуће обликовање усана. Већ од првих корака изузетно је важно развијати љубав код ученика за заједничко музицирање.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења. У раду увек треба до краја инсистирати на потпуном овладавању сваког техничког и тонског захтева који је задат у нотном тексту. Код ученика, треба неговати уредност у вежбању, поштовање сваке ноте и ознаке у нотном тексту које се односе на темпо, динамичко и агогичко нијансирање. У оквиру свих елемената који чине наставни процес (тонске и техничке вежбе, лествице, етиде и комади за извођење уз пратњу клавира), неопходно је пажњу ученика усмеравати на интонацију и чисто свирање које може омогућити само правилна поставка инструмената и правилна примена технике дисања. Изузетно је важно радити на стицању искуства свирањем у камерним ансамблима или оркестру (у старијим разредима).	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ монолошка/ дијалогска/ рад на тексту/ активни рад ученика

Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, за одговоран однос према околини
Обавезни минимум	Први разред: вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту почетника – избор неколико једноставних комада уз клавирску пратњу Други разред: вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту почетника; избор неколико комада уз клавирску пратњу Трећи разред: вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту; избор неколико комада уз клавирску пратњу
Смотре	Први разред: једна лествица напамет; једна етида; једна композиција по слободном избору Други разред: једна лествица напамет; једна етида; једна композиција по слободном избору Трећи разред: једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у четвртинама и осминама; две етиде различитог карактера; једна композиција уз пратњу клавира по слободном избору
Испит (годишњи, матурски)	Први разред: / Други разред: / Трећи разред: годишњи
Јавни наступ:	Обавезна два јавна наступа током школске године.

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- опише својим речима карактеристике флауте и начин добијања тона; - дише уз подршку трбушних мишића, уз помоћ и контролу наставника; - контролише положај тела при свирању; - правилно поставља и држи инструмент; - производи самостално тон; - самостално поставља прсте леве и десне руке са ослањањем на усник, кажипрст леве и палац десне руке; - правилно изводи вежбе за тон уз помоћ наставника; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу;	Упознавање са флаутом, њеним карактеристикама и начином одржавања. Основно нотно описмењавање – упознавање са нотним вредностима и паузама. Основе технике дисања: удисај и издисај уз подршку трбушних мишића (дијафрагме), без инструмента и са њим. Поставка усана (амбажура) на глави флауте. Емитовање (добијање) тона у првој октави (количина, брзина и правац ваздуха). Улога језика – атак. Правилно држање инструмента: – држање тела; – поставка леве руке - стабилан ослонац на кажипрст; – поставка десне	Солфеђо – ноте, нотне вредности, такт, виолински кључ.	Школе и етиде за флауту: М. Рикије: Мени не мањка даха Т. Ваи: Почетна књига за флауту Бантаи/ Шипош: АБЦ А. Кавчић Пуцхар: Свирамо флауту М. Мојс: Флаутиста почетник – 1-3 Љ. Димитријевић: Школа за флауту за први разред – избор Тафанел/ Гобер: Комплетна метода за флауту – избор и друга литература сличног садржаја и тежине Композиције уз клавирску пратњу:

	- покаже позитиван однос према заједничком свирању; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	руке - стабилан ослонац на палац и мали прст. Овладавање грифовима прве октаве. Основне артикулације: портато и легато. Музичка меморија - неговање и развијање. Изддржавање тонова у оквиру савладаног тонског опсега. Камерно музицирање са наставником (дуо). Вежбе за развој покретљивости прстију, тј. технике. Увођење у начине самосталног рада код куће. Музички бонтон. Скале и трозвучи Упознавање са тоналитетима и њиховим трозвучима у оквиру савладаног тонског опсега у целим нотама, половинама и лаганим четвртинама (Ге и Еф - дур).		Избор комада из збирке Хрестоматија 1: Руска народна песма: Топ Топ Кабалевски: Мала полка Руска народна песма: Препелица..) Ј. Хајдн: Ариета Х. Персел: Ригодон Чешка народна песма: Анушка Пуцихар: Лунина песма Е. Босвел: Мало магаре Л. В. Бетовен: Шкотска игра А. Гедике: Игра и друге композиције сличног садржаја и тежине
Кључне речи:	Тон, дисање, поставка инструмента, слушање музике, свирање, музички бонтон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- опише својим речима карактеристике флауте и начин добијања тона; - дише уз подршку трбушних мишића, уз помоћ и контролу наставника; - правилно изводи вежбе за тон уз помоћ наставника; - производи самостално тон; - самостално поставља прсте леве и десне руке са ослањањем на усник, кажипрст леве и палац десне руке; - примењује основне елементе музичке писмености приликом свирања и	Правилно држање инструмента: – држање тела; – поставка леве руке – стабилан ослонац на кажипрст; – поставка десне руке – стабилан ослонац на палац и мали прст. Правилно дисање – контрола. Амбажура и њена контрола. Улога језика – атак. Овладавање грифовима прве и друге октаве. Основне артикулације: стакато и легато.	Солфеђо – ноте, нотне вредности, такт, виолински кључ, лигатура, основне ознаке за темпо и динамику.	Школе и етиде за флауту: М. Мојс: Флаутиста почетник – 3–7 вежбе Љ. Димитријевић: Школа за флауту – избор Тафанел/ Гобер: Комплетна метода за флауту – избор Г. Гариболди: Етиде – избор и друга литература сличног садржаја и тежине Композиције уз клавирску пратњу:

	читања нотног текста у виолинском кључу; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољава самопоуздање током јавног наступа; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу; - испољи позитиван однос према заједничком музицирању; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Основни елементи музичке писмености. Основне ознаке темпа. Музичка меморија - неговање и развијање. Тонски опсег: d1 – d3. Издржавање тонова у оквиру савладаног тонског опсега. Технике вежбе за развој покретљивости прстију. Самостално вежбање – начини и процедуре. Музички бонтон. Скале и трозвучи. Дурске лествице до два предзнака, са тоничним квинтакордима, кроз две октаве. Лествице у оквиру савладаног тонског опсега.		Композиције из збирке Хрестоматија 1: В. А. Моцарт: Мајска песма, Песма пастира Н. Бакланова: Хоровод Е.Перишон : Рано јутро Хамилтон: Песма дуги Ј. Брамс: Успаванка К. В. Глук: Плес духова В. А. Моцарт: Арија Папагена Е. Кронке: Моменто ђокозо Е. Храдецки: Сунчани реге М. Кесик: Пипова звона
Кључне речи:	Тон, динамика, темпо, дисање, поставка инструмента, слушање музике, свирање, музички бонтон			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- правилно дише уз подршку трбушних мишића (дијафрагма), уз мању помоћ наставника; - кратко опише технику дисања коју користи при свирању; - користи проширен тонски опсег инструмента; - контролише позицију тела приликом свирања; - изводи правилно вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника; - самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - учествује на јавним наступима;	Континуирана контрола исправно постављеног дисања. Контрола амбажуре. Тонски опсег: ce1 – ge3. Грифови прве, друге и дела треће октаве. Атак: координација прста и језика. Основне динамичке разлике (f, p). Музичка фраза – елементи и обликовање. Свирање композиција различитих садржаја уз клавирску пратњу. Музичка меморија – неговање и развијање. Заједничко свирање (наставник – ученик; ученик – ученик).	Солфеђо – интервали, ритмичке фигуре, ознаке за темпо и динамику.	Школе и етиде за флауту: М. Мојс: Флаутиста почетник – 7–10 Љ. Димитријевић: Школа за флауту – избор Тафанел/ Гобер: Комплетна метода за флауту – избор Г. Гариболди: Етиде – избор и друга литература сличног садржаја и тежине Композиције уз клавирску пратњу: Избор композиција из збирке Хрестоматија 1 В. Поп: Срећни дом, Шумско цвеће

	- користи предности дигитализације у слушању и извођењу; - самостално вежба код куће; - радо свира у камерном саставу; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Музички бонтон. Скале и трозвучи. Дурске и молске лествице до три предзнака, са тоничним квинтакордима у обртајима. Лествице у оквиру савладаног тонског опсега.		Чичков: Скерцо; Скерцино Госек: Гавота Е. Храдецки: Сунчани реге С. Џоплин: Забављач Гедике: Игра Р. Л. Каин: Прелудијим и игра Г. Ф. Телеман: Менует II из Свите у а – молу Ј. Л. Дусек: Менует П. Николић: Андантино и други комади сличног садржаја и тежине
Кључне речи:	Тон, динамика, темпо, дисање, поставка инструмента, слушање музике, свирање, музички бонтон			

Други циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ФЛАУТА/ четврти, пети, шести разред/ други циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета <i>Флаута</i> је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	70 – IV, V разред 66 – VI разред	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	У току другог циклуса треба обрадити све тоналитете, дурске и молске, са тоничним трозвуком. Посебну пажњу треба усмерити на свирање вежби у различитим артикулацијама. Скале свирати напамет, увек у одређеном ритму од почетка до краја, у истом темпу, без убрзавања и успоравања. У раду увек треба до краја инсистирати на потпуном овладавању сваког техничког и тонског захтева који је задат у нотном тексту. Код ученика, треба неговати уредност у вежбању, поштовање сваке ноте и ознаке у нотном тексту које се односе на темпо, динамичко и агогичко нијансирање. У оквиру свих елемената који чине наставни процес (тонске и техничке вежбе, лествице, етиде и комади за извођење уз пратњу клавира), неопходно је пажњу ученика усмеравати на интонацију и чисто свирање које може омогућити само правилна поставка инструмената и правилна примена технике дисања. Изузетно је важно радити на стицању искуства свирањем у камерним ансамблима или оркестру.		

Праћење и вредновање наставе	На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ монолошка/ дијалошка/ рад на тексту/ активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, за одговоран однос према околини		
Обавезни минимум	Четврти разред: техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; избор неколико комада уз клавирску пратњу Пети разред: техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; избор неколико комада уз клавирску пратњу Шести разред: техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; избор неколико комада уз клавирску пратњу		
Смотре	Четврти разред: Смотра (на крају првог полугодишта): једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред Пети разред: Смотра (на крају првог полугодишта): једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред; једна виртуозна етида Шести разред: Смотра (на крају првог полугодишта): једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред; једна виртуозна етида		
Испит (годишњи, матурски)	Четврти разред: (годишњи) једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и лаганим шеснаестинама; две етиде различитог карактера; једна композиција уз пратњу клавира, напамет Пети разред: (годишњи) једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и шеснаестинама; две етиде различитог карактера; једна композиција уз пратњу клавира, напамет Шести разред: (годишњи) једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и шеснаестинама; две етиде различитог карактера; једна композиција уз пратњу клавира, напамет		
Јавни наступ:	Обавезна два јавна наступа током школске године.		

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- правилно поставља и држи инструмент; - контролише позицију тела приликом свирања; - правилно дише уз подршку трбушних мишића (дијафрагма), уз мању помоћ наставника; - изводи правилно вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника; - користи проширен тонски опсег инструмента; - примењује различите артикулације и вибрато; - примењује основне ознаке за темпо и динамику; - учествује на јавним наступима; - самостално вежба код куће; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу; - испољи позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Контрола амбажуре. Интонација, слушање и штимовање инструмента. Тонске вежбе. Поставка вибрата. Уједначеност квалитета тона у свим регистрима инструмента. Овладавање грифовима прве, друге и дела треће октаве. Динамичко нијансирање (f, mf, mp, p). Основни украси (трилер, предудар, пралтрилер, мордент). Музичка меморија – неговање и развијање. Заједничко свирање (наставник – ученик; ученик – ученик). Музички бонтон. Скале и трозвуци. Дурске и молске скале до четири предзнака, са тоничним квинтакордима и обртајима, у оквиру савладаног тонског опсега у различитим артикулацијама, у осминама и лаганим шеснаестинама, напамет. Дупле терце и терце у покрету. Скале свирати развијено.	Солфеђо: Ритам: препознаје и изводи четвртинске, осминске и половинске тактове, препознаје и изводи синкопу на јединици бројања, визуелно сагледава и изводи сложену поделу у такту 6/8, равномерно чита ноте у виолинском кључу, изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања, ритмички чита триолу и четири шеснаестине, чита ритам солмизацијом, објашњава различите врсте темпа, пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга/ другарице, поштује правила понашања на концерту. Солфеђо (садржаји): Развој музикалности.	Школе и етиде за флауту М. Мојс: Флаутиста почетник од 10 и даље; 24 мале етиде; Тонске вежбе Љ. Димитријевић: Школа за флауту – избор Тафанел/ Гобер: Комплетна метода за флауту – избор В. Поп: 30 лаких етида за флауту оп. 320 Г. Гариболди: Мињон етиде оп. 131 – избор и друга литература сличног садржаја и тежине Композиције уз клавируску пратњу: В. Поп: Арабела Г. Тихомиров: Мала корачница В. Поп: Шпанска игра В. А. Моцарт: Арија Тамина из опере Чаробна фрула М. П. Мусоргски: Гопак Л. Вајнер: Игра лисице Вебер: Дудова колиба К. Дебиси: Мали црнац и други комади сличног садржаја и тежине
Кључне речи:	Тон, вибрато, динамика, темпо, дисање, слушање музике, свирање, музички бонтон			

ПЕТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- користи проширен тонски опсег инструмента; - користи вибрато; - препозна и изводи хроматику; - користи дупли језик у свирању; - изводи правилно тонске вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника; - примењује основне ознаке за темпо и динамику; - се самостално штимује уз контролу наставника; - учествује на јавним наступима; - испољава позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Контрола амбажуре. Тонске вежбе М. Мојса. Ширење тонског опсега. Тонски опсег: $ce1 - ha3$ Поставка дуплог језика. Артикулације:(стакато, портато, тенуто и легато). Разумевање нових агогичких ознака. Читање с листа. Динамичко нијансирање (ff, f, mf, mp, p, pp). Интонација, слушање и штимовање инструмента. Цикличне композиције. Музички бонтон. Скале и трозвучи: Дурске и молске лествице до пет предзнака, са тоничним квинтакордима и обртајима, у различитим артикулацијама, у обиму две октаве, у осминама и лаганим шеснаестинама. Вежбе за развој покретљивости прстију, тј. технике.	Солфеђо: Примењује ознаке за различите врсте темпа и карактера, изводи четвртинске, осминске и половинске тактове, препознаје и изводи малу триолу, визуелно сагледава и изводи сложену поделу у такту 6/8 уз примену лукова и пауза, препознаје и изводи ритмичку фигуру сичилијану, равномерно чита ноте у виолинском кључу, изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања, ритмички чита триолу и четири шеснаестине, препознаје двоструко пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на две јединице бројања, чита ритам солмизацијом, записује и препознаје обрађене дурске и молске лествице и тетрахорде, записује и препознаје интервале до октаве, записује и препознаје дурски и молски квинтакорд са	Школе и етиде за флауту: М. Мојс: Тонске вежбе, 25 мелодијских етида Љ. Димитријевић: Школа за флауту – избор Тафанел/ Гобер: Комплетна метода за флауту – избор Г. Гариболди: 20 малих етида, оп. 132 и друга литература сличног садржаја и тежине Композиције уз клавиру пратњу: В. Поп: Шпанска серенада, Песма без речи, Шведска идила М. Пот: Сичилиана Р. Вебер: Цигански капричо П. Пруст: Прелудијум и игра Е. Келер: Пјероова игра Е. Келер: Мазурка М. Јеличанин: Ноктурно и Скерцо и други комади сличног садржаја и тежине. Сонате Г. Ф. Телеман: Соната у Еф-дуру Р. Валентајн: 12 соната – избор и друге сонате сличног садржаја и тежине

			обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд, пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга/ другарице, поштује правила понашања на концерту. Оркестар: Изводи одговарајуће технике свирања на инструменту, коригује интонацију у току свирања, учествује на јавним наступима у школи и ван ње.	
Кључне речи:	Тон, вибрато, дупли језик, интонација, динамика, темпо, дисање, циклични облици, слушање музике, свирање, музички бонтон			

ШЕСТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- користи цео тонски опсег инструмента; - изводи правилно тонске вежбе за развој и обликовање тона; - самостално се штимује уз контролу наставника; - користи дупли језик у свирању; - препознаје основне ознаке за темпо и динамику; - учествује на јавним наступима; - самостално вежба код куће; - испољи позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању; - посећује концерте и друге музичке манифестације;	Контрола амбажуре. Тонске вежбе. Ширење тонског опсега: Тонски опсег: $ce1 - ce4$ Уједначеност квалитета тона у свим регистрима. Усавршавање дуплог језика. Овладавање грифовима прве, друге и треће октаве. Атак (координација прста и језика). Артикулације:(стакато, портато, тенуто и легато). Динамичко нијансирање (ff, f, mf, mp, p, pp). Интонација, слушање и штимовање инструмента. Музички бонтон.	Солфеђо (исходи): Препознаје и изводи четвртинске, осминске и половинске тактове, изводи и препозна пређене ритмичке фигуре троделног ритма, чита ритам солмизацијом, разуме и објашњава својим речима музичке појмове, пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга/ другарице, поштује	Школе и етиде за флауту: М. Мојс: Тонске вежбе Љ. Димитријевић: Школа за флауту – избор Г. Гариболди: 20 распеваних етида оп. 88 и друга литература сличног садржаја и тежине Композиције уз клавирску пратњу: В. Поп: Руска циганска песма Берлиоз: Арија и игра Ф. Госек: Тамбурин Г. Форте: Сичилијана Е. Келер: Романса Е. Келер: Шпански валцер Р. Хофман: Скерцо

	- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Скале и трозвучи: Дурске и молске скале (сви тоналитети) са тоничним квинтакордима и обртајима, доминантним и умањеним септакордима, у обртајима, у различитим артикулацијама, у обиму две октаве у шеснаестинама.	правила понашања на концерту. Солфеђо (садржаји) Тоналитети са 7 предзнака. Функционални односи у тоналитету. Мутација. Модулација првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима које воде ка разрешевајућем лествичном тону. Теорија музике: Објашњава музичке појмове и термине: тонски и нотни систем, виолински кључ, особине тона, метар и метричке ознаке, музичку фразу, агогику, артикулацију, динамику и темпа. Основни украси и фигуре (информативно). Оркестар: Изводи одговарајуће технике свирања на инструменту, коригује интонацију у току свирања, учествује на јавним наступима у школи и ван ње.	Синисало: Три минјатуре К. В. Глук: Мелодија из опере „Орфеј и Еуридика” и други комади сличног садржаја и тежине. Сонате и свите: Б. Марчело: Соната Бе-дур или де-мол Г. Ф. Телеман: Соната Бе-дур или де-мол Г. Ф. Телеман: Соната Еф-дур Г. Ф. Хендл: Соната Еф-дур или ге-мол Ј. С. Бах: Избор ставова из Свите бр. 2, у ха-молу и друге копозиције сличног садржаја и тежине
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон			

Гитара

Први циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ГИТАРА/ први, други, трећи разред/ први циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање. Музички материјал који се обрађује обухвата различите композиције, почев од најједноставнијих вежби (празне жице), па све до развијенијих цикличних и полифоних форми. Скале, вежбе или етиде морају бити саставни део свакога часа. Највећу важност у свирању техничких вежби треба дати развојности и правилној ритмизацији, па тек потом лепоти тона и брзини. Полифонија има задатак да развија музичку интелигенцију, меморију, да побољша слушне способности и развије осећај за стил. Разноврстан избор комада подстаћи ће машту, осећајност и темперамент.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање, у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учесће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалошка/ монолошка/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика

Међупредметне компетенције	Развијање способности ученика да се у сарадњи са другима ангажује у реализацији пројекта (или свирања са другима у оркестру бенду, певања у хору, групи..) развијање позитивног односа према учењу и вежбању, оспособљавање ученика да се понаша одговорно, хумано и толерантно према друштву и околини.
Обавезни минимум	Први разред: четири лествице у првој позицији; четири етиде; три комада Други разред: четири лествице у првој позицији; четири етиде; три комада Трећи разред: четири лествице, четири етиде; три комада
Смотре	Први разред: једна лествица; једна етида или краћа композиција одређених техничких захтева; две композиције по слободном избору Други разред: једна лествица; једна етида; две композиције по слободном избору
Испит (годишњи, матурски)	Ученици 1. и 2. разреда немају испит Трећи разред: лествица са каденцом и интервалима (једна врста); једна етида; два комада
Јавни наступ:	Обавезна су два јавна наступа током школске године.

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- именује делове гитаре и опише својим речима начин добијања тона; - демонстрира како се правилно седи и како се држи гитара; - наведе тонове празних жица на гитари и називе прстију десне руке; - изводи апојандо технику свирања десне руке; - самостално поставља прсте леве руке на врат гитаре у првој позицији; - изводи тирандо технику свирања десне руке; - користи истовремено прсте леве и десне руке; - разликује гласно и тихо свирање, као и споро и брзо свирање; - пева мелодије које свира; - свира двоглас, мелодија уз пратњу баса; - примењује елементе нотне писмености у свирању;	Делови инструмента и начин добијања тона. Правилно седење и држање инструмента. Празне жице и тонови ми, си, сол, ре, ла, ми. Називи прстију десне руке. Основни елементи нотне писмености- трајање нота. Апојандо техника свирања десне руке – свирање са наслоном. Тирандо техника свирања десне руке- чупкање. Ознаке за прсторед десне руке. Ознаке за прсторед леве руке. Техника леве руке – прва позиција. Двоглас, истовремено коришћење палца и прста. Извођење основне динамике (форте, пијано). Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика). Музички бонтон.	Солфеђо	Ј. Јовичић: Школа за гитару, I део Ј. Јовичић: Почетница за гитару М. Ђулијани: Техничке вежбе Хуберт Кепел: Техничке вежбе В. Андре: Збирка композиција за гитару Едо Ђуга: избор композиција Вера Огризовић: Збирка композиција Мој први концерт Шири литература по избору наставника, а у складу са програмом

	- самостално свира кратке композиције напамет; - свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.			
Кључне речи:	Тон, техника, мелодија, музички бонтон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- правилно седи и држи гитару; - чита ноте на свим жицама, закључно са петом позицијом самостално или уз помоћ наставника; - разликује ознаке за прсторед, празне жице и римске бројеве за поља; - користи обе технике свирања у десној руци, апојандо, тирандо; - чита нови нотни текст, уз помоћ наставника и проналази тонове задате композиције; - обликује једноставну музичку фразу на нивоу захтева; - примењује елементе нотне писмености у свирању; - демонстрира најједноставнију промену боје; - примењује основне смернице за извођење малог баре хвата уз помоћ наставника; - самостално броји у циљу постизања метрички тачног и ритмичног свирања; - демонстрира правилан начин вежбања;	Примена нотне писмености на гитари. Технике свирања у десној руци – тирандо и апојандо. Поставка малог баре хвата. Ознаке прстореда – читање и примена. Динамика (форте, фортисимо, пијано, пијанисимо). Боја тона (ординаре, тасто, понтичело). Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Музички бонтон. Скале и трозвуци Дурске и молске скале.	Солфеђо	Ј. Јовичић: Школа за гитару, I и II део Вера Огризовић: Збирка композиција Мој први концерт В. Андре: Збирка композиција за класичну гитару Х. Саграс: Лекције за гитару Хуберт Кепел: Техничке вежбе М. Ђулијани: Техничке вежбе Едо Ђуга: Избор композиција Шири литература по избору наставника, а у складу са захтевима програма.

	- свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.			
Кључне речи:	Боја тона, музичка фраза, баре хват, музички бонтон			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- правилно седи и држи гитару; - препозна све ноте на свим жицама, закључно са седмом позицијом самостално или уз помоћ наставника; - уз помоћ наставника чита нови нотни текст, проналази тонове задате композиције; - примењује задати прсторед; - примени основне смернице за правилно извођење вибрата; - изводи тирандо у једноставним акордским разлагањима уз већу стабилност десне руке; - уз помоћ наставника препозна и издвоји главну мелодију помоћу различите динамике и врсте удара; - самостално броји у циљу постизања метрички тачног и ритмичног свирања; - примени знања о елементима музичке форме у интерпретацији композиције; - демонстрира правилан начин вежбања; - уз помоћ наставника тежи за постизањем музичког израза уз употребу динамике и боје тона; - свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања;	Вежбе за четврту, пету и седму позицију. Техника вибрата. Усавршавање технике десне руке, тирандо. Елементи музичке формедвотакт, мотив. Динамика – форте, фортисимо, пијано, пијанисимо. Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Музички бонтон Скале и трозвуци Двооктавне скале – промена позиције и рада на ритмичким варијантама Лествични интервали	Солфеђо	Ј. Јовичић: Школа за гитару, II део Х. Сагрерас: Лекције за гитару М. Ђулијани: Техничке вежбе Хуберт Кепел: Техничке вежбе В. Андре: Збирка композиција за гитару Д. Богдановић: Шест дечјих комада Едо Ђуга: Избор композиција Вера Огризовић: Свирајте Баха Шири литература по избору наставника, а у складу са програмом.

	- учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.			
Кључне речи:	Вибрато, музички израз, баре хват, музички бонтон			

Други циклус

Одсек	Одсек за класичну музику		
Предмет/ Разред/ Циклус	ГИТАРА/ четврти, пети, шести разред/ други циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак музичког школовања		
Годишњи фонд часова	70 – IV, V разред 66 – VI разред	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање. Музички материјал који се обрађује обухвата различите композиције, почев од најједноставнијих вежби (празне жице), па све до развијенијих цикличних и полифоних форми. Скале, вежбе или етиде морају бити саставни део свакога часа. Највећу важност у свирању техничких вежби треба дати развојности и правилној ритмизацији, па тек потом лепоти тона и брзини. Полифонија има задатак да развија музичку интелигенцију, меморију, да побољша слушне способности и развије осећај за стил. Разноврстан избор комада подстаћиће машту, осећајност и темперамент.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање, у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалогска/ монолошка/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика

	потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учесће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења		
Међупредметне компетенције	Развијање способности ученика да се у сарадњи са другима ангажује у реализацији пројекта (или свирања са другима у оркестру бенду, певања у хору, групи..), развијање позитивног односа према учењу и вежбању, оспособљавање ученика да се понаша одговорно, хумано и толерантно према друштву и околини.		
Обавезни минимум	Четврти разред: четири лествице у другој позицији; четири етиде; три комада Пети разред: четири лествице у другој позицији; четири етиде; три комада Шести разред: три лествице кроз три октаве; једно циклично дело; четири етиде; два комада		
Смотре	Четврти разред: две смотре годишње Пети разред: две смотре годишње Шести разред: две смотре годишње		
Испит (годишњи, матурски)	Четврти разред: / Пети разред: / Шести разред: годишњи испит		
Јавни наступ:	Обавезна су два јавна наступа у току школске године.		

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита ноте закључно са деветом позицијом уз помоћ наставника или самостално; - чита с листа једноставне композиције; - примени легато у свирању; - изводи једноставне украсе ,горњи и доњи предудар; - примени основне смернице за правилно - извођење великог баре хвата; - свира техником арпеђа;	Девета позиција. Упознавање са украсима. Вежбе за легато технику. Усавршавање арпеђа. Увођење у поставку великог баре хвата. Анализа композиције (назив и врста, облик, темпо, карактер). Музички израз. Ознаке: карактер, динамика, агогика. Увод у полифонију. Читање с листа.	Солфеђо	Ј. Јовичић: Школа за гитару, II део Х.Сагрерас: Лекције за гитару В. Андре: Збирка композиција за гитару Д. Богдановић: Шест дечјих комада Едо Ђуга: Избор композиција М. Ђулијани: 120 арпеђа, оп. 1 Хуберт Кепел: Техничке вежбе Вера Огризовић: Свирајте Баха Ј. Дауланд: Лаки комади Ј. А. Логи: Партита

	- уз помоћ наставника користи ознаке за агогику и карактер у композицијама које изводи ; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - демонстрира правилан начин вежбања; - уз помоћ наставника тежи за постизањем музичког израза уз употребу артикулације, динамике и боје; - примењује елементе полифоније у извођењу; - свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Свирање у дуу (наставник – ученик или два ученика). Музички бонтон. Скале и трозвучи.		Ф.Сор : Етиде, оп.31/ I i II Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом.
Кључне речи:	Артикулација, динамика, украси			

ПЕТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на иструменту; - користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; - користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; - чита с листа;	Техничке вежбе за усавршавање легато технике, арпеђа, баре хвата. Веза између анализе облика и интерпретације дела. Музичко фразирање. Свирање у дуу (наставник – ученик или два ученика) Полифоне композиције – приступ и реализација. Читање с листа. Музички бонтон. Скале и трозвучи. Скале кроз три октаве, промене	Солфеђо	Ј.Јовичић: Школа за гитару, II део Х.Сагрерас: Лекције за гитару В.Андре: Збирка композиција за гитару Герхард Швертбергер: Збирка композиција Едо Ђуга: избор композиција М. Ђулијани: 120 арпеђа, оп. 1 Хуберт Кепел: Техничке вежбе Вера Огризовић: Свирајте Баха Ј. Дауленд: Лаки комади

	- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај - самостално вежба поштујући процедуру - примењује основне елементе полифоније у свирању; - свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	позиција, скокови за леву руку.		
Кључне речи:	Полифонија, читање с листа, скале и трозвучи			

ШЕСТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- повеже стечено знање из основа музичке - писмености са техничким процедурама на - инструменту; - користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; - користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; - чита с листа; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - самостално вежба поштујући процедуру; - примењује основне елементе полифоније у свирању;	Техничке вежбе за усавршавање легато технике, арпеђа, баре хвата. Веза између анализе облика и интерпретације дела. Музичко фразирање. Свирање у дуу (наставник – ученик или два ученика). Полифоне композиције – приступ и реализација. Читање с листа. Музички бонтон. Скале и трозвучи. Скале кроз три октаве, промене позиција, скокови за леву руку.	Солфеђо, Теорија	Ј. Јовичић: Школа за гитару, II део Х. Сагreras: Лекције за гитару В. Андре: Збирка композиција за гитару Герхард Швертбергер: Збирка композиција Едо Ђуга: Избор композиција М. Ђулијани: 120 арпеђа, оп. 1 Хуберт Кепел: Техничке вежбе Вера Огризовић: Свирајте Баха Ј. Дауленд: Лаки комади

	- свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.			
Кључне речи:	Полифонија, арпеђо, музички бонтон			

Виолина

Први циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ВИОЛИНА/ први, други, трећи разред/ први циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења и утичу на годишњу оцену.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалогска/ монолошка/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву.		

Обавезни минимум	Први разред: три дурске, односно молске скале са трозвучима; двадесет вежица, етида; десет малих комада песмица Други разред: четири дурске, односно молске једнооктавне или двооктавне скале са трозвучима; шест етида са различитом проблематиком; четири комада различитог карактера Трећи разред: четири скале кроз две октаве и разлагања; шест етида са различитом проблематиком; четири комада различитог карактера
Смотре	Први разред: једна једнооктавна скала са трозвучима (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд); једна етида или комад; један комад или први став кончертина Други разред: једна једнооктавна или двооктавна скала са трозвучима; једна етида; два комада различитог карактера или варијације или први став концерта (кончертина) Трећи разред: /
Испит (годишњи, матурски)	Први разред: / Други разред: / Трећи разред: једна двооктавна дурска или молска скала са трозвучима (квинтакорд и кватсектакорд) са или без промене позиције; једна етида; два комада различитог карактера или варијације или први став концерта (кончертина)
Јавни наступ:	Обавезна два јавна наступа током школске године.

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- опише својим речима карактеристике виолине и начин добијања тона; - правилно стоји и држи инструмент и гудало; - изводи пицкато и основне потезе гудалом; - самостално поставља прсте леве руке на хватник у првој позицији на свим жицама; - изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; - интонативно и ритмички правилно контролише и чита нотни текст; - примени основне елементе нотне писмености у свирању нотног текста у виолинском кључу;	Карактеристике инструмента. Начин добијања тона. Поставка леве и десне руке. Техника десне руке: – квалитет звука на празним жицама; – држање и вођење гудала по једној жици; – прелазак са жице на жицу; – основне динамичке различитости по једној жици; – расподела гудала. Основни потези: деташе, легато, маркато (2 и 4 нота на једно гудало). Техника леве руке: – поставка прве позиције; – разлика степена и полустепена;	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, интервали лествице	А. С. Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (I свеска А) К. Тахтаијев: <i>Виолина I</i> Фортунагов: <i>Млади виолиниста</i> (I свеска) М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: <i>Хрестоматија I-II разред</i> Б. Ферара: <i>Школа за виолину</i> Ј. Јорданова: <i>Буквар за мале виолинисте</i> З. Мемедовић: <i>Учим да свирам виолину</i> Д. Марковић: <i>Почетна школа за виолину, I свеска</i>

	- примени што богатију музичку фантазију коју је развио путем приче и игре са наставником у свирању; - користи различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; - свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - активно слуша часове и јавне наступе других ђака - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	– прва позиција, распореди прстију (полустепен 2-3 и 1-2 прст); – поставка прстију и упоређивање полустепена у односу на суседне жице. Једноставне вежбе за развој моторике прстију леве руке. Музички бонтон. Скале и трозвучи. Дурске и молске скале са трозвуком у једној октави.		
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, певање, пицкато, свирање, музички бонтон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- изражајно пева и свира песмице на виолини; - интонативно и ритмички правилно контролише и чита нотни текст; - примени основне елементе нотне писмености у свирању задатог нотног текста у виолинском кључу; - примени ознаке за динамику и темпо; - пренесе музичку фантазију коју је развио у раду са наставником кроз свирање; - самостално свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње;	Усавршавање технике свирања на виолини. Темпо (andante, moderato, allegro, presto...). Динамика (piano, mezzo piano, mezzoforte, forte, diminuendo, crescendo...). Техника десне руке: – квалитет звука кроз динамичке промене; – динамичко нијансирање; – јасна расподела гудала уз различите ритмичке јединице; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...;	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, интервали лествице	Грегоријан : <i>Скале</i> Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) „Изабране етуде” различитих аутора I – III разреда (издање Москва, „Музика”) А. С. Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (I свеска А) К. Тахтачиев: <i>Виолина 2</i> Фортунагов: <i>Млади виолиниста</i> (I свеска) М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: <i>Хрестоматија I–II разред и II–III разред</i> Б. Ферара: <i>Школа за виолину</i>

	- покаже самопоуздање у току јавног наступа; - активно слуша часове и јавне наступе других ђака; - уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	– повезивање свих жица кроз потезе легата. Потези: деташе, легато (4 и 8 нота на једно гудало), стакато, маркато и мартеле. Техника леве руке: – прва позиција, сви распореди прстију; – поставка првог прста уз пражих; – лака хроматика у првој позицији; – глисанда до III позиције на свим жицама; – поставка прстију у односу на суседне жице кроз легато потез (припрема за једноставне акорде). Вежбе за развој моторике прстију леве руке. Музички бонтон. Скале и трозвуци. Дурске и молске скале са дурским или молским трозвуком кроз једну или две октаве у првој позицији.		Ј. Јорданова: <i>Буквар за мале виолинисте</i> Д. Марковић: <i>Почетна школа за виолину</i>, I и II свеска
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, певање, пицкато, свирање, музички бонтон			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- свесно меморише нотни текст; - контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција са и без глисанда; - прати интонацију и коригује се; - примењује ознаке темпа, карактера, динамике и агогике; - користи вибрато на дужим нотама;	Музичка меморија – неговање и развијање. Самостално вежбање – планирање и процедуре. Држање инструмента и гудала (контрола) Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање и интонација.		Х. Шрадик: Школа виолинске технике (I свеска) Грегоријан: Скале А. С. Шаљман: Бићу виолиниста (I свеска Б) К. Тахтациев: Виолина 2 Фортунагов: Млади виолиниста (I свеска)

	- изводи правилно техничке вежбе за промену позиције и покретљивост уз помоћ наставника; - самостално и свакодневно вежба; - активно слуша часове и јавне наступе других ђака уз помоћ одраслих; - користи предности дигитализације; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - прати музичку фразу у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Усавршавање технике свирања на виолини. Темпо (ларго, виваће, сфорцандо, глисандо, ритенуто, аћелерандо...). Техника десне руке: – вођење гудала на две жице истовремено, деташе; – увод у акорде наниже на три жице; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо... Потези: деташе, легато (3, 4, 6, 8 нота на једно гудало), стакато, маркато, мартеле, спикато. Техника леве руке: Коришћење бар две различите позиције без прелаза; Почетне вежбе вибрата; Хроматика; Природни флажолети; Једноставни двозвуци са коришћењем једног прста и празних жица; Једноставни акорди на три жице; Музички бонтон. Скале и трозвуци Дурске и молске скале са трозвучима (дурски или молски квинтакорд и квартсектакорд) у једној позицији, кроз једну или две октаве.		М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: Хрестоматија II –III разред Б. Ферара: Школа за виолину Т. Балашова/ М. Кеселман: Изабране етиде (I свеска) Изабране етиде различитих аутора I – III разреда (издање Москва, „Музика”) З. Багиров: Романса Д. Кабалевски: Кловнови Варијације (Н. Бакланова, Комаровски, Хендл) А. Комаровски: Кончертино Ге-дур (I став) О. Ридинг: Кончертина ха-мол, Ге-дур (I став) П. Николић: Кончертино Ге-дур (I став)
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, певање, пицкато, свирање, музички бонтон			

Други циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ВИОЛИНА/ четврти, пети, шести разред/ други циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	70 – IV, V разред 66 – VI разред	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења и утичу на годишњу оцену.	Облик рада	индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалогска/ монологска/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Четврти разред: четири скале кроз две октаве и разлагања; осам етида са различитом проблематиком; четири комада (или тема са варијацијама) различитог карактера; први или други и трећи став концерта (или кончертина); један или два става сонате Пети разред: две двооктавне дурске и молске скале са разлагањима са променом позиција; осам етида различите проблематике; два комада различитог карактера или варијације; први или други и трећи став концерта и један или два става сонате Шести разред: две трооктавне дурске или молске скале са разлагањима; шест етида различите проблематике; два комада различитог карактера или варијације; први или други и трећи став концерта и два или сви ставови сонате		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	Четврти разред: једна двооктавна дурска или молска скала са прелазима са дурским или молским трозвучи (квинтакорд, сектакорд, квартсектакорд) са прелазима; једна етида; један комад или једна етида различитог карактера од предходне; први или други и трећи став концерта (кончертина) или тема с варијацијама или један или више ставова сонате Пети разред: једна двооктавна дурска или молска скала са прелазима са дурским или молским трозвучи (квинтакорд, сектакорд, квартсектакорд) са прелазима; једна етида; један комад или једна етида различитог карактера од предходне; први или други и трећи став концерта		

	Шести разред: једна скала кроз три октаве са разлагањима; две етиде са различитом проблематиком; један комад; први или други и трећи став концерта
Јавни наступ:	Обавезна два јавна наступа током школске године.

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- самостално чита сложенији музички материјал; - брже меморише дужи нотни текст; - користи метроном приликом вежбања; - штимује се уз мању помоћ наставника; - примењује вибрато у свирању; - контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - активно слуша часове и јавне наступе других ђака у школи и ван ње; - у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања; - примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; - самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Читање с листа. Метричко и ритмичко свирање уз метроном. Слушање и интонација Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка меморија – неговање и развијање. Заједничко свирање (наставник – ученик, ученик – ученик). Развој извођачког апарата. Техника десне руке: Уједначеност звука кроз различите потезе; Свирање истовремено на две жице деташе и легато; Свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже). Потези: деташе, легато (3, 4, 6, 8, 9, 16 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато. Техника леве руке: Коришћење прве, друге треће и четврте позиције са прелазима; Вибрато; Хроматске скале у првој позицији; разложене терце;	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, интервали лествице	Х. Шрадик: Школа виолинске технике (I свеска) Скале по избору наставника А. С. Шаљман: Бићу виолиниста (II свеска) К. Тахтачиев: Виолина 3 Фортунагов: Млади виолиниста (II свеска) М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: Хрестоматија III-IV разред Т. Балашова-М. Кесељман: Изабране етиде (II свеска) Изабране етиде различити аутори (II свеска), издање Москва, „Музика” Ј. Коњус: Мале етиде дуплих нота Волфарт: 60 етида, оп. 45 Кајзер: 36 етида, оп. 20 (I свеска) Е. Џенкинсон: Игра А. Јаншинов: Преслица Ћ. Б. Перголези: Арија П. И. Чајковски: Стара песма Бакланова: Сонатина Бе-дур З. Фибиш: Сонатина А. Јаншинов: Кончертино оп. 35 Кихлер: Кончертино у стилу Вивалдија, Де-дур (I или II и III став)

		Природни и вештачки флажолети; једноставни двозвуци у првој позицији (сексте, терце, кварте); Једноставни акорди на три и четири жице у првој позицији. Скале и трозвуци: Дурске и молске скале (4, 8, 16 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две октаве са прелазима; Дурски и молски трозвуци (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд – деташе и три легато) кроз две октаве са прелазима.		А. Вивалди: Концерт Гедур (I став) Ф. Зајц: Концерт бр.1, 2 (I став)
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, певање, пицкато, свирање, музички бонтон			

ПЕТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- самостално штимује свој инструмент; - самостално вежба и поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; - контролише интонацију, ритам и квалитет тона при промени позиција и коригује се; - истражује начине добијања чистог тона и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);	Читање с листа. Метричко и ритмичко свирање. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање, интонација и штимовање инструмента. Музичка меморија – неговање и развијање. Камерно музицирање (наставник – ученик, ученик – ученик). Развој извођачког апарата и музичке фантазије кроз рад над одговарајућом литературом и композицијама сложенијих техничких захтева. Музичка меморија – неговање и развијање. Музички бонтон. Техника десне руке:	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, интервали лествице	Х. Шрадик: Школа виолинске технике (I свеска) Скале по избору наставника А. С. Шаљман: Бићу виолиниста (II свеска) К. Тахтачиев: Виолина 4 Фортунагов: Млади виолиниста (II свеска) М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: Хрестоматија IV-V разред и V-VI разред Т. Балашова/ М. Кесељман: Изабране етиде (II свеска) Изабране етиде различити аутори (II свеска), издање Москва, „Музика” Ј. Коњус: Мале етиде дуплих нота Волфарт: 60 етида, оп. 45

	- испољи креативност у остварењу музичке фантазије и естетике; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; - самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације; - користи првих пет позиција; - користи хармонски слух; - влада једноставнијом двозвучном и акордском техником у програму; - свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - активно слуша часове и јавне наступе других ђака у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	– владање комплетним звуком на инструменту; – свирање двозвука са једноставним прелазима како деташе тако и легато, стакато...; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже) у различитим позицијама. Потези: деташе, легато (3, 6, 9, 12, 4, 8, 16, 24 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато, сотије Техника леве руке: Коришћење првих пет позиција са прелазима; Вибрато; Хроматске скале на све четири жице кроз позиције; Разложене терце; Коришћење природних и вештачких флажолета; Једноставни двозвуци у различитим позицијама (сексте, терце, октаве, кварте); Једноставни акорди на три и четири жице у различитим позицијама. Скале и трозвуци: Дурске и молске скале (4, 8, 16, 24 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две и три октаве са прелазима; Дурски и молски трозвуци (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд – деташе, три и шест легато) кроз две и три октаве са прелазима; Компликованије вежбе за развој моторике прстију леве руке у односу на предходни разред.	Кајзер: 36 етида, оп. 20 (II свеска) Мазас: Етиде оп. 36, I свеска Донт: Етиде оп. 37 – избор Н. Рубинштајн: Преслица Ђ. Б. Перголези: Сицилијана А. Вивалди: Концерт амол (I став) А. Комаровски: Концерт бр. 2 Ш. Берио: Концерт а-мол
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, певање, пицикато, свирање, музички бонтон		

ШЕСТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- самостално штимује свој инструмент; – самостално вежба и поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; - контролише интонацију, ритам и квалитет тона при промени позиција и коригује се; - користи метроном приликом вежбања; - истражује начине добијања чистог тона; - користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; - самостално чита нотни текст и примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - користи првих седам позиција; - влада двозвучном и користи хармонски слух; - акордском техником у програму свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње;	Читање с листа. Метричко и ритмичко свирање уз метроном. Слушање и интонација Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка меморија – н еговање и развијање. Камерно музицирање (наставник – ученик, ученик – ученик). Развој извођачког апарата Техника десне руке: Владање комплетним звуком на инструменту; Свирање разложених двозвука у скали, деташе и легато; Свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже) у различитим позицијама. Потези: деташе, легато (3, 6, 9, 12, 4, 8, 16, 24 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато, сотије, рикоше. Техника леве руке: Коришћење првих седам позиција са прелазима; Различите врсте вибрата; Хроматске скале на све четири жице кроз позиције; Коришћење природних и вештачких флажолета; Лака пицката левом руком; Једноставни двозвуци разложено или спојено у различитим позицијама (сексте, терце, октаве, кварте);	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, интервали лествице	Х. Шрадик: Школа виолинске технике (I свеска) Скале по избору наставника М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: Млади виолиниста (III свеска) Хрестоматија IV-V разред и V-VI разред Т. Балашова/ М. Кесељман: Изабране етиде (II свеска) Изабране етиде различити аутори (III свеска), издање Москва, Музика Ј. Коњус: Мале етиде дуплих нота Волфарт: 60 етида, оп. 45 Кајзер: 36 етида, оп. 20 (II свеска) Мазас: Етиде оп. 36, I свеска Донт: Етиде оп. 37 – избор Р. Кројцер: почетне етиде Ш. Данкл: Варијације А. Вивалди: Концерт а-мол (II и III став) Ј. Б. Аколај: Концерт а-мол Ш. Берио: Балетске сцене А. Комаровски: Концерт е-мол Ј. С. Бах: Концерт а-мол Г. Б. Виоти: Концерт оп. 23 Д. Кабалевски: Омладински концерт

	- активно слуша часове других ђака и примењује на себи искуства стечена на тај начин; - самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације; - самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Једноставни акорди на три и четири жице у различитим позицијама. Скале и трозвуци: Дурске и молске скале (4, 8, 16, 24 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две и три октаве са прелазима; Дурски и молски трозвуци (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд – деташе, три и шест легато) кроз две и три октаве са прелазима; Сложеније вежбе за развој моторике прстију леве руке у односу на предходни разред.		
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, певање, пицкато, свирање, музички бонтон			

Труба

Први циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ТРУБА/ први, други, трећи разред/ први циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Остваривање наставе и учења Трубе (у првом циклусу), подразумева упознавање са деловима инструмента и његовим одржавањем, правилно држање тела и инструмента, импостацију дисања, зујање уснама и на уснику, као и репродуковање здравог и сонорног тона. Свакодневно извођење тонских вежби уз контролу амбажуре и интонације, као и учење основних елемената нотне писмености, обезбеђују напредак и постизање резултата. Процес		

	учења, базира се на избору најупечатљивијих музичких примера (за извођење или слушање музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући емоционални доживљај.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалогска/ монолошка/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, за одговоран однос према околини		
Обавезни минимум	Први разред: једнооктавна скала са тоничним трозвуком у половинама, у зависности од могућности ученика; 20 етида; 2 комада уз клавирску пратњу Други разред: две дурске скале са тоничним трозвучима; 25 етида; 3 комада уз клавирску пратњу Трећи разред: три дурске скале; 30 етида; 4 комада уз клавирску пратњу		
Смотре	Први разред: једна скала са тоничним трозвуком; две етиде; један комад уз пратњу клавира, напамет Други разред: једна скала са трозвуком, напамет; једна етида; један комад уз клавирску пратњу, напамет Трећи разред: једна дурска скала са тоничним квинтакордом, напамет; две етиде; један комад уз клавирску пратњу, напамет		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Обавезна су 2 јавна наступа у току године.		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- расклопи делове трубе и опише начин одржавања инструмента; - правилно држи инструмент у мирној, релаксираној и стабилној позицији; - примени правилну технику дисања; - контролише отвореност грла и дисајних путева; - правилно поставља амбажуру; - зуји на уснику без притиска;	Карактеристике инструмента. Правилан став и држање. Техника дисања и отвореност дисајних путева. Амбажура (поставка усника). Зујање на уснику. Атак (ударац језиком). Изддржавање основних аликвотних тонова на труби. Проширивање опсега тонова и тонске	Солфеђо – ноте, нотне вредности, такт, виолински кључ	Д. Марковић: Почетна школа за трубу – Први део Др Чарлс Колин: Почетне студије за трубу Алојз Стрнад: Метода за трубу 1. део (избор вежби одговарајућег нивоа) А. Митронов: Школа за трубу Р. Гетчел: Практичне студије 1. књига

	- изводи правилно тонске вежбе уз контролу интонације; - изражајно пева вежбе које изводи на инструменту; - примени основне елементе нотне писмености у свирању; - препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање; - спроведе правила вежбања у самосталном раду; - свира кратке композиције напамет, соло или уз пратњу клавира; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - покаже самопоуздање на наступима; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	вежбе у распону до с2. Музички бонтон. Скале и трозвучи. Скале у једној октави са тоничним трозвуком у половинама према могућностима ученика.		
Кључне речи:	Дисање, зујање, амбажура, атак, тон, музички бонтон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- правилно држи инструмент у мирној релаксираној, стабилној позицији; - контролише дисање и развија технику зујања без притиска на усне; - изводи тонске вежбе у проширеном регистру и контролише интонацију; - примењује легато свирање; - усклађује рад језика и прстију; - изражајно пева вежбе које изводи на инструменту; - користи основне појмове мелодике, ритма и динамике;	Свирање без притиска, контрола дисања и амбажуре. Корелација рада прстију и језика. Рад на тонском квалитету. Легато свирање уз контролу интонације. Контрола атака на четвртинама. Проширивање опсега тонова од „мало х до ц2”. Музички бонтон. Скале и трозвучи	Солфеђо – ноте, нотне вредности, такт, виолински кључ, лигатура, основне ознаке за темпо и динамику.	Д. Марковић: Школа за трубу (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) Д. Марковић: Збирка лакших композиција за трубу Д. Марковић: 78 композиција за трубу А. Страд: Метода за трубу 1. део (избор вежби одговарајућег нивоа) Ј. Усов: Хрестоматија 1. део Ј. Поре: Мини концертино по. 5, по. 6

	- поштује правила вежбања у самосталном раду; - свира кратке композиције напамет, соло или уз пратњу клавира; - комуницира са корепетитором кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - показује самопоуздање на јавним наступима; - изнесе мишљење о изведеном наступу или свирању; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Це-дур, Бе-дур, Ге-дур, Де-дур, са тоничним трозвучима у половинама и четвртинама.		Др Чарлс Колин: Мелодичне основе за трубу или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима
Кључне речи:	Амбажура, тон, интонација, артикулација, музичка фраза, музички бонтон			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- објасни историјски развој инструмента; - контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у проширеном регистру; - контролише моторику леве руке; - изводи различите начине артикулације; - повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на труби; - покаже самопоуздање и такмичарски дух; - поштује правила вежбања у самосталном раду; - комуницира са корепетитором кроз музику; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Развој инструмента кроз историју (основни подаци). Контрола амбажуре, дисања и развијање слуха за самостално штицање. Рад на тонским и техничким вежбама. Упознавање са осминама нота и пауза, као и пунктираним нотним вредностима кроз одговарајуће композиције и вежбе. Артикулација (утврђивање савладаних елемената легата и упознавање са осталим начинима артикулације). Проширивање опсега тонова у распону „мало фис до е2”. Музички бонтон.	Солфеђо – интервали, ритмичке фигуре, ознаке за темпо и динамику.	Д. Марковић: Школа за трубу, први део (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) Д. Марковић: Збирка лакших композиција за трубу Д. Марковић: 78 композиција за трубу А. Стрнад: Метода за трубу 1. део (избор вежби одговарајућег нивоа) Ј. Усов: Хрестоматија 1. део или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима

		Скале и трозвуци Седам дурских скала кроз једну октаву, различитих начина артикулације и брзине.		
Кључне речи:	Амбажура, тон, моторика, штивање, интонација, артикулација, музички бонтон			

Други циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ТРУБА/ четврти, пети, шести разред/ други циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	70 – IV, V разред 66 – VI разред	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. У наставку реализације исхода (у другом циклусу), ученик наставља да се развија како у техничком тако и у музичком смислу. У том циљу, потребно је радити вежбе са проширење горњег и доњег регистра, као и вежбе за добијање различитих артикулација (легато, стакато, тенуто...). Када је питању ширење регистра, треба водити рачуна о правилно постављеној амбажури. У завршним разредима, у појединим етидама и композицијама за хорну, јављају се делови који су нотирани у бас кључу. Наставник је у обавези да ученику објасни читање бас кључа на одговарајућем нотном материјалу		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалогска/ монолошка/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, за одговоран однос према околини		
Обавезни минимум	Четврти разред: 35 етида; 5 комада уз клавирску пратњу Пети разред: Дурске скале и молске скале до 5 предзнака са трозвучима; 35 етида; 6 комада уз клавирску пратњу Шести разред: Све дурске и молске скале са трозвучима; 35 етида; 6 комада уз клавирску пратњу		

Смотре	Четврти разред: једна лествица и једна етида Пети разред: једна лествица и једна етида Шести разред: једна лествица и једна етида
Испит (годишњи, матурски)	Четврти разред: једна дурска скала са тоничним квинтакордом, напамет; две етиде различитог карактера; један комад уз клавирску пратњу, напамет Пети разред: једна дурска и једна молска скала са тоничним квинтакордом и обртајима, напамет; две етиде различитог карактера; један комад уз клавирску пратњу, напамет Шести разред: једна дурска и једна молска лествица са тоничним трозвуком; две етиде различитог карактера; један комад уз клавирску пратњу
Јавни наступ:	Обавезна су 2 јавна наступа у току године.

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у проширеном регистру; - самостално штима инструмент; - прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; - примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; - повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; - користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; - комуницира са корепетитором кроз музику; - испољи креативност и индивидуалност у интерпретацији; - свира у малим камерним саставима у школи и ван ње; - поштује правила вежбања у самосталном раду; - искаже мишљење о свирању;	Амбажура, дисање и положај атака у проширеном регистру. Ширење опсега зујањем глисандом. Развијање слуха за самостално штимање. Обликовање тона и рад на интонацији. Техничке вежбе за контролу ваздуха, усана и језика. Контрола дисања и свирања у седећем ставу. Увод у камерно музицирање (свирање дуа). Развој елемената артикулације у проширеном регистру уз употребу слогова. Проширивање опсега тонова у распону „мало фис - ф2”. Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске скале закључно са шест предзнака кроз једну октаву, различитих начина артикулације и брзине.	Солфеђо – лествице, ритмичке фигуре, динамичке ознаке, интервали.	Д. Марковић: Школа за трубу (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) Д. Марковић: Збирка лаких композиција за трубу Д. Марковић: 78 композиција за трубу А. Страд: Метода за трубу 1. део (избор вежби одговарајућег нивоа) С. Херинг: 32 етиде Ј. Б. Арбан: Метода 1. део Ј. Усов: Хрестоматија 1. део Ј. Поре: Концертно по. 3 Х. А. Вандеркук: Трумпет старс, по 1. и по. 2 А. Визути: Метода за трубу, књига 1 или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима

	- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.			
Кључне речи:	Амбажура, култура тона, интонација, артикулација, музичка фраза, камерно свирање, музички бонтон			

ПЕТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у новом, проширеном регистру; - примењује технику брзог дисања; - самостално штима инструмент; - оплемени тон у новим регистрима и коригује интонацију; - истражује начине добијања чистог тона; - изведе предвиђене технике свирања на труби; - повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; - испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; - свира у различитим камерним саставима примењујући принцип узајамног слушања; - испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; - комуницира са корепетитором кроз музику; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;	Амбажура, дисање и положај атака у новом, проширеном регистру. Процес интелигентног загревања. Контрола тона и кориговање интонације. Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола квалитета тона у стакатисиму и тешком стакату (тзв. <i>Staccato pesante</i> или „barokni staccato”). Штимање инструмента. Постизање физичке и менталне издржљивости. Техника брзог удисања. Обрада хроматских скала. Заједничко свирање у различитим камерним саставима (триа, квартети). Проширивање опсега тонова у распону „мало фис до ге2”. Скале и трозвуци Дурске скале закључно са седам предзнака кроз једну октаву, Фис-дур, Гес-дур и Ге-дур кроз 2 октаве и молске закључно са 3 предзнака, различитих начина артикулације и брзине.	Солфеђо – лествице, ритмичке фигуре, динамичке ознаке, интервали, акценти.	Д. Марковић: Школа за трубу (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) Д. Марковић: Збирка лаких композиција за трубу А. Страд: Метода за трубу 1. део (избор вежби одговарајућег нивоа) С. Херинг: 32 етиде Ј. Б.Арбан: Метода 1. део Ј. Усов: Хрестоматија 1. део Ј. Поре: Концертино по. 1. по. 19 Х. А. Вандеркук: Трумпет старс, по. 1.и по. 2. А. Визути: Метода за трубу, књига 1 или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима

	- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђује сопствене естетске критеријуме.			
Кључне речи:	Брзи удисај, интонација, технике свирања, креативност, интерпретација, камерно свирање, музички бонтон			

ШЕСТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примењује нон-прес у свирању и ширењу опсега; - контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у новом, проширеном регистру; - самостално и прецизно штима инструмент; - оплемени тон у новим регистрима и коригује интонацију; - интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; - испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; - свесно исправља постојеће грешке и истражује нове начине свирања; - повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; - испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; - комуницира са корепетитором кроз свирање - свира у различитим камерним саставима поштујући принцип узајамног слушања; - показује иницијативу у организацији проба; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;	Проширивање опсега од „мало фис до бе2“. Амбажура, дисање и положај атака у проширеном регистру. Флексибилност амбажуре и обликовање тона у свим обрађеним регистрима. Обрада тонских и техничких вежби у свим тоналитетима. Развијање физичке и менталне издржљивости. Ширење свести о грешкама и начину исправљања. Рад на микродинамици. Свирање у различитим камерним саставима. Познавања музичке форме и интерпретације различитих стилова. Орнаменти. Скале и трозвучи Све дурске и молске скале кроз једну октаву, Фис-дур, фис-мол, Гес-дур, Ге-дур, ге-мол, Ас-дур, А-дур и а-мол кроз 2 октаве, са ритмичким варијацијама и различитих начина артикулације и брзине на скали.	Солфеђо – ноте, лествице, динамичке ознаке, интервали, акценти. Камерна музика – штимовање инструмента, артикулација. Теорија музике – аликвотни низ.	Д. Марковић: Школа за трубу (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) Д. Марковић: Збирка лаких композиција за трубу А. Стнад: Метода за трубу 1. део (избор вежби одговарајућег нивоа) С. Херинг: 32 етиде за трубу В. Вурм: 45 лаких етида (избор етида одговарајућег нивоа) С. Херинг: 32 етиде Ј. Б. Арбан: Метода 1. и 2. део Ј. Усов: Хрестоматија 1. део Ј. Поре: Кончертино по. 2. по. 4 Х. А. Вандеркук: Трумпет старс, по. 1 и по. 2. Г. Ф. Хендл: Кончертино А. Корели: Соната Еф дур А. Визути: Метода за трубу, књига 1 Божидар Трудић: Рондино Петар Николић: Кончертино С. Херинг: Бах за две трубе –. Вурм: Трумпет дуети Др Чарлс Колин: Комплетна модерна метода за трубу (избор вежби одговарајућег нивоа) или нека друга одговарајућа литература по избору наставника,

	- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и - изграђује сопствене естетске критеријуме.			предвиђена програмским захтевима
Кључне речи:	Проширени регистри, технике свирања, микродинамика, музичка форма, интерпретација, креативност, камерно свирање, музички бонтон			

Хорна

Први циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ХОРНА/ први, други, трећи разред/ први циклус		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Хорна је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења, и утичу на годишњу оцену.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалошка/ монологска/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Први разред: Ге-дур са тоничним трозвуком; 20 етида; 2 комада уз клавирску пратњу Други разред: две дурске скале са тоничним трозвучима; 25 етида; 3 комада уз клавирску пратњу Трећи разред: 3 дурске и једна молска скала са тоничним трозвуком; 30 етида; 4 комада уз клавирску пратњу		

Смотре	Први разред: једна скала са тоничним трозвуком, напамет; једна етида; 1 комад уз клавирску пратњу, напамет Други разред: једна скала са тоничним трозвуком, напамет; једна етида; 1 комад уз клавирску пратњу, напамет Трећи разред: једна дурска и једна молска скала са тоничним квинтакордом и обртајима; једна етида; 1 комад уз клавирску пратњу (изводи се напамет)
Испит (годишњи, матурски)	/
Јавни наступ:	Обавезна су 2 јавна наступа у току године.

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- расклопи делове хорне и опише начин одржавања инструмента; - правилно држи инструмент у мирној, релаксираној и стабилној позицији; - правилно дише и контролише отвореност грла и дисајних путева; - правилно поставља амбажуру; - зуји на уснику без притиска изводи правилно тонске вежбе уз контролу интонације; - изражајно пева вежбе које изводи на инструменту; - примени основне елементе нотне писмености у свирању; - препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање..; - примени правила вежбања у самосталном раду; - свира кратке композиције напамет, соло или уз пратњу клавира; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - показује самопоуздање на наступима; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Карактеристике инструмента. Правилан став и држање. Техника дисања и отвореност дисајних путева. Амбажура (поставка усника). Зујање на уснику. Атак (ударац језиком). Изддржавање основних аликувотних тонова на хорни. Проширивање опсега тонова и тонске вежбе у распону г – Г1. Музички бонтон. Скале и трозвучи Ге-дур са тоничним трозвуком у половинама.	Солфеђо – ноте, нотне вредности, такт, виолински кључ.	Драган Гиртл: Школа за хорну (први део) Бери Таквел: 50 почетних вежби за хорну Палма Силађи, Миклош Кекењеши: Школа за хорну (избор етида и комада)
Кључне речи:	Дисање, зујање, амбажура, атак, тон, музички бонтон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- правилно држи инструмент у мирној релаксираној, стабилној позицији; - контролише дисање и развија технику зујања без притиска; - изводи тонске вежбе у проширеном регистру и контролише интонацију; - свира легато; - усклађује рад језика и прстију; - изражајно пева вежбе које изводи на инструменту; - користи основне појмове мелодике, ритма и динамике; - примењује правила вежбања у самосталном раду; - свира кратке композиције напамет, соло или уз пратњу клавира; - комуницира са корепетитором кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - показује самопоуздање на јавним наступима; - искаже мишљење о сопственом и туђем свирању; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Свирање без притиска, контрола дисања и амбажуре. Корелација рада прстију и језика. Рад на тонском квалитету. Легато свирање уз контролу интонације. Упознавање са молским лествицама. Контрола атака на четвртинама. Проширивање опсега тонова ф – В1. Музички бонтон. Скале и трозвуци Ге-дур, Еф-дур, Бе-дур, а-мол са тоничним трозвучима у половинама.	Солфеђо – ноте, нотне вредности, такт, виолински кључ, лигатура, основне ознаке за темпо и динамику.	Драган Гиртл: Школа за хорну (први део) Палма Силађи/ Миклош Кекењеш: Школа за хорну Бери Таквел: 50 почетних вежби за хорну Анонимус: Мелодија П. Мај: Минијатуре бр.1 и 2 В. А. Моцарт: Азбука
Кључне речи:	Амбажура, тон, интонација, артикулација, музичка фраза, музички бонтон			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- опише историјски развој инструмента; - контролише амбажуру, дусање, атак и интонацију у проширеном регистру; - контролише моторику леве руке; - изводи различите начине артикулације; - повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на хорни; - покаже самопоуздање и такмичарски дух; - примењује правила вежбања у самосталном раду; - комуницира са корепетитором кроз музику; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Упознавање са историјским развојем инструмента. Контрола амбажуре, дусања и атак. Развијање слуха за самостално штивање. Наставак и проширивање рада на тонским и техничким вежбама. Упознавање са осминама нота и пауза, као и пунктираним нотним вредностима. Развијање моторике леве руке. Артикулација (утврђивање савладаних елемената легата и упознавање са осталим начинима артикулације). Проширивање опсега тонова у распону е – Д2. Музички бонтон. Скале и трозвуци Ге-дур, Еф-дур, Де-дур, Бе-дур, А-дур, а-мол и ге-мол са тоничним квинтакордом и обртајима у четвртинама.	Солфеђо – интервали, ритмичке фигуре, ознаке за темпо и динамику.	Драган Гиртл: Школа за хорну (први део) Палма Силађи/ Миклош Кекењеши: Школа за хорну Бери Таквел: 50 почетних вежби за хорну Марк Антоан Робилард: Прогресивне методе за хорну Ј. Б. Флис: Успаванка В. А. Моцарт: Валцер Л. ван Бетовен: Екосеза П. И. Чајковски: Стара француска песма Ј. Кригер: Менует
Кључне речи:	Амбажура, тон, моторика, штивање, интонација, артикулација, музички бонтон			

Други циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ХОРНА/ четврти, пети, шести разред/ други циклус		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Хорна је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	70 – IV, V разред 66 – VI разред	Недељни фонд часова:	2

Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења, и утичу на годишњу оцену.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалогска/ монолошка/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Четврти разред: дурске скале до 3 предзнака, молске са једним предзнаком са трозвучима; 35 етида; 5 комада уз клавирску пратњу Пети разред: дурске скале до 5 предзнака, молске скале до 3 предзнака са трозвучима; 35 етида; 6 комада уз клавирску пратњу Шести разред: све дурске и молске скале са трозвучима; 35 етида; 6 комада уз клавирску пратњу		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	Четврти разред: једна дурска и једна молска скала са тоничним квинтакордом и обртајима, напамет; две етиде; 1 комад уз клавирску пратњу, напамет Пети разред: једна дурска и једна молска скала са тоничним квинтакордом и обртајима, напамет; две етиде различитог карактера; 1 комад уз клавирску пратњу, напамет Шести разред: једна дурска и једна молска скала са тоничним квинтакордом и обртајима; етиде различитог карактера; 1 комад уз клавирску пратњу (изводи се напамет)		
Јавни наступ:	Обавезна су 2 јавна наступа у току године.		

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у проширеном регистру; - самостално штима инструмент; - прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; - примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања;	Амбажура, дисање и положај атака у проширеном регистру. Ширење опсега зујањем глисандом. Самостално штимање. Култура тона и рад на чистој интонацији. Техничке вежбе уз контролисање моторике леве руке. Контрола дисања и свирања у седећем ставу.	Солфеђо – лествице, ритмичке фигуре, динамичке ознаке, интервали.	Франц Шолар: Школа за хорну Марк-Антоан Робилард: Прогресивне методе за хорну Драган Гиртл: Школа за хорну (други део) Палма Силађи/ Миклош Кекењеши: Школа за хорну (први и други део) Бери Таквел :50 почетних вежби за хорну

	- повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; - користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; - испољи креативност и индивидуалност; - свира у малим камерним саставима у школи и ван ње; - поштује правила вежбања у самосталном раду; - искаже критичко мишљење у улози слушаоца и ивођача; - комуницира са корепетитором кроз музику; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Увођење у камерно музицирање (свирање дуа). Развој елемената артикулације у проширеном регистру уз употребу слогова. Проширивање опсега тонова у распону д – Е2. Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске скале до 4 предзнака, молске скале до 2 предзнака са тоничним квинтакордом и обртајима у четвртинама.		В. А. Моцарт : Пастирска песма Н. Антал : Самохвала А. Варламов : Црвени сарафан Л. ван Бетовен: Романса
Кључне речи:	Амбажура, култура тона, интонација, артикулација, музичка фраза, камерно свирање, музички бонтон			

ПЕТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у новом, проширеном регистру; - примењује технику брзог дисања; - самостално и прецизно штима инструмент; - оплемени тон у новим регистрима и коригује интонацију; - изведе предвиђене технике свирања на хорни; - истражује начине добијања чистог тона; - примењује функцију десне руке у корпусу;	Амбажура, дисање и положај атака у новом, проширеном регистру. Процес интелигентног загревања. Култура тона и кориговање интонације. Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Самостално штимање инструмента. Развијање моторике леве руке и функција десне руке у корпусу. Постизање физичке и менталне издржљивости. Техника брзог удисања. Обрада хроматских скала. Заједничко свирање у различитим камерним саставима.	Солфеђо – лествице, ритмичке фигуре, динамичке ознаке, интервали, акценти.	Франц Шолар: Школа за хорну Марк - Антоан Робилард: Прогресивне методе за хорну Драган Гиртл: Школа за хорну (други део) А. Вивалди: Ларго Г. Ф. Хендл: Ариа М. Гаврановић: Игра духова

	- повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; - испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; - свира у различитим камерним саставима примењујући принцип узајамног слушања; - испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; - комуницира са корепетитором кроз музику; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђује сопствене естетске критеријуме.	Проширивање опсега тонова у распону ц – Ф2. Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске скале до пет предзнака, молске скале до четири предзнака, са тоничним квинтакордом и обрајима у брзим четвртинама		
Кључне речи:	Брзи удисај, интонација, технике свирања, креативност, интерпретација, камерно свирање, музички бонтон			

ШЕСТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у новом, проширеном регистру; - самостално и прецизно штима инструмент; - оплемени тон у новим регистрима и коригује интонацију; - изводи технику пригушених тонова коришћењем десне шаке; - интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; - испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; - свесно исправља постојеће грешке и истражује нове начине свирања;	Амбажура, дисање и положај атака у новом проширеном регистру. Флексибилност амбажуре и рад на култури тона у свим обрађеним регистрима. Техника пригушеног тона десне руке. Обрада тонских и техничких вежби у свим тоналитетима. Развијање физичке и менталне издржљивости. Грешке у свирању – разлози и начин исправљања. Рад на микродинамици. Свирање у различитим камерним саставима поштујући принцип слушања.	Солфеђо – ноте, лествице, динамичке ознаке, интервали, акценти. Камерна музика – штимовање инструмента, артикулација. Теорија музике – аликвотни низ.	Георг Копраш: 60 етида за рог Луције Теве: Изабране етиде Франц Шолар: Школа за хорну Драган Гиртл: Школа за хорну (други део) Ј. Шкруп: Концерт у Бе-дуру

	- испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; - комуницира са корепетитором кроз свирање; - свира у различитим камерним саставима поштујући принцип узајамног слушања; - показује иницијативу у организацији проба; - критички коментарише своје и туђе извођење у смислу техничке припремљености и музичке изражајности; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Рад на орнаментима. Музички бонтон. Скале и трозвуци Све дурске и молске скале са тоничним квинтакордом и обртајима у осминама.		
Кључне речи:	Проширени регистри, технике свирања, микродинамика, музичка форма, интерпретација, креативност, камерно свирање, музички бонтон			

Кларинет

Први циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	КЛАРИНЕТ/ први, други, трећи разред/ први циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којима се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање мотивисање ученика.		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе		Облик рада	Индивидуални

	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења, и утичу на годишњу оцену.	Методе рада	Демонстрација/ дијалогска/ монолошка/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Дурске и молске скале до једног предзнака; 20 етида; 2 комада уз клавирску пратњу		
Смотре	Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком; 2 етиде; један комад уз пратњу клавира		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Обавезна су два јавна наступа током школске године.		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- Правилно стоји и држи кларинет; - Држи правилно амбажуру и обе руке, правилно дише; - Изражајно пева апотом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; - Изводи правилно техничке вежбе за квалитет тона, стакато, интонацију и покретљивост уз помоћ наставника.	Карактеристике инструмента. Поставка правилног дусања и вежбе дусања. Начин добијања тона. Поставка леве и десне руке. Поставка абажуре.	Фозичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте	Бруно Брун: Школа за кларинет бр. 1 Радивој Лазић: Учим кларинет број 1 и остала литература сличне тежине по избору наставника
Кључне речи:	Амбажура, тон, интонација, слушање музике, свирање			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- Правилно стоји и држи инструмент; - Свира уједначено малу, прву и другу октаву; - Свира технике легата и стаката; - Чита нотни текст у виолинском кључу; - Чита динамичке ознаке за темпо; - Свира вежбе за побољшавање технике тона и моторике прстију.	Тонске и техничке вежбе за унапређивање целокупног извођачког апарата, тон, амбажура, техника прстију и језика. Синхронизација језика и прстију. Рад на побољшању интерпретације.	Физичко васпитање .Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте.	Бруно Брун: Школа за кларинет бр. 1, 2 Радивој Лазић: Учим кларинет број 1, 2 И остала литература сличне тежине по избору наставника
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- Изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - Свира у распону од Е мало до Е3; - Свира различите типове артикулација; - Исправи интонацију у току свирања уз помоћ наставника.	Издржавање тонова. Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацију прстију и језика. Контрола дисања, амбажуре. Развијање слиха за самостално штимовање.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте.	Бруно Брун: Школа за кларинет бр. 1-2-3 Радивој Лазић: Учим кларинет број 1, 2 и остала литература сличне тежине по избору наставника адекватне тежине
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза			

Други циклус

Одсек	Одсек класичне музике
Предмет/ Разред/ Циклус	КЛАРИНЕТ/ четврти, пети, шести разред/ други циклус
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којима се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање мотивисање ученика.

Годишњи фонд часова	70 – IV, V разред 66 – VI разред	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења, и утичу на годишњу оцену.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалогска/ монологска/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Дурске и молске скале до 4 предзнака; 35 етида; 3 комада уз пратњу клавира		
Смотре	Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком; 2 етиде; један комад уз пратњу клавира		
Испит (годишњи, матурски)	Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком; 2 етиде различитог карактера; комад уз пратњу клавира		
Јавни наступ:	Обавезнису два јавна наступа у току године.		

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- Прати развој сопствене кординације и моторике кроз свирање; - Свира у опсегу од Е мало до Ф3; - свира комбинованим артикулацијама (стакато – легато); - Комуницира са корепетитором кроз музику.	Изддржавање тонова. Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацију прстију и језика. Изједначавање регистра кроз тонске вежбе.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте.	Бруно Брун: Школа за кларинет бр. 2, 3 Радивој Лазић.учим кларинет број 3, 4 и остала литература сличне тежине по избору наставника адекватне тежине
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза			

ПЕТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- Изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - Користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; - Самостално коригује интонацију у току свирања; - Комуницира са корепетитором кроз музику.	Рад на добијању што квалитетнијег изговора код стакато технике. Тонске вежбе и рад на што квалитетнијој способности и синхронизацији прстију и језика. Рад на микродинамици.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте	Клозе: Техничке вежбе Лефевр: Техничке вежбе и остала литература сличне тежине по избору наставника адекватне тежине
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза			

ШЕСТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- Свира у опсегу од Е малог до Г3; - Свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; - Изведе одговарајуће технике свира на инструменту; - Интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; - Комуницира са корепетитором кроз музику; - Самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању.	Рад на постизању флексибилности амбажуре у свим регистрима. Меморисање текста. Обликовање што квалитетнијег тона, интонација и стакато. Самостално штимовање инструмента.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо – Теорија музике: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте	Клозе: Техничке вежбе Лефевр: Техничке вежбе и остала литература сличне тежине по избору наставника адекватне тежине
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза			

Виолончело

Први циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ВИОЛОНЧЕЛО/ први, други, трећи разред/ први циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	У критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотре употпуњују слику о постигнућима наставе и учења и утичу на годишњу оцену.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалогска/ монолошка/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум програма	Први разред: три дурске, односно молске скале са трозвучима; двадесет вежбица, етида; десет малих комада песмица Други разред: четири дурске, односно молске једнооктавне или двооктавне скале са трозвучима; шест етида са различитом проблематиком; четири комада различитог карактера Трећи разред: четири скале кроз две октаве и разлагања; шест етида са различитом проблематиком; четири комада различитог карактера		
Смотре	Први разред: Програм смотре (на крају школске године) 1. Једна лествица 2. Једна етида 3. Један комад по слободном избору Други разред: Програм смотре (на крају школске године) 1. Једна лествица са трозвуком 2. Једна етида 3. Једна композиција по слободном избору Трећи разред: /		
Испит (годишњи, матурски)	Први разред: / Други разред: /		

	Трећи разред: Скала са трозвуком и потезима (најмање 3 потеза), Две етиде различитог карактера, Комад са клавиром, I или II и III став концертина, концерта, сонате, сонатине, варијације
Јавни наступ:	Обавезна су 2 јавна наступа у току школске године.

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- опише својим речима карактеристике виолончела и начин добијања тона; - правилно седи и држи инструмент и гудало; - изводи основне потезе и пицicato; - самостално поставља прсте леве руке на хватник у затвореном ставу у првој позицији; - изражајно пева, а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; - изводи правилно техничке вежбе за промену позиције, интонацију и покретљивост уз помоћ наставника; - примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у бас кључу; - препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање...; - примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; - свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира.	Карактеристике инструмента. Начин добијања тона. Поставка леве и десне руке. Техника десне руке: – држање и вођење гудала; – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо... Основни потези: деташе и легато. Поставка леве руке. Техника леве руке: – уски став, прва позиција – широки став, прва позиција Скале и трозвучи: Це, Ге, и Де дур у једној октави. Це-дур кроз две октаве. Вежбе за развој моторике прстију леве руке.	Солфеђо: Скала Це-дур, Ге-дур; Квинтакорд и обртаји; Бас кључ	И. Мардеровски: Први часови виолончела Сато: Чело школа, I свеска Пејшик: Абецеда виолончела Хрестоматија I–IV разреда Ш. Сузуки: комади, прва свеска 98 уз пратњу клавира
Кључне речи:	Виолончело, слушање, опажање, тон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- правилно седи и држи инструмент и гудало; - изводи основне потезе и пицicato; - самостално поставља прсте леве руке на хватник у затвореном и отвореном ставу у првој и четвртој позицији; - изводи правилно техничке вежбе за промену позиције, интонацију и покретљивост уз помоћ наставника; - контролише квалитет тона у току свирања; - примени основне елементе нотне писмености и основне ознаке за темпо, динамику, понављање у свирању; - течно чита нотни текст у бас кључу; - примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; - свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Начин добијања тона. Вежбе за прецизност и флексибилност леве и десне руке. Композиције различитог карактера. Техника десне руке: – држање и вођење гудала; – расподела гудала; – квалитет тона; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо... – вођење гудала при промени позиције; Основни потези: деташе, легато и стакато Техника леве руке: – уски став, прва и четврта позиција; – широки став, прва и четврта позиција; – вежбе за прелаз из једне у другу позицију, са и без глисанда. Музички бонтон. Скале и трозвучи: Це, А, Ес, Бе, Ге, Де и Еф-дур кроз две октаве. Вежбе за развој моторике прстију леве руке.	Солфеђо: а-мол лествица; дурски и молски квинтакорд; четвороделна подела јединице бројања; пунктирана фигура на јединици бројања	И. Мардеровски: Избор етида Р. Мац: 25 етида С. Ли: 40 лаких етида А. Вивалди: Концерт Це-дур Бревал: Кончертино Де-дур Р. Мац: Сонате Сузуки: Чело школа бр. 1
Кључне речи:	Виолончело, слушање, опажање, тон			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- правилно седи и држи инструмент и гудало; - изводи основне потезе и ритмичке фигуре; - самостално поставља леву руку у II и III позицији; - контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција са и без глисанда; - прати интонацију и коригује се; - изводи правилно техничке вежбе за промену позиције и покретљивост уз помоћ наставника; - користи вибрато; - примени основне елементе нотне писмености у свирању и течно чита нотни текст у бас кључу; - примени основне ознаке за темпо, динамику, понављање...; - примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; - свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - комуницира са корепетитором кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - самостално и свакодневно вежба; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике	Контрола држања гудала. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање и интонација. Музичка меморија – неговање и развијање. Техника десне руке: – расподела гудала; – брзина гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала; Техника леве руке: – II и III позиција – уски и широки став и увођење у полу позицију; – вибрато. Музички бонтон. Скале, трозвучи. Вежбе за развој моторике прстију леве руке (Косман и Фејер).	Солфеђо: доминантни септакорд; синкопа на јединици бројања	Етиде И. Мардеровски: избор етида С. Ли: 40 лаких етида Кончертина и концерти: А. Вивалди: Це-дур Бревал: Це-дур Р. Мац: Соната Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика
Кључне речи:	Виолончело, слушање, опажање, тон			

Други циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ВИОЛОНЧЕЛО/ четврти, пети, шести/ други циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања		
Годишњи фонд часова	70 – IV, V разред 66 – VI разред	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	У критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења и утичу на годишњу оцену.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалогска/ монолошка/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум програма	Четврти разред: четири лествице; осам етида различитог карактера; два комада уз пратњу клавира; концертино/ концерт или соната/ сонатина или варијације Пети разред: пет лествица; шест етида различитог карактера; два комада уз пратњу клавира; концертино или концерт, соната или сонатина, варијације Шести разред: скала једна молска једна дурска са потезима и трозвучима; до шест етида различитог карактера; композиција уз пратњу клавира (концертино или концерт, соната или сонатина, варијације, комад); став из Бахове чело свите		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	Четврти разред: скала са трозвуком и потезима (до 5 потеза); две етиде различитог карактера; комад са клавиром, I или II и III став концертина, концерта, сонате, сонатине, варијације, или два става барокне сонате (изводи се напамет) Пети разред: скала: дурска или молска, трозвучи, потези; једна етида; комад уз пратњу клавира; два става барокне сонате или концертино, концерт I или II и III став, или варијације или соната или сонатина (изводи се напамет) Шести разред: скала: дурска или молска кроз три октаве, трозвучи, потези; две етиде или једна етида и Бах један став свите; барокна соната, два става или концертино или концерт – I или II и III став, или варијације, или соната, или сонатина		
Јавни наступ:	Обавезна су два јавна наступа.		

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- следи правила у примени процедура у стицању технике леве и десне руке; - контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; - штимује се уз мању помоћ наставника; - повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; - користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; - користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; - свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања; - примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;	Штимовање. Метричко и ритмичко свирање уз метроном. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка меморија – врсте и развијање. Читање с листа. Заједничко свирање (наставник–ученик, ученик– ученик). Музички бонтон. Развој извођачког апарата. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато и пунктирани ритам, мартеле; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – полу позиција, II и III позиција – уски и широки став; – вибрато. Скале и трозвучи, потези, разложене терце, Косман – Бежбе за артикулацију.	Солфеђо: обртаји квинтакорда; хроматске скретнице и пролазнице	Етиде Кумер 10 етида И. Мардеровски: Избор етида С. Ли: Мелодијске етиде Кончертина, концерти Бревал: Еф-дур или Ге-дур или А-дур; Бодио: Це-дур Сонате/ варијације А. Вивалди: е-мол или а-мол

	- самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.			
Кључне речи:	Виолончело, слушање, опажање, тон			

ПЕТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; - контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; - штимује се уз мању помоћ наставника; - повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; - користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела - користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције - свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи креативност у остварењу музичке фантазије и естетике; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања; - самостално вежба поштујући процедуру;	Развој извођачког апарата радом на композицијама сложенијих техничких захтева. Метричко и ритмичко свирање. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање, интонација и штимовање инструмента. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка меморија – неговање и развијање. Читање с листа. Заједничко свирање (наставник – ученик, ученик – ученик). Музички бонтон Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, портато, мартеле и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – полу позиција, II и III позиција	Солфеђо: 6/8 мера; промена метра; орнаментика	Етиде: И. Мардеровски: С. Ли: Мелодијске етиде Кончертина, концерти: Бревал: Еф дур или А дур Бодио: Це дур А. Вивалди: а-мол Сонате: А. Вивалди: е-мол или а-мол Марчело: Еф-дур или е- мол Ромберг: Бе-дур

	- истражује начине добијања чистог тона уз помоћ наставника или самостално; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације.	– уски и широки став и увођење у палац позицију; – вибрато. Скале, трозвучи, техничке вежбе. Скале, трозвучи, потези, разложене терце Косман вежбе. Шевчик: 40 варијација за десну руку.		
Кључне речи:	Виолончело, слушање, опажање, тон			

ШЕСТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; - контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; - самостално се штимује; - повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; - користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; - користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; - самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;	Развој извођачког апарата радом на композицијама сложенијих техничких захтева. Метричко и ритмичко свирање. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање, интонација и штимовање инструмента. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка меморија – неговање и развијање. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Музички бонтон. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала.	Солфеђо: примери са модулацијом; квинтола, секстола; синкопирани ритам	Етиде: И. Мардеровски: Избор етида Ф. Доцауер: 113 етида Ј. Мерк: Хрестоматија, етиде С. Ли: Мелодијске етиде Кумер: 10 етида Кончертина, концерти: Бревал: Де-дур или Ге-дур Бодио: Це-дур Голтерман: Ге- дур Сонате и свите: Вивалди: Еф-дур или Де-дур Марчело: Ге-дур Самартини: Ге-дур Дипор: Ге-дур Ванхал: Варијације Це-дур Ј. С. Бах: Соло свита, бр. 1, Ге-дур

	- свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; - примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; - истражује начине добијања чистог тона - самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације; - самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато Скале, трозвучи и техничке вежбе Скале, трозвучи, потези, разложене терце у обиму до три октаве. Косман: вежбе, двогласи. Вежбе за палац позицију. Шевчик: 40 варијација за десну руку. Р. Мац: Основи палчаника.		
Кључне речи:	Виолончело, слушање, опажање, тон			

Саксофон

Први циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	САКСОФОН/ први, други, трећи разред/ први циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте	Облик рада	Индивидуални

	учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења, и утичу на годишњу оцену.	Методе рада	Практични рад/ демонстрација/ дијалошка/ активни рад ученика/ монолошка
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум програма	Први разред: две лествице; 15 етида; две композиције по слободном избору Други разред: две дурске и две молске лествице; 15 етида; две композиције по слободном избору Трећи разред: три дурске и три молске лествице; 15 етида; три композиције по слободном избору		
Смотре	Први разред: једна композиција уз пратњу клавира напамет Други разред: једна композиција уз пратњу клавира напамет; једна дурска и једна молска лествица; једна етида Трећи разред: /		
Испит (годишњи, матурски)	Први разред: / Други разред: / Трећи разред: једна композиција уз пратњу клавира напамет; једна дурска и једна молска лествица; две етиде		
Јавни наступ:	Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет.		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- опише својим речима карактеристике саксофона; - представи историјски развој инструмента и исприча неку занимљивост везану за инструмент; - правилно држи инструмент; - самостално намести трску на усник; - правилно држи амбажуру и објасни важност амбажуре и њену поставку; - опише својим речима вежбице дисања и шта се постиже сваком од тих вежбица;	Историјат, карактеристике, делови и могућности саксофона. Вежбе дисања. Правилно намештање трске на усник. Поставка амбажуре. Свирање само на лули и уснику. Правилно држање саксофона и поставка прстију. Одржавање инструмента. Врсте артикулација (стакато и легато). Тонске вежбе (издржавање тонова). Елементи музичке писмености (целе ноте, половине, четвртине и осмине). Тонски опсег: Е 1 до А 3 (за напредне до Ц3). Музички бонтон.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди...	Етиде: Хавеј: Етиде за почетнике (по избору) Клод Деланг: Метода за полетнике (по избору) Комади: Клод Деланг: Композиције из књиге Методе за почетнике Петерсон: Мајска песма Моцарт: Дечија песма и друге композиције по избору

	- правилно изводи костодоминално дусање и објасни шта је то; - изводи стакато и легато; - примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском кључу; - самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - комуницира са корепетитором кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - обрасни важност одржавања инструмента; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи предности дигитализације у слушању и - извођењу музике.	Скале и трозвучи. Дурске и молске лествице до једног предзнака са тоничним трозвуком (е, а, Ф, Г).		
Кључне речи:	Амбатура, дусање, тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- правилно узима дах; - правилно држи амбатуру; - правилно држи инструмент; - самостално изводи тонске и техничке вежбе; - примени основне ознаке за темпо, динамику, понављање...;	Тонске вежбе. Стакато. Пунктирани ритам и синкопа. Динамика – пиано, форте. Основне ознаке за темпо. Опсег инструмента: горе до Д3, доле до Д1. Музички бонтон. Скале и трозвучи.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди...	Етиде Ј Ван Бекум (холандска школа): Школа за почетнике (прво издање) Клод Делангл (француска школа): Методе за саксофон број 1 Иван Рот (немачка школа): Саксофон Перени (мађарска школа): Саксофон АБЦ, 1. део Л. Петерсон: Прва књига

	- правилно изведе сваку ритмичку фигуру у задатом нотном тексту; - правилно изведе стакато; - самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - комуницира са корепетитором кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	Дурске и молске скале до два предзнака са тоничним трозвуком, разложеним тоничним трозвуком (мало разлагање), малим разлагањем.		Комади из збирки Клод Делангл: Све композиције из књиге Метод за саксофон број 1 Перењи: Све композиције из горе наведене књиге Комади тежине у складу са техничким могућностима ученика. Композиције или транскрипције по избору.
Кључне речи:	Дисање, тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- правилно изводи шеснаестине; - правилно изводи триоле; - са лакоћом савлада (чита и свира) нотни текст; - штимује се самостално према клавиру и другом инструменту; - изводи динамику на једном тону; - одреди тоналитет задате композиције; - интонативно чисто изводи све тонове које је научио да свира на инструменту; - самостално свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;	Тонски опсег од Ц1 до Е3. Тонске вежбе (издржавање тонова, вежбе на једном тону). Увод у триолски фразирунг. Шеснаестина. Свирање дуета. Музички бонтон. Скале и трозвучи. Дурске и молске скале до три предзнака са тоничним трозвуком, малим разлагањем, терцама.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди...	Етиде Руди Етл: Техничке етиде Ван Бекум (холандска школа): Друга свеска вежби и етида Клод Делангл (француска школа): Метод за саксофон број 2 Иван Рот (немачка школа): Свеска број 1 Перени (мађарска школа): Саксофон АБЦ 2 део Л. Петерсон: Друга књига Комади из збирки Клод Делангл: Све композиције из књиге Метод за саксофон број 2

	- комуницира са корепетитором кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.			Перењи: Све композиције из горе наведене књиге Комади тежине у складу са техничким могућностима ученика. Композиције или транскрипције по избору наставника.
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон			

Други циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	САКСОФОН/ четврти, пети, шести разред/ други циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	70 – IV, V разред 66 – VI разред	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења, и утичу на годишњу оцену.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Практични рад/ демонстрација/ дијалогска/ активни рад ученика/ монолошка
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		

Обавезни минимум	Четврти разред: лествице и акорди по програму; десет композиција по слободном избору, од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде); две полифоне композиције; два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; једна композиција домаћег аутора Пети разред: лествице и акорди по програму; десет композиција по слободном избору, од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде); две полифоне композиције; два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; једна композиција за четвороручно свирање Шести разред: лествице и акорди по програму; десет композиција по слободном избору, од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде); две полифоне композиције; два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; једна композиција за четвороручно свирање
Смотре	Четврти разред: смотра (на крају првог полугодишта): једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред Пети разред: смотра (на крају првог полугодишта): једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред; једна виртуозна етида Шести разред: смотра (на крају првог полугодишта): једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред; једна виртуозна етида
Испит (годишњи, матурски)	Четврти разред: испитни програм: једна етида; једна полифона композиција; један став сонатине или варијације; једна композиција по слободном избору Пети разред: испитни програм (на крају школске године): једна етида; једна полифона композиција; један став сонатине (сонате) или варијације; једна композиција по слободном избору Шести разред: испитни програм (на крају школске године): једна етида; једна полифона композиција; један став сонатине (сонате) или варијације; једна композиција по слободном избору
Јавни наступ:	Обавезна два јавна наступа током школске године.

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- изводи тонове трећег регистра; - свира скале у разним артикулацијама; - правилно изводи осминске тактове; - правилно изводи триоле; - чита са лакоћом нотни текст; - у свирању у ансамблу прати поред свог гласа и гласове других инструмената; - чита партитуру триа и квартета; - самостално се штимује на клавир и други инструмент; - одреди тоналитет задате композиције;	Тонске вежбе (издржавање тонова, вежбе на једном тону). Свирање дуета, триа, квартета или у неком ансамблу. Осмински тактови. Опсег од Ц1 до Ф3. Музички бонтон. Скале и трозвуци. Дурске и молске скале до 4 предзнака са тоничним трозвуком, великим разлагањем, терцама, доминантни или код мола умањени септакорд. Хроматска скала кроз опсег скале коју ученик свира.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди...	Етиде Рене Дикло: 35 техничких етида Перењи (мађарска школа): Саксофон АБЦ 2 део Л. Петерсон: Друга књига Г. Лакур: Етиде Етиде по избору наставника Комади: По избору наставника и у складу са техничким могућностима ученика

	- интонативно чисто изводи све тонове које је научио да свира на инструменту; - свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње.			
Кључне речи:	Трилер, двоглас, синкопирани педал, клавирски дуо, полифонија			

ПЕТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
	- изводи са лакоћом све тонове на инструменту; - правилно изводи све врсте тактова и све врсте ритмова; - одреди тоналитет задате композиције; - интонативно чисто изводи све тонове које је научио до сада да свира на инструменту; - изражајно свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - комуницира са корепетитором кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	Тонске вежбе. Цео опсег инструмента (б – Фис3). Свирање дуета, триа, квартета или у неком ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвучи. Дурске и молске скале до 5 предзнака са тоничним трозвуком, великим разлагањем, терцама, доминантни или код мола умањени септакорд, разложеним доминантним (умањеним) септакордом (мало разлагање). Хроматска скала кроз опсег скале коју ученик свира.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди...	Етиде: Х. Клозе: Техничке етиде – прва књига Рене Дикло: 35 техничких етида Лакур: Етиде Етиде по избору наставника Комади: По избору наставника и у складу са техничким могућностима ученика.
Кључне речи:	Диференцијација, динамичка лествица, арпеђо, транспонованье			

ШЕСТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
	- чита ноте а прима виста у брзом темпу; - изводи вибрато; - примени знање из теорије музике у композицијама које изводи; - самостално анализира дело које свира; - самостално постави динамику у задатим композицијама; - свира скале у разним артикулацијама; - контролише интонацију; - изражајно свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - свира у ансамблу; - комуницира са корепетитором кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Читање с листа. Тонске вежбе. Цео опсег инструмента (б – Фис3). Свирање дуета, триа, квартета или у неком ансамблу. Вибрато. Скале и трозвучи. Дурске и молске скале до 6 предзнака са тоничним трозвуком, великим разлагањем, терцама, доминантни или код мола умањени септакорд, разложеним доминантним (умањеним) септакордом (мало разлагање). Хроматска скала кроз опсег скале коју ученик свира.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди...	Етиде: Х. Клозе: Техничке етиде Г. Лакур: Етиде Етиде по избору наставника Комади: По избору наставника и у складу са техничким могућностима ученика
Кључне речи:	Динамичко нијансирање, изражајност, скокови, тремоло			

Солфеђо

Први циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	СОЛФЕЂО/ први, други, трећи разред/ први циклус		
Циљ учења предмета	Музичко описмењавање, развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, разумевање нотног текста и успешна корелација са наставом инструмента		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Групни, теоретски и практични рад. Настава се реализује кроз практичну наставу уз теоретска тумачења и упутства.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима, оцењује се труд, активност, лично ангажовање и напредовање ученика	Облик рада	Фронтални/ Групни/ Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активан рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Први разред: пева по слуху и солмизацијом песме у Це, Еф и Ге-дуру, изводи и записује нотне вредности и одређене паузе, одржава ритмички пулс, равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу, именује абecedом лествичне ступњеве у пређеним лествицама, опажа, интонира и записује појединачне тонове, групе тонова и краће мотиве. Други разред: Ученик пева по слуху и солмизацијом песме у Це, Еф и Ге-дуру, а, де и е-молу, изводи и записује нотне вредности и одређене паузе, одржава ритмички пулс, равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу, именује абecedом лествичне ступњеве у пређеним лествицама, опажа, интонира и записује појединачне тонове, групе тонова и краће мотиве. Трећи разред: Бе-дур, Де-дур, ге-мол и ха-мол лествице, мелодијске вежбе, парлато и ритмичке вежбе, усмени и писмени диктат, интервали до квинте, дурски и молски квинтакорд, тактови 6/8, 2/2, 3/2 и 4/2, доминантни септакорд, триола и синкопа на један откуцај.		
Смотре	Први разред: Равномерно и ритмичко читање нота, мелодијски примери у пређеним тоналитетима уз анализу Други разред: Усмено опажање кратког мотива у тоналитету мелодијског примера; Мелодијски пример (а, де или е-мол) уз анализу: лествица, тетрахорди, интервали, дурски и молски квинтакорд; Ритмичко читање у бас кључу у оквиру пређеног градива Трећи разред: нема		

Испит (годишњи)	Први разред: / Други разред: / Трећи разред: ПИСМЕНИ ДЕО: Мелодијски диктат у тоналитетима до два предзнака. УСМЕНИ ДЕО: Мелодијски пример (тоналитети пређени у I, II и III разреду) уз анализу мелодијског примера: лествице, тетрахорди, имена и врста интервала до квинте, дурски и молски квинтакорд и лествични квинтакорди на главним ступњевима обрађених лествица; Ритмичко читање: виолински/ бас кључ (пређено градиво из I, II и III разреда).
Јавни наступ:	Јавни час – извођење научених песмица које обухватају програм првог разреда

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- изрази доживљај музике коју слуша цртањем или покретом; - препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; - опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера.	Слушање музике уз покрет. Слушање музике уз цртање. Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова.	Корелација са наставом инструмента	
МЕЛОДИКА	- пева и препозна лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту и вођицу и тонични трозвук у Це, Ге и Еф-дуру; - чује и именује главне ступњеве.	Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за први разред кроз Це, Ге, Еф-дур (певање). Звучна слика дурског тонског рода. Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скокова у: тонику, доминанту, вођицу и тонични трозвук. Функције главних ступњева. Песмице у молским тоналитетима (певање). Развој музикалности.	Корелација са наставом инструмента	Ј. Михаљица, В. Цветковић: Солфеђо 1. разред И. Дробни, А. Милетић: Солфеђо 1. разред Б. Поповић: Солфеђо 1. р. В. Јовановић: Солфеђо 1. С. Смиљанић Марковић: Распевани ритам 1 З. Васиљевић: Солфеђо ритам 1
МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ	- пише и чита ноте солмизацијом и абецедом у виолинском и бас кључу; - објасни и примењује појмове такт, тактица, предтакт, измах, предзнак, ступањ, степен, полустепен, тетрахорд; - именује и препозна дурске лествице до	Нотни систем: од велике октаве до треће октаве у зависности од врсте инструмента. Нотне вредности и одговарајуће паузе: цела, половина, половина с тачком, четвртина и осмина.	Корелација са наставом инструмента	

	једног предзнака; - изводи и записује нотне вредности и паузе; - примени музичке ознаке за понављање, темпо, динамику и артикулацију.	Хроматски знаци: повисилице и снизителице. Појмови: такт, тактица, завршна тактица, предтакт, узмах. Именовање нота солмизацијом и музичком абецедом. Лествични појмови: лествица, тетрахорд, степен, полустепен, ступњеве. Музичке ознаке: понављање, <i>prima</i> и <i>seconda volta</i>, <i>D.C.al fine</i>, корона. Основне ознаке за динамику (<i>forte</i>, <i>piano</i>, <i>mezzoforte</i>, <i>mezzopiano</i>, <i>crescendo</i> и <i>decrescendo</i>). Основне ознаке за темпо (<i>andante</i>, <i>moderato</i>, <i>allegro</i>, <i>vivo</i>). Основне ознаке за артикулацију (<i>legato</i>, <i>staccato</i>).		
ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	- опажа и пева тонове и мотиве; - запише групе тонова и мотиве; - запише ритмички и мелодијски диктат.	Опажање и интонирање тонова и мотива у тоналитету. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Записивање ритмичке окоснице.	Корелација са наставом инструмента	
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- мења и допуњава мелодију и ритам мелодијских примера и песмица; - смишља мелодију на текст бројалице или песме.	Мелодијске и ритмичке импровизације у складу са пређеним градивом. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.	Корелација са наставом инструмента	
МУЗИЧКИ БОНТОН	- пажљиво слуша и коментарише извођење друга/ другарице; - посећује и учествује на јавним часовима.	Слушање и уважавање извођача.	Корелација са наставом инструмента	
РИТАМ	- изводи ритам на различите начине; - равномерно и ритмички чита ноте у виолинском и бас кључу; - визуелно сагледава и изводи као целину синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану фигуру на два откуцаја.	Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4. Препознавање ритма у примерима. Начини извођења ритма (куцање или тактирање или мануелна техника). Четвртина као јединица бројања. Равномерно читање.	Корелација са наставом инструмента	

		Ритмичке фигуре: синкопа, пунктирана и обрнуто пунктирана на две јединице бројања. Покрет у функцији ритма. Знаци за продужавање трајања тона: тачка, лук, корона. Ритмичко читање.		
Кључне речи:	Слушање, покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- изрази доживљај музике коју слуша цртањем или покретом - препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање - опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера.	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.	Корелација са наставом инструмента	
МЕЛОДИКА	- пева и препозна лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту и вођицу и тонични трозвук у а, д и е-молу; - чује и именује главне ступњеве; - опажа тетрахорде све три врсте мола.	Тоналитети: Це, Ге, Еф-дур (утврђивање). Функционални односи у тоналитету. Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за други разред (а, де и е-мол). Звучна слика молског тонског рода. Поставка штима Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у а, де и е-молу. Природни, хармонски и мелодијски мол. Функције главних ступњева. Развој музикалности.	Корелација са наставом инструмента	Ј. Михаљица, В. Цветковић: Солфеђо 2. разред И. Дробни, А. Милетић: Солфеђо 2. разред Б. Поповић: Солфеђо 2. р. В. Јовановић: Солфеђо 2 С. Смиљанић Марковић: Распевани ритам 2 З. Васиљевић: Солфеђо ритам 2
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	- запише и препозна интервале до квинте; - запише и препозна дурски и молски квинтакорд на основним тоновима ; - објасни својим речима појмове: лествица, ступањ, степен/ полустепен,	Интервали до квинте (мала и велика секунда, мала и велика терца, чиста кварта и чиста квинта), дурски и молски квинтакорд на основним тоновима.	Корелација са наставом инструмента	

	тетрахорд, главне ступњеве и вођицу, тонични трозвук, интервал.	Проширивање знања из музичке терминологије (лествица, ступањ, степен/полустепен, тетрахорд, главни ступњеве, вођица, тонични трозвук, интервали).		
ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	- опажа и пева тонове и мотиве; - запише групе тонова и мотиве; - запише ритмички и мелодијски диктат.	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање ритмичке окоснице. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат. Аутодиктат. Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте са тенденцијом везивања за тоналитет. Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетрахорда. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Опажање метра.	Корелација са наставом инструмента	
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- мења и допуњава мелодију и ритам мелодијских примера и песмица; - смишља мелодију на текст бројалице или песме.	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.	Корелација са наставом инструмента	
МУЗИЧКИ БОНТОН	- пажљиво слуша и коментарише извођење друга/ другарице; - посећује и учествује на јавним часовима.	Слушање и уважавање извођача.	Корелација са наставом инструмента	
РИТАМ	- изводи ритам на различите начине; - равномерно и ритмички чита ноте у виолинском и бас кључу; - визуелно сагледава и изводи као целину шеснаестине, синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану фигуру на један откуцај; - чита и препознаје осминске тактове.	Врста такта: 2/4, 3/4, 4/4. Осмина као јединица бројања: 2/8, 3/8, 4/8. Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8. Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником). Ритам у примерима од звука ка нотној слици. Покрет у функцији ритма.	Корелација са наставом инструмента	

		Равномерно читање: четвртина и осмина као јединица бројања. Четвороделна подела јединице бројања. Ритмичке фигуре: пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на ритмичкој јединици – увод и припрема. Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.		
Кључне речи:	Слушање, покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање - опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера - звучно разликује дур и све врсте мола.	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.	Корелација са наставом инструмента	
МЕЛОДИКА	- пева и препозна лествично и терцно кретање, скок у све ступњеве, доминантни септакорд и тонични трозвук - чује и именује главне ступњеве - пева штимове обрађених лествица.	Обнављање градива (из претходних разреда). Функционални односи у тоналитету. Песмице и мелодијски примери који одговарају инструменталној литератури за трећи разред (Де-дур, ха-мол, Бе-дур и ге-мол). Штимови. Једноставне песмице по слуху и мелодијски примери у дуру и истоименом молу и обрнуто (а мол -А дур, де мол - Де-дур). Горњи тетракорди у све три врсте мола: природни, хармонски и мелодијски мол. Развој музикалности. Двогласно певање.	Корелација са наставом инструмента	А. Милетић: Солфеђо 3. разред Б. Поповић: Солфеђо 3. р. В. Јовановић: Солфеђо 3 С. Смиљанић Марковић: Распевани ритам 3 З. Васиљевић: Солфеђо ритам 3

МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ	- пише и чита ноте солмизацијом и абecedом у виолинском и бас кључу - објасни и примењује појмове предзнак, ступањ, степен, полустепен, тетрахорд - именује и препозна молске лествице до једног предзнака - изводи и гради интервале и дурски и молски квинтакорд - примени музичке ознаке за понављање, темпо, динамику и артикулацију.		Корелација са наставом инструмента	
ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	- опажа и пева тонове и мотиве и дурски и молски квинтакорд - запише групе тонова и мотиве - опажа и препознаје интервале до квинте - запише ритмички и мелодијски диктат.	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање ритмичке окоснице. Записивање и интонитање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат – записивање по двотактима. Опажање и певање: мале и велике секунде, мале и велике терце, чисте кварте и чисте квинте обрађених кроз песмице и примере из литературе. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Интонирање доминантног септакорда у обрађеним тоналитетима са разрешењем у тонику. Опажање метра .	Корелација са наставом инструмента	
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- мења и допуњава мелодију и ритам мелодијских примера и песмица - смишља мелодију на текст бројалице или песме.	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице. Музичко дидактичке игре.	Корелација са наставом инструмента	
МУЗИЧКИ БОНТОН	- пажљиво слуша и коментарише извођење друга/ другарице - посећује и учествује на јавним часовима.		Корелација са наставом инструмента	

РИТАМ	- изводи ритам на различите начине - равномерно и ритмички чита ноте у виолинском и бас кључу - визуелно сагледава и изводи као целину фигуре са четворodelном поделом ритмичке јединице, синкопу, триолу - чита и препознаје осминске и половинске тактове.	Половина као јединице бројања: 2/2, 3/2, 4/2. Основне фигуре у такту 6/8 уз примену лукова и пауза. Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником). Ритам у примерима – од звука ка нотној слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање уз повећање брзине читања и обележен темпо у зависности од инструмента. Четворodelне поделе јединице бројања: пунктирана и обрнуто пунктирана, синкопа на јединици бројања, паузе, лукови... Поставка триоле. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.	Корелација са наставом инструмента	
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	- запише и препозна интервале до квинте; - -запише и препозна дурски и молски квинтакорд на основним тоновима и - квинтакорде на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима; - објасни својим речима појмове: лествица, - ступањ, степен/полустепен, тетракорд, главне ступњеве и вођицу, тонични трозвук, интервал.	Интервали до квинте (мала и велика секунда, мала и велика терца, чиста кварта и чиста квинта) дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Квинтакорди на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима. Утврђивање знања из музичке терминологије. Ознаке за темпо: <i>Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivo.</i>	Корелација са наставом инструмента	
Кључне речи:	Слушање, покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон			

Други циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	СОЛФЕЋО/ четврти, пети, шести разред/ други циклус		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента		
Годишњи фонд часова	IV и V разред – 70 VI разред – 66	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у опремљеним учионицама са клавиром. Солфеђо се састоји из неколико области – тема: слушање музике, мелодика, опажање – интонирање – диктати, музичко стваралаштво, ритам, теорија музике и музички бонтон. Савладавање нових садржаја темељи се на савладаном градиву из претходних разреда. Такмичења нису циљ предмета солфеђо, него развијање љубави према музици и освешћивање и примењивање стечених знања на настави инструмента.		
Праћење и вредновање наставе	Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. Резултати годишњих испита и смотри, учешће на јавним наступима употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.	Облик рада	Фронтални/ индивидуални/ групни
		Методе рада	Демонстративна/ дијалошка/ монолошка/рад на нотном тексту/ аудитивна/ активни рад ученика/ илустративна
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, за одговоран однос према околини.		
Смотре	Четврти разред: 1. Писмени део: Мелодијски диктат у тоналитетима до три предзнака. 2. Усмени део: Мелодијски пример (тоналитети пређени у III и IV разреду) уз анализу примера (садржаји IV разреда). 3. Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво из III и IV разреда). Пети разред: 1. Писмени део: Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака. 2. Усмени део: Мелодијски пример (тоналитети пређени у IV и V разреду) уз анализу (садржаји V разреда). 3. Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво из IV и V разреда)		
Испит (годишњи, матурски)	Шести разред: Испитни програм: 1. Писмени део: Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака. 2. Усмени део: Мелодијски пример – тоналитети до четири предзнака (са скретницама и пролазницама) 3. Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво).		
Јавни наступ:	Концерти, интерни часови, такмичења.		

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
МЕЛОДИКА	- пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве - пева по слуху и солмизацијом песме различитих жанрова и мелодијске примере; - пева штимове обрађених дурских и молских лествица; - препозна и пева дурски и молски тонски род; - пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; - пева изражајно мелодије различитих жанрова и карактера; - пева двогласне примере (у пару или групи) и композиције са клавирском пратњом.	Обнављање градива (из претходних разреда) Функционални односи у тоналитету Песме и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за четврти разред (A-dur, fis-mol, Es-dur, c-mol, E-dur, cis-mol) Штимови Једноставне песме по слуху и мелодијски примери у дуру и истоименом молу и обрнуто – мутација Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима Развој музикалности Двогласно певање Композиције са клавирском пратњом	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 4. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори – Александра Јовић-Милетић, Гордана Стојановић, Зоран Николић Солфеђо за 4. разред шестогодишње основне музичке школе, аутор Милетић Александра
ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	- опажа и пева тонове и мотиве; - запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; - запише лакше мелодијске диктате; - запише ритам у мелодијском примеру - опажа и пева интервале до сексте; - опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; - опажа и пева доминантни септакорд.	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима Записивање и интонирање појединачних тонова, групе тонова и мотива Писмени мелодијски диктат – записивање по двотактима Записивање ритмичке окоснице Опажање и певање: мале и велике секунде, мале и велике терце, чисте кварте и чисте квинте и мале и велике сексте обрађених кроз песмице и примере из литературе Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима Опажање и интонирање доминантног септакорда	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 4. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Александра Јовић Милетић, Гордана Стојановић, Зоран Николић Солфеђо за 4. разред шестогодишње основне музичке школе, аутор Милетић Александра

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; - смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример; - примени знања и вештине уз игру.	Мелодијске и ритмичке импровизације Импровизација мелодије научене песме или мелодијског примера Музичко дидактичке игре	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 4. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Александра Јовић мМилетић, Гордана Стојановић, Зоран Николић Солфеђо за 4. разред шестогодишње основне музичке школе, аутор Милетић Александра
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- препозна елементе пређеног градива кроз једноставне примере за слушање.	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 4. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Александра Јовић Милетић, Гордана Стојановић, Зоран Николић Солфеђо за 4. разред шестогодишње основне музичке школе, аутор Милетић Александра
РИТАМ	- препозна и изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; - препозна и изводи синкопу на јединици бројања; - визуелно сагледава и изводи сложену поделу у такту 6/8; - изводи такт 9/8 и 12/8 - равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или - два линијска система; - изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања; - ритмички прочита триолу и четири шеснаестине; - чита ритам солмизацијом.	Обрађене врсте такта Синкопа на једници бројања Сложена подела тродела у такту 6/8 без примене лукова и шенаестинских пауза Информативно упознавање врсте такта 9/8 и 12/8 Начини извођења ритма Ритам у примерима – од звука ка слици Равномерно читање Обрађене ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања и синкопа на јединици бројања, паузе, лукови Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 4. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Александра Јовић Милетић, Гордана Стојановић, Зоран Николић Солфеђо за 4. разред шестогодишње основне музичке школе, аутор Милетић Александра
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	- запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетрахорде; - запише и препозна интервале до сексте; - запише и препозна квинтакорде на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима;	Лествице и тетрахорди Интервали до сексте (чисти, велики и мали) Квинтакорди на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима Доминантни септакор Ознаке за различите врсте темпа	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 4. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Александра Јовић Милетић, Гордана Стојановић, Зоран Николић

	- запише и препозна доминантни септакорд; - објасни различите врсте темпа.			Солфеђо за 4. разред шестогодишње основне музичке школе, аутор Милетић Александра
МУЗИЧКИ БОНТОН	- пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга/ другарице; - поштује правила понашања на концерту.	Пажљиво слушање и уважавање извођача Присуство концерту	Корелација са инструменталном наставом	
Кључне речи:	Функције, синкопа на један, троделни ритам, развој музичке меморије, креативност, импровизација, љубитељи музике			

ПЕТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
МЕЛОДИКА	- пева мелодијске примере у дуру и молу; - пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве; - пева мелодијске примере солмизацијом као и примере из литературе различитих жанрова; - пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; - пева и препозна истоимене тоналитете у мелодијском примеру; - пева песме различитих жанрова са модулацијом у доминантни дурски тоналитет и паралелни мол; - пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; - пева народне мелодије са текстом у тактовима 5/8 и 7/8; - пева изражајно мелодије различитог жанра и карактера; - примени ознаке за различите врсте темпа и карактера; - пева двогласне примере (у пару или групи), каноне и композиције са клавирском пратњом.	Обнављање градива из претходних разреда Функционални односи у тоналитету Нови тоналитети: As-dur, f-mol, H-dur, Des-dur и b-mol Остали тоналитети са 5 и 6 предзнака – информативно Штимови Пева мелодије у истоименом дуру и молу Звучна поставка модулације првог квинтног сродства Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима Мешовито сложени тактови 5/8 и 7/8 Развој музикалности Ознаке за темпо и карактер: <i>Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivo, Cantabile</i> Двогласни примери и канони Композиције са клавирском пратњом	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 5. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Александра Јовић Милетић, Гордана Стојановић, Зоран Николић Солфеђо 5. разред, Владимир Јовановић Солфеђо за 5. разред, Боривоје Поповић

ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	- запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; - запише мелодијске диктате; - запише ритам у мелодијском примеру; - опажа и пева интервале до октаве; - опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; - опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; - опажа и пева доминантни и умањени септакорд.	Записивање појединачних тонова, група тонова и мотива Писмени мелодијски диктат –записивање по двотактима Записивање ритмичке окоснице Опажање и интонирање интервала до октаве Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима Опажање и интонирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналитет Опажање и интонирање доминантног и умањеног септакорда у тоналитет	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 5. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Александра Јовић Милетић, Гордана Стојановић, Зоран Николић Солфеђо 5. разред, Владимир Јовановић Солфеђо за 5. разред, Боривоје Поповић
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; - смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример.	Мелодијске и ритмичке импровизације Импровизација мелодије научених песама или мелодијских примера Савремена технологија у функцији наставе	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 5. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Александра Јовић Милетић, Гордана Стојановић, Зоран Николић Солфеђо 5. разред, Владимир Јовановић Солфеђо за 5. разред, Боривоје Поповић
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; - препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање; - својим речима изражава утиске о слушаном делу.	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 5. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Александра Јовић Милетић, Гордана Стојановић, Зоран Николић Солфеђо 5. разред, Владимир Јовановић Солфеђо за 5. разред, Боривоје Поповић
РИТАМ	- изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; - препозна и изводи малу триолу; - визуелно сагледава и изводи сложену поделу у такту 6/8 уз примену лукова и пауза;	Обрађене врсте такта Триола на половини јединице бројања Сложена подела тродела у такту 6/8 уз примену лукова без шеснаестинских пауза Пунктиране фигуре троделног ритма: сичилијана и тирана	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 5. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Александра Јовић Милетић, Гордана Стојановић, Зоран Николић Солфеђо 5. разред, Владимир Јовановић

	- препозна и изводи ритмичку фигуру: сичилијану и тирану - изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; - пева народне мелодије у тактовима 5/8 и 7/8; - приказује ритам кроз покрет; - равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или два линијска система; - изводи ритмичке фигуре четворodelне поделе јединице бројања; - ритмички прочита триолу и четири шеснаестине; - препозна двоструко пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на две јединице бројања; - чита ритам солмизацијом.	Начини извођења ритма Ритам кроз примере из литературе и песме различитих жанрова Врсте такта: 5/8 и 7/8 Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (<i>body percussion</i>) Равномерно читање нота Четворodelна подела јединице бројања Триола у оквиру четворodelне поделе јединице бројања Двоструко пунктиране и обрнуто пунктиране ритмичке фигуре на две јединице бројања – информативно Ритмичко читање ауторских примера и примера из литературе		Солфеђо за 5. разред, Боровоје Поповић Солфеђо ритам за 5. разред, З. Васиљевић
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	- запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетракорде; - запише и препозна интервале до октаве; - запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; - запише и препозна доминантни септакорд са обртајима.	Лествице и тетракоради Интервали до октаве (мали, велики и чисти интервали) Дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд Доминантни септакорд са обртајима	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 5. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Александра Јовић Милетић, Гордана Стојановић, Зоран Николић Солфеђо 5. разред, Владимир Јовановић Солфеђо за 5. разред, Боровоје Поповић
МУЗИЧКИ БОНТОН	- пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга/ другарице; - поштује правила понашања на концерту.	Пажљиво слушање и уважавање извођача Присуство концерту	Корелација са инструменталном наставом	
Кључне речи:	Функционалност, интерпретација, хармонски слух, метар, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон			

ШЕСТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
МЕЛОДИКА	- пева мелодијске примере у дуру и молу; - пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве; - пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; - препозна истоимене тоналитете у мелодијском примеру; - пева песме различитих жанрова и мелодијске примере са модулацијом; - пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; - пева народне мелодије са текстом у тактовима 5/8 и 7/8; - пева српске песме и песме других националности; - пева изражајно мелодије различитих жанрова и карактера; - пева двогласне примере, каноне и композиције са клавирском пратњом.	Обнављање градива из претходних разреда Тоналитети са 7 предзнака – информативно (да осете боју тоналитета) Функционални односи у тоналитету Штимови Мутација Модулација првог квинтног сродства Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима које воде ка разрешавајућем лествичном тону Мешовито сложени тактови 5/8 и 7/8 Неговање музичке традиције Развој музикалности Двогласни примери, канони и композиције са клавирском пратњом	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 6. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Јасмина Михаљица, Весна Цветковић Солфеђо 6. разред, Владимир Јовановић Солфеђо за 6. разред, Боривоје Поповић Солфеђо ритам за 5. разред, З. Васиљевић
ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	- запише ритам у мелодијском примеру; - запише мелодијске диктате; - пева научен мотив у другом тоналитету; - опажа и пева интервале до октаве; - опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; - опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; - опажа и пева доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд.	Записивање ритмичке окоснице Писмени мелодијски диктат –записивање по двотактима Транспоноване мотива Опажање и интонирање интервала до октаве (велики, мали и чисти, као и опажање прекомерне кварте и умањене квинте) Опажање и интонирање дурских и молских квинтакора са обртајима Опажање и интонирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналитет Опажање доминантног септакорда са обртајима и умањеног септакорда	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 6. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Јасмина Михаљица, Весна Цветковић Солфеђо 6. разред, Владимир Јовановић Солфеђо за 6. разред, Боривоје Поповић Солфеђо ритам за 5. разред, З. Васиљевић

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; - смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример.	Мелодијске и ритмичке импровизације	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 6. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Јасмина Михаљица, Весна Цветковић Солфеђо 6. разред, Владимир Јовановић Солфеђо за 6. разред, Боривоје Поповић Солфеђо ритам за 5. разред, З. Васиљевић
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; - препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање музике; - својим речима изражава утиске о слушаном делу.	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма Савремена технологија у функцији наставе	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 6. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Јасмина Михаљица, Весна Цветковић Солфеђо 6. разред, Владимир Јовановић Солфеђо за 6. разред, Боривоје Поповић Солфеђо ритам за 5. разред, З. Васиљевић
РИТАМ	- препозна и изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; - изводи и препозна пређене ритмичке фигуре троделног ритма; - изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; - изводи примере из литературе као и песме различитих жанрова; - приказује ритам кроз покрет; - ритмички чита етиде инструменталног типа – градиво VI разреда; - чита ритам солмизацијом	Обрађене врсте такта Сложена подела тродела и пређене фигуре троделног ритма Начини извођења ритма Ритам кроз примере из литературе и песме различитих жанрова Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (<i>body percussion</i>) Ритмичко читање етида инструменталног типа – градиво VI разреда Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 6. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Јасмина Михаљица, Весна Цветковић Солфеђо 6. разред, Владимир Јовановић Солфеђо за 6. разред, Боривоје Поповић Солфеђо ритам за 5. разред, З. Васиљевић
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	- разуме и објасни својим речима музичке појмове.	Пређено градиво из теорије музике	Корелација са инструменталном наставом	Солфеђо за 6. разред шестогодишње основне музичке школе, аутори Јасмина Михаљица, Весна Цветковић Солфеђо 6. разред, Владимир Јовановић

				Солфеђо за 6. разред, Боровоје Поповић Солфеђо ритам за 5. разред, З. Васиљевић
МУЗИЧКИ БОНТОН	- пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга/ другарице; - поштује правила понашања на концерту.	Пажљиво слушање и уважавање извођача Присуство концерту	Корелација са инструменталном наставом	
Кључне речи:	Функционалност, корелација, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон			

Теорија музике

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ/ шести разред (шестогодишње школовање), четврти разред (четворогодишње школовање)/ други циклус		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Теорија музике је да ученици стичу знања која подразумевају музичко описмењавање и спознају елемената музике а све то ради ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.		
Годишњи фонд часова	35	Недељни фонд часова:	1
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у наменски опремљеној учионици. Обухвата теоријске и практичне часове. Програм предмета усмерен је на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.		
Праћење и вредновање наставе	Утврђивање и провера знања из теорије музике спроводи се усменим, писменим путем и практичним путем, на разнолик и интересантан начин. Резултат годишњег испита употпуњује слику о постигнућима наставе и учења.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални/ Групни.
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалошка/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Садржаји теорије музике повезани су са садржајем наставе солфеђа и усмерени су ка стицању музичких знања и вештина ученика са циљем да кроз анализу ученици сагледавају нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Да би теорију музике оствестили као саставни део музике, требало би је икључиво радити кроз озвучавање ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу. Такав приступ теорији музике доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.		
Испит (годишњи, матурски)	Годишњи испит: писмени део – музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.		
Јавни наступ:	/		

ШЕСТИ РАЗРЕД (четврти разред – четворогодишње школовање) ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
МУЗИЧКИ ПОЈМОВИ	- објасни музичке појмове и термине: тонски и нотни систем од велике до треће октаве, виолински и бас кључ, особине тона, метар и метричке ознаке, музичку фразу, агогику, артикулацију, динамику и темпа. - Основни украси и фигуре (информативно).	Музички појмови и термини.	Са наставом солфеђа и инструмента	Владимир Јовановић, Теорија музике, Креативни центар, Београд, 2015.
ТОНАЛИТЕТИ	- запише и препозна лествице, лествичне интервале и квинтакорде, доминантни и умањени септакорд у тоналитету.	Теоријско обнављање свих дијатонских лествица, упоређивање истоимених и паралелних тоналитета, карактеристични лествични интервали, лествични интервали и квинтакорди, доминантни и умањени септакорд у тоналитету.	Са наставом солфеђа и инструмента	Владимир Јовановић, Теорија музике, Креативни центар, Београд, 2015.
ИНТЕРВАЛИ	- запише и препозна врсте интервала до октаве (по узору на лествичне).	Прости интервали.	Са наставом солфеђа и хора	Владимир Јовановић, Теорија музике, Креативни центар, Београд, 2015.
АКОРДИ	- запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд. - запише и препозна све врсте септакорада и мали дурски септакорд с обртајима.	Трозвучи: обнављање консонантних квинтакорада и њихових обртаја и умањени и прекомерни квинтакорд. Четворозвучи: седам врста септакорада, мали дурски септакорд с обртајима.	Са наставом солфеђа, хора и инструмента	Владимир Јовановић, Теорија музике, Креативни центар, Београд, 2015.
ОРТОГРАФИЈА	- правилно пише ноте, паузе и нотне вредности у различитим тактовима.	Правилно писање.	Са наставом солфеђа	Владимир Јовановић, Теорија музике, Креативни центар, Београд, 2015.
Кључне речи:	Музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија			

Оркестар – гудачки

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ГУДАЧКИ ОРКЕСТАР/ четврти, пети, шести разред/ други циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Оркестар је да код ученика развије интересовање и љубав према музици и заједничком свирању, кроз музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања		
Годишњи фонд часова	IV и V разред – 70 VI разред – 66	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Гудачки оркестар обухвата ученике четвртог, петог и шестог разреда шестогодишње школе. Изузетно, оркестру је могуће прикључити и ученике трећег разреда шестогодишње школе, уколико ученик жели и може да прати наставни план и програм ради стицања искуства у групном свирању. Овом ученику учешће у групном музицирању представља слободну активност, која као таква не подлеже оцењивању. Сви ученици који нису обухваћени радом оркестра у обавези су да похађају наставу хора. Процес учења базира се на избору композиција које ће одговарати техничким и музичким способностима свих ученика, чак и када нису истог разреда и узраста, а подстицајне су и прихватљиве, како би се код ученика развила позитивна мотивација за рад. Ради бољег и бржег савладавања програма пожељно је да наставници инструмента на часовима главног предмета прочитају деонице које се изводе на настави оркестра. Рад са оркестром обухвата: усклађивање прстореда, штрихова, као и иновативно и ритмичко усклађивање, фразирање, динамичку обраду, уједначавање боје инструмента.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима оркестра најбитније је развијање музичких способности и жеље за успехом и радом у групном музицирању. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру ових активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности, подршке и задовољства заједничким успехом	Облик рада	Фронтални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву.		
Обавезни минимум	3 краћа дела или једно дело у више ставова, по избору диригента		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	На јавним часовима у школи, Републичко такмичење, наступи у оквиру локалне заједнице, концерт поводом Дана школе, различита такмичења		

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ – ШЕСТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- користи знања из области теорије музике приликом читања и интерпретације музичког дела; - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - прати диригента; - комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима оркестра кроз музику; - усагласи сопствено извођење са потребама групног; - свирањем покаже значај међусобног слушања у ансамблу; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз заједничко свирање; - коригује интонацију у току свирања; - самостално вежба поштујући процедуру; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања у оквиру оркестра; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу.	Карактеристике свирања у оркестру. Оркестар – врсте, карактеристике и организација (гудачки, хармоникашки, тамбурашки...). Оркестарски звук – начин добијања. Развој хармонског слуха. Сарадња и комуникација на релацији диригент – вођа деонице – пар за пултом. Носиоци звука – начин и значај коришћења. Музички бонтон.	Инструмент – главни предмет, Солфеђо, Теорија музике, Камерна музика.	Оригинална оркестарска литература или одговарајуће транскрипције и аранжмани за оркестар одабрани у складу са извођачким могућностима ученика.
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање, заједничко свирање, музички бонтон			

Оркестар – хармоника

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ОРКЕСТАР ХАРМОНИКА/ четврти, пети, шести разред/ други циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Оркестар је да код ученика развије интересовање и љубав према музици и заједничком свирању, кроз музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања		
Годишњи фонд часова	IV и V разред – 70 VI разред – 66	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Оркестар хармоника обухвата ученике четвртог, петог и шестог разреда шестогодишње школе. Изузетно, оркестру је могуће прикључити и ученике трећег разреда шестогодишње школе, уколико ученик жели и може да прати наставни план и програм ради стицања искуства у групном свирању. Овом ученику учешће у групном музицирању представља слободну активност која као таква не подлеже оцењивању. Процес учења базира се на избору композиција које ће одговарати техничким и музичким способностима свих ученика, чак и када нису истог разреда и узраста, а подстицајне су и прихватљиве, како би се код ученика развила позитивна мотивација за рад. Ради бољег и бржег савладавања програма пожељно је да наставници инструмента на часовима главног предмета прочитају деонице које се изводе на настави оркестра. Рад са оркестром обухвата: усклађивање прстореда, иновативно и ритмичко усклађивање, фразирање, динамичку обраду, уједначавање боје инструмента.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима оркестра најбитније је развијање музичких способности и жеље за успехом и радом у групном музицирању. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру ових активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности, подршке и задовољства заједничким успехом	Облик рада	Фронтални
		Методе рада	Демонстрација/Дијалогска/Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, за одговоран однос према околини.		
Обавезни минимум	3 краћа дела или једно дело у више ставова, по избору диригента		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	На јавним часовима у школи, Републичко такмичење, наступи у оквиру локалне заједнице, концерт поводом Дана школе, различита такмичења.		

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ – ШЕСТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- користи знања из области теорије музике приликом читања и интерпретације музичког дела; - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - прати диригента; - комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима оркестра кроз музику; - усагласи сопствено извођење са потребама групног; - свирањем покаже значај међусобног слушања у ансамблу; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз заједничко свирање; - коригује интонацију у току свирања; - самостално вежба поштујући процедуру; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања у оквиру оркестра; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу.	Карактеристике свирања у оркестру. Оркестар – врсте, карактеристике и организација (гудачки, хармоникашки, тамбурашки...). Оркестарски звук – начин добијања. Развој хармонског слуха. Сарадња и комуникација на релацији диригент – вођа деонице – пар за пултом. Носиоци звука – начин и значај коришћења. Музички бонтон.	Инструмент – главни предмет, солфеђо, теорија музике, камерна музика.	Оригинална оркестарска литература или одговарајуће транскрипције и аранжмани за оркестар одабрани у складу са извођачким могућностима ученика.
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање, заједничко свирање, музички бонтон			

Оркестар – гитара

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ОРКЕСТАР ГИТАРА/ четврти, пети, шести разред / други циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Оркестар је да код ученика развије интересовање и љубав према музици и заједничком свирању, кроз музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	70 – IV, V разред 66 – VI разред	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Начин остваривања програма базира се на избору композиција које ће одговарати техничким и музичким способностима свих ученика, како би се код ученика развила позитивна мотивација за рад. Рад са оркестром обухвата: усклађивање прстореда, штрихова, као и интонативно и ритмичко усклађивање, фразирање, динамичку обраду, уједначавање боје инструмената. У процесу рада врло је корисно преслушавање снимака сопствених наступа као и слушање различитих извођења на доступним носиоцима звука. На тај начин потребно је иницирати разговор са ученицима подстичући их на активно слушање, анализу као и сопствено критичко мишљење.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима оркестра гитаре најбитније је развијање музичких способности и жеље за успехом и радом у групном музицирању. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима.	Облик рада	Групни/ оркестарске пробе
		Методе рада	Анализа партитуре, рад на деоницама, слушање, корективни рад, колаборативно музицирање
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, заодговорно учешће у демократском друштву. Развој тимског духа, комуникације, музичке културе		
Обавезни минимум	Три краћа дела или једно дело у више ставова, по избору диригента.		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	На јавним часовима у школи, Републичко такмичење, наступи у оквиру локалне заједнице, концерт поводом Дана школе, различита такмичења.		

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ – ШЕСТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- свира у ансамблу по слуху и нотној партитури, - прилагођава свој део целини, показује свест о заједничком свирању - користи знања из области теорије музике приликом читања и интерпретације музичког дела; - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - прати диригента; - комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима оркестра кроз музику; - усагласи сопствено извођење са потребама групног; - свирањем покаже значај међусобног слушања у ансамблу; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз заједничко свирање; - коригује интонацију у току свирања; - самостално вежба поштујући процедуру; - чествује на јавним наступима у школи и ван ње.	Карактеристике свирања у оркестру. Оркестар – врсте, карактеристике и организација оркестра гитаре. Оркестарски звук - начин добијања. Развој хармонског слуха. Сарадња и комуникација на релацији диригент - вођа деонице - пар за пултом. Носиоци звука – начин и значај коришћења. Музички бонтон.	Солфеђо – основи; Теорија музике; камерна музика	Партитуре адаптиране за оркестар гитара; аранжмани. Композиције примерене узрасту – делови савремених и класичних дела за оркестар гитара.
Кључне речи:	Оркестар, гитара, ансамбл, уметнички израз, тон, интонација, слушање, заједничко свирање, музички бонтон			

Оркестар – мешовити

Одсек	Одсек класичне музике (клавир, дрвени дувачи, лимени дувачи)		
Предмет/ Разред/ Циклус	МЕШОВИТИ ОРКЕСТАР/ четврти, пети и шести разред/ други циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Оркестар је да код ученика развије интересовање и љубав према музици и заједничком свирању, кроз музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак музичког школовања.		
Годишњи фонд часова	IV и V разред – 70 VI разред – 66	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Оркестар обухвата ученике четвртог, петог и шестог разреда шестогодишње школе и трећег и четвртог разреда четворогодишње школе. Изузетно, овим саставима могуће је прикључити и ученике трећег разреда шестогодишње школе, уколико ученик жели и може да прати наставни план и програм ради стицања искуства у групном свирању. Процес учења базира се на избору композиција које ће одговорати техничким и музичким способностима свих ученика, чак и када нису истог разреда и узраста, а подстицајне су и прихватљиве, како би се код ученика развила позитивна мотивација за рад. Ради бољег и бржег савладавања програма пожељно је да наставници инструмента, на часовима главног предмета прочитају деонице које се изводе на настави оркестра.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима оркестра најбитније је развијање музичких способности и жеље за успехом и радом у групном музицирању. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру ових активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности, подршке и задовољства заједничким успехом.	Облик рада	Групни облик рада
		Методе рада	Демонстративна, дијалогска, активан рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, за одговоран однос према околини.		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Јавни часови у школи, Републичко такмичење, наступи у оквиру локалне заједнице, концерт поводом Дана школе, различита такмичења.		

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ – ШЕСТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- користи знања из области теорије музике приликом читања и интерпретације музичког дела; - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - прати диригента; - комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима оркестра кроз музику; - усагласи сопствено извођење са потребама групног; - свирањем покаже значај међусобног слушања у ансамблу; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз заједничко свирање; - коригује интонацију у току свирања; - самостално вежба поштујући процедуру; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања у оквиру оркестра; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу.	Карактеристике свирања у оркестру. Оркестар – врсте, карактеристике и организација (гудачки, хармоникашки, тамбурашки...). Оркестарски звук – начин добијања. Развој хармонског слуха. Сарадња и комуникација на релацији диригент – вођа деонице – пар за пултом. Носиоци звука – начин и значај коришћења. Музички бонтон.	Солфеђо, настава инструмента	Оригинална оркестарска литература или одговарајуће транскрипције и аранжмани за оркестар одабрани у складу са извођачким могућностима ученика.
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање, заједничко свирање, музички бонтон			

Хор

Одсек	Одсек класичне музике (клавир)		
Предмет/ Разред/ Циклус	ХОР/ четврти, пети, шести разред/ други циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Хор је да код ученика развије интересовање и љубав према заједничком музицирању и музици кроз музичко искуство којим се подстиче развијање осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	IV и V разред – 70 VI разред – 66	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Хор обухвата ученике четвртог, петог и шестог разреда шестогодишње школе клавирског одсека. Сви ученици који нису обухваћени радом оркестра у обавези су да похађају наставу хора. Ученици који имају посебна интересовања, капацитет и жељу могу бити истовремено обухваћени и радом хора/ оркестра, као и учешћем у раду камерног ансамбла. Процес учења базира се на избору композиција које ће одговарати техничким и музичким способностима свих ученика, чак и када нису истог разреда и узраста, а подстицајне су и прихватљиве, како би се код ученика развила позитивна мотивација за рад. Ради бољег и бржег савладавања програма пожељно је да наставници солфеђа на својим часовима прочитају деонице које се изводе на настави хора. Рад са хором садржи: вежбе правилног седења, дисања, вокализе за уједначавање боје, увежбавање деоница, певање канона, певање једногласних, двогласних и трогласних композиција са пратњом и а капела. Такође, рад са хором обухвата интонативно и ритмичко усклађивање, фразирање и динамичку обраду. Важно је увек обратити пажњу на дикцију и разумевање садржаја.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима хора најбитније је развијање музичких способности и жеље за успехом и радом у групном музицирању. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру ових активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности, подршке и задовољства заједничким успехом.	Облик рада	Фронтални/ групни
		Методе рада	Дијалогска/ Рад на тексту/ Практичан рад/ Демонстрација/ Дискусија
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Јавни часови у школи, концерт поводом Дана школе, различита домаћа и међународна такмичења, сарадња са локалном заједницом.		

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ – ШЕСТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- користи знања из области теорије музике приликом читања и интерпретације музичког дела; - користи правилну и јасну дикцију и примењује правилан начин певања; - комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику; - прати диригента и пева усаглашено са осталим ученицима; - одговарајућим певањем покаже значај међусобног слушања у ансамблу; - интонира чисто у току извођења; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз заједничко певање; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу; - поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла.	Хор и карактеристике певања у хору. Правилан начин певања – држање тела и дисање. Дикција – значај правилне и јасне дикције, изговарање брзалица и бројалица. Хармонски слух – развој. Комуникација са диригентом. Интонација – значај чисте интонације и начини постизања. Композиције различитог карактера. Музички бонтон. Слушање дела помоћу доступних носиоца звука. Музички бонтон.	Инструмент – главни предмет Солфеђо Теорија музике	Обраде народних песама, канони, оригиналне једногласне, двогласне и трогласне композиције или одговарајући аранжмани уз инструменталну пратњу или а капела, по избору диригента.
Кључне речи:	Тон, певање, слушање, интонација, музички бонтон			

Камерна музика

Одсек	Одсек класичне музике
Предмет/ Разред/ Циклус	КАМЕРНА МУЗИКА/ четврти, пети, шести разред/ други циклус

Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Камерне музике је да код ученика развије интересовање и љубав према камерном музицирању кроз заједничко музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ.		
Годишњи фонд часова	IV и V разред – 70 VI разред – 66	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз рад са камерним ансамблом, уз објашњења и упутства којима је потребно подстицати слушање и прилагођавање члановима састава, кроз употребу музичких изражајних средстава.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима камерне музике најбитније је развијање музичких способности кроз групно музицирање. Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења и утичу на годишњу оцену.	Облик рада	Групни. Камерни састав има најмање три члана
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална		
Обавезни минимум	Три композиције различитих стилских епоха или различитог карактера.		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Минимум један јавни наступ камерног ансамбла у току школске године		

ЧЕТВРТИ – ШЕСТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- усагласи индивидуално свирање са групним свирањем; - усагласи ритам, интонацију, артикулацију, динамичке ознаке са осталим члановима камерног састава; - дефинише своју улогу у камерном саставу и перципира улогу осталих чланова камерног састава;	Камерна музика – развој и врсте ансамбла. Специфичности свирања у камерном саставу. Вежбе за интонацију и артикулацију. Припремање ученика за јавне наступе.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој или већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Избор композиција за различите камерне саставе писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способностима свих чланова камерног састава.

	- примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; - комуницира са осталим члановима камерног састава кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - покаже спремност за тимски рад; - користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; - поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла.			
Кључне речи:	Техника, артикулација, регистри, транскрипција, транспонованье			

Програми наставних предмета за основну школу (четворогодишње образовање)

Соло певање

Први циклус

Одсек	Одсек класичне музике
Предмет/ Разред/ Циклус	СОЛО ПЕВАЊЕ/ први, други разред/ први циклус
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према соло певању и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку. Током остваривања наставе и учења, наставник подстиче ученика пријатном радном атмосфером, уводећи га преко вежби дисања, лаганих техничких вежби, у умеће соло певања. Развојем гласовних способности ученика наставник кроз рад примењује нове певачке технике. Кроз различиту музичку литературу, наставник упознаје ученика са епохама, стилевима извођаштва, карактеристикама истих, при чему ученик напредује у свом школовању. Код ученика треба развијати љубав и вештине заједничког музицирања, узајамног слушања и певања у дуету чиме се развија потреба за међусобним слушањем и сарадњом у заједничкој интерпретацији музичког дела. Веома је важно постицати ученике на слушање уметничке музике кроз видео примере, одласком на концерте, у позориште.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика/ Слушање музике кроз видео примере, одласком на концерте, у позориште
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за сарадњу, комуникативна, естетичка		
Обавезни минимум	Први разред: четири вокализе; две песме старих мајстора; једна лакша песма. Други разред: четири вокализе; четири песме старих мајстора; две лакше песме.		
Смотре	Први разред: на крају школске године смотра, једна вокализа (са текстом или без текста) и једна песма старог мајстора, програм се изводи напамет, не мора се изводити на оригиналном језику). Други разред: на крају школске године смотра, једна вокализа (са текстом или без текста) и једна песма старог мајстора, програм се изводи напамет, не мора се изводити на оригиналном језику).		
Испит (годишњи, матурски)	Први разред: / Други разред: испитни програм: две вокализе (са текстом, без текста, различитог карактера); једна песма старог мајстора. Испитни програм се изводи напамет (програм се не мора изводити на оригиналном језику).		
Јавни наступ:	Обавезан један јавни наступ у току школске године.		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- опише делове вокалног апарата; - правилно резонира; - правилно користи дијафрагму; - правилно држи тело; - разликује правилно од неправилног дисања; - самостално примењује вежбе дисања; - разликује правилно од неправилне емисије тона; - правилно интонира и јасно изговара слоге; - примењује промену вокала при певању лакших вокализа; - примењује основне елементе нотне писмености у певању, чита нотни текст; - лако пева кратке композиције напамет уз пратњу клавира; - комуницира са корепетитором кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољава самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике.	Карактеристике вокалног апарата. Начин добијања тона. Правилно држање тела и став тела при певању. Дисање и вежбе дисања. Емисија тона у односу на врсту техничке вежбе или композиције. Једноставне вежбе кроз легато, секунде, терце, кварте, квинте, узлазно и силазно, разложени квинтакорд. Уједначавање вокала. Слушање, интонација и дикција. Музички бонтон.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали, лествице, акорди...	Техничке вежбе, вокализе: Ф. Абт, Н. Вакаи, Х. Пановка, Ђ. Конконе, Г. Зајдлер, Р.Тирнанић Песме италијанских композитора, избор Лакше композиције италијанских композитора: Ђ. Каћини, А. Калдара, А. Скарлати, А. Фалкониери, Л. Манџи, „Мале песме великих мајстора” и друга дела по избору наставника које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика.
Кључне речи:	Вокални апарат, дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, певање, вокали, слушање музике, музички бонтон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- правилно држи тело и на правилан начин примењује вежбе дисања; - опише положај гласница при певању и функцију дијафрагме, резонатора; - лако формира тон и контролише интонацију при певању; - јасно изговара слоге и тумачи текст композиције при певању; - примењује различита музичка изражајна средства у фразирању, у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; - пева кратке композиције напамет уз пратњу клавира; - комуницира са корепетитором кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - пренесе публици сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију; - поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике.	Став тела при певању и вежбе дисања. Карактеристике и одржавање вокалног апарата. Начин добијања тона. Емитовање тона у односу на врсту техничке вежбе или композиције. Техничке вежбе кроз легато. Уједначавање вокала. Слушање, интонација и дикција. Тумачење динамике и темпа. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали, лествице, акорди...	Техничке вежбе, вокализе: Ф. Абт, Н. Вакаи, Х. Пановка, Ђ. Конконе, Г. Зајдлер, Л. Бордесе Лакше композиције италијанских композитора по избору наставника Лакше песме класичара и романтичара „Мале песме великих мајстора” (В. А. Моцарт, Ф. Менделсон, Л. В. Бетовен, Р. Шуберт, Ф. Векерлен и други, по избору наставника, који одговара узрасту и техничким могућностима ученика.
Кључне речи:	Дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, лако певање, вокали, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон			

Други циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	СОЛО ПЕВАЊЕ/ трећи, четврти разред/ други циклус		
Циљ учења предмета	ЦИЉ предмета је да код ученика развије интересовање и љубав, према инструменту и музици, кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	III разред – 70 IV разред – 66	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални и практични рад, империјском методом. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава ради испољавања самопоуздања приликом јавних наступа.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења, и утичу на годишњу оцену.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Практични рад/ Демонстрација/ Дијалогска/ Активни рад ученика/ Монолошка
Међупредметне компетенције	Компетенције: вештина изражавања и комуникација са публиком, разумевање жанра и стила који се изводи, развијање самопоуздања приликом јавног наступа, разумевање физиолошких аспеката гласа – његовог здравља и превенције повреда, развијање способности правилног интонирања и развијање ритмичког осећаја, способност читања и интерпретације музичког нотног записа.		
Обавезни минимум	Трећи разред: четири вокализе; четири песме старих мајстора; једна песма класичара или романтичара; једна песма српског или словенског композитора. Четврти разред: шест вокализа; четири песме старих мајстора; две песме класичара и романтичара; две песме српских и словенских композитора.		
Смотре	Полугодишња смотра Трећи разред: једна вокализа; песма старог мајстора. Четврти разред: једна вокализа; песма старог мајстора и песма по избору.		
Испит (годишњи, матурски)	Трећи разред: једна вокализа; једна арија старог мајстора; једна песма по слободном избору (класичара, романтичара српског или словенског композитора). Четврти разред: две вокализе различитог карактера; једна арија старог мајстора; једна песма по слободном избору (класичара, романтичара српског или словенског композитора). Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику.		
Јавни наступ:	Обавезна два јавна наступа током школске године.		

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примени правилан певачки став и вежбе дусања - контролише дужину даха при певању - користи стечена знања из основа музичке писмености, лако чита с листа уз помоћ наставника - примењује нове певачке технике - правилно интонира и при певању користи функцију дијафрагме и резонатора – јасно изговара и тумачи текст у композицији - користи различита музичка изражајна средства при фразирању у зависности од карактера музичког примера - јасно тумачи динамику кроз певање - самостално изводи кратке композиције напамет уз пратњу клавира - комуницира са корепетитором кроз музику - учествује на јавним наступима у школи и ван ње - испољава самопоуздање у току јавног наступа - изрази мишљење о извођењу музике.	Контрола правилног става при певању и дусању. Увод у предмет читања с листа, примена (prima vista). Развој певачке технике: portato, portamento, staccato, martellato. Интонирање и емисија тона кроз техничке вежбе и композиције. Динамичко нијансирање: crescendo, decrescendo, diminuendo. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон.	Песме и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за трећи разред (Es-dur и c-mol, E-dur, cis-mol As-duru и f-mol).	Техничке вежбе, вокализе: Ф. Абт, Н. Вакаи, Пановка, Конконе, Зајдлер Лакше композиције италијанских композитора: Качини, Калдара, Скарлати, Фалконијери, Манца и друга дела по избору наставника Б. Цвејић: Песме за младе певаче, избор „Мале композиције великих мајстора” избор лакших композиција Моцарт, Менделсон, Шуберт и други, В. Ђорђевић, П. Коњовић, И. Бајић, Д. Јенко, С. Христић, З. Јовановић, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Хатце, А. Даргомижски, М. Глинка и други, избор песама које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика по избору наставника.
Кључне речи:	Дусање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, лако певање, вокали, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- самостално изводи вежбе дисања уз правилан став и држање - лако формира тон и контролише интонацију при певању - јасно изговара и тумачи текст композиције при певању - примењује стилске разлике самостално у тумачењу композиције - контролише мимику лица - примењује принцип узајамног слушања у заједничком упевавању и певању - самостално изводи, пева композиције уз пратњу клавира - комуницира са корепетитором кроз музику - учествује на јавним наступима у школи и ван ње - испољава самопоуздање у току јавног наступа - поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	Развој певачких вештина и осамостаљивање при вежбању. Тумачење стилских разлика у литератури. Текст – разумевање текста, тумачење музичким средствима и јасан и правилан изговор. Увод у камерну музику. Припрема за јавни наступ. Извођење композиција различитог карактера и сценски наступ. Музички бонтон.	Солфеђо: Мутација Модулације првог квинтног сродства Мешовито сложени тактови: 5/8 и 7/8 Термини и појмови, без дефиниција, у оквиру садржаја програма Звучна слика дурског и молског тонског рода Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4	Техничке вежбе, вокализе: Ф. Абт, Н. Вакаи, Пановка, Конконе, Зајдлер. Лакше композиције италијанских композитора: Качини, Калдара, Скарлати, Фалконијери, Манца и друга дела по избору наставника Б. Цвејић: Песме за младе певаче, избор „Мале композиције великих мајстора” избор лакших композиција Моцарт, Менделсон, Шуберт и други, В. Ђорђевић, П. Коњовић, И. Бајић, Д. Јенко, С. Христић, З. Јовановић, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Хатце, А. Даргомижски, М. Глинка и други, избор песама које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика по избору наставника.
Кључне речи:	Дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, лако певање, вокали, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон			

Солфеђо

Први циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	СОЛФЕЂО/ први, други разред/ први циклус		
Циљ учења предмета	ЦИЉ предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости, и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешнијој корелацији са наставаом инструмента.		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групи у наменским опремљеним учионицама. Реализовање наставе одвија се кроз практичну наставу уз теоретска тумачења и упутства.		
Праћење и вредновање наставе	Континуарано праћење и вредновање ученика користећи поступке вредновања који су у функцији даљег учења. Коришћење различитих метода и техника примерене предмету и ученицима. Утврђивање и проверу знања из солфеђа треба спороводити усменим, писаним и практичним путем, на различите начине уз прилагођавање наставног материјала и програма и могућностима ученика. При оцењивању треба узети у обзир и све сегменте учениковог талента, залагања, активности на настави и односа према раду. Резултати годишњих смотри само употпуњују слику о поступку наставе и учења.	Облик рада	Фронтални, групни, индивидуални
		Методе рада	Демонстративна, илустративна, дијалошка, монолошка, метода писаних провера, метода читања и рада на нотном тексту, активни рад ученика.
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетична, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву.		
Обавезни минимум	Први разред: Лествице: Це-дур, Ге-дур и Еф-дур, а-мол, е-мол и де-мол. Мелодијске вежбе, парлато, ритмичке вежбе. Препозна и употребљава основне знаке музичке писмености (ноте у виолинском и бас кључу, ознаке за динамику, темпо и артикулацију). Усмени и писмени диктат. Ритам – врсте такта 2/4, 3/4 4/ 4, 6/8, ритмичке: фигуре: синкопа, пунктирана нота, обрнуто пунктирана нота, примена: лукова, пауза, предтакта. Други разред: Лествице: Де-дур, ха-мол, Бе-дур, ге-мол, А-дур, фис-мол, природни, хармонски и мелодијски мол, писмени и усмени мелодијски диктат. Врсте такта 4/8, 2/2, основне ритмичке фигуре у такту 6/8, ритмичке вежбе, куцање, тактирање мануелно извођење. Интервали до квинте, дурски и молски квинакорд на основним тоновима. Појмови: лествица, ступањ, степен, полустепен) тетракорд, главни ступњеви. Записивање и препознавање обрађених лествица и тетракорда.		

Смотре	Први разред: Једна смотра на крају школске године. 1. Равномерно и ритмичко читање нота. 2. Препознавање лествице и лествичних елемената у мелодијском примеру. 3. Мелодијски пример у пређеним тоналитетима. Други разред: Једна смотра на крају школске године. 1. Усмено опажање кратког мотива у тоналитету мелодијског примера. 2. Мелодијски пример (а, е или де-мол) уз анализу; лествица, тетрахорди, интервали, дурски и молски квинтакорд. 3. Ритмичко читање у четвртинском такту у оквиру пређеног градива.
Испит (годишњи, матурски)	/
Јавни наступ:	/

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- Препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; - Слуша дечије и народне композиције и примере из литературе уз покрет; - Изражава утиске о слушаном делу цртањем.	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.	Са предметом соло певање 1. разред	Александар Пандуровић, Весна Александровић, Биљана Јелић: Солфеђо за 1. разред четворогодишње основне музичке школе
МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ	- Препозна и чита ноте у виолинском и бас кључу; - Изводи и записује нотна трајања: целу, половину с тачком, половину, четвртину, осмину ноте; - Препозна и употреби предзнаке: повисилицу, снизивицу и разрешилицу; - Препозна и својим речима објасни појмове: такт, тактица, завршна тактица, предтакт и узмах; - Употреби солмизацију и музичку абецеду;	Нотни систем: од велике до треће октаве у зависности од врсте инструмента. Нотне вредности и одговарајуће паузе. Хроматски знаци: повисилице, снизивице и разрешилице. Појмови : такт, тактица, завршна тактица, предтакт, узмах. Именовање нота: солмизацијом и музичком абецедом. Лествични појмови. Термини и појмови, без дефиниција, у оквиру садржаја програма.	Са наставом предмета соло певање 1. разред и упоредни клавири 1. разред (нотне вредности, именовање нота, појмови, такт, предтакт – узмах) Именовање нота солмизацијом и извођење. Ознаке за динамику, темпо и артикулацију. Лествични појмови.	Александар Пандуровић, Весна Александровић, Биљана Јелић: Солфеђо за 1. разред четворогодишње основне музичке школе. Славица Смиљанић Марковић: Распревани ритам – збирка инструменталних примера за солфеђо првог разреда

	- Опише својим речима шта је лествица, тетрахорд, ступњев и главни ступњев; - Употреби знаке за понављање, прима и секунда волта, <i>D.C. al fine</i>, корона; - Примени сновне динамичке ознаке (јако, тихо, умерено јако, умерено тихо). - Примени основне ознаке за темпо (спор, умерен, брзи). - Примени начине извођења музичког дела (повезано, кратко, издржано).	Основне ознаке за динамику (<i>forte, piano, mezzoforte, mezzopiano, crescendo, decrescendo</i>). Основне ознаке за темпо: <i>lento, andante, moderato, allegro, vivo</i>. Основне ознаке за атикулацију: (<i>legato, staccato, tenuto</i>) и фразирање.	Хроматски знаци (повисилице, снизителице и разрешилице).	
МЕЛОДИКА	- Пева по слуху и солмизацијом песмице и мелодијске примере. - Звучно препозна дур и мол. - Пева лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту, тоничну терцу и вођицу, и тонични трозвук. - Пева штимове обрађених дурских и молских лествица. - Чује и препозна главне ступњеве. - Пева изражајно мелодије различитог карактера.	Песмице и мелодијски примери, примерени инструменталној литератури, за први резред(C,F G дур, а, е и d мол. Звучна слика дурског и молског тонског рода. Функционални односи у тоналитету. Поставка штима. Функције главних ступњева. Именовање и интонирање лествићног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у обрађеним тоналитетима. Природни, хармонски и мелодијски мол. Развој музикалности.	Са инструментом соло певање 1. резред: развој музикалности, певање песама и звучно препознавање дура и мола. Интонирање лествичног кретања. Са инструментом упоредни клавири: свирање лествица дурских и молских.	Александар Пандуровић, Весна Александровић, Биљана Јелић: Солфеђо за 1. резред четворогодишње основне музичке школе
ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	- Опажа и пева тонове и мотиве - Запише појединачне тонове и мотиве. - Запише напамет научене песме. - Запише мелодијске диктате по двотактима. - Запише ритам у мелодијском примеру. - Опажа и пева дурски и молски квинтакорд. - Опажа и пева мале и велике терце и чисте квинте.	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним лествицама. Записивање појединачних тонова групе тонова и мотива. Аутодиктат Писмени мелодијски диктат Записивање ритмичке окоснице Опажање и интонирање дурских и молских трозвука. Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте, са тенденцијом везивања за тоналитет.	Са соло певањем: опажање и певање тонова, мотива, извођења композиција напамет.	Александар Пандуровић, Весна Александровић, Биљана Јелић: Солфеђо за 1. резред четворогодишње основне музичке школе

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- Мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица - Смишља мелодију или ритам на текст бројалица или дечије песмице.	Мелодијске и ритмичке импровизације.	Са предметом соло певање 1. разред	Александар Пандуровић, Весна Александровић, Биљана Јелић: Солфеђо за 1. разред четворогодишње основне музичке школе
РИТАМ	- Препозна и изводи двочетвртински, трочетвртински и четворочетвртински такт. - Препозна и изводи двоосмински троосмински, изводи такт шест осмина са основном поделом јединице; - Бројање без лукова и пауза: - Изводи бројалице: - Изводи ритам уз куцање или тактирање мануелном техником. - Осећа ритмички пулс. - Изводи четвртине, осмине, ликове , одговарајуће паузе. - Препозна и изводи као целину: синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на два откуцаја. - Изводи знакове за продужавање трајања тона: тачка, лук, корона, чита ритам солмизацијом.	Врсте такта 2/4, 3/4, 4/4, 2/8, 3/8. Звучна припрема основних ритмичких фигура, у такту 6/8. Начини извођења ритма(уз куцање или тактирњели мануелном техником. Ритам у примерима одзвука ка слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање четвртина и осмина као јединица бројања у зависности од инструмента. Четвороделна подела јединице бројања. Ритмичке фигуре: синкопа, пунктирано и обрнуто пунктирана нота на две јединице бројања. Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта. Ритмичко читање примера из инструменталне литературе.	Са предметом соло певање и упоредни клавир. Врсте такта у композицијама, ритмичке фигуре: синкопа, пунктирано и обрнуто пунктирана нота, паузе, узмах, предтакт. Читање ритма због прецизности при извођењу код певања и свирања.	Александар Пандуровић, Весна Александровић, Биљана Јелић: Солфеђо за 1. разред четворогодишње основне музичке школе. Славица Смиљанић Марковић: Распревани ритам – збирка инструменталних примера за солфеђо првог разреда
МУЗИЧКИ БОНТОН	- Пажљиво слуша и коментарише извођење - музике друга/ другарице.	Слушање и уважавање извођача	Са предметом соло певање: поштовање правила понашања при извођењу.	
Кључне речи:	Мелодија, ритам, покрет, импровизација, меморија, музички бонтон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
СЛУШАЊЕ МИЗИКЕ	- Слуша дечије и народне композиције и примере из литературе уз покрете; - Изражава утиске о слушаном делу цртањем.	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.	Са предметом соло певање за 1 разред	Александар Пандуровић, Весна Александровић, Биљана Јелић: Солфеђо за 1. и 2. разред четворогодишње основне музичке школе
МЕЛОДИКА	- Пева и препозна скок у тонику, доминанту, субдоминанту и вођицу; - Пева по слуху мелодијске примере солмизацијом и песмице у молу; - Звучно препозна мол; - Пева штимове обрађених лествица; - Пева и препозна лествично терцно кретање, тонични трозвук - Пева и препозна три врсте мола; - Препозна и именује главне ступњеве; - Изражајно пева мелодије различитог жанра.	Утврђивање пређеног градива. Функционални односи у тоналитету. Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за други разред (Д-дур, ха-мол, Б-дур, ге-мол, А-дур, фис-мол). Звучна слика молског тонског рода. Поставка штима. Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику, доминанту и тонични трозвук у пређеним тоналитетима. Природни, хармонски и мелодијски мол. Функције главних ступњева. Развој музикалности.	Са соло певањем 1 разред Певање композиција у обрађеним лествицама. Соло певање 2 разр. Примена инструменталне литературе за други разред лествице по програму. Певање и интонирање терцног и лествичног кретања. Упоредни клавир: свирање лествица и трозвука.	Александар Пандуровић, Весна Александровић, Биљана Јелић: Солфеђо за 1. и 2. разред четворогодишње основне музичке школе
ОПАЖАЊЕ ТОНОВА; ИНТОНИРАЊЕ И ДИКТАТИ	- Опажа и пева тонове и мотиве; - Запише ритам у мелодијском примеру; - Запише појединачне тонове и групе тонова; - Запише мелодијске диктате; - Запише напамет песмице; - Опажа и пева дурски и молски квинтакорд; - Опажа малу и велику терцу и чисту квинту; - Опажа и пева дурске, молске и хармонске квинтакорде; - Препозна врсту такта у примерима са текстом из литературе.	Опажање и интонирање тонова и мотива у обрађеним тоналитетима. Записивање ритмичке окоснице. Записивање појединачних тонова, групе мотива. Аутодиктат. Дурски и молски трозвук. Опажање и интонирање мале и велике терце и чисте квинте. Опажање и интонирање тетрахорда – дурског, молског и хармонског. Опажање метра.	Са солфеђом за 1 разред – опажање и интонирање мотива. Интонирање мале, велике терце и чисте квинте. Са соло певае-интонирање мотива – терце, трозвучи.	Александар Пандуровић, Весна Александровић, Биљана Јелић: Солфеђо за 2. разред четворогодишње основне музичке школе

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- Мења и допуњава мелодију и ритам песмица на текст бројалице или дечије песмице.	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице.	Са соло певањем за 1. и 2. разред имрповизација	
РИТАМ	- Изводи ритам уз куцање, тактиране или мануелном техником; - Изводи бројалице; - Показује ритам кроз покрет и игру; - Визуелно сагледава и изводи као целину основне фигуре, четворodelне поделе и пунктирно и обрнуто пунктирану ноту на ритмичкој јединици; - Препозна и чита лукове, узмахе и предтакте.	Обнављање пређених врста тактова и обрада такта 4/8 и 2/2. Начин извођења ритма уз куцање, тактирање или мануелним извођењем. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање четвртина и осмина. Ритмичке фигуре: пинктирана и обрнуто пунктирана нота. Примена лукова, пауза и узмаха.	Са соло певањем Са солфеђом 1. разред – бројалице, ритмичке фигуре	Александар Пандуровић, Весна Александровић, Биљана Јелић: Солфеђо за 2. разред четворогодишње основне музичке школе
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	- Запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетрахорд, запише и препозна интервале до квинте, објасни својим речима појмове: лествица, ступањ, главне струпњеве, вођицу, тонични трозвук и интервале.	Записивање и препознавање обрађених лествица и тетрахра. Интервали до квинте (мали, велики, и чисти). Дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Проширивање знања из музичке терминологије. Лествица, ступањ, степен/ полустепен, тетрахорд, главни ступњеве, вођица, тонични трозвук, интервали.	Са инструментом и упоредним клавиром.	Александар Пандуровић, Весна Александровић, Биљана Јелић: Солфеђо за 2. разред четворогодишње основне музичке школе
МУЗИЧКИ БОНТОН	- Пажљиво слуша извођење музике друга или другарице.	Слушање и уважавање извођача.	Са соло певањем и упореднм клавиром-поштује правила понашања при извођењу.	
Кључне речи:	Слушање, мелодија, ритам, покрет, игра, импровизација, музички бонтон			

Други циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	СОЛФЕЂО/ трећи, четврти разред/ други		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање, развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, разумевање нотног текста и успешна корелација са наставом инструмента.		
Годишњи фонд часова	70 – III разред 66 – IV разред	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Групни, теоретски и практични рад. Настава се реализује кроз практичну наставу уз теоретска тумачења упутства.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима оцењује се труд, активност, лично ангажовање и напредовање ученика бројчаним оценама. Резултати годишњих смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални/ Групни
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Трећи разред: Лествице: Ес-дур, це-мол, Е-дур, цис-мол, Ас-дур, еф-мол, парлато и ритмичке вежбе, усмени и писмени диктат, интервали по врсти до октаве, дурски и молски квинтакорд са обртајима, двоглас и примери из литературе, сичилијана и тирана, сложена подела тродела у 6/8 такту, триола и четвороделна подела јединице бројања, тактови 9/8, 12/8, 5/8 и 7/8, доминантни и умањени септакорд. Мутација и модулација кроз лакше примере. Четврти разред: Лествице: Ха-дур, Дес-дур, бе-мол, лествице са 6 и 7 предзнака информативно, парлато и ритмичке вежбе, алтерације, мутација, модулација, интервали до октаве, обртаји дурског и молског 5/3, умањени и прекомерни 5/3, Д7 са обртајима и У7, ритмичке фигуре: триола и пунктиране фигуре, сложена подела тродела, усмени и писмени диктати, вишегласни примери, примери из литературе, композиције са клавирском пратњом.		
Смотре	Трећи разред: Писмени део: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до три предзнака. 2. Тест из теорије (лествице, предзнаци, тетрахорди, имена и врста интервала до октаве, дурски и молски квинтакорд са обртајима, доминантни и умањени септакорд). Усмени део: 1. Мелодијски пример. 2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено, садржаји из 2. и 3. разреда). Четврти разред: Нема		
Испит (годишњи, матурски)	Трећи разред: Нема Четврти разред: Писмени део: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака. Усмени део: 1. Мелодијски пример – тоналитети до четири предзнака (са скретницама и пролазницама). 2. Ритмичко читање: бас кључ (пређени ритмички садржаји).		
Јавни наступ:	Јавни наступи у корелацији са инструментом.		

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
МЕЛОДИКА	- пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве; - пева по слуху и солмизацијом песме различитих жанрова као и примере из инструменталне литературе; - пева штимове обрађених дурских и молских лествица; - чује и именује главне ступњеве; - пева хроматске скретнице и пролазнице; - пева песме различитих жанрова са модулацијом у доминантни дурски тоналитет и паралелни мол.	Песме и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за трећи разред (Ес-дур, це-мол, Е-дур, цис-мол, Ас-дур и еф-мол). Штимови. Једноставни примери по слуху и солмизацијом, као и мелодијски примери који садрже у себи мутацију. Звучна поставка модулације првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима.	Корелација са наставом инструмента	В. Александровић и Б. Јелић: Солфеђо за 3. разред четворогодишње ОМШ
ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	- опажа и пева тонове и мотиве; - записује групе тонова и мотиве; - записује ритмички и мелодијски диктат; - опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; - опажа и пева доминантни септакорд; - опажа и пева интервале до октаве.	Опажање и интонирање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат – записивање по двотактима. Записивање ритмичке окоснице. Корелација са наставом инструмента. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање доминантног септакорда. Опажање и интонирање интервала до октаве.	Корелација са наставом инструмента	В. Александровић и Б. Јелић: Солфеђо за 3. разред четворогодишње ОМШ
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- мења и допуњава мелодију и ритам мелодијских примера и песмица; - смишља мелодију на текст бројалице или песме.	Мелодијске и ритмичке импровизације.	Корелација са наставом инструмента	В. Александровић и Б. Јелић: Солфеђо за 3. разред четворогодишње ОМШ

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- препознаје елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; - описује својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера.	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.	Корелација са наставом инструмента	Примери из дечје и уметничке литературе
РИТАМ	- изводи сложену поделу у такту 6/8 уз примену лукова и пауза; - изводи ритмичке фигуре сичилијану и тирану; - изводи такт 9/8 и 12/8; - пева народне мелодије у тактовима 5/8 и 7/8; - изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; - доживљава ритам кроз покрет; - равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или два линијска система; - ритмички прочита триолу у четвороделној подели јединице бројања; - чита ритам солмизацијом.	Сложена подела тродела у такту 6/8 уз примену лукова и осминских пауза. Пунктиране фигуре троделног ритма: сичилијана и тирана. Информативно упознавање врста такта 9/8 и 12/8. Мешовито сложени тактови: 5/8 и 7/8. Начини извођења ритма. Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања. Ритам кроз песме различитих жанрова. Равномерно читање уз повећање брзине читања и обележен темпо. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.	Корелација са наставом инструмента	В. Александровић и Б. Јелић: Солфеђо за 3. разред четворогодишње ОМШ
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	- запише и препозна интервале до октаве; - запише и препозна квинтакорде са обртајима у обрађеним тоналитетима; - запише и препозна доминантни и умањени септакорд.	Интервали до октаве (чисти, велики и мали интервали). Дурски и молски квинтакорд са обртајима и прекомерни и умањени квинтакорд. Доминантни и умањени септакорда.	Корелација са наставом инструмента	В. Александровић и Б. Јелић: Солфеђо за 3. разред четворогодишње ОМШ
МУЗИЧКИ БОНТОН	- пажљиво слуша и коментарише извођење друга/ другарице; - посећује и учествује на јавним часовима.	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.	Корелација са наставом инструмента	В. Александровић и Б. Јелић: Солфеђо за 3. разред четворогодишње ОМШ
Кључне речи:	Функције, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
МЕЛОДИКА	- пева мелодијске примере солмизацијом као и примере из литературе; - пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве; - пева и опажа штимове обрађених дурских и молских лествица; - пева и препозна истоимене тоналитете у мелодијском примеру; - пева мелодијске примере различитих жанрова са модулацијом; - пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; - пева народне песме са текстом у тактовима 5/8 и 7/8.	Нови тоналитети: Ха-дур, Дес-дур и бе-мол. Остали тоналитети са 5, 6 и 7 предзнака – информативно (да осете боју тоналитета). Функционални односи у тоналитету. Штимови. Мутација. Модулације првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Мешовито сложени тактови: 5/8 и 7/8. Неговање музичке традиције. Развој музикалности. Двогласни примери, канони и композиције са клавирском пратњом.	Корелација са наставом инструмента	В. Александровић: Солфеђо за 4. разред четворогодишње ОМШ
ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ ДИКТАТИ	- пева научен мотив у другом тоналитету; - запише мелодијске диктате; - опажа и пева интервале до октаве; - опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; - опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; - препозна доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд.	Транспоноване мотива. Писмени мелодијски диктат – записивање по двотактима. Опажање и интонирање интервала до октаве (велики, мали и чисти) и опажање прекомерне кварте и умањене квинте. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналитет. Опажање доминантног септакорда са обртајима и умањеног септакорда.	Корелација са наставом инструмента	В. Александровић: Солфеђо за 4. разред четворогодишње ОМШ
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; - смишља мелодију или ритам на научену песму или мелодијски пример.	Мелодијске и ритмичке импровизације.	Корелација са наставом инструмента	В. Александровић: Солфеђо за 4. разред четворогодишње ОМШ
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- примени потребна знања и вештине уз игру; - препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање;	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова.	Корелација са наставом инструмента	В. Александровић: Солфеђо за 4. разред четворогодишње ОМШ

	- својим речима изражава утиске о слушаном делу.			
РИТАМ	- изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; - доживљава ритам кроз покрет; - ритмички чита етиде инструменталног типа из градива четвртог разреда.	Обрађене врсте такта. Сложена подела и ритмичке фигуре троделног ритма. Начини извођења ритма. Ритам у примерима – од звука ка слици. Ритмичко читање етида инструменталног типа из градива четвртог разреда уз примену оба кључа.	Корелација са наставом инструмента	В. Александровић: Солфеђо за 4. разред четворогодишње ОМШ
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	- разуме и објасни музичке појмове.	Пређено градиво из теорије музике.	Корелација са наставом инструмента	В. Александровић: Солфеђо за 4. разред четворогодишње ОМШ
МУЗИЧКИ БОНТОН	- пажљиво слуша и коментарише извођење - музике друга/ другарице; - поштује правила понашања на концерту.	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.	Корелација са наставом инструмента	В. Александровић: Солфеђо за 4. разред четворогодишње ОМШ
Кључне речи:	Функције, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон			

Теорија музике

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ / шести (шестогодишње школовање)/ четврти (четворогодишње школовање)/ други циклус		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Теорија музике је да ученици стичу знања која подразумевају музичко описмењавање и спознају елемената музике а све то ради ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.		
Годишњи фонд часова	35	Недељни фонд часова:	1
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у наменски опремљеној учионици. Обухвата теоријске и практичне часове. Програм предмета усмерен је на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.		

Праћење и вредновање наставе	Утврђивање и провера знања из теорије музике спроводи се усменим, писменим путем и практичним путем, на разнолик и интересантан начин. Резултат годишњег испита употпуњује слику о постигнућима наставе и учења.	Облик рада	Фронтални/ индивидуални/ групни
		Методе рада	Демонстрација/ дијалогска/ монолошка/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Садржаји теорије музике су повезани са садржајем наставе солфеђа и усмерени су ка стицању музичких знања и вештина ученика са циљем да кроз анализу ученици сагледавају нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Да би теорију музике остварили као саставни део музике, требало би је икључиво радити кроз озвучавање ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу. Такав приступ теорији музике доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.		
Испит (годишњи, матурски)	Годишњи испит: писмени део – музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.		
Јавни наступ:	/		

ШЕСТИ РАЗРЕД (четврти разред – четворогодишње школовање) ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
МУЗИЧКИ ПОЈМОВИ	- објасни музичке појмове и термине: тонски и нотни систем од велике до треће октаве, виолински и бас кључ, особине тона, метар и метричке ознаке, музичку фразу, агогику, артикулацију, динамику и темпа; - Основни украси и фигуре (информативно).	Музички појмови и термини.	Са наставом солфеђа и инструмента	Владимир Јовановић, Теорија музике, Креативни центар, Београд, 2015.
ТОНАЛИТЕТИ	- запише и препозна лествице, лествичне интервале и квинтакорде, доминантни и умањени септакорд у тоналитету.	Теоријско обнављање свих дијатонских лествица, упоређивање истоимених и паралелних тоналитета, карактеристични лествични интервали, лествични интервали и квинтакорди, доминантни и умањени септакорд у тоналитету.	Са наставом солфеђа и инструмента	Владимир Јовановић, Теорија музике, Креативни центар, Београд, 2015.
ИНТЕРВАЛИ	- запише и препозна врсте интервала до октаве (по узору на лествичне).	Прости интервали.	Са наставом солфеђа и хора	Владимир Јовановић, Теорија музике, Креативни центар, Београд, 2015.

АКОРДИ	- запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; - запише и препозна све врсте септакорада и мали дурски септакорд с обртајима.	Трозвуци: обнављање консонантних квинтакорада и њихових обртаја и умањени и прекомерни квинтакорд. Четворозвуци: седам врста септакорада, мали дурски септакорд с обртајима.	Са наставом солфеђа, хора и инструмента	Владимир Јовановић, Теорија музике, Креативни центар, Београд, 2015.
ОРТОГРАФИЈА	- правилно пише ноте, паузе и нотне вредности у различитим тактовима.	Правилно писање.	Са наставом солфеђа	Владимир Јовановић, Теорија музике, Креативни центар, Београд, 2015.
Кључне речи:	Музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија			

Упоредни клавир

Први циклус

Одсек	Одсек класичне музике (Соло певање)		
Предмет/ Разред/ Циклус	УПОРЕДНИ КЛАВИР/ први и други разред/ први циклус		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	35	Недељни фонд часова:	1
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте	Облик рада	Индивидуални

	учениковог талента, залагања и односа према раду. Учесће ученика на јавним наступима и резултати смотре употпуњују слику о постигнућима наставе и учења и утичу на годишњу оцену.	Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Први разред: лествице и трозвучи по програму – тридесет композиција – вежбе, етиде и разни комади. Други разред: лествице и трозвучи по програму – тридесет композиција – вежбе, етиде и разни комади.		
Смотре	Први разред: једна лествица по избору; једна етида; две композиције различитог карактера. Други разред: једна лествица по избору; једна етида; две композиције различитог карактера.		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Обавезна два јавна наступа током школске године.		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- препозна делове клавира и разликује различите начине добијања тона на клавиру; - да се оријентише на клавијатури; - правилно седи за клавиrom; - примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; - препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и опише их својим речима; - примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; - самостално свира кратке композиције напамет; - самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука.	Положај за клавиrom и поставка руку и прстију. Вежбе за опуштање. Вежбе за правилно ритмизирање. Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Динамичке ознаке: пиано, мецофорте, форте, крешендо и диминуендо. Ознаке за темпо: аданте, модерато, алегро и друге.. Појам лука. Појам фразе. Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима. Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте. Увођење ученика у начине вежбања. Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди, као и корелација са главним предметом Соло певање, ритам, мелодика	Једна од почетних школа за клавир Томсон, Јела Кршић, Николајев Бајер: Школа за клавир од вежбе 85 и даље Диверноа: Етиде оп. 76 основне вежбе за клавир Черни: Оп. 599, Оп. 453 оп. 139, I свеска Гњесина: Клавирска абецеда, избор Лешхорн: Мелодичне етиде оп. 192, избор М. Лили Петровић: Школица за клавир ниво А и ниво Б Обраде и аранжмани познатих мелодија и друге композиције примерене узрасту и способностима ученика.

		Остали знаци на које се наилази у литератури предвиђеној програмом. Контрола тона. Музичка меморија. Самоконтрола звука и разумевање музичког облика. Полифонија – канон, имитација.		
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу; - одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине; - препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта; - користи педал у делима; - чује и примени више динамичких нивоа пиајанисимо, мецопијано, фортисимо, мецофорте; - јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње; - осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; - самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука; - повезује прсторедне групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу самостално и уз помоћ наставника; - развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника;	Технички и музички захтеви: Повезивање прсторедних група навише и наниже, развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида. Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина. Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти. Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецопиано. Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији. Увођење у педализацију – вежбе.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди, као и корелација са главним предметом Соло певање, ритам, мелодика	Јела Кршић: Клавирска читанка за други разред Ханон за почетнике Диверноа: Оп. 176 Лемоан: Дечије етиде оп. 37 Гњесина: Мале етиде, I део Беренс: Оп. 70 Черни: Оп. 139, 24 етиде М. Живковић: Међумурје мало, Текла вода Карашица Ј. С. Бах: Мале композиције, избор лакших Хендл: Избор композиција у редакцији Јеле Кршић Избор сонатина: Ванхал, Хаслингер, Плејел, Бетовен, Хор, Рајнеке, Кулау, Клементи. Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине Збирка „Наши композитори за младе пијанисте” З. Христић: Тачкице Р. Петровић: Игра, Циркус за мачиће, Украјинска игра

	- самостално, изражајно свира композиције напамет; - развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.			С. Хофман: Две басне Б. Предић: Прича моје лутке М. Тајчевић: За мале В. Миланковић: Дечје приче, 25 мијатура за I и II разред Избор лаких композиција (Просвета, Београд) Шуман: Оп. 68 Гречанинов: Оп. 99 Гедике: Оп. 36 Гурлит: Оп. 82 Раули: Оп. 36 и 37 Б. Барток: За децу Клавирска музика за почетнике, Микрокосмос I, избор Мајкапар: 24 лаке композиције оп. 16 Кабалевски: Оп. 30 Скот: Кутија играчака Друге композиције одговарајуће тежине.
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

Други циклус

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред / Циклус	УПОРЕДНИ КЛАВИР/ трећи, четврти разред/ други		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	35 – III разред 33 – IV разред	Недељни фонд часова:	1
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		

Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења и утичу на годишњу оцену.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учење у демократском друштву		
Обавезни минимум	Трећи разред: лестнице и акорди по програму; 6 композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде); две полифоне композиције; два става из различитих сонатина или варијације и један став или два циклуса варијација; Четврти разред: лестнице и акорди по програму; 6 композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде); две полифоне композиције; два става из различитих сонатина или варијације и један став или два циклуса варијација; једна композиција домаћег аутора.		
Смотре	Трећи разред: Једна лестница по избору; Једна етида; Две композиције различитог карактера. Четврти разред: Једна лестница по избору; Једна етида; Две композиције различитог карактера; Композиција домаћи аутор.		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Обавезна два јавна наступа током школске године.		

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; - јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; - транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; - примени више динамичких нијанси у свирању; - негује културу тона; - појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; - свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије;	Читање с листа. Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлактице, из прста, нон легато, портато, репетиција. Техничке вежбе са ритмичким варијантама. Анализа музичких облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш... Шире упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двохвата, истицање гласова, динамизирање деоница.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лестнице, акорди, као и корелација са главним предметом Соло певање, ритам, мелодика	Јела Кршић: Клавирска вежбанка Лемоан: Дечје етиде оп. 37 Черни: Оп. 849, избор Бертини: 25 етида оп. 100, избор Диверноа оп. 176 Гедике: Оп. 32 и 47, број 5, 6 и 8 Лак: Оп. 172 Друге етиде одговарајуће тежине. Ј. С. Бах: Мале композиције Ј. С. Бах: Мали прелудијуми Јела Кршић: Клавирска вежбанка, избор Хендл: Избор композиција, у редакцији Јеле Кршић

	- свесно користи директан и синкопирани педал; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; - свира једноставну пратњу на задату мелодију.	Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и припремне вежбе: дуги и кратки предудар, пралтрилер и краћи трилер. Техничке вежбе, скале и трозвуци Вежбе за: правилно низање тонова, изједначавање удара, учвршћивање прстију, различиту артикулацију. Најмање 4 дурске скале (које нису рађене у II разреду) у распону две октаве у осминама паралелно и супротно, као и у распону три октаве у осминским триолама, паралелно. Најмање 2 молске скале у распону две октаве, паралелно. роматске скале у распону две октаве, паралелно. Трозвук четворогласно кроз две октаве разложено. Читање с листа лаганих вежби, одвојено и заједно.	Друге композиције одговарајуће тежине. Клементи, Дијабели, Кулау, Дусик, Хајдн (лакше) као и сонатине домаћих и других аутора одговарајуће тежине. Гњесина: Тема и шест малих варијација Кабалевски оп. 51: Варијације Еф-дур Сорокин: Тема са варијацијама амол Кулау: Варијације Ге-дур Кршић и Шишмановић: збирка Наши композитори за младе пијанисте Логар, Рајичић и Илић: За мале клавиристе Рајичић: Дечја збирка, избор Тајчевић: Дјеци и I мала свита Душан Радић: Рондино Р. Мац: Стара ура игра полку Чајковски: Албум за младе, оп. 39, избор Шуман: Албум за младе, оп. 68, избор Б. Барток: Деци, Микрокосос II Гречанинов: Дечја књига оп. 98 – О. Шин: Од јутра до сумрака Шите: Из веселог дечјег доба, избор Хајдн: Мале игре, избор Моцарт: 14 дечјих композиција Скот: Животиње, избор Сарауер: Слике из дечјег доба Хачатуријан: Андантино Лутославски: 12 малих комада Мајкапар оп. 33: Минијатуре Вилалобос: Изабрани лаки комади

				Јела Кршић: Клавирска вежбанка, избор Раули: 19 малих комада, избор Поцоли: Мали комади
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; - самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; - негује културу тона; - критички прати сопствени развој; - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; - поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике.	Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за: – јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста) – подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група; – повећање распона шаке. Припремне вежбе за веће интервале. Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне интерпретације. Примена педала. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум... Читање с листа лакших композиција. Скале и трозвучи Дурске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Молске скале кроз четири октаве у осминама, у паралелном кретању. Хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Велико разлагање трозвука (арпеђо) у осминама, кроз две октаве. Доминантни и умањени септакорд (арпеђо) у осминама, кроз две октаве.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди, као и корелација са главним предметом Соло певање, ритам, мелодика	Черни: Оп. 849 избор етида Кршић и Ранковић: Збирка за савлађивање техничких проблема I и II свеска Беренс: Оп. 61, избор Лешхорн: Оп. 38 I избор Друге етиде одговарајуће тежине. Ј. С. Бах: Мали прелудијуми – избор Хендл: избор композиција, у редакцији Јеле Кршић Друге композиције одговарајуће тежине. Хајдн Сонатине (редакција Кршић и Шишмановић) Друге сонатине или сонате одговарајуће тежине. С. Рајичић: Мала свита Славенски: Игре и песме са Балкана I и II свеска, избор лакших В. Мокрањац: Мала свита Кршић и Шишмановић: Наши композитори за младе пијанисте Друга дела одговарајуће тежине. Менделсон: Песме без речи, избор Григ: Лирски комади, избор Прокофјев: Музика за децу

				Дебиси: Мали црнац Дусик: Матине Мартину: Лутке, избор лакших Душкин: Краљ вилењака, Вашар Чимароза: Сонате, избор Кабалевски: Оп. 27 Лутославски: Народне мелодије Б. Барток: За децу, Микрокосмос III и IV свеска Пинтарић и Станковић: Композиције за клавир, избор Аранжмани и обраде разних познатих мелодија за клавир.
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

Начин остваривања наставе у основној музичкој школи

Начин остваривања програма наставе инструмената и соло певања – индивидуалне наставе

(виолина, виолончело, гитара, клавир, хармоника, флаута, кларинет, саксофон, труба, хорна, соло певање)

Индивидуална настава – виолина и виолончело

Настава виолине и виолончела одвија се кроз индивидуалан приступ, прилагођен могућностима и потребама сваког ученика. Основни циљ је стицање техничких и музичких вештина кроз развој свирачке технике, неговање лепог тона, разумевање стила, форме и израза музичког дела.

Наставник поред педагошког, има и уметнички задатак – да ученицима буде узор и музички ауторитет. Поред усвајања свирачких вештина, посебна пажња посвећује се одабиру композиција које подстичу интересовање и мотивацију ученика, посебно у почетним разредима.

Настава обухвата и вежбе за јачање руке и исправљање техничких потешкоћа (нпр. слаби прсти, лабави зглобови). Рад се прилагођава сваком ученику индивидуално, имајући у виду његове способности и окружење.

Јавно наступање је важан део наставе – помаже у превазилажењу страха и подстиче сценско искуство. Такође се охрабрује посећивање концерата и дискусија о изведбама, што доприноси развоју критичког мишљења.

У вези са такмичењима, препоручује се умереност – акценат је на музичком развоју, а не искључиво на освајању награда.

Индивидуална настава – гитара

Настава гитаре се заснива на индивидуалном раду и прилагођена је способности, интересовањима и развојном нивоу сваког ученика. Посебан значај има избор композиција које у себи носе одговарајуће техничке и музичке изазове – они подстичу радозналост, мотивишу ученика и утичу на његов напредак.

Код ученика првог циклуса, важно је развијати однос према инструменту кроз пажљиво одабран репертоар. Почетак обухвата основне вежбе (нпр. свирање отворених жица), док се даљим напредовањем уводе сложеније форме – етиде, скале, полифоне и цикличне композиције. Техничке вежбе треба редовно користити, при чему се акценат ставља на јасноћу, ритам, а потом и на лепоту тона и брзину.

Наставник има задатак да кроз ширу слику ученика (школа, породица, капацитети) направи индивидуалан план рада који води ка стицању практичних вештина и даљем музичком развоју.

Редовно јавно свирање помаже у ослобађању од сценског страха и гради сценско искуство. Посећивање концерата, као и анализа одслушаних дела, подстичу критичко размишљање, разумевање интерпретације и развој музичког укуса.

Такмичења могу бити корисна, али се препоручује умереност – ученик треба да гради однос према музици, а не да напредак мери искључиво наградама. Наставников фокус треба да буде на квалитету музичког развоја ученика.

Индивидуална настава – клавир

Настава клавира је свеобухватна и захтева индивидуалан приступ сваком ученику. Поред технике свирања, негује се лепота тона, разумевање музичког стила, форме, емоције и изражајности. Наставник има улогу и педагога и уметничког узора, а лична демонстрација је важан део наставе.

Избор композиција одговарајућег нивоа – технички и музички захтевних, али примерених узрасту – кључан је за мотивацију ученика, нарочито у првом циклусу. Наставник има слободу да бира и дела ван програма, уколико одговарају потребама и интересовањима ученика.

Редовне вежбе (скеле, етиде, полифонија) морају бити саставни део часа. Акцент се ставља на јасноћу, ритам и постепено развијање музичког израза.

У другом циклусу препоручује се увођење камерне музике и заједничко музицирање, што развија слушање, сарадњу и сценску сигурност. Наставник треба да буде пажљив у односу према амбицијама – сопственим и родитељским – како би заштитио учеников развој.

Јавно наступање, праћење концерата и анализа музичких извођења развијају критичко мишљење и музички укус. Такмичења могу бити подстицај, али је важно умерено их користити и не стављати их у центар наставног процеса.

Посебна пажња посвећује се развоју радних навика, самосталном вежбању и изражавању, као и неговању личног и уметничког сензибилитета ученика.

Индивидуална настава – хармоника

Индивидуална настава хармонике омогућава прилагођавање програма сваком ученику, у складу са његовим психо-физичким, музичким и сазнајним способностима. Програм се реализује постепено, од једноставнијих ка сложенијим задацима, при чему се поштују индивидуалне могућности и окружење ученика.

Техничка поставка обухвата рад на скалама, акордиима, етидама и вежбама. Посебна пажња се посвећује техници меха, која мора бити усаглашена са артикулацијом, стилем и музичким изразом, у складу са узрастом ученика.

Композиције старих мајстора служе као увод у стилско извођење и припрему за полифонију. Разноврсни комади и форме подстичу развој музичког мишљења, фразирања и концентрације. Регистре треба користити сврсисходно – у односу на музички садржај и техничке захтеве.

Континуирани рад на тону, ритму, меморији, динамици и агогици кључан је за свеобухватан музички развој. Наставник помаже ученицима у планирању вежбања и развијању одговорног односа према раду, истрајности и сензибилности у интерпретацији.

Циљ је да се кроз индивидуалан приступ подстакне технички и уметнички напредак, као и самосталност и уживање у свирању.

Индивидуална настава – флаута, кларинет и саксофон

У настави флауте, кларинета и саксофона посебна пажња се од самог почетка посвећује обликовању тона, кроз развој правилне технике дисања и поставке усника, трске или писка, у складу са природом инструмента. Рад започиње у регистру који омогућава најлакшу емисију тона, уз примену свих основних елемената исправног дисања и формирања звука. Основни циљ у почетном периоду је развој стабилног и чистог тона, као и неговање навика уредног и пажљивог приступа вежбању, уз поштовање нотног текста и извођачких ознака.

Како ученик напредује, у другом циклусу се обрађују сви основни тоналитети у дурском и молском тоналитету и свирање трозвука. Скале се изводе напамет, у стабилном ритму и темпу, уз свесну контролу артикулације и технике. Рад на вежбама и композицијама подразумева темељно овладавање свим техничким и тонским задацима, при чему се ученици усмеравају на прецизну интонацију и музикално извођење.

Кроз читав наставни процес, ученици се подстичу на активно музицирање у камерним ансамблима или оркестру, што доприноси развоју музичке осетљивости, дисциплине и сарадничког духа. Учење се усмерава ка постепеном и темељном усвајању техничких вештина, али и неговању музичког израза, што води ка уравнотеженом и стабилном инструменталном развоју.

Индивидуална настава – труба и хорна

У настави трубе и хорне током првог циклуса, акценат се ставља на упознавање са инструментом и његовим правилним одржавањем, као и на усвајање основа технике – држање тела и инструмента, дисање, рад усана (амбажура), зујање на уснику и формирање здравог, сонорног тона. Свакодневне тонске вежбе уз пажљиву контролу интонације и технике дисања, у комбинацији са постепеним увођењем у нотну писменост, представљају основу за стабилан напредак.

Настава се заснива и на избору одговарајућих музичких примера за свирање и слушање, који код ученика подстичу концентрацију, размишљање и емоционални доживљај. Композиције које се користе треба да буду примерене нивоу перцепције ученика. Пре самосталног извођења, наставник треба да одсвира композицију ученику како би он стекао целовит утисак и развијао способност активног слушања и музичке осетљивости.

У другом циклусу, ученик наставља техничко и музичко усавршавање кроз проширење регистра, рад на различитим артикулацијама (легато, стакато, тенуто), као и на читању бас кључа у случају хорне. Избор наставног материјала мора бити прилагођен могућностима ученика, уз избегавање претешких дела која могу довести до неправилног дисања или физичке напетости.

Наставу је пожељно обогатити камерном музиком, кроз заједничко музицирање наставника и ученика, као и свирање у ансамблима. Овакво искуство развија осећај за сарадњу, заједнички тон и музичку подршку. Јавни наступи у школи и ван ње мотивишу ученике да инструмент представе у солистичком светлу, уз неговање репертоара различитих стилских епоха. Посебно треба неговати културу наступа и понашање на сцени, као и разумевање музичког бонтона.

Индивидуална настава – соло певање

У настави соло певања, наставник има кључну улогу у стварању подстицајне и пријатне радне атмосфере, како би ученик стекао поверење и постепено усвајао основе певачке технике. Почетак рада се темељи на вежбама дисања и лаким техничким вежбама (секунде, терце, кварте, квинте, разложени квинтакорд), уз стално усмеравање пажње на правилну импостацију гласа, чисту интонацију и јасну артикулацију.

Развојем гласовних способности, ученик се уводи у сложеније технике као што су *portato*, *portamento*, *staccato* и *martelatto*. Наставник прати став тела и израз лица ученика, подстичући спонтаност, опуштеност и изражајност у интерпретацији.

Кроз избор разноврсне литературе, ученик се упознаје са стиливима и особеностима различитих музичких епоха. Посебан значај има неговање љубави према заједничком музицирању, као и рад у дуету, што подстиче развој слуха и сарадњу у ансамблу.

Наставник треба да охрабрује ученике да слушају уметничку музику, прате извођења уживо или на снимцима, и учествују у разговорима и дискусијама о интерпретацијама. Тако се формирају критички ставови, унапређује музички укус и подстиче лични напредак ученика.

Начин остваривања програма солфеђа и теорије музике

Солфеђо је предмет који обухвата више међусобно повезаних области: слушање музике, мелодику, ритам, интонирање, диктате, музичко стваралаштво, теорију музике, музичку писменост и музички бонтон. Циљ наставе је развијање музичког слуха, музикалности и разумевања музичког језика. Градиво се постепено савладава током шест или четири године, од основних елемената до сложенијих музичких појмова и техника,

Ученици кроз певање, слушање и писање музике усвајају основне музичке елементе (лествице, интервале, акорде, ритам), вежбају интонирање и диктате, а подстиче се и креативност кроз једноставне облике музичког стваралаштва. Ритам се развија кроз покрет, песму и читање ритмичких модела.

Теорија музике се изучава кроз практичне примере, како би се појмови повезали са слухом и свирањем.

Улога наставника је кључна за остваривање програма. Наставник мора да планира и прилагоди наставу према узрасту и способностима ученика, да мотивише и подстиче активан рад, да прати напредак и да користи различите методе и средства, укључујући и дигиталне алате. Такође, од наставника се очекује да развија креативност и критичко размишљање ученика, да неговање музичког укуса и понашања буде саставни део наставе, те да обезбеди сигурну и подстицајну атмосферу за учење. Савремене технологије (апликације, интерактивне табле) користе се уколико су доступне, ради боље мотивације и савременијег приступа.

Солфеђо не служи само припреми за такмичења, већ пре свега развија љубав према музици, унапређује разумевање музике коју ученици изводе на свом инструменту и негује културу слушања и понашања у музици.

Теорија музике је посебан предмет у завршним разредима основног музичког образовања, али прати и наставу солфеђа кроз све разреде. У почетним разредима фокус је на савладавању нотног писма, основних нотних вредности, пауза и врста такта, као и

разумевању виолинског и бас кључа. Наставник објашњава појмове примерено узрасту, а ученици уче да музичке појмове не памте напамет, већ да их разумеју и примене кроз певање, свирање и објашњавање својим речима.

Теорија музике повезује музичке појмове као што су лествице, интервали и акорди, омогућавајући дубље разумевање нотног текста и музике. Учење теорије треба да буде активно и практично, кроз озвучавање и корелацију са солфеђом и инструментом. Провера знања врши се усмено и писмено, користећи занимљиве и разнолике методе као што су квизови, дидактичке игре и тестови.

Наставник треба да организује и прилагоди наставу тако да градиво буде постепено и логично усвајано током свих разреда. Пружа подршку ученицима кроз објашњења, примере и индивидуални приступ, водећи рачуна о различитим темпом учења. Наставник треба да развија музичку свест, слух и креативност, користећи практичне вежбе, дидактичке игре и савремене технологије.

Такође, важно је да наставник мотивише ученике, подстиче критичко размишљање, емотивно учешће и љубав према музици. Он оспособљава ученике да повежу теорију и праксу, контролише и оцењује напредак, као и да васпитно делује у области музичког бонтона и културе слушања и извођења.

Развој савремених технологија у настави теорије музике подразумева коришћење интернета, рачунара, смарт табли и апликација. Тиме се ученици мотивишу и подстиче ефикасније савладавање градива, прилагођавајући наставу дигиталној стварности у којој живе.

Начин остваривања програма оркестра, хора и камерне музике

Оркестар, хор и камерна музика намењени су ученицима виших разреда основне музичке школе (четврти, пети и шести разред шестогодишње и трећи и четврти разред четворогодишње школе). Ученици трећег разреда шестогодишње школе могу се прикључити као слободна активност без оцењивања.

Школа може формирати различите инструменталне оркестре (гудачки, дувачки, хармоника, гитаре и др.), док сви остали ученици који нису у оркестру обавезно похађају хор.

Камерна музика се реализује у оквиру школског програма и подразумева рад у саставу од најмање три члана. Ученици са посебним интересовањем могу истовремено бити у оркестру, хору и камерном саставу.

Рад се заснива на избору музичких дела прилагођених техничким и музичким способностима свих чланова. Наставници солфеђа и инструмента сарађују тако што се упознају са деловима који се изводе на тим часовима ради боље припреме ученика.

Рад са оркестром обухвата усклађивање прстореда, штрихова, интонације, ритма, фразирање и динамичку обраду, као и уједначавање звучне боје.

Рад са хором укључује вежбе правилног седења, дисања, вокализе, певање једногласних и вишегласних композиција са или без пратње, као и рад на дикцији и разумевању текста. Такође се усавршавају интонација, ритам, фразирање и динамика.

Камерна музика се бира из различитих стилских периода и треба да буде занимљива и мотивишућа за ученике.

Свирање у овим саставима доприноси развоју музичких и социјалних вештина, смањује стрес и подстиче боље ученичке резултате.

Важно је користити снимке наступа за анализу и развој критичког слушања и самопроцене.

Наставник има кључну улогу у организовању и вођењу рада оркестра, хора и камерне музике. Он бира одговарајућу и мотивишућу музичку литературу која је прилагођена техничким и музичким способностима ученика. Сарађује са наставницима инструмента и солфеђа како би припрема и усклађивање рада било што боље. На пробама усмерава ученике да пажљиво раде на интонацији, ритму, динамици, фразирању и уједначавању звучне боје. Важно је да подстиче дисциплину, правилно држање и дисање, као и развој слуха и музичког израза.

Наставник користи аудио и видео снимке како би ученици могли да анализирају и процењују свој рад. Такође, мотивише ученике и ствара позитивну атмосферу и тимски дух у ансамблу. Знања и вештине прилагођава узрасту и интересовањима ученика, подржавајући њихов индивидуални развој и свест о значају заједничког музичког рада.

IV СРЕДЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

Циљеви средњег музичког образовања и васпитања

Циљеви средњег музичког образовања и васпитања су:

- развој кључних компетенција неопходних за даље образовање и активну улогу грађанина за живот у савременом друштву;
- развијање музичких способности и музичко сазревање, како у техничком, тако и у интерпретативном смислу;
- развијање стваралачких способности, критичког мишљења мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу;
- развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима;
- развијање личног и националног идентитета кроз очување музичке традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- развијање позитивних људских вредности:
- свест о важности здравља и безбедности;
- оспособљавање за решавање музичких проблема, комуникацију и тимски рад;
- поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавања различитости;
- развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике.

Програми оријентисани на процесе и исходе учења

Структура програма наставе и учења свих обавезних предмета је конципирана на исти начин. На почетку се налази циљ наставе и учења предмета за сва четири разреда општег средњег образовања и васпитања. Затим су наведени исходи за крај разреда, области/теме и садржаји рада. Избор литературе која ће се користити врши ће се на основу литературе наведене у Плану и програму.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању*, а у оквиру *Упутства за дидактичко-методичко остваривање програма* налазе се препоруке за праћење и вредновање постигнућа ученика у односу на специфичности датог предмета.

Сви програми наставе и учења засновани су на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и потребама ученика. Усмерени су на процес и исходе учења, а не на саме садржаје који сада имају другачију функцију и значај.

Садржаји су у функцији остваривања исхода који су дефинисани као функционално знање ученика тако да показују шта ће ученик бити у стању да учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама које је градио и развијао током једне године учења конкретног наставног предмета. Овако конципирани програми подразумевају да оствареност исхода води ка развијању компетенција, и то како општих и специфичних предметних, тако и кључних.

Исходи који су дати у оквиру појединих програма наставе и учења се темеље на развоју кључних компетенција које желимо да ученици имају на крају средњег музичког образовања.

Улога наставника је врло важна јер програм пружа простор за слободу избора литературе и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика.

Настава оријентисана на процес учења и исходе није усмерена само ка резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Програми наставе и учења су полазна основа и педагошко полазиште за развијање наставе и учења, за планирање годишњих и оперативних планова, као и непосредну припрему за рад.

Планирање наставе и учења

Полазећи од датих исхода учења и садржаја, наставник уз дати програм планира наставу и учење према потребама одељења, групе или појединачно ученика. Приликом планирања наставе и учења потребно је руководити се:

- индивидуалним разликама међу ученицима у погледу начина учења, темпа учења и брзине напредовања;
- интегрисаним приступом у којем постоји хоризонтална и вертикална повезаност унутар истог предмета и различитих наставних предмета;
- партиципативним и кооперативним активностима које омогућавају сарадњу;
- активним и искуственим методама наставе и учења;
- уважавањем свакодневног искуства и знања које је ученик изградио ван школе, повезивањем активности и садржаја учења са животним искуствима ученика и подстицањем примене наученог и свакодневног животу;
- неговањем радозналости, одржавањем и подстицањем интересовања за учење и континуирано сазнавање;
- редовним и осмишљеним прикупљањем релевантних података о напредовању ученика, остваривању исхода учења и постигнутом степену развоја компетенција ученика.

Наставник прво прави годишњи план рада на основу исхода, а затим развија оперативне планове и припреме за часове. За сваку наставну јединицу треба да дефинише конкретне исходе који воде ка остварењу програмом прописаних исхода.

Планирање наставе укључује избор метода, техника и облика рада у складу с исходима, садржајем и потребама ученика. Важно је да наставник организује разноврсне активности које подстичу самостално учење, критичко мишљење, аргументовање и иницијативу.

Наставник треба стално да прати и вреднује свој рад, и по потреби га прилагођава. При избору метода и активности, кључно је да се оне повезују са развојем когнитивних способности и постизањем планираних исхода.

Праћење и вредновање наставе и учења

Праћење и вредновање представљају важан део професионалне улоге наставника. Од наставника се очекује да стално прати и процењује:

- процес наставе и учења,
- исходе учења и
- себе и свој рад.

Програми који су усмерени на исходе и процес учења омогућавају:

- објективније вредновање постигнућа ученика,
- осмишљавање различитих начина праћења и оцењивања,
- диференцирање задатака за праћење и вредновање ученичких постигнућа и
- боље праћење процеса учења.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању*. У настави оријентисаној на остваривање исхода учења вреднују се и процес учења и резултати учења. Зависно од природе предмета и начини праћења и оцењивања ученика у музичкој школи су специфични и међусобно различити.

Критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитима (уколико се ради о извођачким предметима).

Веома важни показатељи у праћењу ученичких постигнућа су начин на који ученик учествује у активностима, како аргументује и доноси закључке. Поред тога, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују у процесу учења, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење уместо критицизам.

Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Повратна информација треба да буде конкретна, да се односи на активности и продукте ученика, а не на његову личност. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације.

Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Наставни план за средње музичко образовање и васпитање

Преглед одсека и образовних профила у средњој музичкој школи

Средња музичка школа „Стеван Мокрањац“ у Пожаревцу представља уметничку школу у оквиру подручја рада *Култура, уметност и јавно информисање*. Образовно-васпитни рад се остварује у складу са наставним плановима и програмима. Школа пружа ученицима и опште и уметничко образовање у трајању од четири године, са циљем стицања стручних знања за обављање послова у струци, као и за наставак школовања на високошколским установама. Настава се изводи на српском језику.

Подручје рада: Култура, уметност и јавно информисање

Одсек	Образовни профил	Трајање школовања	Језик наставе
Одсек класичне музике	Музички извођач класичне музике	4 године	Српски језик
Одсек за музичку теорију	Музички сарадник	4 године	Српски језик
Одсек за музичку продукцију и обраду звука	Дизајнер звука	4 године	Српски језик

Главни предмети по табелама

Одсек	Образовни профил	Главни предмет
Одсек класичне музике	Музички извођач класичне музике	Виолина, Виолончело, Флаута, Кларинет, Саксофон, Труба, Хорна, Клавира, Хармоника, Гитара, Соло певање
Одсек за музичку теорију	Музички сарадник	Солфеђо, Хармонија
Одсек за музичку продукцију и обраду звука	Дизајнер звука	Звучно-музички процес, МИДИ, Савремена МИДИ композиција и продукција

Ученички статус у средњој музичкој школи

- Редован ученик је лице уписано у први разред ради стицања средњег образовања и васпитања или образовања за рад, које је млађе од 17 година.
- Ванредан ученик је лице старије од 17 година, уписано у први разред ради стицања средњег образовања и васпитања или образовања за рад.
- Упоредни ученик је ученик који, поред похађања музичке школе, истовремено похађа и другу школу.

ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ У СРЕДЊОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ

*Општеобразовне програме наставе и учења похађају ученици који нису уписали неку другу средњу школу паралелно

I ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ		I РАЗРЕД				II РАЗРЕД				III РАЗРЕД				IV РАЗРЕД				УКУПНО			
		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње	
		Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В
I УКУПНО		15		525		15		525		15		525		14		462				2037	
1.	Српски језик и књижевност	3		105		3		105		3		105		3		99		12		414	
2.	Страни језик	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
3.	Други страни језик	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
4.	Философија													2		66		2		66	
5.	Психологија									2		70						2		70	
6.	Социологија					1		35										1		35	
7.	Историја	2		70		2		70		1		35						5		206	
8.	Математика	2		70		2		70		2		70		2		66		8		208	
9.	Физика	1		35														1		35	
10.	Информатика	1		35		1		35		1		35		1		33		4		140	
11.	Физичко васпитање	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	

II ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		1		35		1		35		1		35		1		33		4		138	
1	Грађанско васпитање- верска настава	1		35		1		35		1		35		1		33		4		138	
УКУПНО I + II		16		560		16		560		16		560		14		558		63		2238	

ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ

Образовни профил: Извођач класичне музике

III СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		ПРВИ РАЗРЕД				ДРУГИ РАЗРЕД				ТРЕЋИ РАЗРЕД				ЧЕТВРТИ РАЗРЕД				УКУПНО			
		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње	
		Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В
III УКУПНО		13		455		17		595		17		595		19		627		66		2272	
1.	Главни предмет: инструмент или соло певање	3		105		3		105		3		105		3		99		12		414	
2.	Солфеђо	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
3.	Хармонија	2		70		2		70		1		35		1		33		6		208	
4.	Музички облици					1		35		2		70		2		66		5		171	
5.	Музички инструменти					1		35										1		35	
6.	Контрапункт									1		35		2		66		3		101	
7.	Етномузикологија	1		35		1		35										2		70	
8.	Историја музике са упознавањем музичке литературе					2		70		2		70		2		66		6		206	
9.	Национална историја музике													1		33		1		33	
10.	Камерна музика	1		35		1		35		2		70		2		66		6		206	
11.	Читање са листа	1		35		1		35		1		35		1		33		4		138	
12.	Клавирски дуо*	1		35		1		35		1		35		1		33		4		138	
13.	Оркестар-хор	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
14.	Упоредни клавир**	1		35		1		35		1		35		1		33		4		138	
15.	Италијански***	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
УКУПНО (I+II)+III		16+13/29				16+19/33				16+17/33				15+19/34				72/2476			

*Предмет имају само ученици клавира

**Предмет имају сви ученици осим ученика клавира

***Предмет имају само ученици соло певања

ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ

Образовни профил: Музички сарадник

III СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		ПРВИ РАЗРЕД				ДРУГИ РАЗРЕД				ТРЕЋИ РАЗРЕД				ЧЕТВРТИ РАЗРЕД				УКУПНО			
		НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ		НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ		НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ		НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ		НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ	
		Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В
III УКУПНО		12		420		16		560		19		665		21		693		68		2338	
1.	Солфеђо	3		105		3		105		3		105		3		99		12		414	
2.	Хармонија	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
3.	Хармонска пратња	2		70														2		70	
4.	Аранжирање					1		35		1		35		1		33		3		103	
5.	Музички облици					1		35		2		70		2		66		5		171	
6.	Музички инструменти					1		35										1		35	
7.	Контрапункт									2		70		2		66		4		136	
8.	Етномузикологија	1		35		1		35										2		70	
9.	Историја музике са упознавањем музичке литературе					2		70		2		70		2		66		6		206	
10.	Национална историја музике													1		33		1		33	
11.	Клавир	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
12.	Хор	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
13.	Хорске партитуре					1		35		1		35						2		70	
14.	Дириговање									2		70		2		66		4		136	
15.	Увод у савремену музику													2		66		2		66	
УКУПНО (I+II)+III		16+12/28				16+16/32				16+19/35				15+21/36				68/2338			

ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ И ОБРАДУ ЗВУКА

Образовни профил: Дизајнер звука

III СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		ПРВИ РАЗРЕД				ДРУГИ РАЗРЕД				ТРЕЋИ РАЗРЕД				ЧЕТВРТИ РАЗРЕД				УКУПНО			
		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње	
		Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В
III УКУПНО		11		385		17		595		20		700		21		693		68		2373	
1.	ГП: Звучно-музички процес, МИДИ	2		70		2		70		2		70						6		210	
2.	ГП:Савремена МИДИ композиција и продукција													3		99		3		99	
3.	Солфеђо	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
4.	Хармонија	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
5.	Музички облици					1		35		2		70		2		66		5		171	
6.	Музички инструменти					1		35										1		35	
7.	Контрапункт									2		70		2		66		4		136	
8.	Историја музике са упознавањем музичке литературе					2		70		2		70		2		66		6		206	
9.	Национална историја музике													1		33		1		33	
11.	Упоредни клавир	1		35		1		35		1		35		1		33		4		138	
12.	Хор	2		70														4		140	
13.	Хорске партитуре									1		35		1		33		2		68	
14.	Звучно-музички процес АУДИО	2		70		2		70		2		70						6		210	
15.	Основе дизајнирања звука за медије позориште,телевизију									1		35		1		33		2		68	

16.	Савремена хармонија са импровизацијом и оркестрацијом									1		35			1		33			2		68	
17.	Основе пројектовања електро акустичне композиције														1		33			1		33	
18.	Аудио техника					2		70		2		70			2		66			6		206	
19.	Основи акустике					2		70												2		70	
УКУПНО (I+II)+III		16+11/27				16+17/33				16 +20/36				15+21/36				68/2373					

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	35	35	35	33	138
Додатна настава *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунска настава *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремна настава *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Испити и смотре	10 - 20	10 - 20	10 - 20	10 - 20	40 - 80
Екскурзија/ студијско путовање	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана	/
Концертна активност (интерни и јавни часови, концерти, такмичења)	35 часова годишње				
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	10 – 20 часова годишње				

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Остваривање плана и програма наставе и учења

Распоред радних недеља у току наставне године

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	35	35	33
Концертне активности	1	1	1	1
Испити и смотре	3	3	3	1
Матурски испит				4
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Ученички статус у средњој музичкој школи

- Редован ученик је лице уписано у први разред ради стицања средњег образовања и васпитања или образовања за рад, које је млађе од 17 година.
- Ванредан ученик је лице старије од 17 година, уписано у први разред ради стицања средњег образовања и васпитања или образовања за рад.
- Упоредни ученик је ученик који, поред похађања музичке школе, истовремено похађа и другу школу.

Испити

У музичкој школи полагају се следећи испити:

- испит за проверу знања
- пријемни
- годишњи
- матурски
- разредни
- поправни
- допунски

Испит за проверу нивоа знања основног музичког образовања

- Полажу ученици који немају завршену основну музичку школу, а желе да приступе полагању пријемног испита за упис у средњу музичку школу.
- Ученици који немају завршену основну музичку школу полагају испит за ниво основне школе из инструмента/соло певања, солфеђа и теорије за одсек класичне музике, на нивоу испитних захтева завршног разреда ОМШ.

Пријемни испит

Пријемни испит полаже се у роковима које дефинише Министарство просвете, науке и технолошког развоја, у складу са Конкурсом о упису у средње школе и Правилником о плану и програму наставе и учења за средње музичке школе.

Право на полагање пријемног испита имају:

- кандидати који су завршили основну музичку школу,
- кандидати који нису завршили основну музичку школу, али су претходно положили испит за ниво основне музичке школе

Кандидати који нису завршили редовно основно школовање, а имају завршену основну музичку школу, могу да се упишу у средњу музичку школу и похађају наставу уметничких и стручних предмета.

Школа може организовати и проверу психофизичких способности потребних за бављење музиком.

ПРОГРАМ ПРИЈЕМНИХ ИСПИТА ЗА СРЕДЊУ МУЗИЧКУ ШКОЛУ	
ЗАЈЕДНИЧКИ ДЕО ПРИЈЕМНОГ ИСПИТА ЗА СВЕ ВОКАЛНО ИНСТРУМЕНТАЛНЕ ОДСЕКЕ:	
СОЛФЕЂО	Мелодијска вежба с листа Ритмичко читање с листа Питања из Теорије музике (усмено)

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ	
КЛАВИР	Етида Полифона композиција Први став сонате Композиција по слободном избору
ХАРМОНИКА	Скала Етида Циклични облик- најмање 2 става или Тема са варијацијама Композиција по слободном избору
ГИТАРА	Скала Етида Композиција по слободном избору
ДУВАЧИ	Скала дурска и молска Етида Композиција по слободном избору
ГУДАЧИ	Скала дурска и молска Етида Први став сонате или концерта
СОЛО ПЕВАЊЕ	Једна вокализа Једна композиција старог мајстора Једна песма по слободном избору
ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ И ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ И ОБРАДУ ЗВУКА	
УСМЕНИ ДЕО:	Мелодијска вежба с листа Ритмичко читање с листа
ПИСМЕНИ ДЕО:	Једногласни диктат Тест из Теорије музике

Годишњи испит

Полаже се на крају наставног периода текуће школске године из следећих предмета:

РАЗРЕД	ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ	ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ	ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ И ОБРАДУ ЗВУКА
I РАЗРЕД:	Главни предмет	Солфеђо, Хармонија	Звучно-музички процес, МИДИ
II РАЗРЕД:	Главни предмет	Солфеђо, Хармонија	Звучно-музички процес, МИДИ
III РАЗРЕД:	Главни предмет	Солфеђо, Хармонија	Звучно-музички процес, МИДИ
IV РАЗРЕД:	Матурски испит	Матурски испит	Матурски испит

*Програм испита приказан је у овом школском програму за сваки предмет и разред.

Матурски испит

Средње образовање завршава се полагањем испита на државном нивоу. У оквиру средњег уметничког образовања и васпитања, ученици полажу уметничку матуру, којом се проверава усвојеност уметничких компетенција и општих стандарда постигнућа након завршетка школовања.

Програме уметничке матуре доноси министар, у складу са законом.

Уметничку матуру полаже:

- ученик након завршеног четвртог разреда средњег уметничког образовања и васпитања у уметничкој школи,
- одрасла особа након савладаног програма трогодишњег уметничког образовања и васпитања, по програму прилагођеном за одрасле.

Разредни испит

- Ученик се упућује на разредни испит ако, из оправданих разлога, није присуствовао настави више од једне трећине предвиђеног броја часова, а оцењивањем је утврђено да није остварио прописане циљеве, исходе и стандарде постигнућа у оквиру школског програма.
- Ученик се упућује на разредни испит и из оног предмета за који у току школске године није била организована настава.
- Разредни испит ученик полаже у јунском и августовском испитном року.

Поправни испит

- Ученици полажу поправни испит у школи у којој стичу образовање и васпитање, у августовском испитном року.
- Ученици завршног разреда могу полагати поправни испит и у јунском и у августовском року
- За ученике који полажу поправни испит у августовском року, школа организује припремну наставу.
- Ученик завршног разреда који положи разредни испит, има право да у истом испитном року полаже и завршни или матурски испит, као и поправни испит ако није положио неки предмет.
- Редован ученик који не положи поправни испит, може започети разред поново у истој школи наредне школске године, али као ванредан ученик, уз обавезу плаћања стварних трошкова које утврди школа.
- Ванредан ученик, након што заврши разред, има право да се у истој школској години упише у наредни разред, такође у својству ванредног ученика.
- Ученик завршног разреда који не положи поправни, завршни или матурски испит, наставља образовање у истој школи као ванредан ученик, полагањем испита уз обавезу плаћања стварних трошкова које одређује школа.

Допунски испит

- Допунски испит полаже ученик коме је одобрен прелазак у другу школу или други образовни профил, у складу са законом, и то из предмета који нису били обухваћени школским програмом који је претходно похађао. Испити се полажу у роковима утврђеним решењем, сагласно општем акту школе.

- Лице које се уписује у школу ради преквалификације полаже испите из стручних предмета које одреди комисија састављена од чланова наставничког већа, именована решењем директора.
- Лице које се уписује у школу ради доквалификације полаже допунске испите из предмета чији садржаји нису претежно исти, из предмета који нису били предвиђени претходним програмом, као и испите завршног разреда. Одлуку о томе доноси комисија коју чине чланови наставничког већа, именована решењем директора.

Организација наставе

У средњој музичкој школи „Стеван Мокрањац“ настава се изводи у облику индивидуалне, групне и разредне наставе. Час траје 45 минута.

Наставник корепетитор држи један час недељно сваком ученику, у присуству наставника главног предмета. Поред тога, наставник корепетитор ради самостално са учеником у оквиру додатне и допунске наставе као припрему за јавни наступ, изузев у случају главних предмета: клавир, хармоника и гитара.

Подела одељења на групе према врсти предмета

ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ	• Индивидуална настава: Главни предмет, Упоредни клавир • У групама од 2 ученика: Читање са листа, Клавирски дуо • У групама од 2 до 4 ученика: Камерна музика • У групама од 5 до 8 ученика: Солфеђо, Хармонија, Музички облици, Контрапункт, • У групама од 9 до 16 ученика: Етномузикологија, Историја музике са упознавањем музичке литературе, Национална историја музике, Музички инструменти • У групама до 30 ученика: Оркестар/Хор
ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ	• Индивидуална настава: Клавир • У групама од 2 ученика: Хорске партитуре • У групама од 4 ученика: Хармонска пратња • У групама од 5 до 8 ученика: Солфеђо, Хармонија, Музички облици, Контрапункт, Дириговање, Увод у компоновање, Хармонска пратња и Аранжирање • У групама од 9 до 16 ученика: Историја музике са упознавањем музичке литературе, Национална историја музике, Музички инструменти, Етномузикологија • У групама до 30 ученика: Хор
ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ И ОБРАДУ ЗВУКА	• Индивидуална настава: Упоредни клавир • У групама по два ученика: Хорске партитуре • У групама од 5 до 8 ученика: Главни предмет, Звучно-музички процес, АУДИО, Основи дизајнирања звука за медије, Савремена хармонија са импровизацијом и оркестрацијом, Основи пројектовања електоакустичке композиције, Основи акустике, Аудио техника, Солфеђо, Хармонија, Контрапункт, Музички облици • У групама од 9 до 16 ученика: Историја музике са упознавањем музичке литературе, Музички инструменти, Национална историја музике • У групама до 30 ученика: Хор

Настава за ученике на кућном и болничком лечењу, настава код куће и настава на даљину

Настава за ученике на кућном и болничком лечењу

Школа може да организује наставу за ученике који су на дужем кућном или болничком лечењу, уз сагласност Министарства. Ово се односи на ученике који због озбиљних здравствених проблема или хроничних болести не могу да похађају наставу дуже од три недеље. У том случају, настава се изводи у кућним условима или у здравственој установи. Родитељ или други законски заступник је дужан да обавести школу о потреби за овим обликом наставе.

Настава код куће

Родитељ има право да организује школовање свог детета код куће, уз обавезу да сам обезбеди све потребне услове и трошкове образовања. Дужан је да до краја текуће школске године писмено обавести школу у коју је дете уписано да од наредне године планира наставу код куће. Школа је у обавези да организује полагање разредних испита из свих предмета у складу са наставним планом и програмом. Образовање код куће мора обезбедити остваривање свих прописаних циљева, исхода и стандарда. За ученике који се школују по ИОП-у 2, циљеви и исходи се прилагођавају њиховим индивидуалним потребама.

Настава на даљину

Настава на даљину може се организовати на основу писменог захтева родитеља за сваку школску годину. Школа доноси одлуку у складу са условима које има на располагању и подноси захтев Министарству за сагласност. Овакав облик наставе такође мора да омогући остваривање свих прописаних циљева, исхода и стандарда. Уколико се настава на даљину реализује за ученика који се образује по ИОП-у 2, циљеви и исходи се прилагођавају у складу са индивидуалним потребама ученика.

Школа води евиденцију о ученицима који се образују на кућном или болничком лечењу, који похађају наставу код куће или који уче на даљину.

Стандарди постигнућа у општеобразовним предметима за крај средњег образовања

Општи стандарди постигнућа за крај средњег образовања у делу општеобразовних предмета засновани су на очекиваним компетенцијама које ученик треба да развије до завршетка школовања. Они представљају основу за праћење и процену остварености образовних циљева.

У оквиру овог школског програма дефинисани су и приказани стандарди за следеће предмете средње музичке школе:

- српски језик и књижевност
- страни језик – енглески
- страни језик – италијански
- физика
- историја
- математика

Стандарди су описани на три нивоа постигнућа: основни, средњи и напредни. Сваки ниво подразумева знања, вештине и ставове које ученик треба да развије, као и способност да одговори на одређене изазове. Нивои су кумулативни, што значи да напредни ниво обухвата и претходна два.

- **Основни ниво:** Представља минимум знања, вештина и ставова које ученик треба да усвоји како би могао активно и продуктивно да учествује у свакодневном животу – у друштву, породици, на радном месту, у даљем образовању и личном развоју. Очекује се да већина ученика достигне овај ниво по завршетку средњег образовања.
- **Средњи ниво:** Подразумева виши степен усвојених компетенција који омогућава ученику да успешно настави факултетско образовање у различитим областима.
- **Напредни ниво:** Описује највиши степен развијених компетенција неопходан за успешно студирање у областима где су те компетенције од посебног значаја.

Пошто стандарди представљају основу за процену постигнућа ученика, биће саставни део будућег матурског испита. Достицање одређеног нивоа стандарда из одређених предмета утицаће на издавање јавне исправе о положеној матури, као и на могућност уписа на поједине факултете.

Међупредметне компетенције за крај средњег образовања

Међупредметне компетенције представљају скуп знања, вештина, ставова и вредности који су важни за лични развој ученика, активну улогу у друштву и успешно учење током целог живота. Оне се заснивају на концепту кључних компетенција и развијају се кроз све наставне и ваннаставне активности у школи.

На основном нивоу, који се очекује да ученик достигне по завршетку средњег образовања, потребно је остварити исходе из следећих међупредметних компетенција:

- компетенције за целоживотно учење
- комуникације
- рад с подацима и информацијама
- дигитална компетенција
- решавање проблема
- сарадња
- одговорно учешће у демократском друштву
- одговоран однос према здрављу
- одговоран однос према околини
- естетичка компетенција
- предузимљивост
- оријентација ка предузетништву

ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ У СРЕДЊОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ

Општеобразовни предмети

Српски језик и књижевност

Одсек	Одсек класичне музике, Одсек за музичку теорију, Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ/ први, други, трећи, четврти		
Циљ учења предмета	Циљ учења <i>српског језика и књижевности</i> је унапређивање језичке и функционалне писмености; стицање и неговање језичке и књижевне културе; оспособљавање за тумачење и вредновање књижевних дела; афирмисање и прихватање вредности хуманистичког образовања и васпитања ученика; развијање личног, националног и културног идентитета, љубави према матерњем језику, традицији и култури српског народа и других народа и етничких заједница.		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 105 IV разред – 99	Недељни фонд часова	3
Начин остваривања програма предмета	Настава и учење Српског језика и књижевности треба да допринесу развоју стваралачког и истраживачког духа који ће омогућити ученицима да развијају знања, вредности и функционалне вештине које ће моћи да користе у даљем образовању, у професионалном раду и у свакодневном животу; формирају вредносне ставове којима се чува национална и светска културна баштина; буду оспособљени за живот у мултикултуралном друштву; овладају општим и међупредметним компетенцијама, важним за активно учешће у заједници и целоживотно учење. Због тога савремена настава српског језика и књижевности претпоставља остваривање исхода уз појачану мисаону активност ученика, поштовања и уважавања дидактичких принципа (посебно: свесне активности ученика, научности, примерености, поступности, систематичности и очигледности), као и адекватну примену оних наставних облика, метода, поступака и средстава чију су вредност утврдиле и потврдиле савремена пракса и методика наставе и учења српског језика и књижевности (пре свега: разни видови организације рада и коришћење комуникативних, логичких и стручних (специјалних) метода примерених садржајима обраде и могућностима ученика). Избор одређених наставних облика, метода, поступака и средстава условљен је, пре свега, исходима које треба остварити, а потом и садржајима који ће помоћи да се прописани исходи остваре. Редовна настава и учење Српског језика и књижевности изводи се у специјализованим учионицама и кабинетима за овај предмет, који треба да буду опремљени у складу са нормативима. Делимично, она се организује и у другим школским просторијама (библиотеци-медијатеци, читаоници, аудиовизуелној сали и сл.).		

	Области Језик, Књижевност и Језичка култура треба да чине предметну целину, да се прожимају и употпуњују. Стога је препоручени број часова само оквиран. Пажљивим планирањем наставе и учења које треба да доведу до остварености предвиђених исхода за све три области, наставник ће сам, уз праћење резултата ученика, распоређивати број часова. Први разред: за област Језик 21, за Књижевност 69, а за Језичку културу 25. Други разред: за област Језик 28, за Књижевност 58, а за Језичку културу 19. Трећи разред: за област Језик 23, за Књижевност 60, а за Језичку културу 22. Четврти разред: за област Језик 19, за Књижевност 66, а за Језичку културу 14		
Испити	Матурски испит у четвртом разреду.		
Праћење и вредновање наставе	Поред стандардног, сумативног вредновања које се спроводи стандардизованим мерним инструментима – писменим и усменим проверама знања, есејима, тестовима, савремени приступ настави претпоставља формативно вредновање – процену знања током савладавања програма и стицања одговарајуће компетенције. Резултат оваквог вредновања даје повратну информацију и ученику и наставнику о томе које компетенције су добро савладане, а које не, као и о ефикасности одговарајућих метода које је наставник применио за остваривање циља. Формативно мерење подразумева прикупљање података о ученичким постигнућима, а најчешће технике су: реализација практичних задатака, посматрање и бележење ученикових активности током наставе, непосредна комуникација између ученика и наставника, регистар за сваког ученика (мапа напредовања) итд. Резултати формативног вредновања на крају наставног циклуса треба да буду исказана и сумативно – бројчаном оценом. Оваква оцена има смисла ако су у њој садржана сва постигнућа ученика, редовно праћена и објективно и професионално бележена.	Облик рада	Фронтални, групни, рад у пару и индивидуални начин рада.
		Методе рада	Вербално–текстуалне методе, илустративно–демонстративне методе, амбијентална метода.
Општа предметна компетенција	Ученици имају знања о функцији и значају језика и вишејезичности, познају граматику српског језика и примењују је у свакодневном животу. Разумеју утицај језика и користе га на друштвено одговоран начин, развијајући своју грађанску одговорност и социјалну укљученост. Негују и чувају српски језик уважавајући разноврсност његових дијалеката, као и језике националних мањина и друге језике. Користе развијен и богат речник у усменој и писаној комуникацији: говоре и пишу поштујући књижевнојезичку и правописну норму, уобличавају логичан и стилски складан текст. Воде рачуна о култури дијалога, владају говорним вештинама и вештинама активног слушања. Формулишу и изражавају усмене и писане аргументе на уверљив начин који је примерен контексту. Комуницирају на конструктиван начин, сарађују у тимовима и преговарају, развијајући осећај за иницијативу и деловање у остваривању циљева, користећи и ИКТ средства. Имају развијену читалачку писменост. Разумеју, критички и креативно промишљају књижевни и неуметнички текст. Негују говорну и читалачку културу ради сопственог усавршавања и личног испуњења. Траже, прикупљају и критички обрађују информације из различитих врста извора и одговорно употребљавају и креирају мултимедијалне садржаје. Тумаче књижевна дела из националне и светске књижевности. Разумеју мултикултуралне димензије књижевности и начин на који национална књижевност доприноси светској културној баштини. Уочавају и примерима аргументују основне поетичке, језичке, естетске и структурне особине књижевних дела. Поседују способност фигуративног и апстрактног изражавања идеја, искустава и емоција; испољавају стваралачке могућности.		

	Користе читање и да би боље спознали себе, друге и свет око себе усвајајући и изграђујући етичке принципе. Читањем развијају емпатију и бригу за људе и свет. Негују хумани и критички однос у различитим културним формама. Успостављају везу између књижевности и других уметности, наука и технологије. Ефикасно користе разноврсне технике учења и свесни су значаја целоживотног учења. У различитим животним ситуацијама примењују стечена знања и когнитивне стратегије. Етички и одговорно приступају интелектуалном и културном власништву.
Општи стандарди постигнућа Основни ниво	Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици знају основне одлике српског књижевног језика. Познају књижевнојезичку и правописну норму, граматiku и стилистику српског језика. Усмерени су ка богаћењу свог речника, језичког и стилског израза. Говоре јасно и течно, разликују формално и неформално изражавање, вербалну и невербалну комуникацију. Познају правила писања различитих врста текстова. Читају и разумеју линеарне и нелинеарне текстове; разликују књижевни од неуметничког текста. Повезују књижевна дела са њиховим ауторима и књижевним периодима. Одређују основне елементе структуре књижевног и неуметничког текста. СРП.СО.О.1.1. Знају основне одлике српског књижевног језика (писма, изговори, дијалекти). СРП.СО.О.1.2. Разликују правилан од неправилног изговора гласа и класификују гласове по задатим критеријумима. СРП.СО.О.1.3. Разумеју појам слога, знају основна правила акценатске норме и уочавају некњижевне акценте у свакодневној комуникацији. СРП.СО.О.1.4. Класификују врсте речи; разликују граматичке категорије променљивих врста речи у типичним, школским примерима. СРП.СО.О.1.5. Разликују просте речи од твореница и граде речи по задатом моделу. СРП.СО.О.1.6. Класификују основне реченичне чланове; разликују независне од зависних реченица; исправно структурирају реченицу. СРП.СО.О.1.7. Разумеју значења речи, устаљених израза и фразеологизама са којима се сусрећу у свакодневној комуникацији, у лектири и школским текстовима из других предмета. СРП.СО.О.1.8. Разликују формалну од неформалне лексике и употребљавају је у складу са приликом; познају лексичке појаве и лексичке односе и примењују их у комуникативним ситуацијама. СРП.СО.О.1.9. Знају и примењују правописна правила. СРП.СО.О.1.10. Познају правила писања различитих врста текстова (нпр. писма, имејла, биографије, молбе, жалбе, извештаја...); правилно попуњавају различите обрасце. СРП.СО.О.1.11. Повезују књижевна дела са њиховим ауторима и књижевним периодима у којима су настала. СРП.СО.О.1.12. Разликују књижевни од неуметничког текста; одређују основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тему, мотив, радњу, ликове, време и место радње. СРП.СО.О.1.13. Разликују карактеристике народне и ауторске књижевности; познају основне одлике књижевних родова и врста; уочавају лирске, епске и драмске елементе у књижевном делу. СРП.СО.О.1.14. Разликују препричавање од анализе дела. СРП.СО.О.1.15. Повезују мотиве/теме из књижевности и историје уметности са основним знањима из историје. Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Ученици имају вештине слушања и говорења и примењују их у складу са комуникативном ситуацијом. Примењују теоријска знања из граматике у конкретној језичкој ситуацији и пишу примењујући правописна правила. Састављају логичан, добро структуриран и стилски складан говорени и писани текст. Изражавају се усмено и писано на уверљив начин који је примерен контексту уз поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, полне, родне и узрасне равноправности. Уочавају намере аутора у тексту (информативност, манипулативност). Током читања и тумачења књижевног и неуметничког текста примењују различите методе. Усвајају читање као хоби и проширују своја интересовања од омладинске књижевности ка општој белетристици. Користе фондове библиотека и архива, посећују изложбе, гледају позоришне представе и филмове. СРП.СО.О.2.1. Примењују теоријска знања из граматике у конкретној језичкој ситуацији/тексту.

	СРП.СО.О.2.2. Пишу примењујући правописна правила, укључујући и основна типографско-правописна решења у куцаном тексту користећи одговарајући правопис. СРП.СО.О.2.3. Читају књижевне и неуметничке текстове (линеарне и нелинеарне); с пажњом и разумевањем слушају једноставније излагање и праве белешке, одређују кључне речи. СРП.СО.О.2.4. Исказују субјективни и естетски доживљај о говореном или писаном тексту; повезују садржај књижевног дела са сопственим или туђим искуством. СРП.СО.О.2.5. Уочавају главне мотиве, тематику и изразите стилске одлике књижевних дела одређеног књижевног правца, типичне разлике и сличности у односу на претходне књижевне епохе. СРП.СО.О.2.6. Сажимају, цитирају, препричавају/парафразирају текст издвајајући битно; интерпретирају текст; разликују информацију од интерпретације. СРП.СО.О.2.7. Обликују свој говор и писање према комуникативној ситуацији (бирају одговарајућа изражајна средства – вербална и невербална, лексику и облике казивања). СРП.СО.О.2.8. Проналазе информације у тексту (у линеарном и нелинеарном) по задатом критеријуму; налазе начине за сазнавање информација које не разумеју; одабирају и разврставају изворе информација; препознају технике манипулације у тексту и говору. СРП.СО.О.2.9. Учествоју у пројектној настави и креативним драмским процесима; користе библиотечки фонд, гледају позоришне представе и филмове, посећују изложбе...
	Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици негују и чувају српски језик уз уважавање разноврсности његових дијалеката; поштују језике националних мањина и друге стране језике. Оспособљени су за правилно, јасно, економично и уверљиво усмено и писано изражавање. Читањем и тумачењем књижевних дела из националне и светске књижевности формирају хуманистичке вредносне ставове и уверења. Успостављају везу између књижевне, позоришне и филмске уметности. Користе читалачку писменост и различите стратегије читања и учења. Препознају предрасуде, стереотипе и облике вербалне агресије (неучтиво обраћање, непоштовање саговорника, вређање, говор мржње и сл.) као негативне појаве. Користе знања из језика и књижевности у ситуацијама од значаја за активну грађанску укљученост. Етички и одговорно приступају интелектуалном и културном власништву. СРП.СО.О.3.1. Користе знања из језика како би се правилно и јасно изражавали писаним и усменим путем у образовном контексту, у приватном и јавном животу, у ситуацијама од значаја за активну грађанску укљученост. СРП.СО.О.3.2. Представљају информације на различите начине (усмено, писмено, визуелно, дигитално). СРП.СО.О.3.3. Изражавају аргументовано своје мишљење и бирају језички израз у складу са контекстом, укључујући и конструктивну комуникацију у сарадњи са другима, у групи, на друштвеним мрежама. СРП.СО.О.3.4. Препознају предрасуде и стереотипе у књижевним и неуметничким текстовима и усменом излагању, као и облике вербалне агресије (неучтиво обраћање, непоштовање саговорника, вређање, говор мржње и сл.) у свакодневним ситуацијама и у медијима као негативну појаву. СРП.СО.О.3.5. Користе читалачку писменост као средство за учење и боље разумевање других предмета. СРП.СО.О.3.6. Користе различите стратегије читања и учења у складу са постављеним циљем. СРП.СО.О.3.7. Имају развијене читалачке навике и схватају значај читања за развој сопствене опште културе и знања. СРП.СО.О.3.8. Препознају значај књижевности и културе у свом животу; вреднују књижевност као суштински део националне културе и као средство за промоцију различитих култура. СРП.СО.О.3.9. Користе знања из језика и књижевности за учествовање у различитим културним садржајима. СРП.СО.О.3.10. Користе оба писма, дајући предност ћирилици; састављају говорени или писани текст; одговорно се односе према питањима везаним за интелектуалну својину; умеју да цитирају и/или парафразирају текстове.

	СРП.СО.О.3.11. Препознају значај језика у неговању културног и националног идентитета; разумеју право на употребу сопственог језика и поштују језике националних мањина у Србији. СРП.СО.О.3.12. Поштују људска права и приватност других; разумеју значај равноправности људи. СРП.СО.О.3.13. Препознају улогу традиционалних и савремених медија у демократском друштву. СРП.СО.О.3.14. Препознају везу између књижевне, позоришне и филмске уметности у интерпретацији истих тема.
Општи стандарди постигнућа Средњи ниво	Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици познају основне језичке групе у Европи и знају место српског језика у словенској и европској групи језика. Имају шири знања о гласовима српског језика, знају правила о наглашавању речи и разликују књижевни од некњижевног акцента. Имају шири знања о врстама и подврстама речи, њиховим облицима и начинима њиховог грађења. Анализирају реченице грађене по различитим моделима. Имају развијен речник у складу са образовањем и умеју да употребе одговарајућу реч у складу са приликом; усмерени су ка даљем богаћењу сопственог речника. Користе читалачке стратегије у складу са циљевима читања и врстом текста. Познају и тумаче најзначајнија дела српске и светске књижевне баштине и локализују их у књижевноисторијски контекст; разумеју основне књижевнотеоријске и књижевноисторијске појмове. Познају различите облике медијског изражавања. СРП.СО.С.1.1. Разврставају језике у основне језичке групе у Европи, знају место српског језика у породици словенских и индоевропских језика и препознају дијалекте српског језика на основу њихових одлика. СРП.СО.С.1.2. Познају основне етапе у развоју књижевног језика код Срба и најзначајније културноисторијске споменике. СРП.СО.С.1.3. Познају књижевнојезичку норму у вези са акцентима; умеју да одреде дужину/квантитет акценатског слога и примене правила акцентуације у једноставним примерима (унутрашњи слогови и једносложне речи). СРП.СО.С.1.4. Уочавају гласовне алтернације у различитим примерима и повезују их са књижевнојезичком нормом. СРП.СО.С.1.5. Одређују подврсте променљивих речи и њихове граматичке категорије; одређују све глаголске облике. СРП.СО.С.1.6. Разликују врсте твореница. СРП.СО.С.1.7. Анализирају синтагме и реченице грађене по основним моделима. СРП.СО.С.1.8. Познају врсте и функције зависних реченица. СРП.СО.С.1.9. Знају значења речи и фразеологизма који се јављају у литерарним и медијским текстовима, разликују типове лексема с обзиром на порекло и сферу употребе, разумеју значењске односе међу лексемама. СРП.СО.С.1.10. Анализирају обележја функционалних стилова и разумеју важност њихове употребе. СРП.СО.С.1.11. Повезују књижевна дела са историјским и друштвеним контекстом; препознају основне карактеристике књижевних периода и повезују их са књижевним делом и аутором. СРП.СО.С.1.12. Препознају одлике књижевнонаучних и хибридних врста као и карактеристике различитих облика медијског изражавања. СРП.СО.С.1.13. Разликују аутора књижевноуметничког дела од наратора, драмског лица или лирског субјекта приликом анализе књижевног дела. СРП.СО.С.1.14. Одређују елементе књижевне структуре: ретроспективно и хронолошко приповедање, фабулу и сиже; разликују врсте казивања у књижевности; уочавају врсте карактеризације према основним особинама лика (физичка, психолошка, језичка, друштвена и етичка). СРП.СО.С.1.15. Именују језичко-стилска средства и разумеју њихову функцију у тексту. Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Истражујући српски језик и књижевност, ученици га упоређују са другим језицима и развијају радозналост и компетенцију за међукултурну комуникацију. Редовно читају књижевна дела. Користе различите изворе информација, процењују поузданост извора, обрађују информације, бирају их према релевантности и аргументовано их представљају у складу са комуникативном ситуацијом, прилагођавајући језик и облике изражавања различитим циљним групама. СРП.СО.С.2.1. Примењују теоријска знања из граматике, уочавају, илуструју и анализирају језичке појаве у сложенијој језичкој ситуацији.

	СРП.СО.С.2.2. Уочавају и исправљају правописне грешке у свом и туђем тексту у складу са правописном нормом; препознају некњижевне акценте и облике речи у свакодневној комуникацији. СРП.СО.С.2.3. Примењују различите стратегије читања и прилагођавају их природи текста и сврси читања. СРП.СО.С.2.4. Редовно читају књижевна дела из програма и бирају дела по свом слободном избору развијајући читалачке навике, естетске критеријуме и судове. СРП.СО.С.2.5. Свестрано доживљавају књижевноуметничко дело исказујући личне утиске; интерпретирају различите врсте текстова; повезују, упоређују и образлажу своје закључке чињеницама из текста. СРП.СО.С.2.6. Анализирају издвојен проблем; увиђају и тумаче тематске, идејне, поетичке, стилске, језичке, композиционе и жанровске особине књижевног текста. СРП.СО.С.2.7. Процењују улогу коју форма, стил и тип приповедања имају у обликовању значења и идеје књижевног дела. СРП.СО.С.2.8. Вреднују поступке и особине ликова формирајући моралне ставове и из угла равноправности људи. СРП.СО.С.2.9. Утврђују тачке гледишта, став и намере аутора, разликују субјективност од објективности у изражавању, препознају фигуративност, хумор, иронију, сатиру. СРП.СО.С.2.10. Организују сложенији говорени или писани текст (преуређују садржај, повезују делове у једноставно структурирану говорену или писану целину). СРП.СО.С.2.11. Самостално проналазе и повезују информације из текстова из различитих области и користе их у учењу и у свакодневним животним ситуацијама. СРП.СО.С.2.12. Учествују у јавним разговорима; дебатују формулисањем аргумената и контрааргумената, активним слушањем и уважавањем позиције другог, контролом емоционалног садржаја и препознавањем аргумената заснованих на емоцијама. Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици процењују сопствене комуникационе методе и вештине интеракције. Имају богат речник и виде језик као низ могућности за изражавање и стварање културних, друштвених и материјалних вредности. Креирају и вреднују различите културне садржаје. Разумеју мултикултуралне димензије књижевности и начин на који национална књижевност доприноси светској културној баштини. Развијају вештине критичког мишљења и аналитичке вештине. СРП.СО.С.3.1. Формулишу своје мишљење и јавно га исказују служећи се књижевним језиком уз свест о социјалним конвенцијама и културолошким различитостима. СРП.СО.С.3.2. Уочавају повезаност начина изражавања са намером и ставом аутора; процењују употребљивост информација и поузданост извора. СРП.СО.С.3.3. Користе изграђене вештине сарадње, културу сопственог вербалног и невербалног изражавања, као слушања и поштовања туђег мишљења. СРП.СО.С.3.4. Уважавају разноликост културних идентитета у Европи и свету. СРП.СО.С.3.5. Развијају писменост у различитим сферама (уметничкој, дигиталној, информатичкој, финансијској, здравственој, медијској, научној, математичкој...). СРП.СО.С.3.6. Прилагођавају стратегије читања и учења самостално постављеном циљу; способни су да коригују свој приступ. СРП.СО.С.3.7. Проширују интересовање за читање – од различитих неуметничких текстова до националне и светске књижевности. СРП.СО.С.3.8. Разумеју међусобне везе књижевности и културе; читајући обликују своје естетске и етичке ставове и аргументовано их образлажу. СРП.СО.С.3.9. Користе знања из језика и књижевности за креирање и критичко преиспитивање различитих културних садржаја. СРП.СО.С.3.10. Састављају сложеније говорене или писане текстове на основу личног искуства, основне и секундарне литературе. СРП.СО.С.3.11. Уважавају културну разноликост Србије, цене културну баштину свог завичаја; имају изграђене културне потребе и знају како да их остваре.

	СРП.СО.С.3.12. Објашњавају штетан утицај предрасуда и стереотипа у образовном, приватном и јавном контексту; промовишу културу мира и ненасиља, толеранцију. СРП.СО.С.3.13. Користе стратегије критичког мишљења за проверу информација у различитим текстовима. СРП.СО.С.3.14. Упоредјују изражајна средства књижевне, позоришне и филмске уметности приликом интерпретације истих или блиских мотива и тема.
Општи стандарди постигнућа Напредни ниво	Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици разумеју функције и значај језика и вишејезичности. Имају детаљнија знања о граматички српског језика (акцентима, саставу речи, значењу падежа и глаголских облика, структури реченице); познају структуру речничког чланка. Владају усменим и писаним облицима потребним за школовање, грађанску и социјалну укљученост. Процењују стилске поступке у књижевном и неуметничком тексту и тумаче њихову улогу у остваривању естетских и значењских одлика различитих врста текстова. Разумеју и успостављају везе између књижевности и других уметности, науке и технологије. Развијају лични, национални и културни идентитет, свест о припадности европском и светском културном наслеђу на основу дела српске и светске књижевности, позоришне и филмске уметности, научне и уметничке баштине и различитих облика медијске културе. СРП.СО.Н.1.1. Разумеју битна својства и функције језика. СРП.СО.Н.1.2. Познају појмове једнојезичности и вишејезичности и знају одговарајуће језичке прилике у Србији. СРП.СО.Н.1.3. Умеју да одреде место и квантитет акцента у речи. СРП.СО.Н.1.4. Разумеју појам фонеме; одређују све гласовне алтернације. СРП.СО.Н.1.5. Разумеју појам морфеме. СРП.СО.Н.1.6. Одређују творбене моделе (префиксација, извођење, слагање, комбинована творба и творба претварањем). СРП.СО.Н.1.7. Знају значења падежа и личних глаголских облика. СРП.СО.Н.1.8. Анализирају текст разликујући специјалне врсте реченица, актив и пасив, напоредне односе међу реченицама и реченичним члановима. СРП.СО.Н.1.9. Примењују основна правила конгруенције. СРП.СО.Н.1.10. Препознају у тексту хиперонимију/хипонимију, паронимију, разликују лексичке слојеве; познају метафору, метонимију и синегдоху као лексичке механизме. СРП.СО.Н.1.11. Тумаче језичко-стилске, естетске и структурне особине књижевноуметничких и књижевнонаучних текстова, користећи књижевнотеоријску терминологију. СРП.СО.Н.1.12. Процењују стилске поступке у књижевном и неуметничком тексту; пореде стилске поступке у два сложена текста (или више њих); тумаче њихову улогу у остваривању естетских и значењских одлика наведених врста текстова. Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Ученици говоре јавно и пред већим аудиторијумом о темама из језика, књижевности и културе. Уочавају истраживачке и стваралачке могућности у процесу учења језика и књижевности и примењују стечена знања и вештине у свакодневном животу. Истражују карактеристике регистара и стилова везаних за речнике и избор одговарајућих језичких израза. Упоредјују информације из различитих дисциплина и медијских извора и критички се односи према њима. СРП.СО.Н.2.1. Упоредјују језичке појаве у свом и другим страним језицима, анализирају их и изводе закључке. СРП.СО.Н.2.2. Тумаче књижевно дело са разумевањем његових жанровских карактеристика и књижевноисторијског контекста, ослањајући се у анализи на структурне и стилистичке елементе дела и употребљавајући књижевнотеоријску терминологију и секундарне изворе. СРП.СО.Н.2.3. Процењују функцију употребљених стилских средстава у тексту. СРП.СО.Н.2.4. Анализирају проблем, идеју или поруку у књижевном и неуметничком тексту сагледавајући их из различитих перспектива; проналазе и процењују аргументе, рангирају и преиспитују њихову вредност и евентуално коригују своје ставове.

Образложење за стандарде:	СРП.СО.Н.2.5. Повезују историјске, религијске, политичке теме у делима која обрађују и на тај начин граде и преиспитују сопствени идентитет; објашњавају и пореде како се идеје креативно изражавају у различитим културама. СРП.СО.Н.2.6. Усклађују сврху, садржај и начин излагања са комуникативном ситуацијом. СРП.СО.Н.2.7. Истражују односе између одређене теорије (егзистенцијализам, теорија рецепције/отвореног дела) и књижевноуметничког текста и односе између самих књижевноуметничких текстова (интертекстуалност); преносе теоријска знања у нови контекст. СРП.СО.Н.2.8. Састављају различите типове текстова употребљавајући одговарајуће функционалне стилове и форме казивања. СРП.СО.Н.2.9. Истражују и упоређују информације из различитих дисциплина и медијских извора, стварајући критички однос према њима. СРП.СО.Н.2.10. Говоре јавно и пред већим аудиторијумом о темама из језика, књижевности и културе. СРП.СО.Н.2.11. Активно учествују у јавној дебати (припремају се за њу, самостално или у сарадњи са тимом, аргументовано излажу ставове, изводе закључке и осмишљавају стратегије).
	Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици имају навику и потребу да развијају говорну и читалачку културу, како ради сопственог усавршавања тако и ради учешћа у грађанском и друштвеном животу. Прате утицај социоекономских кретања на језик, књижевност, културу и науку; брину о одрживом начину живота у заједници. Негују хумани и критички однос у дијалогу међу културама. Спремни су да преузму одговорност за изборе и одлуке који утичу на лични живот и живот заједнице. СРП.СО.Н.3.1. Разумеју моћ језика као средства изражавања различитих димензија људских искустава (друштвених, културних, моралних, духовних и естетских), уважавајући контекст и различите перспективе. СРП.СО.Н.3.2. Критички истражују и вреднују информације из различитих медија; умеју да препознају различите врсте медијских манипулација и њихов утицај на обликовање стварности. СРП.СО.Н.3.3. Развијају лични стил у вербалном и невербалном изражавању уз неговање позитивне интеракције и сарадње са другима; процењују и развијају своје комуникативне потенцијале уз проактиван став и истрајност у остваривању циљева. СРП.СО.Н.3.4. Имају интерактиван однос са медијима уз спремност да учествују у активностима заједнице и друштва. СРП.СО.Н.3.5. Уочавају и прате развој и утицај уметности, науке и технологије на писменост и језик; брину о очувању културно-историјских споменика, о безбедности и одрживости животне средине. СРП.СО.Н.3.6. Продубљују своје разумевање и примену различитих стратегија и техника читања и учења уз самосвест о својим властитим снагама и слабостима. СРП.СО.Н.3.7. Читајући проширују своје видике и развијају свој мисаони и емоционални свет, уз спремност да преузму одговорност за изборе и одлуке који утичу на лични живот и живот заједнице. СРП.СО.Н.3.8. Упознају различите културе кроз књижевност региона, Европе и света и негују хумани и критички однос у дијалогу међу културама. СРП.СО.Н.3.9. Вреднују различите културне садржаје препознајући и остварујући личну, друштвену и комерцијалну вредност. СРП.СО.Н.3.10. Вреднују језик као медиј националне културе, националну културну баштину и културну разноликост своје средине, региона, Европе и света. СРП.СО.Н.3.11. Истражују утицај стереотипа и предрасуда на појединца и друштво залажући се за остваривање људских права и мирно решавање сукоба. СРП.СО.Н.3.12. Критички вреднују књижевна, позоришна и филмска остварења.
	За већину ученика у музичкој школи неопходан је средњи ниво, изузетно за ученике који раде по ИОП1 – основни ниво, и за ученике који раде по ИОП3 – напредни ниво.

Међупредметне компетенције:	Компетенција за целоживотно учење; Комуникација; Рад с подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини; Естетичка компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ЈЕЗИК - Општи појмови о језику. - Историја књижевног језика код Срба. - Дијалекти српског језика екавског и ијекавског изговора. - Фонетика (са фонологијом и морфофонологијом). - Прозодија.	- разуме језик као систем и разликује основне науке о језику; - препозна особине књижевних језика пре реформе Вука Караџића; - разликује књижевни (стандардни) језик од дијалекта; - разликује дијалекте српског језика и екавски и ијекавски изговор; - разликује глас, фонему и графему; - класификује гласове према основним критеријумима; - одреди границу слога у типичним случајевима; - препозна гласовне алтернације и примени нормативна решења у вези с њима; - примени основна правила акценатске норме.	Општи појмови о језику - Место језика у људском животу Битна својства језика - Језик и комуникација - Језик као систем знакова. Науке – које се баве језиком. Историја књижевног језика код Срба - Старословенски језик (и најзначајнији споменици) - Српскословенски језик (и најзначајнији споменици) - Рускословенски језик. Руски књижевни језик. (и најзначајнији споменици) - Писање на народном језику. (и најзначајнији споменици) Дијалекти српског језика екавског и ијекавског изговора - Раслојавање језика: територијално, социјално и функционално - Наречја и дијалекти – подела - Одлике екавских и ијекавских говора Фонетика (са фонологијом и морфофонологијом) - Глас. Говорни органи.	Биологија Физика Правопис	Душка Кликовац, Љиљана Николић. Српски језик за 1. разред гимназија и средњих стручних школа. Едука, 2021. Милорад Дешић. Правопис српског језика. Клет, 2010.

		- Подела гласова (на самогласнике и сугласнике). Вокали - Подела гласова по звучности, по месту изговора и о начину изговора - Основне одлике фонолошког система: фонема - Слог и подела речи на слоге - Гласовне промене (обнова градива из ОШ) - Асимилација, дисимилација и сажимање - Покретни вокали, промена О у Е, превој вокала - Правописна решења у вези са гласовним променама Прозодија - Акценти. Правила акцентовања - Постакценатска дужина. Клитике. Писање енклитика. Одвојено писање спојева - (предлог + заменица)		
КЊИЖЕВНОСТ - Књижевност као уметност речи. - Читање и проучавање књижевности. - Књижевни родови и врсте. - Књижевност старог века. - Народна књижевност. - Средњовековна књижевност. - Хуманизам и ренесанса.	- објасни појам и значај књижевности као уметности речи и утврди њене сличности/разлике у односу на друге уметности и области културе; - тумачи књижевно дело са разумевањем његових жанровских карактеристика и књижевноисторијског контекста, користећи у анализи структурне и стилистичке елементе дела и употребљавајући секундарне изворе; - истражи и објасни стваралачку улогу мита у књижевности; - вреднује одлике античког епа, библијског стила и представе света; - повеже знања из историје и историје уметности старог века (сумерско-вавилонске, хебрејске, хеленске) са књижевним стваралаштвом тог раздобља;	Књижевност - Уметност - Књижевност као уметност речи (књижевно дело, медији књижевности, назив, читање и тумачење) - Народна песма: Сунце се дјевојком жени - Иво Андрић – О причи о причању - Избор из поезије (Д. Радовић, М. Антић, Љ. Симовић) - Књижевност и проучавање књижевности Књижевни родови и врсте - Структура књижевног дела - Књижевни родови и врсте (теорија) - Лирска песма. Стеван Раичковић – Септембар - Епска песма. Бановић Страхиња - Приповетка. Лаза Лазаревић – Први пут с оцем на јутрење - Новела. Антон Павлович Чехов – Туга	Историја Географија Митологија Ликовна култура Музичка култура Грађанско васпитање	Зона Мркаљ, Миодраг Павловић. Читанка - Српски језик и књижевност за први разред гимназије, Клет, 2021.

	- поткрепљује примерима основне одлике народне књижевности (класификација, варијантност, формулативност); - анализира композиционе и стилистичке одлике народне бајке и вреднује поруке у односу на властито читалачко и интермедијално искуство; - препозна одлике средњовековне књижевности и испита њен значај за српску културу; - образложи на примерима важност свеукупног културног заокрета који се догодио у епохи хуманизма и ренесансе; - наведе главне мотиве, тематику и стилске одлике репрезентативних књижевних дела хуманизма и ренесансе и покаже разлике и сличности у односу на античку и средњовековну књижевност/културу; - издвоји мотиве везане за музику у анализи књижевног дела; - објасни улогу музике у тематском или формалном уобличавању књижевног дела.	- Роман. Доброило Ненадић – Доротеј Књижевност старог века - Књижевност старог века – основне информације о развоју - Сумерско-вавилонска књижевност. - Еп о Гилгамешу (одломак) - Хебрејска књижевност. Библија. - Легенда о потопу (Стари завет) - Јеванђеље по Матеју (Нови завет) - Борислав Пекић – Време чуда (одломак: Чудо у Јабнелу) - Хеленска књижевност. - Хомер – Илијада (прво и шесто певање) Народна књижевност - Народна књижевност (особине) - Подела народне књижевности - Бугарштина: Марко Краљевић и брат му Андријаш - Комади од различитијех косовскијех пјесама - Диоба Јакшића, Опет Диоба Јакшића - Ропство Јанковић Стојана - Хасанагиница - Народна проза (особине). Приповетке и предања. Дјевојка бржа од коња - Српска народна бајка (једна по избору). Златна јабука и 9 пауница - Народна бајка словенских или других народа (једна по избору). Војник и смрт - Кратке фолклорне форме Средњовековна књижевност - Средњовековна књижевност – одлике - Свети Сава – Житије светог Симеона (одломак) - Теодосије – Житије Светога Саве (одломак: Бег у Свету Гору) - Јефимија – Похвала кнезу Лазару		

		- Деспот Стефан Лазаревић – Слово љубве Хуманизам и ренесанса - Хуманизам и ренесанса (одлике). Дубровачка књижевност. - Данте Алигијери – Божанствена комедија (одломак из Пакла) - Франческо Петрарка – Канцонијер (избор) - Мигел де Сервантес – Дон Кихот (одломци: предговор, 1,7. и 8. поглавље) - Виљем Шекспир – Ромео и Јулија (анализа трагедије) - Марин Држић – Новела од Станца (одломак) Изборни садржаји: Књижевност и музика - Избор: Нина Берберова – Чајковски (роман); Паола Каприола – Неми пијаниста (роман) - Избор: Џон Апдајк – Музичка школа (приповетка); Хулије Хортасар – Танго повратка (прича) - Избор: Јан Макдоналд – Битлси – револуција у глави (критичко дело); Фридрих Ниче – Рођење трагедије из духа музике (филозофско дело)		
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА - Правопис. - Усмено и писано изражавање.	- примени одговарајућа правописна правила; - правилно распореди грађу при писању састава; - препозна некњижевни акценат и облик речи у свакодневној комуникацији и у говору јунака у драмским уметничким формама, а потом га исправља у сопственом говору; - чита с разумевањем књижевне и остале типове текстова.	Правопис - Правопис – начин и коришћење правописа - Велико и мало слово - Преношење речи у нов ред. - Правописни знакови: црта и цртица - Писање сугласника Ј и Х Усмено и писано изражавање Дебате - Усмена излагања на задате теме - Четири писмена задатка	Правопис	Душка Кликовац, Љиљана Николић. Српски језик за 1. разред гимназија и средњих стручних школа. Едука, 2021. Милорад Дешић. Правопис српског језика. Клет, 2010.
Кључне речи:	Језик, Књижевност, Језичка култура			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ЈЕЗИК - Историја српског књижевног језика. - Функционални стилови српског књижевног језика. - Морфологија у ужем смислу.	- објасни развојне карактеристике српског књижевног језика од реформе Вука Караџића до данас; - објасни разлику између етимолошког и фонолошког правописа; - напише текст, примењујући форме и обележја публицистичког и административног стила; - објасни појам морфеме и разликује граматичку од творбене анализе речи (творбену основу и наставак и граматичку основу и наставак); - примени системска знања о врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама.	Историја језика - Књижевни језик – почетак стандардизације српског књижевног језика и правописа (19. век) - Књижевни језик – почетак стандардизације српског књижевног језика и правописа (20. и 21. век) - Ћирилица и латиница. Функционални стилови - Функционални стилови српског књижевног језика – основне одлике свих стилова - Административни стил - Публицистички стил Морфологија - Морфологија у ужем смислу. - Врсте речи. - Граматичке и класификационе категорије речи. - Граматичка и творбена основа - Именице – именичке категорије (падеж и број; род). Врсте именица. Основно о деklinацији именица. - Придеви – придевске категорије (род, број, падеж, вид и степен поређења). Врсте придева. Основне карактеристике деklinације и компарације придева. - Заменице – именичке и придевске - Бројеви – подела (основни, редни и збирне); бројне именице. Писање бројева речима и редних бројева. Писање датума и година. - Глаголи – глаголске категорије. Категорије вида и рода.	Правопис	Душка Кликовац, Љиљана Николић. Српски језик за 2. разред гимназија и средњих стручних школа. Едука, 2021. Милорад Дешић. Правопис српског језика. Клет, 2010.

		- Глаголски облици (подела на личне и неличне глаголске облике). Нелични глаголски облици. Пасив и актив. - Лични глаголски облици – презент и прошлост - Лични глаголски облици: будућност и начини - Непроменљиве врсте речи. - Суплетивизам		
КЊИЖЕВНОСТ - Барок у европској књижевности и барокне тенденције у српској књижевности. - Просветитељство и класицизам у српској књижевности. - Романтизам у европској и српској књижевности. - Реализам у европској и српској књижевности.	- наведе и објасни друштвено-историјске околности које су утицале на појаву барока у српској култури; - упореди стилска средства барока са уметничким средствима претходних епоха (праваца); - одреди друштвени и културолошки значај просветитељских идеја, посебно у српској култури; - објасни утицај романтизма на формирање националног идентитета; - састави табелу са најзначајнијим представницима романтизма, њиховим делима и одликама; - упореди стилске карактеристике европског и српског романтизма; - утврди разлике у приступу стварности романтизма и реализма; - упореди и примерима илуструје књижевне одлике дела која припадају реализму; - дискутује о повезаности музике и књижевности у романтизму и реализму; - протумачи и вреднује посебности књижевних јунака и јунакиња реализма (проблем рода, идентитета, класне раслојености);	Барок - Барок – основне одлике - Гаврил Стефановић Венцловић – Црни биво у срцу - Гаврил Стефановић Венцловић – Беседа шајкашима Просветитељство - Просветитељство – основне одлике - Доситеј Обрадовић – Живот и прикљученија (анализа одломка из Читанке) - Доситеј Обрадовић – Востани Србије - Доситеј Обрадовић - Писмо Харалампију Класицизам - Класицизам. Српски класицизам. - Јован Стерија Поповић – Тврдица (приступ делу) Романтизам у Европи - Романтизам у Европи - Џорџ Гордон Бајрон – Чајлд Харолд (одломак) - Александар Сергејевич Пушкин – Евгеније Оњегин (одломак) - Едгар Алан По – Гавран (поема) - Хајнрих Хајне – Лорелај - Војислав Илић - Лора Лај	Историја Географија Музичка култура Ликовна култура Грађанско васпитање	Зона Мркаљ, Миодраг Павловић. Читанка - Српски језик и књижевност за други разред гимназије. Клет, 2021.

	- анализира и упореди издвојене проблеме у књижевним делима која припадају различитим епохама;	Романтизам у Србији - Романтизам у српској књижевности – основне одлике - Песнички језик (теорија) - Вук Стефановић Караџић – значај - Вук Стефановић Караџић – Писмо кнезу Милошу - Вук Стефановић Караџић – критика романа „Љубомир у Јелисијуму”) - Петар Петровић Његош – значај - Петар Петровић Његош – Горски вијенац (приступ делу) - Бранко Радичевић – Кад млидија умрети - Ђура Јакшић – На Липару (Вече, Поноћ) - Ђура Јакшић – Орао - Јован Јовановић Змај – Ђулићи увеоци - Лаза Костић – Међу јавом и мед сном - Лаза Костић – Santa Maria della Salute Реализам у Европи - Реализам у Европи - Оноре де Балзак – Предговор људској комедији (одломак) - Оноре де Балзак – Чича Горио (приступ делу) - Николај Васиљевич Гогољ – Шињел (прича) - Николај Васиљевич Гогољ – Виј (приповетка) - Лав Николајевич Толстој – Ана Карењина (приступ делу) Реализам у Србији - Реализам у српској књижевности. - Светозар Марковић – Певање и мишљење - Милован Глишић – Глава шећера - Стеван Сремац – Кир Герас (приповетка) - Стева Сремац – Зона Замфирова - Лаза Лазаревић – Ветар - Радоје Домановић – Данга		

		- Бранислав Нушић – Госпођа министарка Савремена књижевност - Иво Андрић – Аникина времена - Драгослав Михаиловић – Кад су цветале тикве (приступ делу) – савремени роман		
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА -Правопис. -Усмено и писано изражавање.	- примени правописна решења у вези са писањем скраћеница; - примени основна типографско-правописна решења у вези са куцаним текстом (размак и штампарски типови слога); - учествује у јавним разговорима са више учесника (на теме из области језика и књижевности); - обликује свој говор према ситуацији и примени књижевнојезичку норму; - састави сложенији текст, користећи се описом и приповедањем.	Правопис - Правопис – правописни знаци -Правопис – састављено и растављено писање речи (сложенице, полусложенице, синтагме) - Правопис – скраћенице - Правопис – правописна решења у куцаном тексту Усмено и писано изражавање - Дебате - Усмена излагања - Четири писмена задатка	Правопис	Милорад Дешић. Правопис српског језика. Клет, 2010.
Кључне речи:	Језик, Књижевност, Језичка култура			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:			
ЈЕЗИК -Творба речи. -Лексикологија. -Синтакса. -Стилистика. -Функционални стилови српског књижевног језика	- препозна најважније типове творбе у српском језику – извођење, слагање, комбиновану творбу и претварање; - разликује значењске односе међу речима; - препозна лексичке механизме – метафору и метонимију; - разликује типове лексике с обзиром на порекло (народне речи, црквенословенске речи и	Творба речи - Основни појмови о творби речи. Творбена основа - Извођење. Извођење именица, глагола и придева - Слагање. Префиксација - Комбинована творба - Творба претварањем - Суфиксоиди и префиксоиди - Писање полусложеница и разлике у значењу	Правопис	Душка Кликовац. Српски језик за 3. разред гимназија и средњих стручних школа. Едука, 2021. Милорад Дешић. Правопис српског језика. Клет, 2010.

	позајмљенице) и сферу употребе (историзми, архаизми, неологизми, термини); - разликује некњижевну лексику од књижевне; - препозна и правилно користи устаљене изразе (фразеологизме); - разликује синтаксичке јединице и познаје све типове реченичних чланова; - препозна особине разговорног стила, посебно оне које га разликују од осталих стилова.	Лексикологија - Основни појмови о лексикологији - Односи међу речима (синоними, антоними, хомоними, дублетизми, пароними, хипероними) - Вишезначност речи (моносемија, полисемија, метафора, метонимија, синегдоха) - Речи и изрази страног порекла и калкови - Стилска и употребна вредност лексема (историзми, архаизми, неологизми, термини) - Некњижевна лексика српског језика (дијалектизми, регионализми, жаргонизми, вулгаризми, поетска лексика) - Устаљени вишечлани изрази (фразеологизми, пословице, клишеи) Синтакса - Синтаксичке јединице (реч, синтагма, предикатска реченица, комуникативна реченица) - Реченични чланови (субјекат, предикат, објекат) - Реченични чланови (прилошке одредбе, апозитив, апозиција) Стилистика -Функционални стил – разговорни		
КЊИЖЕВНОСТ - Модерна у европској и српској књижевности. - Међуратна и ратна књижевност.	- -систематизује усвојена знања о књижевности, процењује сопствену успешност, идентификује тешкоће и, уколико их има, утврђује план за њихово превазилажење; - -наведе и објасни друштвено-историјске околности које су довеле до појаве симболизма и естетике ларпурлартизма;	Модерна у европској књижевности - Шарл Бодлер – Везе, Читаоцу - Шарл Бодлер – Цвеће зла (збирка песама, Албатрос) - Антон П. Чехов – Ујка Вања (приступ делу) - Антон П. Чехов – Ујка Вања (анализа ликова) - Хенрих Ибсен – Луткина кућа (одломак) - Избор из авангардне поезије – Р. М. Рилке, Г. Бен	Историја Географија Музичка култура Ликовна култура Грађанско васпитање	Зона Мркаљ, Миодраг Павловић. Читанка - Српски језик и књижевност за трећи разред гимназије. Клет, 2021.

	- упореди српску књижевност модерне са европском и одреди њене специфичности; - наведе примере декаденције у касној фази српске модерне; - повеже појаве у књижевности са друштвено-историјским околностима; - образложи утицај друштва на појаву ангажоване књижевности; - објасни везу између цеза као музике која одређује епоху и књижевних дела инспирисаних том музиком; - повеже формалне одлике књижевног дела (форма, тип приповедања, стилска средства) и његово значење.	- Избор из авангардне поезије – Гијом Аполинер, М. Цветајева - Избор из авангардне поезије – А. Блок, В. Б. Јејтс, Г. Тракл Модерна у српској књижевности - Богдан Поповић – Антологија новије српске поезије - Војислав Илић – У позну јесен - Алекса Шантић – Вече на шкољу - Алекса Шантић – Претпразничко вече - Јован Дучић – Јабланови - Милан Ракић – Искрена песма - Владислав Петковић Дис – Можда спава - Јован Скерлић – Лажни модернизам у српској књижевности - Сима Пандуровић – Светковина - Бора Станковић – Нечиста крв (приступ роману) - Бора Станковић – Коштана - Јован Скерлић – О Коштани - Петар Кочић – Мрачајско прото - Исидора Секулић – Круг (прича) Међуратна и ратна књижевност у Европи - Владимир Мајаковски – Облак у панталонама - Франц Кафка – Процес - Франц Кафка – Преображај (прича) - Томас Ман – Смрт у Венецији (или Тонио Крегер) Међуратна и ратна књижевност у Србији - Станислав Винавер – Манифест експресионистичке школе - Милош Црњански – Лирика Итаке (збирка песама) - Милош Црњански – Сеобе (приступ делу) - Милутин Бојић – Плава гробница		

		- Иван В. Лалић – Плава гробница - Растко Петровић – Људи говоре (одломак) - Момчило Настасијевић – Запис о даровима моје рођаке Марије (приповетка) - Иво Андрић – На Дрини ћуприја - Орхан Памук – Зовем се Црвено (одломак) Избор - Тони Морисон Џез; Хулијо Кортасар „Прогонитељ” - Џеф Дајер But Beautiful; Џулијан Барнс Шум времена		
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА - Правопис. - Усмено и писано изражавање.	- правилно пише цртицу у полусложеницама када су у једном реду и када се деле на крају реда; - примењује основна правила транскрипције имена из страних језика; - говори јавно и пред већим аудиторијумом о темама из језика, књижевности и културе; - саслуша туђе мишљење и узме га у обзир приликом своје аргументације; - активно учествује у јавној дебати – припреми се за дебату, аргументовано излаже и изведе закључке; - напише састав на тему из језика и књижевности, уважавајући начела правописа и језичке норме.	Правопис - Правопис – транскрипција Усмено и писано изражавање - Дебате - Усмена излагања - Четири писмена задатка	Страни језици	Милорад Дешић. Правопис српског језика. Клет, 2010.
Кључне речи:	Језик, Књижевност, Језичка култура			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ЈЕЗИК - Синтакса. - Стилистика. - Општа лингвистика.	- разликује основна значења и функције падежа; - разликује све типове независних предикатских реченица и препозна специјалне независне реченице; - разликује напоредне односе међу речима, синтагмама и реченицама; - препозна различите врсте зависних реченица; - правилно употреби и препозна значења личних глаголских облика; - препозна у тексту и наведе особине књижевноуметничког и научног стила; - процени поузданост података које преузима са интернета при писању текста научним стилем; - покаже основна општелингвистичка знања о еволуцији језика и сродности између неких језика.	Синтакса - Значења падежа - Зависне реченице - Независне реченице - Напоредни односи - Значења глаголских облика Стилистика - Функционални стилови (сви, систематизација) Општа лингвистика - Индоевропска језичка породица	Правопис	Душка Кликовац. Српски језик за 4. разред гимназија и средњих стручних школа. Едука, 2021. Милорад Дешић. Правопис српског језика. Клет, 2010.
КЊИЖЕВНОСТ - Послератна и савремена књижевност.	- утврди тематске, идејне, језичке, композиционе и жанровске особине књижевног текста; - протумачи књижевни текст стављајући га у одговарајући културноисторијски контекст; - користи књижевнотеоријске термине у тумачењу књижевног дела; - постави проблемско питање у вези са књижевноуметничким делом, износи суд о њему и аргументује свој суд; - повеже одређене теорије (егзистенцијализам, теорија	Послератна српска књижевност - Васко Попа – Кора (збирка песама, избор) - Бранко Миљковић - Ватра и ништа (збирка песама, избор) - Иван В. Лалић – Језеро у јесен - Иван В. Лалић - Писмо (збирка песама, избор) - Иво Андрић – Проклета авлија - Меша Селимовић – Дервиш и - Добрица Ћосић – Корени - Бранимир Шћепановић - Уста пуна земље	Историја Географија Музичка култура Ликовна култура Грађанско васпитање	Зона Мркаљ, Љиљана Бајић, Миодраг Павловић. Читанка – Српски језик и књижевност за четврти разред гимназије. Клет, 2021.

	рецепције/отовореног дела) са књижевноуметничким текстом; - препозна интертекстуалност; - самостално бира књижевна дела изван програма ослањајући се на стечена знања и усвојене вредности; - повеже историјске, религијске, политичке теме у делима која обрађује са изградњом или преиспитивањем националног идентитета у њима; - расправља о елементима родне осетљивости у делима која обрађује; - објасни везу између друштвених кретања у другој половини 20. века, стварања нових музичких праваца и њиховог одраза у књижевности.	Послератна светска књижевност - Жак Превер – За тебе љубави - Ана Ахматова – Посвета - Албер Ками – Странац - Семјуел Бекет – Чекајући Годоа - Михаил Булгаков – Мајстор и Маргарита - Хорхе Луис Борхес – Вавилонска библиотека (одломак) - Хорхе Луис Борхес – Врт са стазама које се рачвају - Итало Калвино – Ако једне зиске ноћи неки путник - Џорџ Орвел – Животињска фарма Савремена српска књижевност - Данило Киш – Енциклопедија мртвих - Милорад Павић – Хазарски речник - Горан Петровић – Ситничарница код срећне руке - Борислав Пекић – Нови Јерусалим Непролазне вредности светске књижевности - Вилијам Шекспир – Хамлет - Јохан Волфганг Гете – Фауст - Фјодор М. Достојевски – Злочин и казна Спона књижевности и музике - Александар Барик – Пијаниста - Елфрида Јелинек – Пијанисткиња - Боб Дилан – Песме - Ричард Бауер – Дилан и Коен - Војислав Симић – Сентиментално путовање - Маријана Дујовић – Ђорђе Марјановић - Михајло Пантић, Петар Пеца Поповић – Бити рокенрол		

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА - Правопис. - Усмено и писано изражавање.	- правилно користи знаке интерпункције (тачку, запету, тачку са запетом, упитник, узвичник, две тачке, три тачке, црту, заграду, наводнике); - говори јавно и пред већим аудиторијумом о темама из језика, књижевности и културе; - напише састав на тему из језика и књижевности, уважавајући начела правописа и језичке норме.	Правопис - Правопис – интерпункција - Правопис – запета - Правопис – правила куцања Усмено и писано изражавање - Дебате - Усмена излагања - Четири писмена задатка	Правопис	Милорад Дешић. Правопис српског језика. Клет, 2010.
Кључне речи:	Језик, Књижевност, Језичка култура			

Енглески језик

Одсек	Одсек класичне музике, Одсек за музичку теорију, Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења страног језика је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 70 IV разред – 66	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Настава и учење енглеског језика треба да допринесе развоју стваралачког и истраживачког духа који ће омогућити ученицима да развијају знања, вредности и функционалне вештине које ће моћи да користе у даљем образовању, у професионалном раду и у свакодневном животу; формирају вредносне ставове којима се чува културна баштина; буду оспособљени за живот у мултикултуралном друштву; овладају општим и међупредметним компетенцијама, важним за активно учешће у заједници и целоживотно учење. Због тога савремена настава енглеског језика претпоставља остваривање исхода уз појачану мисаону активност ученика, поштовања и уважавања дидактичких принципа (посебно: свесне активности ученика, научности, примерености, поступности, систематичности и очигледности), као и адекватну примену оних наставних облика, метода, поступака и средстава чију су вредност утврдиле и потврдиле савремена пракса и методика наставе и учења енглеског језика (пре свега: разни видови организације рада и коришћење комуникативних, логичких и стручних (специјалних) метода примерених садржајима обраде и могућностима ученика). Избор одређених наставних облика, метода, поступака и средстава условљен је, пре свега, исходима које треба остварити, а потом и садржајима који ће помоћи да се прописани исходи остваре.		

	Редовна настава и учење енглеског језика изводи се у специјализованим учионицама и кабинетима за овај предмет, који треба да буду опремљени у складу са нормативима. Делимично, она се организује и у другим школским просторијама (библиотеци–медијатеци, читаоници, аудиовизуелној сали и сл.).		
Испити	/		
Праћење и вредновање наставе	Поред стандардног, сумативног вредновања које се спроводи стандардизованим мерним инструментима – писменим и усменим проверама знања, есејима, тестовима, савремени приступ настави претпоставља формативно вредновање – процену знања током савладавања програма и стицања одговарајуће компетенције. Резултат оваквог вредновања даје повратну информацију и ученику и наставнику о томе које компетенције су добро савладане, а које не, као и о ефикасности одговарајућих метода које је наставник применио за остваривање циља. Формативно мерење подразумева прикупљање података о ученичким постигнућима, а најчешће технике су: реализација практичних задатака, посматрање и бележење ученикових активности током наставе, непосредна комуникација између ученика и наставника, итд. Резултати формативног вредновања на крају наставног циклуса треба да буду исказана и сумативно – бројчаном оценом. Оваква оцена има смисла ако су у њој садржана сва постигнућа ученика, редовно праћена и објективно и професионално бележена.	Облик рада	Фронтални, групни, рад у пару и индивидуални начин рада.
		Методе рада	Вербално-текстуалне методе, илустративно-демонстративне методе.
Општа предметна компетенција	Општа предметна компетенција, или вишејезична комуникативна компетенција, обухвата поседовање свести о језицима као комуникационим средствима, стицање и континуирано развијање језичке писмености и способности коришћења најмање два страна језика, схватање повезаности између језика и културних идентитета и уважавање језичке и културне разноликости. Она омогућава ученицима да реализују активности користећи језичка средства за писану и усмену комуникацију, у приватном, јавном, образовном и професионалном контексту, у формалним и неформалним комуникативним ситуацијама. Поседовање вишејезичне комуникативне компетенције ученицима омогућава проналажење, прикупљање, обрађивање, критичку обраду и коришћење извора и садржаја информација. Знања, умења и ставови који чине вишејезичну комуникативну компетенцију ученике оспособљавају за учешће у разноврсним активностима у националном и интернационалном окружењу, за развој критичког мишљења и расуђивања, креативности, иновативности и естетичког осећаја, као и за сарадњу са другима уз поштовање културних различитости и развијање толерантности, емпатије и друштвено одговорног деловања. Учењем страних језика, користећи различита медијска средства, ученици унапређују стратегије учења и рада, развијају функционалну и дигиталну писменост и оспособљавају се за целоживотно учење и употребу страних језика у даљем образовању, у професионалном окружењу и приватном контексту.		
Општи стандарди постигнућа Основни ниво	Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици углавном правилно изговарају све гласове и гласовне групе, уз поштовање акценатско-интонацијских правила, уз евентуална одступања која не ометају суштински комуникацију. Записују речи и изразе и примењују фреквентна правописна правила уз повремена одступања од нормe која углавном не доводе до неспоразума. Углавном исправно користе једноставне граматичке елементе и конструкције; познају и са извесном тачношћу користе и ограничени репертоар сложенијих граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке. Разумеју и користе најчешће једноставан и фреквентан вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији у свакодневним ситуацијама и на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз грешке, омашке и непрецизности које повремено ремете комуникацију. Уочавају главне сличности и		

	разлике међу фреквентнијим лексичким елементима и морфосинтаксичким конструкцијама матерњег и страног језика. Познају и разумеју основне сличности и разлике између своје културе и културе (култура) језика који уче; препознају најкритичније осетљиве теме и у тематски познатим и узрасно блиским ситуацијама отклањају неспоразуме у комуникацији. Поседују општа знања о специфичностима свакодневног живота, друштва и развоја циљне културе, разумеју утицај основних природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури, као и положај земаља и заједница циљног језика у свету и њихову везу са властитом културом. Познају кључне стратегије и средства комуникације и поседују развијене основе функционалне и дигиталне писмености. CJ1.CO.O.1.1. Исправно изговарају већину гласова и гласовних група, уз евентуалне утицаје других језика које користе, првенствено матерњег, и одступања од артикулационих и прозодијских правила (акцената, акценатских дужина, интонације), што повремено утиче на разумљивост порука и комуникацију. CJ1.CO.O.1.2. Познају правописна правила и примењују их у писаној продукцији уз неправилности које суштински не ремете разумевање. CJ1.CO.O.1.3. Познају и користе ограничен репертоар правила и образаца за грађење граматичких облика који укључују и најфреквентнија одступања од морфолошких правила и правила творбе речи, уз грешке и омашке које повремено отежавају комуникацију у искуствено блиским свакодневним ситуацијама. CJ1.CO.O.1.4. Познају и користе ограничени репертоар основних и фреквентних правилно формираних синтаксичких структура у циљу кохерентне комуникације, уз грешке и омашке које повремено отежавају комуникацију. CJ1.CO.O.1.5. Разумеју и користе ограничен вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз грешке и омашке које повремено отежавају комуникацију. CJ1.CO.O.1.6. Познају основне принципе функционисања језичких система и језичког раслојавања, улогу језика у језичкој заједници, важније сличности и разлике између заједница које користе циљни и матерњи језик. CJ1.CO.O.1.7. Поседују знања у вези са властитом и културама језика које уче, разумеју, тумаче и пореде појаве и процесе из свакодневне културе и традиције, о којима сазнају усменим, писаним и дигиталним путем. Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Ученици уочавају, разумеју и интерпретирају вербалне и невербалне садржаје порука на страном језику и процењују релевантност језичких елемената у комуникативном чину. Ради остваривања комуникативне намере примењују различите стратегије и средства комуникације, укључујући дигиталне алате. Разумеју појмове, идеје и информације из усмених, писаних и мултимодалних текстова у вези са блиским и познатим темама и тумаче њихова експлицитна и имплицитна значења. За потребе информисања, забаве, естетског доживљаја и решавања проблема у образовним и ваншколским ситуацијама користе страни језик, повезујући га са знањима и вештинама из матерњег и других језика које користе. Претражују, идентификују по релевантности и селективно користе текстуалне, визуелно-текстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје и критички процењују њихов значај и поузданост. Усвојене концепте и методе рада употребљавају у разноврсним активностима, укључујући и оне у дигиталном окружењу, у циљу решавања задатака и повезивања знања у приватном, образовном и стручном домену. CJ1.CO.O.2.1. Примењују важније стилове и стратегије рецепције усмених, писаних и мултимодалних текстова, у складу са текстуалном врстом и комуникативном намером, у приватном, јавном и образовном домену (у вези са садржајем школских предмета). CJ1.CO.O.2.2. Користе страни језик у усменој и писаној комуникацији примењујући различите стратегије планирања излагања и саопштавања, организације текста и самопровере, уз употребу релевантних дигиталних алата. CJ1.CO.O.2.3. Претражују, идентификују по релевантности и селективно користе текстуалне, визуелно-текстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје и критички процењују њихов значај и поузданост за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавања проблема и задатака. CJ1.CO.O.2.4. Интерпретирају значења једноставне усмене и писане поруке у вези са блиским и узрасно примереним темама; постављају хипотезе и изводе закључке о комуникативној намери у складу са њеним друштвеним, културним, временским и просторним контекстом.

	CJ1.CO.O.2.5. Успостављају интеркултурну комуникацију, размењују релевантне информације и ставове, као и лична уверења у вези са културом свакодневице, уз примену вишејезичних ресурса и уважавање правила учтивости. CJ1.CO.O.2.6. Идентификују, анализирају и тумаче значајније појаве и процесе у контексту (властите) културе и култура заједница чији језик уче, у оквиру личних интересовања и садржаја школских предмета, уз примену традиционалних и савремених видова комуникације. CJ1.CO.O.2.7. Промислају улогу језика у разноврсним активностима и користе страни језик за проучавање важнијих природних и друштвених феномена и за релативно успешно решавање задатака у приватном, јавном и образовном домену. Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици учествују у једноставнијим комуникационим ситуацијама, разумеју усмене, писане и мултимодалне поруке о блиским темама, појавама и догађајима. Користе језик у једноставнијим активностима усмене и писане продукције и интеракције у приватном, образовном и стручном домену (садржајна размена информација о личностима, догађајима, појавама, исказивање ставова, идеја и мишљења, допадања и недопадања), уз релативно спонтано успостављање ефикасног социјалног контакта. Прихватају и поштују разлике које постоје између властите и културе циљног језика и умеју да прилагоде вербално и невербално понашање основним комуникативним конвенцијама. Негују став отворености и ра дозналости према култури циљног језика и показују вештине за критичко истраживање и разумевање властите културе и културе циљног језика. CJ1.CO.O.3.1. Разумеју општи смисао и најважније појединости усмених објава, упутстава, налога и инструкција, краћих монолошких излагања, једноставних информативних, медијских прилога и поједностављених текстова савремене музике, на познате, друштвено и индивидуално (лично) релевантне теме, у приватном, јавном и образовном домену, уколико се користи стандардни језик и разговетан изговор уз одговарајући број понављања и/или успорени темпо говора. Сажимају општи смисао/главну поруку и класификују суштинске појединости у тексту. CJ1.CO.O.3.2. Разумеју општи смисао и основне елементе садржаја (укључујући околности комуникативне ситуације, заплет и епилог, хронологију дешавања у најједноставнијим цртама, међусобне односе актера и њихове основне жеље, потребе, мишљења и аргументе) у директној интеракцији двоје или више саговорника или у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама у којима се обрађују блиске и познате теме, уколико се користи стандардни језик и разговетан изговор уз одговарајући број понављања и/или успорени темпо говора. Интерпретирају главне поруке и преносе сопствене ставове као и ставове саговорника у вези са познатим темама из приватног домена. CJ1.CO.O.3.3. Разумеју општи смисао и најважније појединости кратких, стилски и лексички једноставних информативних, инструкционих, рекламних, научно-популарних, књижевних текстова и преписки на конкретне и блиске теме (из свакодневног живота) и распознају основну нит аргументације, у приватном, јавном и образовном домену. Сажимају општи смисао/главну поруку и класификују појединости према значају. CJ1.CO.O.3.4. Разумеју општи смисао и важније појединости једноставнијих текстова са интернета, пратећи по потреби и линкове који упућују на евентуалне додатне информације уз употребу релевантних дигиталних алата. CJ1.CO.O.3.5. Описују људе, појаве и предмете из непосредног окружења и домена личног интересовања, на једноставан и претежно конвенционалан начин, дају једноставнија објашњења о дешавањима у садашњости, прошлости и будућности, на блиске теме, уз претходну припрему и помоћ визуелне презентације. CJ1.CO.O.3.6. Изражавају на једноставан начин утиске и осећања, постављају и одговарају на питања, исказују и бране сопствено мишљење и ставове и реагују на мишљење и ставове других у вези с познатим и блиским темама из приватног, јавног и образовног домена. Препознају и поштују лако препознатљиве културолошке условљености ставова, вредности и идеја уважавајући вредности људског достојанства, једнакости и права. Критички приступају анализи једноставних и тематски познатих материјала (текстова, аргумената, проблема, догађаја и искустава из области уметности, других предмета природних и друштвених наука). Износе опште анализе према задатим смерницама организујући их у логичну целину уз претходне припреме и евентуалну помоћ. CJ1.CO.O.3.7. Пишу једноставне текстове према моделу (уз помоћ илустрација, табела, слика, графика и детаљних упутстава) и резимирају прочитани текст или медијски приказ о блиским темама из приватног, јавног и образовног домена, изnoseћи сопствене утиске, планове, очекивања,

	осећања, личне ставове и мишљења, уз употребу релевантних дигиталних алата. Из личних потреба и побуда стварају једноставније текстуалне жанрове, развијајући сопствене стваралачке способности и креативност. CJ1.CO.O.3.8. Попуњавају формуларе, упитнике и различите обрасце у приватном, јавном и образовном домену; пишу краће белешке и једноставније поруке, мејлове, СМС поруке, краћа формална и неформална писма у којима траже и преносе релевантне информације, мишљења, утиске, планове, осећања и идеје користећи адекватан регистар и језичка средства, уважавајући културне различитости, показујући емпатију и спремност на сарадњу. CJ1.CO.O.3.9. Учествоју у једноставној комуникацији на интернету (друштвене мреже, форуми итд.) у вези са познатим и блиским темама, износе своје мишљење и одговарају на мишљења других постављајући кратке и једноставне садржаје и коментаре, уз помоћ доступних језичких алата (електронски преводилац, речник); учествују у једноставним колаборативним активностима (рад на заједничким документима попут Wiki, Google docs). CJ1.CO.O.3.10. Преносе с једног језика на други у усменом и писаном облику суштину поруке и најважније појединости текстова (медијација) у вези с блиским темама из приватног, јавног и образовног контекста, користећи компензационе стратегије ради превазилажења комуникационих потешкоћа и недостатка одговарајућих језичких средстава. Посредују у неформалној интеракцији двоје или више саговорника уз одређени напор и учестало коришћење компензационих стратегија, на поједностављени начин преносећи и тумачећи културно условљене вредности и ставове.
Општи стандарди постигнућа Средњи ниво	Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици углавном правилно изговарају све гласове и гласовне групе, укључујући и комплексније комбинације гласова, уз поштовање акценатско-интонацијске природе, или уз евентуалне мање упадљиве неправилности које не угрожавају комуникацију. Познају и уз приличну ортографску тачност примењују већину правописних правила, уз повремена одступања која не доводе до неспоразума у комуникацији. Исправно користе једноставне граматичке елементе и конструкције; познају и са приличном тачношћу користе и одређени број сложенијих граматичких елемената и конструкција, укључујући и фреквентније изузетке. Разумеју и углавном адекватно користе једноставнији вокабулар и одређени број фреквентнијих сложених форми у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији, на познате теме из приватног, јавног и образовног домена, уз ситније грешке и омашке које углавном не ремете комуникацију. Уочавају главне сличности и разлике међу фреквентнијим лексичким елементима и морфосинтаксичким конструкцијама матерњег и страног језика. Разумеју, прихватају и знају да објасне разлике између властите културе и културе (културâ) језика који уче и знају да прилагоде своје вербално и невербално понашање основним конвенцијама. Ученици поседују детаљнија и специфичнија знања о свакодневном животу, друштву и развоју стране културе, разумеју утицај природних и друштвених појава на процесе у властитој и култури страног језика, као и положај земаља и заједница циљног језика у свету и њихову везу са властитом културом и другим најближим културама. Поседују релативно развијену функционалну и дигиталну писменост. CJ1.CO.C.1.1. Исправно изговарају гласове и гласовне групе уз повремена минимална одступања од прозодијских правила (акцената, акценатских дужина, интонације) која не угрожавају комуникацију. CJ1.CO.C.1.2. Познају и у писаној продукцији углавном исправно примењују већину правописних правила и разумеју принципе правописних норми, њихових подударања и одступања у матерњем језику и различитим језицима које користе. CJ1.CO.C.1.3. Познају и системски исправно користе основна и учестала правила и обрасце за грађење граматичких облика променљивих врста речи, укључујући и фреквентне изузетке као и фреквентне неправилне облике или мање фреквентне правилне обрасце уз повремене грешке и омашке које углавном не ремете комуникацију у узрасно блиским свакодневним, јавним или образовним контекстима. CJ1.CO.C.1.4. Познају и исправно користе важније и фреквентније синтаксичке структуре у циљу кохерентне, логичне и сврсисходне комуникације која се одвија у приватном, јавном и образовном контексту, уз повремене грешке и омашке које не ометају разумевање. CJ1.CO.C.1.5. Разумеју и користе адекватан вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног, образовног и стручног домена, уз ограничену могућност варирања и повремене грешке и омашке.

	CJ1.CO.C.1.6. Разумеју основне принципе функционисања језичких система и језичког раслојавања, улоге језика у језичкој заједници, важније сличности и разлике између заједница које користе циљни и матерњи језик. CJ1.CO.C.1.7. Поседују знања у вези са властитом и културама језика које уче, разумеју, тумаче и анализирају појаве и процесе из свакодневне културе, баштине и традиције, о којима сазнају усменим, писаним и дигиталним путем. Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Ученици уочавају, схватају и интерпретирају вербалне и невербалне садржаје сложенијих порука на страном језику и процењују релевантност језичких елемената у комуникативном чину. Ради остваривања комуникативне намере примењују разноврсне стилове, стратегије и средства комуникације, укључујући дигиталне алате. Разумеју и примењују различите стратегије учења и критички анализирају и планирају сопствени напредак. Разумеју појмове, идеје и информације из усмених, писаних и мултимодалних текстова, критички их тумаче и изводе закључке о њиховом експлицитном и имплицитном значењу. За потребе информисања, забаве, естетског доживљаја и решавања проблема у образовним и ваншколским ситуацијама функционално примењују страни језик, повезујући га са знањима и вештинама из матерњег и других језика које користе. Претражују, идентификују по релевантности, парафразирају уз помоћ смерница и селективно користе текстуалне, визуелно-текстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје и критички процењују њихов значај и поузданост. Усвојене концепте и методе рада употребљавају у новим ситуацијама, укључујући и оне у дигиталном окружењу, у циљу решавања задатака и повезивања знања у приватном, јавном, образовном и стручном домену. CJ1.CO.C.2.1. Примењују углавном адекватне стилове и стратегије рецепције усмених, писаних и мултимодалних текстова, у складу са текстуалном врстом и комуникативном намером, у приватном, јавном, образовном и стручном домену (у складу са контекстом и садржајем општеобразовних и стручних предмета). CJ1.CO.C.2.2. Користе страни језик у усменој и писаној комуникацији, углавном успешно примењујући разноврсне стратегије планирања излагања и саопштавања, организације текста и самопровере и уз употребу различитих дигиталних алата. CJ1.CO.C.2.3. Претражују, идентификују по релевантности, парафразирају уз помоћ смерница и селективно користе текстуалне, визуелно-текстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје и критички процењују њихов значај и поузданост за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавања проблема и задатака. CJ1.CO.C.2.4. Интерпретирају значења усмене и писане поруке, постављају и проверавају хипотезе и изводе закључке о комуникативној намери у складу са њеним друштвеним, културним, временским и просторним контекстом. CJ1.CO.C.2.5. Успостављају интеркултурну комуникацију у циљу размене информација, ставова и вредности, уз примену вишејезичних ресурса, уважавајући културну условљеност и примењујући углавном адекватне норме језичког и нејезичког понашања. CJ1.CO.C.2.6. Идентификују, анализирају и критички тумаче појаве и процесе у контексту (властите) културе и култура заједница чији језик уче, у оквиру личних интересовања и садржаја општеобразовних и стручних предмета, уз примену традиционалних и савремених видова комуникације. CJ1.CO.C.2.7. Промишљају улогу језика у разноврсним активностима и користе страни језик за проучавање природних и друштвених феномена и за релативно успешно решавање задатака у приватном, јавном, образовном и стручном домену. Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици учествују у разноврсним комуникационим ситуацијама, разумеју усмене, писане и мултимодалне поруке о различитим темама, појавама и догађајима. Користе језик у разноврсним активностима усмене и писане продукције и интеракције (давање и тражење, тј. размена информација о личностима, догађајима, појавама, једноставно исказивање идеја и мишљења) у приватном, јавном и образовном домену уз успостављање ефикасног социјалног контакта. Ученици прихватају разлике које постоје између властите и културе циљног језика и умеју да прилагоде понашање комуникативним конвенцијама. Негују став отворености према култури циљног језика и показују вештине за критичко истраживање и разумевање

	властите културе и културе циљног језика. Ученици учествују у комуникацији на интернету помоћу примерених језичких алата и у раду на заједничким документима који се користе у приватном, јавном и образовном домену. CJ1.CO.C.3.1. Разумеју општи садржај и важније појединости усмених објава, упутстава, налога и инструкција, краћих монолошких излагања, једноставнијих информативних, коментаторских/аргументационих, рекламних медијских прилога и текстова савремене музике различитих жанрова, на друштвено и индивидуално (лично) релевантне теме, у приватном, јавном, образовном и стручном домену, уколико се користи стандардни језик, говори споријим темпом и добром дикцијом. Сажимају општи смисао и класификују важније појединости, интерпретирају садржај и поруку текста. CJ1.CO.C.3.2. Разумеју општи садржај и најважније појединости (укључујући околности комуникативне ситуације, заплет и епилог, хронологију дешавања у једноставнијим цртама, основне узрочно-последичне аспекте, међусобне односе, ставове и мишљења и аргументацију актера) у директној интеракцији двоје или више саговорника или у краћим медијски подржаним аудио и аудио- визуелним формама у којима се исказују ставови и мишљења, прате нит аргументације, уколико се користи стандардни језик, говори разговетно, споријим темпом и добром дикцијом. Интерпретирају главне поруке и преносе сопствене ставове као и ставове саговорника у вези са блиским темама из приватног, јавног, образовног и стручног домена. CJ1.CO.C.3.3. Разумеју општи садржај и појединости стилски и лексички једноставнијих информативних, аргументационих, рекламних, епистоларних, научно- популарних и књижевних текстова на различите конкретне и поједине апстрактне теме у приватном, јавном и образовном домену. Сажимају општи смисао и класификују појединости према значају, интерпретирају садржај и поруку текста у складу са задатим смерницама. CJ1.CO.C.3.4. Разумеју општи садржај и појединости једноставнијих текстова са интернета, пратећи по потреби и линкове који упућују на додатна једноставнија објашњења и нове, релевантне аспекте одабраних елемената текста уз употребу различитих дигиталних алата. Критички процењују релевантност, поузданост, веродостојност извора. CJ1.CO.C.3.5. Причају и излажу, на једноставан и систематичан начин, о догађајима, сопственим искуствима и доживљајима, препричавају туђе, стварне и фикционалне приказе, описују људе, појаве, предмете, чињенице из ужег личног и друштвеног окружења и домена интересовања, уз претходну припрему и евентуалну помоћ визуелне презентације, дајући, уколико је потребно, додатна једноставнија објашњења, информације, примере. CJ1.CO.C.3.6. Комуницирају, уз релативну спонтаност, у једноставној интеракцији са једним саговорником или више саговорника у оквиру дијалога, дебата, дискусија, изражавају и бране сопствено мишљење и ставове, пружајући додатна једноставнија објашњења, аргументацију и коментаре у вези с темама које су им познате и блиске из приватног, јавног и образовног домена. Препознају и поштују културолошке условљености ставова, вредности и идеја уважавајући вредности људског достојанства, једнакости и права. Критички приступају анализи једноставнијих материјала (текстова, аргумената, проблема, догађаја и искустава из области уметности и других предмета, природних и друштвених наука). Износе анализе на организован и кохерентан начин организујући их у логичну целину уз претходну припрему. CJ1.CO.C.3.7. Пишу једноставније текстове о блиским темама из приватног, јавног, образовног и стручног домена, с предлошком или без њега (једноставније есеје, сажетке књига, филмова, описе табела и графикона), изnoseћи, на креативан начин, сопствене утиске, планове, очекивања, личне ставове, мишљења, релевантне информације и објашњења; разрађују, систематизују, интерпретирају садржаје из неколико извора, користећи адекватан регистар и језичка средства у односу на врсту текста који пишу и уз употребу различитих дигиталних алата. Развивају сопствене стваралачке способности и креативност у једноставнијим текстуалним жанровима. CJ1.CO.C.3.8. Пишу једноставније поруке, мејлове, СМС поруке, извештаје, формална и неформална писма, у приватном, јавном, образовном и стручном домену, у којима траже или преносе релевантне информације и мишљења, идеје, осећања, ставове, саопштавају новости, реагују адекватно на ставове и мишљења других, користећи адекватан регистар и језичка средства, уважавајући културне различитости, показујући емпатију и спремност на сарадњу.

	CJ1.CO.C.3.9. Учествоју у комуникацији на интернету (друштвене мреже, форуми итд.) у вези с познатим и блиским темама (дискусије, четови, дебате, коментари), износе своје мишљење и одговарају на мишљења других, уз помоћ доступних језичких алата (електронски преводилац, речник); учествују у једноставнијим колаборативним активностима (рад на заједничким документима попут Wiki, Google docs). CJ1.CO.C.3.10. Преносе с једног језика на други у писаном и усменом облику главну идеју и релевантне детаље из усмених и писаних извора (медијација) у вези с блиским темама из приватног, јавног, образовног и стручног домена, примењујући креативно различите компензационе стратегије. Посредују у неформалној интеракцији двоје или више саговорника уз повремене потешкоће и коришћење компензационих стратегија, углавном адекватно преносећи и тумачећи културно условљене вредности и ставове.
Општи стандарди постигнућа Напредни ниво (кроз области)	Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици исправно изговарају све гласове и гласовне групе поштујући прозодијска правила у складу са говорном ситуацијом, несметано одржавајући комуникацију. Познају и исправно примењују правописна правила уз уважавање фреквентнијих изузетака и разумеју и анализирају основне принципе правописних норми, њихових подударања и одступања у матерњем и циљном језику. Познају и исправно користе већину правила и образаца за грађење граматичких облика променљивих врста речи и творбу лексема, укључујући и важније изузетке од правила и мање фреквентне облике, уз повремене омашке које не ремете успешно и несметано одвијање комуникације како у једноставним и познатим тако и у непредвидивим и мање познатим ситуацијама. Познају и исправно користе и варирају сложеније синтаксичке структуре у циљу постизања кохезије исказа и текста уз повремене омашке које не ремете комуникацију. Разумеју и користе богат и разноврстан вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на познате и мање познате теме из приватног, јавног, образовног и стручног домена, функционално и креативно варирајући формулације уз повремене омашке. Разумеју принципе функционисања језичких система и језичког раслојавања, улоге језика у језичкој заједници, сличности и разлике заједница које користе циљни и матерњи језик. Поседују знања у вези са властитом и културама језика које уче, разумеју, анализирају и критички промишљају појаве, процесе, догађаје и личности из свакодневног, културног, научног и друштвеног савременог контекста, о којима сазнају путем различитих медија и које доводе у везу са савременим друштвом. Ученици поседују специфична знања везана за свакодневни живот, друштво и развој културе (култура) циљног језика; критички разумеју и пореде утицај природних и друштвених појава на процесе у властитој и култури (културама) циљног језика, као и положај земаља и заједница циљног језика у свету и њихову везу са властитом културом и другим културама. CJ1.CO.H.1.1. Исправно изговарају све гласове и гласовне групе поштујући прозодијска правила (акценте, акценатске дужине, интонацију), те несметано одржавају комуникацију. CJ1.CO.H.1.2. Познају и у писаној продукцији исправно примењују правописна правила и разумеју и анализирају принципе правописних норми, њихових подударања и одступања у матерњем језику и у различитим језицима које користе. CJ1.CO.H.1.3. Познају и исправно користе већину правила и образаца за грађење граматичких облика променљивих врста речи и творбу лексема, укључујући и важније изузетке од правила и мање фреквентне облике, уз повремене омашке које не ремете успешно и несметано одвијање комуникације како у једноставним и познатим тако и у непредвидивим и мање познатим ситуацијама. CJ1.CO.H.1.4. Познају и исправно користе сложеније синтаксичке структуре у циљу постизања кохезије исказа и текста уз повремене омашке које не ремете комуникацију, која се успешно и несметано одвија како у једноставним и познатим тако и у непредвидивим и мање познатим ситуацијама. CJ1.CO.H.1.5. Разумеју и користе богат вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног, образовног и стручног домена, функционално и креативно варирајући формулације уз повремене омашке. CJ1.CO.H.1.6. Разумеју принципе функционисања језичких система и језичког раслојавања, улоге језика у језичкој заједници, сличности и разлике заједница које користе циљни и матерњи језик. CJ1.CO.H.1.7. Поседују знања у вези са властитом и културама језика које уче, разумеју, анализирају и критички промишљају појаве и процесе из свакодневне, савремене и културне историје, о којима сазнају усменим, писаним и дигиталним путем, и које доводе у везу са савременим друштвом.

	Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Ученици уочавају, схватају и интерпретирају вербалне и невербалне садржаје сложених порука на страном језику и владају већином језичких елемената у комуникативном чину. Ради остваривања комуникативне намере ефикасно примењују разноврсне стилове, стратегије и средства комуникације, укључујући дигиталне алате. Разумеју појмове, идеје и информације из усмених, писаних и мултимодалних текстова, постављају и ревидирају хипотезе и изводе закључке о њиховом експлицитном и имплицитном значењу. За потребе информисања, забаве, естетског доживљаја и решавања проблема у школском и ваншколском контексту користе страни језик креативно примењујући знања и вештине из матерњег и других језика које користе. Претражују, идентификују по релевантности, парафразирају и селективно користе текстуалне, визуелно-текстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје и критички процењују њихов значај и поузданост. Усвојене концепте и методе рада употребљавају у новим ситуацијама, укључујући и оне у дигиталном окружењу, у циљу решавања задатака и повезивања знања из различитих области у приватном, јавном, образовном и стручном домену. CJ1.CO.H.2.1. Примењују разноврсне и адекватне стилове и стратегије рецепције усмених, писаних и мултимодалних текстова, у складу са текстуалном врстом и комуникативном намером, у приватном, јавном, образовном и стручном домену (у складу са контекстом и садржајем општеобразовних и стручних предмета). CJ1.CO.H.2.2. Користе страни језик у усменој и писаној комуникацији, креативно и адекватно примењујући разноврсне стратегије планирања излагања и саопштавања, организације текста и самопровере и уз употребу различитих дигиталних алата. CJ1.CO.H.2.3. Претражују, идентификују по релевантности, парафразирају и селективно користе текстуалне, визуелно- текстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје и критички процењују њихов значај и поузданост, за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавања проблема и задатака. CJ1.CO.H.2.4. Интерпретирају значења усмене и писане поруке, постављају, проверавају и ревидирају хипотезе и изводе закључке о комуникативној намери, циљу и ефектима, у складу са њеним друштвеним, културним, временским и просторним контекстом. CJ1.CO.H.2.5. Успостављају и одржавају интеркултурну комуникацију у циљу размене информација, ставова и вредности, уз функционалну примену вишејезичних ресурса, уважавајући културну условљеност и примењујући адекватне норме језичког и нејезичког понашања. CJ1.CO.H.2.6. Идентификују, анализирају и критички тумаче појаве и процесе у контексту (властите) културе и култура заједница чији језик уче, у оквиру личних, образовних и професионалних интересовања и друштвено релевантних тема, уз примену традиционалних и савремених видова комуникације. CJ1.CO.H.2.7. Промишљају улогу језика у разноврсним активностима и користе страни језик за проучавање природних и друштвених феномена и углавном успешно решавање задатака у приватном, јавном, образовном и стручном домену. Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици ефикасно учествују у разноврсним комуникационим ситуацијама, разумеју комплексније усмене, писане и мултимодалне поруке о различитим темама, појавама и догађајима. Користе језик у разноврсним активностима усмене и писане продукције и интеракције у приватном, јавном, образовном и стручном домену, уз успостављање ефикасног социјалног контакта. Ученици прихватају разлике које постоје између властите и културе циљног језика и умеју да прилагоде понашање конвенцијама у комуникацији. Негују став отворености према култури циљног језика и показују вештине за критичко и самостално истраживање и разумевање властите културе и културе циљног језика. Ученици самостално учествују у комуникацији на интернету, користе доступне језичке алате и ефикасно учествују у раду на заједничким документима која се користе у приватном, јавном, образовном и стручном домену. CJ1.CO.H.3.1. Разумеју општи садржај и већину појединости усмених објава, упутстава, налога и инструкција, монолошких излагања, информативних, аргументационих, рекламних медијских прилога и текстова савремене музике различитих жанрова, на друштвено и индивидуално (лично) релевантне теме, у приватном, јавном, образовном и стручном домену, уколико се користи претежно стандардни језик или фреквентни и познати варијетет. Сажимају, интерпретирају и парафразирају главне поруке и појединачне делове аудио текста.

	CJ1.CO.H.3.2. Разумеју општи садржај и важније појединости (укључујући околности комуникативне ситуације, заплет и епилог, хронологију дешавања у општим цртама, узрочно-последичне аспекте, међусобне односе, ставове, мишљења и аргументацију актера) у директној интеракцији двоје или више саговорника или у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама у којима се образлажу ставови и мишљења и прате нит аргументације и евентуалних противаргумента, уколико се користи претежно стандардни језик или фреквентни и познати варијетет. Интерпретирају главне поруке и преносе сопствене ставове као и ставове саговорника у вези са темама из приватног, јавног, образовног и стручног домена. CJ1.CO.H.3.3. Разумеју општи садржај и појединости дужих и сложенијих, лексички богатијих и стилски разноврснијих информативних, аргументационих, инструкционих, рекламних, епистоларних, научно-популарних и књижевних текстова различитих жанрова на конкретне и једноставније апстрактне теме, у приватном, јавном, образовном и стручном домену. Сажимају, интерпретирају и парафразирају главну поруку и поједине делове писаног текста. CJ1.CO.H.3.4. Разумеју општи садржај и важније појединости сложенијих текстова са интернета, пратећи по потреби и линкове који упућују на додатна објашњења и нове, релевантне аспекте одабраних елемената текста уз употребу различитих дигиталних алата. Критички процењују релевантност, поузданост и веродостојност извора. CJ1.CO.H.3.5. Извештавају релативно систематично и детаљно о догађајима, сопственим искуствима и доживљајима и препричавају туђе, стварне и фикционалне приказе, описују људе, појаве, предмете, чињенице из ширег личног и друштвеног окружења и домена интересовања, излажу пред публиком на различите теме, уз претходну припрему и уз евентуалну помоћ визуелне презентације, објашњавајући и разрађујући своје идеје и износећи по потреби додатна образложења, информације и примере. CJ1.CO.H.3.6. Комуницирају релативно спонтано, флуентно и коректно у оквиру дијалога, дискусија и дебата с двоје и више учесника, исказују и бране своје мишљење пружајући објашњења, аргументацију и коментаре, излажу ставове и идеје, разматрају различите опције широког спектра тема из приватног, јавног, образовног и стручног домена и изражавају слагање или неслагање са саговорником или медијским и другим приказом теме. Препознају и уважавају културолошке условљености ставова, вредности и идеја уважавајући принципе људског достојанства, једнакости и права. Критички приступају анализи сложенијих материјала (текстова, аргумената, проблема, догађаја и искустава из области уметности, природних и друштвених наука). Изводе анализе на организован и кохерентан начин организујући их у логичну целину. CJ1.CO.H.3.7. Пишу прегледне текстове (есеје, извештаје, фикционалне и нефикционалне приче, описе табела, слика, графикана, сажетке књига, филмова и сл.) о разноврсним темама из приватног, јавног, образовног и стручног домена, износећи на креативан начин релевантне информације и објашњења; приказују, анализирају, систематизују, тумаче, интерпретирају и процењују садржаје из различитих извора, износе сопствено мишљење и аргуменују ставове, користећи одговарајући регистар и језичка средства у складу са врстом текста који пишу уз употребу различитих дигиталних алата. Развијају сопствене стваралачке способности и креативност у различитим текстуалним жанровима. CJ1.CO.H.3.8. Пишу формална и неформална писма и електронску пошту, у приватном, јавном, образовном и стручном домену, у којима успешно преносе и образлажу информације, идеје, осећања, мишљења, ставове и новости, траже информације и мишљење других и реагују на прикладан начин на новости и ставове других користећи адекватан регистар и језичка средства, уважавајући културне различитости, показујући емпатију и спремност на сарадњу. CJ1.CO.H.3.9. Учествују у комуникацији на интернету (друштвене мреже, форуми итд.) износећи своје мишљење и одговарајући на мишљење других у вези са темама које их занимају, успешно повезујући своје објаве са претходним објавама у низу, поштују конвенције овог вида комуникације, препознају и решавају евентуалне неспоразуме и неслагања који се јављају приликом те интеракције, користећи по потреби доступне језичке алате (електронски преводилац, речник); учествују у колаборативним активностима (рад на заједничким документима попут Wiki, Google docs).

	СЈ1.СО.Н.3.10. Преносе с једног језика на други, у усменом и писаном виду, сажето и структурисано, важне информације, мишљења и намере актера и њихову аргументацију, у приватном, јавном, образовном и стручном домену, креативно примењујући различите компензационе стратегије. Посредују у неформалној интеракцији уз адекватно преношење и тумачење различитих културно условљених вредности и ставова.
Образложење за стандарде:	За већину ученика у музичкој школи неопходан је средњи ниво, изузетно за ученике који раде по ИОП1 – основни ниво, и за ученике који раде по ИОП3 – напредни ниво.
Међупредметне компетенције:	Компетенција за целоживотно учење; Комуникација; Рад с подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини; Естетичка компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
- PERSONALITY Present tenses question forms; wh- questions ending with prepositions; verb+ing or infinitive; придеви personality adjectives, adjective antonyms, negative prefixes; разговор на теме о животу младих, усвајање новог вокабулара; увежбавање говорних вештина, писање личног писма или email-a	–разуме и извршава упутства и налоге за различите активности у образовном контексту и у свакодневним (приватним и јавним) комуникативним ситуацијама; –разуме општи садржај и најважније појединости краћих монолошких и дијалошких излагања о познатим и узрасно примереним темама, у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор уз одговарајући број понављања или успоренији темпо говора; –разуме општи смисао информативних прилога (на интернету, радију, телевизији) о познатим или блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор уз одговарајући број понављања; –разуме основне елементе садржаја (актере и њихове међусобне односе, околности радње, заплет и епилог...) у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама (исечци аудиокњига дијалошког	- Teenage dreams and ambitions; vocabulary – personality adjectives - Present tenses – question forms; Present Simple, Present Continuous, Present Perfect - Workbook – present tenses - Listening – gap fill - What are teenagers really like? – reading - Workbook – reading - Grammar – verb + ing or verb + to infinitive - Speaking – showing interest - Writing – a personal email/letter - Focus review	Српски језик и књижевност	Vaughan Jones, Daniel Brayshaw, Sue Kay Focus 2 Student's Book, Pearson 2016 Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 2 Workbook, Pearson 2016

	карактера, радио-драма и других радијских снимака, краћих филмова и серија; видео спотови, прилози са јутјуба итд), у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; –разуме суштину размене информација саговорника који разговарају о блиским и познатим темама, уз евентуална понављања и појашњавања; –разуме основне (суштинске) аргументе, жеље, потребе и мишљења саговорника, уколико су изнета једноставним језичким средствима, умереним темпом говора и уз евентуалну невербалну, паравербалну или визуелну подршку;			
- INVENTION Past Simple, Past Continuous; именице compound adjectives; глаголске конструкције used to+inf, фразални глаголи; разговори на теме из технологије и усвајање новог вокабулара – сложених именица; увежбавање говорних вештина – причање прича; писање неформалног писма или email-a	–разуме најопштији садржај излагања у којима се на узрасно примерен начин тематизују опште друштвена питања; разуме општи смисао и одређене препознатљиве појединости текстова класичне и савремене музике различитих жанрова; –разуме краће текстове о конкретним, блиским темама из свакодневног живота, као и о темама културног, наставног и образовног контекста; –разуме општи садржај и допунске информације из обавештења или упозорења на јавним местима; –разуме једноставније описе догађаја, намера, осећања и интересовања из преписке коју добија (имејлови, поруке, писма); –проналази и издваја релевантне информације из обавештења или проспеката и рекламних материјала; –разуме основну нит аргументације, чак и уколико не разуме све детаље текста; –разуме краће текстове на блиске, познате и обрађиване друштвене теме,	- Vocabulary – technology; compounds, collocations - Grammar - Past Continuous and Past Simple - Grammar - Past Continuous and Past Simple – Workbook - Listening – multiple choice - Reading – Houston, we have a problem - Grammar – used to - Speaking – I can tell a story and be a good listener - Writing – and informal email/letter - Focus review	Рачунарство и информатика Физика	Vaughan Jones, Daniel Brayshaw, Sue Kay Focus 2 Student's Book, Pearson 2016 Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 2 Workbook, Pearson 2016

- THE ARTS Present Perfect (with just, already, yet) и поређење са Past Simple и његовом употребом; усвајање и употреба новог вокабулара на теме уметности и медија; грађења и правилна употреба компаратива и суперлатива придева; писање неформалног писма или email-a	препознаје најважније ауторове ставове и закључке; –разуме једноставне књижевне текстове различитих жанрова (поезија, проза, драма) у којима се појављују учесталије метафоре; открива значење непознатих речи у писаном тексту на основу познатог контекста и језичког предзнања истраживања на одређену тему; –интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве; користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; –попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; –пише белешке, поруке (имејлове, СМС поруке и сл.) да би тражио или пренео релевантне информације користећи стандардне формуле писаног изражавања; –пише текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикана, детаљних упутстава; –резимира прочитани/преслушани текст о блиским, познатим и обрађиваним друштвеним темама користећи једноставна језичка средства; – пише о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; –описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности користећи фреквентне речи и изразе; –пише о властитом искуству описујући своје утиске и осећања, износећи мишљења, планове и очекивања, једноставним језичким средствима; –препознаје и наводи најзначајније личности и догађаје културе земље/ земаља чији језик учи и разуме њихову	- How writers write – vocabulary - Present Perfect with already, just, yet and Past Simple – grammar - Present Perfect with already, just, yet and Past Simple – grammar – workbook - Multiple choice – listening - Film club favourites – reading - Comparative and superlative adjectives - Comparative and superlative adjectives – workbook - Speaking- describing a photo - Writing – an informal email/letter - Focus review	Историја Српски језик и књижевност	Vaughan Jones, Daniel Brayshaw, Sue Kay Focus 2 Student's Book, Pearson 2016 Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 2 Workbook, Pearson 2016

	улогу у светским оквирима; –познаје правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земље/ земаља чији језик учи; –препознаје најчешће стереотипе у вези са културом своје земље и земаља чији језик учи; –разликује основне облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи (у односу на категорије времена, простора и покрета у комуникацији, као нпр. тачност, лични простор, мимика и сл); –препознаје и користи најфреквентније регистре и стилове у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; –истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; –користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/земаља чији језик учи; користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже).			
- LIVING Present Perfect (since and for), Present Continuous, be going to, will+inf (future reference); увежбавање и усвајање новог вокабулара везаних за животни простор и боравиште, увежбавање и правилна употреба фразе са make/do; писање приче	–преноси суштину и најважније појединости поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, једноставнија објашњења и обавештења, писмено и усмено; –у писаном облику резимира на структурисан начин садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; –у усменом облику преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га исказаним или претпостављеним потребама	- Houses and homes – vocabulary - Houses and homes – vocabulary - workbook - Present Perfect with for and since - Present Perfect with for and since – workbook - Listening – multiple choice - Five places to visit before you die – reading	Историја	Vaughan Jones, Daniel Brayshaw, Sue Kay Focus 2 Student's Book, Pearson 2016 Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 2 Workbook, Pearson 2016

	саговорника; –користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.;	- Writing – a story - Focus review		
Кључне речи:	Reading, listening, speaking, writing, grammar			

ДРУГИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА - SCHOOL Употреба нултог и првог кондиционала (Zero/First Conditional), односних заменица и клауза, разговор на теме везане за образовање и разне системе образовања, фразе са глаголом get, усвајање новог вокабулара; увежбавање говорних вештина; писање email-а којим се траже информације	–разуме и извршава упутства и налоге за различите активности у образовном контексту и у свакодневним (приватним и јавним) комуникативним ситуацијама; –разуме општи садржај и најважније појединости краћих монолошких и дијалошких излагања о познатим и узрасно примереним темама, у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор уз одговарајући број понављања или успоренији темпо говора; –разуме општи смисао информативних прилога (на интернету, радију, телевизији) о познатим или блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор уз одговарајући број понављања; –разуме основне елементе садржаја (актере и њихове међусобне односе, околности радње, заплет и епилог...) у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама (исечци аудиокњига дијалошког карактера, радио-драма и других радијских снимака, краћих филмова и серија; видео спотови, прилози са	- Vocabulary – education, phrasal verbs - Grammar – First Conditional - Workbook – First Conditional - Listening – true/false - Reading – The man who moves mountains - Workbook – reading - Grammar – relative clauses - Speaking – giving an opinion, agreeing and disagreeing - Writing – an email/letter of enquiry - Focus review	Српски језик и књижевност Социологија	Vaughan Jones, Daniel Brayshaw, Sue Kay Focus 2 Student's Book, Pearson 2016 Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 2 Workbook, Pearson 2016

	јутјуба итд), у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; –разуме суштину размене информација саговорника који разговарају о блиским и познатим темама, уз евентуална понављања и појашњавања; –разуме основне (суштинске) аргументе, жеље, потребе и мишљења саговорника, уколико су изнета једноставним језичким средствима, умереним темпом говора и уз евентуалну невербалну, паравербалну или визуелну подршку; –разуме најопштији садржај излагања у којима се на узрасно примерен начин тематизују опште друштвена питања; разуме општи смисао и одређене препознатљиве појединости текстова класичне и савремене музике различитих жанрова;			
- WORKING LIFE Употреба другог кондиционала (Second Conditional), правилна употреба модалних глагола за исказивање обавезе и дозволе; колокације, разговори на тему послова и занимања; писање писма/email-а којим се пријављујете за летњи посао	–разуме краће текстове о конкретним, блиским темама из свакодневног живота, као и о темама културног, наставног и образовног контекста; –разуме општи садржај и допунске информације из обавештења или упозорења на јавним местима; –разуме једноставније описе догађаја, намера, осећања и интересовања из преписке коју добија (имејлови, поруке, писма); –проналази и издваја релевантне информације из обавештења или проспеката и рекламних материјала; –разуме основну нит аргументације, чак и уколико не разуме све детаље текста; –разуме краће текстове на блиске, познате и обрађиване друштвене теме, препознаје најважније ауторове ставове и закључке; –разуме једноставне	- Vocabulary – work + prepositions - Grammar – Second Conditional - Workbook – Second Conditional - Listening – multiple choice - Reading – multiple choice - Grammar – Modal verbs for obligation and permission - Speaking – asking for and giving advice - Writing – an email/ a letter of application - Focus review	Српски језик и књижевност Социологија Биологија	Vaughan Jones, Daniel Brayshaw, Sue Kay Focus 2 Student's Book, Pearson 2016 Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 2 Workbook, Pearson 2016

	књижевне текстове различитих жанрова (поезија, проза, драма) у којима се појављују учесталије метафоре; открива значење непознатих речи у писаном тексту на основу познатог контекста и језичког предзнања; –усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; –користи релативно спонтано и самостално циљни језик као језик комуникације у учионици са наставником и са осталим ученицима и ученицама; –описује особе, радњу, место, доживљај или актуелна дешавања у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке и ванјезичке елементе; –саопштава и интерпретира најважније информације садржаја писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; –саопштава и интерпретира најважније информације садржаја кратких емисија, видео записа на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; –износи своје мишљење, изражава и образлаже ставове и реагује на мишљење и ставове других (допадање/недопадање итд.), користећи познате и једноставне језичке елементе; –започиње и учествује у дијалогу и размењује мишљења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; –представља укратко резултате самосталног истраживања на одређену тему; –интерпретира тематски прилагођене			

	песме, рецитације и скечеве; користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;			
- SHOPPING Употреба и грађење пасивних конструкција (Present Simple, Past Simple, Present Perfect Simple); правилна употреба квантификатора; разговор на теме везане за куповину; писање писма/email-а којим се исказује притужба	–попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; –пише белешке, поруке (имејлове, СМС поруке и сл.) да би тражио или пренео релевантне информације користећи стандардне формуле писаног изражавања; –пише текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикана, детаљних упутстава; –резимира прочитани/преслушани текст о блиским, познатим и обрађиваним друштвеним темама користећи једноставна језичка средства; –пише о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; –описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности користећи фреквентне речи и изразе; –пише о властитом искуству описујући своје утиске и осећања, износећи мишљења, планове и очекивања, једноставним језичким средствима –препознаје и наводи најзначајније личности и догађаје културе земље/ земаља чији језик учи и разуме њихову улогу у светским оквирима; –познаје правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земље/ земаља чији језик учи; –препознаје најчешће стереотипе у вези са културом своје земље и земаља чији језик учи; –разликује основне облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији	- Mall of America – vocabulary - Mall of America – vocabulary – word store - The Passive – grammar - The Passive – workbook - True/false – listening - Colours and the consumer – reading - Reading – multiple choice - Colours and the consumer – workbook - Grammar – quantifiers - Grammar – quantifiers – workbook - Speaking – shopping and making complaints - A letter/email of complaint – writing - Focus review	Српски језик и књижевност	Vaughan Jones, Daniel Brayshaw, Sue Kay Focus 2 Student's Book, Pearson 2016 Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 2 Workbook, Pearson 2016

	језик учи (у односу на категорије времена, простора и покрета у комуникацији, као нпр. тачност, лични простор, мимика и сл); –препознаје и користи најфреквентније регистре и стилове у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; –истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; –користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/земаља чији језик учи; користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже).			
- SOCIETY Правилна употреба и грађење Past Perfect Simple Tense, препричаног говора (уз правило о слагању времена), разговор на теме везане за борбу за грађанска права; усвајање новог вокабулара; увежбавање говорних вештина	–преноси суштину и најважније појединости поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, једноставнија објашњења и обавештења, писмено и усмено; –у писаном облику резимира на структурисан начин садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; –у усменом облику преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га исказаним или претпостављеним потребама саговорника; –користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.	- UK crime trends – vocabulary - UK crime trends – workbook - Grammar – Past perfect - Grammar – Past perfect – workbook - Listening – multiple choice - The American Civil Rights Movement – reading - Reported speech -grammar - Reported speech – workbook - A reader’s comment – writing - Focus review	Српски језик и књижевност Социологија	Vaughan Jones, Daniel Brayshaw, Sue Kay Focus 2 Student's Book, Pearson 2016 Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 2 Workbook, Pearson 2016
Кључне речи:	Reading, listening, speaking, writing, grammar			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
- LOOKS Утврђивање и проширивање знања о глаголима стања и активности, правилно грађење и употреба Present Perfect Continuous, употреба фразалних глагола; усвајање новог вокабулара, увежбавање говорних вештина; описивање особе	разуме и извршава упутства и налоге за различите активности у образовном контексту и у свакодневним (приватним и јавним) комуникативним ситуацијама; разуме општи садржај и најважније појединости краћих монологских и дијалогских излагања о познатим и узрасно примереним темама, у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор уз одговарајући број понављања или успоренији темпо говора; разуме општи смисао информативних прилога (на интернету, радију, телевизији) о познатим или блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор уз одговарајући број понављања; разуме основне елементе садржаја (актере и њихове међусобне односе, околности радње, заплет и епилог...) у краћим медијски подржаним аудио и аудиовизуелним формама (исечци аудио-књига дијалогског карактера, радио-драма и других радијских снимака, краћих филмова и серија; видео спотови, прилози са јутјуба итд), у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме;	- Vocabulary – appearance, personality - Grammar – dynamic and state verbs - Workbook – state and activity verbs - Listening – multiple choice - Reading – Teen science - Workbook - Teen science- reading - Grammar – Present Perfect Continuous - Speaking – talking about a photo - Writing – a description of a person - Focus review	Српски језик и књижевност	Daniel Brayshaw, Sue Kay, Vaughan Jones, Focus 3 Student's book, Pearson, 2016 Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 3 Workbook, Pearson 2016
- JUST DO IT! Усвајање и правилна употреба Past Simple и Past Continuous времена као и глаголских шема; усвајање	разуме суштину размене информација саговорника који разговарају о блиским и познатим темама, уз евентуална понављања и појашњавања; разуме основне (суштинске) аргументе, жеље,	- Vocabulary – compound nouns - Workbook – compound nouns - Grammar – narrative tenses - Workbook – narrative tenses	Српски језик и књижевност Биологија	Daniel Brayshaw, Sue Kay, Vaughan Jones, Focus 3 Student's book, Pearson, 2016

новог вокабулара и фраза, увежбавање говорних вештина; писање чланка	потребе и мишљења саговорника, уколико су изнета једноставним језичким средствима, умереним темпом говора и уз евентуалну невербалну, паравербалну или визуелну подршку; разуме најопштији садржај излагања у којима се на узрасно примерен начин тематизују опште друштвена питања; разуме општи смисао и одређене препознатљиве појединости текстова класичне и савремене музике различитих жанрова; разуме краће текстове о конкретним, блиским темама из свакодневног живота, као и о темама културног, наставног и образовног контекста; разуме општи садржај и допунске информације из обавештења или упозорења на јавним местима; разуме једноставније описе догађаја, намера, осећања и интересовања из преписке коју добија (имејлови, поруке, писма); проналази и издваја релевантне информације из обавештења или проспеката и рекламних материјала; разуме основну нит аргументације, чак и уколико не разуме све детаље текста; разуме краће текстове на блиске, познате и обрађиване друштвене теме, препознаје најважније ауторове ставове и закључке; разуме једноставне књижевне текстове различитих жанрова (поезија, проза, драма) у којима се појављују учесталије метафоре; открива значење непознатих речи у писаном тексту на основу познатог контекста и језичког предзнања; усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне	- Listening – sentence completion - Reading – She was born this way - Grammar – verb patterns (inf/ing) - Grammar – verb patterns (to infinitive/-ing) – workbook - Speaking – asking for and giving opinion - Writing – an article - Focus review		Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 3 Workbook, Pearson 2016

	ситуације; користи релативно спонтано и самостално циљни језик као језик комуникације у учионици са наставником и са осталим ученицима и ученицама; описује особе, радњу, место, доживљај или актуелна дешавања у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке и ванјезичке елементе;			
- GOING PLACES Употреба и грађење сложених именица; правилна употреба модалних глагола за нагађање; правилна употреба used to/would, усвајање новог вокабулара и фраза; увежбавање говорних вештина; писање кратке приче	саопштава и интерпретира најважније информације садржаја писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; саопштава и интерпретира најважније информације садржаја кратких емисија, видео записа на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; износи своје мишљење, изражава и образлаже ставове и реагује на мишљење и ставове других (допадање/недопадање итд.), користећи познате и једноставне језичке елементе; започиње и учествује у дијалогу и размењује мишљења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; представља укратко резултате самосталног истраживања на одређену тему; интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве; користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; пише белешке, поруке (имејлове, СМС поруке и сл.) да	- Travelling for a living – vocabulary - Travelling for a living – Workbook - Present and past speculation – grammar - Present and past speculation – workbook - Multiple choice – listening - Globetrotter – reading - Grammar – used to and would - Grammar – used to and would – workbook - Speaking – asking for and giving advice - Writing – a story - Focus review	Српски језик и књижевност	Daniel Brayshaw, Sue Kay, Vaughan Jones, Focus 3 Student's book, Pearson, 2016 Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 3 Workbook, Pearson 2016

	би тражио или пренео релевантне информације користећи стандардне формуле писаног изражавања; пише текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикана, детаљних упутстава; резимира прочитани/преслушани текст о блиским, познатим и обрађиваним друштвеним темама користећи једноставна језичка средства; пише о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности користећи фреквентне речи и изразе; пише о властитом искуству описујући своје утиске и осећања, изnoseћи мишљења, планове и очекивања, једноставним језичким средствима; препознаје и наводи најзначајније личности и догађаје културе земље/ земаља чији језик учи и разуме њихову улогу у светским оквирима			
- EAT UP Употреба временских реченица (за исказивање будућности); правилно грађење и употреба Future Continuous/Future Perfect времена; усвајање новог вокабулара; увежбавање говорних вештина; писање полу-формалног email-a	познаје правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земље/ земаља чији језик учи; препознаје најчешће стереотипе у вези са културом своје земље и земаља чији језик учи; разликује основне облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи (у односу на категорије времена, простора и покрета у комуникацији, као нпр. тачност, лични простор, мимика и сл); препознаје и користи најфреквентније регистре и стилове у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; истражује различите аспекте култура	- Fussy eaters – vocabulary - Fussy eaters – vocabulary – workbook - Future time clauses - Future time clauses – workbook - Listening – multiple matching - UK today – reading - Future Continuous and Future Perfect - Future Continuous and Future Perfect – workbook - Writing – a semi-formal email - Focus review	Српски језик и књижевност	Daniel Brayshaw, Sue Kay, Vaughan Jones, Focus 3 Student’s book, Pearson, 2016 Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 3 Workbook, Pearson 2016

	земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/земаља чији језик учи; користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже). преноси суштину и најважније појединости поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, једноставнија објашњења и обавештења, писмено и усмено; у писаном облику резимира на структурисан начин садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; у усменом облику преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га исказаним или претпостављеним потребама саговорника; користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: 1. преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.			
Кључне речи:	Reading, listening, speaking, writing, grammar			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:			
- ONE WORLD правилно коришћење чланова (Articles); правилна	– разуме и извршава упутства и налоге за различите активности, у приватним и јавним комуникативним ситуацијама, исказане стандарднојезичком	- Vocabulary – Natural world, verb collocation - Grammar – Articles	Социологија Биологија	Daniel Brayshaw, Sue Kay, Vaughan Jones, Focus 3 Student's book, Pearson, 2016

употреба non-defining relative усвајање новог вокабулара и увежбавање говорних вештина; есеј „за" и „против" (писање)	артикулацијом, уз минимално ометање позадинским шумовима; – разуме општи садржај и важније појединости монолошких излагања у вези са друштвено релевантним и узрасно примереним темама, уколико се користи стандардни језик; – разуме општи смисао и најважније појединости информативних прилога из различитих медија о познатим, друштвено и узрасно релевантним темама, у којима се користи стандардни говор; – разуме битне елементе садржаја у краћим аудио и аудио-визуелним формама, у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалошких форми у којима учествује двоје или више говорника, информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандарднојезичких елемената и споријег ритма; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалошких форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандарднојезичких елемената и споријег ритма, уз евентуална понављања и појашњења; разуме садржај и већину тематски повезаних појединости у текстовима савремене музике различитих жанрова, уз поновљена слушања и одговарајућу припрему	- Workbook – articles - Listening – Multiple choice - Reading – Google: five fun facts - Workbook - Google: five fun facts - reading - Grammar – non-defining relative clauses - Speaking – expressing and justifying an opinion - Writing – a for and against essay - Focus review		Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 3 Workbook, Pearson 2016

	– примењује стратегије читања које омогућавају откривање значења непознатих речи; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова у вези с темама везаним за лична интересовања; – разуме општи садржај и најважније појединости аутентичних, адаптираних и неаутентичних дужих текстова у вези с блиским темама; – разуме општи садржај и најважније појединости текстова о мање познатим темама, које спадају у шири спектар интересовања; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова о различитим конкретним и делимично апстрактним темама; – разуме текстове који садрже различита упутства; разуме дуже и сложеније савремене књижевне текстове различитих жанрова, примерене узрасту;			
– GET WELL употреба правила о трећем кондиционалу као и фраза I wish/if only; усвајање новог вокабулара и фраза; увежбавање говорних вештина; писање чланка	– користи самостално циљни језик као језик комуникације; – говори, с лакоћом, о познатим темама и темама које су из домена његовог интересовања на кохерентан начин, примењујући познату лексичку грађу и језичке структуре; – препричава неки догађај или дешавање и износи очекивања у вези са тим; – укратко образлаже и објашњава разлоге догађаја или дешавања; – образлаже своје мишљење и реагује на мишљење других; – излаже пред публиком, на разумљив начин, унапред припремљену презентацију на познате и одабране теме уз помоћ визуелног подстицаја; – током и после презентације разуме питања у вези са темом, одговара на њих и пружа додатна	- Vocabulary – body idioms - Vocabulary – body idioms – workbook - Grammar – Second Conditional / wish / if only - Grammar – Second Conditional / wish / if only – workbook - Listening – Sentence completion - Satellite technology and the environment – reading - Grammar – Third Conditional - Grammar – Third Conditional I– workbook - Speaking – A doctor’s appointment - Writing – an article	Српски језик и књижевност	Daniel Brayshaw, Sue Kay, Vaughan Jones, Focus 3 Student’s book, Pearson, 2016 Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 3 Workbook, Pearson 2016

	објашњења; – учествује у дијалогу и размењује мишљења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; – интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скиचे; користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;	- Focus review		
- IN THE SPOTLIGHT Препричавање исказа, питања и молби/наредби, са слагањем времена; усвајање новог вокабулара; увежбавање говорних вештина; писање рецензије неког догађаја (концерта, изложбе)	– пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, поштујући основна начела организације текста; – пише текстове о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – пише краће прегледе/ сажетке књига, филмова, тв емисија и сл. користећи једноставне изразе; – описује утиске, мишљења, осећања, истиче предности и мане неке појаве или поступка; – пише белешке, поруке (имејлове, смс поруке и сл.), детаљне извештаје у којима тражи или преноси релевантне информације; – пише одговоре у којима тражи и преноси релевантне информације и објашњења користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања износећи личан став и аргументе; – пише текстове према моделу, тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље; пише неформална писма/мејлове/позивнице и сл. користећи се устаљеним изразима за одбијање/прихватање позива, извињења и сл; – познаје основне одлике екосистема и друштвеног система земаља чији језик учи и разуме њихову	- Reality television – vocabulary - Word store - Reality television – vocabulary - Reported speech statements – grammar - Multiple choice – listening - The rise of the vloggers – reading - Reported speech – questions and imperatives - Reported speech – questions and imperatives – workbook - Speaking – asking for permission, polite requests - Writing – a review of an event - Focus review	Српски језик и књижевност	Daniel Brayshaw, Sue Kay, Vaughan Jones, Focus 3 Student's book, Pearson, 2016 Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 3 Workbook, Pearson 2016

	међусобну условљеност; – објашњава на једноставан начин традиционално схваћене одлике властите културе припадницима страних култура; – објашњава, на једноставан начин, традиционално схваћене одлике култура чији језик учи припадницима властите културе; – увиђа и разуме да поступци учесника у свакодневним комуникативним ситуацијама могу да буду протумачени на различите начине; – увиђа и разуме постојање културног плуралитета у својој земљи и земљама чији језик учи; – реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања; – користи фреквентније регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – користи на креативан начин ограничена знања из различитих језика како би успешно остварио комуникативну намеру; – истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/ земаља чији језик учи; користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације;			
– GOOD CITIZENS употреба пасивних конструкција и конструкције have/get	– преноси, на структурисан начин, основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику; – преноси општи садржај из текстуалних извора у којима се износе	– And here is the good news – vocabulary – Word store - And here is the good news – vocabulary – The Passive	Српски језик и књижевност	Daniel Brayshaw, Sue Kay, Vaughan Jones, Focus 3 Student's book, Pearson, 2016

something done; усвајање новог вокабулара; увежбавање говорних вештина; писање есеја у коме се износи лични став и мишљење	различити ставови, у писаном облику; – преноси, у усменом облику, садржај усменог излагања или писаног текста прилагођавајући регистар и стил потребама комуникативне ситуације; посредује у неформалној усменој интеракцији уз уважавање различитих културних вредности и избегавајући двосмислености и нејасноће	- The Passive – workbook - Listening – multiple choice - The Curious Incident Of The Dog In The Night-Time – reading - Have something done – grammar - Have something done – grammar – workbook - Writing – expressing personal opinion - Focus review		Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski Focus 3 Workbook, Pearson 2016
Кључне речи:	Reading, listening, speaking, writing, grammar			

Италијански језик

Одсек	Одсек класичне музике, Одсек за музичку теорију, Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК/ први, други, трећи и четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења италијанског језика јесте да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију и развија сазнајне и интелектуалне способности, као и хуманистичке, моралне и естетске ставове. Стицање знања другог страног језика кроз примену граматичких садржаја у контексту ефикасне комуникације путем богате лексике, културолошких садржаја у функцији учења. Афирмисање вредности хуманистичког образовања и васпитање ученика.		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 70 IV разред – 66	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Ученик користи страни језик у мери која му помаже да разуме садржај усмене поруке и кратке једноставне информације у вези са личним интересовањем и познатим областима и активностима. Учествоје у уобичајеном, свакодневном разговору, чита и проналази жељену информацију у текстовима са темом од непосредног личног интереса. Пише о различитим аспектима из непосредног окружења и ради сопствених потреба. Ученик у свакодневним ситуацијама пише или даје усмена упутства, писмено или усмено размењује информације о уобичајеним општим и блиским темама. Користећи једноставне изразе, фразе и језичке структуре, пише кратке забелешке, поруке и писма, и/или према моделу пише једноставне текстове нпр. описе особа и догађаја из познатих области. Избор одређених наставних облика, метода, поступака и средстава условљен је, пре свега, исходима које треба остварити, а потом и садржајима који ће помоћи да се прописани исходи остваре. Уџбеник који користимо у настави : Nuovissimo progetto 1a/ 1 Nuovissimo progetto 1b/ 1		

	Nuovissimo progetto 2a/ 2 Nuovissimo progetto 2b/ 2		
Испити	Ванредни и разредни и испити по потреби ученика.		
Праћење и вредновање наставе	С обзиром на сложеност предмета Страни језик и области унутар предмета, неопходно је поступно остваривати све стандарде кроз све четири године средњошколског образовања, али поједини стандарди се могу видети и као конкретније повезани са одређеним исходом. Користећи циљани језик као језик комуникације у краћим текстовима. Савремена настава страних језика претпоставља остваривање исхода уз појачану мисаону активност ученика, поштовања и уважавања дидактичких принципа и треба да допринесе развоју стваралачког и истраживачког духа који ће омогућити ученицима да развијају знања, вредности и функционалне вештине које ће моћи да користе у даљем образовању, у професионалном раду и свакодневном животу; формирају вредносне ставове; буду оспособљени за живот у мултикултуралном друштву; овладају општим и међупредметним компетенцијама, релевантним за активно учешће у заједници и целоживотно учењима доминира конкретна, фреквентна и позната лексика.	Облик рада	Фронтална настава, рад у групи, рад у пару и индивидуална настава
		Методе рада	Вербално-текстуалне методе, илустративно-демонстративне методе, амбијентална метода.
Општа предметна компетенција	ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА Ученик влада језичким вештинама и знањима која му омогућавају да на страном језику разуме текстове које слуша или чита у приватном, јавном, образовном или професионалном контексту; комуницира писмено или усмено у формалним и неформалним ситуацијама. Посредујући у усменој или писаној комуникацији, ученик преноси поруке са страног на матерњи (први) језик и обрнуто. Владање страним језиком ученику омогућава стицање знања из различитих области која примењује у свакодневном животу, образовању и раду. Учењем страног језика ученик развија креативност, критичко мишљење, вештине комуникације, самосталност и сарадњу, уважавање различитости култура и културу дијалога. Разумевање говора, разумевање прочитаног текста, усмено изражавање, писмено изражавање, социокултурна компетенција, медијација (преводи на матерњи језик), читање, говор, слушање, интеркултуралност.		
Општи стандарди постигнућа Основни ниво (кроз области)	1. Област језичке вештине – СЛУШАЊЕ 2. СТ.3.1.1. Разуме појединости значајне за разговор или расправу са сложеном аргументацијом у којој се износе лични ставови једног или више са/ говорника, у приватном, образовном, јавном и професионалном контексту. 2. СТ.3.1.2. Разуме презентацију или предавање са сложеном аргументацијом уз помоћ пропратног материјала. 2. СТ.3.1.3. Разуме аутентични аудио и видео запис у коме се износе ставови на теме из друштвеног или професионалног живота. 2. Област језичке вештине – ЧИТАЊЕ 2. СТ.3.2.1. Препознаје тему и схвата садржај разноврсних текстова, примењујући одговарајуће технике/ врсте читања. 2. СТ.3.2.2. Из различитих писаних извора, уз одговарајућу технику читања, долази до потребних информација из области личног интересовања. 2. СТ.3.2.3. Разуме формалну кореспонденцију у вези са струком или личним интересовањима. 2. СТ.3.2.4. Разуме општи смисао и појединости у стручним текстовима на основу сопственог предзнања (нпр. специјализовани чланци, приручници, сложена упутства). 2. СТ.3.2.5. Разуме садржај извештаја и/ или чланка о конкретним или апстрактним темама у коме аутор износи нарочите ставове и гледишта. 2. СТ.3.2.6. Разуме одломке оригиналних књижевних дела и текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа.		

	3. Област језичке вештине – ГОВОР 2. СТ.3.3.1. Активно учествује у формалним и неформалним разговорима/ дискусијама о општим и стручним темама, с једним или више саговорника. 2. СТ.3.3.2. Размењује ставове и мишљења уз изношење детаљних објашњења, аргумената и коментара. 2. СТ.3.3.3. Методично и јасно излаже о разноврсним темама; објашњава своје становиште износећи предности и недостатке различитих тачака гледишта и одговара на питања слушалаца. 2. СТ.3.3.4. Извештава о информацијама из нпр. новинског чланка, документарног програма, дискусија, излагања и вести (препричава, резимира, преводи). 2. СТ.3.3.5. Упоређује ставове и монолошки изражава мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 4. Област језичке вештине – ПИСАЊЕ 2. СТ.3.4.1. Пише неформална писма у којима изражава властиту емотивну реакцију, наглашавајући детаље неког догађаја или искуства и коментаришући туђе ставове. 2. СТ.3.4.2. Пише пословна и друга формална писма различитог садржаја за личне потребе и потребе струке. 2. СТ.3.4.3. Пише дескриптивни или наративни текст о стварним или измишљеним догађајима. 2. СТ.3.4.4. Пише есеје, користећи информације из различитих извора и нуди аргументована решења у вези с одређеним питањима; јасно и детаљно исказује став, осећање, мишљење или реакцију. 2. СТ.3.4.5. Пише извештај/ преводи садржаје и информације из дужих и сложенијих текстова из различитих области које чита или слуша (нпр. препричава, описује, систематизује и сл.). 5. Област – ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ 2. СТ.3.5.1. Разуме и користи разноврстан репертоар речи, израза и идиома, који му омогућавају да се изражава јасно, течно, прецизно и детаљно. 2. СТ.3.5.2. Разуме целокупни репертоар граматичких структура и активно користи све уобичајене граматичке структуре. 2. СТ.3.5.3. Има јасан и природан изговор и интонацију. 2. СТ.3.5.4. Пише јасне, прегледне и разумљиве текстове, доследно примењујући језичка правила, правила организације текста и правописну норму. Разумевање прочитаног текста: Читање или разумевање писаног текста спада у тзв. Визуелне рецептивне језичке вештине. Том приликом читалац прима и обрађује тј. декодира писани текст једног или више аутора и проналази његово значење. Током читања неопходно је узети у обзир одређене факторе који утичу на процес читања, а то су карактеристике читалаца, њихови интереси и мотивација, као и намере, карактеристике текста који се чита, стратегије које читаоци користе, као и захтеви ситуације у којој се чита. На основу намере читаоца разликујемо следеће врсте визуелне рецепције: – читање ради усмеравања; – читање ради информисаности; – читање ради праћења упутстава; – читање ради задовољства. Током читања разликујемо и ниво степена разумевања, тако да читамо да бисмо разумели: – глобалну информацију; – посебну информацију, – потпуну информацију; – скривено значење одређене поруке. Стандарди: 2.СТ.2.5.1. Користи речи и изразе који му омогућавају успешну комуникацију у предвидивим/свакодневним ситуацијама, актуелним догађајима и сл. 2.СТ.2.5.5. Препознаје формални и неформални регистар; познаје правила понашања и разлике у култури, обичајима и веровањима своје земље и земљачији језик учи. 2.СТ.1.1.1. Разуме краће поруке, обавештења и упутства која се саопштавају разговетно и полако. 2.СТ.1.1.2. Схвата смисао краће спонтане интеракције између двоје или више са/говорника у личном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.3. Схвата општи смисао информације или краћих монолошких излагања у образовном и јавном контексту. 2.СТ.1.1.4. Схвата смисао прилагођеног аудио и видео записа у вези с темама из свакодневног живота (стандардни говор, разговетни изговор и спор ритам излагања).

	2.СТ.2.1.1. Разуме суштину и битне појединости порука, упутстава и обавештења о темама из свакодневног живота и делатности. 2.СТ.2.1.2. Разуме суштину и битне појединости разговора или расправе између двоје или више са/говорника у приватном, образовном и јавном контексту. 2.СТ.2.1.3. Разуме суштину и битне појединости монолошког излагања у образовном и јавном контексту уколико је излагање јасно и добро структурирано. 2.СТ.2.1.4. Разуме суштину аутентичног тонског записа (аудио и видео запис) о познатим темама, представљених јасно и стандардним језиком.
	Усмено изражавање Усмено изражавање као продуктивна вештина посматра се са два аспекта, и то у зависности од тога да ли је у функцији монолошког излагања текста, при чему говорник саопштава, обавештава, презентује или држи предавање једној или више особа, или је у функцији интеракције, када се размењују информације између два или више саговорника са одређеним циљем, поштујући принцип сарадње током дијалога. Активности монолошке говорне продукције су: – јавно обраћање саопштења, давање упутстава и информација; – излагање пред публиком јавни говори, предавања, презентације разних производа, репортаже, извештавање и коментари о неким културним догађајима и сл. Ове активности се могу реализовати на различите начине и то: – читањем писаног текста пред публиком; – спонтаним излагањем или излагањем уз помоћ визуелне подршке у виду табела, дијаграма, цртежа и др. – реализацијом увежбане улоге или певањем. Стандарди: 2.СТ.1.3.1. Уме да оствари друштвени контакт (нпр. поздрављање, представљање, захваљивање). 2.СТ.1.3.2. Изражава слагање/ неслагање, предлаже, прихвата или упућује понуду или позив. 2.СТ.1.3.3. Тражи и даје једноставне информације, у приватном, јавном и образовном контексту. 2.СТ.1.3.4. Описује блиско окружење (особе, предмете, места, активности, догађаје). 2.СТ.1.3.7. Излаже једноставне, блиске садржаје у вези са културом и традицијом свог и других народа. 2.СТ.2.3.2. Износи лични став, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре о мишљењима других учесника у разговору. 2.СТ.2.3.3. Размењује, проверава, потврђује информације о познатим темама у формалним ситуацијама (нпр. у установама и на јавним местима). 2.СТ.2.3.4. Описује или препричава стварне или измишљене догађаје, осећања, искуства. 2.СТ.2.3.6. Извештава о догађају, разговору или садржају нпр. књиге, филма и сл. 2.СТ.1.5.1. Користи задовољавајући број фреквентних речи и израза које му омогућавају изражавање основних комуникативних функција у свакодневним ситуацијама.
	2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези с блиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми 2.СТ.1.5.2. Саставља кратке, разумљиве реченице користећи једноставне језичке структуре. 2.СТ.1.5.4. Пише с одговарајућом ортографском тачношћу уобичајене речи које користи у говору. 2.СТ.1.5.5. Примењује основну правописну норму. 2.СТ.2.5.4. Пише прегледан и разумљив текст у коме су правопис, интерпункција и организација углавном добри

Општи стандарди постигнућа Средњи ниво (кроз области)	Средњи ниво: Ученик разуме основне елементе развојног говора у свакодневним ситуацијама и једноставна излагања и презентације из блиских области изговорене стандардним језиком и релативно споро. У тексту, из домена личног интересовања и делатности, у коме преовлађују сложене језичке структуре, ученик разуме општи смисао и допунске информације, користећи различите технике/ врсте читања.
	Средњи ниво Ученик без припреме започиње и води разговор, износи усмено или писмено мишљење о темама из домена личног интересовања, образовања, културе и сл. Користећи разноврсне језичке структуре, шири фонд речи и израза, ученик усмено или писмено извештава, излаже и/или према упутству пише компактни текст поштујући правописну норму и основна правила организације текста.
	Разуме краће текстове (дужине око 120 речи) о конкретним, блиским темама из свакодневног живота, ослањајући се и на претходно стечена знања; – препознаје најчешће врсте текстова на основу њихових карактеристика; – разуме обавештења и упозорења на јавним местима; – разуме општи садржај и основну поруку из краћег информативног текста у циљу глобалног разумевања.
Општи стандарди постигнућа Напредни ниво (кроз области)	Напредни ниво Ученик разуме суштину и детаље опширнијих излагања или разговора у којима се користи стандардни језик, мења ритам, стил и тон разговора, а у вези са садржајима из ширег интересовања ученика. Ученик разуме дуже текстове различитог садржаја (нпр. адаптирана или оригинална прозна књижевна дела, актуелни новински чланци и извештаји); брзину и технику читања подешава према тексту који чита.
	Напредни ниво Ученик са сигурношћу, течно и спонтано, учествује у усменој или писменој комуникацији, говори, извештава, преводи и/ или самостално пише текстове о темама и садржајима из ширег круга интересовања; користећи информације и аргументе из различитих извора, износи ставове и преноси мишљење, размењује, проверава и потврђује информације. Ученик према потреби води формалну или неформалну преписку, доследно примењујући правописну норму, језичка правила и правила организације текста.
	2.СТ.2.2.6. Разуме адаптиране књижевне текстове и прилагођене текстове који се односе на културу и обичаје свог и других народа. 2.СТ.2.5.1. Користи речи и изразе који му омогућавају успешну комуникацију у предвидивим/ свакодневним ситуацијама, актуелним догађајима и сл. 2.СТ.2.5.5. Препознаје формални и неформални регистар; познаје правила понашања и разлике у култури, обичајима и веровањима своје земље и земље чији језик учи. 2.СТ.2.3.7. Излаже садржаје и износи своје мишљење у вези са културом, традицијом и обичајима свог и других народа. 2.СТ.3.2.6. Разуме одломке оригиналних књижевних дела и текстове који се односе на цивилизацијске тековине, културу и обичаје свог и других народа. 2.СТ.1.4.5. Преводи или интерпретира информације из једноставних порука, бележака или образаца.
Образложење за стандарде:	– разуме информације о познатим и блиским садржајима и једноставна упутства у приватном, јавном и образовном контексту; – разуме општи смисао прилагођеног аудио и видео материјала; – разуме суштину исказа (са)говорника који разговарају о блиским темама, уз евентуална понављања и појашњавања; – изводи закључке после слушања текста о познатим темама у вези са врстом текста, бројем саговорника, њиховим међусобним односима и намерама, као и увези са општим садржајем текста; – доводи у везу, ослањајући се на општа знања искуства, непознате елементе поруке, на основу контекста, и памти, репродукује и контекстуализује њене битне елементе.

Међупредметне компетенције:	У настави и учењу страног језика непрекидно се ради на стицању стратешке компетенције, коју чине когнитивне и метакогнитивне стратегије: коришћење раније усвојених знања; дедуктивно/ индуктивно закључивање; употреба контекста. Сваки час је прилика да се развијају и предметне и међупредметне компетенције кроз добро осмишљене активности ученика које погодују трансферу знања, развијају спознајних способности ученика, побољшању њихове радне културе и примени стеченог знања у реалним животним контекстима. Стално развијање способности разумевања говора на страном језику услов је за развој аутономије у употреби страног језика ван учионице и аутономије у учењу тог језика. Опште и међупредметне компетенције као најрелевантније за адекватну припрему ученика за активну партиципацију у друштву и целоживотно учење: 1. Компетенција за целоживотно учење 2. Комуникација 3. Рад с подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Сарадња 7. Одговорно учешће у демократском друштву 8. Одговоран однос према здрављу 9. Одговоран однос према околини 10. Естетичка компетенција 11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
1. BENVENUTI – UNITA INTRODUTTIVA 2. UN NUOVO INIZIO	- Ученик користи страни језик у мери која му помаже да разуме садржај усмене поруке и кратке једноставне информације у вези са личним интересовањем и познатим областима и активностима. Учествоје у уобичајеном, свакодневном разговору, чита и проналази жељену информацију у текстовима са темом од непосредног личног интереса. Пише о различитим аспектима из непосредног окружења и ради сопствених потреба.	Граматички садржаји у контексту ефикасне комуникације, лексика, културолошки садржаји. Слушање и реаговање на налоге и/ или задатке у вези са текстом; Рад у паровима, малим и већим групама (мини дијалози, игра по улогама, симулације итд.); Језичке активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације.	Српски језик Енглески језик	Nuovissimo progetto italiano 1a, T. Marin. Edizione Edilingua 2019.

	- Ученик зна да поздрави и да се представи на италијанском језику - Ученик уме да чита и да броји до 30 - Ученик уме да употреби одређени члан у одговарајућем облику; разликује род и број именица.			
3. TEMPO LIBERO 4. IN CONTATTO	- Ученик зна да каже одакле је и учествује у једноставном дијалогу/уознавање; зна да поздрави и отпоздрави на италијанском језику - Ученик уме да опише физички изглед неке особе као и основне карактерне црте; - Уме да конјугира правилне глаголе у садашњем времену; - Зна које су најпознатије регије и већи градови у Италији.	Граматицки садржаји у контексту ефикасне комуникације, лексика, културолошки садржаји; Слушање и реаговање на налоге и/ или задатке у вези са текстом.	Српски језик Енглески језик	Nuovissimo progetto italiano 1a, T. Marin. Edizione Edilingua 2019
5. BUON FINE SETTIMANA! 6. TEMPO DI VACANZE	- Ученик користи страни језик да разуме суштину текста или да учествује у разговору или дискусији (нпр. школа, забава, спорт); сналази се у не / предвидивим ситуацијама када му је неопходно да користи страни језик и/или да у кратком усменом излагању оствари свој интерес. Пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања; - Ученик уме да говори о својим плановима у будућности; - Уме да говори о временским приликама; - Зна да наведе основне италијанске празнике и њихова обележја; - Схвата културолошке разлике.	Рад у паровима, малим и већим групама (мини дијалози, игра по улогама, симулације итд.); Дебате и дискусије примерене узрасту. Језичке активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; -Кратки састав.	Српски језик Енглески језик	Nuovissimo progetto italiano 1a, T. Marin. Edizione Edilingua 2019
Кључне речи:	Италијански језик, граматицки садржаји у контексту ефикасне комуникације, лексика, културолошки садржаји			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
1. A CENA FUORI 2. AL CINEMA	- Ученик користи страни језик у мери која му помаже да разуме садржај усмене поруке и кратке једноставне информације у вези са личним интересовањем и познатим областима и активностима. Учествоје у уобичајеном, свакодневном разговору, чита и проналази жељену информацију у текстовима са темом од непосредног личног интереса. Пише о различитим аспектима из непосредног окружења и ради сопствених потреба; - Ученик разуме употребу присвојних придева; - Ученик зна да именује чланове породице; - Ученик може да учествује у кратком дијалогу у ресторану, поручивање хране итд;	Граматички садржаји у контексту ефикасне комуникације, лексика, културолошки садржаји; Слушање и реаговање на налоге и/ или задатке у вези са текстом; Рад у паровима, малим и већим групама (мини дијалози, игра по улогама, симулације итд.); Језичке активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације.	Српски језик Енглески језик: Вокабулар, граматичке партије	Nuovissimo progetto italiano 1b, T. Marin. Edizione Edilingua 2019
3. FARE LA SPESA 4. ANDIAMO A FARE SPESE!	- Ученик разуме облике повратних глагола; - Ученик уме да именује одевне предмете; - Ученик може да учествује у дијалогу у продавници користећи фреквентне комуникативне форме; - Ученик уме да именује боје; - Ученик уме да направи безлчни облик глагола и разуме његову употребу у контексту; - Ученик познаје културолошке аспекте земље чији језик учи.	Слушање и реаговање на налоге и/ или задатке у вези са текстом; Рад у паровима, малим и већим групама (мини дијалози, игра по улогама, симулације итд.); Језичке активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације.	Српски језик Енглески језик: Вокабулар, граматичке партије	Nuovissimo progetto italiano 1b, T. Marin. Edizione Edilingua 2019

5. CHE C' E STASERA IN TV 6. A RITMO DI MUSICA	- Ученик уме да изрази своје преференце и именује различите телевизијске садржаје, као и њихове жанрове; - Ученик зна да наведе облике личних заменица у дативу и да их употреби у конкретним примерима; - Ученик уме да гради заповедни начин; - Ученик уме да да смернице на улици; - Ученик познаје културолошке аспекте земље чији језик учи.	Активности (израда панона, презентација, зидних новина, постера за учионицу и сл.); Дебате и дискусије примерене узрасту; Језичке активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; Кратки састав на задату тему.	Српски језик Енглески језик: Вокабулар, граматичке партије	Nuovissimo progetto italiano 1b, T. Marin. Edizione Edilingua 2019
Кључне речи:	Италијански језик, граматички садржаји у контексту ефикасне комуникације, лексика, културолошки садржаји			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
1. ESAMI... NIENTE STRESS! 2. SOLDI E LAVORO	- Ученик разуме комбинацију дативних и акузативних заменица; - Ученик познаје основни вокабулар у вези са различитим факултетима у Италији и познаје у кратким цртама италијански систем образовања; - Ученик уме да се извини, прихвати извињење и изрази изненађење у вези са одређеном ситуацијом; - Ученик познаје културолошке аспекте земље чији језик учи.	Слушање и реаговање на налоге и/ или задатке у вези са текстом; Рад у паровима, малим и већим групама (мини дијалози, игра по улогама, симулације итд.); Језичке активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације.	Српски језик, Енглески језик: Вокабулар, граматичке партије	Nuovissimo progetto italiano 2a, T. Marin. Edizione Edilingua 2019
3. IN VIAGGIO PER L'ITALIA 4. UN PO' DI STORIA	- Ученик познаје грађење простог перфекта и разуме његову употребу; - Ученик уме да направи прилог од датих придева и разуме његову примену;	Грамматички садржаји у контексту ефикасне комуникације, лексика, културолошки садржаји. Слушање и реаговање на налоге и/ или задатке у вези са текстом;	Српски језик, Енглески језик: Вокабулар, граматичке партије	Nuovissimo progetto italiano 2a, T. Marin. Edizione Edilingua 2019

	- Ученик познаје културолошке аспекте земље чији језик учи и основне одлике различитих историјских раздобља; - Ученик разуме облике повратних глагола; - Ученик уме да именује одевне предмете; - Ученик може да учествује у дијалогу у продавници користећи фреквентне комуникативне форме; - Ученик уме да именује боје.	Рад у паровима, малим и већим групама (мини дијалози, игра по улогама, симулације итд.); Језичке активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације.		
5. STARE BENE	- Ученик уме да гради облике конјуктива презента и прошлости и разуме његову употребу у одређеним ситуацијама; - Ученик познаје основне принципе слагања времена; - Ученик уме да говори о спорту и познаје основни вокабулар у вези са тематиком здравља и здравог стила живота; - Ученик познаје културолошке аспекте земље чији језик учи.	Дебате и дискусије примерене узрасту; Језичке активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; Кратки састав на задату тему.	Српски језик, Енглески језик: Вокабулар, граматичке партије	Nuovissimo progetto italiano 2a, T. Marin. Edizione Edilingua 2019
Кључне речи:	Италијански језик, граматички садржаји у контексту ефикасне комуникације, лексика, културолошки садржаји			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
1. “ANDIAMO ALL 'OPERA” 2. “ANDIAMO A VIVERE IN CAPMAGNIA”	- Ученик користи страни језик да разуме суштину текста или да учествује у разговору или дискусији; сналази се у не/ предвидивим ситуацијама када му је неопходно да користи страни језик и /или да у	Језичке активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације.	Српски језик, Енглески језик	Nuovissimo progetto italiano 2b, T. Marin. Edizione Edilingua 2019

	кратком усменом излагању оствари свој интерес. Пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања.			
3. “TEMPO LIBERO E TECNOLOGIA” 4. “L'ARTE ... E DI TUTTI”	- Савладавање језичких вештина и усвајање нових граматичких облика и обогаћивање вокабулара.	Граматички садржаји у контексту ефикасне комуникације, лексика, културолошки садржаји; Слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом; Рад у паровима, малим и већим групама (мини дијалози, игра по улогама, симулације, итд.); Језичке активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације.	Српски језик, Енглески језик	Nuovissimo progetto italiano 26, T. Marin. Edizione Edilingua 2019
5. PAESE CHE VAI, PROBLEMI CHE TROVI 6. CHE BELLO LEGGERE	- Ученик препознаје тему и схвата садржај разноврсних текстова, примењујући одговарајуће технике/ врсте читања. - Ученик користи страни језик да разуме суштину текста или да учествује у разговору или дискусији ; сналази се у не/ предвидивим ситуацијама када му је неопходно да користи страни језик и/ или да у кратком усменом излагању оствари свој интерес. Пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања.	Граматички садржаји у контексту ефикасне комуникације, лексика, културолошки садржаји; Слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом; Рад у паровима, малим и већим групама (мини дијалози, игра по улогама, симулације, итд.); Језичке активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; Дебате и дискусије примерене узрасту; Језичке активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; -Кратки састав на задату тему.	Српски језик, Енглески језик	Nuovissimo progetto italiano 26, T. Marin. Edizione Edilingua 2019
Кључне речи:	Италијански језик, граматички садржаји у контексту ефикасне комуникације, лексика, културолошки садржаји.			

Филозофија

Одсек	Одсек класичне музике, Одсек за музичку теорију, Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	ФИЛОЗОФИЈА/ четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ предмета филозофија је упознавање ученика са историјом филозофских проблема и појмова, развој критичког и креативног мишљења, развој логичких и дијалошких вештина.		
Годишњи фонд часова	64	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Програм предмета се остварује применом монолошких и дијалошких метода, кроз креативни рад на тексту, вођење тематских дебата, писање есеја и кроз све видове интерактивног рада са ученицима.		
Испити	/		
Праћење и вредновање наставе	На сваком часу ученици добијају прилагођене истраживачке задатке који се вреднују, затим вреднује се тумачење филозофског текста, учешће у дебати, писање филозофског есеја.	Облик рада	Фронтални, групни, рад у пару, индивидуални начин рада.
		Методе рада	Монолошко-дијалошка, рад на тексту, дебата, писање есеја.
Општа предметна компетенција	Ученици креативно и критички промишљају важна егзистенцијална питања. Разумеју значај формирања и изражавања сопствених ставова. Позитивно вреднују слободу мишљења као једно од кључних људских права и способности. Поштују различитост ставова и мишљења, износе своја схватања и улазе у процес размене и сучељавања мишљења. Развијају културу говора и изражавања, користећи методе аргументованог мишљења. Увиђају хуманистичку природу филозофских промишљања и уче да је примењују у свакодневном личном и друштвеном контексту.		
Општи стандарди постигнућа Основни ниво (кроз области)	Препознаје и разуме кључне теме, појмове и информације. Решава једноставне проблемске ситуације у познатом контексту. Самостално извршава рутинске радне задатке према стандардизованој процедури. Солидно репродукује и учествује у групном раду.		
Општи стандарди постигнућа Средњи ниво (кроз области)	Познаје суштину учења значајних мислилаца. Уме да поставља битна питања и да уочава проблемске изазове. Заузима ставове на основу сопствених тумачења и аргумената. Показује одговорност за напредак и отворен је за комуникацију.		
Општи стандарди постигнућа Напредни ниво (кроз области)	Самостално и на креативан начин објашњава и критички разматра сложене садржинске целине и чињенице, процењује вредност психолошких, социолошких и филозофских теорија, идеја и ставова. Прати појмовне везе и развој филозофске терминологије. Примењује и отелотворује знање учешћем у дебатама, реторичкој пракси, писањем проблемских текстова и припремом презентација.		
Међупредметне компетенције:	Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима, решавање проблема, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговорни однос према здрављу, одговорни однос према људима, живој и неживој средини, етос, естетске компетенције.		

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
УВОД У ФИЛОЗОФИЈУ Филозофија, мит, филозофске дисциплине и прави	- Разуме и користи главне филозофске појмове, разуме и вреднује значај најважнијих филозофских питања и тема.	Име и појам филозофије, историјско и антрополошко порекло филозофије, филозофска питања, дисциплине и становишта.	Социологија, Верска настава, Ликовна култура.	Филозофска терминологија, Т. Адорно, Увод у филозофију, Е. Финк, Шта је филозофија, Л. Свенсен
АНТИЧКА ФИЛОЗОФИЈА, Космос, архе, идеја, ентелехија, узрочност, врлина, судбина, хедонизам, политика, естетика	- Разуме главне теме и проблеме античке филозофије, схвати постепени развој природнонаучних теорија из филозофије, уочи важност питања о смислу живота човека и о смислу и сврси постојања целине, вреднује етичка питања и теме и повезује их са савременим гледиштима и теоријама.	Пресократовци, софисти, Сократ, Платон и Аристотел, стоицизам и епикурејство.	Социологија, Физика, Верска настава, Ликовна култура, Књижевност.	Историје филозофије, Коплстон, Хегел оригинална дела античких филозофа
МОДЕРНА ФИЛОЗОФИЈА, Емпиризам, рационализам, а приори, а постериори, трансцендентално, ум, воља, бог, слобода, егзистенција, дијалектика	- Разуме проблеме и теорије модерне епохе, схвати проблем супстанције, дијалектички однос између субјекта и објекта, однос свести и света, проблем егзистенције и слободе.	Декарт, Спиноза, Лајбниц, Лок, Кант, Хегел, Кјеркегор, Ниче, Просветитељство, егзистенцијализам.	Књижевност, Верска настава, Социологија, Психологија	Историје модерне филозофије, оригинална дела филозофа.
Кључне речи:	Филозофија, етика, естетика, метафизика, логика, антропологија			

Психологија

Одсек	Одсек класичне музике, Одсек за музичку теорију, Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	ПСИХОЛОГИЈА/ трећи разред		
Циљ учења предмета	Упознавање са основама психичког живота, схватање његове развојности и формирање научног схватања света и односа између личности, културе и уметности; Упознавање са основним врстама психичких процеса, особина и стања, посебно оних који се испољавају у стваралаштву у оквиру уметничких делатности, са њиховим карактеристикама и током развоја, као и основим питањима везаним за личност као целину; Разумевање психолошких основа уметничких делатности; Стицање знања и развијање способности неопходних за педагошку делатност и уопште комуникацију са људима; Упознавање са основним областима и могућностима примене психолошких сазнања, посебно у условима уметничке делатности и у области стваралаштва; Стицање потпунијег увида у ситуације карактеристичне за адолесцентни узраст и доба зрелости и боље разумевање сопственог понашања и понашања других особа, као и тешкоћа на које наилазимо у току живота; Развијање критичког мишљења и стваралачких способности; Упознавање са рационалним методама учења, планирања радних и слободних активности и решавање свакодневних проблема Превентивно деловање на настајање поремећаја у психичком животу и понашању.		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Настава и учење психологије у средњој музичкој школи треба да допринесе развоју критичког мишљења, самосвести и емпатије, као и бољем разумевању себе и других, што ће омогућити ученицима да унапреде своје социјалне, емоционалне и когнитивне компетенције. Циљ наставе психологије је да ученици развију функционална знања и вештине које ће моћи да примене у наставку образовања, професионалном животу, као и у личном и социјалном функционисању. Посебно је важно да ученици разумеју психолошке процесе који стоје у основи музичког извођења, креативности, комуникације и сценског наступа. Савремена настава психологије заснива се на постизању исхода уз појачану мисаону и рефлексивну активност ученика, уважавање дидактичких принципа (пре свега: свесне активности, научности, примерености узрасту и развојном нивоу ученика, поступности, систематичности и очигледности), као и примену савремених облика, метода и средстава наставе, заснованих на актуелним сазнањима педагошке праксе и методике наставе психологије. Примена интерактивних метода, као што су дискусија, анализа студија случаја, симулације, групни рад, драматизација и пројектна настава, омогућава ученицима активну улогу у процесу учења и подстиче развој социјалних вештина, емпатије и тимског духа. Избор наставних метода, облика рада и наставних средстава условљен је, пре свега, прописаним исходима, као и садржајима програма психологије. Препорука је да се настава реализује у специјализованим учионицама опремљеним за извођење интерактивне и мултимедијалне наставе, као и у просторијама које омогућавају слободнију организацију активности (нпр. концертна сала). Посебна пажња посвећује се стварању подстицајне атмосфере у којој се ученици осећају слободно да изразе своје мишљење, емоције и ставове. У складу са принципом интегрисаног приступа, садржаји наставе психологије треба да се повезују са другим наставним предметима, посебно са оним који су део стручног образовања у музичкој школи, како би се подстакло дубље разумевање психолошких аспеката уметничког израза и музичког учења. Стога је препоручени број часова оквиран, а наставник, у складу са планираним исходима и нивоом постигнућа ученика, самостално распоређује наставне садржаје у току школске године.		
Испити	/		

Праћење и вредновање наставе	Праћење и вредновање у настави психологије представљају важан део наставног процеса и имају за циљ да подстакну активно учење, критичко мишљење и развој психолошких компетенција код ученика. Савремени приступ настави психологије не ограничава се само на стандардно, сумативно вредновање – које се спроводи писменим и усменим проверама знања, тестовима и есејима – већ инсистира и на формативном вредновању, као процесу континуираног праћења напредовања ученика током наставе. Формативно вредновање омогућава наставнику да добије увид у степен усвојености појмова и разумевање психолошких садржаја, као и у развој релевантних компетенција као што су самопроцена, емпатија, социјалне вештине и рефлексивно мишљење. Истовремено, ученици добијају повратну информацију о свом учењу, јасноћу у вези са тим шта је успешно савладано, а шта захтева додатни ангажман. Најчешће технике формативног вредновања у настави психологије укључују реализацију практичних задатака (нпр. израда психолошких профила, мапа ума, анализа случајева), вођење индивидуалне мапе напредовања, посматрање и бележење активности током наставе, дискусије, рад у групама, самопроцену и међусобну процену ученика. Посебно место у настави психологије има непосредна комуникација између наставника и ученика, која омогућава боље разумевање потреба и индивидуалних стилова учења. Сумативно вредновање, као завршни облик процене, требало би да се заснива на резултатима формативног праћења и да обухвати укупно ученичко постигнуће током наставног циклуса. Бројчана оцена добија пуно значење само ако је резултат континуираног, објективног и професионалног праћења ученичког напретка и ангажовања. Тако схваћено праћење и вредновање у настави психологије не служи само оцени, већ и као инструмент подршке ученицима у развоју свести о сопственом учењу, преузимању одговорности и мотивацији за даљи напредак, што је у потпуности у складу са циљевима целоживотног учења и савременог образовања.	Облик рада	Фронтални, групни, рад у пару и индивидуални начин рада
		Методе рада	Вербално–текстуалне методе, илустративно–демонстративне методе, амбијентална метода
Општа предметна компетенција	Кроз упознавање са предметом и методама психологије, те овладавање психолошким појмовима и теоријама, ученици изграђују психолошку писменост и тиме остварују потпуније разумевање себе, особа и појава у сопственом окружењу. Захваљујући знањима о базичним психичким функцијама, процесима и особинама, индивидуалним разликама и чиниоцима њиховог развоја, ученици успешно идентификују и анализирају сопствена и туђа ментална стања и понашање, те препознају њихова адекватна испољавања у сусрету са социјалним и физичким окружењем. Ученици знају да идентификују изворе разлика међу групама и културама, разумеју психолошке импликације ових разлика за развој појединаца, међугрупних односа и укупне климе у друштву, као и да негују и промовишу отвореност за различитости и мултикултурне вредности. Развијају капацитет за саморефлексију и негују друштвено ангажован однос према унапређењу личног и психичког благостања и здравља заједнице. Ученици		

	су оспособљени да активно доприносе тимском раду и успешно комуницирају са другим људима у непосредном и дигиталном окружењу. Формирају стратегије за рад са различитим изворима информација, критички разматрају резултате психолошких истраживања и, у границама развојних могућности, самостално формулишу реалистична и етички прихватљива решења за проблеме у науци и свакодневном животу.
Општи стандарди постигнућа Основни ниво (кроз области)	СПК1 Ученици упознају специфичности психологије као науке, укључујући њен предмет изучавања и методе сазнавања, што их оспособљава да разликују научна од псеудонаучних сазнања о психолошким феноменима. Кроз изучавање психичких процеса и особина, као и њиховог типичног развоја и манифестовања у физичком и социјалном окружењу, ученици усвајају основну психолошку терминологију и разумеју носеће концепте и идеје главних теоријских праваца у психологији. ПСИ.СО.О.1.1. Диференцирају научно утемељена (психолошка) знања од псеудонауке и критички разматрају извештаје о психолошким садржајима у ненаучним изворима информација. ПСИ.СО.О.1.2. Препознају примере типичног и нетипичног психичког развоја и функционисања у ситуацијама из свакодневног живота, и уочавају деловање психолошких фактора на процесе и односе у групи и друштву. ПСИ.СО.О.1.3. Разумеју значење основних психолошких појмова и схватају кључне поставке водећих теоријских праваца у психологији. Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Учењем психологије и повезивањем са сазнањима из других предмета и/или живота, ученици развијају психолошку писменост. Кроз учење вођено питањима и задацима ученици овладавају најважнијим психолошким феноменима. Захваљујући учењу о природи и димензијама истраживачких метода ученици схватају како се долази до података и резултата у оквиру психолошких истраживања. ПСИ.СО.О.2.1. Негују научни приступ у извођењу закључака из расположивих информација, уз ослањање на основне принципе индуктивног и дедуктивног резонувања. ПСИ.СО.О.2.2. Познају различите приступе и технике у методологији психолошких истраживања и схватају основне кораке/ принципе у реализацији научних истраживања. Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици унапређују сопствени развој кроз стицање когнитивних и социо–емоционалних компетенција од значаја за будући успех у различитим подручјима личног функционисања и професионалног рада. Развој психолошке писмености омогућава ученицима да препознају ситуације у којима психолошка знања и вештине могу допринети да разумеју карактеристике и генеришу адекватне начине превазилажења проблема у свакодневном животу, укључујући и кризне ситуације. ПСИ.СО.О.3.1. Ослањају се на психолошка знања како би унапредили лични развој, интерперсоналне односе у школском, вршњачком и породичном контексту, али и компетенције важне за лични и професионални развој. ПСИ.СО.О.3.2. Препознају примере ситуација у којима примена психолошких знања доприноси унапређењу функционисања локалне и шире заједнице и спремни су да се лично ангажују.
Општи стандарди постигнућа Средњи ниво (кроз области)	Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици разумеју међусобну повезаност различитих психичких процеса, стања и особина у понашању и личности. Постају свесни значаја који за развој личности и формирање идентитета имају биолошки фактори, друге особе и опште друштвене прилике, разумеју њихове појединачне и удружене ефекте и могу јасно да разграниче свој лични идентитет од идентитета група којима припадају. Ученици постају спремни за активну употребу психолошког речника у представљању и анализи личности и за њу релевантних друштвених феномена, при чему у својим анализама јасно раздвајају и комбинују кључне поставке водећих теоријских праваца у психологији. ПСИ.СО.С.1.1. Разликују лични од социјалног (групног) идентитета и у стању су да уоче и процене значај који су друге особе и догађаји из личне и друштвене историје имале на формирање њиховог идентитета.

	ПСИ.СО.С.1.2. Активно користе психолошки речник у описивању и анализи личности и друштвених појава, уз могућност да у сопственом опису и анализи препознају поставке водећих теоријских приступа у психологији. ПСИ.СО.С.1.3. Уочавају међузависност различитих психичких процеса, особина и стања; знају да објасне на који начин је њихово испољавање условљено биолошким факторима и ширим друштвеним контекстом. Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Кроз анализу психолошких аспеката личних искустава као и друштвених околности, ученици вежбају аналитичке вештине и уче да евалуирају примереност различитих форми понашања актера, узимајући у обзир карактеристике ситуације уз уважавање културолошких специфичности. Учешћем у дискусији, дебати и размени мишљења, ученици формирају и мењају ставове, развијају међусобно уважавање и способност за аргументовано изражавање ставова, критичку анализу текстова из психологије, развијају научну и медијску писменост, оспособљавају се да самостално трагају за научним сазнањима и тумаче истраживачке податке, прате и анализирају едукативне садржаје. ПСИ.СО.С.2.1. Користе психолошка знања у критичкој анализи сопствених искустава и односа, те догађаја и прилика у друштву. ПСИ.СО.С.2.2. Аргументовано износе своја становишта и закључке, те успешно учествују у дебати о психолошким темама са другим особама. ПСИ.СО.С.2.3. Схватају значење основних квантитативних показатеља добијених статистичким анализама и успешно тумаче једноставне графичке приказе резултата психолошких истраживања. Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Препознају манифестације развојних и неразвојних криза у животима појединаца и друштву, идентификују расположиве ресурсе у њиховом решавању. Ученици су у стању не само да унапређују сопствено ментално здравље и квалитет свакодневног живота, него и да активно заступају вредности које промовишу психичко благостање других људи и добробити заједнице у целини, те да у том светлу евалуирају туђе поступке. Усвојени научни стил мишљења и интердисциплинарни приступ феноменима ученици примењују у решавању разноврсних психолошких проблема, али и у трагању за одговорима на питања од општег друштвеног значаја и из других наука, које потом умеју да сагледају и из перспективе усвојених психолошких знања. ПСИ.СО.С.3.1. Препознају манифестације развојних и неразвојних криза у животима појединаца и друштва и идентификују расположиве ресурсе за њихово разрешавање. ПСИ.СО.С.3.2. Препознају и подржавају манифестације и акције које промовишу унапређење менталног здравља појединаца и заједнице у целини. ПСИ.СО.С.3.3. Користе научни и интердисциплинарни приступ у разматрању психолошких феномена, као и питања из других наука и од ширег друштвеног значаја.
Општи стандарди постигнућа Напредни ниво (кроз области)	Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Знање о одликама психичког функционисања омогућава ученицима осетљивије разумевање психичког стања појединца, али и менталног здравља друштва у целини. Ученици освешћују значај менталне хигијене и могу самостално да предложи и нађу начине да сачувају или унапреде психичко здравље. Захваљујући знањима о индивидуалним разликама и њиховом значају за развој и функционисање појединца у различитим контекстима, ученици развијају склоност ка утврђивању и анализи узрока сопственог и туђег понашања и предвиђају његове будуће манифестације. Повезујући психолошка знања о човеку са знањима из других дисциплина, ученици јасније позиционирају улогу и доприносе психологије у ширем систему научних знања, уметности и култури. ПСИ.СО.Н.1.1. Анализирају и предвиђају сопствено и туђе поступање ослањајући се на знања о улози индивидуалних разлика у психичким функцијама и особинама, вредностима, ставовима и интересовањима у процесу обликовању понашања. ПСИ.СО.Н.1.2. Одређују позицију психолошких знања у контексту ширих научних знања и STEM приступа.

	Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Проблемско учење обезбеђује већу применљивост знања у решавању проблема из домена психологије, као и свакодневног и јавног живота. Ослањајући се на знања о методологији, ученици критички анализирају резултате емпијских студија, интерпретирају их уважавајући карактеристике контекста и формулишу основне елементе истраживања једноставних феномена. Способни су да процењују релевантност и поузданост различитих извора научних сазнања. Ученици су у стању да сагледају употребну вредност стечених знања у различитим областима и контекстима. ПСИ.СО.Н.2.1. Анализирају информације прикупљене из различитих научних и популарних извора у сазнавању о психолошким феноменима и питањима, знају да процене њихов значај и примереност метода које су употребљене у њиховом генерисању. ПСИ.СО.Н.2.2. Примењују психолошка знања и методологију у анализи садржаја из других научних области, уметности и културе.
	Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Захваљујући стеченим знањима и вештинама ученици знају да тумаче расположиве налазе истраживања, али и да спроведу једноставнија емпијска испитивања психолошких феномена за које су заинтересовани. Удружено са знањима из других друштвено-хуманистичких дисциплина, знања из психологије помажу ученицима да сагледају сложеност социјалних процеса и препознају специфичности различитих друштвених заједница, развијајући друштвени активизам, толеранцију и одговорност. ПСИ.СО.Н.3.1. Учествоју у спровођењу једноставнијих емпијских истраживања психолошких феномена и упознају своје шире окружење са њиховим резултатима. ПСИ.СО.Н.3.2. Учествоју у креирању и реализацији активности усмерених на подржавање менталног здравља и права вулнерабилних појединаца и заједница.
Образложење за стандарде:	За већину ученика у музичкој школи неопходан је средњи ниво, изузетно за ученике који раде по ИОП1 – основни ниво, и за ученике који раде по ИОП3 – напредни ниво.
Међупредметне компетенције:	Компетенција за целоживотно учење; Комуникација; Рад с подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини; Естетичка компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:			
ПСИХОЛОГИЈА КАО НАУКА И ПРАКСА Предмет и дисциплине психологије. Психологија и друге науке, уметност и култура.	- правилно користи основне појмове који се односе на сазнајне, емоционалне и мотивационе аспекте личности; - прави везу између психологије као науке и других наука, уметности и културе;	Упознавање ученика са планом и програмом. Предмет и задаци психологије. Методе и технике психолошких истраживања. Предмет, задаци и методологија.	Српски језик и књижевност , I разред: Природа и смисао књижевности (увођење ученика у свет уметничког	Сулејман Хрњица, Владислав Панић, Ксенија Радош, Ирена Крешић Психологија за II и III разред средњих уметничких школа, Завод за уџбенике, 2007.

Методе и технике психолошких истраживања.	- препозна различите области примене психолошких сазнања као и животне.	Органски основи и социјални чиниоци психичког живота. Развој психичког живота.	дела). Обрада појмова: уметност, уметничко дело, уметник и стваралац (читалац, гледалац, слушацац); књижевност и друге уметности); Књижевност, проучавање и подела књижевности (Софокле „Краљ Едип”, књижевноуметничка анализа драме); IV разред: Лектира (Достојевски, анализа лика); Филозофија, IV разред: Одређење филозофије (однос филозофије према миту, религији, науци, уметности) Античка филозофија (Платон, Аристотел – однос душе и тела) Филозофија новог доба (Декат, Спиноза – објашњење душевних збивања) Социологија, II разред Структура и организација друштва (друштвене групе, породица..)	

			Промене и развој друштва (друштвени развој и његови чиниоци) Култура и друштво (култура и личност) Физика, I разред Фреквенција звука Звучни извори Звучни таласи Емисија таласа са звучних извора Физичка и физиолошка својства звука Основи акустике, II разред Физичка и физиолошка акустика Социологија, II разред Култура и друштво (култура и личност)	
ЛИЧНОСТ КАО ЈЕДИНСТВО ПСИХОЛОШКИХ ПРОЦЕСА, ОСОБИНА И СТАЊА Личност Појам и структура, темперамент, идентитет. Теорије личности. Особине, процеси и стања Сазнајни аспект: пажња, опажање, учење, памћење и заборављање, мишљење, интелигенција.	- на датом примеру психолошког истраживања одреди које су методе и технике коришћене; - разликује научни од лаичког приступа; - психолошким питањима и критички се односи према текстовима и псеудотестовима у медијима; - психички живот особе посматра као целину међусобно повезаних процеса, особина и стања чији се развој одвија током целог живота и као јединство психичког и телесног функционисања;	Органски основи и социјални чиниоци психичког живота. Осећаји и опажаји – појам и врсте. Принципи опажања-груписање дражи; психолошки и социјални чиниоци опажања. Пажња-чиниоци и особине пажње. Социјална перцепција. Опажање и пажња. Појам, врсте и облици учења. Трансфер учења. Памћење и заборављање. Психолошки услови успешног учења. Учење, памћење и заборављање. Појам и карактеристике мишљења. Врсте мишљења.	Социологија, II разред Структура и организација друштва (друштвене групе, брак и породица, демократија и механизми власти) Промене и развој друштва (друштвени развој и његови чиниоци) Култура и друштво (обичаји и морал, култура и личност)	Сулејман Хрњица, Владислав Панић, Ксенија Радош, Ирена Крешић Психологија за II и III разред средњих уметничких школа, Завод за уџбенике, 2007.

Емоционални аспект: осећања. Мотивациони аспект: мотиви, вредности, ставови и интересовања. Измењена стања свести. Развој Органске основе психичког живота. Чиниоци развоја: наслеђе, лична активност и друштвени чиниоци. Развој сазнајног, емоционалног и мотивационог аспекта личности. Карактеристике адолесцентског периода у развоју личности. Ментално здравље Појам и значај. Фрустрације и конфликти. Одбрамбени механизми. Стрес и механизми превладавања. Ментални поремећаји – појам, узроци, врсте и облици помоћи. Психолошки проблеми адолесцената. Превенција.	- аргументовано дискутује о утицају наслеђа, средине и личне активности на развој личности; - опише контекст настанка најважнијих теорија личности, њихове основне карактеристике, представнике и утицај; - користећи стечена психолошка сазнања препознаје емоције и мотиве сопственог понашања, понашања других и ликова из књижевности и филмова; - у учењу и вежбању користи стратегије и технике успешног учења и памћења.	Појам и врсте способности. Природа и структура интелектуалних способности – мерење. Мишљење и способности. Појам емоција и емоционалног реаговања. Развој и изражавање емоција. Емоције. Појам мотива – мотивациони циклус. Врсте мотива и њихова хијерархија. Мотиви и мотивација. Емоције; мотиви и мотивација. Појам и структура личности. Развој личности, биолошки и социјални чиниоци. Раздобља у развоју појединца – психолошке карактеристике појединих раздобља. Динамика личности – узроци понашања; конфликти и фрустрације; механизми одбране. Опште теорије личности. Поремећаји психичког живота и понашања – појам нормалности и проблеми прилагођавања. Врсте поремећаја психичког живота.	Српски језик и књижевност, IV разред Лектира (Достојевски, анализа лика) Грађанско васпитање, I разред: комуникација у групи; -дноси у групи	
ОСОБА У СОЦИЈАЛНОЈ ИНТЕРАКЦИЈИ Социјализација Појам, функција и фактори. Облици и врсте социјалног учења. Социјалне вештине.	- препозна узроке фрустрација и унутрашњих конфликта, исказе преференцију ка њиховом конструктивном решавању и на примерима препозна механизме одбране; - разликује основне врсте менталних поремећаја и описује	Психолошке основе рада у групи. Личност као организација психичког живота. Појам стваралаштва: стваралаштво у разним областима уметности.	Грађанско васпитање, I разред: Ја, ми и други Комуникација у групи Физичко васпитање, II разред Спортске игре	Сулејман Хрњица, Владислав Панић, Ксенија Радош, Ирена Крешић Психологија за II и III разред средњих уметничких школа, Завод за уџбенике, 2007.

Социјални живот адолесцента. Просоцијално и асоцијално понашање. Комуникација Вербална и невербална комуникација. Услови успешне комуникације. Социјална перцепција и грешке у опажању особа. Интерперсонални конфликти и њихово решавање. Емпатија. Асертивност. Друштвене групе	карактеристике најчешћих менталних поремећаја адолесцената; - у комуникацији узима у обзир могућност грешака при опажању других људи и тиме предупредује могуће конфликте; - наведе примере просоцијалног, асертивног понашања и алтруизма из свог искуства и понашања других људи; - препозна и критички разматра примере предрасуда, стереотипа, дискриминације и конформизма; - наведе примере и карактеристике различитих група, групних односа и типова руковођења, примењује правила сарадње у тимском раду поштујући различитост чланова; - препозна и критички разматра примере употребе и злоупотребе психологије у медијима, политици, маркетингу и на друштвеним мрежама.		IV разред Тестови физичких способности	
ПСИХОЛОГИЈА МУЗИКЕ Стваралачка личност Карактеристике стваралачке личности – способности, особине личности и мотивација. Музичке способности, развој, структура и мерење. Музичко извођење – вежбање, читање с листа, трема. Стваралачко мишљење	- примењује знања из опште психологије опажање на област опажања музике; - наведе структуру музичке способности и препозна различите приступе у њеном мерењу; - аргументовано дискутује о улози генетских и срединских фактора у развоју музичких способности; - наведе фазе стваралачког мишљења и поткрепи их примерима; - разликује продуктивне и непродуктивне начине	Уметност и психологија; гране психологије у уметности; примена психолошких сазнања у уметности. Емоционална, сазнајна, естетска и етичка компонента уметничког дела. Интелигенција и стваралаштво - појам, дистрибуција и врсте стваралаштва. Развој стваралачких способности код деце. Обдареност – појам, идентификација. Стваралаштво и уметност у науци. Процес уметничке комуникације. Уметност као облик комуникације. Стваралаштво и уметност у науци. Основни проблеми и приступи у психолошком истраживању музике.	Српски језик и књижевност, I разред Природа и смисао књижевности (увођење ученика у свет уметничког дела). Обрада појмова: уметност, уметничко дело, уметник и стваралац (читалац, гледалац, слушалац). Уметничке вредности и значај књижевности ,улога	Сулејман Хрњица, Владислав Панић, Ксенија Радош, Ирена Крешић Психологија за II и III разред средњих уметничких школа, Завод за учбенике, 2007.

Појам, критеријуми стваралаштва и фазе стваралачког мишљења. Опажање музике и реаговање на музику. Комуникација у уметности. Уметник и публика. Музикотерапија. Психологија уметничке игре	превладавања страха од јавног наступа; - опише утицај музике на људе и сложеност комуникације између уметника и публике; - у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; - прихвати улогу испитаника у психолошким истраживањима искључиво на бази добровољности, информисаности о сврси и процедурама истраживања и гаранције да добијени подаци неће бити злоупотребљени.	Психоакустичке и физиолошке основе музике. Музика као предмет психолошког истраживања. Законитости у опажању појединих музичких компоненти; мелодија, ритам, хармонија. Опажање музичког дела и реаговање на музику; емоционално реаговање; преференција, музички укус. Опажање музике. Видови музичког извођења - читање с листа, експертско извођење. Тензија у музичком извођењу - извори, ефекти, контрола. Музичко извођење. Природа и структура музичких способности. Психолошка процена музичких способности - конвергенција музичког и психолошког приступа. Музичке способности. Видови, ток, темпо и детерминанте музичког развоја. Музички и психолошки чиниоци успешности у учењу музике; личност музичара. Музички развој и успешност у учењу музике. Појам, структура и динамика игре. Доживљај тела - „Схема” тела и естетски обликован покрет. Основни проблеми уметничке игре, садржај игре и покрет. Психолошки процеси уметничке креације; емпатија, имитација. Мотивација играча. Процена играчког потенцијала – диспозиције за игру. Говор игре – комуникација путем игре.	књижевне уметности у друштву); Књижевност, проучавање и подела књижевности (Софокле „Краљ Едип”, књижевноуметничка анализа драме) IV разред: Проучавање књижевног дела (уметник и уметничко дело, стварање књижевноуметничког дела, јединство садржине и форме); Социологија, II разред Култура и друштво (мит и митологија, обичаји и морал, уметност, култура и личност) Промене и развој друштва (друштвени развој и његови чиниоци) Филозофија, IV разред Одређење филозофије (однос филозофије према миту, религији, науци и уметности)	

		Психолошки процеси играчке креације, мотивација играча, диспозиције за игру и говор игре.	Филозофија новог доба (Хегел, однос естетско – етичко) Античка филозофија (Платон, однос према уметнику). Социологија, II разред: Природа, човек и друштво (друштвена средина) Структура и организација друштва (друштвене групе) Промене и развој друштва (друштвени развој и његови чиниоци) Култура и друштво (култура и личност) Солфеђо, основна школа I, II, III.. разред Опажање, интонирање, диктати (опажање појединачних тонова и групе тонова, опажање висине тонова, гласности, опажање ритма, хармоније) Ритам 16 Теорија музике Основи акустике, II разред: физиолошка акустика (грађа и особине чула	

			слуха, јачина, висина, боја и динамика звука, мелодија и ритам)	
Кључне речи:	Општа психологија, личност, социјална психологија, психологија уметности, психологија музике, психологија уметничке игре			

Социологија

Одсек	Одсек класичне музике, Одсек за музичку теорију, Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	СОЦИОЛОГИЈА/ други разред		
Циљ учења предмета	Да ученици разумеју специфичности социолошког приступа друштву, друштвене структуре, друштвених промена као и основне облике друштвеног живота, појава и проблема у савременом друштву. Формирање аутономног вредносног система захваљујући разумевању појмова попут вредности, норме, социјализација. Упознавање са техникама истраживачког и пројектног рада, тимског. Оспособљавање ученика да самостално проналазе одговарајуће информације.		
Годишњи фонд часова	35	Недељни фонд часова	1
Начин остваривања програма предмета	Предавања, дискусије, радионице, рад у групи, дебате		
Испити	/		
Праћење и вредновање наставе	Усмена провера постигнућа; писмена провера постигнућа; практичан рад; оцењивање активности ученика и резултата његовог рада, у које спадају: учешће у дебати и дискусији, писање есеја, учешће у групном раду, рад на пројектима	Облик рада	индивидуални, фронтални, групни, рад у паровима, рад у мањим групама
		Методе рада	Монолошка, дијалошка
Општа предметна компетенција	Учењем социологије ученици овладавају специфичним социолошким знањима, развијају социолошку писменост и стичу применљива знања о друштвеним појавама, структури и развоју, као и противуречностима савременог друштва, развијајући компетенције потребне за наставак школовања, професионални развој и свакодневни живот. Ученици су у стању да разликују и преиспитују савремене друштвене феномене, интерпретирају њихове узроке и последице, примењују основна сазнања о структури и функцијама економског, културног, политичког, нормативног, репродуктивног и еколошког аспекта друштва, друштвеним групама, организацијама и институцијама на којима се заснивају. Учествују у креирању, планирању и извођењу једноставних социолошких истраживања. Развијају смисао за критичко и конструктивно промишљање и вредновање друштвених појава, као и начин аргументовања мишљења потребан за живот и партиципацију у демократски уређеном мултикултуралном друштву. Ученици примењују стечена знања и вештине у унапређењу развоја друштва у којем живе, подржавањем и усвајањем универзалних вредности хуманизма, толеранције, солидарности и социјалне правде кроз		

	одговорни друштвени активизам. Изучавањем социологије самовреднују своју улогу и откривају потребу за личним друштвеним ангажманом у решавању друштвених проблема. Оспособљени су за улогу активног и одговорног грађанина у демократском и хуманом друштву.
Општи стандарди постигнућа	Ученици објашњавају и повезују основне социолошке појмове и разликују елементе друштвене структуре. Разумеју начине међусобне повезаности појединца, културе и друштва. Разликују друштвене промене и друштвени развој, разумеју како се генеришу друштвене неједнакости и имају критички однос према њима. Наводе основна сазнања о структури и функцијама различитих аспеката друштва и служе се њима у интерпретацији савремених друштвених феномена. Разумеју како функционишу савремена друштва. Ученици увиђају важност и предности научног приступа у објашњењу друштвених појава у односу на здраворазумска и идеолошка поимања. Познају основне истраживачке методе и технике којима се служи социологија, умеју да интерпретирају налазе једноставних социолошких истраживања. Спремни су да своје разумевање друштвених феномена заснивају на релевантним изворима података. Селектују податке по релевантности и критички преиспитују изворе информација. Ученици правилно и активно користе основне социолошке појмове и способни су да их адекватно употребљавају приликом изношења својих ставова у свакодневним животним ситуацијама и комуникацији унутар друштвених установа и организација. Познају своје грађанске улоге и одговорности и, као активни грађани, одговорно учествују у животу заједнице, бирају здраве животне стилове, подржавају друштвени активизам и промовисање универзалних људских вредности (правде, солидарности, толеранције, општег добра и јавног интереса).
Основни ниво (кроз области)	Објашњавају основне социолошке појмове и познају различите, класичне и савремене, социолошке приступе друштву и друштвеним појавама. СОЦ.СО.О.1.2. Именују различите теоријско методолошке приступе у социологији и основне социолошке методе и поступке који се користе у социолошким истраживањима савремених друштвених појава и знају њихове основне карактеристике. СОЦ.СО.О.1.3 Издвајају и описују саставне елементе друштвене структуре и друштвеног система. СОЦ.СО.О.1.4. Разликују друштвене промене, развој и друштвене неједнакости; идентификују и описују друштвене предрасуде и стереотипе, разне видове дискриминација и девијантности. СОЦ.СО.О.1.5. Описују одлике и разлике економског, културног, демографског, политичког, правног, урбаног, репродуктивног и еколошког аспекта друштвеног живота. СОЦ.СО.О.2.1. Разумеју предности научног приступа у објашњењу друштвених појава у односу на здраворазумско и идеолошко поимање друштва. СОЦ.СО.О.2.2. Познају и разумеју елементе који доприносе јачању друштвене солидарности и изградњи хуманијих односа у заједници којој припадају. СОЦ.СО.О.2.3. На основу резултата различитих социолошких истраживања, креирају сопствено мишљење о савременом друштву, друштвеном положају и улози појединца у структури локалне заједнице. СОЦ.СО.О.3.1. Препознају приоритетне друштвене проблеме у пракси. СОЦ.СО.О.3.2. Способни су да разазнају основне идеологије, препознају присутност политичких манипулација, неједнакости и разне облике дискриминације у свом окружењу као и елементарне видове медијске пристрасности. СОЦ.СО.О.3.3. Развијају и афирмишу дух толеранције и солидарности према социјално вунерабилним друштвеним групама и појединцима, чиме промовишу социјалну укљученост; СОЦ.СО.О.3.4. Подржавају друштвени активизам и промовисање универзалних људских вредности. Средњи ниво Специфична предметна компетенција 1 (СПК1)
Општи стандарди постигнућа Средњи ниво	Ученици разумеју значења социолошких појмова и особености класичних и савремених социолошких приступа; повезују садржаје других наставних предмета са садржајима социологије у разумевању и тумачењу друштвених појава и процеса. Разликују особености економског, културног, политичког и осталих аспекта друштвеног живота у савременој Србији са другим друштвима и упоређују основне карактеристике друштва у ком

(кроз области)	живе са карактеристикама других друштава кроз историју. Разликују обележја савремених друштвених процеса и промена и идентификују њихове узроке и последице. Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Ученици су у стању да изведу научна објашњења и закључке на основу анализе и интерпретације података прикупљених једноставнијим истраживањима; умеју да идентификују различите друштвене појаве као предмет истраживања, постављају хипотезе, бирају и примењују одговарајући истраживачки метод; трагају за изворима података, процењују њихову релевантност и поузданост, интерпретирају налазе узимајући у обзир карактеристике друштвеног контекста; користе медије као извор података и спроводе анализу медијског садржаја. Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици разумеју савремене друштвене процесе и активно перципирају важност друштвене структуре и стратификације у контексту објашњења носећих проблема савременог друштва. У стању су да објасне обележја и повезаност главних савремених друштвених токова, утицај религије, науке, идеологије, нових дигиталних технологија и медија на свакодневни живот. На афирмативан начин изражавају како свој лични, тако и колективне идентитете, поштују другачије културе, религије и традиције и, препознајући могућу маргинализацију или дискриминацију своје или других друштвених група, активно изражавају солидарност са њима учествујући у хуманитарни ОЦ.СО.С.1.1. Разумеју карактеристике и пореде различите класичне и савремене, социолошке приступе друштву и друштвеним појавама, идентификују и пореде различита друштва, у прошлости и садашњости. СОЦ.СО.С.1.2. Дају примере друштвене структуре, друштвеног развоја, друштвених промена и друштвених неједнакости у савременим друштвима. СОЦ.СО.С.1.3. Уочавају и објашњавају узроке и последице друштвених појава, промена и процеса. СОЦ.СО.С.1.4. Анализирају и доводе у међусобну везу друштвене феномене у оквиру економског, културног, демографског, политичког, правног, урбаног и еколошког аспекта друштвеног живота у савременој Србији. СОЦ.СО.С.1.5. У разумевању и тумачењу друштвених појава и процеса повезују знања из социологије са знањима других наставних предмета о савременим друштвима. СОЦ.СО.С.1.6. Објашњавају улогу и проблеме младих у савременом умреженом друштву. СОЦ.СО.С.2.1. Анализирају друштвене проблеме и формулишу релевантна научна питања. СОЦ.СО.С.2.2. Користе различите изворе података у вези са предметом истраживања, претражују научну литературу и медијске изворе, селектују податке по релевантности. СОЦ.СО.С.2.3. Осмишљавају нацрт једноставнијег социолошког истраживања друштвених појава које их окружују; СОЦ.СО.С.2.4. Формулишу и образлажу циљ и задатке истраживања, постављају хипотезе, бирају одговарајући узорак и методе истраживања. СОЦ.СО.С.2.5. Заузимају критички став према ваљаности и поузданости информација о савременим друштвеним појавама које су доступне у дигиталном и писаном облику и способни су да се заштите од дигиталног насиља. СОЦ.СО.С.3.1. Користе резултате актуелних социолошких истраживања у аргументацији својих ставова о положају и улози друштвених актера у савременом друштву, спремни су да активно учествују у политичком животу локалне заједнице. СОЦ.СО.С.3.2. Активно промовишу породичне и друштвене вредности и учествујући у разним хуманитарним активностима, изражавају солидарност са маргинализованим или дискриминисаним друштвеним групама. СОЦ.СО.С.3.3. Високо вреднују етичке и естетске вредности и препознајући кич и шунд у контексту савременог потрошачког друштва, предлажу начине побољшања културног живота локалне и шире друштвене заједнице. СОЦ.СО.С.3.4. Описују и критички разматрају ефикасност различитих механизма борбе за остваривање и заштиту људских права и других демократских вредности.м активностима и културним манифестацијама.

Општи стандарди постигнућа Напредни ниво (кроз области)	Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици разумеју динамику настанка и развоја, као и узрока и последица друштвених промена и у стању су да о њима говоре служећи се социолошким појмовима и знањима. Критички разматрају друштвени контекст јављања различитих аспеката друштвеног живота, примењујући социолошку имагинацију. Развијају критички однос према карактеристикама и проблемима савременог друштвеног живота. Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Ученици су оспособљени за планирање и реализацију једноставнијих социолошких истраживања, бирајући адекватна методолошка решења. Анализирају секундарне податке из сложенијих истраживања, а у случају интернационалних истраживања компарирају их, разумевајући специфичности контекста у којима истраживања настају. Приликом рада на заједничким истраживачким задацима кроз дијалоге, дискусије и дебате уважавају мишљење другог, прихватају аргуменате, формирају и мењају ставове. Радећи унутар тима развијају смисао за сарадњу и тимски рад. Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Усвајањем социолошких знања ученици су оспособљени да објективно и креативно анализирају, упоређују, процењују и вреднују актуелне друштвене чињенице и догађаје узимајући лично учешће у социјалном животу своје заједнице. Аргументовано износе своје мишљење, примењујући социолошка знања у новим ситуацијама. Имплементирају социолошка знања и креирају стратегију деловања за решавање друштвених проблема. Оспособљени су за сараднички рад на пројектима. Разумеју значај партиципативне политичке културе и промовишу идеју политике мира. Континуирано развијају и унапређују своја хуманистичка знања, умећа и вештине потребне за наставак даљег образовања, индивидуални, породични и професионални развој и промовишу идеју општег добра у контексту изградње хуманијих друштвених односа. Исходи образовног циклуса (ИОЦ): Напредни ниво СОЦ.СО.Н.1.1. Користе на одговарајући начин социолошке појмове и знања и повезују их са појмовима и знањима других наставних предмета. СОЦ.СО.Н.1.2. Критички преиспитују и вреднују проблеме економског, културног, демографског, политичког, правног, урбаног и других аспеката друштвеног живота и предлажу решења. СОЦ.СО.Н.1.3. Објашњавају и критички оцењују улогу и проблеме младих у савременом умреженом друштву. СОЦ.СО.Н.2.1. Анализирају секундарне податке из сложенијих истраживања. СОЦ.СО.Н.2.2. Спровode једноставније социолошко истраживање друштвених појава које их окружују. СОЦ.СО.Н.2.3. Критички вреднују примењену методологију, резултате и закључке истраживања. СОЦ.СО.Н.2.4. Активно учествују у дискусијама, дебатама о савременим друштвеним проблемима у тимском раду уважавајући мишљења других, критички и конструктивно процењују свој рад и рад других у тиму. СОЦ.СО.Н.3.1. Као активни грађани учествују у осмишљавању и реализацији пројеката са могућим решењима приоритетних друштвених проблема у локалној и широј друштвеној заједници. СОЦ.СО.Н.3.2. Иницирају, осмишљавају и учествују у реализацији активности са циљем превенције и подизања свести младих ради заштите од утицаја различитих девијантних појава и ризичног понашања. СОЦ.СО.Н.3.3. Критички просуђују и промовишу идеју општег добра у контексту владавине права, плурализма култура и религија и реализују едукативне и хуманитарне активности које доприносе развоју емократске политичке културе и хуманог друштва.
Образложење за стандарде:	Ови стандарди представљају исходе учења социологије у средњем образовању и описују шта ученик треба да зна, разуме и уме да примени по завршетку предмета. Ученици развијају разумевање друштвених појава и процеса кроз употребу социолошких појмова и приступа, као и повезивање знања из других предмета. Оспособљени су да разликују различите аспекте савременог друштва (економски, културни, политички и др.) и да их критички анализирају. Уче да користе истраживачке методе, постављају хипотезе, прикупљају и тумаче податке, што их припрема за самосталан рад и развој критичког мишљења. Развијају способност аргументованог изражавања ставова, разликовања релевантних извора и критичког односа према медијским садржајима.

	Подстиче се активно грађанство, разумевање друштвене структуре, као и етички однос према дискриминацији, маргинализацији и заштити људских права. Ученици се охрабрују да активно учествују у животу своје заједнице, кроз хуманитарне, културне и образовне пројекте, доприносећи изградњи хуманијег и праведнијег друштва.
Међупредметне компетенције:	Компетенција: за учење; одговорно учешће у демократском друштву; естетичка компетенција; комуникација; одговоран однос према окоolini; одговоран однос према здрављу; рад са подацима и информацијама; решавање проблема; сарадња; дигитална компетенција.

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
СОЦИОЛОШКИ ПРИСТУП ДРУШТВУ	- Да ученици овладају основним социолошким појмовима. - Уочавање сличности и разлике социолошких оријентација. - Да овладају основним знањима о начину повезаности појединца, друштва и културе.	Одређење предмета социологије. Метод социолошког истраживања.	Историја – развој социологије као научне дисциплине. Настанак и развој модерног друштва од 16. века кроз епохе хуманизма и ренесансе, реформације, просветитељства.	Предавања, индивидуални рад Дискусија са ученицима о специфичностима социолошког приступа друштву Рад у пару, скеч (Маркс, Вебер, Диркем) Провера: усмено, индивидуално
ДРУШТВЕНА СТРУКТУРА И ДРУШТВЕНЕ ПРОМЕНЕ	- Да ученици стекну примењива и функционална знања о друштвеним појавама и друштвеној структури. - Да се ученици упознају са друштвеном стратификацијом и облицима друштвене покретљивости. - Да јачају осетљивост на постојање друштвених неједнакости (економских, класних, образовних, родних, етничких, глобалних)	Друштвеан структура и систем. Друштвене групе. Друштвена стратификација и покретљивост. Класна анализа. Друштвене неједнакости. Друштвене промене.	Историја – развој друштвене стратификације и покретљивости још из периода кастинског друштва до данас (сталежи, класе, слојеви). Положај појединца у друштву кроз историју	Властито мишљење о врсти, квалитету и последицама друштвених промена у нашем друштву. Провера: усмено, индивидуално.

ОСНОВНЕ ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНОГ ЖИВОТА	- Да ученици овладају основним социолошким појмовима. - Уочавање сличности и разлике социолошких оријентација. - Да овладају основним знањима о начину повезаности појединца, друштва и културе.	Сфера рада: Култура Религија Политика Идеологија	Историја – развој културе и религије 19. век и уверења о супериорности европске цивилизације – евроцентризам. Политика и Стара Грчка, полиси, Платон, Аристотел. Развој идеологије: Маркс, Хитлер... Грађанско васпитање – толеранција, дискриминација, друштвене стигме. Предавања, индивидуални рад, дискусија ученика	
ПОЈАВЕ И ПРОБЛЕМИ САВРЕМЕНОГ ДРУШТВА	- Да се упознају са социјално-патолошким, социјално-еколошким проблемима и проблемима младих. - Да развију спремност за успостављање активног односа према решавању друштвених проблема. - Да унапреде способност свих облика комуникације.	Девијанстност Еколошки проблеми Глобализација	Интерна социолошка истраживања на тему проблем алкохола и дроге код младих. Презентација. Провера: усмено, индивидуално. Историја – 16. век, развој урбаног друштва, настанак првих градова. Биологија: болести зависности као социјално патолошке појаве у друштву (наркоманија, алкохолизам). Загађеност: социолошки аспекти еколошке кризе.	
Кључне речи:	Објективност, поузданост, прецизност, позитивизам, објашњење и разумевање, структура, систем, функција, групе ,организације и институције, класа, слој, неједнакости, промене, подела рада, врсте културе, елементи културе, религијске организације, политичке странке, врсте идеологија, девијантност, еколошки проблеми, глобализација			

Историја са историјом културе и цивилизације

Одсек	Одсек класичне музике, Одсек за музичку теорију, Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/Циклус	ИСТОРИЈА СА ИСТОРИЈОМ КУЛТУРЕ И ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ/ први, други, трећи разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, поштовању људских права и културних различитости, друштву и држави у којој живи.		
Годишњи фонд часова	I, II разред – 70 III разред – 35	Недељни фонд часова	2 – I, II разред 1 – III разред
Начин остваривања програма предмета	Настава и учење историје са историјом културе и цивилизације треба да допринесе развоју стваралачког и истраживачког духа који ће омогућити ученицима да развијају знања, вредности и функционалне вештине које ће моћи да користе у даљем образовању, у професионалном раду и у свакодневном животу; формирају вредносне ставове којима се чува национална и светска културна баштина; буду оспособљени за живот у мултикултуралном друштву; овладају општим и међупредметним компетенцијама, важним за активно учешће у заједници и целоживотно учење. Због тога савремена настава историје са историјом културе и цивилизације претпоставља остваривање исхода уз појачану мисаону активност ученика, поштовања и уважавања дидактичких принципа (посебно: свесне активности ученика, научности, примерености, поступности, систематичности и очигледности), као и адекватну примену оних наставних облика, метода, поступака и средстава чију су вредност утврдиле и потврдиле савремена пракса и методика наставе и учења историје са историјом културе и цивилизације (пре свега: разни видови организације рада и коришћење комуникативних, логичких и стручних (специјалних) метода примерених садржајима обраде и могућностима ученика). Избор одређених наставних облика, метода, поступака и средстава условљен је, пре свега, исходима које треба остварити, а потом и садржајима који ће помоћи да се прописани исходи остваре. Редовна настава и учење историје са историјом културе и цивилизације изводи се у учионици а за овај предмет, треба у кабинетима и који треба да буду опремљени у складу са нормативима. Делимично, она се организује и у другим школским просторијама (библиотеци-медијатеци, читаоници, аудиовизуелној сали и сл.). Пажљивим планирањем наставе и учења које треба да доведу до остварености предвиђених исхода за све три области, наставник ће сам, уз праћење резултата ученика, распоређивати број часова. Први разред: ОСНОВИ ИСТОРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА – 4, ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ СТАРОГ ВЕКА – 18, ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ – 30, ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ – 18 Други разред: ОСНОВИ ИСТОРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА – 4, ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА – 18, ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА- 30, ПРВИ СВЕТСКИ РАТ – 18 Трећи разред: ОСНОВИ ИСТОРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА -2, ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА-10, ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ-10, СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА-9, СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА-4		
Испити	/		

Праћење и вредновање наставе	Поред стандардног, сумативног вредновања које се спроводи стандардизованим мерним инструментима – писменим и усменим проверама знања, презентацијама, рефератима, тестовима, савремени приступ настави претпоставља формативно вредновање – процену знања током савладавања програма и стицања одговарајуће компетенције. Резултат оваквог вредновања даје повратну информацију и ученику и наставнику о томе које компетенције су добро савладане, а које не, као и о ефикасности одговарајућих метода које је наставник применио за остваривање циља. Формативно мерење подразумева прикупљање података о ученичким постигнућима, а најчешће технике су: реализација практичних задатака, посматрање и бележење ученикових активности током наставе, непосредна комуникација између ученика и наставника, регистар за сваког ученика (мапа напредовања), итд. Резултати формативног вредновања на крају наставног циклуса треба да буду исказана и сумативно – бројчаном оценом. Оваква оцена има смисла ако су у њој садржана сва постигнућа ученика, редовно праћена и објективно и професионално бележена.	Облик рада	Фронтални, групни, рад у пару и индивидуални начин рада.
		Методе рада	Вербално-текстуалне методе Монолошко-дијалогска Илустративно-демонстративне методе
Општа предметна компетенција	Ученик има знања из историја са историјом културе и цивилизације Учењем историје ученици обогаћују постојећа и стичу нова знања о прошлости, унапређују аналитичке вештине неопходне за критичко сагледавање савременог света, његових историјских корена и актуелних цивилизацијских токова. Ученицима се кроз наставу историје омогућава разумевање и примена метода историјске науке уз одговорно коришћење различитих информационо–комуникационих технологија у самосталном или групном истраживању. Надоградњом специфичних историјских знања и унапређивањем вештина историјског мишљења, комуникације на матерњем, али и страним језицима, омогућава се развој личног и групних идентитета – националног, државног, европског. Настава и учење историје припремају ученике за активно учешће у демократском друштву брзих политичко-социјалних, технолошких и економских промена, оспособљавају их да, кроз удруживање и сарадњу, допринесе да се адекватно одговори на савремене изазове на локалном, регионалном, европском и глобалном нивоу. Користећи различите изворе сазнања и средства информисања – штампана, електронска и дигитална, ученици унапређују своје разумевање историјске димензије и природе унутрашњих и регионалних конфликата и осмишљавају конкретне активности које би допринеле њиховом превазилажењу, водећи се демократским и хуманистичким принципима. Учење историје омогућава дубље разумевање историјских и савремених промена, изградњу демократских вредности које подразумевају поштовање људских права, исказивање иницијативе и проактивног односа у развијању интеркултуралног дијалога и сарадње, одговорног односа према разноврсној културно-историјској баштини, као и толерантности према другачијим ставовима и погледима на свет.		
Општи стандарди постигнућа Основни ниво (кроз области)	ИСТ.СО.О.1.1. Објашњавају значење основних појмова историјске науке и појмова из историје цивилизације у складу са одговарајућим историјским и савременим контекстом. ИСТ.СО.О.1.2. Именују историјски простор на историјској карти уочавајући његове основне географске одлике. ИСТ.СО.О.1.3. Издвајају кључне историјске личности, процесе, догађаје и појаве и њихов значај у општој и националној историји. ИСТ.СО.О.1.4. Разликују врсте историјских извора и уочавају конкретне специфичности датих извора и литературе. ИСТ.СО.О.1.5. Именују и препознају кључне цивилизацијске тековине и наводе њихово порекло, важност и значење кроз прошлост, служећи се знањем стеченим у другим научним дисциплинама. ИСТ.СО.О.1.6. Препознају улогу митова и легенди у формирању индивидуалних и колективних идентитета кроз различите епохе. ИСТ.СО.О.1.7. Идентификују кључне појаве, догађаје, процесе и личности за формирање националног идентитета.		

	ИСТ.СО.О.2.1. Селектују изворе информација по релевантности за задату тему, пројекат или проблем. ИСТ.СО.О.2.2. Лоцирају простор и локалитете у различитим епохама на историјској карти. ИСТ.СО.О.2.3. Идентификују различита виђења истих историјских личности, процеса, појава и догађаја из опште и националне историје поређењем више извора. ИСТ.СО.О.2.4. Анализирају, у понуђеним историјским изворима или литератури, њихову релевантност, порекло, старост и форму. ИСТ.СО.О.2.5. Издвајају и класификују податке дате у различитим симболичким модалитетима о одређеној историјској теми.* ИСТ.СО.О.2.6. Препознају у изворима информација или материјалној баштини елементе који доприносе изградњи и очувању националног идентитета. ИСТ.СО.О.3.1. Користе научне појмове у историјској нарави, представљању резултата истраживања и аргументовању својих ставова.* ИСТ.СО.О.3.2. Користе одговарајућу историјску или другу карту у приказивању знања и резултата истраживања.* ИСТ.СО.О.3.3. Примењују одговарајућу аргументацију у конструкцији и изношењу историјског наратива користећи знања о историјским личностима, појавама, догађајима или процесима поштујући основне принципе историјске науке.* ИСТ.СО.О.3.4. Анализирају историјски извор и у њему препознају елементе историјског наратива и приказују их.* ИСТ.СО.О.3.5. Повезују знања стечена у различитим наставним предметима са резултатима историјске науке и ту везу препознају на примерима из прошлости и садашњости.* ИСТ.СО.О.3.6. Анализирају, из угла различитих дисциплина, кључне историјске личности, појаве, догађаје и процесе и њихову улогу у формирању и очувању националног идентитета и неговању културе сећања.* ИСТ.СО.О.3.7. Активно учествују у интеркултуралном дијалогу о различитим темама важним за неговање културе сећања
Општи стандарди постигнућа Средњи ниво (кроз области)	ИСТ.СО.С.1.1. Издвајају специфичности историјских појмова и смештају их у одговарајући историјски и савремени контекст. ИСТ.СО.С.1.2. Повезују кључне историјске појаве, догађаје и процесе са одговарајућим географским и/или геополитичким простором и лоцирају их на историјској или географској карти. ИСТ.СО.С.1.3. Повезују кључне личности, процесе, појаве и догађаје из националне историје са личностима, појавама, процесима и догађајима из опште историје. ИСТ.СО.С.1.4. Уочавају и објашњавају узрочно-последичне везе у појавама, процесима и догађајима. ИСТ.СО.С.1.5. Наводе карактеристике различитих врста историјских извора или одабране литературе. ИСТ.СО.С.1.6. Идентификују друштвене процесе који су довели до развоја индивидуалних и колективних права кроз различите епохе и наводе карактеристичне примере њиховог кршења. ИСТ.СО.С.1.7. Описују различите механизме борбе за остваривање и заштиту људских права и других демократских вредности. ИСТ.СО.С.1.8. Идентификују, на конкретним примерима из опште и националне историје, демографске, социјалне или културолошке промене које су последица локалних, регионалних или ширих процеса. ИСТ.СО.С.1.9. Разликују псеудоисторију од научно утврђених историјских чињеница. ИСТ.СО.С.1.10. Објашњавају везу између постојања држава или култура током прошлости и њихове савремене државности или националног идентитета. ИСТ.СО.С.2.1. Класификују изворе информација по степену поузданости и вредности. ИСТ.СО.С.2.2. Идентификују у изворима информација исказана уверења, стереотипе, угао гледања, утицаје и манипулације и критички их вреднују. ИСТ.СО.С.2.3. Утврђују узрочно-последичне везе између географских појава или одлика и историјских појава, догађаја и процеса, користећи различите карте и друге изворе сазнања. ИСТ.СО.С.2.4. Анализирају личности, процесе, појаве и догађаје из националне и опште историје поређењем више извора.

	ИСТ.СО.С.2.5. Анализирају узрочно-последичне везе у историјским појавама, процесима и догађајима. ИСТ.СО.С.2.6. Процењују сазнајну вредност и идентификују релевантне податке у понуђеним историјским изворима или литератури. ИСТ.СО.С.2.7. Анализирају различита виђења истог догађаја, појаве или процеса из више извора информација служећи се и знањима и вештинама стеченим у другим научним дисциплинама. ИСТ.СО.С.2.8. Конструирају историјски наратив о националном идентитету на основу издвојених елемената из националне баштине.
	ИСТ.СО.С.3.1. Користећи се научним методама и појмовима, изграђују и изражавају сопствене ставове како би проактивно и конструктивно учествовали у савременом друштву. ИСТ.СО.С.3.2. Тумаче улогу пропаганде, стереотипа и идеолошких позиција у извору информација и формулишу став који се супротставља манипулацији. ИСТ.СО.С.3.3. Анализирају и приказују променљивост и динамику историјског простора у различитим периодима уз употребу историјске, географске или савремене политичке карте. ИСТ.СО.С.3.4. Пореде специфична сазнања о историјским личностима, појавама, догађајима и процесима и повезују њихов утицај са друштвеним, културним и политичким околностима у каснијим историјским периодима. ИСТ.СО.С.3.5. Анализирају историјски извор и приказују његове могуће утицаје и последице на појединца, групе и друштво у прошлости и данас. ИСТ.СО.С.3.6. Критички вреднују историјске изворе, на основу спољних и/или садржинских обележја и износе закључак.* ИСТ.СО.С.3.7. Повезују знања из различитих дисциплина са резултатима историјске науке и на основу тих веза препознају проблеме у актуелном окружењу. ИСТ.СО.С.3.8. Компаративно анализирају историјске личности, појаве, догађаје или процесе који су део различитих националних идентитета или култура сећања. ИСТ.СО.Н.3.9. Планирају и спроводе активности које су од значаја за неговање културе сећања на личности и догађаје из прошлости локалне средине.
Општи стандарди постигнућа Напредни ниво (кроз области)	ИСТ.СО.Н.1.1. Користе на одговарајући начин историјске, хронолошке и научне појмове и знања у различитим контекстима. ИСТ.СО.Н.1.2. Наводе узроке и последице појава, догађаја и процеса из историје цивилизације и доводе их у везу са историјско-географским простором користећи различите врсте карата. ИСТ.СО.Н.1.3. Пореде личности, појаве, процесе и догађаје у различитим фазама историјског развоја. ИСТ.СО.Н.1.4. Смештају историјске изворе или литературу у одговарајући историјски контекст и хронолошки оквир. ИСТ.СО.Н.1.5. Идентификују историјске предуслове развоја владајућих идеологија кроз различите историјске периоде. ИСТ.СО.Н.1.6. Самостално идентификују кључне чиниоце у формирању и очувању индивидуалних и колективних идентитета.
	ИСТ.СО.Н.2.1. Користе у процесу истраживања доступне резултате различитих дисциплина поштујући научне принципе. ИСТ.СО.Н.2.2. Постављају хипотезе о утицају геополитичких одлика одређеног историјског простора на појаве, догађаје и процесе анализирајући различите тематске карте. ИСТ.СО.Н.2.3. Пореде исте појаве и процесе у различитим фазама историјског развоја. ИСТ.СО.Н.2.4. Самостално бирају више извора информација и идентификују релевантне податке о одређеној историјској теми. ИСТ.СО.Н.2.5. Анализирају митове и легенде и упоређују их са научно доказаним чињеницама. ИСТ.СО.Н.2.6. Критички анализирају елементе културне баштине уткане у национални идентитет у односу на историјску основу и одговарајуће материјално наслеђе.

	ИСТ.СО.Н.3.1. Образлажу аргументовано ставове, хипотезе и мишљења проистекла из примене знања и вештина историјске науке.* ИСТ.СО.Н.3.2. Креирају специфичну наменску карту историјских појава, догађаја или процеса и употребљавају је у приказивању ставова, мишљења и резултата истраживања.* ИСТ.СО.Н.3.3. Анализирају савремене друштвене појаве или процесе и приказују њихов настанак и развој везујући их за одговарајуће историјске личности, појаве, догађаје или процесе. ИСТ.СО.Н.3.4. Креирају и приказују историјску интерпретацију користећи резултате истраживања извора.* ИСТ.СО.Н.3.5. Аргументовано бране ставове приказане у историјској интерпретацији у склопу презентације.* ИСТ.СО.Н.3.6. Креирају нови садржај на основу историјског наратива, користећи знања и вештине из различитих дисциплина.* ИСТ.СО.Н.3.7. Покрећу и одржавају интеркултурални дијалог о различитим историјским темама. ИСТ.СО.Н.3.8. Препознају појаве дугог трајања на конкретним примерима.
Образложење за стандарде:	За већину ученика у музичкој школи неопходан је средњи ниво и мањи број ученика напредни ниво.
Међупредметне компетенције:	Компетенција: за учење, комуникација, решавање проблема, сарадња, географија, српски језик, техника и технологија. У оквиру више наставних тема ће се развијати међупредметна компетенција предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ОСНОВИ ИСТОРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА ОСНОВИ	- 2.ИС.1.1.1. Разуме значење основних историјских и појмова историјске науке. - 2.ИС.1.1.2. Користи хронолошке термине у одговарајућем историјском и савременом контексту. - 2.ИС.1.1.3. Препознаје историјски простор на историјској карти 2.ИС.1.1.4. Именује најзначајније личности и наводи основне процесе, појаве и догађаје из опште и националне историје. - 2.ИС.1.2.1. Самостално прикупља и разврстава различите изворе информација о прошлости и садашњости у функцији истраживања.	Хронолошки и научни оквири историје – историјски појмови и појмови историјске науке. Хронологија и простор – стари, средњи и рани нови век. Историјски извори (врсте, порекло, анализа, сазнајна вредност, примена у истраживању). Анализа извора – примери (од праисторијских остатака и налазишта до савремених извора информација).	Компетенција за учење, Комуникација, Решавање проблема, Сарадња, Географија, Српски језик, Техника и технологија. У оквиру више наставних тема ће се развијати међупредметна компетенција предузимљивост и оријентација ка предузетништву	Историја за први разред средње стручне и уметничке школе, др Драгољуб М, Кочић, ЗУНС, Београд 2010

ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ СТАРОГ ВЕКА	- 2.ИС.1.2.2. Уочава да постоје различита виђења исте историјске појаве на основу поређења више историјских извора. - 2.ИС.1.2.3. Препознаје предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге видове пристрасности у тумачењу историјских појава у историјским и савременим изворима информација. - 2.ИС.1.2.4. Усмено интерпретира историјски наратив и саопштава резултате самосталног елементарног истраживања. - 2.ИС.1.2.5. Писано саопштава резултате елементарног истраживања уз употребу текстуалне <i>word</i> датотеке (фајла). - 2.ИС.1.3.1. Препознаје историјску димензију савремених друштвених појава и процеса. - 2.ИС.1.3.2. Идентификује улогу историјских личности у обликовању савремене државе и друштва. - 2.ИС.1.3.3. Разуме значај и показује одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа. - 2.ИС.1.3.4. Разуме смисао обележавања и неговања сећања на важне личности, догађаје и појаве из прошлости народа, држава, институција. - 2.ИС.1.3.5. Уочава елементе интеркултуралних односа и препознаје вредности друштва заснованог на њиховом неговању	Географски простор цивилизација старог века (Медитеран, Средњи и Далеки исток). Основна обележја државног уређења цивилизација старог века (Египат, Месопотамија, Левант, минојски Крит, Микена, грчки полиси – Атина и Спарта, антички Рим). Политички оквири (Грчко-персијски ратови, Пелопонески рат и пунски ратови) Друштво и свакодневни живот у цивилизацијама старог века (друштвене групе и њихови односи, прожимање цивилизација на примеру државе Александра Великог и Римског царства, световни обичаји, однос према природи и здрављу, култура становања. Привреда, наука, уметност и култура у цивилизацијама старог века (политеистичке и монотеистичке религије, писменост, књижевност, архитектура, ликовна и примењена уметност, науке, привредни односи и трговина – комуникација) Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине цивилизација старог века – архитектура, календар, инфраструктура, наука, медицина, римско право, филозофија, позориште, демократија, беседништво, олимпијске игре, спортови, римски бројеви, арена, хришћанство и јудаизам...; римско наслеђе на територији Србије) Истакнуте личности: Драконт, Перикле, Филип II, Аристотел, Архимед, Ханибал, Цицерон, Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики...	Компетенција за учење, Комуникација, Решавање проблема, Сарадња, Географија, Српски језик, Техника и технологија. У оквиру више наставних тема ће се развијати међупредметна компетенција предузимљивост и оријентација ка предузетништву	Историја за први разред средње стручне и уметничке школе, др Драгољуб М, Кочић, ЗУНС, Београд 2010

ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ	- 2.ИС.1.3.6. Пореди историјски и савремени контекст поштовања људских права и активно учествује у интеркултуралном дијалогу. - 2.ИС.1.3.7. Препознаје узроке, елементе и последице историјских конфликта и криза са циљем развијања толеранције, културе дијалога и сензибилитета за спречавање потенцијалних конфликта. - 2.ИС.2.1.1. Анализира специфичности одређених историјских појмова. - 2.ИС.2.1.2. Показује историјске појаве на историјској карти и препознаје историјски простор на географској карти. - 2.ИС.2.1.3. Објашњава и повезује улогу личности, процесе, појаве, догађаје из националне и опште историје.	Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак. Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи. Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Византијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам). Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи). Српске земље и Балканско полуострво у раном средњем веку (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христијанизација, ширење писмености). Уређење државе и црква у средњем веку (типови европских монархија; република). Држава Немањића и Српска црква у позном средњем веку (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, османска освајања у југоисточној Европи). Српске владарске породице (Немањићи, Котроманићи, Лазаревићи, Бранковићи, Балшићи, Црнојевићи). Опште одлике средњовековне културе и свакодневни живот (верски карактер културе, дворски живот и витешка култура, уметнички правци у српској средњовековној архитектури и уметности, културне области, школе и универзитети, проналасци; живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, сујеверје, болести и лечење, писана и визуелна култура код Срба). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине средњег века – легенде и митови, хералдика, ћирилица, светосавље, уметничка баштина, Косовска легенда...).	Компетенција за учење, Комуникација, Решавање проблема, Сарадња, Географија, Српски језик, Техника и технологија. У оквиру више наставних тема ће се развијати међупредметна компетенција предузимљивост и оријентација ка предузетништву	Историја за први разред средње стручне и уметничке школе, др Драгољуб М, Кочић, ЗУНС, Београд 2010

		Истакнуте личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон, Јован Владимир, Василије II, краљ Михаило, Тирило и Методије, Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и књегиња Милица, Твртко I Котроманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендербег, Мехмед II Освајач		
ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ	- 2.ИС.2.2.1. Процењује релевантност и квалитет различитих извора информација о прошлости и садашњости и примењује их у истраживању. - 2.ИС.2.2.2. Анализира предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге видове пристрасности у тумачењу историјских појава у историјским и савременим изворима информација и уочава њихове последице. - 2.ИС.2.3.1. Наводи и описује појаве дугог трајања, уочава сличности и прави разлику у односу на њихов савремени и историјски контекст. - 2.ИС.3.1.1. Разуме и анализира променљивост историјског простора у различитим периодима, уз употребу историјске, географске и савремене политичке карте. - 2.ИС.3.1.2. Критички просуђује важне процесе, појаве, догађаје и личности из опште и националне историје. - 2.ИС.3.2.1. Закључује на основу истраживања различитих извора информација о прошлости и садашњости.	Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (научна и велика географска открића, сусрет са ваневропским цивилизацијама, улога и значај великих европских градова – Фиренце, Венеције, Париза, Лондона, Антверпена, Амстердама; почеци грађанске класе, сталешко друштво, апсолутистичке монархије – примери Француске, Енглеске, Пруске, Аустрије, Русије, Шпаније). Реформација и противреформација (узроци, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови). Опште одлике културе раног новог века (идеје и уметност хуманизма и ренесансе; књижевност, политичка мисао). Привреда и свакодневни живот (мануфактура, банкарство; свакодневни живот – живот на селу и граду, положај жене, обичаји, занимања, култура исхране и становања). Врхунац моћи Османског царства (освајања, држава и друштво). Живот Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (обнова Пећке патријаршије; мењање верског и културног идентитета; учешће у ратовима, отпори и сеобе, положај и привилегије, Војна крајина).	Компетенција за учење, Комуникација, Решавање проблема, Сарадња, Географија, Српски језик, Техника и технологија. У оквиру више наставних тема ће се развијати међупредметна компетенција предузимљивост и оријентација ка предузетништву	Историја за први разред средње стручне и уметничке школе, др Драгољуб М, Кочић, ЗУНС, Београд 2010

	- 2.ИС.3.2.2. Издаја и објашњава специфичне разлике и сличности у тумачењима исте историјске појаве на основу различитих историјских извора. - 2.ИС.3.2.3. Усмено објашњава резултате самосталног елементарног истраживања и аргументовано брани изнете ставове и закључке. - 2.ИС.3.2.4. Писано и графички приказује резултате елементарног истраживања уз употребу компјутерских програма за презентацију (текстуалних, визуелних, филмских датотека и powerpoint програма). - 2.ИС.3.3.1. Анализира савремене појаве и процесе у историјском контексту и на основу добијених резултата изводи закључке.	Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине раног новог века – научна и техничка открића и културно-уметничка баштина). Истакнуте личности: Јохан Гутенберг, Изабела Кастиљска, Кристифор Колумбо, Фернандо Магелан, Леонардо да Винчи, Микеланђело Буонароти, Николо Макијавели, Никола Коперник, Исак Њутн, Мартин Лутер, Карло V и Филип Хабзбуршки, Елизабета I, Вилијам Шекспир, Луј XIV, Сулејман Величанствени, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније III Црнојевић, Арсеније IV Јовановић...		
Кључне речи:	Историја, култура и цивилизација			

ДРУГИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:			
ОСНОВИ ИСТОРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА	- 2.ИС.1.1.1. Разуме значење основних историјских и појмова историјске науке. 2.ИС.1.1.2. Користи хронолошке термине у одговарајућем историјском и савременом контексту. - 2.ИС.1.1.3. Препознаје историјски простор на историјској карти. - 2.ИС.1.1.4. Именује најзначајније личности и наводи основне процесе,	Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индуријске револуције до завршетка Првог светског рата. Историјски извори за изучавање периода од Индуријске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио и визуелни).	Компетенција за учење Комуникација Решавање проблема Сарадња Географија, Српски језик, Техника и технологија. У оквиру више наставних тема ће	Историја за први разред средње стручне и уметничке школе, др Драгољуб М, Кочић, ЗУНС, Београд 2010

	појаве и догађаје из опште и националне историје.		се развијати међупредметна компетенција предузимљивост и оријентација ка предузетништву	
ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА	- 2.ИС.1.2.1. Самостално прикупља и разврстава различите изворе информација о прошлости и садашњости у функцији истраживања. - 2.ИС.1.2.2. Уочава да постоје различита виђења исте историјске појаве на основу поређења више историјских извора. - 2.ИС.1.2.3. Препознаје предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге видове пристрасности у тумачењу историјских појава у историјским и савременим изворима информација. - 2.ИС.1.2.4. Усмено интерпретира историјски наратив и саопштава резултате самосталног елементарног истраживања. - 2.ИС.1.2.5. Писано саопштава резултате елементарног истраживања уз употребу текстуалне <i>word</i> датотеке (фајла). - 2.ИС.1.3.1. Препознаје историјску димензију савремених друштвених појава и процеса. - 2.ИС.1.3.2. Идентификује улогу историјских личности у обликовању савремене државе и друштва. - 2.ИС.1.3.3.Разуме значај и показује одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа.	Индустријска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе). Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма). Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес). Свакодневни живот и култура(промене у начину живота). Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење). Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу. Српска револуција 1804–1835 (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај). Развој модерне српске државности (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа, Црна Гора у доба владичанства). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; научна и техничка открића (парна машина, средства транспорта...), културно-уметничко наслеђе и институције – Матица српска, Народна библиотека, Народни музеј.	Компетенција за учење Комуникација Решавање проблема Сарадња Географија, Српски језик, Техника и технологија У оквиру више наставних тема ће се развијати међупредметна компетенција предузимљивост и оријентација ка предузетништву	Историја за први разред средње стручне и уметничке школе, др Драгољуб М, Кочић, ЗУНС, Београд 2010

	- 2.ИС.1.3.4.Разуме смисао обележавања и неговања сећања на важне личности, догађаје и појаве из прошлости народа, држава, институција. - 2.ИС.1.3.5.Уочава елементе интеркултуралних односа и препознаје вредности друштва заснованог на њиховом неговању. - 2.ИС.1.3.6.Пореди историјски и савремени контекст поштовања људских права и активно учествује у интеркултуралном дијалогу. - 2.ИС.1.3.7.Препознаје узроке, елементе и последице историјских конфликта и криза са циљем развијања толеранције, културе дијалога и сензибилитета за спречавање потенцијалних конфликта. - 2.ИС.2.1.1. Анализира специфичности одређених историјских појмова.	Истакнуте личности: Џејмс Ват, Волтер, Катарина II, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта, вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић.		
ОСНОВИ ИЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА	- 2.ИС.2.1.2. Показује историјске појаве на историјској карти и препознаје историјски простор на географској карти. - 2.ИС.2.1.3. Објашњава и повезује улогу личности, процесе, појаве, догађаје из националне и опште историје. - 2.ИС.2.2.1. Процењује релевантност и квалитет различитих извора информација о прошлости и садашњости и примењује их у истраживању. - 2.ИС.2.2.2. Анализира предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге видове пристрасности у тумачењу	Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа”, политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке, успон САД и грађански рат, борба за колоније, опадање Османског царства). Промене у привреди, друштву и култури (Друга индустријска револуција, људска права и слободе – право гласа, укидање робовласништва, положај деце и жена; култура, наука, образовање, свакодневни живот). Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика; културна и просветна политика, свакодневни живот; Берлински конгрес,	Компетенција за учење Комуникација Решавање проблема Сарадња Географија, Српски језик, Техника и технологија. У оквиру више наставних тема ће се развијати међупредметна компетенција предузимљивост и оријентација ка предузетништву	Историја за други разред средње стручне и уметничке школе, др Иван М. Бецић, ЗУНС, Београд 2015

	историјских појава у историјским и савременим изворима информација и уочава њихове последице. - 2.ИС.2.3.1. Наводи и описује појаве дугог трајања, уочава сличности и прави разлику у односу на њихов савремени и историјски контекст - 2.ИС.3.1.1. Разуме и анализира променљивост историјског простора у различитим периодима, уз употребу историјске, географске и савремене политичке карте. - 2.ИС.3.1.2. Критички просуђује важне процесе, појаве, догађаје и личности из опште и националне историје. - 2.ИС.3.2.1. Закључује на основу истраживања различитих извора информација о прошлости и садашњости. - 2.ИС.3.2.2. Издава и објашњава специфичне разлике и сличности у тумачењима исте историјске појаве на основу различитих историјских извора	положај Срба под хабзбуршком и османском влашћу). Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Анексиона криза). Култура, наука и свакодневни живот (Светска изложба у Паризу, примена научних достигнућа, положај жена). Краљевина Србија и њено окружење (Мајски преврат, политички живот, унутрашња и спољна политика; појава југословенства, наука, култура, свакодневни живот, положај Срба под аустроугарском и османском влашћу, Црна Гора – доношење устава, проглашење краљевине; балкански ратови). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; научна и техничка открића (телефон, употреба електричне енергије и нафте, фотографија, филм, нове врсте оружја и саобраћајних средстава...), културно-уметничко наслеђе и институције – Народно позориште, академија наука, Народна банка, Српска музичка школа... Истакнуте личности: Ђузепе Гарибалди, Ото фон Бизмарк, Наполеон III, краљица Викторија, Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило, краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, књаз и краљ Никола Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Бењамин Калај, Алекса Шантић, Алберт Ајнштајн, Пјер и Марија Кири, Сигмунд Фројд, Михајло Пупин, Никола Тесла, Хенри Форд, Јован Цвијић..		

ПРВИ СВЕТСКИ РАТ	- 2.ИС.3.1.2. Критички просуђује важне процесе, појаве, догађаје и личности из опште и националне историје. - 2.ИС.3.2.1. Закључује на основу истраживања различитих извора информација о прошлости и садашњости. - 2.ИС.3.2.2. Издваја и објашњава специфичне разлике и сличности у тумачењима исте историјске појаве на основу различитих историјских извора - 2.ИС.3.2.3. Усмено објашњава резултате самосталног елементарног истраживања и аргументовано брани изнете ставове и закључке. - 2.ИС.3.2.4. Писано и графички приказује резултате елементарног истраживања уз употребу компјутерских програма за презентацију (текстуалних, визуелних, филмских датотека и powerpoint програма). - 2.ИС.3.3.1. Анализира савремене појаве и процесе у историјском контексту и на основу добијених резултата изводи закључке.	Велики рат (узроци и повод, савезништва и фронтови, учешће Србије и Црне Горе; преломнице рата; аспекти рата – технологија рата, пропаганда, губици и жртве, глад и епидемије; човек у рату – живот у позадини и на фронту; живот под окупацијом и у избеглиштву; Велики рат у сећању). Уметничко виђење рата, рат као поништавање цивилизацијских вредности; лични доживљај рата. Истакнуте личности: Вилхелм II, Николај II Романов, Вудро Вилсон, краљ Петар и регент Александар Карађорђевић, Надежда Петровић, Арчибалд Рајс, Милунка Савић, Флора Сендс, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић, Драгутин Димитријевић Апис.	Компетенција за учење Комуникација Решавање проблема Сарадња Географија, Српски језик, Техника и технологија. У оквиру више наставних тема ће се развијати међупредметна компетенција предузимљивост и оријентација ка предузетништву	Историја за други разред средње стручне и уметничке школе, др Иван М. Бецић, ЗУНС, Београд 2015
Кључне речи:	Историја, култура и цивилизација			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОСНОВИ ИСТОРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА	- 2.ИС.1.1.1. Разуме значење основних историјских и појмова историјске науке. - 2.ИС.1.1.2. Користи хронолошке термине у одговарајућем историјском и савременом контексту. - 2.ИС.1.1.3. Препознаје историјски простор на историјској карти - 2.ИС.1.1.4. Именује најзначајније личности и наводи основне процесе, појаве и догађаје из опште и националне историје. - 2.ИС.1.2.1. Самостално прикупља и разврстава различите изворе информација о прошлости и садашњости у функцији истраживања.	Историјски извори за изучавање периода од завршетка Првог светског рата до наших дана и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио, визуелни, усмена сведочанства, дигитални).	Компетенција за учење Комуникација Решавање проблема Сарадња Географија, Српски језик, Техника и технологија У оквиру више наставних тема ће се развијати међупредметна компетенција предузимљивост и оријентација ка предузетништву	Историја за други разред средње стручне и уметничке школе, др Иван М. Бецић, ЗУНС, Београд 2015
ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА-1	- 2.ИС.1.2.2. Уочава да постоје различита виђења исте историјске појаве на основу поређења више историјских извора. - 2.ИС.1.2.3. Препознаје предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге видове пристрасности у тумачењу историјских појава у историјским и савременим изворима информација. - 2.ИС.1.2.4. Усмено интерпретира историјски наратив и саопштава резултате самосталног елементарног истраживања. - 2.ИС.1.2.5. Писано саопштава резултате елементарног истраживања	Последице Великог рата (демографски и материјални губици, одраз рата у друштвеном и културном животу, Мировна конференција у Паризу – нова карта Европе и света). Револуције у Русији и Европи (узроци, ток и последице). Стварање југословенске државе (југословенска идеја, процес и носиоци уједињења, међународно признање и границе). Политичке и друштвено-економске прилике у Европи и свету (либералне демократије, тоталитарне идеологије, економске кризе; култура, наука и уметност, свакодневни живот).	Компетенција за учење Комуникација Решавање проблема Сарадња Географија, Српски језик, Техника и технологија. У оквиру више наставних тема ће се развијати међупредметна компетенција предузимљивост и оријентација ка предузетништву	Историја за други разред средње стручне и уметничке школе, др Иван М. Бецић, ЗУНС, Београд 2015

	уз употребу текстуалне <i>word</i> датотеке (фајла). - 2.ИС.1.3.1. Препознаје историјску димензију савремених друштвених појава и процеса. - 2.ИС.1.3.2. Идентификује улогу историјских личности у обликовању савремене државе и друштва. - 2.ИС.1.3.3. Разуме значај и показује одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа. - 2.ИС.1.3.4. Разуме смисао обележавања и неговања сећања на важне личности, догађаје и појаве из прошлости народа, држава, институција. - 2.ИС.1.3.5. Уочава елементе интеркултуралних односа и препознаје вредности друштва заснованог на њиховом неговању.	Југословенска краљевина (простор, становништво и друштво; конституисање државе, политички живот; међународни положај; економске прилике; култура, улога двора; национално и верско питање). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; научна и техничка открића (напредак медицине, појава радија, телевизије, звучног филма...); утицај политичких идеја на савремено српско друштво, трајност установа и институција; културно-уметничко наслеђе. Истакнуте личности: Николај II Романов, Владимир Иљич Лењин, Роза Луксембург, Александар Флеминг, Пабло Пикасо, Волт Дизни, Чарли Чаплин, Сергеј Ејзенштајн, Бенито Мусолини, Адолф Хитлер, Јосиф Стаљин, Френклин Рузвелт, Александар I, Марија, Петар II и Павле Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Милан Стојадиновић, Драгиша Цветковић, Влатко Мачек, Слободан Јовановић, Милутин Миланковић, Исидора Секулић, Ксенија Атанасијевић, Милена Павловић Барили, Иван Мештровић.		
ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ	- 2.ИС.1.2.2. Уочава да постоје различита виђења исте историјске појаве на основу поређења више историјских извора. - 2.ИС.1.2.3. Препознаје предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге видове пристрасности у тумачењу историјских појава у историјским и савременим изворима информација. - 2.ИС.1.2.4. Усмено интерпретира историјски наратив и саопштава резултате самосталног елементарног истраживања.	Свет у рату – узроци, међународне кризе, сукоби и освајачка политика тоталитарних држава; почетак и ток рата, зараћене стране, савезништва, фронтови, најважније операције, нови начини ратовања; ратна свакодневица; страдање цивила и ратни злочини; крај рата, победа антифашистичке коалиције. Југославија и српски народ у рату – улазак у рат, војни пораз, окупација, подела, квислиншке творевине; геноцид и злочини; устанак, антифашистичка борба и грађански рат; војне операције, живот у рату. Последице рата – људски и материјални губици; демографске и друштвене промене,	Компетенција за учење Комуникација Решавање проблема Сарадња Географија, Српски језик, Техника и технологија. У оквиру више наставних тема ће се развијати међупредметна компетенција предузимљивост и	Историја за други разред средње стручне и уметничке школе, др Иван М. Бецић, ЗУНС, Београд 2015

	- 2.ИС.1.2.5. Писано саопштава резултате елементарног истраживања уз употребу текстуалне <i>word</i> датотеке (фајла). - 2.ИС.1.3.1. Препознаје историјску димензију савремених друштвених појава и процеса. - 2.ИС.1.3.2. Идентификује улогу историјских личности у обликовању савремене државе и друштва. - 2.ИС.1.3.3. Разуме значај и показује одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа. - 2.ИС.1.3.4. Разуме смисао обележавања и неговања сећања на важне личности, догађаје и појаве из прошлости народа, држава, институција. - 2.ИС.1.3.5. Уочава елементе интеркултуралних односа и препознаје вредности друштва заснованог на њиховом неговању.	миграције; уништавање културног наслеђа; суђења за ратне злочине; стварање ОУН. Уметничко виђење рата, рат као поништавање цивилизацијских вредности; уништавање и пљачка културних и уметничких добара; лични доживљај рата. Истакнуте личности: Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Стаљин, Адолф Хитлер, Бенито Мусолини, цар Хирохито, Франциско Франко, Мао Цедунг, Ана Франк, Петар II Карађорђевић, Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз, Милан Недић, Анте Павелић, Диана Будисављевић.	оријентација ка предузетништву	
СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА-9,	- 2.ИС.1.2.2. Уочава да постоје различита виђења исте историјске појаве на основу поређења више историјских извора. - 2.ИС.1.2.3. Препознаје предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге видове пристрасности у тумачењу историјских појава у историјским и савременим изворима информација. - 2.ИС.1.2.4. Усмено интерпретира историјски наратив и саопштава резултате самосталног елементарног истраживања. - 2.ИС.1.2.5. Писано саопштава резултате елементарног истраживања	Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура. Југославија и српски народ после Другог светског рата – изградња новог државног и друштвеног уређења, једнопартијски систем, однос власти према политичким противницима, међународни положај, економске и културне прилике, самоуправљање, несврстаност; свакодневица,	Компетенција за учење Комуникација Решавање проблема Сарадња Географија, Српски језик, Техника и технологија. У оквиру више наставне теме ће се развијати међупредметна компетенција предузимљивост и оријентација ка предузетништву	Историја за други разред средње стручне и уметничке школе, др Иван М. Бецић, ЗУНС, Београд 2015

	уз употребу текстуалне <i>word</i> датотеке (фајла). - 2.ИС.1.3.1. Препознаје историјску димензију савремених друштвених појава и процеса. - 2.ИС.1.3.2. Идентификује улогу историјских личности у обликовању савремене државе и друштва. - 2.ИС.1.3.3. Разуме значај и показује одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа. - 2.ИС.1.3.4. Разуме смисао обележавања и неговања сећања на важне личности, догађаје и појаве из прошлости народа, држава, институција. - 2.ИС.1.3.5. Уочава елементе интеркултуралних односа и препознаје вредности друштва заснованог на њиховом неговању.	популарна култура, нове тенденције у култури. Истакнуте личности: Џон Кенеди, Никита Хрушчов, Махатма Ганди, Мартин Лутер Кинг, Роза Паркс, Нелсон Мандела, Голда Меир, Енди Ворхол, Јосип Броз, Александар Ранковић, Милован Ђилас, Иво Андрић, Милош Црњански, Александар Петровић, Мира Траиловић, Душан Ковачевић.		
СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	- 2.ИС.1.2.2. Уочава да постоје различита виђења исте историјске појаве на основу поређења више историјских извора. - 2.ИС.1.2.3. Препознаје предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге видове пристрасности у тумачењу историјских појава у историјским и савременим изворима информација. - 2.ИС.1.2.4. Усмено интерпретира историјски наратив и саопштава резултате самосталног елементарног истраживања. - 2.ИС.1.2.5. Писано саопштава резултате елементарног истраживања уз употребу текстуалне <i>word</i> датотеке (фајла).	Свет после хладног рата – пад Берлинског зида; слом комунизма у Европи, распад СССР-а, нова политичка карта Европе, стварање Европске уније, доминација САД, локални конфликти и интервенције великих сила, процеси глобализације, Четврта индустријска револуција (дигитални медији, интернет, друштвене мреже и мобилна телефонија), претња тероризма, миграције, савремени културни покрети. Српски народ на крају 20. и почетком 21. века – криза СФРЈ 80-тих година, међунационалне тензије, увођење вишестраначког политичког система, распад СФРЈ, грађански рат и стварање нових држава, интернационализација сукоба и међународне интервенције, економске прилике и свакодневни живот, ратни злочини, страдање	Компетенција за учење Комуникација Решавање проблема Сарадња Географија, Српски језик, Техника и технологија. У оквиру више наставних тема ће се развијати међупредметна компетенција предузимљивост и оријентација ка предузетништву	Историја за други разред средње стручне и уметничке школе, др Иван М. Бецић, ЗУНС, Београд 2015

	- 2.ИС.1.3.1. Препознаје историјску димензију савремених друштвених појава и процеса. - 2.ИС.1.3.2. Идентификује улогу историјских личности у обликовању савремене државе и друштва. - 2.ИС.1.3.3. Разуме значај и показује одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа. - 2.ИС.1.3.4. Разуме смисао обележавања и неговања сећања на важне личности, догађаје и појаве из прошлости народа, држава, институција. - 2.ИС.1.3.5. Уочава елементе интеркултуралних односа и препознаје вредности друштва заснованог на њиховом неговању	цивилног становништва, разарање културног наслеђа, НАТО агресија на СРЈ, последице ратова, политичке промене 2000. године, Република Србија као самостална држава, питање статуса Косова и Метохије, односи у региону, српски народ у дијаспори и региону, процес придруживања Европској унији, култура и спорт. Истакнуте личности: Роналд Реган, Михаил Горбачов, Маргарет Тачер, Бил Гејтс, Владимир Путин, Ангела Меркел, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић, Зоран Ђинђић, Војислав Коштуница.		
Кључне речи:	Историја, култура и цивилизација			

Математика

Одсек	Одсек класичне музике, Одсек за музичку теорију, Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	МАТЕМАТИКА/ први, други, трећи и четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења Математике је да ученик, усвајајући математичке концепте, знања, вештине и основе дедуктивног закључивања, развије апстрактно и критичко мишљење, способност комуникације математичким језиком и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 70 IV разред – 66	Недељни фонд часова	2

Начин остваривања програма предмета	ПРВИ РАЗРЕД Логика и скупови Логичко–скуповни садржаји (исказ, формула, логичке и скуповне операције, основни математички појмови, пресликавања, закључивање и доказивање тврђења) основа су за реализацију осталих садржаја програма математике, а нагласак треба да буде на овладавању математичко–логичким језиком и разјашњавању суштине значајних математичких појмова и чињеница, без превеликих формализација. Симболика треба да се користи у оној мери у којој олакшава изражавање и записе, штеди време (а не да захтева додатна објашњења) и помаже да се градиво што боље разјасни. Указати на значај таутологија у закључивању и доказима теорема. Посебну пажњу већ на овом ступњу посветити појму пресликавања (функције). Увести операцију композиције пресликавања. Истаћи својства „1-1” и „на” пресликавања као и појам инверзног пресликавања. Елементе комбинаторике дати на најједноставнијим примерима и задацима, као примену основних принципа пребројавања коначних скупова (правило збира и правило производа). Треба имати у виду да обрадом ових садржаја није завршена и изградња појединих појмова и да ће се пермутације, варијације и комбинације обрађивати у наредним разредима. Реални бројеви На почетку теме подсетити ученике на скупове природних, целих, рационалних, ирационалних и реалних бројева, као и на њихове међусобне односе. Проширити знања о рационалним и ирационалним бројевима, користећи доказивања и бројевну праву (представљање коначног и бесконачног периодичног децималног записа броја у виду разломка, конструкција неких дужи чија је дужина ирационалан број). Посебну пажњу обратити на својства рачунских операција, као основу за рационализацију рачунања и трансформације израза у оквиру других тема. Увести појам степена броја са целобројним изложоцем и експоненцијални запис броја ($a \cdot 10^m$, $1 \leq a < 10$, $m \in \mathbb{Z}$), као потребу за рачунање са веома малим и великим бројевним вредностима у математици, али и другим наукама. Пропорционалност У оквиру ове теме погодно је најпре градиво вертикално повезати са већ стеченим знањима из другог циклуса образовања. Кроз практичне примере из свакодневног живота и других наставних предмета неопходно је обновити појмове размере и пропорције, а затим увести и појам проширене пропорције као једнакости три или више размера. Посебну пажњу потребно је посветити примени директне и обрнуте пропорционалности. Решавати проблеме који се односе на сразмерни рачун и рачун поделе кроз практичне примере. Подударност Треба подсетити ученике на ставове о подударности троуглова које су научили у основној школи. Пажњу треба посветити примени ставова подударности троуглова за тврђења која се односе на троуглове (неједнакост троугла, однос страница и углова троугла, значајне тачке). Очекује се да ученици науче потребне и довољне услове да четвороугао буде паралелограм и да кроз задатке овладају техником примене ставова подударности. У вези са применом подударности на круг, користити теореме о централном и периферијском углу и основне особине тангентних и тетивних четвороуглова (детаљни докази нису неопходни). Обрадити основне изометријске трансформације у равни: симетрије, ротацију и транслацију. Доказати њихова основна својства применом подударности. Рационални алгебарски изрази Циљ је да ученици, полазећи од познатих својстава операција с реалним бројевима, утврде и прошире знања о идентичним трансформацијама целих алгебарских израза, користећи између осталог правила о трансформацији разлике квадрата, разлике и збира кубова, квадрата и куба збира и разлике. Такође, ученици треба да савладају одређивање НЗД и НЗС за два полинома. Ученици треба да овладају трансформацијама рационалних алгебарских израза (одређивање области дефинисаности алгебарског разломка, сабирање, множење и дељење разломака).

	Линеарне једначине, неједначине и системи У овој теми треба, уз примену знања из претходне, извршити проширивање знања о линеарним једначинама и функцијама која су ученици стекли у основној школи. Треба разматрати једначине у којима се непозната налази и у имениоцу, као и једноставне једначине са апсолутном вредношћу. Нису предвиђене једначине са параметром. Треба обрађивати само најједноставније линеарне неједначине. Системи линеарних једначина који се решавају могу имати две непознате. Ученици треба да науче да нацртају график линеарне функције, као и да „прочитају” њена својства са графика. У овој теми тежиште треба да буде у примени једначина и њихових система на решавање разних проблема. Сличност Увод у тему чине садржаји везани за мерење дужи и углова, са посебним освртом на пропорционалност дужи. Указати на потребу одређивања четврте пропорционале и тиме мотивисати најважније примене Талесове теореме. Појам сличности увести кроз примере, при чему треба подсетити ученике на ставове сличности троуглова и приказати примене сличности троуглова уз извођење Питагорине теореме. Тригонометрија правоуглог троугла По увођењу дефиниција тригонометријских функција у правоуглом троуглу које уређују односе између његових страница и углова, доказати најједноставније тригонометријске идентитете и једноставније примере примене. Поред стандардних вредности тригонометријских функција (за углове од 30°, 45° и 60°) код решавања правоуглог троугла користити и друге оштре углове и уз помоћ калкулатора или рачунара решавати разноврсне примере примене тригонометријских функција у реалним ситуацијама. ДРУГИ РАЗРЕД Степеновање и кореновање На почетним часовима требало би обновити појам степена са природним изложником и квадратног корена које су ученици изучавали у основној школи. Проширити стечена знања о степенима увођењем операција са степенима као и рационалних изложилаца. Од посебног је значаја релација $\sqrt{a^2} = a$, а такође и децимални запис броја у тзв. стандардном облику $a \cdot 10^n$, где је $1 \leq a < 10$ ($n \in \mathbb{Z}$). Ученике треба оспособити да рационалишу имениоце облика $\sqrt{a}$, $\sqrt{a} \pm \sqrt{b}$. Функцију $y = x^n$ ($n \in \mathbb{N}$) скицирати само за $n = 2$ и $n = 3$. Квадратна једначина и квадратна функција Обраду ове теме започети извођењем формуле за решења квадратне једначине са реалним коефицијентима. Решавати само квадратне једначине које имају реална решења. Решавати и једначине са непознатом у имениоцу, које се свде на квадратне при чему треба истаћи важност услова дефинисаности. Везу између коефицијената и решења квадратне једначине успоставити и кроз Вијетове формуле и растављање квадратног тринома на чиниоце. Пажњу посветити разноврсним проблемима из свакодневног живота који се решавају свођењем на квадратну једначину. При испитивању квадратне функције прво скицирати њен график, а потом тумачити њене особине. Квадратне неједначине треба решавати „читањем са графика”. Тригонометријске функције На почетним часовима требало би обновити тригонометријске функције оштрог угла (тригонометрију правоуглог троугла) као и релације између тригонометријских функција које су ученици упознали у првом разреду. Успоставити везу између угла израженог у степенима и угла израженог у радијанима. На тригонометријском кругу најпре одређивати вредности тригонометријских функција у првом квадранту, а затим и за остале вредности углова „свођењем на први квадрант”. Осим помоћу тригонометријског круга потребно је да ученици у потпуности савладају одређивање вредности тригонометријских функција помоћу калкулатора.

	Скицирати и тумачити графике основних тригонометријских функција ($y = \sin x$, $y = \cos x$, $y = \operatorname{tg} x$, $y = \operatorname{ctg} x$). Приликом трансформација тригонометријских израза користити адиционе формуле и тригонометријске формуле двоструког угла. Решавати задатке у којима се тргонометријски идентитети директно примењују. ТРЕЋИ РАЗРЕД Стереометрија Ученици већ поседују знања о основним геометријским телима, те би их на почетку области требало подсетити на површине и запремине најједноставнијих тела – коцке и квадра. Довољно је извести опште формуле за површину и запремину праве призме и пирамиде. При увежбавању треба бирати најједноставније примере и задатке (првенствено правилне призме и пирамиде). Када су у питању обртна тела, треба обрадити прав ваљак и праву купу и извести формуле за њихове површине и запремине. Такође, треба увести појам сфере и лопте и навести формуле за површину сфере и запремину лопте. Код обраде обтних тела такође се треба ограничити само на најједноставније примере и задатке. Пажњу треба посветити и развијању просторних представа, чему у извесној мери може допринети позивање на очигледност, коришћење динамичких софтвера и правилно скицирање просторних фигура. Експоненцијална и логаритамска функција При увођењу појма експоненцијалне и логаритамске функције на овом нивоу не може се дати прецизна дефиниција, па самим тим се и не могу строго доказати њихове особине, већ се о тим особинама закључује по аналогiji са особинама степена. Ученике треба оспособити да одреде вредност експоненцијалне и логаритамске функције у датом тачки (при чему ученици могу да користе калкулатор када је то неопходно). Ученици треба да упознају и примењују само једноставна својства логаритама (логаритам производа, количника, степена). Експоненцијалне и логаритамске једначине треба обрађивати у мери у којој је то наведено у исходима, што значи у најједноставнијим примерима и задацима. Системи линеарних једначина Код решавања система подсетити се прво система 2×2, методе замене и методе елиминације. Исте методе размотрити код система 3×3 и надовезати на то Гаусов алгоритам. Решавати само примере и задатке у којима се не појављују параметри. Аналитичка геометрија у равни Основни циљ увођења аналитичке геометрије је повезивање алгебарских и геометријских садржаја. Ученици првенствено треба да упознају Декартов правоугли координатни систем у равни и приступ геометрији помоћу координата. При извођењу формула за одређивање растојања тачака и поделу дужи у датом односу искористити одговарајуће, већ познате чињенице. Ученици треба да повежу линеарну једначину са две непознате са једначином праве у координатном систему и да упознају општи (имплицитни) и експлицитни једначине праве. Кроз задатке ученици треба да увежбају и формуле за једначину праве која садржи две дате тачке. При извођењу формула за одређивање величине угла између две праве, специјално услова за паралелност, односно нормалност правих, искористити знања из тригонометрије. Једначину кружнице извести применом познате формуле за растојање тачака у координатном систему. Код одређивања међусобног односа праве и кружнице, користити знања из теорије квадратних једначина. Обратити пажњу на случај када права додирује кружницу (услов додира), као и једначине тангенти. У неким ситуацијама може се дати геометријска интерпретација (на пример код решавања система квадратних једначина). Приликом увежбавања градива аналитичке геометрије треба бирати што једноставније задатке и илустровати решења цртежима у координатном систему.

	Низови Појам бесконачног низа реалних бројева увести кроз конкретне примере. Показати да се низови могу дефинисати и рекурентним релацијама. Посебно увести аритметички низ и геометријски низ указујући на специфичности разлике, односно количника. Сврху увођења аритметичког и геометријског низа приказати једноставнијим примерима примене. ЧЕТВРТИ РАЗРЕД Функције На почетку ове теме подсетити ученике на основне опште појмове у вези с функцијама (домен, кодомен, 1-1, НА). Затим размотрити својства карактеристична за реалне функције једне реалне променљиве (ограниченост, парност и непарност, периодичност, нуле и знак, монотоност, график) и илустровати их на примерима функција које су ученицима познате. Навести својства и графике основних елементарних функција (константе, степене функције, експоненцијалне и логаритамске функције, основне тригонометријске функције). Граничну вредност (лимес) функције најпре илустровати примерима. Затим дати дефиниције у различитим случајевима. Илустровати графички примере који доводе до асимптота (вертикалних и хоризонталних). Навести аритметичка својства лимеса и увежбати њихово коришћење. Размотрити неке карактеристичне случајеве тзв. неодређених израза и увежбати њихово решавање (само најједноставнији примери). Извод функције На самом почетку теме, користећи историјске изворе као мотивацију, осврнути се на чињеницу да је појам извода настао из потребе да се одреди општа метода за одређивање тангенте неке криве, као и брзине кретања. Навести таблицу извода основних елементарних функција (с доказа у два до три случаја). Обрадити правила за налажење извода збира, разлике, производа и количника, и илустровати их на једноставним примерима. Упознати ученике са појмом извода вишег реда. Пажњу посветити испитивању функција и цртању њихових графика, користећи изводе, при чему се ограничити на рационалне функције. Обратити пажњу на појам максимума и минимума, конвексности и конкавности функције, трудећи се да се сва стечена знања о функцијама повежу у логичку целину (домен, парност, нуле, знак, монотоност, локални максимум и минимум, конкавност, конвексност, превојне тачке, асимптоте). Комбинаторика Са ученицима обновити основне елементе комбинаторике (правило збира и правило производа) на једноставнијим примерима и задацима, као примену основних принципа пребројавања коначних скупова. Увести појам факторијела и користити га у различитим примерима. Поштовањем принципа поступности увести пермутације, варијације, као и комбинације без понављања. При решавању проблема у којима ученици користе те појмове користити реалне примере, у којима постоје различита ограничења, односно понављања. Увести Паскалов троугао и биномни образац (без доказа) и приказати примере њихове примене. Вероватноћа и статистика Увод у елементарну теорију вероватноће подразумева класичну дефиницију вероватноће и припадајућих појмова (скуп елементарних догађаја, сигуран догађај, немогућ догађај, супротни догађај...) и њихову илустрацију на примерима разних експеримената (бацање новчића и коцкица, извлачење куглица и други примери). У току увежбавања, брзим експериментом у коме учествују сви ученици (на пример, окретањем једног новчића по 10 пута од стране сваког ученика) и акумулацијом добијених резултата (фреквенција) указати на суштински однос класичне и статистичке дефиниције вероватноће. Обраду теме наставити увођењем појма случајне величине дискретног типа и указивањем на неке примере. Указати на појмове популације, обележја и узорка и потребу дескриптивне обраде података посматрањем одређеног обележја. На конкретним примерима (сопствених истраживања или база података које је могуће наћи на интернету) показати поступке прикупљања, уређивања података, табличног и графичког приказивања изабраног обележја, дефинисати и демонстрирати израчунавање математичког очекивања и дисперзије. Дати тумачење шта ти параметри суштински значе.

Испити	/		
Праћење и вредновање наставе	Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу. У процесу праћења и вредновања значајну улогу имају домаћи задаци. Редовно задавање домаћих задатака (уз обавезну повремену проверу од стране наставника), анализа задатака које ученици нису умели да реше, педагошка мотивација ученика који редовно раде домаће задатке... помаже наставнику да стекне бољи увид у степен остварености исхода.	Облик рада	Фронтални, групни, рад у пару, индивидуални
		Методе рада	Илустрација, демонстрација
Општа предметна компетенција	Ученици су усвојили логичку структуру математичких концепата, стекли нова математичка знања и надоградили своја знања и вештине стечене у основној школи у областима алгебре (А), геометрије (Г), анализе (Ф), и вероватноће и статистике (В). Математички су функционално писмени и развили су способност критичког, апстрактног и креативног мишљења, чиме су припремљени за даље образовање и рад. Ученици су унапредили вештине комуникације математичким језиком и симболима. Оспособљени су да анализирају и тумаче проблеме у природним, техничким и друштвеним наукама уз помоћ математичких модела. Истражују, у тиму или самостално, доносе закључке на основу утемељених научних знања и примењују их, поштујући општеприхваћене норме и стандарде. Мотивисано уче, напредују и негују позитивне ставове према математици и науци уопште, разумејући њихов значај за лични и општи напредак. Одговорно користе дигиталне технологије и податке за учење, истраживање, решавање проблема и доношење одлука. Прикупљају и обрађују податке, изводе закључке уз критичку процену њихове валидности и поузданости и презентују добијене резултате. Математичко-логичким резонавањем доносе личне, друштвене, професионалне, финансијске, еколошке и друге одлуке.		
Општи стандарди постигнућа Основни ниво (кроз области)	Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици су на основном нивоу стекли математичка знања из области алгебре, геометрије, анализе, вероватноће и статистике, која им омогућавају спровођење елементарних математичких процедура и поступака, чиме су развили сигурност, брзину и тачност у решавању једноставних математичких задатака. Користе логичке операције и решавају линеарне и квадратне једначине, неједначине и системе. У геометрији процењују и израчунавају мерне величине једноставних облика и користе трансформације и релације између фигура. Уочавају правилности у бројевним низовима, препознају функционалну зависност и користе различите врсте приказа функција. На овом нивоу ученици анализирају податке путем табеларних и графичких приказа, израчунавајући одговарајуће карактеристи скупа података, и одређују вероватноћу у једноставним ситуацијама. МАТ.А.СО.О.1.1. Израчунавају и процењују вредност бројевног израза. МАТ.А.СО.О.1.2. Решавају линеарне и квадратне једначине, неједначине и системе. МАТ.А.СО.О.1.3. Користе квантификаторе, основне логичке и скуповне операције. МАТ.Г.СО.О.1.4. Израчунавају и процењују мерне величине једноставних геометријских објеката.		

	МАТ.Г.СО.О.1.5. Користе геометријске концепте који се заснивају на релацијама између геометријских фигура и трансформацијама у равни. МАТ.Г.СО.О.1.6. Представљају тачке, дужи и праве у правоуглом координатном систему у равни. МАТ.Ф.СО.О.1.7. Уочавају правилности у низу података. МАТ.Ф.СО.О.1.8. Уочавају једноставну функционалну зависност, одређују вредност функције и користе различите врсте приказа функције. МАТ.В.СО.О.1.9. Примењују одговарајући табеларни и графички приказ и израчунавају одговарајуће карактеристике у зависности од типа података. МАТ.В.СО.О.1.10. Израчунавају вероватноћу догађаја у једноставним ситуацијама. Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Ученици на основном нивоу интуитивно усвајају математичке концепте, преводе проблеме у математички запис и користе визуелизацију за боље разумевање. Индуктивним закључивањем изводе правила и примењују основне стратегије решавања, као што су методе покушаја и грешке. Умеју да користе интерактивне математичке софтвере за визуелизацију и израчунавање. Тимски раде на задацима и проблемима. Имају развијене особине уредности и систематичности. Ученици умеју да критички анализирају своје резултате, показујући упорност и логичко мишљење. МАТ.СО.О.2.1. Интуитивно усвајају математичке концепте. МАТ.СО.О.2.2. Преводе једноставне проблеме у математички запис, и обрнуто. МАТ.СО.О.2.3. Користе визуелизацију и превођење апстрактних математичких појмова на конкретне примере за разумевање и решавање проблема. МАТ.СО.О.2.4. Индуктивним закључивањем изводе једноставнија правила. МАТ.СО.О.2.5. Примењују основне стратегије решавања, као што су методе покушаја и грешке. МАТ.СО.О.2.6. Користе интерактивне математичке софтвере (нпр. <i>GeoGebra</i>) за визуелизацију како би интуитивно разумели математичке концепте. МАТ.СО.О.2.7. Користе софтвер (нпр. <i>Excel</i>) за унос података, израчунавање статистичких мера и креирање графова. МАТ.СО.О.2.8. Реализују једноставније пројекте и фокусирају се на примену основних математичких концепата у практичним ситуацијама. МАТ.СО.О.2.9. Активно учествују у групном раду где су улоге неформално подељене и помажу једни другима у разумевању математичких задатка. МАТ.СО.О.2.10. Уредно и систематично воде математичке белешке, не одустају лако, чак и када наиђу на једноставне препреке. МАТ.СО.О.2.11. Користе критичко и логичко размишљање, анализирајући задатке и проверавајући да ли су резултати тачни. Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици су оспособљени да користе математичке концепте за доношење одлука о еколошким, друштвеним и здравственим питањима, што доприноси одговорном понашању у заједници. Користе математичко-логичко резоновање за аргументовану дискусију и решавање реалних изазова, укључујући управљање финансијама и заштиту од преваре. Кроз тимско решавање проблема, коришћењем математичких знања и информационих технологија, ученици развијају сарадљивост, комуникационе вештине, истраживачки дух, предузимљивост, систематичност, упорност, самопоуздање и критичко мишљење, што је важно за успех у личном и професионалном животу. МАТ.СО.О.3.1. Способни су да доносе одлуке о здрављу, еколошким и друштвеним питањима итд., користећи математичке концепте и знања, што доприноси њиховој личној добробити и одговорном понашању у заједници. МАТ.СО.О.3.2. Аргументовано дискутују о свакодневним темама користећи математичко-логичко резоновање. МАТ.СО.О.3.3. Успешно управљају личним финансијама користећи елементе финансијске математике, што је кључно за управљање новцем. МАТ.СО.О.3.4. Користе математичке вештине за адекватно реаговање на преваре на интернету и у другим медијима, а посебно на друштвеним мрежама. МАТ.СО.О.3.5. Развијају уредност, систематичност, упорност, самопоуздање и предузимљивост кроз самостално, хијерархијско и тимско решавање проблема. МАТ.СО.О.3.6. Поседују позитивне ставове о значају и применљивости математичко-логичког резоновања.

	MAT.CO.O.3.7. Мотивисано развијају математичка знања и вештине да би одговорили потребама свакодневног и пословног живота. MAT.CO.O.3.8. Изражавају своје мисли јасно и прецизно, што је кључно за успешну комуникацију. MAT.CO.O.3.9. Поседују и користе способност разумевања и визуализације простора, што је основа за свакодневно сналажење у окружењу.
Општи стандарди постигнућа Средњи ниво (кроз области)	Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици проширују знања из алгебре, геометрије, анализе и вероватноће и статистике, што значајно доприноси развоју логичког и критичког мишљења. Трансформишу изразе који садрже елементарне функције и решавају једначине, неједначине и системе, што им омогућава систематичан приступ математичким проблемима. Коришћењем исказног рачуна и комбинаторике, развијају логичку структуру и примену математике, док методе аналитичке геометрије користе за моделирање и решавање ситуација у равни. Надограђују знања са основног нивоа из геометрије и умеју да одређују мерне величине сложенијих геометријских објеката. Усвајају основне концепте анализе, као што су непрекидност, гранична вредност, извод и интеграл. Ученици су оспособљени да дубље анализирају статистичке податке и примене особине вероватноће. MAT.A.CO.C.1.1. Примењују алгебарски запис комплексног броја. MAT.A.CO.C.1.2. Трансформишу изразе који садрже елементарне функције и решавају једноставне једначине, неједначине и системе. MAT.A.CO.C.1.3. Користе исказни рачун, релације и скуповне операције. MAT.A.CO.C.1.4. Примењују правила комбинаторике. MAT.G.CO.C.1.5. Примењују методе аналитичке геометрије за решавање проблема у равни. MAT.G.CO.C.1.6. Израчунавају и процењују мерне величине геометријских објеката. MAT.F.CO.C.1.7. Примењују основне концепте и методе за рад са низовима и користе их у решавању различитих математичких и практичних проблема. MAT.F.CO.C.1.8. Интерпретирају и примењују основне концепте непрекидности, граничне вредности и извода елементарних функција. MAT.F.CO.C.1.9. Интерпретирају и примењују концепт неодређеног и одређеног интеграла. MAT.B.CO.O.1.10. Анализирају податке користећи карактеристике скупа података. MAT.B.CO.O.1.11. Примењују особине вероватноће. Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Ученици на средњем нивоу формално усвајају математичке концепте и примењују различите начине закључивања у сложенијим ситуацијама. Користе напредне математичке алате и софтвере за самостално учење, решавање математичких проблема и анализу реалних података. За решавање проблема умеју да пронађу сопствене стратегије и да критички процењују своје резултате. У групном раду преузимају улоге на основу индивидуалних математичких капацитета. MAT.CO.C.2.1. Формално усвајају већину математичких концепата. MAT.CO.C.2.2. Преводе математички запис на матерњи језик, и обрнуто. MAT.CO.C.2.3. Користе индуктивно закључивање, аналогију, специјализацију и анализу у сложенијим ситуацијама и изводе једноставне директне и индиректне доказе. MAT.CO.C.2.4. Примењују рекурзивне дефиниције и функције. MAT.CO.C.2.5. Развијају сопствене стратегије за решавање сложенијих математичких задатака (разлагање фигура на мање, проблеми процене...). MAT.CO.C.2.6. Користе софтвер за решавање једначина и анализу функција (нпр. WolframAlpha) и онлајн наставне материјале за развој самосталног учења. MAT.CO.C.2.7. Примењују истраживачки приступ за решавање математичких проблема, користећи различите математичке концепте. MAT.CO.C.2.8. Реализују пројекте који укључују решавање проблема кроз комбиновање различитих математичких области (нпр. израда пројеката из геометрије који укључују примену функција и статистике).

	МАТ.СО.С.2.9. Активно учествују у групном раду који функционише по принципу подељених задатака у односу на математичке капацитете (снаге и слабости) ученика. МАТ.СО.С.2.10. Самостално трагају за грешкама и покушајима за њихово исправљање; свесни су сопствене улоге у учењу математике. МАТ.СО.С.2.11. Преиспитују сопствене стратегије решавања и анализу резултата, постављајући питања: „Шта је било кључно у поступку решавања?“ и „Да ли постоји ефикаснији или бржи начин да се дође до решења?“ Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици су оспособљени да користе апстрактно мишљење и анализу за доношење одлука у свакодневним и професионалним ситуацијама. Применом математичких модела и логичког резоновања, аргументовано дискутују о глобалним и друштвеним питањима, као и о феноменима у науци. Умеју да користе статистичку анализу за интерпретацију података и процену ризика у контексту здравља, финансија и јавних политика, мотивисано развијајући знања и вештине за истраживање. МАТ.СО.С.3.1. Користе апстрактно мишљење и способност анализе у различитим личним и професионалним околностима. МАТ.СО.С.3.2. Способни су да доносе одлуке у свакодневном и пословном животу користећи различите математичке моделе. МАТ.СО.С.3.3. Аргументовано дискутују о глобалним проблемима, друштвеним и природним феноменима користећи математичко-логичко резоновање. МАТ.СО.С.3.4. Решавају проблеме у природним, техничким и друштвеним наукама користећи математичке моделе. МАТ.СО.С.3.5. Користе еуклидску геометрију, аналитичку геометрију и тригонометрију за моделовање појава у науци и техници. МАТ.СО.С.3.6. Користе математичке концепте за разумевање друштвених питања из економије, демографије, јавне политике итд. МАТ.СО.С.3.7. Мотивисано развијају математичка знања и вештине потребне за истраживање разних природних и друштвених феномена. МАТ.СО.С.3.8. Разумеју структуру аргумената, што је важно за анализу информација у различитим контекстима (нпр. разумевање прописа). МАТ.СО.С.3.9. Користе резултате статистичке анализе за интерпретацију података у реалним ситуацијама, као што су резултати анкета, истраживања или мерења, и доносе одговарајуће закључке. МАТ.СО.С.3.10. Разумеју и процењују ризик у реалном контексту здравља и финансија, као и последице неодговарајућег понашања.
Општи стандарди постигнућа Напредни ниво (кроз области)	Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици су оспособљени за решавање сложених математичких проблема користећи напредна знања из алгебре, геометрије, анализе, вероватноће и статистике. Овладали су математичком индукцијом и умеју формално да доказују сложене алгебарске једнакости и неједнакости, показујући висок ниво процедуралног и концептуалног знања. Ученици решавају једначине и системе са параметрима, док у геометрији користе аналитичке методе и изометријске трансформације за доказивање тврдњи и решавање проблема. У области анализе примењују концепте из диференцијалног и интегралног рачуна у сложенијим ситуацијама. Умеју да анализирају сложене статистичке податке и вероватносне моделе, што их припрема за примену математике у савременом друштву и различитим научним дисциплинама. Ученици умеју да комбинују знања из различитих области математике у решавању сложенијих проблема користећи креативно размишљање и аргументовано математичко резоновање. МАТ.А.СО.Н.1.1. Примењују реалне и комплексне бројеве у решавању математичких проблема, користећи алгебарске и геометријске методе. МАТ.А.СО.Н.2.1. Користе математичку индукцију и доказују сложене алгебарске једнакости и неједнакости. МАТ.А.СО.Н.1.3. Решавају једначине, неједначине и системе једначина са или без параметара. МАТ.Г.СО.Н.1.4. Доказују геометријска твђења користећи аналитичке и аксиоматско–дедуктивне методе. МАТ.Г.СО.Н.1.5. Решавају геометријске проблеме користећи изометријске трансформације и тригонометрију у равни и простору. МАТ.Ф.СО.Н.1.6. Решавају сложене математичке проблеме користећи својства низова. МАТ.Ф.СО.Н.1.7. Користе непрекидност, извод, монотоност, конвексност/конкавност и асимптоте функције за решавање сложених математичких проблема. МАТ.Ф.СО.Н.1.8. Решавају математичке проблеме применом интегралног рачуна.

	MAT.B.CO.H.1.9. Анализирају, интерпретирају и моделирају статистичке податке. MAT.B.CO.H.1.10. Анализирају и интерпретирају вероватносне моделе.
	Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Ученици користе формални математички језик за решавање сложених реалних проблема и комбинују напредне методе закључивања, укључујући апстракцију, генерализацију и дедукцију. Умеју да примењују рекурзивно мишљење и анализирају математичке теорије, користећи софтвере и програмске језике за решавање комплексних задатака. Активно учествују у пројектима и показују дубоку мотивацију и креативност, као и љубав према математици и њеној примени у стварном свету. MAT.CO.H.2.1. Формално усвајају све математичке концепте. MAT.CO.H.2.2. Употребљавају математички језик и запис за сложене реалне проблеме. MAT.CO.H.2.3. Комбинују различите методе закључивања, а посебно апстракцију, генерализацију, анализу, синтезу и дедукцију при извођењу директних и индиректних доказа. MAT.CO.H.2.4. Користе рекурзивно мишљење за сложене математичке проблеме и дубљу анализу алгоритама и модела. MAT.CO.H.2.5. Анализирају математичке теорије, постављају питања о валидности и применљивости метода и доказа. MAT.CO.H.2.6. Користе алате, као што је Python, за решавање комплексних математичких проблема, као што су оптимизација, теорија бројева или статистичко моделирање. MAT.CO.H.2.7. Креирају симулације математичких модела и алгоритме за решавање специфичних задатака, као што су креирање модела раста популације или анализа финансијских података. MAT.CO.H.2.8. Раде на истраживачким пројектима, користећи математичке моделе, алгоритме и статистичке анализе да би дошли до решења и закључака. MAT.CO.H.2.9. Реализују пројекте који обухватају истраживање и решавање комплексних математичких проблема, при чему користе различите изворе информација и напредне математичке методе. MAT.CO.H.2.10. Конструктивно вреднују и критикују сопствене и туђе резултате.
	Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици су оспособљени да примењују напредне методе закључивања и да креативно решавају проблеме у професионалном и научном контексту. Критички анализирају решења и ефикасно комуницирају користећи математички језик. Ученици схватају значај интердисциплинарности и мултидисциплинарности, истражују тимски комплексне проблеме и показују радозналост за истраживање сложенијих проблема и математичких области. Стекли су самопоуздање и оспособљени су да наставе школовање у природно-математичким и техничко-технолошким областима MAT.CO.H.3.1. Примењују математичке начине закључивања (аналогију, генерализацију и специјализацију, индукцију и дедукцију, апстракцију, анализу и синтезу) и у другим областима. MAT.CO.H.3.2. Креативно решавају проблеме из свакодневног живота, из разних научних и стручних области, користећи математику. MAT.CO.H.3.3. Критички анализирају предложена решења проблема из свакодневног живота и разних научних и стручних области. MAT.CO.H.3.4. Комуницирају усмено и писано, усвојеним математичким језиком. MAT.CO.H.3.5. Схватају значај мултидисциплинарности и интердисциплинарности, тимског истраживања комплексних проблема, као и значај математике за друге области. MAT.CO.H.3.6. Развијају љубав према математици, укључујући и радозналост да истражују сложеније проблеме и математичке теорије. MAT.CO.H.3.7. Користе теореме и доказе, што им омогућује да аргументују своје тврдње у различитим професијама и дисциплинама. MAT.CO.H.3.8. Користе концепте низова, реалних функција, диференцијални и интегрални рачун за моделирање сложених проблема из природних и друштвених наука. MAT.CO.H.3.9. Имају одговарајуће математичке компетенције за студије из природно-математичких и техничко-технолошких области.

Образложење за стандарде:	За већину ученика у музичкој школи потребан је средњи ниво.
Међупредметне компетенције:	Компетенција: за целоживотно учење, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ЛОГИКА И СКУПОВИ Основне логичке и скуповне операције. Важнији закони закључивања. Функције. Елементи комбинаторике (пребројавање коначних скупова: правило збира и правило производа).	- користи логичке и скуповне операције; - користи функције и њихова својства; - примени једноставна правила комбинаторике за пребројавање коначних скупова.	Основне логичке и скуповне операције. Важнији закони закључивања. Функције. Елементи комбинаторике (пребројавање коначних скупова: правило збира и правило производа).	Унутарпредметна, Рачунарство и информатика	Математика 1 – уџбеник за први разред гимназије и средњих стручних школа, Н. Икодиновић
РЕАЛНИ БРОЈЕВИ Преглед различитих врста бројева (природни, цели, рационални, реални), операције и њихова својства. Апсолутна вредност. Степен броја са целобројним изложником.	- користи, приказује на бројевној правој и пореди природне, целе, рационалне и реалне бројеве; - преведе рационалне бројеве из једног записа у други; - на основу реалног проблема састави и израчуна вредност бројевног израза (са или без калкулатора), процени вредност једноставнијих израза и тумачи резултат.	Преглед различитих врста бројева (природни, цели, рационални, реални), операције и њихова својства. Апсолутна вредност. Степен броја са целобројним изложником.	Унутарпредметна	Математика 1 – уџбеник за први разред гимназије и средњих стручних школа, Н. Икодиновић
ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ Размера и пропорција, пропорционалност величина (директна и обрнута), примене (сразмерни рачун и рачун поделе). Процентни рачун.	- примени пропорцију и процентни рачун у реалном контексту.	Размера и пропорција, пропорционалност величина (директна и обрнута), примене (сразмерни рачун и рачун поделе). Процентни рачун.	Унутарпредметна, Хемија, Физика	Математика 1 – уџбеник за први разред гимназије и средњих стручних школа, Н. Икодиновић

ПОДУДАРНОСТ Ставови подударности троуглова. Односи страница и углова троугла. Кружница и круг. Значајне тачке троугла. Четвороугао. Симетрије, ротација и транслација равни.	- примени својства троуглова, четвороуглова и кругова, укључујући и примену у реалном контексту; - примени подударност у равни (симетрије, транслација, ротација); - примени ставове подударности у једноставнијим доказима.	Ставови подударности троуглова. Односи страница и углова троугла. Кружница и круг. Значајне тачке троугла. Четвороугао. Симетрије, ротација и транслација равни.	Унутарпредметна, Ликовно, Архитектура	Математика 1 – уџбеник за први разред гимназије и средњих стручних школа, Н. Икодиновић
РАЦИОНАЛНИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ Полиноми и операције са њима, дељивост полинома. Растављање полинома на чиниоце. НЗС и НЗД полинома. Операције са рационалним алгебарским изразима (алгебарски разломци).	- трансформише целе и рационалне алгебарске изразе.	Полиноми и операције са њима, дељивост полинома. Растављање полинома на чиниоце. НЗС и НЗД полинома. Операције са рационалним алгебарским изразима (алгебарски разломци).	Унутарпредметна	Математика 1 – уџбеник за први разред гимназије и средњих стручних школа, Н. Икодиновић
ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ, НЕЈЕДНАЧИНЕ И СИСТЕМИ Линеарне једначине и неједначине. Линеарна функција и њен график. Системи линеарних једначина са две непознате. Примене у реалним ситуацијама.	- реши линеарне једначине и неједначине; - графички представи линеарну функцију и анализира њен график; - реши проблем који се своди на линеарну једначину или систем линеарних једначина.	Линеарне једначине и неједначине. Линеарна функција и њен график. Системи линеарних једначина са две непознате. Примене у реалним ситуацијама.	Унутарпредметна	Математика 1 – уџбеник за први разред гимназије и средњих стручних школа, Н. Икодиновић
СЛИЧНОСТ Мерење дужи и углова. Пропорционалност дужи. Талесова теорема. Сличност. Питагорина теорема.	- примени сличност у равни.	Мерење дужи и углова. Пропорционалност дужи. Талесова теорема. Сличност. Питагорина теорема.	Унутарпредметна	Математика 1 – уџбеник за први разред гимназије и средњих стручних школа, Н. Икодиновић

ТРИГОНОМЕТРИЈА ПРАВОУГЛОГ ТРОУГЛА Тригонометријске функције оштрог угла, основне тригонометријске идентичности. Решавање правоуглог троугла.	- одреди вредности тригонометријских функција углова од 30°, 45° и 60°; - примени тригонометрију правоуглог троугла у реалним ситуацијама уз коришћење калкулатора.	Тригонометријске функције оштрог угла, основне тригонометријске идентичности. Решавање правоуглог троугла.	Унутарпредметна, Физика	Математика 1 – уџбеник за први разред гимназије и средњих стручних школа, Н. Икодиновић
Кључне речи:	Логика, скупови, пропорција, подударност, изрази, једначине			

ДРУГИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:			
СТЕПЕНОВАЊЕ И КОРЕНОВАЊЕ Степен чији је изложилац цео број. Функције $y = x^2$ и $y = x^3$. Степен чији је изложилац рационалан број.	- трансформише и израчуна вредност једноставних израза са степенима користећи својства операција и функција, по потреби користећи калкулатор; - скицира график степене функције.	Степен чији је изложилац цео број. Функције $y = x^2$ и $y = x^3$. Степен чији је изложилац рационалан број.	Унутарпредметна, Физика	Математика 2 – В. Мићић, С. Огњановић, Ж. Ивановић
КВАДРАТНА ЈЕДНАЧИНА И КВАДРАТНА ФУНКЦИЈА Квадратне једначине са реалним решењима. Вијетове формуле и растављање квадратног тринома. Квадратна функција. Једноставне квадратне неједначине.	- реши једноставан проблем који се своди на квадратне једначине са реалним решењима и неједначине; - скицира и тумачи график квадратне функције.	Квадратне једначине са реалним решењима. Вијетове формуле и растављање квадратног тринома. Квадратна функција. Једноставне квадратне неједначине.	Унутарпредметна, музика	Математика 2 – В. Мићић, С. Огњановић, Ж. Ивановић

ТРИГОНОМЕТРИЈСКЕ ФУНКЦИЈЕ Угао. Радијан. Тригонометријски круг. Основне тригонометријске функције. Адиционе формуле.	- израчуна вредност тригонометријске функције, по потреби користећи калкулатор; - примени адиционе формуле. - скицира графике основних тригонометријских функција.	Тригонометријски круг. Основне тригонометријске функције. Адиционе формуле.	Унутарпредметна, Физика	Математика 2 – В. Мићић, С. Огњановић, Ж. Ивановић
Кључне речи:	Степеновање, кореновање, квадратна једначина, квадратна неједначина. тригонометрија			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
СТЕРЕОМЕТРИЈА Површина и запремина праве призме и пирамиде. Прав ваљак и права купа, њихове површине и запремине. Сфера и лопта. Површина сфере и запремина лопте.	- израчуна површину и запремину праве призме, пирамиде, правог ваљка, праве купе и лопте, и примени их у једноставним ситуацијама.	Површина и запремина праве призме и пирамиде. Прав ваљак и права купа, њихове површине и запремине. Сфера и лопта. Површина сфере и запремина лопте.	Унутарпредметна	Математика 3 – В. Милошевић, М. Ивовић, Р. Ненадовић, К. Симић
ЕКСПОНЕНЦИЈАЛНА И ЛОГАРИТАМСКА ФУНКЦИЈА Експоненцијална функција. Једноставне експоненцијалне једначине. Логаритам, његова својства и примене. Логаритамска функција. Једноставне логаритамске једначине.	- израчуна вредност експоненцијалне и логаритамске функције, по потреби користећи калкулатор; - реши једноставне експоненцијалне и логаритамске једначине.	Експоненцијална функција. Једноставне експоненцијалне једначине. Логаритам, његова својства и примене. Логаритамска функција. Једноставне логаритамске једначине.	Унутарпредметна, Физика	Математика 3 – В. Милошевић, М. Ивовић, Р. Ненадовић, К. Симић

СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА Системи линеарних једначина са две и три непознате. Гаусов поступак.	- примени Гаусов поступак за решавање система линеарних једначина; - реши једноставан проблем који се своди на систем линеарних једначина.	Системи линеарних једначина са две и три непознате. Гаусов поступак.	Унутарпредметна	Математика 3 – В. Милошевић, М. Ивовић, Р. Ненадовић, К. Симић
АНАЛИТИЧКА ГЕОМЕТРИЈА У РАВНИ Растојање двеју тачака, површина троугла. Разни облици једначине праве, угао између две праве. Кружница и однос праве и кружнице.	- реши једноставне проблеме међусобних односа тачака и правих у координатној равни; - реши једноставне проблеме користећи једначине праве и кружнице; - примени услов додира и одреди једначину тангенте кружнице.	Растојање двеју тачака, површина троугла. Разни облици једначине праве, угао између две праве. Кружница и однос праве и кружнице.	Унутарпредметна	Математика 3 – В. Милошевић, М. Ивовић, Р. Ненадовић, К. Симић
НИЗОВИ Основни појмови о низовима. Аритметички и геометријски низ.	- примени аритметички и геометријски низ у једноставним ситуацијама.	Основни појмови о низовима. Аритметички и геометријски низ.	Унутарпредметна, Рачунарство и информатика	Математика 3 – В. Милошевић, М. Ивовић, Р. Ненадовић, К. Симић
Кључне речи:	Стереометрија, експоненцијалне, логаритамске функције, низови, систем једначина, аналитичка геометрија			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ФУНКЦИЈЕ Важнији појмови и својства реалних функција реалне променљиве. Преглед елементарних функција. Гранична вредност функције. Асимптоте.	- израчуна једноставне граничне вредности функција; - користи основна својства функција (домен, периодичност, парност, монотоност, нуле и знак...).	Важнији појмови и својства реалних функција реалне променљиве. Преглед елементарних функција. Гранична вредност функције. Асимптоте.	Унутарпредметна, Физика	Математика 4 – М. Обрадовић, Д. Георгијевић
ИЗВОД ФУНКЦИЈЕ Прираштај функције.	- израчуна извод једноставних функција применом правила диференцирања;	Прираштај функције. Извод функције (проблем тангенте и брзине).	Унутарпредметна, Физика	Математика 4 – М. Обрадовић, Д. Георгијевић

Извод функције (проблем тангенте и брзине). Основне теореме о изводу, изводи елементарних функција. Испитивање функције и њен график.	- испита ток и скицира график једноставне функције.	Основне теореме о изводу, изводи елементарних функција. Испитивање функције и њен график.		
КОМБИНАТОРИКА Основна правила. Варијације. Пермутације. Комбинације (без понављања). Биномни образац.	- примени елементе комбинаторике у једноставним реалним ситуацијама; - примени биномни образац на решавање једноставнијих проблема.	Основна правила. Варијације. Пермутације. Комбинације (без понављања). Биномни образац.	Унутарпредметна	Математика 4 – М. Обрадовић, Д. Георгијевић
ВЕРОВАТНОЋА И СТАТИСТИКА Случајни догађаји. Вероватноћа. Дискретне случајне величине. Популација, обележје и узорак. Очекивана вредност и дисперзија. Прикупљање, сређивање, графичко приказивање и нумеричка обрада података.	- одреди вероватноћу једноставнијег случајног догађаја; - одреди очекивану вредност и дисперзију дискретне случајне величине; - изврши мање статистичко истраживање, обради резултате, прикаже их и интерпретира.	Случајни догађаји. Вероватноћа. Дискретне случајне величине. Популација, обележје и узорак. Очекивана вредност и дисперзија. Прикупљање, сређивање, графичко приказивање и нумеричка обрада података.	Унутарпредметна	Математика 4 – М. Обрадовић, Д. Георгијевић
Кључне речи:	Функција, извод, комбинаторика, вероватноћа, статистика			

Физика

Одсек	Одсек класичне музике, Одсек за музичку теорију, Одсек за музичку продукцију и обраду звука
Предмет/ Разред/ Циклус	ФИЗИКА/ први разред
Циљ учења предмета	Циљ наставе физике јесте стицање елементарне функционалне писмености (природно-научне и техничке) и знања о основним физичким законима који дефинишу природу и својства звука, оспособљавање ученика за примену знања у струци и свакодневном животу, стицање радних навика, одговорности и способности за самосталан рад и за тимски рад, формирање основе за даље образовање.

Годишњи фонд часова	35	Недељни фонд часова	1
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групи и обухвата теоријску наставу.		
Праћење и вредновање наставе	Путем тестова и усменог одговарања.	Облик рада	Фронтални и индивидуални
		Методе рада	Дијалошки и монолошки
Општа предметна компетенција	Основни ниво Ученик објашњава појаве и процесе на основу познавања физичких величина и законитости, решава једноставне проблеме и рачунске задатке уочавајући узрочно-последичне везе, користећи експлицитно дате податке и мерења; користи појмове и објашњења физичких појава за разматрање и решавање питања везаних за развој науке и технологије, коришћења природних ресурса и очување животне средине; показује спремност да се ангажује и конструктивно доприноси решавању проблема са којима се суочава заједница којој припада. Средњи ниво Ученик објашњава и решава сложеније физичке проблеме, рачунске и експерименталне задатке издвајајући битне податке који се односе на дати проблем, успостављајући везе међу њима и користећи одговарајуће законе и математичке релације. Знање из физике користи при решавању и тумачењу проблема у другим областима науке, технологије и друштва. Уз помоћ упутства, ученик може да припрема, изводи и описује огледе, експерименте и једноставна научна истраживања. Напредни ниво Ученик поседује научна знања из физике која му омогућавају решавање сложених физичких проблема и рачунских задатака, извођење експеримената и доношење закључака на основу познатих модела и теорија. Има развијене истраживачке способности и може да предвиђа ток и исход физичких процеса и експеримената повезујући знања и објашњења. Користи научну аргументацију и критички анализира добијене резултате. Зна да се до решења проблема може доћи на више начина и бира најбоље у односу на задате услове.		
Општи стандарди постигнућа Основни ниво (кроз области) Физичке основе акустике	2.ФИ.1.1.1. Описује и објашњава физичке појаве: равномерно праволинијско кретање, равномерно променљиво праволинијско кретање, пренос притиска кроз течности и гасове, пливање тела, механичка осциловања и таласи.		
	2.ФИ.1.1.6. Познаје услове за настајање звука и зна да наведе његова основна својства као механичког таласа.		
	2.ФИ.2.1.1. Описује и објашњава физичке појаве: равномерно кружно кретање, равномерно променљиво кружно кретање, хоризонталан хитац, сударе тела, протицање идеалне течности, појам средње брзине, законе одржања, хармонијске пригушене осцилације.		
Општи стандарди постигнућа Средњи ниво (кроз области) Музички инструменти и тонови	2.ФИ.2.1.4. Познаје основне величине којима се описују механички таласи; користи везе између ових величина за објашњење појава код таласа; објашњава својства звука.		
	2.ФИ.3.1.3. Објашњава појаве везане за принудне осцилације; пригушене осцилације, Доплеров ефекат и слагање таласа; зна да решава сложене задатке о осцилацијама и таласима.		
	2.ФИ.3.1.4. Описује и објашњава физичке појаве: котрљање, равномерно променљиво кружно кретање, пренос механичких таласа кроз течности и гасове, динамичка равнотежа тела, механичка осциловања и таласи; користи уређаје и мерне инструменте за одређивање физичких величина, на пример, коефицијент површинског напона, модул еластичности, фреквенција осциловања звучне виљушке, момент инерције, убрзање куглице која се котрља низ коси жлеб.		
Образложење за стандарде:	За већину ученика у музичкој школи потребан је средњи ниво.		
Међупредметне компетенције:	Компетенција: за целоживотно учење, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема		

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:			
Физички основи акустике	- користи научни језик за описивање физичких појава; - описује енергијске трансформације код хармонијских, пригушених и принудних осцилација; - разуме појаве механичке резонанције, услове њеног настајања и примену.	Хармонијске осцилације. Звук. Висина тона. Људско ухо и субјективни осећај звука. Резонанција код звука. Извори звука.	Теорија музике, Математика	Акустика – В. Радосављевић (1996)
Музички инструменти и тонови	- разликује карактеристике звука (висина, јачина и боја), познаје штетан утицај буке и мере заштите; - уочава положај извора звука и удаљеност извора звука од пријемника и процењује начин простирања звука.	Музичка скала тонова и музички интервали. Темпирана скала. Начини побуђивања осцилација и њихово појачавање код различитих типова инструмената. Квалитет звука. Шум и тон. Основни тон и виши хармоници. Прост и сложен тон. Спектралне карактеристике звука.	Теорија музике, Математика	Акустика – В. Радосављевић (1996)
Акустика просторија	- процењује оптимална акустичка својства просторија (запремина, облик просторије, време ревербације); - акустичко обликовање; - процењује и адаптира различите инструменте на основу њихових карактеристика.	Звучни таласи у просторијама. Апсорпција звука, одбијање звука. Ревербација. Бојење звука (ехо). Глува соба, удари или избијања. Оптималне акустичке особине просторија (запремина, облик просторије, време ревербације). Акустичко обликовање (распоред рефлективних и апсорбтивних површина). Постављање звучника. Заштита од буке.	Теорија музике, Математика	Акустика – В. Радосављевић (1996)
Кључне речи:	Музичка скала, звук, осцилације			

Информатика

Одсек	Одсек класичне музике, Одсек за музичку теорију, Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	ИНФОРМАТИКА/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења Информатике је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву. Ученик развија способност апстрактног и критичног мишљења о аутоматизацији послова уз помоћ информационо-комуникационих технологија и развија способност ефективног коришћења технологије на рационалан, етичан и безбедан начин.		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 35 IV разред – 33	Недељни фонд часова	1
Начин остваривања програма предмета	Први разред: за област Информационо-комуникационе технологије у савременом друштву (6 часова), за област Представљање податка на рачунару (5 часова), за област Архитектура рачунарског система и програмска подршка (6 часова), за област Организација података и прилагођавање радног окружења (4 часа), за област Рад са програмима за обраду текста (10 часова) и за област Рад са програмима за израду слајд презентација (4 часа) . Други разред: за област Информатика у музици (5 часова), за област Програми за табеларна израчунавања (15 часова), а за Рачунарску графику (15 часова). Трећи разред: за област Уношење и едитовање нотног записа са тастатуре (15 часова), а за Експерименти са звуком (20 часова). Четврти разред: за област Рад са видео записом (9 часова), за Готова веб дизајн решења (6 часова), а за Веб дизајн (18 часова).		
Испити	/		
Праћење и вредновање наставе	Континуирано пратити рад ученика, у настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се и процес и продукти учења. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) да се сагледају постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, оспособљавати и охрабривати ученике да процењују сопствени напредак у учењу. Вредновање тимског рада, од сваког члана тражити мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Наставник са ученицима договора показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. У процесу оцењивања добро је користити портфолио (електронска збирка докумената и евиденција о	Облик рада	Фронтални, групни, рад у пару и индивидуални начин рада.
		Методе рада	Објашњавање, дијалог, демонстрација, практичан рад

	процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. комбиновање различитих начина оцењивања да би се сагледале слабе и јаке стране сваког ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учења.		
Општа предметна компетенција	Ученици су изградили позитиван став према коришћењу дигиталне технологије и примењују знања и вештине из ове области у циљу ефикасног обављања различитих послова и задатака из различитих наставних предмета, свакодневног живота, самостално и у оквиру тима. Унапредили су стратегије и технике учења, припремајући се за даље школовање и целоживотно учење, будућу професију и за учешће у друштву које се развојем технологије брзо мења. Технологију користе одговорно, свесни последица њене непримерене и прекомерне употребе. Поседују информатичка знања и дигиталну писменост које омогућавају да из различитих домаћих и иностраних извора проналазе информације, критички их анализирају и доносе закључке о њиховој поузданости и релевантности. Комуницирају коришћењем различитих видова дигиталне комуникације на безбедан начин, показују емпатију и доприносе решавању конфликта у инклузивном, мултикултуралном и подржавајућем окружењу. Ученици одговорно учествују у друштвеном животу уз разумевање друштвених процеса и поштовање људских права. Врше одабир одговарајућих уређаја, програма и сервиса за комуницирање и реализацију идеја који доприносе побољшању квалитета живота у локалној заједници. Креирају и уређују дигиталне садржаје коришћењем одговарајућих уређаја и програма. Креативно се изражавају користећи дигиталне уређаје. Промовишу националну културу, језик и писмо постављајући одговарајуће дигиталне садржаје у јавном простору на интернету. Препознају потенцијал података за иновације и користе их при доношењу одлука, нпр. у предузетничким активностима. Упознати су са основним областима рачунарства и информатике, са проблемима којима се баве и њиховим применама у науци и свакодневном животу.		
Општи стандарди постигнућа Основни ниво (кроз области)	ИНФ.СО.О.1.1. Наводе основне карактеристике и улогу хардвера и софтвера дигиталног уређаја. ИНФ.СО.О.1.2. Креирају и елементарно уређују дигиталне садржаје у адекватном формату. ИНФ.СО.О.1.3. Уносе податке различитих типова у програм за табеларна израчунавања, форматирају их и извршавају њихове елементарне обраде и анализе. ИНФ.СО.О.1.4. Примењују основне елементе синтаксе и семантике текстуалних програмских језика и користе их у једноставним програмима. ИНФ.СО.О.1.5. Описују релационе базе података и њихову улогу у савременим рачунарским системима. ИНФ.СО.О.2.1. Користе интернет штитећи себе и друге од дигиталног насиља. ИНФ.СО.О.2.2. Сараднички креирају и уређују дигиталне документе. ИНФ.СО.О.2.3. Изражавају се у дигиталном облику поштујући језички и дигитални правопис и принципе пристојне комуникације. ИНФ.СО.О.2.4. Користе дигиталне уређаје штитећи своје здравље. ИНФ.СО.О.2.5. Решавају проблеме применом алгоритаМСКОГ начина размишљања. ИНФ.СО.О.3.1. На интернету самостално проналазе релевантне и поуздане информације и користе их поштујућу ауторска права. ИНФ.СО.О.3.2. Примењујући основне могућности програма за обраду текста, уређују писане радове. ИНФ.СО.О.3.3. Водећи рачуна о заштити личних података користе електронску трговину и банкарство у једноставним животним ситуацијама. ИНФ.СО.О.3.4. Препознајући штетност електронског отпада, одлажу га на исправан начин.		
Општи стандарди постигнућа Средњи ниво (кроз области)	ИНФ.СО.С.1.1. Користе напредне могућности савременог расположивог софтвера да би креирали и уредили документе. ИНФ.СО.С.1.2. Повезују основне компоненте рачунара и рачунарске мреже у функционалну целину разумевајући улогу појединачних компонената. ИНФ.СО.С.1.3. Користе напредне могућности програма за табеларна израчунавања у циљу сложеније обраде и анализе података. ИНФ.СО.С.1.4. Самостално имплементирају неке основне алгоритме.		

	ИНФ.СО.С.1.5. Коришћењем административног корисничког интерфејса креирају табеле и базе, уносе и организују податке у њима. ИНФ.СО.С.1.6. Објашњавају принципе дигиталног записа и преноса података, мрежне адресе и протоколе. ИНФ.СО.С.1.7. Познају организацију веба, модел клијент – сервер и језике за опис веб-страна (HTML, CSS).
	ИНФ.СО.С.2.1. Креирају дигиталне садржаје и штите их одговарајућим ауторским лиценцама. ИНФ.СО.С.2.2. Програме развијају поштујући уобичајену методологију развоја софтвера. ИНФ.СО.С.2.3. Описују најважније догађаје у развоју ИКТ-а; ИНФ.СО.С.2.4. Наводе актуелне области рачунарства и проблеме које оне решавају.
	ИНФ.СО.С.3.1. Решавају уобичајене школске задатке из области математике, физике и хемије применом математичког софтвера и програмирања. ИНФ.СО.С.3.2. Користе системе засноване на вештачкој интелигенцији прилагођавајући их својим потребама. ИНФ.СО.С.3.3. Примењују напредне могућности канцеларијског софтвера за израду, уређивање и презентовање писаних радова. ИНФ.СО.С.3.4. Врше корекције фотографије применом програма за растерску графику. ИНФ.СО.С.3.5. Креирају сложене графичке елементе применом програма за векторску графику.
	ИНФ.СО.Н.1.1. Користе специјализоване библиотеке програмских језика за анализу и обраду података. ИНФ.СО.Н.1.2. Самостално осмишљавају алгоритме за решавање разнородних програмерских задатака. ИНФ.СО.Н.1.3. Коришћењем готових програмских библиотека решавају комплексније програмерске задатке. ИНФ.СО.Н.1.4. Користе језик упита SQL (интерактивно и из програма које пише) да би прочитали, анализирали, унели, изменили и обрисали податке из базе. ИНФ.СО.Н.1.5. Креирају веб-апликације у којима користе елементе клијентског и серверског веб-програмирања и приступа бази података.
	ИНФ.СО.Н.2.1. Дигиталне садржаје и програме креирају штитећи своја ауторска права применом одговарајућих слободних и власничких лиценци. ИНФ.СО.Н.2.2. Сараднички раде на програмерским пројектима користећи системе за контролу верзија. ИНФ.СО.Н.2.3. Коришћењем прилагођених библиотека праве једноставне прототипове система заснованих на вештачкој интелигенцији и машинском учењу.
Општи стандарди постигнућа Напредни ниво (кроз области)	ИНФ.СО.Н.3.1. Примењују програмирање за решавање комплекснијих пројектних задатака. ИНФ.СО.Н.3.2. Применом дигиталне технологије организују и учествују у пројектима друштвеног активизма.
	За већину ученика у музичкој школи неопходан је средњи ниво, изузетно за ученике који раде по ИОП1 – основни ниво, и за ученике који раде по ИОП3 – напредни ниво.
Образложење за стандарде:	
Међупредметне компетенције:	Компетенција: за целоживотно учење; Комуникација; Рад с подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини; Естетичка компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИНФОРМАЦИОНО – КОМУНИКАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ ИКТ у свакодневном окружењу Основни појмови информатике и рачунарства Развој и друштвени аспекти ИКТ Интернет	- објасни улогу ИКТ у свакодневном животу; - разуме изазове коришћења савремених технологија на одговоран и безбедан начин; - илуструје на примерима основне појмове информатике и рачунарства (појам информација и податак); - наведе основне области информатике и рачунарства; - опише најважније догађаје у развоју ИКТ; - направи паралелу између развоја људског друштва и развоја информационо-комуникационих технологија; - безбедно користи дигиталне уређаје; - разликује и користи сервисе Интернета; - приступа Интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај; - класификује информације са интернета и процењује њихов квалитет и поузданост; - спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету.	ИКТ у свакодневном окружењу (уређаји, облици комуникације, услуге). Основни појмови информатике и рачунарства (информације, подаци, информационо-комуникационе технологије, предмет и области информатике и рачунарства). Развој ИКТ (прикупљања, складиштења, обраде, приказивања и преноса података). Друштвени аспекти ИКТ (значај и примена дигиталних уређаја, карактеристике информационог друштва, утицај коришћења дигиталних уређаја на здравље и околину, интелектуална својина, безбедност, заштита личних података, правила понашања). Глобална мрежа (интернет). Сервиси интернета (електронска пошта, веб, друштвене мреже, блогови, форуми, учење, мапе, електронска трговина и банкарство, аудио и видео комуникација). Лепо понашање, право и етика на интернету. Безбедност и приватност на интернету	Енглески језик, Историја	РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА Уџбеник за први разред гимназије; Клет, Београд, 2019. године Др Филип Марић

ПРЕДСТАВЉАЊЕ ПОДАТАКА НА РАЧУНАРУ Бројевни системи Кодирање информација Јединице за мерење Дигитални рачунари и дигитални запис података	- познаје карактеристике различитих бројевних система; - преводи број из једног у други бројевни систем; - изводи основне рачунске операције у различитим бројевним системима; - користи јединице за мерење количине података; - објасни начин дигиталног записа података и бинарног записа природних бројева.	Бројевни системи – врсте, карактеристике, преводјење. Бројевни системи – основне рачунске операције. Кодирање информација. Кодирање карактера, кодне схеме. Јединице за мерење количине информација. Дигитални рачунари и дигитални запис података (текста, растерске и векторске слике, звука, видеа). Начини приказивања/представљања података и дигиталног записа.	Математика, Физика, Енглески језик,	РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА Уџбеник за први разред гимназије; Клет, Београд, 2019. године Др Филип Марић
АРХИТЕКТУРА РАЧУНАРСКОГ СИСТЕМА И ПРОГРАМСКА ПОДРШКА Структура и принцип рада рачунара. Софтвер Заштита права на интернету	- уочава разлику између хардвера и софтвера; - наводи основне карактеристике компонената дигиталног уређаја и њихову улогу; - разликује системски од апликативног софтвера; - објасни шта је оперативни систем и која је његова улога; - познаје основне типове апликативног софтвера; - разликује појмове и типове лиценци софтвера и садржаја који се деле.	Структура и принцип рада рачунара. Врсте меморије рачунара. Процесор. Матична плоча. Магистрала. Улазно-излазни уређаји. Утицај компоненти на перформансе рачунара. Апликативни софтвер. Системски софтвер. Оперативни систем. Верзије и модификације програма. Дистрибуција програмских производа (комерцијална, дељена (енгл. shareware), јавно доступна (енгл. freeware), пробна (енгл. trial)). Заштита права на интелектуалну својину.	Енглески језик,	РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА Уџбеник за први разред гимназије; Клет, Београд, 2019. године Др Филип Марић
ОРГАНИЗАЦИЈА ПОДАТАКА И ПРИЛАГОЂАВАЊЕ РАДНОГ ОКРУЖЕЊА Кориснички интерфејс Подешавање оперативног система Инсталирање и уклањање програма Заштита рачунара и информација	- разликује основе елементе графичког корисничког интерфејса; - прилагоди радно окружење кроз основна подешавања; - инсталира и деинсталира корисничке програме; - сачува, модификује и организује податке; - разликује најчешће коришћене типове датотека.	Елементи графичко–корисничког интерфејса и интеракција са њима (радна површина, прозори, менији, дугмад, акције мишем или акције на екрану осетљивом на додир, пречице на тастатури, ...). Подешавања оперативног система (подешавање датума и времена, радне површине, регионална подешавања, подешавања језика и тастатуре, коришћење и подешавање корисничких налога). Инсталирање и уклањање програма (апликативних програма, драјвера).	Енглески језик,	РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА Уџбеник за први разред гимназије; Клет, Београд, 2019. године Др Филип Марић

		Рад са документима и системом датотека. Средства и методе заштите рачунара и информација.		
РАД СА ПРОГРАМИМА ЗА ОБРАДУ ТЕКСТА Радно окружење текст-процесора Операције са документима Унос текста и његово једноставно уређивање Уметање у текст Коришћење и израда стилова Штампање докумената	- подеси радно окружење текст процесора; - промени језик тастатуре; - примени правила слепог куцања; - врши премештање садржаја између више отворених докумената; - ефикасно и тачно уноси и уређује неформатиран текст; - примењује основне елементе форматирања и структурирања текста; - уређује на елементарном нивоу текст применом нотација за обележавање; - постави напредне текстуалне и нетекстуалне елементе у креирани документ; - познаје основне параметре стилизовања текста на нивоу карактера, параграфа и страница; - користи и креира именоване стилове и модификује их; - користи елементе у тексту који се аутоматски ажурирају; - структурира текст и аутоматски генерише садржај; - познаје структуру, правила и формат која се примењују у форматирању докумената; - припрема документ за штампу и одштампа га.	Радно окружење текст-процесора. Једноставнија подешавања радног окружења. Подешавање и промена језика тастатуре („писма”). Правила слепог куцања. Операције са документима (креирање, отварање, чување, затварање). Унос текста и његово једноставно уређивање (ефикасно кретање кроз текст, копирање, премештање, претрага, замена текста). Уређивање текста (страница, маргине, фонт, параграф, листе, прелом, секције) Уметање у текст (специјалних симбола, датума и времена, текстуалних ефеката). Уметање и позиционирање нетекстуалних објеката (слике, дијаграми, и сл.). Уметање табеле у текст. Нумерација страница. Заглавље, подножје, фуснота. Коришћење и израда стилова , генерисање садржаја и индекса појмова. Примери структуре типичних докумената (биографије, молбе, огласи, реферати, матурски радови и сл.). Конвертовање у PDF. Штампање докумената	Српски језик и књижевност, Енглески језик	РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА Уџбеник за први разред гимназије; Клет, Београд, 2019. године Др Филип Марић
РАД СА ПРОГРАМИМА ЗА ИЗРАДУ СЛАЈД ПРЕЗЕНТАЦИЈА Презентације и њихова примена	- уређује и приказује слајд презентације; - примењује правила за израду добре презентације; - уређује дизајн позадине и „мастер” слајда у презентацији;	Презентације и њихова примена (правила добре презентације, етапе у изради презентација). Подешавање радног окружења програма за израду слајд презентација.	Сви предмети у којима се користи овај програм за презентовање материјала.	РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА Уџбеник за први разред гимназије; Клет, Београд, 2019. године

Подешавање радног окружења Додавање и форматирање текстуалних и нетекстуалних објеката Дизајн позадине и „мастер” слајда Приказ и штампање презентације	- додаје елементе анимације и интерактивности у презентацију; - користи функционалности намењене сарадничком раду; - припрема документ за штампу и одштампа га.	Додавање и форматирање текстуалних и нетекстуалних објеката (графички, звучни, видео, ...). Анимација објеката слајда и прелаза између слајдова. Интерактивна презентација (хипервезе, акциона дугмад). Дизајн позадине и „мастер” слајда. Приказ презентације. Штампање презентације.		Др Филип Марић
Кључне речи:	Информатика, рачунар, хардвер, софтвер, обрада текаста, израда презентација			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ /ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИНФОРМАТИКА У МУЗИЦИ Својства звука Формати звучних записа Хардвер за рад са музиком Софтверски алати за рад са музиком	- објасни природу звука; - наведе основне компоненте хардвера за рад са музиком; - користи софтверске алате за рад са музиком.	Примена рачунара у процесу учења музике – Основна својства звука; – Формати звучних записа и њихова конверзија. Хардвер за рад са музиком – Музичке картице, микрофони, MIDI клавијатура /електрични клавијатур, звучници/ слушалице; – Инсталирање хардвера. Софтверски алати за рад са музиком	Математика, Физика, Енглески језик, Аудио техника	
ПРОГРАМИ ЗА ТАБЕЛАРНА ИЗРАЧУНАВАЊА Основни појмови Основни појмови о програмима за рад са табелама Подешавање радног окружења Уношење различитих типова података у табелу	- разликује основне елементе табеле; - разлику је типове података; - унесе и мења податке у табеле; - манипулише елементима табеле; - користи формуле за израчунавање статистика; - користи апсолутно и релативно адресирање; - врши основно форматирање табеле; - сортира и филтрира податке по задатом критеријуму;	Основни појмови (прикупљање података, њихово табеларно и графичко приказивање на разне начине, као и читање и тумачење таквих приказа). Основни појмови о програмима за рад са табелама (структура документа, формати датотека). Подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум) додавање, брисање, премештање и преименовање радних листова.	Математика, Физика, Енглески језик	РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА Уџбеник за други разред гимназије; Клет, Београд, 2020. године Др Филип Марић, Драган Машуловић

Примена основних аритметичких операција и уграђених функција Форматирање ћелија Копирање формула, релативно и апсолутно референцирање ћелија Сортирање и филтрирање. Условно форматирање табела Приказивање података из табеле помоћу графика Припрема документа за штампање	- примењује условно форматирање; - представи визуелно податке на одговарајући начин; - форматира табеле и одштампа их.	Уношење различитих типова података у табелу (појединачни садржаји ћелија и аутоматске попуње). Подешавање димензија, премештање, фиксирање и сакривање редова и колона. Примена основних аритметичких операција и уграђених функција за креирање формула. Форматирање ћелија (број децималних места, датум, валута, проценат, поравнање, прелом, оријентација, спајање ћелија, фонт, боја садржаја и позадине, стил и боја рама ћелије). Копирање формула, релативно и апсолутно референцирање ћелија . Сортирање и филтрирање. Условно форматирање табела. Намена различитих типова графика, приказивање података из табеле помоћу графика. Припрема документа за штампање.		
РАЧУНАРСКА ГРАФИКА Карактеристике рачунарске графике Рад у програму за растерску графику. Рад у програму за векторску графику	- објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; - креира растерску слику у изабраном програму; - креира векторску слику у изабраном програму; - користи алате за уређивање и трансформацију слике; - оптимизује креирану слику за приказ на различитим медијима; - одабере одговарајући формат записа слика.	Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и CMYK модели приказа боја, растерска и векторска графика). Рад у програму за растерску графику . Рад у програму за векторску графику .		РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА Уџбеник за трећи разред гимназије; Клет, Београд, 2021. године Др Филип Марић, Светлана Мандић
Кључне речи:	Звук, хардвер и софтвер за рад са звуком, табеларни прорачуни, функције, графикони, сортирање, филтрирање, форматирање, векторска и растерска графика			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:			
УНОШЕЊЕ И ЕДИТОВАЊЕ НОТНОГ ЗАПИСА СА ТАСТАТУРЕ Упознавање програма и подешавање радне површине Форматирање документа Триоле и друге неправилне нотне групе Уношење текста и графике Издавање или додавање штима у партитури Скенирање партитура Употреба MIDI клавијатуре	- унесе и едитује нотни запис; - врши основне манипулације над нотним записом.	Упознавање програма и подешавање радне површине. Форматирање документа – партитуре (рад на документу): одабир инструмената, уношење и уређивање нота, метрономске ознаке и темпо, одређивање или промена такта, кључа и тоналитета. Триоле и друге неправилне нотне групе, артикулација, динамика, транспозиција. Уношење текста и графике (уређивање текста, симбола, инструмената, акорда). Издавање или додавање штима у партитури. Репродукција (Play) и њено подешавање: Mixer, Volume, Tempo; Скенирање партитура и њихов унос у Musescore; Употреба MIDI клавијатуре. Употреба микрофона. Снимање штима као аудио и MIDI снимка. Увоз датотека прављених у другим програмима за нотацију (нпр. Sibelius, Finale,...). Штампање штимова и партитура.	Аудио техника Технологија звучно-музичког процеса MIDI	
ЕКСПЕРИМЕНТИ СА ЗВУКОМ Физичке карактеристике звука. Појам дигитализације звука. Звук музичких синтисајзера Формати за чување звучних записа MIDI формат и MIDI језик Конверзија између различитих формата	- разликује формате звучног записа и прави поделу на компримоване и некомпримоване; - врши основне манипулације над звучним записом; - врши конверзију између различитих формата звучних записа.	Физичке карактеристике звука. Појам дигитализације звука. Процес производње звука код музичких картица. Звук музичких синтисајзера – MIDI запис (*.mid, *.kar, итд.). Формати за чување звучних записа у рачунарима. MIDI формат и MIDI језик. Разлика између WAV и MIDI формата. Конверзија између различитих формата звучних записа.	Аудио техника Технологија звучно-музичког процеса MIDI	

Дигитална обрада звука		Дигитална обрада звука: – Концепт DAW програма; – Снимање и обрада звука; – Аудио ефекти; – Примена виртуелних инструмената; – Примена пакета звукова (Sample packs).		
Кључне речи:	Уношење и едитовање нотног записа, текста и графике, манипулације над нотним записом, компримовани и некомпримовани формати, звучни запис, конверзија различитих формата звучних записа			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:			
РАД СА ВИДЕО ЗАПИСОМ Манипулација са видео записом у одабраном програму Конверзија видео формата Креирање видео клипова за веб странице. Постављање (Upload) видео клипова на веб страницу	- разликује формате видео записа; - врши основне манипулације са видео записом; - врши конверзију између различитих формата видео записа; - креира видео клип са импортованим мултимедијалним материјалом; - креира видео клип за веб и поставља на веб страницу;	Манипулација са видео записом у одабраном програму: – пребацивање видео материјала на рачунар; – покретање и радни прозор програма за обраду видео записа; – увоз материјала и креирање пројекта; – чување видео записа на рачунару. Монтажа говора и музике у видео запису. Конверзија видео формата. Креирање видео клипова за веб странице. Постављање (Upload) видео клипова на веб страницу	Српски језик и књижевност Енглески језик Основе дизајнирања звука за медије	РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА Уџбеник за трећи разред гимназије; Клет, Београд, 2021. године Др Филип Марић, Светлана Мандић
ГОТОВА ВЕБ ДИЗАЈН РЕШЕЊА Блог, вики, електронски портфолио	- креира једноставни веб-сајт на основу готових веб решења;	Готова веб дизајн решења (WordPress, Weebly, Wix...) Блог, вики, електронски портфолио.	Српски језик и књижевност Енглески језик	
ВЕБ ДИЗАЈН Универзални принципи Веб дизајна Основе HTML-а Стилови (CSS)	- креира статичку веб-страницу коришћењем HTML-а; - стилизује веб-страницу коришћењем CSS-а.	Универзални принципи Веб дизајна. Основе HTML-а , основни елементи и атрибути. Стилови (CSS) , основни селектори, својства и вредности	Енглески језик	
Кључне речи:	Видео запис, формати, веб дизајн решења, блог, електронски портфолио, основе HTML-А, стилови CSS-а			

Физичко и здравствено васпитање

Одсек	Одсек за класичну музику/ Одсек за музичку теорију/ Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/Циклус	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ / први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ наставе физичког васпитања да разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитнообразовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности детета – ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 70 IV разред – 66	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Начин остваривања програма предмета: Групни, теоретски и практични рад. Настава се реализује кроз практичну наставу уз теоретска тумачења упутства.		
Испити	/		
Праћење и вредновање наставе	Праћење и вредновање наставе физичког васпитања спроводи се континуирано, у складу са постављеним образовним исходима, уз поштовање индивидуалних могућности ученика. Вредновање обухвата моторички напредак, активно учешће у настави, однос према вежбању, сарадњу у тиму, примену здравствених и безбедносних принципа, као и разумевање значаја физичке активности. Оцењивање је формативно и сумативно, уз посебно истицање напредовања, ангажовања и личног залагања. Подаци се прикупљају кроз посматрање, тестирања моторичких способности, самопроцену ученика, као и анализу активности у оквиру пројеката, такмичења и спортско-рекреативних манифестација.	Облик рада	Фронтални, групни, рад у пару и индивидуални начин рада
		Методе рада	Објашњавање, дијалог, демонстрација, практичан рад
Општа предметна компетенција	Учењем наставног предмета Физичко васпитање ученик стиче вештине и овладава знањима о културним вредностима телесног вежбања. Сечена знања примењује у свакодневном животу, специфично-професионалним и ванредним животним ситуацијама. Разуме потребу редовног бављења физичком активношћу и континуираног развоја физичких способности и активно ради на њиховом унапређивању. Вежбајући унапређује здравље, здравље околине и квалитет живота. Путем различитих видова физичке активности исказује лични идентитет, креативност, емоције, комуницира, неутралише или смањује на најмању меру негативне утицаје савременог живота. Кроз предмет физичко васпитање развијају се: толеранција, хумани односи одговорност, поштовање правила, квалитетна међусобна комуникација, еколошки однос према природном окружењу, и способност за учешће у спортско-рекреативним и спортским активностима током целог живота.		
Специфична предметна компетенција	На основу стечених знања ученик користи разноврсне програме вежбања и користи изворе информација ради унапређивања здравља, моторичких способности и вештина. Испољава позитиван став према физичком васпитању и спорту. Поштује правила и негује здраве међуљудске односе приликом реализовања физичке/ спортске активности. Промовише улогу физичког васпитања и спорта у унапређивању здравља и превентивно деловање на настајање болести и социо-патолошких појава. Ученик је стекао знања о могућности коришћења превентивног вежбања ради отклањања негативних утицаја будуће професије.		

Општа предметна компетенција - Основни ниво	Достиже и одржава оптималан ниво физичких способности. Ученик је оспособљен да води бригу о властитом здрављу и здрављу околине. Препознаје и разуме законитости утицаја физичког вежбања на антрополошки статус. Спроводи физичко вежбање уз безбедносне, здравствено-хигијенске и организационо-техничке мере. Супротставља се свим облицима насиља у физичком васпитању, спорту и рекреативним активностима. Ученик зна функцију једноставних вежби и програма развоја моторичких способности; зна основну технику и тактику спортских грана; понаша се дисциплиновано поштујући мере безбедности у вежбању; зна да упоређи вредности почетних и финалних резултата мерења моторичких способности у односу на референтне вредности за свој узраст и пол. У процесу вежбања сарађује са другима и помаже им уз поштовање индивидуалних разлика.
Општа предметна компетенција - Средњи ниво	Бира спортско-рекреативну активност у циљу одржавања и унапређивања физичких способности и здравља, у складу са сопственим потребама и интересовањима. У вежбању сарађује и помаже другима поштујући индивидуалне разлике. Редовно вежба у слободно време. Ученик је у стању да самостално састави и примени програме вежбања препознавајући везу са здрављем и психо-физичким развојем; зна сложеније техничко-тактичке елементе спортске гране; примењује правилне поступке у случају незгоде током вежбања; вреднује и цени допринос физичке активности здрављу и квалитету живота. Учествује у различитим спортским такмичењима и спортско-рекреативним активностима у школи и, у складу са интересовањима помаже у њиховом планирању и реализацији.
Општа предметна компетенција - Напредни ниво	Самоиницијативно примењује разноврсне програме и облике индивидуалног и колективног вежбања, уз поштовање индивидуалних разлика учесника у телесном вежбању. Преузима одговорност за сопствене изборе када је реч о животном стилу (физичка активност, исхрана, ризична понашања и др) и процењује дугорочне позитивне, односно негативне последице по здравље и квалитет живота појединца, породице и окружења. Ученик је способан да самостално састави и изведе сложеније програме вежбања; самостално и у сарадњи са другима решава сложене тактичке задатке; препознаје основне законитости оптерећења у физичким и спортским активностима, промовише њихову улогу у унапређивању здравља и превентивно деловање на настанак хроничних незаразних обољења и социо-патолошких појава; редовно се бави спортским и спортско-рекреативним активностима у слободно време, и у складу са интересовањима учествује и помаже на школским такмичењима и другим манифестацијама. Користи физичку активност ради веће ефикасности учења и елиминисања штетних професионалних утицаја
Образложење за стандарде:	Општи стандарди постигнућа за предмет физичко васпитање на крају општег средњег образовања обухватају развој физичких способности, моторичких вештина, познавање спорта и спортских дисциплина, као и неговање физичке и здравствене културе. У музичкој школи ови стандарди се углавном остварују на средњем нивоу.
Међупредметне компетенције:	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- сврсисходно примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;	Природна и изведена кретања; Тестирање моторичних способности Игре – народни и друштвени плес Принципи вежбања и спортска правила	Музичка култура – ритам, музичка пратња за плес	

	- упореди и анализира резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени - моторички напредак; - планира и примењује усвојене моторичке вештине у свакодневном животу; - игра један народни и један друштвени плес; - примењује и поштује основе принципе вежбаног процеса и правила тимских и спортских игара; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - навија фер.	Однос према справама и реквизитима Фер навијање	– корелација при извођењу народних и друштвених плесова – развој осећаја за ритам и координацију уз музику - Грађанско васпитање / ЧОС – фер-плеј, толеранција, тимски дух	
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИЦИПЛИНЕ	- разликује различите типове физичке активности; - примењује одговарајуће вежбе у складу са сопственим могућностима и потребама; - препозна ниво оптерећења током вежбања; - уочи грешке у извођењу покрета и кретања; - учествује на одељенском, разредном и другим такмичењима и/ или спортско-рекреативним манифестацијама за које се школа определи; - помаже организацији школских спортских манифестација; - користи могућности за свакодневну физичку активност у окружењу и редовно вежба у складу са својим потребама;	Атлетика -Усавршавање технике трчања на кратким стазама. -Усавршавање технике трчања на средњим стазама. -Усавршавање технике скок удаљ. -Усавршавање технике скок увис. Спортска гимнастика -Вежбе на тлу - Греда Физичка активност по избору Плес и ритмика Полигони -Комбиновани полигон у складу са реализованим моторичким садржајима	Музичка култура – ритам, музичка пратња за плес – корелација при извођењу народних и друштвених плесова – развој осећаја за ритам и координацију уз музику - Грађанско васпитање / ЧОС – фер-плеј, толеранција, тимски дух	

	- примени принципе здраве исхране; - примењује правила безбедности у различитим физичким активностима у школи и ван школе.			
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	- у групним активностима ради на остваривању заједничких циљева; - решава конфликте на социјално прихватљив начин; - при вежбању и кретању уочи и негује естетске вредности; - коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају - негативан утицај на здравље применом физичког вежбања; - поштује здравствено-хигијенска и еколошка правила у вежбању; - редовно контролише своје здравље; - повезује штетан утицај које психоактивне супстанце имају на здравље.	Физичко образовање Основна правила и принципи вежбања: -загревање, -разгибавање, -дисање, -дозирање вежбања, -смиривање организма Здравствена култура -Појам здравља. Физичко вежбање у функцији унапређивања здравља и превенције болести. Болести које настају услед неправилног одржавања личне хигијене и нередовне физичке активности. Значај редовних лекарских прегледа. Уравнотежена и здрава исхрана. Психоактивне супстанце и недозвољена средства.	Музичка култура – ритам, музичка пратња за плес – корелација при извођењу народних и друштвених плесова – развој осећаја за ритам и координацију уз музику Грађанско васпитање/ ЧОС – фер-плеј, толеранција, тимски дух	
Кључне речи:	Трчање, скок удаљ, скок увис, народне игре, психоактивне супстанце			

ДРУГИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:			
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- правилно примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - упореди и анализира резултате тестирања са вредностима за свој узраст;	Тестирање ученика. Примена националне батерије тестова. Кондициона припрема ученика.	Музичка култура – ритам, музичка пратња за плес – корелација при извођењу народних плесова	

	- сагледа сопствени моторички статус и уз помоћ наставника примени вежбања у циљу његовог побољшања; - примењује усвојене моторичке вештине у различитим животним ситуацијама.		– развој осећаја за ритам и координацију уз музику - Грађанско васпитање/ ЧОС – фер-плеј, толеранција, тимски дух	
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИЦИПЛИНЕ	- игра један народни и један друштвени плес; - примењује и поштује основе принципе вежбаоног процеса и уз помоћ наставника; - примењује основне методе за развој моторичких способности; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - препозна и реши конфликтну ситуацију; - примењује одговарајуће вежбе у складу са сопственим могућностима и потребама; - уз помоћ наставника коригује грешке у извођењу покрета и кретања; - учествује на одељењском, разредном и другим такмичењима; - помаже у организацији школских спортских манифестација.	Атлетика -Усавршавање технике атлетских дисциплина трчања, скокова удаљ и увис и бацања -Четворобој - Спортска гимнастика -Вежбе на тлу -Вежбе у упору - Вежбе у вису -Греда - Спортске игре и активности по избору; - Спортске игре; - Рукомет, кошарка, одбојка, фудбал - Плес и ритмика; - Активности по избору; - Полигони -Комбиновани полигон у складу са реализованим моторичким садржајима	Музичка култура – ритам, музичка пратња за плес – корелација при извођењу народних и друштвених плесова – развој осећаја за ритам и координацију уз музику - Грађанско васпитање/ ЧОС – фер-плеј, толеранција, тимски дух	
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	- користи могућности за свакодневну физичку активност и редовно вежба; - повеже принципе здраве исхране и вежбање;	Физичко образовање -Правила и принципи вежбања -Основни методи развојаја моторичких способности (снага, брзина,издржљивост, покретљивост). -Тактика игре	Музичка култура – ритам, музичка пратња за плес – корелација при извођењу народних	

	- примењује правила безбедности у различитим физичким активностима; - решава конфликте на социјално прихватљив начин; - коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања; - редовно контролише своје здравље; - разликује позитиван и негативан утицај вежбања за репродуктивно здравље; - повеже штетан утицај које енергетски напизи, психоактивне супстанце и недозвољена средства имају на здравље.	-Безбедност у вежбању. -Улога физичке оспособљености и моторичких зања у ванредним ситуацијама. Примена информационих технологија у физичкој активности. Здравствена култура -Физичко вежбање у функцији унапређивања здравља, репродуктивног здравља и превенције болести. Недовољна физичка активност као један од ризика у настанку болести. Значај редовних лекарских прегледа и физичка активност Исхрана и вежбање – последице неадекватних дијета и дијететских производа. Ризици од конзумирања енергетских напитака, психоактивних супстанци и недозвољених средства	и друштвених плесова – развој осећаја за ритам и координацију уз музику Грађанско вас/ ЧОС – фер-плеј, толеранција, тимски дух	
Кључне речи:	Вежбе на тлу, вежбе у упору, вежбе у вису, греда, полигон, народне игре, енергетски напизи			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:			
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- бира и примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - анализира и упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст; - сагледа сопствене моторичке и функционалне и примени вежбања у циљу њиховог побољшања;	Тестирање ученика Кондициона припрема ученика (снага, брзина, издржљивост, гipкост, координација). Израда програма вежбања унапређивања моторичких способности	Музичка култура – ритам, музичка пратња за плес – корелација при извођењу народних и друштвених плесова – развој осећаја за ритам и координацију уз музику	

	- сврсисходно примени усвојене моторичке вештине у различитим животним ситуацијама.		Грађанско васпитање/ ЧОС – фер-плеј, толеранција, тимски дух	
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИЦИПЛИНЕ	- игра народни и друштвени плес; - примени основне принципе тренажног процеса и основне методе унапређивања моторичких способности; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - решава конфликтне ситуације; - примени одговарајуће вежбе у складу са могућностима и потребама; - самостално коригује грешке у извођењу покрета и кретања; - учествује на одељењском, разредном и другим такмичењима; - помаже и учествује у организацији школских спортских манифестација.	Атлетика -Усавршавање технике атлетских дисциплина – трчања, скокова удаљ и увис и четворобој Спортска гимнастика - Вежбе на тлу - Вежбе у упору - Вежбе у вису - Греда Спортске игре и активности по избору Рукомет, кошарка, одбојка, фудбал Плес и ритмика Полигони	Музичка култура – ритам, музичка пратња за плес – корелација при извођењу народних и друштвених плесова – развој осећаја за ритам и координацију уз музику	Грађанско васпитање/ ЧОС – фер-плеј, толеранција, тимски дух
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	- користи могућности за свакодневну физичку активност; - усклади исхрану са вежбањем; - примењује правила безбедности у различитим физичким активностима и преноси их друге учеснике у вежбању; - коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања;	Физичко образовање -Основни принципи тренинга -Фитнес програми -Тактика спортских игара -Безбедност у вежбању -Улога физичке оспособљености и моторичких знања у ванредним ситуацијама -Могуће конфликтне ситуације у спорту и рекреацији -Значај физичке оспособљености за рад и одбрану	Музичка култура – ритам, музичка пратња за плес – корелација при извођењу народних и друштвених плесова – развој осећаја за ритам и координацију уз музику	Грађанско васпитање/ ЧОС

	- редовно контролише своје здравље; - разликује позитиван и негативан утицај вежбања за репродуктивно здравље и примењује мере - предострожности код себе и других; - не конзумира енергетске напитке, психоактивне и фармаколошке супстанце и друга недозвољена средства која имају штетан утицај на организам.	-Примена информационих технологија у циљу продубљивање знања из спорта и рекреације Здравствена култура -Физичко вежбање, здравље, репродуктивно здравље и превенција болести -Хипокинезија и њене последице -Редовни лекарски прегледи као мера смањења ризика у вежбању и тренингу -Исхрана и вежбање – последице неадекватних дијета и употреба дијететских производа -Правилна употреба додатака исхрани -Ризици и последице конзумирања енергетских напитака, психоактивних супстанци и недозвољених средстава	– фер-плеј, толеранција, тимски дух	
Кључне речи:	Рукомет, кошарка, одбојка, фудсал, хипокинезија, дијететски производи			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:			
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- бира и примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - анализира и упоређује резултате тестирања са вредностима за свој узраст; - сагледа сопствене моторичке и функционалне и примени вежбања у циљу њиховог побољшања; - сврсисходно примени усвојене моторичке вештине у различитим животним ситуацијама;	Тестирање ученика Кондициона припрема ученика (снага, брзина, издржљивост, гибкост, координација) Примена природних и изведених облика кретања у функцији развоја физичких способности	Музичка култура – ритам, музичка пратња за плес – корелација при извођењу народних и друштвених плесова – развој осећаја за ритам и координацију уз музику Грађанско васпитање/ ЧОС	

			– фер-плеј, толеранција, тимски дух	
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИЦИПЛИНЕ	- игра народне и друштвене плесове; - примени основне принципе тренажног процеса и основне методе унапређивања моторичких способности; - изради индивидуални програм вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - решава конфликтне ситуације; - примени одговарајуће вежбе у складу са могућностима и потребама; - учествује на одељењском, разредном и другим такмичењима; - помаже и учествује у организацији школских спортских манифестација.	Атлетика -Усавршавање технике атлетских дисциплина , трчања, скокова удаљ и увис и бацања Спортска гимнастика -Вежбе на тлу -Гимнастички полигон Спортске игре и активности по избору -Аеробик, пилатес и други фитнес - програми, стони тенис, бадминтон, оријентиринг, борења и др. Спортске игре -Рукомет, кошарка, одбојка, фудбал – игра Плес и ритмика -Припрема за матурски плес -Ритмички елементи и састави Полигон	Музичка култура – ритам, музичка пратња за плес – корелација при извођењу народних и друштвених плесова – развој осећаја за ритам и координацију уз музику Грађанско васпитање / ЧОС – фер-плеј, толеранција, тимски дух	
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	- користи могућности за свакодневну физичку активност; - усклади исхрану са вежбањем; - примењује правила безбедности у различитим физичким активностима и преноси их друге учеснике у вежбању; - коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања;	Физичко образовање -Основни принципи тренинга и израда индивидуалних програма вежбања -Фитнес програми -Безбедност у вежбању -Значај физичке оспособљености и моторичких знања за сналажење у ванредним ситуацијама -Социолошки аспекти навијања у спорту -Значај физичке оспособљености за рад, одбрану и послове у физичком васпитању, рекреацији и спорту -Примена информационих технологија у физичком вежбању, спорту и	Музичка култура – ритам, музичка пратња за плес – корелација при извођењу народних и друштвених плесова – развој осећаја за ритам и координацију уз музику Грађанско васпитање / ЧОС	

	- сагледа узроке и последице девијантог понашања на спортским приредбама; - редовно контролише своје здравље; - разликује позитиван и негативан утицај вежбања за репродуктивно здравље и примењује мере предострожности код себе и других; - одупре изазовима конзумирања енергетских напитака, психоактивних и фармаколошких супстанци и других недозвољених средстава; - адекватно реагује при пружању прве помоћи себи или другом лицу.	рекреацији Здравствена култура -Здравље, репродуктивно здравље, превенција болести и физичко вежбање -Хипокинезија и њене последице на здравље, -Редовни лекарски прегледи као мера смањења ризика у вежбању и тренингу, -Последице неадекватних дијета и употреба дијететских производа, -Правилна употреба додатака исхрани, -Последице конзумирања енергетских напитака, психоактивних супстанци и недозвољених средстава, -Основе прве помоћи.	– фер-плеј, толеранција, тимски дух	
Кључне речи:	Атлетика, спортске игре, ритмика и плес, превенција болести, прва помоћ			

Грађанско васпитање

Одсек	Одсек класичне музике, Одсек за музичку теорију, Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ Грађанског васпитања је тако дефинисан да се очекује да ученик, изучавајући различите друштвене појаве и процесе, постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности. Циљ је намењен наставнику као смерница за рад и односи се на целокупно гимназијско образовање, а повезан је са достизањем исхода и развојем компетенција.		
Годишњи фонд часова	35	Недељни фонд часова	1
Начин остваривања програма предмета	Предавања, дискусије, радионице, рад у групи, дебате		
Испити	/		

Праћење и вредновање наставе	Оцењивање активности ученика и резултата његовог рада, у које спадају: учешће у дебати и дискусији; писање есеја; учешће у групном раду; рад на пројектима.	Облик рада	индивидуални, фронтални, групни, рад у паровима, рад у мањим групама
		Методе рада	Монолошка, дијалошка
Општа предметна компетенција	Достизање исхода Грађанског васпитања доприноси развоју, у већој или мањој мери, наведених општих међупредметних компетенција. То се постиже, не само садржајима на којима се ради, већ и на који начин се ради. Истраживачки и пројектни рад унапређују сарадњу, комуникацију, решавање проблема, коришћење података. Треба имати у виду да се међупредметне компетенције развијају поступно, у току целокупног школовања, а њихова крајња сврха је повезивање онога што је у школи научено са свакодневним животом, и то како садашњим тако и будућим. Некада наставнике обесхрабрује то што се ефекти рада у оквиру Грађанског васпитања најчешће не могу одмах видети у понашању ученика. Међутим, не би требало да се тако осећају јер то не значи да се није догодила нека промена на нивоу знања, ставова, вредности, вештина, већ да ће та промена бити видљива у неком будућем тренутку и у конкретном животном контексту ученика. Концепт међупредметних компетенција подразумева синергију свих активности кроз које пролазе ученици у гимназији и зато је добродошла сарадња наставника Грађанског васпитања са колегама који остварују како обавезне предмете тако и изборне програме. Увидом у њихове садржаје и исходе може се видети где је простор за сарадњу.		
Општи стандарди постигнућа	Општи стандарди постигнућа за Грађанско васпитање дефинишу знања, вештине, ставове и вредности које ученик треба да развије по завршетку одређеног нивоа образовања. Они се односе на кључне домене грађанског васпитања и одређују ниво постигнућа ученика на крају средњошколског образовања.		
Основни ниво (кроз области)	<i>Разумевање основа безбедности:</i> Ученик разуме основне принципе безбедности, укључујући личну безбедност, безбедност других и безбедност у окружењу. <i>Познавање основних прописа и правила:</i> Ученик је упознат са основним правилима и прописима који се односе на безбедност у школи и широкој заједници. <i>Развој основних вештина за реаговање у ванредним ситуацијама:</i> Ученик показује способност да препозна опасности и адекватно реагује у ванредним ситуацијама. <i>Сви различити, а сви равноправни:</i> Разуме појам различитости и равноправности; Познаје основне принципе људских права; Препознаје дискриминацију и разуме њене последице. <i>Медији за грађане, грађани за медије:</i> Разуме улогу медија у друштву; Познаје основне принципе медијске писмености; Разликује поуздане и непоуздане изворе информација. <i>Људска права, грађани и демократија:</i> Разуме основне концепте људских права и демократије; Познаје основне међународне документе о људским правима; Разуме значај активног учешћа у демократским процесима. <i>Мир и претње миру:</i> Разуме појам мира и насилних конфликта; Препознаје узроке и облике насиља у друштву; Показује основне вештине ненасилне комуникације и решавања конфликта. <i>Економска и социјална права:</i> Разуме значај економских и социјалних права за достојанствен живот; Препознаје ситуације у којима су ова права угрожена; Познаје основне облике социјалне помоћи и заштите. <i>Право на здраву животну средину:</i> Разуме значај здраве животне средине за људе и друштво; Препознаје основне факторе који утичу на загађење и уништавање природе; Разуме улогу грађана у заштити животне средине.		
	На средњем нивоу, ученици се очекује да самостално примењују стечена знања и вештине у различитим контекстима, показујући способност критичког разматрања и решавања друштвених проблема. Они треба да буду активни учесници у демократским процесима и да доприносе изградњи праведног и одговорног друштва. <i>Разумевање основа безбедности:</i> Примена безбедносних принципа у свакодневном животу: Ученик примењује принципе безбедности у свакодневним ситуацијама, како у школи, тако и ван ње; Разумевање улоге појединца у очувању безбедности заједнице: Ученик разуме своју улогу		

	у очувању безбедности и доприноси стварању сигурног окружења за све чланове заједнице; Развој вештина за превенцију ризика и решавање конфликта: Ученик развија вештине за идентификацију потенцијалних ризика и примењује стратегије за превенцију и решавање конфликта. <i>Сви различити, а сви равноправни:</i> Анализира различите облике дискриминације и предлаже начине спречавања; Разуме значај инклузије и равноправности у друштву; Активно учествује у активностима које промовишу поштовање различитости. <i>Медији за грађане, грађани за медије:</i> Критички анализира медијске садржаје; Разуме утицај медија на јавност и друштвено понашање; Препознаје манипулативне технике и стереотипе у медијима. <i>Људска права, грађани и демократија:</i> Анализира кршења људских права и предлаже начине њихове заштите; Разуме улогу државе, Устава и правосуђа у заштити права; Учествоје у школским и локалним демократским процесима. <i>Мир и претње миру:</i> Анализира узроке конфликта и насиља у локалном и глобалном контексту; Разуме механизме заштите мира (УН, споразуми, правосуђе); Примењује технике мирног решавања конфликта. <i>Економска и социјална права:</i> Анализира примере социјалне неправде у друштву; Објашњава значај економске солидарности и доступности јавних услуга; Препознаје неједнакост у расподели ресурса. <i>Право на здраву животну средину:</i> Анализира конкретне проблеме загађења и уништавања природе; Упознаје се са еколошким правима и одрживим праксама; Предлаже и учествује у иницијативама за заштиту животне средине.
Општи стандарди постигнућа Напредни ниво (кроз области)	На напредном нивоу грађанског васпитања у средњој школи, ученици треба да покажу висок степен самосталности, критичког разматрања и активног учешћа у друштвеним процесима. Овај ниво подразумева дубље разумевање концепата демократије, људских права, толеранције и одговорности, као и способност примене ових принципа у различитим ситуацијама. <i>Разумевање основа саобраћаја:</i> Критичко разматрање и процена безбедносних ситуација: Ученик критички разматра различите безбедносне ситуације и процењује потенцијалне ризике и последице; Активно учешће у развоју и имплементацији безбедносних политика: Ученик активно учествује у развоју и имплементацији безбедносних политика и процедура у школи и заједници; Лидерство у промоцији безбедности и превенцији насилног понашања: Ученик преузима лидерску улогу у промоцији безбедности и превенцији насилног понашања, подстичући вршњаке на одговорно и поштовање понашање. <i>Сви различити, а сви равноправни:</i> Критички разматра улогу система у одржавању или смањењу дискриминације; Развија и реализује пројекте који промовишу инклузивност; Иницира промене у заједници ради постизања равноправности. <i>Медији за грађане, грађани за медије:</i> Самостално истражује и анализира медијске структуре и утицаје; Производи садржаје који подстичу одговорно грађанско учешће; Критички процењује улогу медија у демократији и заговара етичко новинарство. <i>Људска права, грађани и демократија:</i> Самостално планира и реализује активности у области људских права; Критички процењује функционисање демократских институција; Подстиче друге на активно грађанско деловање. <i>Мир и претње миру:</i> Истражује глобалне претње миру и анализира међународне мере; Организује иницијативе за превенцију насиља и изградњу мира; Спроводи едукативне активности за вршњаке о ненасиљу и толеранцији. <i>Економска и социјална права:</i> Истражује системске узроке економске неједнакости; Покреће и реализује иницијативе за унапређење економских и социјалних услова; Залаже се за социјалну правду кроз друштвени активизам. <i>Право на здраву животну средину:</i> Критички процењује политику заштите животне средине на локалном и глобалном нивоу; Самостално покреће и води еколошке пројекте; Подстиче друге на еколошки одговорно понашање и укључивање у доношење еколошких одлука.
Образложење за стандарде:	Образложење стандарда постигнућа у Грађанском васпитању заснива се на стратешкој улози коју овај предмет има у обликовању младих као информисаних, критички настројених и друштвено одговорних грађана. Стандарди постигнућа у Грађанском васпитању: - усмерени су на вредности: слобода, правда, мир, солидарност; - развијају компетенције: критичко мишљење, комуникација, сарадња, одговорност; - прате развој ученика: од пасивног примаоца информација до активног и одговорног грађанина

Међупредметне компетенције:	Компетенција за учење; одговорно учење у демократском друштву; естетичка компетенција; комуникација; одговоран однос према околини; одговоран однос према здрављу; рад са подацима и информацијама; решавање проблема; сарадња; дигитална компетенција. Концепт међупредметних компетенција подразумева синергију свих активности кроз које пролазе ученици у гимназији и зато је добродошла сарадња наставника Грађанског васпитања са колегама који остварују како обавезне предмете тако и изборне програме. Увидом у њихове садржаје и исходе може се видети где је простор за сарадњу.

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
1. Безбедност младих	- објасни на примеру процесе глобализације; - критички разматра предности и недостатке глобализације; - повезује процесе глобализације са степеном остварености људских права; - објасни на примеру улогу међународних организација у процесу глобализације; - критички разматра утицај медија у процесу глобализације; - наведе основне захтеве антиглобалистичких покрета.	Безбедност младих и штетни утицаји средине. Ризична понашања младих. Безбедност младих у саобраћају. Насиље у јавном простору. Родни стереотипи, предрасуде и родно засновано насиље. Сексуално злостављање. Трговина људима. Оружје и млади. Насилни екстремизам и тероризам који води ка насиљу. Утицај медија на безбедност младих.	Социологија – Девијантност, криминалитет, врсте криминалитета, болести зависности, млади у савременом друштву, малолетничка деликвенција.	Предавања, индивидуални рад, рад у групи, истраживања, филм
2. Глобализација	- објасни на примеру процесе глобализације; - критички разматра предности и недостатке глобализације; - повезује процесе глобализације са степеном остварености људских права; - објасни на примеру улогу међународних организација у процесу глобализације;	Дефиниције глобализације. Корени глобализације. Економија као основ глобализације. Предности глобализације. Опасности глобализације. Шта су државе изгубиле глобализацијом? Локална култура и глобализација. Потрошачко друштво – дар глобализације. Спорт и глобализација. Заштита животне средине и глобализација.	Социологија – појам глобализације, различита тумачења, глокализација, детериторијализација, трансформационисти, хиперглобалисти и скептици.	Предавања, индивидуални рад, рад у групи, истраживања, филм

	- критички разматра утицај медија у процесу глобализације; - наведе основне захтеве антиглобалистичких покрета.	Људска права и глобализација. Медији и глобализација. Покрети против глобализације.		
Кључне речи:	Безбедност младих, ризично понашање, глобализација			

ДРУГИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
1. Сви различити а сви равноправни	- испољава у свом понашању толеранцију према различитости; - доведе у везу личне особине као димензије различитости и дискриминацију; - предвиђа последице одрастања деце миграната у условима одвојености од породице, дома, отаџбине; - наведе облике дискриминације; - разликује ситуације укључености наспрам искључености у друштвени живот заједнице; - аргументује значај супротстављања различитим врстама стереотипа и предрасуда; - разликује интеркултуралност од мултикултуралности; - аргументовано дискутује о родној равноправности и родно заснованом насиљу у свету и Србији; - наведе неколико невладиних организација које се баве питањима заштите људских права и циљеве њихових активности;	Идентитет. Групни/ друштвени идентитет. Различитост. Равноправност. Правна заштита равноправности. Стереотипи и предрасуде. Дискриминација. Веза између идентитета, уверења и дискриминације. Толеранција. Социјална дистанца. Националне мањине и мањинска права. Културна разноврсност. Развој интеркултуралне осетљивости. Родна равноправност. Родно засновано насиље. Равноправност мушкараца и жена. Осетљиве друштвене групе. Особе са инвалидитетом. Инклузија. Особе другачије сексуалне оријентације и њихова права. Невладине организације.	Социологија – друштвене неједнакости, родне неједнакости, национализам, култура, социјализација, род и сексуалност, евроцентризам, културни релативизам, појединац, култура и друштво.	Предавања, индивидуални рад, рад у групи, истраживања, филм

	- наведе најзначајније институције и документа у Србији и Европској унији који се баве заштитом равноправности.			
Медији за грађане, грађани за медије	- доводи у везу слободу медија и развој демократије; - препознаје примере говора мржње у медијима; - критички разматра питање цензуре и сензационализма у медијима, границе између права на информисање и права на заштиту приватности; - наведе принципе новинарске етике; - критички се односи према комерцијалним програмима у медијима; - препозна примере манипулације информацијама у медијима; предвиђа у ком правцу ће се медији у будућности развијати.	Медији – врсте и функције. Утицај медија. Слобода изражавања. Слобода медија и демократија. Цензура. Кодекс новинара и кодекс деца и медији. Говор мржње. Медијска писменост. Приступ информацијама од јавног значаја. Медијска култура. Приватност и медији. Медијске манипулације. Улога медија у изборним кампањама. Заступљеност осетљивих друштвених група у медијима. Будућност медија. Улога јавног сервиса у 21. веку.	Социологија-медији и комуникације, функције медија, врсте медија, пропаганда и манипулација, медијска писменост.	Предавања, индивидуални рад, рад у групи, истраживања, филм
Кључне речи:	Идентитет, различитост, равноправност, културна разноврсност, медији			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
Људска права, грађани и демократија	- наведе карактеристике људских права; - критички разматра механизме надзора поштовања људских права и санкционисања њиховог кршења; - опише контекст и начин борбе неког од истакнутих бораца за	Појам и природа људских права. Развој људских права. Међународни механизми надзора над поштовањем људских права. Борци за људска права. Могућности и начини учешћа грађана у демократском друштву. Народна иницијатива и референдум.	Социологија – политика, политички субјекти, слободе и права, облици непосредне демократије, организације и институције	Предавања, индивидуални рад, рад у групи, истраживања, филм

	људска права у прошлости или садашњости; - образложи значај учешћа грађана на изборима и референдумима; - наведе пример успешне грађанске иницијативе; - на изабраном примеру грађанске непослушности опише контекст настанка и последице до којих је довела; - изрази позитиван став према грађанској солидарности и волонтеризму; - препозна појаве корупције и наведе начине њеног сузбијања; - наведе показатеље недостатка културе људских права.	Солидарност. Волонтеризам. Корупција. Узбуњивачи. Култура људских права.		
Мир и претње миру	- доведе у везу угрожавање мира са људским правима; - наведе примере кршења хуманитарног права у прошлости и садашњости; - критички разматра економске политике са становишта наоружања и претњи миру; - образложи значај антиратног грађанског активизма и наведе пример; - наведе примере насилног екстремизма и начине на који се регрутују деца и млади; - критички разматра проблем насиља у спорту и изражава негативан став према њему; - наведе показатеље светског мира и државе најнижег и највишег индекса;	Рат и мир. Забрана оружаног сукоба. Међународно хуманитарно права. Избеглице и мигранти. Забрањени методи ратовања. Глобални индекс мира. Економске политике наоружавања. Антиратни грађански активизам. Насилни екстремизам и тероризам. Насиље у спорту.. Образовање за мир	Социологија: конфликтне теорије, друштвене промене, политички криминал, тероризам, глобалне неједнакости	Предавања, индивидуални рад, рад у групи, истраживања, филм

	- критички процењује изазове и претње миру у будућности			
Кључне речи:	Људска права, волонтеризам, корупција, насиље, тероризам			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
Економска и социјална права	наведе економска и социјална права која припадају свим људима; доводи у везу сиромаштво са степеном остварености људских права; наведе примере сиромаштва и друштвене неједнакости; критички разматра проблеме незапослености и економске миграције; образложи значај удруживања радника и борбе за њихова права; препознаје примере дискриминације и експлоатације у области рада; аргументовано дискутује о проблемима доступности хране, пијаће воде, образовања и здравствене заштите у савременом свету; изражава позитиван став према посебним (афирмативним) мерама у образовању осетљивих група и образложи њихов значај за социјални и економски развој.	Права друге генерације људских права Економска права Социјална права Међународни механизми надзора поштовања економских и социјалних права Сиромаштво и друштвена неједнакост Право на рад Синдикати Дискриминација у области рада Експлоатација деце Важност образовања девојчица Концеп државе благостања	Социологија: права и слободе грађана, друштвене неједнакости, сукоби на раду, синдикати, право на рад, експлоатација“	Предавања, индивидуални рад, рад у групи, истраживања, филм
Право на здраву животну средину	идентификује вредности на којима почива право на живот у здравој животној средини; образложи значај Програма одрживог развоја до 2030. године; аргументовано дискутује о одговорности различитих друштвених актера за еколошке проблеме настале	Одрживи развој Агенда 21 17 глобалних циљева програма одрживог развоја до 2030 Одрживи развој у законодавству и пракси наше земље	Социологија: одрживи развој, еколошки проблеми, еколошка култура, глобално загревање, екологизам;	Предавања, индивидуални рад, рад у групи, истраживања, филм

	услед људске активности; примерима илуструје успешне акције удружења која се баве очувањем животне средине и правима животиња у свету и нашој земљи; разликује релевантне и поуздане информације од манипулације информацијама о еколошким проблемима; рационално користи природне и енергетске ресурсе; предлаже активности којима се може постићи здравија животна средина и бољи квалитет живота људи, животиња и биљака.	Право на информисање и учешће у јавности у питањима од значаја за животну средину Заштита природних добара у Србији Добробит животиња Одговорност корпорација за животну средину		
Кључне речи:	Безбедност младих, насиље у јавном простору, родно засновано насиље, глобализација, људска права, демократија, медији, медијска писменост, цензура, претње миру, екстремизам и тероризам, економска и социјална права, право на рад, експлоатација деце, одрживи развој			

Верска настава

Одсек	Одсек класичне музике/ Одсек за музичку теорију/ Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ верске наставе – православног катихизиса је да пружи целовит православно поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету.		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 35 IV разред – 33	Недељни фонд часова	1
Начин остваривања програма предмета	Катихизација као литургијска делатност – заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери”), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже.		

	Наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. У остваривању савремене наставе, наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. Теоријска настава се реализује у учионици, практична настава се реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању. Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.		
Праћење и вредновање наставе	Процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе наставник ће остварити на два начина: 1. процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића 2. провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: усмено испитивање, писмено испитивање, посматрање понашања ученика.	Облик рада	Фронтални/ Групни
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Општа предметна компетенција	Ученик поседује знања из области хришћанског живота. Ученик стиче знање о тексту Светог Писма и схвата његов дубљи значај. Разуме улогу вере и религије у животу свакога човека и у друштву уопште. Упознаје се са суштином теолошке дисциплине кроз изучавање њеног историјског развоја. Упознаје се са литургичким, етичким и патристичким садржајем који је утицао на форму савременог богослужења. Разуме савремене друштвене околности и самим тим креира свој хришћански одговор на проблеме савременог друштва.		

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
УВОД	- да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 1. године средњошколског или гимназијског образовања; - да уочи какво предзнање има из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања;	Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама. Међусобно упознавање ученика. Рекапитулација обрађених садржаја о личносном Богу, човеку, Цркви, Литургији.	Српски језик и књижевност Историја	„Православни катихизис за ученике првог и другог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.

	- буде мотивисан да похађа часове православног катихизиса.			
БОГ ОТКРИВЕЊА	- да наведе неке од примера Откривења Бога у Библији; - да разуме и тумачи значење израза <i>homo religiosus</i>; - да препозна изразе вере у Свету Тројицу у богослужбеним текстовима; - да препозна изразе вере у Бога као Творца у богослужбеним текстовима; - да разуме да се Бог из љубави открива човеку, позивајући га у заједницу; - да непосредније учествује у богослужењу Цркве; - да промишља о личној одговорности у односу према Богу и ближњима; - да разуме да се Божје Откривење дешава и данас у Цркви и свету; - да просуђује и препознаје сведочанства вере у свом животу.	Логосност творевине (откривање Бога кроз законитост, лепоту и склад у творевини). Бог улази у историју и открива се као Личност (икономија Божја). Човек као боготражитељ. Откривење – позив у заједницу.	Српски језик и књижевност Историја	„Православни катихизис за ученике првог и другог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.
ВЕРА, ЗНАЊЕ И БОГОПОЗНАЊЕ	- да увиди разлику између знања које се односи на ствари и познања које се односи на личности; - да препозна да је вера слободан избор човека и да се сведочи личним животом; - да објасни да је богопознање у православном искуству плод личне, слободне заједнице човека с Богом; - да објасни да се вером живи кроз Литургију и подвиг.	Знање о стварима и познање личности. Присуство вере у научној методологији и научним теоријама. Вера у Старом и Новом Завету. Познање Бога као личности методом љубави. Вера без дела је мртва. Сличност између човекопознања и богопознања.	Српски језик и књижевност Историја	„Православни катихизис за ученике првог и другог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.

ХРИШЋАНИН – ЧОВЕК ЦРКВЕ	- да увиди да хришћанин постоји преваходно као члан конкретне литургијске заједнице; - да опише живот парохијске заједнице; - да у основним цртама објасни да се учешћем у литургијском сабрању ступа на пут богопознања; - да продискутује о православном схватању Цркве; - да схвати да хришћанство подстиче човека на одговоран живот у заједници.	Црква као заједница која се пројављује на Литургији. Моја парохија. Хришћанин – човек Цркве. Света Литургија – пуноћа заједнице са Богом.	Српски језик и књижевност Историја	„Православни катихизис за ученике првог и другог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.
СВЕТО ПИСМО - КЊИГА ЦРКВЕ	- да именује различите књиге Светог Писма - да наброји неке ауторе књига Светог Писма; - да истражује Свето Писмо користећи скраћенице, поделе на главе и стихове; - да зна да се посебност Светог Писма садржи у богонадахнутости; - да препозна карактер богонадахнутости Светог Писма кроз лично искуство надахњивања Светим Писмом; - да наведе неке примере повезаности Старог и Новог Завета; - да закључи да је Свето Писмо књига Цркве, а не појединца.	Настанак и подела Светог Писма. Канон и богонадахнутост Светог Писма. Црква као место тумачења и доживљаја Светог Писма и Светог Предања. Утицај Светог Писма на културу и цивилизацију. Свето Писмо је књига Цркве.	Српски језик и књижевност Историја	„Православни катихизис за ученике првог и другог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.
ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ	- да увиди да постоји разлика између народног и црквеног предања и да заузме став према њима; - да уочи да светост живота није могућа без истовремене заједнице са Богом и људима;	Питања односа народног и црквеног предања. Животна искушења и суочавање са њима. Живот није случајност него је дар. Светост као мера људског достојанства.	Српски језик и књижевност Историја	

	- да су сви људи призвани да буду свети; - да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 1. разреда средње школе.			
Кључне речи:	Бог Откривења, Вера, знање и богопознање, Хришћанин, Свето писмо			

ДРУГИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
УВОД	- да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 2. године средњошколског или гимназијског образовања; - да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.	Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама. Рекапитулација обрађених садржаја о Богу, Цркви као богослужбеној заједници, хришћанском животу.	Српски језик и књижевност Историја Физика Социологија	„Православни катихизис за ученике првог и другог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.
СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА	- да интерпретира учење Цркве о стварању света; - да објасни да је човек икона Божја зато што је слободан; - да објасни да је човек подобје Бога зато што је способан за заједницу; - да објасни да је Бог створио свет са циљем да вечно живи у заједници са Њим; - да просуђује о смислу постојања човека и света; - да разликује особености створеног и нествореног;	Библијска сведочанства о стварању света и човека. Учење Цркве о стварању света и човека. Последице стварања ни из чега по природу и човека. Творевина и човеково место у њој. Свет је створен са циљем да постане Црква. Православна иконографија остварању света.	Српски језик и књижевност Историја Физика Социологија	„Православни катихизис за ученике првог и другог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.

	- да развија одговорност за сопствени живот и живот других; - да преиспитује и вреднује сопствени однос према Богу, другом човеку и према творевини Божјој.			
ПРАРОДИТЕЉСКИ ГРЕХ	- да објасни у чему се састоји прародитељски грех; - да сагледа последице прародитељског греха и начин њиховог превазилажења; - да објасни каква је улога човека у остваривању назначења света; - да просуди о важности учествовања у литургијском сабрању за сопствено спасење; - да се одговорније односи према природи; - да стекне увид у личну одговорност за своје поступке; - да уочи значај покајања за своје спасење.	Библијска и светоотачка сведочанства о прародитељском греху. Последице прародитељског греха. Еколошки проблем као једна од последица човекове отуђености од Бога. Превазилажење еколошке кризе је могуће повратком човека у заједницу са Богом. Појам прародитељског греха у богослужбеним текстовима.	Српски језик и књижевност Историја Физика Социологија	„Православни катихизис за ученике првог и другог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.
СВЕШТЕНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА (ОД АДАМА ДО ИЗРАИЉА)	- да уочи да се Бог у Старом и Новом Завету открива као личност и да позива човека у заједницу са Њим; - да, на примеру Каина и Авеља, закључи да је свако убиство – братоубиство; - да, на примеру Ноја, схвати значење појма праслика Христа и Цркве као местаспасења; - да, на примеру Вавилонске куле, схвати да ни једна људска заједница мимо Бога не води остварењу човековог назначења;	Тајна Христова у историји спасења. Лични однос са Богом старозаветних патријараха и праотаца. Праслике Христа и Цркве у периоду старозаветних патријараха и праотаца.	Српски језик и књижевност Историја Физика Социологија	„Православни катихизис за ученике првог и другог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.

	- да разуме да је открићење Аврааму почетак остваривања Цркве у историји; - да је за богопознање неопходан личан сусрет са Богом; - да разуме да је обећање потомства дато Аврааму духовног карактера.			
СВЕШТЕНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА (ОД МОЈСИЈА ДО ХРИСТА)	- да је старозаветна вера – вера у једнога Бога; - да објасни нека од старозаветних пророштава која су се остварила у личности Христовој; - да наведе који старозаветни догађаји јесу праслика Сина Божјег и новозаветне Цркве; - да повезује догађаје старозаветне и новозаветне историје; - да уочи разлику између уобичајеног значења речи пророк и њеног библијског смисла; - да, на примеру пророчке делатности, увиди значај старања о социјално угроженим категоријама друштва; - да схвати, на примеру Израиља, да Црква има наднационални карактер; - да упореди Десет заповести са Христовим заповестима о љубави; - да је месијанска идеја присутна током старозаветне историје; - да промишља о сопственом месту у историји спасења.	Повезивање појмова: Стари и Нови Израил; мана и Причешће, Пасха и Васкрсење, Педесетница и Силазак Светог Духа на Апостоле, Помазаник или Месија. Месија – циљ старозаветних ишчекивања. Открићење Бога Мојсију. Пасха. Давид и Соломон. Делатност старозаветних пророка. Испуњење старозаветних пророштава у Исусу Христу. Праслике Свете Тројице, Исуса Христа и Цркве у Старом Завету.	Српски језик и књижевност Историја Физика Социологија	„Православни катихизис за ученике првог и другог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.
СТАРОЗАВЕТНА РИЗНИЦА	- да се, подстакнут примерима, смелије суочи са грехом самооправдавања и сваким грехом, уопште;	Мудросна књижевност. Псалми Давидови. Пророци Илија и Јелисеј. Старозаветни списи у богослужењу Цркве.	Српски језик и књижевност Историја Физика Социологија	„Православни катихизис за ученике првог и другог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.

	- да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 2. разреда средње школе.			
Кључне речи:	Стварање света, прародитељски грех, Стари и Нови Израил, Мојсије			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
УВОД	- да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 3. године средњошколског или гимназијског образовања.; - да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.	Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама. Рекапитулација обрађених садржаја о стварању света и човека, прародитељском греху и историји спасења.	Српски језик и књижевност Историја Психологија Социологија	„Православни катихизис за ученике трећег и четвртог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.
ХРИСТОС ИСТИНИТИ БОГ И ИСТИНИТИ ЧОВЕК	- да разуме значење израза Нови Адам, Месија и Емануил, Логос; - да изложи зашто је Исус Христос као посредник између Бога и човека једини Спаситељ света; - да у прологу Јеванђеља по Јовану укаже на места у којима се говори о Богу као Логосу; - да у основним цртама да опише зашто је могуће да се у новозаветној Цркви представља Бог; - да наведе основне разлике између слике и иконе.	Господ Исус Христос: Нови Адам, Месија и Емануил. Исус Христос – Оваплоћени Логос Божји. Христос истинити Бог и истинити Човек.	Српски језик и књижевност Историја Психологија Социологија	„Православни катихизис за ученике трећег и четвртог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.
ПРИБЛИЖИЛО СЕ ЦАРСТВО БОЖЈЕ...	- да закључи да је Царство Божје заједница са Христом;	Христова проповед. Беседа на гори. Параболе о Царству Божјем.	Српски језик и књижевност Историја	„Православни катихизис за ученике трећег и четвртог разреда средњих

	- да увиди актуелност Христове проповеди; - да разуме да је Христова делатност и проповед позив свима у Царство Божје; - да увиди како поуке из Христове проповеди могу да примене на сопствени живот.	Царство Божје – циљ. Христове проповеди.	Психологија Социологија	школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.
ГДЕ ЈЕ ХРИСТОС ТУ ЈЕ И ЦАРСТВО БОЖЈЕ	- да повеже догађај Преображења са литургијском песмом „Видјехом свјет истиниј...”; - да разуме да је свака заједничка трпеза израз заједништва; - да разуме да Христос Тајном Вечером установљује начин на који ће остваривати заједницу са својим ученицима у све дане до свршетка века; - да разуме да сва радост хришћанске вере извире из свести о победи над смрћу и Христовом сталном присуству; - да, причешћујући се, доживљава себе као учесника Тајне Вечере; - да у основим цртама изложи смисао Христовог страдања и смрти; - да објасни да се Христос вазноси на небо да би узнео људску природу Оцу; - да разуме да се Христос вазноси на небо да би наша вера у Христа била слободна(а не изнуђена); - да је општење са Христом и данас могуће у заједници Духа Светога – у Цркви.	Где је Христос ту је и Царство Божје. Преображење Христово и објава Његовог страдања. Лазарево Васкрсење и Улазак Христов у Јерусалим. Тајна Вечера. Христос Нова Пасха. Свети Дух Утешитељ – Дух заједнице и Цар Небески.	Српски језик и књижевност Историја Психологија Социологија	„Православни катихизис за ученике трећег и четвртог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.

МОЈ ЖИВОТ У ХРИСТУ	- да разуме да покајање (преумљење) значи постављање Царства Божјег за приоритет живота; - да разуме да покајање подстиче човека да тражи Царство Божје; - да разуме да истински однос са Богом не сме бити формалистички; - да буде свестан значаја испуњавања Христових заповести у свом животу; - да схвати да се учешћем на Литургији учествује у Царству Божјем.	Покајање и праштање. Труд и ревност. Вера и формализам у вери. Света Литургија – пројава Царства Небеског.	Српски језик и књижевност Историја Психологија Социологија	„Православни катихизис за ученике трећег и четвртог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.
СВЕТОТАЛИНСКИ ЖИВОТ ЦРКВЕ	- на основном нивоу да тумачи новозаветна сведочанства о значају Крштења; - да схвати да је Крштење прихватање позива на светост; - да објасни да Миропомазање значи примање дарова Светог Духа за служење у Цркви; - да схвати да су исповест и покајање повратак у наручје Очево и заједницу Цркве; - да су службе у Цркви дарови Духа Светога; - да међусобно разликује различите службе у Цркви (епископ, свештеник, ђакон, лаик) и увиди њихову повезаност; - да разуме да све Тајне свој смисао добијају у Литургији.	Крштење и Миропомазање. Покајање и исповест. Свештенство. Света Литургија – светајна Цркве.	Српски језик и књижевност Историја Психологија Социологија	„Православни катихизис за ученике трећег и четвртог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.
НОВОЗАВЕТНА РИЗНИЦА	- да препозна догађаје из историје спасења у Анафори Василија Великог; - да тумачи молитву Оче наш као литургијску молитву;	Анафора светог Василија Великог Литургијски контекст молитве Оче наш Ако једном од ових малих учинисте, мени учинисте... Христов однос према потребитима Сви сте једно у Христу...	Српски језик и књижевност Историја Психологија Социологија	„Православни катихизис за ученике трећег и четвртог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006

	- да разуме да братска хришћанска љубав своје порекло има у примеру Христове љубави; - да разуме да хришћанско братољубље превазилази крвно и национално порекло; - да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 3. разреда.			
Кључне речи:	Нови Адам, Месија и Емануил, Логос, Преображење, Покајање, Тајна вечера, Крштење			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
УВОД	- да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 4. године средњошколског образовања; - да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања	Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама. Рекапитулација обрађених садржаја о личности Господа Исуса Христа.	Српски језик и књижевност Историја Филозофија Психологија Социологија	„Православни катихизис за ученике трећег и четвртог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.
ЗА ЖИВОТ СВЕТА	- да препознаје елементе свете Литургије; - да препозна да је благодатно искуство Литургије предокушај Царства Божјег; - да назре космолошки и есхатолошки карактер Литургије; - да тумачи литургијску молитву после светог Причешћа; - да схвати да се Причешћем задобија отпуштење грехова, љубав нелицемерна, смелост према Богу, усвојење Царства Божјег;	Садржај и структура свете Литургије. „Благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа...”. „Заблагодаримо Господу...” – узајамно даривање. „Због свега и за све...”. Трпеза Господња – конкретност заједничарења. „У миру изиђимо...”.	Српски језик и књижевност Историја Филозофија Психологија Социологија	„Православни катихизис за ученике трећег и четвртог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.

	- да разуме да се његов живот у Цркви не ограничава на време служења свете Литургије.			
ИСТОРИЈА И ЕСХАТОЛОГИЈА У ЦРКВИ	- да схвати да историја има есхатолошко усмерење; - да схвати разлог за гоњење хришћана у римском царству; - да схвати да нема суштинске разлике између светосавског и хришћанског етоса; - да наброји неке српске светитеље и да објасне како су они служили Богу и ближњима; - да доведе у везу виђење таворске светлости са исихастичком праксом; - да разуме могућности мистичког опита заједнице са Богом.	Хришћанско схватање историје. Црква у прогону и слобода хришћана. Појава и развој монаштва. Јединство Цркве и сабори. Мисија светих Кирила и Методија. Светосавље – пут који води у Живот. Косовски завет – есхатолошко опредељење народа. Светитељи нашег рода – благо целог света. Исихазам.	Српски језик и књижевност Историја Филозофија Психологија Социологија	„Православни катихизис за ученике трећег и четвртог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.
ХРИШЋАНСТВО У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	- да схвати да су болести зависности последица неиспуњености смислом и правим животним садржајима; - да разуме да личност ниједног човека не сме да буде сведена на предмет, ствар или број; - да буде свестан значаја јединствености, вредности и непоновљивости сопствене личности и личности других људи; - да буде свестан да је деперсонализација исто што и десакрализација човека; - да увиди да је лек против опредмећења човека – искуство Цркве и да личност не постоји без заједнице слободе и љубави; - да схвати да је насиље немогуће ако је други за мене личност.	Егоизам. Проблеми биоетике. Хришћански поглед на болести. Питања личног, породичног и друштвеног морала. Хришћанство и изазови потрошачког друштва. Деликвенција и вршњачко насиље. Проблем теодицеје.	Српски језик и књижевност Историја Филозофија Психологија Социологија	„Православни катихизис за ученике трећег и четвртог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006.

ТАЧНО ИЗЛОЖЕЊЕ ПРАВОСЛАВНЕ ВЕРЕ	- да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса.	Тачно изложење православне вере светог Јована Дамаскина.	Српски језик и књижевност Историја Филозофија Психологија Социологија	„Православни катихизис за ученике трећег и четвртог разреда средњих школа”, еп. др Игнатије Мидић, Саборност, 2006
Кључне речи:	Литургија, Историја и есхатологија, Биоетика, Морал, Деликвенција, Свети Јован Дамаскин			

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗА ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ И ЗАЈЕДНИЧКИ

Главни предмет – Клавир

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/Циклус	КЛАВИР/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 105 IV разред – 99	Недељни фонд часова:	3
Начин остваривања програма предмета	Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту).		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте	Облик рада	Индивидуални

	учениковог талента, залагања и односа према раду. Учесће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења и утичу на годишњу оцену, а све у складу са у Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању.	Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Први разред: шест етида - од којих три напамет; три полифоне композиције; две сонате или соната и концерт – једно дело у целини, друго делимично; три композиције разних стилова – по избору. Други разред: шест етида – од тога три напамет; три полифоне композиције; две сонате или соната и концерт – једно дело у целини, друго делимично; три композиције разних стилова. Трећи разред: пет етида различитих техничких захтева; две полифоне композиције; две сонате или соната и концерт – једно дело у целини, друго делимично; три композиције разних стилова по слободном избору; у току године ученик обавезно треба јавно да изведе I или II и III став концерта за клавир и оркестар. Четврти разред: три концертне етиде; две полифоне композиције – обавезно један прелудијум и фуга; једна соната; три композиције различитих стилова.		
Смотре	Смотра технике (у току првог полугодишта) Први разред: дурске и молске лествице на белим диркама, у размаку октаве, паралелно кроз четири октаве у шеснаестинама, арпеђа трозвука у основном положају кроз четири октаве паралелно; једна етида из програма. Други разред: Све дурске и молске лествице – сви тоналитети – кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно; арпеђа трозвука – велико разлагање – у основном положају, кроз четири октаве паралелно; једна етида из програма. Трећи и четврти разред: све дурске и молске лествице – сви тоналитети – кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно; арпеђа трозвука – велико разлагање – у основном положају (без обртаја) кроз четири октаве паралелно; арпеђа доминантног и умањеног септакорда у основном положају (без обртаја) кроз четири октаве у шеснаестинама; једна етида из програма.		
Испит (годишњи, матурски)	Први разред: једна етида; једна трогласна инвенција Ј. С. Баха; два става сонате (обавезан сонатни облик); једна композиција по избору. Испитни програм се изводи напамет. Други разред: једна етида; три става свите – обавезни сарабанда и један брзи став - из Француске свите Ј. С. Баха или Свите Г. Ф. Хендла, или Прелудијум и фуга Ј. С. Баха; једна соната или концерт – цело дело; једна композиција по слободном избору. Испитни програм се изводи напамет. Трећи разред: једна виртуозна етида; два става из Енглеске свите Ј. С. Баха, или два става из Партите (два од обавезних ставова), или прелудијум и фуга; цела соната; једно дело из епохе романтизма. Испитни програм се изводи напамет. Четврти разред: Матурски испит. Испитни програм се изводи напамет. Напомена: На завршном испиту морају бити заступљени сви стилови; уколико се не свира класична соната, већ соната из периода романтизма или XX века, класични период мора бити заступљен неким другим делом (нпр. варијације, фантазија, рондо и сл).		
Јавни наступ:	Обавезна су 3 јавна наступа у току године за све разреде.		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; - користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела; - у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - коригује лоше извођење у току свирања; - повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; - интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе; - меморише текст примењујући различите начине памћења; - осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); - својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;	Унапређивање технике: – хитрина прстију – релаксација извођачког апарата – економија покрета – издржљивост – ритмичка стабилност – кантилена – јасна хармонизација. Техника удвојених интервала – октаве. Извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стиливима (од барока до XXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, израз, педализација Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: – аналитичка, – визуелна, – аудитивна, – моторичка. Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике	Солфеђо, Хармонија, Читање с листа, Клавирски дуо, Камерна музика, Музички облици, Историја музике са упознавањем литературе.	Етиде К. Черни: оп. 740, оп. 299 – избор Крамер-Биллов: Етиде - избор Ф. Лист: оп. 1 - избор Е. Нојперт: Етиде – избор Полифоне композиције Ј. С. Бах: Трогласне инвенције, Француске свите – избор Г. Ф. Хендл: Свите – избор Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора наведена су после програма за 4. разред.

	- учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - критички прати сопствени развој; - самостално вежба; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.	Скале и акорди Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у пара- лелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно.		
Кључне речи:	Економичност покрета, врсте меморија, артикулација			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; - користи десни и леви педал у складу са стилем музичког дела; - у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - коригује извођење у току свирања;	Унапређивање технике: – хитрина прстију – релаксација извођачког апарата – економија покрета – издржљивост – ритмичка стабилност – кантилена – јасна хармонизација. Техника удвојених интервала: терце, октаве. Акордска техника, тремоло. Тонска перспектива, полифонија. Извођење технички сложених композиција са поштовањем свих задатих параметара.	Солфеђо, Хармонија, Читање с листа, Клавирски дуо, Камерна музика, Музички облици, Историја музике са упознавањем литературе.	Етиде: К. Черни:оп.740, Токата М. Клементи: Градус ад Парнаsum - избор И. Мошелес:оп.70- избор М. Мошковски: оп. 72 – избор Ф. Менделсон: оп. 104 Шуман-Паганини: Етиде оп. 3 – избор А. Аренски: оп. 36 А. Рубинштајн: оп. 23 Ј. К. Кеслер: оп. 20, оп. 100 – избор Полифоне композиције Ј. С. Бах: Енглеске свите, Партите, Италијански концерт, Добро темпировани клавир, I и II – избор

	- повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; - интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе; - меморише текст примењујући различите начине памћења; - осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (сугестивно свира); - својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - пореди различита извођења исте композиције; - критички прати сопствени развој - самостално вежба; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.	Интерпретација дела која припадају различитим стиливима (од барока до XXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, туше, израз, педализација. Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: – аналитичка, – визуелна, – аудитивна, – моторичка. Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Слушање музике. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике. Скале и акорди Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Дупле терце кроз четири октаве у шеснаестинама. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно.		Г. Ф. Хендл: Свите – избор Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора наведена су после програма за 4. разред.
Кључне речи:	Економија покрета, врсте меморија, артикулација			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; - користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела; - у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - коригује извођење у току свирања; - повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; - интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе; - меморише текст примењујући различите начине памћења; - осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (сугестивно свира); - својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње;	Унапређивање технике: – хитрина прстију – релаксација извођачког апарата – економија покрета – издржљивост – ритмичка стабилност – кантилена – јасна хармонизација. Техника удвојених интервала: терце, октаве. Акордска техника, тремоло. Тонска перспектива, полифонија. Извођење технички сложених композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стилима (од барока до XXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, туше, израз, педализација. Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: – аналитичка, – визуелна, – аудитивна, – моторичка. Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Слушање музике.	Солфеђо, Хармонија, Читање с листа, Клавирски дуо, Камерна музика, Музички облици, Историја музике са упознавањем литературе.	Етиде: К. Черни: оп. 740, Токата М. Клементи: Градус ад Парнасум – избор И. Мошелес: оп. 70 – избор М. Мошковски: оп. 72 – избор Ф. Менделсон: оп. 104 Шуман-Паганини: Етиде оп. 3 – избор А. Аренски: оп. 36 А. Рубинштајн: оп. 23 Ј. К. Кеслер: оп. 20, оп. 100 – избор Полифоне композиције Ј. С. Бах: Енглеске свите, Партите, Италијански концерт, Добро темперовани клавир, I и II – избор, Г. Ф. Хендл: Свите – избор Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора наведена су после програма за 4. разред.

	- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - пореди различита извођења исте композиције; - критички прати сопствени развој - самостално вежба; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.	Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике. Скале и акорди Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Дупле терце кроз четири октаве у шеснаестинама. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно.		
Кључне речи:	Трансфер знања, естетски критеријуми, стилови			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; - користи десни и леви педал у складу са стилем музичког дела;	Унапређивање технике: – хитрина прстију – релаксација извођачког апарата – економија покрета – издржљивост – ритмичка стабилност – кантилена – јасна хармонизација. Техника удвојених интервала: терце, октаве. Акордска техника, тремоло. Тонска перспектива, полифонија.	Солфеђо, Хармонија, Читање с листа, Клавирски дуо, Камерна музика, Музички облици, Историја музике са упознавањем литературе.	Етиде: М. Мошковски: оп. 72, ор. 48 Ј. К. Кеслер: ор. 20, оп. 100 М. Клементи: Градус ад Парнасам Ф. Шопен ор. 10 и 25 - избор Ф. Лист-Паганини: Етиде – избор Ф. Лист: Жубор шуме, Уздах, Игра патуљака А. Скрјабин: оп. 8 – избор, оп. 2, цис-мол С. Рахмањинов: Етиде – слике оп. 33 А. Рубинштајн: оп. 23

	- у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - коригује извођење у току свирања; - повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; - интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе; - меморише текст примењујући различите начине памћења; - осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (сугестивно свира); - својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ; - предложи наставнику дела за свој репертоар - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - пореди различита извођења исте композиције; - критички прати сопствени развој - самостално вежба; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.	Извођење технички сложених композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стиливима (од барока до XXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, туше, израз, педализација. Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: – аналитичка, – визуелна, – аудитивна, – моторичка. Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Слушање музике. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике. Скале и акорди Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Дупле терце кроз четири октаве у шеснаестинама Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно.	А. Аренски: оп. 41, оп. 36 К. Шимановски: оп. 4 К. Дебиси: Етиде, избор С. Прокофјев: Етиде оп. 2 Полифоне композиције Ј. С. Бах: Прелудијуми и фуге (ДТК I и II) Италијански концерт, Партите, Коралне предигре, Капричо Бе-дур, Токате, итд. Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора наведена су после програма за 4. разред.
Кључне речи:	Репертоар, реситал, критичко вредновање		

Главни предмет – Хармоника

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/Циклус	ХАРМОНИКА/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Хармоника је да код ученика развије вештине извођења кроз индивидуално музичко искуство, усавршавањем техничких и музичких елемената, разних начина извођења артикулације, динамике и употребе свих регистара кроз потпуно овладавање различитим стиливима, мотивисање ученика за самостални јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 105 IV разред – 99	Недељни фонд часова:	3
Начин остваривања програма предмета	Остваривање наставе се изводи кроз индивидуалну наставу, без обзира на способности ученика. Потребно је сваки час остварити кроз јасно прилагођавање програмских захтева и планираног градива са основним особинама ученика. Све захтеве треба остварити кроз мањи или већи број једноставнијих односно сложенијих примера, у зависности од могућности ученика. Техничке елементе лествица и акорада, разних вежби и етида треба користити за поступно овладавање техничке поставке. Треба постићи одређени темпо кроз уједначен рад прстију у техничким вежбама и етидама, као и рад на техници меха. Рад на техници меха се прилагођава одређеној артикулацији, стилу и комплетном музичком изражавању, адекватно узрасту ученика. Транскрибоване композиције старих мајстора користе се путем упознавања стила, као припрема за полифонију и каснији развој сложеније слушне контроле. Разни комади и цикличне форме су потребне за развој музичке маште, смисла за облик и тонске боје, а важне су и за концентрацију ученика. Употреба регистара треба да буде правилно постављена у односу на музичке и техничке захтеве. Неговање квалитета тона, ритмичко-метричке стабилности, меморије, динамике, агогике и осталих елемената важно је за формирање комплетне музичке личности ученика.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика

	нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.		
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	1, 2. и 3. разред: шест етида различите техничке проблематике; две полифоне композиције; једна композиција цикличног облика; две композиције, по избору, различитог карактера. 4. разред: четири етиде различите техничке проблематике; две полифоне композиције; једна композиција цикличног облика; три композиције, по избору, различитог карактера, од којих једна мора бити од домаћег аутора.		
Смотре	1, 2. и 3. разред: лествице, етида 4. разред: лествице, етида или соната старог мајстора (Д. Скарлати, К. Сеишас, Ф. Купрен...)		
Испит (годишњи, матурски)	1, 2. и 3. разред: лирска композиција по слободном избору; полифона композиција; циклична композиција; техничка композиција по слободном избору 4. разред: Матурски испит: концертна етида, полифона композиција, циклична композиција, један комад виртуозног карактера, један лирски комад (испитни програм се изводи напамет)		
Јавни наступ:	1. и 2. разред: у току школске године ученик мора имати најмање два јавна наступа. 3. и 4. разред: у току школске године ученик мора имати најмање четири јавна наступа.		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; - самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - коригује лоше извођење у току свирања; - у свирању примени више динамичких нијанси и јасно	Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за: – јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста); – подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група; – повећање распона шаке. Припремне вежбе за веће интервале. Изграђивање технике двогласа у полифоним композицијама.	Корелација са предметима: Солфеђо, Хармонија, Камерна музика и Оркестар.	Етиде З.Ракић: Збирка етида за хармонику за ученике средње школе И. Хавличек: Концертне етиде – по избору К. Черни, ор.740 – по избору у одговарајућој транскрипцији К. Черни, ор. 299 – по избору у одговарајућој транскрипцији М. Клементи: Етиде по избору у одговарајућој транскрипцији

	диференцира мелодијску линију од пратње; - појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте украса; - негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - критички прати сопствени развој; - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне интерпретације. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ... Украси – двоструки предудар, групето, трилер. Читање с листа лаких композиција. Овладавање разним техникама промене регистара. Лествице Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умањени септакорд у малом и великом разлагању и симултано. Арпеђо Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 120 и више или у: четвртинама (једанпут кроз једну октаву); осминама (једанпут кроз две октаве); шеснаестинама (два пута кроз две октаве); Све лествице свирати на основном (стандард) басу или на мелодијском басу.	Ј. Крамер – Биллов: Етиде по избору у одговарајућој транскрипцији Н. Чајкин: Етиде за хармонику – А-дур, еф-мол, е-мол и де-мол Ј. Шишаков: „Три етиде за хармонику” Д. Ракић: Збирка етида за хармонику бр. 1 М. Двиљански: Етида интермецо Полифоне композиције Ј. С. Бах: Трогласне инвенције, по избору Ј. С. Бах: Добро темперовани клавир, по избору Композиције цикличног облика В. Золотарјов: Дечје свите – по избору Е. Јемељанов: „Скице природе” В. Бонаков: „4 композиције на руске теме”, „Из дечјег живота”, „Пет лирских песама” Ј. Дербенко: Свите и дечје свите – по избору Г. Вдовин: „Пет тренутака” П. Лондонов: „Маскарада играчака” А. Репњиков: Дечја свита „Сувенири” Композиције по избору Н. Римски-Корсаков: „Бумбаров лет” Д. Скарлати: Сонате – по избору П. И. Чајковски: „Годишња доба” – по избору Н. Чајкин: „Лирски валцер” - П. Лондонов: „Сеоска слика” А. Глазунов: Валцер Ј. Дербенко: „Трк времена” Ј. Шишаков: „Циркуски марш А. Холминов, „Ноктурно” А. Рибалкин: „Музички моменат” К. Сен Санс: „Лабуд” М. Мошковски: „Тарантела” Д. Шостакович: „Шпанска игра”

				Поред наведене литературе може се користити и друга која одговара узрасту и техничким могућностима ученика.
Кључне речи:	Транскрипција, транспонованье, арпеђо, регистри			

ДРУГИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - коригује лоше извођење у току свирања; - у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - негује културу тона; - појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку	Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција. Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Овладавање разним техникама промене регистара. Лествице Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано.	Корелација са предметима: Солфеђо, Хармонија, Музички облици, Историја музике, Камерна музика и Оркестар.	Етиде З. Ракић: Збирка етида за хармонику за ученике средње школе И. Хавличек: Концертне етиде – по избору К. Черни, ор. 740 – по избору К. Черни, ор. 299 -по избору М. Клементи: Етиде – по избору Ј. Крамер – Билов: Етиде по избору Г. Шендерјов: „24 концертне етиде” – по избору Gradus ad Parnasum, 1. и 2. Свеска – по избору Д. Ракић: Избор етида за хармонику бр. 1 Полифоне композиције Ј. С. Бах: Добро темперован клавир, по избору Композиције цикличног облика В. Золотарјов: Дечје свите – по избору Ј. Дербенко: Свите и дечје свите – по избору Ј. Холинов: Свита Н. Чајкин: Соната бр. 1 Г. Шендерјов: Руска свита

	припремљеност и музичку освешћеност; - критички прати сопствени развој; - користи носиоце звука за слушање музике; - препознаје музичке елементе у свирању других; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. Арпеђо Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умањени септакорд у малом и великом разлагању и симултано. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 132 и више или у: – четвртинама (једанпут кроз једну октаву), темпо 66 и више; – осминама (једанпут кроз две октаве); – шеснаестинама (два пута кроз две октаве); – тридесетдвојкама (два пута кроз четири октаве или четири пута кроз две октаве). Све лествице свирати на мелодијском басу.		Композиције по избору В. Новиков: Балада на тему „Караван” Д. Скарлати: Сонате – по избору Ф. Купрен: Изабрана дела, 1. свеска А. Љадов: „Експромпт” „Музичка табакера” Ф. Шубер: Скерцо А. Репњиков: „Монолог”, „Басо остинато” Ј. Дербенко: „Експромпт”, „Нова кадрил” Ј. Шишаков: „Експромт у ритму тарантеле” П. Сеница: „Скерцо” А. Бородин: „Ноктурно” Г. Камалдинов: „Лирска фантазија” А. Кукубајев: „Скерцо” Н. Паганини: „Карневал у Венецији” Поред наведене литературе може се користити и друга која одговара узрасту и техничким могућностима ученика.
Кључне речи:	Динамичко нијансирање, изражајност, транскрипција, украси			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита и свира течно с листа са обе руке; - повеже знање из теорије музике, хармоније и музичких облика са елементима интерпретације; - препозна период настанка одређене композиције;	Читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара.	Корелација са предметима: Солфеђо, Хармонија, Контрапункт, Музички облици, Историја музике,	Етиде З.Ракић: Збирка етида за хармонику за ученике средње школе К. Черни, ор.740 – по избору К.Черни, ор. 299 – по избору Ј. Крамер – Биров: Етиде – по избору

	- спретно изведе технички захтевније композиције; - самостално хармонизује једноставни тематски материјал; - појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме; - својим речима објасни и користи одговарајуће врсте; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - негује културу тона; - критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за слушање музике.	Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Врсте меморије – фотографска, аудитивна, меморија прстију, ради сигурнијег учења напамет. Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе – динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода: барок, класицизам, XX век. Једноставније импровизације пратње. Овладавање разним техникама промене регистара. Лествице Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. Арпеђо. Дурски и молски потпуни квинтакорд доминантни и умањени септакорд у малом и великом разлагању и симултано. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 144 и више или у: - четвртинама једанпут кроз једну октаву), темпо 72 и више; - осминама (једанпу кроз две октаве); - шеснаестинаа (два пута кроз две октаве) - тридесетдвојкама (два пута кроз четири октаве или четири пута кроз две октаве). Све лествице свирати на мелодијском басу.	Камерна музика и Оркестар.	Г. Шендерјов: „24 концертне етиде” – по избору М. Двиљански: Етиде Це-дур, а-мол И. Лахер: Етида а-мол Г. Розелен: Етида Ге-дур Ф. Лекупе: Етида Це-дур Е. Јуцевич: Етиде Е-дур, е-мол К. Мјасков: Етида А-дур, а-мол С. Чапки: Етиде Це-дур, ха-мол, а-мол, це-мол Д. Ракић: Збирка етида за хармонику бр. 1 Полифоне композиције Ј. С. Бах: Избор из дела за оргуље Ј. С. Бах: „Добро темперовани клавири” – по избору Д. Букстехуде: Избор из дела за оргуље Ј. Пахелбел: Избор из дела за оргуље Д. Шостакович: „24 прелудијума и фуге” – по избору Композиције цикличног облика В. Власов – „Пет погледа на Гулаг” Ј. Меисл – „Индијанске игре” Ј. Шамо: Соната бр. 3 В. Бонаков: Соната – балада В. Золотарјов: Соната бр. 2 А. Кусјаков: Соната бр. 2 Композиције по избору Д. Скарлати: Сонате – по избору Ф. Купрен: Изабрана дела, прва свеска З. Божанић: Токата Ј. Наимушин: „Скерцо” А. Журбин: „Токата” Ј. Дербрнко: „Токата” П. Лондонов, „Скерцо – токата” Ф. Шуберт/ Ф. Лист: „Шумски цар”

				Поред наведене литературе може се користити и друга која одговара узрасту и техничким могућностима ученика
Кључне речи:	Меморија, израз, агогика, импровизација			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита и свира течно с листа са обе руке; - повеже знање из теорије музике, хармоније и музичких облика са елементима интерпретације; - препозна период настанка одређене композиције; - спретно изведе технички најзахтевније композиције; - самостално транспонује једноставније композиције у блиске тоналитете; - појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку приремљеност и музичку освешћеност; - негује културу тона; - критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; - критички учествује у процени напредовања других свирача;	Самостално читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатака параметра. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе – динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода: барок, класицизам XX век, са нарочитим акцентом на музику двадесетог века. Потпуна самосталност у поставци и примени регистра. Транскрибовање композиција писаних за друге инструменте у двадесетом веку. Транспоноване једноставнијих композиција. Осамостаљивање ученика у свим сегментима.	Корелација са предметима: Солфеђо, Хармонија, Контрапункт, Музички облици, Историја музике, Камерна музика и оркестар.	Етиде З.Ракић: Збирка етида за хармонику за ученике средње школе К.Черни: ор. 740 – по избору К.Черни: ор. 299 – по избору Ј. Крамер – Билов: Етиде – по избору Г.Шенредјов „24 концертне етиде” – по избору Н.Паганини/ Ф.Лист: „Велике етиде” – по избору– Д. Ракић: Збирка етида за хармонику бр. 1 Полифоне композиције Ј. С. Бах: Избор из дела за оргуље Ј. С. Бах: „Добро темперовани клавир”- по избору Д. Шостакович, „24 прелудијума и фуге” – по избору Композиције цикличног облика В. Бонаков: Симфонија бр. 1 В. Бонаков: Симфонија бр. 2 А. Кусјак: Соната бр. 4 П. И. Чајковски: „Годишња доба” Д. Деспић: „Вињете” Н. Паганини: 24 каприса (избор) Композиције по избору Д. Скарлати: Сонате – по избору

	- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за слушање музике.	Пружање могућности самосталног избора композиција. Лествице Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице; паралелно, супротно, терце и сексте (односно између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. Арпеђо. Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умањени септакорд у малом и великом разлагању и симултано. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 156 и више или у: - четвртинама (једанпут кроз једну октаву), темпо 72 и више; - осминама (једанпут кроз две октаве); - шеснаестинама (два пута кроз две октаве); - тридесетдвојкама (два пута кроз четири октаве или четири пута кроз две октаве). Све лествице свирати на мелодијском басу.		Ф. Купрен: Изабрана дела, прва свеска Н. Vuori: „The Hour of the Wolf” Е. Jokinen: „Alone” Ј. Ganzer: Version in G С. Губедулина: Де Профундис Б. Лоренцен: „Сузе” З. Божанић: Токата Б. Симић: Токата М. Мошковски: „Искре” М. Мошковски: „Шпански капричо” Ф. Менделсон: Рондо-капричиозо Н. Паганини: 24 каприса (избор) В.Золотарјов: Рондо капричиозо
Кључне речи:	Транспоноване, осамостаљивање, могућност избора.			

Главни предмет – Виолина

Одсек	Одсек класичне музике
Предмет/ Разред/Циклус	ВИОЛИНА / први, други, трећи, четврти разред
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Виолина је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање и припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 105 IV разред – 99	Недељни фонд часова	3
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава. На крају првог разреда ученици морају имати савладан минимум програма: две дурске, истоимене молске скале кроз три октаве са разложеним трозвучима и четворозвучима и двохватима кроз најмање једну октаву (терце, сексте и октаве); десет етида; један концерт (I или II и III став) и једна предкласична соната (два става), четири комада различитог карактера. На крају другог разреда ученици морају имати савладан минимум програма: Студије промена позиција и двогласа; четири дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним трозвучима и четворозвучима које нису обрађиване у I разреду; десет етида; два дела велике форме: један концерт и једна класична соната (препоручују се два става из једне од Телеманових фантазија за соло виолину као припрема за извођење Бахових партита и соната за виолину соло); четири дела мале форме – комада. На крају трећег разреда ученици морају имати савладан минимум програма: од 4 до 6 трооктавних или четворооктавних, хроматских, дурских и молских скала са разлагањима трозвука и четворозвука; двохвати терце, кварте, сексте, октаве, прстометне октаве, дециме; десет етида различите проблематике; три дела мале форме различитог карактера; два става из сонате или партите за виолину соло J. C. Баха; став сонате из периода од барока до романтизма; концерт први односно други и трећи став једног или различитих аутора. На крају четвртог разреда ученици морају имати савладан минимум програма: Техничке вежбе, скале и етиде које доприносе усавршавању програма, две етиде или каприса различитих аутора; два става из соло соната и партита J. C. Баха; концерт (цео); једно виртуозно дело и једно дело домаћег аутора.		
Испити	У првом разреду испитни програм је: једна дурска и истоимена молска скала (кроз минимум 3 различита потеза), кроз три октаве са разложеним трозвучима и четворозвучима и двохватима кроз најмање једну октаву (терце, сексте и октаве); две етиде од којих једна Кројцера (од броја 5 – редакција А. Јамполски); концерт I или II и III став, или цела соната; У другом разреду испитни програм је: дурска и истоимена молска скала, према тоналитету једне од композиција из испитног програма, са разложеним акордима и двогласима; терце, сексте, октаве. Скале треба изводити са потезима из групе лежећих, бацаних, скачућих и комбинованих; две етиде од којих једна Кројцера (од броја 10 – редакција А. Јамполски); концерт I или II и III став или цела соната; једно дело мале форме изабрано према склоностима ученика – техничке тешкоће нису одлучујуће. У трећем разреду испитни програм је: дурска и истоимена молска трооктавна или четворооктавна скала – према тоналитету једне од композиција из испитног програма са разлагањима трозвука и четворозвука уз обавезна минимум три потеза из групе лежећих, бацаних, скачућих или комбинованих; двохвати кроз минимум две октаве (терце, сексте и октаве) , две етиде различитих аутора, од којих је једна обавезно Кројцера у двозвучима (од бр. 29 – редакција А. Јамполски); један став из соло соната или партита J. C. Баха; Концерт I или II и III став; једно дело мале форме одабрано према склоностима ученика. У четвртог разреда испитни програм је: две етиде или каприса различитих аутора; два става из соло соната и партита J. C. Баха; концерт (цео); једно виртуозно дело.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога, идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја на којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе. Критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитима. У оквиру свих наставних активности	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ дијалогска/ монолошка/ рад на нотном тексту/ активан рад ученика

	потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.		
Општа предметна компетенција	Компетенције: за учење, рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини и одговорно учешће у демократском друштву.		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ВЕЖБЕ И СТУДИЈЕ СКАЛА И ЕТИДЕ	- Систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; - Примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; - Истражује начине добијања чисте интонације; - Контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се.	Систематично изграђивање психомоторичких способности у циљу развијања техничког апарата код ученика с посебним акцентом на повезаност музичких и техничких захтева (техника у служби музике).	Теорија музике, Историја музике, Солфеђо и групно музицирање (Камерна музика – Оркестар).	Шрадик: Вежбе за леву руку Шрадик: Вежбе за десну руку Р. Кројцер: 42 етиде (етиде од бр. 2–17) Ж. Мазас: Етиде оп. 36, прва свеска Ф. Фиорило: 36 етида Ј. Донт: Оп. 37
ДЕЛА МАЛЕ ФОРМЕ	- Користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; - Користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; - Самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;	Постепено формирање јасних звучних представа код ученика, како би у самосталном раду могао да развија и усавршава психомоторну релацију која иде од доживљаја звука према покрету, односно од представе према њеној реализацији.	Теорија музике, Историја музике, Солфеђо и групно музицирање (Камерна музика – Оркестар).	М. Ивановић: Фестивал мелодија I и III свеска, Југословенски репертоар, Од преткласике до модерне, II свеска Римски-Корсаков: Песма индијског госта Д. Шостакович: Романса

	- Испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике.			Л. ван Бетовен: Контраданса и Менует Ф. М. Верачини: Ларго К. В. Глук: Мелодија, и друга дела по избору наставника.
ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ	- Критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - Свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; - Учествује на јавним наступима у школи и ван школе; - Самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; - Користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Систематично савладавање инструменталноизвођачких и креативних захтева у складу са принципом јединства развоја музичких и техничких компоненти код ученика. Прилагођавање програма за сваког ученика, водећи рачуна о поступности у поваћавању захтева и хармоничном развоју ученикових инструменталних и музичких способности.	Теорија музике, Историја музике, Солфеђо и групно музицирање (Камерна музика – Оркестар).	А. Вивалди: Концерти четири годишња доба Т. Албинони: Концерт А-дур Д. Кабалевски: Омладински концерт П. Нардини: Концерт а-мол Ј. С. Бах: Концерт а-мол и Е-дур Ј. Хајдн: Концерт Ге-дур, и друга дела по избору наставника.
Кључне речи:	Техника леве и десне руке, интонација, контрола тона, изражајност			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ВЕЖБЕ И СТУДИЈЕ СКАЛА И ЕТИДЕ	- Систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; - Примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; - Истражује начине добијања чисте интонације;	Систематично изграђивање психомоторичких способности у циљу развијања техничког апарата код ученика с посебним акцентом на повезаност музичких и техничких захтева (техника у служби музике).	Теорија музике, Историја музике, Солфеђо и групно музицирање (Камерна музика – Оркестар).	Р. Кројцер: 42 етиде (преорука од бр. 2–17); Ж. Ф. Мазес: Етиде; Б. Кампањоли: Етиде; Ф. Фиорило: 36 етида; Збирке различитих аутора и друге збирке по избору.

	- Контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се.			
ДЕЛА МАЛЕ ФОРМЕ	- Користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; - Користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; - Самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - Испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике.	Постепено формирање јасних звучних представа код ученика, како би у самосталном раду могао да развија и усавршава психомоторну релацију која иде од доживљаја звука према покрету, односно од представе према њеној реализацији.	Теорија музике, Историја музике, Солфеђо и групно музицирање (Камерна музика – Оркестар).	М. Ивановић: Југословенски репертоар, Фестивал мелодија, Од преткласике до модерне, II и III свеска, Златне степенице, III свеска; П. И. Чајковски: Баркарола, Јесења пема, Песма без речи; А. Хачатурјан: Ноктурно; Х. Вјењавски: Легенда, Мазурка, Пољска песма; Ф. М. Верачини: Ларго; Ј. Хајдн: Капричо, и друга дела по избору наставника.
ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ	- Критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - Свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; - Учествоје на јавним наступима у школи и ван школе; - Посећује концерте и друге музичке манифестације; - Користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Систематично савладавање инструменталноизвођачких и креативних захтева у складу са принципом јединства развоја музичких и техничких компоненти код ученика. Прилагођавање програма за сваког ученика, водећи рачуна о поступности у поваћавању захтева и хармоничном развоју ученикових инструменталних и музичких способности.	Теорија музике, Историја музике, Солфеђо и групно музицирање (Камерна музика – Оркестар).	Ј. С. Бах: Концерт Е-дур; А. Вивалди: Сонате; Ж. Виоти: Концерти бр. 22, 23 и 24; Г. Ф. Хендл: Сонате; А. Корели: Ла Фолиа, и друга дела по избору наставника.
Кључне речи:	Техника леве и десне руке, интонација, контрола позиција, ансамбл			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ВЕЖБЕ И СТУДИЈЕ СКАЛА И ЕТИДЕ	- Систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; - Примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; - Истражује начине добијања чисте интонације; - Контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; - Користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; - Користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела.	Систематично изграђивање психомоторичких способности у циљу развијања техничког апарата код ученика с посебним акцентом на повезаност музичких и техничких захтева (техника у служби музике).	Теорија музике, Историја музике, Солфеђо и групно музицирање (Камерна музика – Оркестар).	Р. Кројцер: 42 етиде; Мазас: Етиде оп. 36 (Друга свеска); Фиорило: 36 етида; П. Гавиње: Етиде; Ш. Данкла: 20 етида оп. 73
ДЕЛА МАЛЕ ФОРМЕ	- Свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - Испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; - Критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - Свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; - Учествује на јавним наступима у школи и ван школе; - Самостално посећује концерте и друге музичке манифестације;	Постепено формирање јасних звучних представа код ученика, како би у самосталном раду могао да развија и усавршава психомоторну релацију која иде од доживљаја звука према покрету, односно од представе према њеној реализацији.	Теорија музике, Историја музике, Солфеђо и групно музицирање (Камерна музика – Оркестар).	Ф. Крајслер, Х. Вијењавски, П. де Сарасате, М. Равел, К. Сен-Санс, Б. Барток, П. И. Чајковски, Р. Шчедрин, С. Прокофјев

	- Самостално чита с листа нотни материјал разноликог карактера и са лакоћом примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања.			
ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ	- Организује своје вежбање на начин који подразумева рад над свим техничким припремама и програму; - Активно слуша часове других ђака и примењује на себи искуства стечена на тај начин; - Посећује концерте и друге музичке манифестације; - Поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Систематично савладавање инструменталноизвођачких и креативних захтева у складу са принципом јединства развоја музичких и техничких компоненти код ученика. Прилагођавање програма за сваког ученика, водећи рачуна о поступности у поваћавању захтева и хармоничном развоју ученикових инструменталних и музичких способности.	Теорија музике, Историја музике, Солфеђо и групно музицирање (Камерна музика – Оркестар).	В. А. Моцарт, Ј. С. Бах: Е-дур; Ј. Хајдн Це-дур; Л. Шпор, Х. Виетан, Р. Кројцер, М. Брух, Е. Лало: Шпанска симфонија; Ф. Менделсон: е-мол Х. Вијењавски: де-мол Ј. С. Бах: 6 соната и партита за виолину соло; 6 соната за виолину и клавир Г. Ф. Хендл: Сонате за виолину и клавир, В. А. Моцарт: Сонате за виолину и клавир А. Дворжак: Сонате за виолину и клавир
Кључне речи:	Техника леве и десне руке, интонација, свирање напамет, читање с листа			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:			
ВЕЖБЕ И СТУДИЈЕ СКАЛА И ЕТИДЕ	- Примењује одговарајуће начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; - Самостално одабере или креира одговарајући прстомет у делима која свира; - Са лакоћом свира у високим позицијама;	Систематично изграђивање психомоторичких способности у циљу развијања техничког апарата код ученика с посебним акцентом на повезаност музичких и техничких захтева (техника у служби музике).	Теорија музике, Историја музике, Солфеђо и групно музицирање (Камерна музика – Оркестар).	Збирке различитих аутора по избору наставника које одговарају могућностима ученика; Кројцер: 42 етиде; Мазас: Етиде оп. 36 (Друга свеска); П. Гавиње: Етиде; Ш. Данкла: 20 етида оп. 73

	- Користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције.			Ј. Донт: Етиде и каприси оп. 35 Ј. Донт: Студије Кројцерових и Родеових етида оп. 37
ДЕЛА МАЛЕ ФОРМЕ	- Користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; - Испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; - Изведе напамет солистички концерт у трајању од најмање 45 минута, са програмом који подразумева композиције различитог стила и карактера; - Критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај.	Постепено формирање јасних звучних представа код ученика, како би у самосталном раду могао да развија и усавршава психомоторну релацију која иде од доживљаја звука према покрету, односно од представе према њеној реализацији.	Теорија музике, Историја музике, Солфеђо и групно музицирање (Камерна музика – Оркестар).	Предложена литература за комаде следећих аутора: Ф. Крајслер, Х. Вијењавски, П. де Сарасате, Х. Ернст, М. Равел, К. Сен Санс, Б. Барток, П. И. Чајковски, Р. Шчедрин, С. Прокофјев, Д. Шостакович и др.
ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ	- Посећује концерте и друге музичке манифестације; - Користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - Наступа солистички уз пратњу оркестра, односно клавијеског сарадника на јавним наступима у школи и ван ње; - Активно учествује и наступа са камерним ансамблима, гудачким и симфонијским оркестрима; - Поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Систематично савладавање инструментално–извођачких и креативних захтева у складу са принципом јединства развоја музичких и техничких компоненти код ученика. Прилагођавање програма за сваког ученика, водећи рачуна о поступности у поваћавању захтева и хармоничном развоју ученикових инструменталних и музичких способности.	Теорија музике, Историја музике, Солфеђо и групно музицирање (Камерна музика – Оркестар).	Дела велике форме: концерти (сва три става) и цела соната из периода од класике до импресионизма. Предложена литература за концерте следећих аутора: В. А. Моцарт, М. Брух, Е. Лало (Шпанска симфонија); Ф. Менделсон, Х. Вијењавски, А. Хачатурјан, А. Глазунов Сонате: Ј. С. Бах: 6 соната и партита за виолину соло; В. А. Моцарт: Сонате за виолину и клавијер; Л. ван Бетовен: Сонате за клавијер и виолину; Ц. Франк: Соната за клавијер и виолину.
Кључне речи:	Прстомет, високе позиције, концертно свирање, камерна музика, наступи			

Главни предмет – Виолончело

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ВИОЛОНЧЕЛО/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Виолончело је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 105 IV разред – 99	Недељни фонд часова	3
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну рад, уз практична објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења и утичу на годишњу оцену	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	На крају 1. разреда ученици морају имати савладан минимум програма: две дурске и две молеске скале са трозвучима и Д7, УМ7, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз 3. октаве; четири етиде; два комада, једно дело велике форме. На крају 2. разреда ученици морају имати савладан минимум програма: две дурске и две молске скале са трозвучима и Д7, УМ7, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз 3. октаве; четири етиде; два комада, једно дело велике форме. На крају 3. разреда ученици морају имати савладан минимум програма: две дурске и две молеске скале са трозвучима и четворозвучима, терце, скесте и октаве; три етиде; два комада различитог карактера; три става из Бахове свите; соната или концерт. На крају 4. разреда ученици морају имати савладан минимум програма: две дурске и две молеске скале са трозвучима и четворозвучима, терце, скесте и октаве; три етиде; два комада; два става из Бахових свита 1-3; концерт у целини.		
Смотра	У четвртм разреду ученици на смотри свирају следећи програм: дурска и истоимена молска скала са разлагањима трозвука и четворозвука уз обавезна минимум три потеза из групе лежећих, бацаних, скачућих или комбинованих, као и двохвати (терце, сексте и октаве).		
Испити (годишњи, матурски)	I. СМШ: једна дурска скала са потезима, терцама, секстама, октавама (разложено), трозвучима и четворозвучима; једна етида из предложене литературе; J. С. Бах: један став из I свите; први став из једног од наведених концерата.		

	2. СМШ: једна дурска или молска скала са потезима, терцама, секстама, октавама, трозвучима и четворозвучима; једна етида; комад; Ј. С. Бах: два става из I или II свите; први став из једног од наведених концерата. 3. СМШ: две етиде различитих техничких захтева; два става из свите, обавезно прелудијум; цео концерт или цела соната; виртуозни комад. 4. СМШ: Матурски испит: две етиде, комад, два става из Бахових свита (1–3), концерт у целини .
Јавни наступ	У првом и другом разреду су обавезна три јавна наступа током школске године а у трећем и четвртном разреду четири јавна наступа.

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- самостално штимује инструмент; - систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; - примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; - истражује начине добијања чисте интонације; - контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; - користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; - користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; - самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Скале – С. Каљанов: Техника виолончела – Двозвучи: Разложене терце, сексте и октаве. – Трозвучи: Д7 и УМ7.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте Теорија музике: Квинтакорд и обртаји	Етиде С. Ли: 40 етида оп. 31 Кумер: 10 Етида Доцаур: Етиде II – Дипор: Етиде Мерк: Етиде Р. Мац: 30 етида Д. Попер: Етиде Комади Сквир: Тарангела Д. Попер: Гавота П. И. Чајковски: Ноктурно, Форе: Елегија Чајковски: Сентиментални валцер Дела велике форме – Ј. Кленгел: Концерто Це-дур Ј. К. Бах: Концерт у це-молу Г. Голтерман: Концерто бр. 4 А. Вивалди: Концерт Де-дур оп. 3 бр. 9 Ј. С. Бах: I свита Ге-дур, II свита д-мол Ј. Б. Самартини: Соната Ге-дур А. Вивалди: Соната за виолончело

	- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; - учествује на јавним наступима у школи и ван школе; - посећује концерте и друге музичке манифестације; - самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Техничке вежбе – Кирил Вапордџиев: – Палчева техника за виолончело. – Р. Мац: Увод у свирање на палчанику – Р. Мац: Положај и прелази – Косман: Трилер вежбе – О. Шевчик – вежбе на палцу (аранжман за вч.)		Б. Марчело: Соната Це-дур Друга дела из светске и домаће литературе одговарајућег техничког нивоа
Кључне речи:	Виолончело, слушање, опажање, тон, квинтакорди, тоналитет			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- самостално штимује инструмент; - систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; - примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; - истражује начине добијања чисте интонације; - контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; - користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...; – основни потези и ритмичке фигуре: деташие, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке:	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, интервали Теорија музике: Квинтакорд и обртаји, доминантни и умањени септакорд	Етиде С. Ли: 40 етида Ј. Мерк: Етиде Ж. Л. Дипор: Етиде Р. Мац: 30 етида Ф. Грицмахер: Етиде, I свеска Ј. Ј. Доцауер: Етиде III свеска Д. Попер оп. 73 Комади Рахмањин: Вокализа В. Мокрањац: Стара песма Ф. Купрен: Пасторала Д. ван Генс: Скерцо К. Сен-Санс: Алегро апасионато Дела велике форме

	- користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; - самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; - учествује на јавним наступима у школи и ван школе; - самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; - самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	– палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Скале – Двозвучи (унисоно): терце, сексте и октаве, трозвучи и Д7, УМ7. Техничке вежбе – О. Шевчик: 40 варијација – Р. Мац: Положаји и прелази – Б. Косман: Трилер вежбе		Б. Ромберг: Концерт бр. 2 Де-дур Г. Голтерман: Концерт бр. 5 Г. Голтерман: Концерт бр. 4 Ј. Кр. Бах: Концерт це-мол Ј. Хајдн: Концерт Де-дур – мали Ј. С. Бах: Соло свита бр. 1 и бр. 2. А. Корели: Сонате Л. Бокерини: Соната Це-дур Друга дела светске и домаће литературе одговарајућег техничког нивоа
Кључне речи:	Виолончело, слушање, опажање, тон, квинтакорди, тоналитет			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; - примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала;	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, интервали	Етиде Ф. Грицмахер: I свеска Ј. Мерк: Етиде Ж. Л. Дипор: Етиде Ј. Ј. Доцауер: Етиде Д. Попер: Етиде оп. 73 Комади Гранадос: Интермецо

	- истражује начине добијања чисте интонације; - контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; - користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; - користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; - самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; - учествује на јавним наступима у школи и ван школе; - самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; - самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	– место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Скале – С. Каљанов: Техника виолончела – Дурске и молске скале кроз четири октаве са различитим потезима. – Терце, сексте и октаве кроз три октаве. – Трозвучи и четворозвучи. Техничке вежбе – О. Шевчик: Техничке вежбе за леву и десну руку – Б. Косман: Трилер вежбе – Л. Фејар: Техничке вежбе	Теорија музике: Квинтакорд и обртаји, доминантни и умањени септакорд	К. Сен-Санс: Лабуд А. Глазунов: Песма трубадура П. Коњовић: Хајдучка Д. Деспић: Сичилијана Д. Попер: Мазурка И. Попарић: Композиције за ансамбле виолончела (број 4, 5, 6 и 8) Д. Попер -Тарантела Сонате Л. Бокерини: Соната Ге-дур Ж. М. Екле: Соната ге-мол Б. Марчело: Сонате
Кључне речи:	Виолончело, слушање, опажање, тон, квинтакорди, тоналитет			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; - примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; - истражује начине добијања чисте интонације; - контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; - користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; - користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; - самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; - учествује на јавним наступима у школи и ван школе; - самостално посећује концерте и друге музичке манифестације;	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.	Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, интервали Теорија музике: Квинтакорд и обртаји, доминантни и умањени септакорд	Скале С. Каљанов: Техника виолончела Дурске и молске скале кроз четири октаве са различитим потезима. Терце, сексте и октаве кроз три октаве . Трозвучи и четворозвучи. Техничке вежбе О. Шевчик: Техничке вежбе за леву и десну руку Б. Косман: Трилер вежбе Л. Фејар: Техничке вежбе Етиде Ф. Грицмахер: I свеска Ј. Мерк: Етиде Ж. Л. Дипор: Етиде Ј. Ј. Доцауер: Етиде Д. Попер: Етиде оп. 73 А. Пјати: Каприча О. Франком: Каприча Комади М. Милојевић: Легенда о Јефимији П. И. Чајковски: Песма без речи К. Сен-Санс: Алегро апасионато Д. Попер: Тарантела, Мађарска рапсодија Концертна полонеза Касадо-Реквиеброс 385

	- самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу.			Сонате Л. ван Бетовен: Соната бр. 1 Ж. Б. Бревал: Соната Ге-дур Ф. Франкер: Соната Е-дур Л. Бокерини: Соната А-дур Концерти Ј. Кленгел: Концерт де-мол Л. Бокерини: Концерт Бе-дур, Де-дур и Ге-дур К. Сен-Санс: Концерт а-мол оп. 33. А. Вивалди: Концерт а-мол, ПВ 35 Ф. Е. Бах: Концерт а-мол Е. Лало: Концерт де-мол Ј. Хајдн: Це-дур концерт Д. Кабалевски: Концерт опус 49 Е.Елгар:Концерт е-мол Свите Ј. С. Бах: Свита бр. 1, 2, 3 три става (по избору) Прелудијум је обавезан Друга дела одговарајућег техничког нивоа.
Кључне речи:	Виолончело, слушање, опажање, тон, квинтакорди, тоналитет			

Главни предмет – Гитара

Одсек	Одсек класичне музике
Предмет/ Разред/ Циклус	ГИТАРА/ први, други, трећи, четврти разред

Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Гитара је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање, градећи своју уметничку личност кроз соло и камерно музицирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.		
Годишњи фонд часова	105 – први, други, трећи разред 99 – четврти разред	Недељни фонд часова:	3
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну рад, уз практична објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења и утичу на годишњу оцену	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Етида, Два става свите		
Смотре	1 разред: етида и комад; 2 разред: етида и комад; 3 разред: етида Лобос, комад; 4 разред: етида Лобос, комад		
Испит (годишњи, матурски)	1 разред: етида; циклично дело; комад. 2. разред: етида; циклично дело; два комада. 3. разред: етида; циклично дело; комад; два става из барокне свите (по могућству из неке од Бахових свита). 4. разред: Матурски испит: етида по избору композитора Х. В. Лобос; етида; соната по избору; fuga или три играчка става свите; комад домаћег аутора; комад страног аутора.		
Јавни наступ:	4 пута годишње		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; - критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања;	Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације.	Солфеђо Хармонија	Школе и етиде: Ј. Јовичић: Школа за гитару II, III, IV и V део Е. Пухол: Escuela rotónada А. Карлеваро: Cuadernos no. 1, 2, 3, 4

	- примењује шири спектар боја на гитари (од „понтичела” до „сул таста”) у зависности од карактера композиције; - користи различите технике меморисања текста; - самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; - јасно фразира и прецизно изражава музички ток; - примени технику тремоло свирања на гитари; - имплементира основне агогичке појмове; - самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; - самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; - учествује у јавним наступима у школи и ван ње.	Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање. Скале. Дијатонске дурске и молске скале кроз триоктаве. Хроматска скала кроз три октаве. Терце, сексте, октаве, дециме, разлагање трозвука и четворозвука. Каденце у сва три положаја.	М. Каркаси: Етиде оп. 60 – број 1, 2, 3, 6, 7, 11, 12, 14, 19 Ф. Сор/ А. Сеговиа: 20 етида – број 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 15 Н. Косте: Етиде оп. 38 М. Ђулијани: Етиде оп. 48 Д. Агуадо: Етиде Л. Лењани: Каприча Е. Пухол: Grado superior бр.1, 2 Друге етиде по избору наставника. Циклична дела М. Ђулијано: Сонатине оп. 71 – број 1, 2, 3 Ф. Карули: Сонате Ф. Молино: Сонате А. Диабели: Соната Це-дур, А-дур Г. Ф. Хендл: Сарабанда и варијације 339 М. Каркаси: Варијације Де-дур, А-дур Ј. А. Логи: Партите а-мол, Це-дур С. Л. Вајс: Свита „L’Infidelle” Друга дела по избору наставника Комади - избор комада од епохе ренесансе до XX века Џ. Дауленд, Г. Санс, А. Мудара, Р. де Визе, С. Л. Вајс, Д. Агуадо, Ф. Сор, М. Ђулијани, Ф. Тарега, Х. Вила-Лобос, Л. Броувер и др. Друга дела по избору наставника.
Кључне речи:	Понтичело, сул-понтичело, музичко фразирање		

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; - јасно фразира и прецизно изражава музички ток; - имплементира основне агогичке појмове; - самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; - самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; - учествује у јавним наступима у школи и ван ње.	Апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање. Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала кроз три октаве; терце, сексте, октаве, дециме, разлагање трозвука и четворозвука; каденца у сва три положаја. Скале и све припадне вежбе треба вежбати и даље и легато и стакато, уз проширење употребе ритмичких варијанти; ученика оспособити да може да свира већ у брзом темпу – м. м. = 100–112.	Музички облици, Хармонија, Солфеђо	Школе и етиде Ј. Јовичић: Школа за гитару III, IV и V свеска Е. Пухол: Escuela rotomada А. Карлеваро: Cuadernos no. 1, 2, 3, 4 М. Каркаси: Етиде оп. 60 Ф. Сор/ А. Сеговија: 20 етида Косте: Етиде оп. 38 М. Тулијани: Етиде оп. 48 и оп. 100 Д. Агуадо: Етиде Л. Лењани: Каприча Е. Пухол: Grado Superior Друге етиде по избору наставника. Циклична дела Сонате, сонатине, свите или варијације из Литературе, а по избору наставника Комади Избор комада из литературе за гитару од ренесансе до XX века – избор може да садржи и транскрипције (нпр. дела Албениза, Гранадоса и др.)
Кључне речи:	Апојандо, тирандо, арпеђо			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; - јасно фразира и прецизно изражава музички ток; - познаје барокне игре и њихове карактеристике; - имплементира основне агогичке појмове; - самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; - самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; - учествује у јавним наступима у школи и ван ње; - препознаје и примењује све музичке ознаке; - имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; - критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања.	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Приступ барокној музици и полифонији. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање. Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала; терце, сексте, октаве, дециме, разложени трозвуци и четворозвуци; каденце у сва три положаја. Наставити рад на скалама као једном од основних средстава техничког развоја применом различитих ритмичких комбинација. Тежити томе да се ученик сигурно креће кроз већ сасвим брза темпа (мм = 120)	Солфеђо, Историја музике, Хармонија, Музички облици	Школе и етиде Ј. Јовичић: Школа за гитару III, IV и V део Е. Пухол: Escuela ratonada А. Карлеваро: Cuadernos 1, 2, 3, 4 Ф. Сор/ А. Сеговија: 20 етида Косте: Етиде оп. 38 Е. Пухол: Grado superior и етиде из Школе Х. Вила Лобос: Етиде Х. Сагreras: Етиде Д. Агуадо: Етиде Друге етиде из литературе по избору наставника Ј. С. Бах – 2 става из неке свите Циклична дела Сонате, варијације, свите из литературе, а по избору наставника Комади Избор комада из литературе од ренесансе до XX века Друга дела по избору наставника.
Кључне речи:	Апојандо, тирандо, арпеђо			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- препознаје и примењује све музичке ознаке; - имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; - критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; - примењује шири спектар боја на гитари (од „понтичела” до „сул таста”) у зависности од карактера композиције; - користи различите технике меморисања текста; - самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; - јасно фразира и прецизно изражава музички ток; - познаје барокне игре и њихове карактеристике; - имплементира основне агогичке појмове; - самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; - самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; - учествује у јавним наступима у школи и ван ње; - креира сопствени прсторед, прилагођен индивидуалним способностима и карактеру композиције;	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Приступ барокној музици и полифонији. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање. Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала; терце, сексте, октаве, дециме, разложени трозвуци и четворозвуци; каденце у сва три положаја. Наставити рад на скалама као једном од основних средстава техничког развоја применом различитих ритмичких комбинација. Тежити томе да се ученик сигурно креће кроз већ сасвим брза темпа (мм = 120).	Музички облици, хармонија, солфеђо	Школе и етиде Ј. Јовичић: Школа за гитару III, IV и V свеска Е. Пухол: Escuela rotonada А. Карлеваро: Cuadernos 1, 2, 3, 4 Х. Вила Лобос: Етиде Ф. Сор/ А. Сеговија: 20 етида Н. Косте: Етиде оп. 38 Е. Пухол: Grado superior и етиде из Школе Д. Агуадо: Етиде Х. Сагрерас: Етиде Друге етиде из литературе Ј. С. Бах: Два става из неке Бахове свите или нека Бахова композиција сложенијег садржаја и форме (нпр. Чакона де-мол и сл.) Циклична дела Сонате из шире литературе Ф. Сор: Соната оп. 22, оп. 25, оп. 15 М. Ђулијани: Соната оп. 15 А. Диабели: Соната Еф-дур М. М. Понсе: Сонатина меридионал, Соната класика

	- субјективно интерпретира композиције уз слободу музичког доживљаја одређену правилима епохе и стила.			
Кључне речи:	Тирандо, апојандо, арпеђо, разгвадо, тремола			

Главни предмет – Флаута

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ФЛАУТА/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ наставе флауте је развити техничке, интерпретативне и извођачке вештине на флаути, уз усвајање широког репертоара и стицање музичке писмености потребне за наставак музичког образовања и професионално бављење музиком.		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 105 IV разред – 99	Недељни фонд часова:	3
Начин остваривања програма предмета	Начин остваривања предмета флаута је индивидуални како би се прилагодио приступ сваком ученику. Јасно дефинисани циљеви наставника/ментора, који ће код ученика развити самодисциплину и посвећеност предмету кроз тонске и техничке вежбе, разноликог репертоара, који ће обухватити широку лепезу стилских епоха, кроз јавне наступе (концерти, радионице, такмичења) који ће код ученика развити самопоуздање и мотивацију за даљи напредак, евакуацију свог рада и критички став.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи. Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дусања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, пројектује тон и свесно исправља постојеће грешке. Критеријум у оцењивању мора пре свега бити уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика

	државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрима и завршним испитима на крају године.		
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учење у демократском друштву		
Обавезни минимум	Први разред: дурске и молске скале до пет предзнака, две различите школе етида, четири композиције уз клавирску пратњу, најмање једна соната и један концерт Други разред: Све дурске и молске скале, Избор техничких вежби, Две различите школе етида, Четири композиције уз клавирску пратњу, Две сонате, Један концерт (сва три става), са каденцом. Трећи разред: Све дурске и молске скале, Хроматске скале у пуном регистру инструмента, Техничке вежбе, обавезни минимум осам одабраних вежби, Две различите школе етида, Четири композиције уз клавирску пратњу, Две сонате, Један концерт, Један соло комад, изведен јавно, по избору Четврти разред: Све дурске и молске скале, Хроматске скале у пуном опсегу инструмента, Осам техничких вежби, Две различите школе етида, Четири композиције уз клавирску пратњу, Један концерт, Једна соната по избору, Соло композиција, по избору		
Смотре	За све разреде: две лествице, две етиде различитог карактера		
Испит (годишњи, матурски)	Први разред: 1 дурска и 1 молска скала (напамет); 1 техничка етида (изводи се из нота); 1 мелодијска етида (изводи се из нота); 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет). Други разред: 1 дурска и једна молска скала (напамет); 1 техничка етида (из нота); 1 мелодијска етида (из нота); 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет). Трећи разред: 1 дурска и 1 молска скала (напамет); 1 техничка етида (из нота); 1 мелодијска етида (из нота); 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет); два става сонате или први став концерта (из нота). Четврти разред: Матурски испит: концертна етида; циклична композиција концерт са каденцама; виртуозна композиција уз клавирску пратњу; На матурском испиту цео испитни програм се изводи напамет.		
Јавни наступ:	Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (по два наступа у сваком полуугодишту).		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- Самостално вежба, поштујући одређене процедуре; - Истражује начине чистог свирања и свесно коригује интонацију;	Изддржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Флексибилност амбажуре и лепота тона.	Солфеђо Интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање,	Етиде М. Моиз: Мале мелодијске етиде Л. Друе: Етиде Е. Келер: Романтичне етиде, оп. 66

	- Контролише квалитет тона у свим регистрима; - Примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања; - Користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; - Учествује на јавним наступима (концертима, такмичењима); - Изведе задате композиције напамет(соло и уз пратњу клавира); - Испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; - Критички вреднује изведене композиције; - Свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; - Користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике; - Поштује музички бонтон.	Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници – вежбе за развој технике прстију, хроматика. Меморисање текста – врсте и начини. Артикулације и динамика. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Различите музичке форме и интерпретација различитих стилова. – Систематско и правилно вежбање. Скале: Дурске и молске лествице до пет предзнака. Темпо извођења $\theta = 88 - 112$. Поставка лествице, велико разлагање/ развијање, акорди (тонични квинтакорд и доминантни/ умањени септакорд) са разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле), са развијањем, са метрономом. Техничке вежбе П. Тафанел/ Ф. Гобер: VII део, Комплетне методе, вежбе: 1, 2, 5, 7; Т. Вај: Техника Ц. Гилберт: Секвенце Тонске вежбе Ц. Гилберт: Флексибилност Т. Вај: Тон М. Моиз: „О звучности” К. Монтафија: Метода	слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и фунције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модуалције, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одређеној епохи	Е. Келер: Етиде оп. 33, друга свеска и друге етиде сличног садржаја и тежине, које обрађују све важне аспекте свирања. Сонате Г. Ф. Хендл: Сонате у е-молу (Хале), а-молу (Хале), Ге-дуру, Еф-дуру, а-молу Л. Винчи: Соната у Де-дуру Б. Марчело: Сонате, избор А. Вивалди: Верни пастир, избор Ж. Б. Леје: Соната у Еф-дуру и друга циклична дела сличног садржаја и степена тежине. Концерти Л. Бокерини: Концерт у Де-дуру К. Штампц: Концерт у Де-дуру А. Вивалди: Избор концерата Л. Хофман – Ј. Хајдн: Концерт у Де-ду П. Г. Буфардин: Концерт у е-молу М. Блаве: Концерт у а-молу, Комади В. А. Моцарт: Анданте у Це-дуру Ђ. Росини: Анданте и Алегро Ф. Шопен: Варијације на Росинијеву тему Комади А. Ф. Доплер: Берсеза А. Ф. Доплер: Мазурка оп. 16 В. Поп: Мађарска рапсодија Б. Годард Алегрето. Идила Е. Келер: Северна звезда М. Бертомије: Романтична свита Ж. Муке: Пан В. Тобер: Берсеза Е. Боца: Вече у планини А. Гргин: Мала прича: Алегрето. Идила

				Е. Келер: Северна звезда М. Бертомије: Романтична свита Ж. Муке: Пан В. Тобер: Берсеза Е. Боца: Вече у планини А. Гргин: Мала прича Д. Радић: Песма и игра
Кључне речи:	флексибилност амбажуре, техника прстију, уједначавање регистара, физичка и ментална издржљивост			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- Континуирано вежба и свесно планира дневни рад који обухвата рад на тону, техници и репертоару; - Примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева код самосталног вежбања; - Примењује одређене процедуре у побољшању моторике; - Контролише квалитет тона у свим регистрима; - Свесно коригује интонацију, кроз примену аликвортних низова и истражује начине чистог свирања; - Примењује различите артикулације у зависности од природе композиције; - Користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; - Изведе задане композиције напамет, поштујући три елемента, аналитички, меморијски, визуелни;	Издржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници. Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Вежбе за артикулације: нон легато, стакато, тенуто, маркато, потрато; Вежбе за развој динамичког дијапазона инструмента; динамике. Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Различите музичке форме, интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. Скале: Све дурске и молске лесвице квинтног и квартног круга. Темпо	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке	Етиде Ђ. Гариболди: Велике етиде оп. 134. Л. Друе: 25 етида Е. Келер: оп. 33, свеска II, III, избор Ј. Андерсен: 24 етида оп. 33. Ј. Хекер: 24 етиде оп. 6. и друге етиде сличног садржаја и тежине, које обрађују све важне елементе Сонате Ј. С. Бах: Соната у Це-дуру В. А. Моцарт: Соната у Це-дуру Ј. Ј. Кванц: Сонате, избор Г. Ф. Хендл: Соната у е-молу, HWV 379; Г. Ф. Телеман: 12 фантазија за флауту соло (избор) Г. Ф. Телеман: Свита у а-молу Г. Доницети: Соната Ф. М. Верачини: Соната бр. 2. Л. Винци: Соната у Де-дуру

	- Учествоје на јавним наступима концертима, такмичењима; - Испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; - Критички вреднује изведене композиције; - Свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; - Користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике; - Поштује музички бонтон.	извођења $\theta = 108-120$ Поставка лествице, велико разлагање/ развијање, акордиса разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле) са развијањем, са метрономом. Техничке вежбе – П. Тафанел/ Ф. Гобер: VII део, - Комплетне методе, вежбе: 1, 2, 5, 7, 10; – М. Моиз: Дневне вежбе А, Б. – Т. Вај: Техника. – Џ. Гилберт: Секвенце – Рајхарт: 7 дневних вежби – П. Л. Граф: Check up – 20 основних студија Тонске вежбе – Џ. Гилберт: Флексибилност – Т. Вај: Тон – М. Моиз: „О звучности“ – К. Монтафија: Метода	епохе и форме музичких дела, Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи	А. Вивалди: Сонате из збирке „Верни пастир“ и друга циклична дела сличног садржаја и степена тежине. Концерти К. Штамиц: Концерт у Це-дуру Ђ. Б. Перголези: Концерт у Ге-дуру К. В. Глук: Концерт у Ге-дуру А. Вивалди: Концерт оп. 10, бр. 6. Л. Бокерини: Концерт у Де-дуру Ф. А. Реслер-Росети: Концерт у Де-дуру Комади Б. Мартину: Скерцо А. Русел: Анданте и Скерцо; Ф. Шопен: Варијације на Росинијеу тему М. Бертомије: Романтична свита Ж. Муке: Пан В. Поп: Мађарска рапсодија Л. Ган: Анданте и Скерцо Џ. Рутер: Античка свита (Избор ставова) Г. Форте: Комад (Ріесе) О. Маха: Варијације за флауту и клавир К. Штамиц: Осам каприча за флауту соло А. Онегер: Игра коза З. Вауда: Ноктурно, Естампа за флауту соло, Снови за флауту соло
Кључне речи:	Флексибилност амбажуре, техника прстију, уједначавање регистара, физичка и ментална издржљивост			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- Самостално вежба, поштујући одређене процедуре; - Свесно коригује интонацију; - Самостално примењује и бира различите начине решавања техничких и музичких захтева код самосталног вежбања; - Контролише квалитет тона у свим регистрима; - Користи динамичко нијансирање; - Користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; - Аналитички приступа композицији, у смислу корелације са другим предметима; - Јасно интерпретира композиције које су стилски различите; - Учествоје на јавним наступима; - Изведе задате композиције напамет, ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ - Издржавање тонова, рад на уједначавању регистара. - Рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона . - Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници . - Вежбе за развој технике прстију, хроматика. - Развијање дисциплине у поштовању артикулације и динамике. - Свирање цикличних форми.	– Издржавање тонова, рад на уједначавању регистара. – Рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона . – Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници. – Вежбе за развој технике прстију, хроматика. – Развијање дисциплине у поштовању артикулације и динамике. – Свирање цикличних форми. – Музичка агогика, фразирање, инвенција. – Различите музичке форме, интерпретација различитих стилова. – Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. – Скале: Све дурске и молске лесвице. Темпо извођења $\theta = 120-134$ Поставка лествице, велико разлагање/ развијање, акорди (тонични квинтакорд и доминантни/ умањени септакорд) са разлагањем у целом регистру инструмента, терце, у низу и дупле, хроматска лесвица. Хроматске лесвице у целом регистру инструмента, у распону ц1-ц4, различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле), развијено, са метрономом. Техничке вежбе	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи	Етиде Гариболди: Велике етиде оп.134 Е. Келер: 30 виртуозних етида, оп. 75, избор Е. Келер: Етиде, оп. 33, II, III свеска Т. Бем: 24 каприса оп. 26 Б. Фирстенау: 24 етиде оп.125 Ф. Шиндлер: 24 Бахове студије Ј. Андерсен: 24 етиде, оп. 63 А. Пијаццола: Танго, етиде, избор и друге етиде сличног садржаја и тежине, које обрађују све важне елементе Сонате Ј. С. Бах: Соната у Е-дуру, Ес-дуру К. Ф. Е. Бах: Соната у а-молу за флауту соло Г. Ф. Телеман: 12 фантазија за флауту соло (избор) Ј. С. Бах: Свита у ха-молу М. Блаве: Сонате оп. 2, бр. 4 и 6 и друга циклична дела сличног садржаја и степена тежине Концерти В. А. Моцарт: Концерт у Це-дуру Г. Ф. Телеман: Концерт у Де-дуру В. Блодек: Концерт у Де-дуру Ф. Девијен: Концерт у Ге-дуру Г. Албиниони: Концерт у Ге-дуру Комади Комади К. Сен-Санс: Оделет

	- Музичка агогика, фразирање, инвенција. - Различите музичке форме, интерпретација различитих стилова. - Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. - Скале све дурске и молске лесвице. Темпо извођења $\theta = 120-134$ Поставка лествице, велико разлагање/развијање, акорди (тоници квинтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у 262 поштујући три елемента, аналитички, меморијски, визуелни; - испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; - критички вреднује изведене композиције; - свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	- П. Тафанел/ Ф. Гобер: VI I део Комплетне методе - М.Мојс: Скале и арпежа - М.Мојс: Механизам хроматике - М.Мојс: Дневне вежбе - Џ. Гилберт: Техника флексибилности, Тонске вежбе - М. Мојс: О звучности - Т. Вај: Тон - М. Моиз: Школа артикулације - П. Л. Граф: Флаута пева - Ф. Бернол: Техника амбажуре - Т. Вај: Вибрато - Џ. Галвеј: Усвиравање - П. Л. Граф: Check up		В. А. Моцарт: Рондо 264 К. Дебиси: Сирикс М. Арнолд: Фантазија за соло флауту А. Вебер: Скерцето А. Жоливе: Фантазија-каприс К. Рајнеке: Балада Ж. Бизе: Интермецо и Сегедиља Л. Ган: Анданте и скерцо С. Шаминад: Концертино А. Ф. Доплер: Мађарска фантазија, оп. 26 Г. Форе: Конкурсни комад Р. Шуман: Три романсе О. Маха: Варијације за флауту и клавир Ж. Ибер: Комад за флауту соло П. О. Феро: Три комада за флауту соло М. Мара: Шпанске фолије (флаута соло)
Кључне речи:	флексибилност амбажуре, техника прстију, уједначавање регистара, физичка и ментална издржљивост			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Самостално креира план вежбања, користећи познату литературу; Свесно коригује интонацију, истражује начине чистог свирања;	Издржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Даљи рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање,	Етиде В. де Микелис: 24 етиде оп. 25 П. Тафанел/ Ф. Гобер: 12 великих виртуозних етида

	Примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева код самосталног вежбања; Контролише квалитет тона у свим регистрима; Примењује динамички дијапазон инструмента у свим регистрима; Користи све врсте артикулисања тона; У интерпретацији примењује стилска обележја; Учествује на јавним наступима; Иspoљава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; Свира задате композиције, напамет, соло и уз пратњу клавира; Користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; Критички вреднује изведене композиције; Свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; Користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике	Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници. Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Артикулације и различити удари језика (дупли, троструки језик, лепршави језик). Поштовање динамичких ознака. Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Аналитички, меморијски, визуелни елементи учења напамет. Различите музичке форме, интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. Скале: Све дурске и молске лесвице, у пуном обиму инструмента, на што више начина. Темпо извођења $\theta = 120$ и 266 соло и уз пратњу клавира; користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; критички вреднује изведене композиције; свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике. Поставка лествице, велико разлагање/ развијање, акорди (тонични квинтакорд и доминантни/ умањени септакорд) са разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у распону ц1-ц4, различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и	слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, обилик и структура дела, секвенце, музичке епохе, форме и карактеристике музичких дела, Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи	Е. Келер: Етиде оп. 75, виртуозне етиде, избор Ј. Андерсен: 24 етиде техника други део, оп. 63 Ф. Шиндлер: 24 Бахове студије и друге етиде сличног садржаја и тежине Сонате Ј. С. Бах: Соната у е-молу Ј. С. Бах: Партита у а-молу за флауту соло (факултативно) Ј. С. Бах: Соната у ге-молу Г. Ф. Телеман: 12 фантазија за флауту соло (избор) В. А. Моцарт: Сонате Л. Либерман: Соната и друга циклична дела сличног садржаја и степена тежине. Концерти В. А. Моцарт: Концерт у Ге-дуру В. А. Моцарт: Концерт у Де-дуру (факултативно) В. Блодек: Концерт у Де-дуру Ј. Ј. Кванц: Концерт у Ге-дуру К. Рајнеке: Концерт у Де-дуру Ж. Ривије: Концерт Комади С. Шаминад: Кончертино А. Вебер: Скерцето К. Рајнеке: Балада А. Перилу: Балада Г. Форе: Фантазија оп. 79 Ж. Хи: Фантазија Ф. Гобер: Ноктурно и Алегро скерцандо 268 Ф. Борне: Кармен фантазија А. Ф. Доплер: Мађарска фантазија, оп. 26 П. Озгијан: Концертантна свита

		секстоле), развијено, са метрономом. Техничке вежбе П. Тафанел/ Ф. Гобер: Комплетна метода М. Моиз: Скале и арпеђа М. Моиз: Механизам хроматике М. Мојс: Дневне вежбе Ј. Ердг: Техничке вежбе, IV свеска. Тонске вежбе М. Моиз: О звучности Т. Вај: Тон М. Моиз: Школа артикулације П. Л. Граф: Флаута пева Ф. Бернолд: Техника амбажуре Т. Вај: Вибрато Ц. Гелвеј: Усвиравање П. Л. Граф : Check up, 20 основних студија		Ф. Шуберт: Интродукција, тема и варијација оп. 1 Ф. Мартен: Балада Д. Деспић: Партита оп. 60 за флауту соло М. Штаткић: Скерцо М. Штаткић: Имаж Л. Лоренцо: Каденца за соло флауту К. Зграја: Три виртуозне фламенко студије, избор Е. Боца: Арабеске за соло флауту; Ј. Ибер: Комад (Ріесе) Н. Паганини: Каприс за соло флауту
Кључне речи:	Фексбилност амбажуре, техника прстију, уједначавање регистра, проекција звука, ментална и физичка издржљивост			

Главни предмет – Кларинет

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	КЛАРИНЕТ/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета кларинет је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и формирање музичке личности за самосталан јавни наступ и мотивисање за наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 105 IV разред – 99	Недељни фонд часова	3
Начин остваривања програма предмета	Начин остваривања предмета кларинет је индивидуални како би се прилагодио приступ сваком ученику. Јасно дефинисани циљеви наставника/ ментора, који ће код ученика развити самодисциплину и посвећеност предмету кроз тонске и техничке вежбе, разноликог репертоара који ће обухватити широку лепезу стилских епоха, кроз јавне наступе (концерти, радионице, такмичења), који ће код ученика развити самопоуздање и мотивацију за даљи напредак, евакуацију свог рада и критички став.		

Праћење и вредновање наставе	На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи. Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, пројектује тон и свесно исправља постојеће грешке. Критеријум у оцењивању мора пре свега бити уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо–физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрема и завршним испитима на крају године.	Облик рада	Индивидуални.
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика.
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву.		
Смотре	Смотра технике (све дурске и молске скале и један став концерта или цикличног дела).		
Испит (годишњи, матурски)	Први разред: једна дурска и једна молска скала (напамет); једна техничка етида; једна мелодијска етида; једна композиција уз клавирску пратњу (напамет). Други разред: једна дурска и једна молска скала (напамет); једна техничка етида; једна мелодијска етида; једна композиција уз клавирску пратњу (напамет). Трећи разред: једна дурска и једна молска скала (напамет); једна техничка етида; једна мелодијска етида; циклично дело или тема са варијацијама (напамет). Четврти разред: матурски испит.		
Јавни наступ:	Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту).		

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- свира у опсегу од е мало до ге3; - контролише дисање, односно узимање ваздуха током свирања;	Флексибилност амбажуре у свим регистрима.	<u>Солфеђо</u> интонација, ритмичка и	Етиде: Ж. К. Лефевр: Метода за кларинет II А. Перие: 20 етида

	- свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - контролише интонацију у току свирања; - користи технике меморисања текста; - интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; - комуницира са корепетитором кроз музику; - испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; - самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; - свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; - покаже иницијативу у организацији заједничких проба; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвучима и четворозвучима свирати разложено у темпу Четвртина = 70. Хроматска скала.	метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха <u>Теорија музике</u> интервали, тоналитет, скале и грађа акорда <u>Хармонија</u> грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније <u>Музички облици</u> тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела <u>Историја музике</u> карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи.	К. Баерман: 24 етиде оп. 63 Комади: Ј. Е. Бара: <i>Комад у ге-молу</i> З. Фибих: <i>Селанка</i> М. Делжудис: <i>Егзотична песма</i> Концерти: Штамиц: <i>Концерт бр. 3. Бе-дур</i> Л. А. Кожелух: <i>Концерт Ес-дур</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- свира у опсегу од е мало до ге3; - свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; - комуницира са корепетитором кроз музику; - испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; - самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; - користи технике меморисања текста; - контролише интонацију у току свирања; - свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; - покаже иницијативу у организацији заједничких проба; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Музичка фраза. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвучима и четворозвучима свирати разложено у темпу Четвртима = 80. Хроматска скала од е–г3.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике	Етиде: К. Баерман: 24 етиде оп. 63 А. Клозе: Вежбе за сваки дан 1 – 60 Гамбаро: 21 капричо Комади: Е. Авон: <i>Идила</i> Е. Боца: <i>Ариа</i> Л. Блеман: <i>Болеро</i> Циклично дело: Н. Р. Корсаков: <i>Концерт Ес-дур</i> Г. Ф. Хендл: <i>Соната</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.

			карактеристике и форме музичког дела у одржаној епохи.	
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- свира у опсегу од е мало до ге3; - свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; - комуницира са корепетитором кроз музику; - испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; - самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; - користи технике меморисања текста; - контролише интонацију у току свирања; - свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; - покаже иницијативу у организацији заједничких проба;	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Музичка фраза. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвучима и четворозвучима свирати разложено у темпу Четвртима = 90. Хроматску скалу свирати од е–а₃	Солфеђо интонација,ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали,тоналите т,скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда,тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модуалције, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, обилик и структура дела, секвенце,	Етиде: А. Клозе: 20 карактеристичних етида А. Перие: 331 етида Ж. Лансло: 33 етиде Комади: Х. Баерман: <i>Адађо</i> Ж. Моке: <i>Конкурсни соло</i> Г. Доницети: <i>Концертино</i> Концерти: Ф. А. Хофмајстер: <i>Концерт Б-дур</i> К. Штамиц: <i>Концерт Ес-дур бр. 11</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.

	- учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		музичке епохе и форме музичких дела, Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи.	
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- свира у опсегу од е мало до ге3; - свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; - комуницира са корепетитором кроз музику; - испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; - самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; - користи технике меморисања текста; - контролише интонацију у току свирања;	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Музичка фраза. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвучи: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвучима и четворозвучима свирати разложено у темпу Четвртина = 100. Хроматску скалу свирати од е–а3	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније	Етиде: А. Клозе: 20 карактеристичних етида Е. Кавалини: 30 етида А. Перие: 331 етида К. Розе: 32 етиде Комади: А. Рабо: <i>Конкурски соло</i> Б. Брун: <i>4 Минијатуре</i> Л. Кајзак: <i>Кантилена</i> Д. Деспић: <i>9 комада</i> Концерти: К. М. Вебер: <i>Кончертино</i> Ф. В. Крамарж: <i>Концерт оп. 36, Ес-дур</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника

	- свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; - покаже иницијативу у организацији заједничких проба; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одређеној епохи.	
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон			

Главни предмет – Саксофон

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	САКСОФОН/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и мотивисање за наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 105 IV разред – 99	Недељни фонд часова	3
Начин остваривања програма предмета	Начин остваривања предмета саксофон је индивидуални како би се прилагодио приступ сваком ученику. Јасно дефинисани циљеви наставника /ментора, који ће код ученика развити самодисциплину и посвећеност предмету кроз тонске и техничке вежбе, разноликог репертоара који ће обухватити широку лепезу стилских епоха, кроз јавне наступе (концерти, радионице, такмичења) који ће код ученика развити самопоуздање и мотивацију за даљи напредак, евакуацију свог рада и критички став.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи. Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, пројектује тон и	Облик рада	Индивидуални.
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика

	свесно исправља постојеће грешке. Критеријум у оцењивању мора пре свега бити уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године.		
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву.		
Смотре	Смотра технике (све дурске и молске скале и један став концерта или цикличног дела).		
Испит (годишњи, матурски)	Први разред: једна дурска и једна молска скала (напамет); једна техничка етида; једна мелодијска етида; једна композиција уз клавирску пратњу (напамет). Други разред: једна дурска и једна молска скала (напамет); једна техничка етида; једна мелодијска етида; једна композиција уз клавирску пратњу (напамет). Трећи разред: једна дурска и једна молска скала (напамет); једна техничка етида; једна мелодијска етида; циклично дело или тема са варијацијама (напамет). Четврти разред: матурски испит.		
Јавни наступ:	Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту).		

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- свира у опсегу од б мало до фис3; - контролише дисање тј. узимање ваздуха током свирања; - свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Обликовање тона, интонација и стакато. Динамика.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно	Етиде и техничке вежбе Ж. М. Лондекс: Техничке вежбе, 1. и 2. књига М. Мул. 18 вежби и етида М. Мул. 48 (В. Ферлинг) А. Клозе. 25 техничких етида Комади:

	- самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; - контролише интонацију у току свирања; - користи технике меморисања текста; - интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; - комуницира са корепетитором кроз музику; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; - свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; - покаже иницијативу у организацији заједничких проба; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања.	Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу $\square = 70$. Хроматска скала.	препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модуалције, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи.	Р. Бертело: <i>Адађо и арабеска</i> М. Бертомје: <i>Свита бреве</i> Е. Боца: <i>Арија</i> Ј. Кастереде: <i>Пасторала</i> А. Шаје: <i>Анданте и алегро</i> П. Демилак: <i>Сичилијана и тарантела</i> П. Лантиер: <i>Сичилијана</i> Ј. Ноле: <i>Мала латино свита</i> М. Перин: <i>Циганска фантазија</i> и композиције сличне тежине по избору и процени наставника.
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- свира у опсегу од б мало до фис3; - свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; - користи технике меморисања текста; - контролише интонацију у току свирања; - интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; - комуницира са корепетитором кроз музику; - испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; - свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; - покаже иницијативу у организацији заједничких проба; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/ умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу. $\theta \square = 80$. Хроматска скала од е–г3.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела	Етиде и техничке вежбе Ж. М. Лондекс. Техничке вежбе, 1. и 2. књига М. Мул – 18 вежби и етида М. Мул. 48 етида по В. Ферлингу А. Клозе: 25 техничких етида Л. Ниехаус: Средња концепција цеза Комади, сонате, свите: П. Хиндемит: <i>Соната</i> П. Боно: <i>Свита</i> А. Черепнин: <i>Соната спортив</i> К. Делвинкур: <i>Крокамбуш</i> Д. Донден: <i>Имагинарна путовања</i> Ж. Ибер: <i>Приче</i> К. Паскал: <i>Импromptу</i> Ж. Франсе: <i>Пет егзотичних плесова</i> Р. Нода: <i>Импровизација I, II, III</i> Е. Боца: <i>Прелуд и дивертисимент</i> П. Итуралде: <i>Хеленска свита</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.

			Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одређеној епохи	
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- свира у опсегу од б мало до ге3; - свира аликвоте; - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; - користи технике меморисања текста; - контролише интонацију у току свирања; - интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; - комуницира са корепетитором кроз музику; - испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; - свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања;	Постизање флексибилности амбажуре у свим регистрима. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, разложене терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/ умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу $\theta \square = 90$. Хроматску скалу свирати кроз цео опсег инструмента.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модуалције, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив	Етиде и техничке вежбе: М. Мул: Свакодневне вежбе М. Мул: 48 етида по В. Ферлингу М. Мул: 53 етиде Ј. Андерсен: 29 великих етида Л. Ниехаус: Средња концепција цеза за саксофон П. М. Дибоа: 12 савремених етида Г. Лакур: 28 етида по О. Мисијану А. Пјацола: Танго етиде Комади, концерти, свите, сонате: Ф. Сантучи: <i>Београдски Танго</i> Р. Видоф: <i>Валс Ваните</i> П. Морис: <i>Слике из провансе</i> Д. Мијо: <i>Скарамуш</i> А. Томази: <i>Балада</i> Е. Боца: <i>Импровизација и Каприс</i> Ж. М. Дефаје: <i>Ампелопсис</i> А. Жоливе: <i>Фантазија Импромпту</i> Д. Жоли: <i>Кантилена и плес</i> Ф. Тул: <i>Сарабанда и Жига</i> Р. Мучински: Соната К. Паскал: Сонатина И. Јевтић: Концерт П. М. Дибоа: Концерт

	- покаже иницијативу у организацији заједничких проба; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одређеној епохи	П. Боно: Концерт Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- свира у опсегу од б мало до а3; - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; - користи технике меморисања текста; - контролише интонацију у току свирања; - интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; - комуницира са корепетитором кроз музику; - испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, разложене терце, кварте, разложене кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу $\theta \square = 100$.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска	Етиде: М. Мул: Свакодневне вежбе М. Мул: 48 етида по В. Ферлингу М. Мул: 53 етиде Ј. Андерсен: 29 великих етида Л. Ниехаус: Средња концепција цеза за саксофон П. М. Дибоя: 12 савремених етида Г. Лакур: 28 етида по О. Мисијану А. Пјацолла: Танго етиде Комади, концерти, свите, сонате: П. Боно: <i>Каприс у форми валцера</i> М. Алексиначки: <i>Реми</i> Е. Боца: <i>Импровизација и каприс</i> Е. Боца: <i>Скарамуш</i> Ж. Демерсман: <i>Фантазија на оригиналну тему</i> Р. Планел: <i>Прелуд и Салтарела</i> П. Крестон: <i>Соната</i>

	препознатљивост и емоционални утицај; - свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; - покаже иницијативу у организацији заједничких проба; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Хроматску скалу свирати од е–а3	хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи	Б. Хеиден: <i>Соната</i> П. Хиндемит: <i>Соната</i> Е. Шулхоф: <i>Хот соната</i> И. Бркљачић: <i>Лав, концерт</i> П. Боно: <i>Концерт</i> Е. Боца: <i>Кончертино</i> А. Глазунов: <i>Концерт</i> Ж. Ривьер: <i>Кончертино</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон			

Главни предмет – Труба

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ТРУБА/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Труба је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високообразовним установама.		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 105 IV разред – 99	Недељни фонд часова:	3
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. У овом циклусу школовања неопходан је рад на сложенијим техничким захтевима, као и на изражајном свирању. Да би се ученик правилно развијао током четворогодишњег школовања у средњој музичкој школи неопходно је усавршити технику дисања, радити на квалитету тона, овладати свим регистрима, проширити дисајни капацитет, а све то кроз дневне студије. Кроз рад неопходно је усавршити технику, артикулацију, фразирање, развити начин мишљења и обликовања дела. Поред тога, веома је корисно вежбање меморије кроз учење напамет, како етида, тако и солистичких композиција.		

Праћење и вредновање наставе	На часовима инструмента, најбитније је развијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи. Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке. Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо–физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, заодговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Први разред: све дурске и молске скале; 2 различите школе етида; 4 композиције уз клавирску пратњу Други разред: све дурске и молске скале; 2 различите школе етида; 4 композиције уз клавирску пратњу Трећи разред: све дурске и молске скале; 2 различите школе етида; 4 композиције уз клавирску пратњу; тема са варијацијама Четврти разред: 2 различите школе етида; 4 композиције уз клавирску пратњу; троставачни концерт		
Смотре	Први разред: једна етида и једна лествица Други разред: једна етида и једна лествица Трећи разред: једна етида и једна лествица Четврти разред: једна етида и једна лествица		
Испит (годишњи, матурски)	Први разред: Једна дурска и једна молска скала (напамет); Једна техничка етида; Једна мелодијска етида; Једна композиција уз клавирску пратњу (напамет) Други разред: Једна дурска и једна молска скала (напамет); Једна техничка етида; Једна мелодијска етида; Једна композиција уз клавирску пратњу (напамет) Трећи разред: Једна дурска и једна молска скала (напамет); Једна техничка етида; Једна мелодијска етида; Циклично дело или тема са варијацијама (напамет) Четврти разред: Матурски испит – виртуозна етида, концерт, два комада (један српског аутора)		
Јавни наступ:	Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту).		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- контролише технику прстију; - оплемени тон и ширењу горњег и доњег регистра; - контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију; - контролише промену артикулације и динамике; - свира вентил трилере; - вежба самостално и свесно исправља постојеће грешке; - интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; - испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; - иницира организацију проба; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђивању сопствених естетских критеријума.	Интонирање интервала узлазно и силазно (хроматски). Рад на техници прстију. Флексибилност и функционалност амбажуре и рад на култури тона уз ширење и изједначеност регистара. Метода транспонована. Промена артикулације и контрола динамике. Свирање трилера. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање радне дисциплине која изискује систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Музичка форма и интерпретација Скале и трозвучи Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве, са обртајима квинтакорада и доминантним и умањеним септакордима у темпу брзих четвртина.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела	M. Schlossberg: Daily Drills P. Квинке: АСА метода J. Арбан: Развијене скале; Вежбе за хроматику; Разложени дур и мол тоналитети у триолама; Вежбе интервала у осминама E. Sachs: 100 Studies Ђ. Тошић: I свеска етида А. Страд: II свеска за средњу школу бр. 1–15 П. Клодонир: 20 малих етида Зигмунд Херинг: 32 етиде Композиције: J. Ед. Бара: Оријентал Ђ.Тошић: Обраде Мокрањца Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.

			Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одређеној епохи	
Кључне речи:	Труба, техника прстију, амбажура, ширење регистара, транспоноване, липтрилери, физичка и ментална издржљивост.			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра; - контролише технику дасања и јача физичку издржљивост; - покаже напредак у техници прстију; - свира све артикулације и примењује микро динамику; - свира усне трилере у лаганом темпу; - испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; - разликује одлике стилских епоха и прилагођава сопствену индивидуалност; - покаже самопоуздање у солистичким, камерним и оркестарским наступима; - користи предности дигитализације и критички коментарише своја и туђа извођења у смислу техничке припремљености и музичке изражајности.	Флексибилност и функционалност амбажуре. Дневне вежбе са хармонским вокализама различитих артикулација и динамике. Култура тона, ширење и изједначеност регистара. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање контролисане технике прстију. Метода транспонованја. Почетак свирања усних трилера. Интерпретације различитих стилова и развој сопствених критеријума. Развој ученика за солистичко, камерно и оркестарско свирање. Музички бонтон. Скале и трозвуци Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве. Тонични, доминантни и умањени септакорди са обртајима у осминама и по могућству шеснаестинама и различитим артикулацијама.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модуалције, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив	M. Schlossberg: Daily Drills P. Квинке: АСА метода J. Арбан: Развијене скале; Вежбе за хроматику; Разложени дур и мол тоналитети у триолама; Вежбе интервала у осминама; Вежбе за дупли и трипли језика. E. Sachse: 100 Studies Ђ. Тошић: I свеска етида A. Стрнад: II свеска за средњу школу B. Вурм: Изабране етиде, свеска 1. Композиције: Купрински: Каватина K. Шван: Соната за трубу и клавир Г. Бали: Анданте и Алегро Г. Ф. Хендл: Арија и Варијација M. Силвански: Концерт за трубу и клавир и литературе сличних захтева по избору наставника

			фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одређеној епохи	
Кључне речи:	Амбажура, техника прстију, изједначеност регистара, транспоноване, усни трилери, артикулација, микродинамика			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра; - контролише технику дисања и стекне физичку издржљивост, - свира све артикулације и примени микродинамику; - примени технику свирања двоструког и троструког језика; - свира усне трилере; - испољи емоционални сензибилитет, креативне способности и јача поверење у властите способности; - користи различите начине меморисања, текста; - испољи креативност, способност импровизације и проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина;	Усавршавање и развијање технике свирања дневних вежби уз контролу интонације, артикулације и динамике. Флексибилност и функционалност амбажуре. Култура тона и техника прстију. Метода транспонованја. Техника свирања двоструког и троструког језика. Свирање усних трилера. Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума. Јачање мотивације, воље и упорности у савладавању тешкоћа. Скале и трозвучи Све дурске и молске у обиму две октаве; Хроматске скале.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска	М. Schlossberg: Daily Drills Р. Квинке: АСА метода Ч. Колин: Лип флексибилити Ј. Арбан: Развијене скале, Вежбе за хроматику, Разложени дур и мол тоналитети у триолама, Вежбе интервала у осминама. Зигмунд Херинг: Књига III – прогресивни трубач Ђ. Тошић: I свеска етида А. Страд: II свеска за средњу школу В. Вурм: Изабране етиде, свеска 1. Е. Sachs: Етиде свеска 1. Композиције: Вејивановски: Соната ге-мол Волф: „Ростокер свита” Т. Албиниони: Концерти за трубу и клавир (транскрипције Т. Докшицера) И. Бобровски: Скерцино

	- користи предности дигитализације и формира критеријуме за избор програма и репертоара.	Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у брзим осминама и шеснаестинама у различитим артикулацијама.	хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одређеној епохи	Е. Мартен: Концертни рондо Е. Боца: Бадинач А. Гедике: Концертна етида оп. 49 Е Бара: Фантазија Балај: Prelude et ballad Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.
Кључне речи:	Амбажура, дневне вежбе, транспонованье, двоструки језик, меморија, импровизација, критичко мишљење.			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	контролише амбажуру, дисање, интонацију, динамику, фразирање, и агогику; примени технику свирања двоструког и троструког језика; испољи креативност, сензибилитет и способност импровизације у свирању; проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина у свирању; развија самопоуздање и самопоштовање; користи предности дигитализације и присуствује концертима класичне музике	Усавршавање и развијање технике свирања дневних вежби уз контролу интонације, артикулације и динамике. Култура тона и техника прстију. Метода транспонованья. Техника свирања двоструког и троструког језика. Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума. Градња поверења у властите способности и јачање самосталности.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови,	М. Schlossberg: Daily Drills Р. Квинке: АСА метода Ч. Колин: Лип флексибилити Стамп: Загремање Кларк: Техничке вежбе Ј. Арбан: Развијене скале, Вежбе за хроматику, Разложени дур и мол тоналитети у шеснаестинама, Вежбе интервала у шеснаестинама Ђ. Тошић: I свеска етида А. Страд: II свеска за средњу школу

	те формира сопствени критеријум и упознаје репертоар.	Скале и трозвуци Све дурске и молске у обиму две октаве; Хроматске скале. Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у шеснаестинама и различитим артикулацијама.	хроматска хармонија, модуалције, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одређеној епохи	В. Вурм: Изабране етиде, свеска 1. 2. Ј. Арбан: Концертантне етиде Копраш: 24 етиде Е. Sachse: Етиде свеска 1. Композиције: Бутри: Тромпетунија Ј. Неруда: Концерт Арутуњан: Концерт Хумел: Концерт Ес-дур Ј. Хајдн: Концерт Ес-дур Е. Порино: Концертино Ј. Ибо: Соната Мартину: Соната Арбан: Карневал у Венецији А. Аратуњан: Концертни скерцо Томе: Фантазија Балај: Contest Piece; Анданте, Скерцо Гедике: Концертна етида Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.
Кључне речи:	Амбажура, дневне вежбе, транспонованье, троструки језик, меморија, импровизација, критичко мишљење, самосталност.			

Главни предмет – Хорна

Одсек	Одсек класичне музике
Предмет/ Разред/ Циклус	ХОРНА/ први, други, трећи, четврти разред
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Хорна је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 105 IV разред – 99	Недељни фонд часова	3
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. У овом циклусу школовања неопходан је рад на сложенијим техничким захтевима, као и на изражајном свирању. Да би се ученик правилно развијао током четворогодишњег школовања у средњој музичкој школи неопходно је усавршити технику дисања, радити на квалитету тона, овладати свим регистрима, проширити дисајни капацитет, а све о кроз дневне студије. Кроз рад неопходно је усавршити технику, артикулацију, фразирање, развити начин мишљења и обликовања дела. Поред тога, веома је корисно вежбање меморије кроз учење напамет, како етида, тако и солистичких композиција.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима инструмента, најбитније јеразвијање музичких способности и надограђивање вештина стечених у основној музичкој школи. Смер наставе је такав да увек креће од квалитетног дисања и тона ка музичком изражавању. Неопходно је да ученик самостално контролише амбажуру и интонацију, оплемени тон и свесно исправља постојеће грешке. Критеријум у оцењивању мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са психо–физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на основу целокупног ангажмана током године, учествовања на државним и међународним такмичењима, концертима у школи и ван ње, као и на смотрама и завршним испитима на крају године.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика.
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учење у демократском друштву.		
Смотре	Први разред: једна етида и једна лествица Други разред: једна етида и једна лествица Трећи разред: једна етида и једна лествица Четврти разред: једна етида и једна лествица		
Испит (годишњи, матурски)	Први разред: једна дурска и једна молска скала (напамет); једна техничка етида; једна мелодијска етида; једна композиција уз клавирску пратњу (напамет). Други разред: једна дурска и једна молска скала (напамет); једна техничка етида; једна мелодијска етида; једна композиција уз клавирску пратњу (напамет). Трећи разред: једна дурска и једна молска скала (напамет); једна техничка етида; једна мелодијска етида; циклично дело или тема са варијацијама (напамет). Четврти разред: матурски испит – виртуозна етида, концерт, два комада (један српског аутора)		
Јавни наступ:	Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту).		

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- користи кварт вентил и савлада свирање на дуплој Еф/ Бе хорни; - контролише технику прстију; - оплемени тон и примењује нон-прес у ширењу горњег и доњег регистра.	Свирање на дуплој Еф/ Бе хорни. Интонирање интервала узлазно и силазно (хроматски). Рад на техници прстију.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког	Д. Гиртл: Школа за хорну друга свеска Г. Копраш: 60 изабраних етида М. Зимолуг: Етиде друга свеска Б. Е. Милер: Романса у Бе дуру оп. 69 В. А. Моцарт: Концерт у Де-дуру, КВ 412 (други став – Рондо) М. Букар: Стара легенда

			дела у одређеној епохи.	
	- контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију; - транспонује из Еф штима у Ес и Де; - контролише промену артикулације и динамике.	Флексибилност и функционалност амбажуре и рад на култури тона уз ширење и изједначеност регистара. Метода транспонованја. Промена артикулације и контрола динамике.		Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.
	- свира вентил трилере; - наштима самостално и прецизно дуплу Еф/ Бе хорну; - вежба самостално и свесно исправља постојеће грешке.	Свирање вентил трилера. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање радне дисциплине која изискује систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.		
	- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; - испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; - иницира организацију проба.	Музичка форма и интерпретација различитих стилова.		
	- испољи самопоуздање у току јавног наступа; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђује сопствене естетске критеријуме.	Скале Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве, са обртајима квинтакорада и доминантним и умањеним септакордима у темпу брзих четвртина.		
Кључне речи:	Дупла хорна, техника прстију, амбажура, ширење регистара, транспонованје, вентил трилери, физичка и ментална издржљивост			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра; - контролише технику дисања и јача физичку издржљивост; - покаже напредак у техници прстију.	Флексибилност и функционалност амбажуре. Култура тона, ширење и изједначеност регистара. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање контролисане технике прстију.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фразе, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког	М. Зимолуг: Етиде друга свеска Г. Копраш: 60 изабраних етида М. Алфонс: 200 мелодијских и прогресивних етида за хорну прва свеска К. Сен Санс: Концертни комад оп. 94 П. И. Чајковски: Ариозо из кантате Москва Ј. Ц. Пепуш: Соната IV, це-мол Д. дела Бела: Соната Це-дур В. А. Моцарт: Концерт Де-дур KB 412 (први став – Алегро)

			дела у одрђеној епохи.	
	- свира све артикулације и примењује микро динамику; - транспонује из Еф штима у Е и Це.	Дневне вежбе са хармонским вокализама различитих артикулација и динамике. Метода транспонованја.		Литературе сличних захтева по избору наставника
	- свира усне трилере у лаганом темпу; - контролише интонацију пригушених тонова, уз правилно и спретно коришћење десне шаке у корпусу.	Почетак свирања усних трилера. Усавршавање технике пригушеног тона.		
	- испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; - разликује одлике стилских епоха и прилагођава сопствену индивидуалност.	Интерпретације различитих стилова и развој сопствених критеријума. Музички бонтон.		
	- покаже самопоуздање у солистичким, камерним и оркестарским наступима; - користи предности дигитализације и критички коментарише своја и туђа извођења у смислу техничке припремљености и музичке изражајности.	Скале Све дурске и молске у обиму дуодесиме или две октаве. Тонични, доминантни и умањени септакорди са обртајима у спорим осминама и различитим артикулацијама.		
Кључне речи:	Амбатура, техника прстију, изједначеност регистара, транспонованје, усни трилери, техника пригушеног тона, артикулација, микродинамика			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:			
	- оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра; - контролише технику дисања и стекне физичку издржљивост; - контролише моторику леве руке.	Усавршавање и развијање технике свирања дневних вежби уз контролу интонације, артикулације и динамике. Флексибилност и функционалност амбатуре.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање,	М. Алфонс: 200 мелодијских и прогресивних етида за хорну друга свеска Г. Копраш: 60 изабраних етида А. Корели: Соната ге-мол П. И. Чајковски: Баркарола оп. 37

			слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи	А. Дипи: Тема са варијацијама Е. Боца: У Ирској А. Александров: Арија оп. 32
	- свира све артикулације и примени микродинамику; - транспонује из Еф штима у Ге и А.	Култура тона и техника прстију. Метода транспонованја.		Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.
	- примени технику свирања двоструког језика; - свира усне трилере.	Техника свирања двоструког језика. Свирање усних трилера.		

	- испољи емоционални сензибилитет, креативне способности и јача поверење у властите способности; - побољша краткорочну и дугорочну меморију, концентрацију и сценску самоконтролу отклањајући страх од неуспеха; - испољи виши ниво креативности, способност импровизације и проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина.	Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума. Јачање мотивације, воље и упорности у савладавању тешкоћа.		
	- користи предности дигитализације и формира критеријуме за избор програма упознајући репертоар за хорну.	Скале Све дурске и молске у обиму две октаве; Хроматске скале. Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у брзим сминама и различитим артикулацијама.		
Кључне речи:	Амбажура, дневне вежбе, транспоноване, двоструки језик, меморија, импровизација, критичко мишљење			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- контролише амбажуру, дисање, интонацију, динамику, фразирање и агогику.	Технике свирања дневних вежби уз контролу интонације, артикулације и динамике. Култура тона и техника прстију.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике	М. Алфонс: 200 мелодијских и прогресивних етида за хорну трећа свеска Ј. Галај: Етиде оп. 13 В. А. Моцарт: Концерт бр. 3, Ес-дур, КВ 447 Ф. Штраус: Тема са варијацијама Ж. Поре: Кончертино бр. 5 и бр. 6 Ф. Штраус: Ноктурно оп. 7 П. Стојановић: Анданте и Рондо

			интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модуалције, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи.	
	- транспонује из Еф штима у Бе бас и Бе - алт; - примени технику свирања троструког језика.	Метода транспонованја. Техника свирања троструког језика.		Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.
	- испољи висок ниво креативности, сензибилитета, способност импровизације у свирању; - проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина у свирању.	Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума.		

	- развија самопоуздање и самопоштовање.	Градња поверења у властите способности и јачање самосталности.		
	- користи предности дигитализације и присуствује концертима класичне музике те формира сопствени критеријум и упознаје репертоар.	Скале Све дурске и молске у обиму две октаве; Хроматске скале. Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у шеснаестинама и различитим артикулацијама.		
Кључне речи:	Амбажура, дневне вежбе, транспоноване, троструки језик, меморија, импровизација, критичко мишљење, самосталност.			

Главни предмет – Соло певање

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	СОЛО ПЕВАЊЕ/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета соло певање је да ученик кроз даље музичко сазревање, како у вокално-техничком, тако и у интерпретативном смислу, буде у стању да, кроз индивидуално искуство и ниво постигнућа на коме се налази, изведе композиције различитих стилова и епоха и повеже их са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу као великом инспирацијом вокалне и оперске музике.		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 105 IV разред – 99	Недељни фонд часова	3
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, укључујући технику, уметнички израз, емоционалну дубину, као и професионалне и сценске вештине.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитма.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције:комуникација и језичке вештине,учење кроз сарадњу, креативност и музички израз, разумевање историје и културе, мултидисциплинарни приступ, развијање критичког мишљења, самоорганизација и дисциплина, техничке вештине.		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	Први разред: једна вокализа, једна арија старог мајстора, једна соло песма класичара или романтичара, једна соло песма српског или словенског композитора;		

	Други разред: једна арија старог мајстора, једна соло песма класичара или романтичара, једна соло песма српског композитора, једна соло песма словенског композитора; Трећи разред: једна арија старог мајстора, једна соло песма композитора 19. века, једна соло песма композитора 20. или 21. века (осим српских и словенских композитора), једна соло песма српског или словенског композитора, једна арија из опере, оперете или концертна арија (*испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику); Четврти разред: једна арија старог мајстора, једна арија из ораторијума, мисе или кантате, једна соло песма композитора 19. века, једна соло песма композитора 20. или 21. века (осим српских и словенских композитора), једна соло песма српског композитора, једна соло песма словенског композитора, две арије из опере, оперете или концертне арије различитих епоха (од Глукове реформе) (*испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику).
Јавни наступ:	Први и други разред: обавезна два јавна наступа у току школске године Трећи и четврти разред: обавезна четири јавна наступа у току школске године

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- контролише правилан певачки став и држање тела у току извођења музике; - правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи; - употребљава резонатор гласа и користи различита вибрантна места зависно од регистара гласа; - разликује типове дисања и правилно од неправилног; - примењује различите вежбе дисања у циљу контроле положаја дијафрагме; - правилно формира високо импостиран тон и контролише интонацију при певању; - правилно артикулише, изговара и интерпретира текст композиције при певању; - контролише гестикулацију тела и мимику лица;	Правилно држање тела при певању. Анатомија и функција органа за певање. Припрема и почетак тона. Правилна продукција и емисија тона. Резонатор. Типови и вежбе дисања. Техничке вежбе мањих опсега и једноставнијих кретњи кроз легато, специјално, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Висока импостација. Артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа.	СОЛФЕЂО. ТЕОРИЈА МУЗИКЕ. МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ.	Вокализе Н. Вакаи, Ђ. Конконе, Б. Лутген, Ј. Цајдлер, С. Маркези, Х. Панофка и други композитори сличних извођачких захтева; Стари мајстори А. Скарлати, Ђ. Паизиело, Ф. Гаспарини, С. Роза, А. Калдара, Ђ. Б. Перголези, Х. Персел, Ђ. Ђордани и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме класичара и романтичара: В. А. Моцарт, Л. Ван Бетовен, Ј. Хајдн, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, Ј. Брамс, А. Јенсен, Е. Григ, В. Белини, Г. Доницети, Ж. Масне, Ш. Гуно и други композитори сличних извођачких захтева;

	- комуницира са корепетитором у извођењу музичког дела; - самостално ради на припреми за јавни наступ у циљу стицања самопоуздања; - поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.			Соло песме српских композитора: С. Бинички, Д. Јенко, И. Бајић, С. Христић, Ј. Маринковић, З. Јовановић, М. Тајчевић, П. Коњовић и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме словенских композитора: М. И. Глинка, Ј. Хаце, М. Пребанда, П. И. Чајковски, И. Зајц, П. П. Булахов, А. Даргомижски, Р. М. Глиер, С. Таћејев, Н. Римски Корсаков и други композитори сличних извођачких захтева.
Кључне речи:	Певачки став, вокални апарат, основна својства гласа, дисање, дијафрагма, резонатор, регистри, висока импостација, певање, дикција, артикулација, јавни наступ, слушање музике, музички бонтон, хигијена гласа			

ДРУГИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- контролише правилан певачки став и држање тела у току извођења музике; - правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи; - употребљава резонатор гласа и користи различита вибрантна места зависно од регистара гласа; - контролише изједначавање регистара гласа уз помоћ наставника; - разликује типове дисања и правилно од неправилног; - примењује различите вежбе дисања у циљу ефикасније контроле положаја	Правилно држање тела при певању. Анатомија и функција органа за певање. Припрема и почетак тона. Правилна продукција и емисија тона. Резонатор. Типови и вежбе дисања. Техничке вежбе мањих опсега и једноставнијих кретњи кроз легато, специјално, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Висока импостација. Артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста.	СОЛФЕЋО ТЕОРИЈА МУЗИКЕ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Вокализе Н. Вакаи, Ђ. Конконе, Б. Лутген, Ј. Цајдлер, С. Маркези, Х. Панофка и други композитори сличних извођачких захтева Стари мајстори А. Скарлати, Ђ. Паизиело, Ф. Гаспарини, С. Роза, А. Калдара, Ђ. Б. Перголези, Х. Персел, Ђ. Ђордани и други композитори сличних извођачких захтева Соло песме класичара и романтичара: В. А. Моцарт, Л. Ван Бетовен, Ј. Хајдн, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф.

	дијафрагме и подршке тона при певању на даху; - разликује правилне, меке атакe од тврде и шуштаве; - правилно формира високо импостиран тон и контролише интонацију при певању; - артикулишеи примењује јасну дикцију при певању, тумачењу и интерпретирању текста композиције; - контролише гестикулацију тела и мимику лица; - комуницира са корепетитором у извођењу музичког дела; - испољава марљивост, мотивацију и позитиван приступ у учењу и раду; - самостално ради на припреми за јавни наступ у циљу стицања самопоуздања; - поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа.		Менделсон, Ј. Брамс, А. Јенсен, Е. Григ, В. Белини, Г. Доницети, Ж. Масне, Ш. Гуно и други композитори сличних извођачких захтева Соло песме српских композитора: С. Бинички, Д. Јенко, И. Бајић, С. Христић, Ј. Маринковић, З. Јовановић, М. Тајчевић, П. Коњовић и други композитори сличних извођачких захтева Соло песме словенских композитора: М. И. Глинка, Ј. Хаце, М. Пребанда, П. И. Чајковски, И. Зајц, П. П. Булахов, А. Даргомижски, Р. М. Глиер, С. Тањејев, Н. Римски-Корсаков и други композитори сличних извођачких захтева Лакша оперска арија: К. В. Глук, В. А. Моцарт и други композитори сличних извођачких захтева прилагођених узрасту и нивоу постигнућа ученика
Кључне речи:	Певачки став, вокални апарат, основна својства гласа, дисање, дијафрагма, резонатор, регистри, висока импостација, певање, дикција, артикулација, јавни наступ, слушање музике, музички бонтон, хигијена гласа			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- контролише правилан певачки став и држање тела у току извођења музике; - правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи; - контролише положај меког непца, ларинкса, језика и доње вилице при певању уз помоћ наставника; - контролише употребу резонатора гласа у току певање; - континуирано ради на изједначавању регистара гласа и разликује вибрантна места зависно од регистара гласа; - разликује типове дисања и примењује правилно костоабдоминално дисање; - успешно изводи различите вежбе дисања у циљу ефикасније контроле положаја дијафрагме и подршке тона при певању на даху; - изводи правилну припрему пред певање, формира правилну, меку атаку; - формира високо импостиран тон и контролише га при певању; - самостално обликује и динамички нијансира музичку фразу; - препознаје одређени захтев вокалне технике са којим се већ сусрео и примењује научене вештине у савладавању истог; - артикулише, примењује јасну дикцију и самостално тумачи и интерпретира текст композиције при певању;	Овладавање функцијама органа за певање. Активатор и генератор гласа. Резонатор и артикулацијски простор. Вибрантна места. Регистри гласа. Контрола дијафрагме, певање на даху, апођо. Сложеније техничке вежбе различитих интервалских скокова и кретања кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Певање украса (апођатура, аћакатура, мордент, групето) и трилера. Висока импостација и мека атака. Изједначавање вокала, артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Динамичко нијансирање и фразирање. Тумачење стилских разлика при извођењу композиција различитих епоха. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа.	СОЛФЕЂО: Појам: тоналитет, функција, сродност. Дијатоника у дурским и молским тоналитетима. Хроматске скретнице у дуру и молу. Лествице по квинтном кругу. Фигуре четвороделне поделе у сукобу са триолом. Двоглас, троглас. Модулација у S тоналитет. Пунктиране фигуре троделних ритмова ТЕОРИЈА МУЗИКЕ: Нотно писмо. Тонски систем и октавна подела. Звук – појам и дефиниција. МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ: Звук. Подела музичких инструмената.	СТАРИ МАЈСТОРИ А. Скарлати, Ђ. Паизиело, Ђ. Б. Перголези, Ф. Дуранте, Б. Марчело, Т. Траета, Ђ. Сарти, Џ. Ф. Хендл, К. В. Глук, А. Вивалди, Ф. Кавали, Ј. А. Хасе, Д. Сари и други композитори сличних извођачких захтева; АРИЈА ИЗ ОРАТОРИЈУМА, МИСЕ ИЛИ КАНТАТЕ: А. Вивалди, Ђ. Б. Перголези, Ј. С. Бах, Џ. Ф. Хендл, Ј. Хајдн, Ф. Менделсон и други композитори сличних извођачких захтева; СОЛО ПЕСМЕ КОМПОЗИТОРА 19. ВЕКА Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, Ј. Брамс, Х. Волф, Е. Григ, Ф. Лист, В. Белини, Г. Доницети, Ђ. Росини, Ђ. Верди, Ж. Масне, Ш. Гуно, Е. Шабрије, Е. Шосон, Л. Делиб, Ж. Бизе, Г. Малер и други композитори сличних извођачких захтева; СОЛО ПЕСМЕ КОМПОЗИТОРА 20. И 21. ВЕКА К. Дебиси, Р. Штраус, Г. Форте, Х. Дипарк, Ф. Пуланк, М. Равел, Р. Ан, Е. Сати, Б. Бритн, В. Вилиамс, С. Барбер, С. Донауди, П. Тости, Е. Гранадос, Ф. Обрадос, М. де Фаља и други композитори сличних извођачких захтева; СОЛО ПЕСМЕ СРПСКИХ КОМПОЗИТОРА

	- интерпретира композиције поштујући стилске карактеристике различитих епоха; - контролише гестикулацију тела и мимику лица у циљу боље комуникације са публиком; - комуницира са корепетитором кроз интерпретацију музичког дела; - пева на страним језицима са којима се у вокалној литератури најчешће среће; - испољава систематичност у раду; - самостално ради на припреми за јавни наступ у циљу стицања самопоуздања; - поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.			С. Бинички, И. Бајић, С. Христић, Ј. Маринковић, П. Коњовић, М. Милојевић, К. Бабић, Д. Големовић, С. Рајичић, Д. Деспић, М. А. Расински, Д. Радић, В. Миланковић, М. Мишевић, С. С. Ковачевић, М. Стојадиновић и други композитори сличних извођачких захтева; СОЛО ПЕСМЕ СЛОВЕНСКИХ КОМПОЗИТОРА Ј. Хаце, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Готовац, Л. М. Шкерјанц, М. Логар, П. И. Чајковски, Р. М. Глиер, С. Тађејев, Н. Римски-Корсаков, А. Дворжак, С. Рахмањинов и други композитори сличних извођачких захтева; АРИЈА ИЗ ОПЕРЕ, ОПЕРЕТЕ ИЛИ КОНЦЕРТНА АРИЈА: К. В. Глук, В. А. Моцарт, Г. Доницети, Ђ. Росини, Ђ. Верди, В. Белини, Ђ. Пучини, Ш. Гуно, Ж. Масне, Ж. Бизе, П. И. Чајковски, Н. Римски-Корсаков, Б. Сметана, А. Дворжак, Ј. Штраус, Ф. Лехар, А. Саливан, Џ. Гершвин, И. Калман, П. Сорозабал, Ф. А. Барбиери, Р. Чапи, Г. Хименез и други композитори сличних извођачких захтева прилагођених узрасту и нивоу постигнућа ученика.
Кључне речи:	Певачки став, вокални апарат, основна својства гласа, дисање, дијафрагма, резонатор, регистри, висока импостација, певање, дикција, артикулација, јавни наступ, слушање музике, музички бонтон, хигијена гласа			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- контролише певачки став и држање тела у току извођења музике; - контролише положај меког непца, ларинкса, језика и доње вилице при певању; - правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи и успешно примењује технику костоабдоминалног дисања и пева тон на даху; - контролише изједначеност регистара гласа; - богатим музичким језиком обликује и динамички нијансира музичке фразе; - повезује певање са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу; - процени, оцени и изрази мишљење како о свом тако и о туђем наступу; - брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); - учествује на јавним наступима у школи и ван ње.	Осамостаљивање и овладавање функцијама органа за певање. Резонатор и артикулацијски простор. Вибрантна места. Регистри гласа. Контрола дијафрагме, певање на даху, апођо. Сложеније техничке вежбе различитих интервалских скокова и кретњи кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Певање украса (апођатура, аћакатура, мордент, групето) и трилера. Висока импостација и мека атака. Изједначавање вокала, артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Динамичко нијансирање и фразирање. Тумачење стилских разлика при извођењу композиција различитих епоха. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа.	СОЛФЕЂО: Четворозвучи у дијатоници. Промена метра и темпа. Модулација (појам и средства). Енхармонизам умањеног септакорда. КОНТРАПУНКТ: Ритмичка, мелодијска и хармонска основа барокне полифоније. НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ: Романтизам у српским земљама ИСТОРИЈА МУЗИКЕ: Романтизам II Брамс, Брукнер...	СТАРИ МАЈСТОРИ А. Скарлати, Ђ. Паизиело, Ђ. Б. Перголези, Н. Пичини, Н. Јомели, А. Чести, Б. Марчело, Т. Траста, Ђ. Санти, Џ. Ф. Хендл, К. В. Глук, А. Вивалди, Ј. А. Хасе и други композитори сличних извођачких захтева; АРИЈА ИЗ ОПЕРАТОРИЈУМА, МИСЕ ИЛИ КАНТАТЕ: А. Вивалди, Ђ. Б. Перголези, В. А. Моцарт, Ј. С. Бах, Џ. Ф. Хендл, Ј. Хајдн, Ф. Менделсон, Ђ. Росини, Г. Форте и други композитори сличних извођачких захтева; СОЛО ПЕСМЕ КОМПОЗИТОРА 19. ВЕКА Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, Ј. Брамс, Х. Волф, Е. Григ, Ф. Лист, В. Белини, Г. Доницети, Ђ. Росини, Ђ. Верди, Ж. Масне, Ш. Гуно, Е. Шабрије, Е. Шосон, Л. Делиб, Ж. Бизе, Г. Малер и други композитори сличних извођачких захтева; СОЛО ПЕСМЕ КОМПОЗИТОРА 20. И 21. ВЕКА К. Дебиси, Р. Штраус, Г. Форте, Х. Дипарк, Ф. Пуланк, М. Равел, Р. Ан, Е. Сати, Б. Бритн, В. Вилиамс, С. Барбер, С. Донауди, П. Тости, Е. Гранадос, Ф. Обрадос, М. де Фалга и други композитори сличних извођачких захтева;

				СОЛО ПЕСМЕ СРПСКИХ КОМПОЗИТОРА С. Бинички, И. Бајић, С. Христић, Ј. Маринковић, П. Коњовић, К. Бабић, М. Милојевић, Д. Големовић, С. Рајичић, Д. Деспић, М. А. Расински, Д. Радић, В. Миланковић, М. Мишевић, С. С. Ковачевић, М. Стојадиновић и други композитори сличних извођачких захтева; СОЛО ПЕСМЕ СЛОВЕНСКИХ КОМПОЗИТОРА Ј. Хаце, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Готовац, Л. М. Шкерјанц, М. Логар, П. И. Чајковски, Р. М. Глиер, С. Тањејев, Н. Римски-Корсаков, А. Дворжак, С. Рахмањин и други композитори сличних извођачких захтева; АРИЈА ИЗ ОПЕРЕ, ОПЕРЕТЕ ИЛИ КОНЦЕРТНА АРИЈА: К. В. Глук, В. А. Моцарт, Г. Доницети, Ђ. Росини, Ђ. Верди, В. Белини, Ђ. Пучини, Ш. Гуно, Ж. Масне, Ж. Бизе, Л. Делиб, Ж. Офенбах, П. И. Чајковски, Н. Римски-Корсаков, Б. Сметана, А. Дворжак, Ј. Штраус, Ф. Лехар, А. Саливан, Џ. Гершвин, И. Калман, П. Сорозабал, Ф. А. Барбиери, Р. Чапи, Г. Хименез и други композитори сличних извођачких захтева прилагођених узрасту и нивоу постигнућа ученика.
Кључне речи:	Певачки став, вокални апарат, основна својства гласа, дисање, дијафрагма, резонатор, регистри, висока импостација, певање, дикција, артикулација, јавни наступ, слушање музике, музички бонтон, хигијена гласа			

Солфеђо (одсек за класичну музику и одсек за музичку продукцију и обраду звука)

Одсек	Одсек класичне музике/ Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	СОЛФЕЂО/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ предмета солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме, кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној међупредметној корелацији.		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 70 IV разред – 66	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Наставним програмом обухваћене су области – теме: слушање музике, мелодика, опажање – интонирање – диктати, музичко стваралаштво и ритам. Наведене области су међусобно повезане, посебно се савладавају и чине нераскидиву, свеобухватну целину. Савладавање нових садржаја темељи се на усвојеном градиву из претходних разреда. Садржаји солфеђа усмерени су ка стицању интонативних и ритмичких знања и вештина ученика, са циљем да сагледава нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник солфеђа има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа		
Праћење и вредновање наставе	Праћење и вредновање наставе и учења почиње иницијалном провером знања, наставља се током целе године и завршава годишњом смотром. Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. Резултати смотри, учешће на такмичењима, употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални/ Групни
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалошка/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	Смотра на крају школске године: 1. разред: једногласни диктат, слушни тест, мелодијски пример (мутације, алтерације), ритмичко читање. 2. разред: једногласни диктат, мелодијски пример, ритмичко читање, слушни тест, опажање штимова, лествица, интервала и акорада. 3. разред: једногласни диктат, слушни тест, мелодијски пример, ритмичко читање. 4. разред: једногласни и двогласни диктат, мелодијски пример, ритмичко читање.		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Смотре, републичка и међународна такмичења.		

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:			
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- својим речима објасни музичке појмове; - својим речима изражава утиске о слушаном делу; - препозна музичке елементе кроз примере које слуша.	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума; – међупредметне корелације; препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација).	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници који доприносе остварењу наведених исхода.
МЕЛОДИКА	- изражајно пева тоналне једногласне композиције; - препозна и пева старе градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8, 9/8; - пева штимове дурских и молских тоналитета; - изражајно пева тоналне вишегласне композиције; - препозна и пева старе градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8, 9/8; - пева штимове дурских и молских тоналитета.	Једногласно певање: – инсerti из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама, са и без текста; – дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција тоналитета до 4 предзнака; – мол, дур и мутације; – хроматске пролазнице и скретнице; – дијатонске модулације у паралелни, субдоминантни тоналитет, транпоновање. Вишегласно певање: двогласно певање – дијатоника и дијатонске модулације на доминанту или паралелу; – певање хармонских веза трогласно. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо, фраза, динамика и артикулација.		
ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	- записује и пева хармонске везе; - записује ритмичке мотиве и окосницу; - записује мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти;	Опажање: – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету; – различитих типова дијатонских дурских и молских лествица.		

	- опажа, пева и записује интервале и акорде.	Опажање и интонирање: – интервала до дециме, двозвука у тоналитету, штимова од камертона (до 4 предзнака); – свих врста трозвука са обртајима, а умањеног и прекомерног са разрешењем; – строге и слободне хармонске везе на главним ступњевима; – доминантни септакорд (мд7) са обртајима и умањени септакорд. Диктати: једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоноване мотива; – записивање примера свираних по двотактима и диктата у целини; – записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама; – записивање метро–ритмичке окоснице; – записивање традиционалне, народне и староградске песме са текстом.		
РИТАМ	- препознаје и изводи ритмичке фигуре троделног ритма и четвороделне поделе јединице бројања; - препозна и изводи промену метра;	Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте. Ритмичке врсте и фигуре: – четвороделна подела ритмичке јединице (разликовање ритмичких фигура сличних по изгледу); – чешћа употреба пауза и лигатура; – троделни ритмови (проста деоба тродела, пунктиране фигуре, синкопиран тродел, са и без узмаха). Метричке врсте: – промена метра-из дводела у тродел и обрнуто; – мере: 5/8, 7/8, 9/8 у српским народним песмама; – одређивање метричке врсте у српским народним песмама.		

		Равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе. Промена кључева.		
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- импровизује мелодију на задати ритам; - успешно употребљава савремену технологију у настави, као и музичке програме за записивање нотног текста.	Импровизација мелодије на задати ритам. Употреба савремене технологије у настави.		
Кључне речи:	Слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- својим речима објасни музичке појмове; - својим речима изражава утиске о слушаном делу; - препозна музичке елементе кроз примере које слуша.	Одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: развоја естетских критеријума; међупредметне корелације; Препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулацијом).	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници који доприносе остварењу наведених исхода.
МЕЛОДИКА	- изражајно пева тоналне и модалне једногласне и вишегласне композиције са алтерацијама; - препозна и пева старе градске песме и народне песме у мешовитим тактовима; - пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; - запише и пева хармонске везе.	Једногласно певање: – инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста; – дијатоника фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција тоналитети до 5 предзнака; – упознавање модуса (певање лествица и каденци дорског, фригијског, лидијског и миксолидијског модуса); – алтерације у поступном покрету;	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници који доприносе остварењу наведених исхода.

		– певање средњовековних о раних ренесансних композиција (једногласно и вишегласно); – дијатонске модулације у тоналитете првог квинтног сродства и мутације; – транспоноване; – композиције са клавирском пратњом. Вишегласно певање: – инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста; – двогласно певање дијатоника са алтерацијама и дијатонским модулацијама; – певање хармонских веза, трогласно – једногласно и вишегласно певање са карактером, темпом, фразирањем, динамиком и артикулацијом.		
ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	- запише и пева хармонске везе; - запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; - запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; - опажа, пева и записује интервале и акорде.	Опажање: – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету; – различитих типова дурских и молских лествица, модуса и лествица Балкана. Опажање и интонирање: – интервала, двозвука у тоналитету – штимова од камертона (тоналитети до 5 предзнака); – свих врста трозвука са обртајима и четворозвука са разрешењем (I, V, VII); – строге и слободне хармонске везе на главним ступњевима (II, VII). Диктати: Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоноване мотива и двозвука; – записивање примера свираних по двотактима, фразама и диктата у целисти свираних на различитим инструментима;	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници који доприносе остварењу наведених исхода.

		– записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактима; – записивање метро-ритмичке окоснице из литературе (инсерата из литературе, записивање традиционалне, народне и староградске песме са текстом.		
РИТАМ	- препознаје и изводи ритмичке фигуре троделног ритма, четвороделне и осмоделне поделе јединице бројања; - препозна и изводи промену метра.	Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском бас и са променом кључа. Ритмичке врсте и фигуре: – осмоделна подела, – дуола и мала триола, – троделни ритмови, проста деоба тродела и пунктиране фигуре, синкопирани тродел, са и без узмаха. Метричке врсте: – промена метра – из дводела у тродел и обрнуто, у српским песмама и инструктивним композицијама; – мере 5/8, 7/8, 9/8 у српским народним песмама; – равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе; – промене кључева.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници који доприносе остварењу наведених исхода.
МУЗИЧКО СТВАРЛАШТВО	- импровизује мелодију на задати ритам; - успешно употребљава савремену технологију у настави, као и музичке програме за записивање нотног текста.	Импровизација мелодије на задати ритам; Употреба савремене технологије у настави.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници који доприносе остварењу наведених исхода.
Кључне речи:	Слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:			
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- својим речима изражава утиске о слушаном делу; - препозна музичке елементе кроз примере које слуша; - користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација)	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви доступни носиоци звука, интернет
МЕЛОДИКА	- изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе; - препозна и пева староградске песме и народне мелодије; - пева и препозна штимове дурских и молских тоналитета.	Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, српских народних песама са текстом, познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда. Стабилне и лабилне алтерације (скокови у алтероване тонове и напуштање алтерованих тонова скоком). Алтеровани акорди и њихова разрешења. Алт кључ. Дијатонске и хроматске модулације у тоналитете прве и друге квинтне сродности и мутације. Модална мелодика. Вишегласно певање Хомофоних и полифоних двогласних, трогласних и четворогласних: - композиција са клавирском пратњом, - инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, - српских народних песама са текстом, - познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда са елементима	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници који доприносе остварењу наведених исхода.

		дијатоники, дијатонске и хроматске модулације. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо, фраза, динамика и артикулација		
ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	- запише и пева хармонске везе; - запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; - запише мелодијске диктате по двотактима, фразама, у целости и вергл форми; - опажа, пева и записује интервале и акорде.	Опажање и интонирање: – основних и хроматских тонова у тоналитету у целом регистру клавијатуре, – штимова свих тоналитета, – свих врста интервала до дециме у оквиру и изван тоналитета, – свих врста трозвука у оквиру и изван тоналитета, – свих врста септакорада у основном облику са разрешењем Хармонских веза на главним и споредним ступњевима (троглас и четвороглас, строге и слободне везе акорада) са модулацијом и без модулације. – Диктати Инструктивне композиције, инсерти из литературе, традиционалне, народне и староградске песме са текстом. Записивање једногласног и двогласног диктата са алтерацијама и модулацијама свираног по двотактним фразама, у целости и вергл формату. Записивање метро–ритмичке окоснице (инсерата из литературе). Транспонованье мотива.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници који доприносе остварењу наведених исхода.
РИТАМ	- препозна и изводи ритмичке фигуре из садржаја; - препозна и изводи промену метра.	Равномерно читање у алт кључу. Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и алт кључу. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле. Промена метра у инсертима из литературе и инструктивним етидама. Полиритмија: 3:2, 2:3, 3:4, 4:3.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници који доприносе остварењу наведених исхода.

		Народни ритмови са променом метра преко примера из музичког фолклора.		
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- импровизује мелодију, ритам или хармонију на задати ритам.	Импровизација мелодије, ритма или хармоније инсерата из литературе из периода класицизма и романтизма. Савремене технологије у функцији наставе.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници који доприносе остварењу наведених исхода.
Кључне речи:	Слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:			
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- својим речима изражава утиске о слушаном делу - препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова посебно периода: импресионизма, 20-ог века и националне музике) са циљем: - развоја естетских критеријума, - међупредметне корелације, - препознавања музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви доступни носιοци звука, интернет
МЕЛОДИКА	- изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и примере из литературе - пева штимове дурских и молских тоналитета - препозна и пева алтерације, алтероване акорде и њихова разрешења - препозна и пева модулацију - пева композиције са клавирском пратњом	Једногласно певање: -инсери из литературе, инструктивне композиције различитих жанрова и музичких епоха; српске народне песме са и без текста. Хроматске и енармонске модулације (информативно). Алтеровани акорди и њихова разрешења преко инсерата из литературе. Композиције са клавирском пратњом.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници који доприносе остварењу наведених исхода

	- опажа све врсте лествица - запише и пева хармонске везе - запише мелодијске диктате по двотактима и фразама - запише двогласни диктат	Поставка тенор кључа. Вишегласно певање: -двогласно певање – модулације, мутације, алтерације. -трогласно певање хармонских веза. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо, фраза, динамика и артикулација.		
ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	- запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу - запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целости - запише двогласни диктат - опажа, пева и запише интервале и акорде.	Опажање: -појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету -свих врста дијатонских лествица Опажање и интонирање: -интервала до дециме -штимова од камертона -свих врста трозвука са обртајима -трогласних и четворогласних хармонских веза (Д7 са обртајима) -свих врста четворозвука Диктати: Једногласни мелодијски диктат: -записивање по двотактима, фразама, по принципу вергл – диктата -записивање и транспоноване мотива Двогласни диктат са модулацијама, мутацијом, алтерацијама. Записивање метро–ритмичке окоснице. Записивање српске народне песме са и без текста.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници који доприносе остварењу наведених исхода
РИТАМ	- равномерно и ритмички чита у виолинском кључу, бас, тенор и алт кључу. - изводи и запише неправилне ритмичке групе. - изводи композиције са полиритмијом - препозна и изводи промену метра и темпа	Равномерно читање у тенор и алт кључу Ритмичко читање – обнављање целокупног градива и проширивање знања и вештина из области промене метра и темпа. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле, секстоле. Полиритмија Ритмичко читање инсерата из литературе и инструктивних композиција	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници који доприносе остварењу наведених исхода

	- разуме и објасни својим речима музичке појмове			
МУЗИЧКО СТВАРЛАШТВО	- импровизује мелодију, ритма или хармонију научених композиција - користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука.	Импровизација мелодије, ритма или хармоније инструктивних композиција, или инсерата из литертуре из периода импресионизма и 20-ог века.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници који доприносе остварењу наведених исхода
Кључне речи:	Слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво			

Хармонија

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ХАРМОНИЈА/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе		
Годишњи фонд часова	I, II разред – 70 III разред – 35 IV разред – 33	Недељни фонд часова	2 часа – I и II разред 1 час – III и IV разред
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у наменски опремљеној учионици. Обухвата теоријске и практичне часове, као и вежбе свирања на клавиру.		
Праћење и вредновање наставе	Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу хармонских садржаја. Утврђивање и проверу знања из хармоније треба спроводити усменим, писаним и практичним путем, на разнолик и интересантан начин. Резултати годишњих смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални/ Групни
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	Први разред: 1. Писмени део: хармонизација шифрованог баса (до 8 тактова)		

	2. Практични део: хармонска анализа примера из клавирске литературе класичара - до 20 тактова и свирање (4 такта) шифрованог баса Други разред: 1. Писмени део: хармонска анализа примера из клавирске литературе класичара – до 30 тактова. 2. Усмени део: два питања из пређеног градива и свирање (4 такта) шифрованог баса и дијатонске модулације. Трећи разред: 1. Писмени део: хармонска анализа примера из клавирске литературе класичара или раних романтичара – до 30 тактова и свирање (4 до 8 тактова) шифрованог баса и хроматске модулације Четврти разред: 1. Писмени део: хармонска анализа примера из клавирске литературе класичара или раних романтичара – до 30 тактова и свирање (8 тактова) шифрованог баса и хроматске модулације.
Испит (годишњи, матурски)	/
Јавни наступ:	Републичко такмичење из теоретских предмета/ Међународно такмичење из теоријских предмета

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
УВОД У ХАРМОНИЈУ	- да користи стечена знања из теорије музике у решавању хармонских проблема; - да препозна консонантне и дисонантне акорде.	Појам хармоније. Тонски систем – читање и писање нота у бас и виолинском кључу. Интервали: врсте, величина, сазвучност, разрешење дисонантних интервала Лествице – дијатонске дурске и молске лествице. Тоналитет – појам и структурална основа тоналитета и његово испољавање кроз однос главних трозвука.	Теорија музике – Нотно писмо, интервали, акорди Солфеђо – Интервали, акорди (слушно)	Живковић, Мирјана. 2004. Хармонија за други разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
АКОРДИ	- да запише квинтакорде и обртаје главних ступњева; - да одреди многостраност квинтакорада у тоналитетима; - да дефинише сродство и функције акорада.	Појам и врсте акорада. Облици акорада – основни и обртаји. Изградња квинтакорада на главним ступњевима. Многостраност квинтакорада. Сродство акорада. Тоналитет и функције акорада.	Теорија музике – Квинтакорди и обртаји	Живковић, Мирјана. 2004. Хармонија за други разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

СТРОГИ ХАРМОНСКИ СТАВ	- да слушно разликује хомофони и полифони став; - да класификује и слушно препозна врсте каденци; - да примени поставку квинтакорада главних ступњева у строгом хармонском ставу.	Полифонија и хомофонија. Мелодија. Строги хармонски став. Акордски и ванакордски тонови – општи појмови. Хармонски ритам. Критични тонови. Каденце.	Солфеђо – Каденце, Главни квинтакорди Теорија музике - Трозвуци	Живковић, Мирјана. 2004. Хармонија за други разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
ТРОЗВУЦИ ГЛАВНИХ СТУПЊЕВА	- да примени правила у везивању квинтакорада главних ступњева и њихових обртаја; - да слушно идентификује хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја; - да одсвира хармонске везе квинтакорада главних ступњева и њихових обртаја на клавиру.	Везивање квинтакорада главних ступњева: строга веза; слободна веза; полуслободна веза. лиценција вођице. Мелодијски скокови у оквиру исте хармоније – промена положаја и слога. Забрањена кретања. Каденцирајући квартсектакорд. Сектакорди Изградња сектакорда и главних ступњева у оквиру тоналитета. Сектакорди главних трозвука – увођење и разрешење. Квартсектакорди: Изградња квартсектакорада главних ступњева главних ступњева у оквиру тоналитета. Квартсектакорди: обртајни и случајни – увођење и разрешење.	Солфеђо – Главни квинтакорди у дуру и молу Теорија музике – врсте трозвука и обртаји	Живковић, Мирјана. 2004. Хармонија за други разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2022., Хармонија I, за ученике I и II разреда средње музичке школе, Чаробна фрула Живковић, Мирјана Петковић, Ивица 2019., Хармонија на диркама, Креативни центар
ТРОЗВУЦИ СПОРЕДНИХ СТУПЊЕВА	- да примени везивање и направи разлику у везивању акорада споредних квинтакорада и њихових обртаја; - да препозна тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе; - да повеже хармонизацију задатка са његовом формалном структуром; - да коментарише квалитет хармонског задатка.	Изградња квинтакорада споредних ступњева и њихових обртаја у задатом тоналитету. Споредни квинтакорди – увођење и разрешење. Споредни сектакорди – увођење и разрешење. Фригијски обрт. Секвенце.	Солфеђо – Трозвуци споредних ступњева Теорија музике - Трозвуци и обртаји	Живковић, Мирјана. 2004. Хармонија за други разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2022., Хармонија I, за ученике I и II разреда средње музичке школе, Чаробна фрула
Кључне речи:	Тоналитет, функције, квинтакорди, строги хармонски став, каденца			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ГЛАВНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ	- препозна и изгради главне четворозвукe; - препозна и разреши критичне тонове у главним четворозвукима; - наведе начине увођења и разрешења главних четворозвукa; - примени правила у везивању главних четворозвукa; - слушно препозна хармонске везе главних четворозвукa; - демонстрира написане хармонске везе главних четворозвукa на клавиру.	Изградања и препознавање доминантог септакорда у основном облику и обртајима у дуру и молу. Доминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење, лиценција вођице и септимае. Изградња и препознавање субдоминантног септакорда (II₇) у основном облику и обртајима у дуру и молу. Субдоминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење. Изградња и препознавање вођичног четворозвукa (VII₇) навише од задатог основног тона и наниже од задате септимае у дуру и молу. Одређивање тоналитета према задатом вођичном септакорду. Вођични септакорд и обртаји: увођење и разрешење.	Солфеђо – доминантни септакорд и обртаји, Септакорд на II ступњу, септакорд на VII ступњу Теорија музике – доминантни септакорд и обртаји; седам врсти септакорада	Живковић, Мирјана. 2004. Хармонија за други разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2022., Хармонија I, за ученике I и II разреда средње музичке школе, Чаробна фрула Живковић, Мирјана Петковић, Ивица 2019., Хармонија на диркама, Креативни центар
ВАНАКОРДСКИ ТОНОВИ	- препозна и примени ванакордске тонове у хармонизацији задатака и примерима из литературе.	Подела ванакордских тонова. Увођење и разрешење ванакордских тонова. Ванакордски тонови у басу. Вишеструки ванакордски тонови.	Солфеђо – ванакордски тонови, пролазнице, скретнице и задржице	Живковић, Мирјана. 2004. Хармонија за други разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2022., Хармонија I, за ученике I и II разреда средње музичке школе, Чаробна фрула Живковић, Мирјана Петковић, Ивица 2019., Хармонија на диркама, Креативни центар
ВИДОВИ ПРОМЕНЕ ТОНАЛИТЕТА	- аналитички распозна и тумачи тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе;	Мутација. Тонално иступање. Тонални скок. Модулација.	Солфеђо – мутација, модулација Музички облици – Мала песма, Сложена песма	Живковић, Мирјана. 2014. Хармонија за трећи и четврти разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

	- препозна и направи разлику између видова промене тоналитета у примерима из музичке литературе.			Николић, Оливера, 2022., Хармонија I, за ученике I и II разреда средње музичке школе, Чаробна фрула Живковић, Мирјана Петковић, Ивица 2019., Хармонија на диркама, Креативни центар
ДИЈАТОНСКА МОДУЛАЦИЈА	- презначи акорде у дијатонској модулатији; - свира дијатонску модулатију на клавиру; - повеже хармонизацију задатака са његовом формалном структуром; - изрази мишљење о квалитету креираног хармонског задатка.	Изградња трозвука у дуру, молдуру и свим врстама мола. Сродност тоналитета. Средства дијатонске модулатије и начини извођења. Дијатонске модулатија: - прве групе; - друге групе; - треће групе; Модулатија преко посредног тоналитета (информативно).	Солфеђо – мутација, модулатија Музички облици – Мала песма, Сложена песма	Живковић, Мирјана. 2014. Хармонија за трећи и четврти разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2022., Хармонија I, за ученике I и II разреда средње музичке школе, Чаробна фрула Живковић, Мирјана Петковић, Ивица 2019., Хармонија на диркама, Креативни центар
Кључне речи:	Четворозвучи, ванакардски тонови, тоналне промене, дијатонска модулатија			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
СПОРЕДНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ	- наведе сличности и разлике у акордском фонду барока и класицизма; - самостално одсвира краће осмишљене фразе са одликама хармоније барока и класицизма.	Увођење и разрешење споредних четворозвука - анализа примера из музичке литературе барока и класицизма. Израда и свирање краћих фраза са споредним четворозвучима. Употреба споредних четворозвука у бароку и класицизму (у примерима из литературе)	Теорија музике – врсте септакорада Музички облици – облик песме Историја музике – хармонске карактеристике барока и класицизма	Живковић, Мирјана. 2014. Хармонија за трећи и четврти разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2023., Хармонија 2, за ученике III и IV разреда средње музичке школе, Чаробна фрула Живковић, Мирјана Петковић, Ивица 2019., Хармонија на диркама, Креативни центар

	- објасни својим речима врсте и примену алтерација у дуру и молу; - разликује дијатонске и алтероване тонове и акорде у лествицама; - самостално осмисли и одсвира алтероване акорде (доминантна доминанта и њен заменик) на клавиру; - слушно препознаје алтероване акорде њихова разрешења.	Алтерације и њихова улога у формирању алтерованих акорда. Алтеровани акорди: - алтеровани акорди дијатонског типа, - алтеровани акорди хроматског типа. - преглед свих алтерованих акорада. Доминантна доминанта дијатонског типа – изградња, увођење и разрешење. Доминантна доминанта хроматског типа – изградња, увођење и разрешење. Заменик доминантине доминанте дијатонског типа – изградња, увођење и разрешење. Заменик доминантине доминанте хроматског типа – изградња, увођење и разрешење. Фригијски квинтакорд и наполитански сектакорд – изградња, увођење и разрешење. Остале вантоналне доминанте дијатонског типа и њихови заменици. Остале алтеровани акорди хроматског типа: двоструко умањени на повишеном II ступњу у дуру, и, прекомерна доминанта за субдоминанту у дуру . Умањени четворозвуци недоминантне функције (на повишеном II и повишеном VI ступњу). Израда и свирање краћих фраза са употребом алтерованих акорада. Употреба алтерованих акорада у бароку и класицизму (у примерима из музичке литературе)	Солфеђо – алтерације, алтеровани акорди – DD7, VIIId7, N6 Историја музике – хармонске карактеристике барока и класицизма	Живковић, Мирјана. 2014. Хармонија за трећи и четврти разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2023., Хармонија 2, за ученике III и IV разреда средње музичке школе, Чаробна фрула Живковић, Мирјана Петковић, Ивица 2019., Хармонија на диркама, Креативни центар
ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА ДИЈАТОНСКОГ ТИПА	- слушно препознаје и примењује типове хроматске модулације дијатонског типа; - одсвира задате хармонске везе; - самостално анализира хармонски план у нотним примерима из музичке	Појам и средства хроматске модулације. Хроматска модулација преко назначења акорада дијатонског типа. Израда и свирање сложенијих фраза са применом алтероване хармоније и хроматске могулације.	Солфеђо – хроматска модулација, алтеровани акорди	Живковић, Мирјана. 2014. Хармонија за трећи и четврти разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

	литературе у којима се налазе алтеровани акорди; - направи разлику између средстава дијатонске и хроматске модулације дијатонског типа у хармонској анализи на примерима из литературе; - повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром; - дискутује о формалној и стилској одредници композиције на основу хармонске анализе.	Употреба хроматске модулације дијатонског типа у класицизму (у примерима из музичке литературе)	Музички облици – анализа песме, сонатни облик Историја музике – хармонске карактеристике барока и класицизма	Николић, Оливера, 2023., Хармонија 2, за ученике III и IV разреда средње музичке школе, Чаробна фрула
Кључне речи:	Алтерације, алтеровани акорди, хроматска модулација, предназначење акорада			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА	- својим речима објасни средства хроматске модулације; - препозна све врсте хроматских модулација у примеру из музичке литературе; - слушно препозна хроматске модулације; - усмено изради и одсвира краће фразе користећи хроматску модулацију; - анализира примере из литературе епохе барока, класицизма и романтизма, који садрже хроматску модулацију.	-Појам и средства хроматске модулације. Модулација помоћу: - промене склопа акорада; - хроматске и привидне терцне сродности; - елиптичних веза; Модулирајуће секвенце. Израда и свирање краћих фраза са употребом хроматских модулација. Употреба хроматских модулација у бароку (примери из литературе). Употреба хроматских модулација у класицизму (примери из литературе и). Употреба хроматских модулација у романтизму (примери из литературе).	Солфеђо – промена склопа трозвука, терцна сродност, хроматска модулација Музички облици – анализа песме, сонатни облик Историја музике – хармонске карактеристике барока и класицизма Контрапункт – музичка средства барока	Живковић, Мирјана. 2014. Хармонија за трећи и четврти разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2023., Хармонија 2, за ученике III и IV разреда средње музичке школе, Чаробна фрула

ЕНХАРМОНСКА МОДУЛАЦИЈА	- усмено изради и одсвира краће фразе користећи енхармонску модулацију; - анализира примере из литературе епохе барока, класицизма и романтизма, који садрже енхармонску модулацију; - повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром; - дискутује о формалној и стилској одредници композиције на основу хармонске анализе.	Појам и средства енхармонске модулације. Енхармонско презначење: - умањеног четворозвука. - малог дурског четворозвука, - прекомерног трозвука. Израда и свирање краћих фраза са употребом енхармонских модулација. Употреба енхармонских модулација у бароку (примери из литературе). Употреба енхармонских модулација у класицизму (примери из литературе). Употреба енхармонских модулација у романтизму (примери из литературе).	Солфеђо – умањени септакорд, мали дурски септакорд, енхармонска модулација Музички облици – анализа песме, сонатни облик Историја музике – хармонске карактеристике барока и класицизма Контрапункт – музичка средства барока	Живковић, Мирјана. 2014. Хармонија за трећи и четврти разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2023., Хармонија 2, за ученике III и IV разреда средње музичке школе, Чаробна фрула
Кључне речи:	Хроматска модулација, промена склопа акорда, терцна сродност, енхармонска модулација			

Музички облици

Одсек	Одсек класичне музике/ Одсек за музичку теорију/ Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Музички облици је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају разликовање и анализу елемената музичких облика као и целовитих формалних образаца, у циљу разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом на смеровима који негују инструменталну или вокалну праксу.		
Годишњи фонд часова	II разред – 35 III разред – 70 IV разред – 66 часова	Недељни фонд часова	1 час – II разред 2 часа – III и IV разред
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у наменски опремљеној учионици. Обухвата теоријске и практичне часове, као и вежбе свирања на клавиру		
Праћење и вредновање наставе	На часовима музичких облика, кључно је унапређивање музичке меморије и оспособљавање за што прецизнију	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални/ Групни.

	интерпретацију аналитичких решења. Критеријум за оцењивање је присуство и уложен лични ангажман ученика и напредовање у складу са његовим перцептивним и музичким могућностима, као и квалитет и ниво у тумачењу анализираних композиција.	Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учење у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Републичко такмичење из теоретских предмета/ Међународно такмичење из теоријских предмета		

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ЕЛЕМЕНТИ МУЗИЧКОГ ОБЛИКА	- препозна и издвоји мотив у музичком делу; - разликује мотивске радове упоређујући два мотива; - издвоји музичку реченицу као интегрални део музичког тока; - развије вештину читања акорада у клавирској партитури; - користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; - прати активност различитих музичких компонената у току композиције; - активно учествује у слушању музике, - пратећи уређеност - препозна и издвоји мотив у музичком делу;	Дефинисање музичке анализе и музичких облика. Музичке компоненте. Планови у музичком облику (тематски, тонални, структурални). Мотив. Рад са мотивом. Фигура и пасаж. Музичка реченица – стандардни модел. Другачије реализације реченичне структуре у литератури. Период (двопериод, трореченични период). Низ и ланац реченица. Одступања од стандардног модела музичке реченице и периода (унутрашње и спољашње проширење).	Теорија музике – нотно писмо, интервали, акорди Солфеђо – интервали, акорди (слушно) Солфеђо – каденце, главни квинтакорди Теорија музике – трозвучи Историја музике – епохе у музици	М. Михајловић, 2010, Музички облици за средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

	- разликује мотивске радове упоређујући два мотива; - издвоји музичку реченицу као интегрални део музичког тока. - развије вештину читања акорада у клавирској партитури; - користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; - прати активност различитих музичких компонената у току композиције; - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеностпромене музичких сегмената; - разликује и препозна три типа песама; - аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; - примени стечена знања на програм који изводи на главном предмет.		Српски језик – реченица	
ОБЛИК ПЕСМЕ И ПРИМЕНА	- издвоји музичку реченицу као интегрални део музичког тока; - развије вештину читања акорада у клавирској партитури; - користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; - прати активност различитих музичких компонената у току композиције; - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеностпромене музичких сегмената; - разликује и препозна три типа песама; - аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; - примени стечена знања на програм који изводи на главном предмет.	Облик песме: дводелна, троделна и песма прелазног типа. Примена облика песме кроз анализу делова малих инструменталних комада: менует, скерцо, марш.	Солфеђо – интервали, акорди (слушно) Солфеђо – каденце, главни квинтакорди Теорија музике – трозвуци Историја музике – епохе у музици	М. Михајловић, 2010, Музички облици за средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

СВИТА	- препозна и издвоји мотив у музичком делу; - разликује мотивске радове упоређујући два мотива; - издвоји музичку реченицу као интегрални део музичког тока; - развије вештину читања акорада у клавирској партитури; - користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; - прати активност различитих музичких компонената у току композиције; - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност; - препозна и издвоји мотив у музичком делу; - разликује мотивске радове упоређујући два мотива; - издвоји музичку реченицу као интегрални део музичког тока; - развије вештину читања акорада у клавирској партитури; - користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; - прати активност различитих музичких компонената у току композиције; - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеностпромене музичких сегмената; - аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; - примени стечена знања на програм који изводи на главном предмет.	Барокна свита. Облик и преглед игара из барокне свите.	Солфеђо – интервали, акорди (слушно) Солфеђо – каденце, главни квинтакорди Теорија музике – трозвуци Историја музике – епохе у музици	М. Михајловић, 2010, Музички облици за средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
КОНТРАПУНКТСКЕ ВАРИЈАЦИЈЕ	- препозна и издвоји мотив у музичком делу; - разликује мотивске радове упоређујући два мотива;	Контрапунктске (полифоне) варијације – чакона и пасакаља.	Солфеђо – интервали, акорди (слушно)	М. Михајловић, 2010, Музички облици за средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

	- издвоји музичку реченицу као интегрални део музичког тока; - развије вештину читања акорада у клавирској партитури; - користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; - прати активност различитих музичких компонената у току композиције; - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност - препозна и издвоји мотив у музичком делу; - разликује мотивске радове упоређујући два мотива; - издвоји музичку реченицу као интегрални део музичког тока; - развије вештину читања акорада у клавирској партитури; - користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; - прати активност различитих музичких компонената у току композиције; - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеностпромене музичких сегмената; - аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; - примени стечена знања на програм који изводи на главном предмет.		Солфеђо – каденце, главни квинтакорди Теорија музике – трозвучи Историја музике – епохе у музици	
Кључне речи:	Мотив, музичка реченица, период, облик песме, свита, контрапунктске варијације, музичко памћење			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛИК СЛОЖЕНЕ ПЕСМЕ	- препозна сложену трodelну песму, као формално решење самосталне композиције или једног од ставова сонатног циклуса; - коментарише појаву различитих музичких компонената у току композиције; - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; - слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената; - аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; - повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима.	Сложена трodelна песма. Варијанте сложене трodelне песме. Примена облика песме кроз анализу малих инструменталних комада.	Солфеђо – интервали, акорди (слушно) Солфеђо – каденце, главни квинтакорди Теорија музике – трозвуци Историја музике – епохе у музици	М. Михајловић, 2010, Музички облици за средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
ОРНАМЕНТАЛНЕ И КАРАКТЕРНЕ ВАРИЈАЦИЈЕ	- звучно препознаје принцип варирања у музици; - коментарише појаву различитих музичких компонената у току композиције; - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; - слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената; - аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења;	Орнаменталне и карактерне варијације.	Солфеђо – интервали, акорди (слушно) Солфеђо – каденце, главни квинтакорди Теорија музике – трозвуци Историја музике – епохе у музици	М. Михајловић, 2010, Музички облици за средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

	- повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима.			
СОНАТА	- препозна елементе сонатног облика у композицијама; - коментарише појаву различитих музичких компонената у току композиције; - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; - слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената; - аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; - повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима.	Историјски развој сонате. Скарлатијев сонатни облик. Експозиција сонатног облика. Развојни део и реприза сонатног облика. Хајднов музички језик и концепција сонатног облика. Моцартов и Бетовенов сонатни облик.	Солфеђо – интервали, акорди (слушно) Солфеђо – каденце, главни квинтакорди Теорија музике – трозвуци Историја музике – епохе у музици	М. Михајловић, 2010, Музички облици за средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
РОНДО	- разликује три типа класичног ронда; - коментарише појаву различитих музичких компонената у току композиције; - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; - слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената; - аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; - повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима.	Преткласични рондо – Купренов рондо. Класични рондо – правилни обрасци изузеци.	Солфеђо – интервали, акорди (слушно) Солфеђо – каденце, главни квинтакорди Теорија музике – трозвуци Историја музике – епохе у музици	М. Михајловић, 2010, Музички облици за средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
Кључне речи:	Сложена песма, варијације, соната, рондо			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗУЗЕЦИ У СОНАТНОМ ОБЛИКУ	- користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; - упореди хармонска средства музичког језика класицизма и романтизма; - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; - слуша музику на принципу понављањаи промене музичких сегмената; - идентификује формални образац на основу истовременог слушања композиције и праћења партитуре; - аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; - повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима; - примени стечена аналитичка знања на програм који изводи на главном предмету.	Изузеци у оквиру сонатног облика. Прожимање два формална обрасца.	Солфеђо – интервали, акорди (слушно) Солфеђо – каденце, главни квинтакорди Теорија музике – трозвучи Историја музике – епохе у музици, сонатни облик	М. Михајловић, 2010, Музички облици за средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
СОНАТНИ РОНДО	- користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; - упореди хармонска средства музичког језика класицизма и романтизма; - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; - слуша музику на принципу понављањаи промене музичких сегмената;	Сонатни рондо – правилан образац и изузеци.	Солфеђо – интервали, акорди (слушно) Солфеђо – каденце, главни квинтакорди Теорија музике – трозвучи Историја музике – епохе у музици	М. Михајловић, 2010, Музички облици за средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

	- идентификује формални образац на основу истовременог слушања композиције и праћења партитуре; - аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; - повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима; - примени стечена аналитичка знања на програм који изводи на главном предмету.			
СОНАТНИ ЦИКЛУС У КЛАСИЦИЗМУ	- користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; - упоређи хармонска средства музичког језика класицизма и романтизма; - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; - слуша музику на принципу понаваљањаи промене музичких сегмената; - идентификује формални образац на основу истовременог слушања композиције и праћења партитуре; - аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; - повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима; - примени стечена аналитичка знања на програм који изводи на главном предмету.	Сонатни циклус класичара. Сложенија формална решења свих до сада пређених образаца у класицизму (уз неопходну реминисценцију). Примена сонатног циклуса у камерним и оркестарским музичким делима.	Солфеђо – интервали, акорди (слушно) Солфеђо – каденце, главни квинтакорди Теорија музике – трозвучи Историја музике – епохе у музици, сонатни облик	М. Михајловић, 2010, Музички облици за средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
ИНСТРУМЕНТАЛНИ КОНЦЕРТ	- користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; - упоређи хармонска средства музичког језика класицизма и романтизма;	Инструментални концерт. Облик концерта – анализа.	Историја музике – епохе у музици, концерт	М. Михајловић, 2010, Музички облици за средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

	- активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; - слуша музику на принципу понављањаи промене музичких сегмената; - идентификује формални образац на основу истовременог слушања композиције и праћења партитуре; - аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; - повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима; - примени стечена аналитичка знања на програм који изводи на главном предмету.			
СОНАТНИ ОБЛИК И СОНАТНИ ЦИКЛУС У РОМАНТИЗМУ	- користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; - упореди хармонска средства музичког језика класицизма и романтизма; - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; - слуша музику на принципу понављањаи промене музичких сегмената; - идентификује формални образац на основу истовременог слушања композиције и праћења партитуре; - аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; - повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима; - примени стечена аналитичка знања на програм који изводи на главном предмету.	Сонатни облик у романтизму. Шубертов музички језик и одступања у формирању сонатног облика у односу на композиторе класицизма. Развој сонатног циклуса у романтизму.	Историја музике – епохе у музици, сонатни облик, сонатни циклус, романтизам	М. Михајловић, 2010, Музички облици за средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

СЛОБОДНИЈИ ИНСТРУМЕНТАЛНИ, ВОКАЛНИ И МУЗИЧКО-СЦЕНСКИ ОБЛИЦИ	- користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; - упореди хармонска средства музичког језика класицизма и романтизма; - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; - слуша музику на принципу понаваљањаи промене музичких сегмената; - идентификује формални образац на основу истовременог слушања композиције и праћења партитуре; - аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; - повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима; - примени стечена аналитичка знања на програм који изводи на главном предмету.	Слободнији инструментални облици – увертира; Слободнији облици: фантазија, рапсодија... Вокални и музичко-сценски облици (информативно).	Историја музике – епохе у музици, инструментални, вокални и музичко-сценски облици	М. Михајловић, 2010, Музички облици за средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
Кључне речи:	Сонатни рондо, инструментални концерт, сонатни циклус, музички језик романтизма			

Музички инструменти

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/Циклус	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ/ други разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Музички инструменти је овладавање појмовима везаним за грађу инструмената, историјат њиховог развој, као и разумевања техничких способности сваког инструмента кроз аналитичко тумачење примера из литературе. Такође, циљ је и развијање вештина у препознавању звучних карактеристика и солистичке и оркестарске употребе инструмената.		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова	1

Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у наменски опремљеној учионици. Обухвата теоријске и практичне часове, укључујући анализу одговарајућих аудио–визуелних примера.		
Праћење и вредновање наставе	Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу садржаја које треба усвојити. Утврђивање и проверу знања из музичких инструмената треба спроводити усменим, писаним и практичним путем, на разнолик и интересантан начин. Резултат треба да води општој музичкој писмености и упознавању музичке литературе.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални/ Групни
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалошка/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:			
АКУСТИЧКЕ ОСОБИНЕ ЗВУКА	- да користи стечена знања из теорије музике у разумевању садржаја; - да препозна сличности и разлике природног и темперованог штимовања инструмената; препозна понашање звука и могући утицаји на звук приликом свирања у затвореном и отвореном простору.	Главне одлике, сличности и разлике природног и темперованог штимовања инструмената. Камертон. Понашање звука и могући утицаји на звук приликом свирања у затвореном и отвореном простору.	Корелација са стручним предметима (Музички облици и Историја музике), као и шире стручним предметима (Историја уметности, Историја књижевности, Историја, Географија).	Деспић, Дејан. II издање, Музички инструменти за први разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

ЖИЧАНИ ИНСТРУМЕНТИ	- разликује групе инструмената и њихове главне представнике; - опише основну грађу сваког инструмента, извођачке технике и заступљеност у литератури; - у слушном примеру препозна инструменте, односно ансамбле према звучним карактеристикама; - повеже развој инструмената са заступљеношћу у врстама оркестара у историјском контексту; - наведе могући распоред инструменталиста у симфонијском оркестру на сцени; - наведе инструментални поредак у оркестарској партитури.	ЖИЧАНИ ИНСТРУМЕНТИ Гудачки инструменти: виолина, виола, виолончело, контрабас; Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Трзачки инструменти: чембало, гитара, харфа. Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Ударни инструмент: – клавир. Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури.	Корелација са стручним предметима (Музички облици и Историја музике), као и шире стручним предметима (Историја уметности, Историја књижевности, Историја, Географија).	Деспић, Дејан. II издање, Музички инструменти за први разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	- разликује групе инструмената и њихове главне представнике; - опише основну грађу сваког инструмента, извођачке технике и заступљеност у литератури; - у слушном примеру препозна инструменте, односно ансамбле према звучним карактеристикама; - повеже развој инструмената са заступљеношћу у врстама оркестара у историјском контексту; - наведе могући распоред инструменталиста у симфонијском оркестру на сцени; - наведе инструментални поредак у оркестарској партитури.	Дрвени дувачки инструменти: флаута (пиколо флаута), обоа (енглески рог), кларинет (бас–кларинет), фагот (контрафагот). Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Лимени дувачки инструменти: хорна (природна хорна рог), труба (фанfare, природна труба), тромбон (тенор тромбон, тенор–бас тромбон), туба (вагнер тубе). Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Дувачки инструменти са мехом: оргуље, хармоника, људски глас. Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури.	Корелација са стручним предметима (Музички облици и Историја музике), као и шире стручним предметима (Историја уметности, Историја књижевности, Историја, Географија).	Деспић, Дејан. II издање, Музички инструменти за први разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

УДАРАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	- разликује групе инструмената и њихове главне представнике; - у слушном примеру препозна инструменте - наведе могући распоред инструменталиста у симфонијском оркестру на сцени; - наведе инструментални поредак у оркестарској партитури.	Удараљке: Удараљке са одређеном висином звука; Удараљке са неодређеном висином звука; Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Нотација у односу на врсте музичких инструмената.	Корелација са стручним предметима (Музички облици и Историја музике), као и шире стручним предметима (Историја уметности, Историја књижевности, Историја, Географија).	Деспић, Дејан. II издање, Музички инструменти за први разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛИ	- разликује групе инструмената и њихове главне представнике; - опише основну грађу сваког инструмента, извођачке технике и заступљеност у литератури; - у слушном примеру препозна инструменте, односно ансамбле према звучним карактеристикама; - користи предности дигитализације у слушању и анализирању музике.	Историјски развој оркестара и ансамбала. Стандардни оркестарски састави: – двојни (<i>a due</i>), – тројни (<i>a tre</i>), – четворни (<i>a quattro</i>), – петорни (<i>a cinque</i>). Могући распоред инструменталиста симфонијског оркестра на сцени. Камерни ансамбли. Нестандардни састави. Вокално-инструментални састави. Солиста са оркестром. Оркестарска партитура: – преглед стандардног редоследа записивања инструмената у партитури, – могућа одступања од стандардног записа оркестарске партитуре (запис у различитим музичким епохама); Партитурни запис вокално-инструменталне музике. Партитурни запис солисте са оркестром. Поредак инструмената у камерном партитурном запису.	Корелација са стручним предметима (Музички облици и Историја музике), као и шире стручним предметима (Историја уметности, Историја књижевности, Историја, Географија).	Деспић, Дејан. II издање, Музички инструменти за први разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
Кључне речи:	Звук, аликвотни низ, грађа инструмената, извођачке технике, ансамбли, оркестар, партитура			

Контрапункт

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	КОНТРАПУНКТ/ трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Контрапункт је да код ученика развије знања у области историјског развоја и техничких својстава ренесансног контрапункта, као и вештину препознавања ренесансних музичких облика и композиционих поступака.		
Годишњи фонд часова	III разред – 35 IV разред – 66	Недељни фонд часова	1 час – III разред 2 часа – IV разред
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у наменски опремљеној учионици. Обухвата теоријске и практичне часове, као и вежбе свирања на клавиру		
Праћење и вредновање наставе	Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу контрапунктских садржаја. Из тих разлога не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и извођењу, као и развоју креативности ученика кроз. Резултати годишњих смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални/ Групни
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	III разред 1. Писмени део: тест (теоријска питања и практична примена) 2. Слушни тест: препознавање задатих композиција са кратком анализом. IV разред 1. Писмени део: анализа трогласне или четворогласне фуге; 2. Слушни тест: препознавање задатих композиција са кратком анализом.		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОСНОВИ ВОКАЛНОГ КОНТРАПУНКТА	- именује облике раног вишегласја на основу записа или звука; - пева у групи или уз инструменталну пратњу композиције раног вишегласја; - препозна различите извођачке саставе ренесанских композиција на основу звука или записа; - именује врсте старих нотација на основу записа; - опажа, препозна и запише све врсте модуса; - анализира мелодијско–ритмичке карактеристике у ренесанским композицијама; - препозна и коментарише композиционе полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; - објасни историјски развој духовних и световних облика ренесансе, њихове врсте и наведе најзначајнија дела и композиторе; - слушно препозна и анализира духовне и световне облике ренесансе.	Развој вишегласја од раног вишегласја до полифоније касне ренесансе. Извођачки састави. Нотација. Модуси.	Солфеђо и Теорија музике – интервали, акорди, модуси Историја музике – ренесанса	В. Перичић, 2010: Вокални контрапункт. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
ДВОГЛАСНИ И ТРОГЛАСНИ ПОЛИФОНИ СТАВ	- пева у групи или уз инструменталну пратњу композиције раног вишегласја; - препозна различите извођачке саставе ренесанских композиција на основу звука или записа; - именује врсте старих нотација на основу записа; - опажа, препозна и запише све врсте модуса;	Консонанце, дисонанце и каденце у двогласу. Сазвучја и каденце у трогласу. Синкопиране дисонанце у двогласу и трогласу. Пролазнице, скретнице и тешке пролазнице у двогласу и трогласу. Посебни случајеви у примени дисонанци у двогласу и трогласу.	Солфеђо и Теорија музике – интервали, акорди, модуси Историја музике – ренесанса	В. Перичић, 2010: Вокални контрапункт. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

	- анализира мелодијско–ритмичке карактеристике у ренесансним композицијама; - препозна и коментарише композиционе полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције.	Слободни двогласни став. Слободни трогласни став. Имитација у двогласу и трогласу. Третман текста.		
ДУХОВНИ И СВЕТОВНИ ОБЛИЦИ РЕНЕСАНСЕ	- именује облике раног вишегласја на основу записа или звука; - пева у групи или уз инструменталну пратњу композиције раног вишегласја; - препозна различите извођачке саставе ренесансних композиција на основу звука или записа; - именује врсте старих нотација на основу записа; - опажа, препозна и запише све врсте модуса; - анализира мелодијско–ритмичке карактеристике у ренесансним композицијама; - препозна и коментарише композиционе полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; - објасни историјски развој духовних и световних облика ренесансе, њихове врсте и наведе најзначајнија дела и композиторе; - слушно препозна и анализира духовне и световне облике ренесансе.	Духовни облици ренесансе (мотет и миса): – историјски развој; – врсте; – најзначајнији композитори и дела. Световни облици ренесансе (мадригал, вилота, фротол, канцона а бало, виланела, шансон): – историјски развој; – врсте; – најзначајнији композитори и дела.	Солфеђо и Теорија музике – интервали, акорди, модуси Историја музике – ренесанса	В. Перичић, 2010: Вокални контрапункт. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
Кључне речи:	Основи ренесансног контрапункта, композициони поступци, духовни и световни облици ренесансе			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:			
ОСНОВИ БАРОКНОГ КОНТРАПУНКТА	- објасни разлике између ренесансног и барокног контрапункта; - слушно препозна и анализира инструменталне и вокално–инструменталне облике барока; - препозна различите инструменталне групе барокних композиција на основу звука или записа; - анализира мелодијско–ритмичке карактеристике барокних композиција; - објасни развој тоналне хармоније; - осмисли самостално или уз помоћ наставника краћу барокну мелодију; - препозна и коментарише полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; - наведе врсте и основне карактеристике барокних облика; - слушно препозна и анализира барокне облике.	Историјска појава музичког барока. Вокално-инструментални облици. Инструменти и инструментални облици. Од модалне ка тоналној хармонији. Мелодија и ритам. Хармонска средства барокне музике.	Солфеђо и Теорија музике – интервали, акорди, лествице Историја музике – барок	М. Живковић, 2010: Инструментални контрапункт. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
КОМПОЗИЦИОНИ ПОСТУПЦИ У МУЗИЦИ БАРОКА	- осмисли самостално или уз помоћ наставника краћу барокну мелодију; - препозна и коментарише полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; - наведе врсте и основне карактеристике барокних облика;	Представљање акорада у двогласном и трогласном ставу. Ванакордски тонови. Двоструки и троструки контрапункт. Имитација. Канон у двогласном и трогласном ставу. Секвенце.	Солфеђо и Теорија музике – интервали, акорди, лествице Историја музике – барок	М. Живковић, 2010: Инструментални контрапункт. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

	- слушно препозна и анализира барокне облике.			
ИНСТРУМЕНТАЛНИ И ВОКАЛНОИНСТРУМЕНТАЛНИ ОБЛИЦИ БАРОК	- осмисли самостално или уз помоћ наставника краћу барокну мелодију; - препозна и коментарише полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; - наведе врсте и основне карактеристике барокних облика; - слушно препозна и анализира барокне облике.	Двогласна и трогласна инвенција. Фуга. Прелудијум, токата, фантазија, корална предигра, ричеркар, барокна свита, полифоне варијације. Мадригал, мотет, опера, ораторијум, миса	Солфеђо и Теорија музике – интервали, акорди, лествице Историја музике – барок	М. Живковић, 2010: Инструментални контрапункт. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
Кључне речи:	Основи барокног контрапункта, композициони поступци, инструментални облици барока			

Етномузикологија (за одсек за класичну музику и одсек за музичку теорију)

Одсек	Одсек класичне музике, Одсек за музичку теорију		
Предмет/ Разред/ Циклус	ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА/ први, други разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета етномузикологија је да код ученика развије знања и вештине које доприносе разумевању основних појмова етномузикологије, да их упозна са карактеристикама вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне традиционалне музике, као и да формира однос према музичком наслеђу.		
Годишњи фонд часова	35	Недељни фонд часова	1
Начин остваривања програма предмета	Учењем о традиционалним и популарним музичким праксама светска културна баштина ће сачувати један важан и богат културни сегмент створен у прошлости, проистекао из основних стваралачких интенција колективног музичког изражавања. Учење о традиционалним музичким праксама доприноси упознавању кодираног система традиционалног корпуса и улоге коју оне имају у друштву. Поред тога предмет Етномузикологија има за циљ и овладавање методама мелографије, етнографије и дескрипције. Примена поменуте три методе које чине сложени систем у етномузикологији треба да буду прилагођене средњошколском узрасту и у највећој мери коришћене за потребе разумевања елаборације стручних материјала и теоријске експликације проучаваних феномена. Такође, предлаже се да управо звучни и/или нотни записи традиционалне или популарне музике представљају основу приликом остваривања одређених садржаја, који потом чине предмет разматрања у теоријској области предмета.		

	Програм наставе и учења овог предмета треба реализовати првенствено преко аудио и видео примера као и кроз упућивање ученика на доступну литературу. Ученике треба у што већем броју укључивати у припрему презентација одређених садржаја из програма имајући у виду њихове индивидуалне способности и афинитете као и локалитет саме школе. Спајањем пажљиво одабраних музичких примера за слушање и поменутих метода, добиће се целовито знање које за циљ има смештање одређене музике у конкретне културне праксе. Таква целина је основ разумевања етномузикологије као науке о музици и она је неопходна за остваривање циља овог програма.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима Етномузикологије најбитније је развијање функционалног размишљања о музици али и, не мање битно, савладавање вештина употреба метода у етномузикологији. Смер наставе је такав да се увек креће од конкретног музичког примера ка његовом тумачењу, уз примену одговарајућих поступака. Оцењивање се врши усмено и писмено када су у питању теоретска знања и практично у смислу реализације задатака који се односе на конкретну примену одређених метода у учионици и на терену (само за ученике Одсека за српско традиционално певање и свирање). На завршној години ученици Одсека за српско традиционално певање и свирање у обавези су да на основу теренског истраживања или обрађених садржаја из литературе напишу есеј. Критеријум у оцењивању јесте уложени труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим могућностима. У оквиру свих активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а истовремено потенцирати подржавајући однос како према ученицима, тако и међу ученицима са циљем развијања осећања сигурности, и припадности.	Облик рада	Фронтални
		Методе рада	Дијалогска/ Монолошка/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- објасни друштвено-историјски и културолошки контекст у коме су се стекли услови за развој етномузикологије у свету; - издвоји значајна открића која су утицала на развој етномузикологије; - наведе сличности и разлике између етномузикологије и сродних дисциплина; - објасни различите теоријске оријентације у етномузикологији; - објасни допринос српских композитора 19. и прве половине 20. века за развој етномузикологије у Србији; - звучно разликује различите врсте хетерофоније; - звучно препознаје старије и новије двогласно певање; - покаже на карти територијалне целине у Србији у којима је заступљена једногласна и/или вишегласна вокална пракса; - наведе разлике према којима је извршена општа класификација традиционалних музичких инструмената; наведе функцију и репертоар идиофоних и мембранофоних инструмената; звучно разликује идиофоне и мембранофоне инструменте; - упореди доживљаје при слушању традиционалне и уметничке музике.	РАЗВОЈ ЕТНОМУЗИКОЛОШКЕ ДИСЦИПЛИНЕ Етномузикологија – појам и дефиниције. Проналазак фонографа и центсистем. Оснивање архива и институција. Теренска истраживања. Антрополошка и музиколошка оријентација. Сродне дисциплине етномузикологији – етнокореологија, етнологија, антропологија, музикологија, социологија, народна књижевност дијалектологија... Развој етномузикологије у свету. Развој етномузикологије у Србији. ВОКАЛНА ТРАДИЦИЈА СРБИЈЕ Народна песма – појам и класификација. Појам „глас” у српском народном певању и црквеном појању. Вокална традиција у Србији: - Једноглас - Вишеглас: 1. Старије сеоско двогласно певање 2. Новије сеоско двогласно певање. ИДИОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ Општа класификација традиционалних музичких инструмената. Идиофони инструменти – класификација према начину добијања звука: - непосредним ударањем: клепало, звона, кастањете од кукурузног стабла; - посредним ударањем: чегрталка; - трзањем: дромбуља;	Историја, Историја књижевности, Национална историја музике, Музички облици, Контрапункт, Хармонија	Димитрије О. Големовић: <i>Народна музика Југославије</i>

		- превлачењем, стругањем, трљањем: ћемане од кукурузног стабла; - трескањем: деф, звечке. МЕМБРАНОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ Класификација према начину добијања звука: - ударањем: даире, дарабука, деф, тупан, тапан, гоч, тимбелек; - трењем: бегеш, ћупа.		
Кључне речи:	Развој етномузикологије, вокална традиционална музика, идиофони и мембранофони инструменти			

ДРУГИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- разликује обредну и обичајну вокалну праксу; - наведе различите музичке жанрове обредне и обичајне вокалне праксе; звучно разликује песме календарског циклуса; - наброји територијалне целине у Србији у којима је заступљена обредна и обичајна вокална пракса; - наведе елементе потребне за анализу мелопоетских облика; - разликује према грађи аерофоне дувачке инструменте; - наведе функцију и репертоар који се изводи на аерофоним инструментима; - покаже на карти територијалне целине у Србији у којима су заступљени аерофони дувачки инструменти; - звучно разликује сваки аерофони дувачки инструмент;	ОБРЕДНА И ОБИЧАЈНА ВОКАЛНА ПРАКСА Синкретизам у обредно–обичајној вокалној пракси. Коледарске песме. Лазаричке песме. Песме за обредно љуљање. Ђурђевданске песме. Краљичке песме. Додолске песме. Крстоношке песме. Маткање. Јеремијске песме. Седењкарске песме. Жетварске песме. Успаванке и стрижбарске песме. Свадбене песме. Тужбалице. Анализа мелопоетских облика: врста стиха, облик, метроритам, тонски низови, каденце. АЕРОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ	Историја, Историја књижевности, Национална историја музике, Музички облици, Контрапункт, Хармонија	Димитрије О. Големовић: <i>Народна музика Југославије</i>

	- наброји сличности и разлике кордофоних инструмената који се јављају на простору бивше Југославије; - звучно препозна све инструменталне традиционалне ансамбле у одслушаним примерима; - упореди доживљаје при слушању традиционалне и уметничке музике; - објасни мотиве и друштвено-историјски оквир за појаву новокомпоноване музике у Србији; - објасни феномен <i>World music</i> у Србији; - критички просуђује нове музичке појаве у друштву.	Једноставни аерофони инструменти: бич, зујача, чигра. Дувачки аерофони инструменти: 1. Инструменти са кружним бридом: - отворени с оба краја: кавал, шупељка. - отворен на горњем крају (тип Панове свирале): дудурејш. - инструменти са прорезом и бридом: фрула, двојнице, цевара, окарина. 2. Инструменти са ударним језичком: - једноструким: дипле, гајде. - двоструким: зурле, сопиле. 3. Инструменти са левкастим наусником: рикало (бушен), лимене трубе. КОРДОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ Класификација према начину добијања звука: - трзањем (окидањем) жице: Тамбуре у Војводини, ћителџа, шаргија, саз; - гуђењем (превлачење гудалом): гусле, лира, лијерица, ћемане, виолина; ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛИ Тамбурашки ансамбли. Трубаџи. Паљкари. Ансамбли фрулаша. НОВОКОМПОНОВАНА И ПОПУЛАРНА МУЗИКА Новокомпонована музика. <i>World music</i>.		
Кључне речи:	Обредна и обичајна вокална пракса, мелопоемска анализа, традиционални инструменти, ансамбли, новокомпонована музика; <i>world music</i>			

Историја музике са упознавањем музичке литературе

Одсек	Одсек класичне музике, Одсек за музичку теорију, Одсек за музичку продукцију и обраду звука
Предмет/ Разред/ Циклус	ИСТОРИЈА МУЗИКЕ СА УПОЗНАВАЊЕМ МУЗИЧКЕ ЛИТЕРАТУРЕ/ други, трећи, четврти разред

Циљ учења предмета	Циљ предмета је оспособљавање на разликовању различитих музичких карактеристика у односу на временску динстанцу. Такође и усавршавање способности за класификацију периода музичке историје, али и развој на стваралаштву истакнутих композитора сваке епохе као и развој и усавршавање на познавању музичке литературе.		
Годишњи фонд часова	II, III разред – 70 IV разред – 66	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Настава предмета Историја музике усмерена је на остваривање исхода и даје предност искуственом учењу кроз активно слушање одабраних музичких дела смештених у одговарајући друштвено-историјски и културолошки контекст које ће допринети формирању његове личности као музичара и његовом личном музичком изражавању. Приступ програму подразумева отвореност и прилагодљивост процеса подучавања и учења, а реализује се кроз дидактички и методички плурализам, тематско, односно пројектно и индивидуализовано учење, уз употребу савремених ИТ технологија. Наставна грађа систематизована је по историјско-стилским целинама у циљу стицања општег музичког образовања ученика, као и повезивања овог предмета са осталим стручним (музички облици, хармонија, контрапункт) као и шире стручним предметима (историја књижевности, историја, историја уметности). Све наставне јединице градива илуструју се звучним, тј. слушним примерима на часу са датим предлозима одабраних, репрезентативних дела, које сваки наставник може да допуни другим одговарајућим примерима, користећи партитуре и видео прилоге. Ученици се, такође, упућују и на самостално слушање код куће посредством Youtube канала, ТВ и радио канала посвећених уметничкој музици и организују се заједнички одласци на концерте и музичко-сценске представе. Хронолошки водећи ученике кроз развој музике, наставник ће распоређивати наставна тежишта сходно исходима, тако да ће у поједине области ученике уводити информативно (нпр. област Старог века – Музику старих источних народа, или прве облике вишегласја...) док ће највећу пажњу посветити значајнијим појавама и ствараоцима (периоду ренесансе са Палестрином и Ласом, у бароку Ј. С. Баху и Г. Ф. Хендлу. Развијање личног и професионалног односа према музици и одређеном стилу, врсти и жанру и конкретном делу које се слуша, изграђује се разговором, рефлексijом, дискусијом и дебатовима и тиме се омогућава темељније музичко разумевање слушаног дела. Извођачка и стваралачка искуства подстичу развој самопоуздања и сигурности у јавном наступу. Међупредметна корелација може бити полазиште за бројне пројектне предлоге у којим ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати вештине приступања и коришћења информација (интернет, књиге...), сараднички рад у групама, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Рад у групама и радионицама је користан у комбинацији са осталим начинима рада, поготово када постоји изазов значајнијег (нпр. емотивног) експонирања ученика, као вид премошћавања стидљивости или анксиозности.		
Праћење и вредновање наставе	У процесу вредновања резултата учења наставник треба да буде фокусиран на ученичке ставове и мотивацију за учествовање у музичким активностима кроз слушање, извођење и стваралаштво. Теоретско знање треба да има своју примену и функцију у изражавању ученика кроз музику и у контакту са музиком. Сумативно вредновање треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну примену знања. У смислу активности, постигнућа ученика се могу проценити на основу доприноса ученика кроз индивидуалан и групни рад, израду креативних задатака на одређену тему, рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на	Облик рада	Фронтални
		Методе рада	Дијалогска/ Монолошка/ Активни рад ученика

	конкретне потребе), кроз начин размишљања у анализи музичких дела, као и у односу на специфичне вештине.		
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; - демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема; - препозна обрађене музичке стилове и жанрове према сновним карактеристикама; - препозна утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ...); - препозна музику различитих народа Старог века; уочи сличности и разлике између ранохришћанске, православне и римокатоличке духовне музике; - уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; - разликује вокално-инструменталне и МУЗИКА ПРЕТКЛАСНОГ ДРУШТВА	Музика преткласног друштва и првих цивилизација Корени музике и њена улога у преткласном друштву. Музика Словена Музика старих источних народа – улога, заједничке карактеристике, специфичности Музика античке Грчке и Рима (улога, карактеристичне врсте музике и инструменти, Грчка трагедија, музичка теорија). Слушање – избор. Традиционална музика народа Блиског и Далеког истока, античке Грчке и Рима (на реконструисаним инструментима, солистичко и хорско/ унисоно певање, видео снимци традиционалног позоришта Кине и Индије). Музика средњег века Ранохришћанска, предгрегоријанска музика. Музика у Византији. Развој црквене музике у средњовековној Србији. Грегоријански корал. Промене грегоријанског корала (секвенце, тропе).	Страни језици, Историја, Историја књижевности, Историја уметности, Музички облици, Контрапункт, Хармонија	Ј. Андрејс: Хисторија музике I и II Роксанда Пејовић: Историја музике I и II Соња Маринковић: Историја музике

	И СТАРОГ ВЕКА Корени музике и њена улога у преткласном друштву. - Музика – примери инструменталне и вокалне музике (народна и дворска) - инструменталне облике до краја барока; -објасни настанак и развој опере и њен синкретички карактер; - препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника ренесансе; - анализира начине коришћења изражајних средстава, у одабраним музичким примерима, из различитих култура, стилова и жанрова; - презентује развој музичких инструмената и облика закључно са бароком; - повеже музичке облике са извођачким саставом; -уочава, у свакој од епоха, међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима; - објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности (музика и политика/ друштво; технологија записивања и штампања нота; физичка својства инструмената; температура и заједничко свирање); - користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво; разматра како универзални језик уметности доприноси уважавању мултикултуралности и интеркултуралне сарадње; - дискутује о сличностима и разликама у култури, историјским стиливима, идејама и начинима изражавања водећих уметника;	Рани облици вишегласја у духовној музици од 9. до 13. века (органум, дискант, мелизматични органум, гимел, кондуктус, мотет) и Нотрдамска школа – Леонин, Перотин. Световна музика средњег века: – народна (путујући музичари жонлери, шилмани... ваганти и голијарди) и дворска (трубадури, трувери, минезенгери). Карактеристике световне музике у средњовековној Србији. Средњовековна теорија и нотација. Слушање – избор. Амброзијанско певање, Грегоријански корал, секвенце, тропе Византијско певање. Српска црквена музике (кир Стефан Србин). Рани облици вишегласја од 9. до 13. века. Световна музика – примери инструменталне и вокалне музике (народна и дворска) Музика ренесансе Три века великих достигнућа у уметности (14,15,16. век) развој духовног и световног вишегласја: Арс Нова у Француској и Италији (проторенесанса 14.век) облици (миса, мотет, рондо) – представници (Г. де Машо, Ф. де Витри). Рана ренесанса у фламанским земљама (франко-фламанска школа, 15.век) облици (миса, мотет, шансон) – представници (Дифај, Окегем, де Пре). Стилске карактеристике ренесансе у уметности. Ренесанса у Италији, Француској и Енглеској 16. века: облици (мадригал, мадригалска комедија,		

	- дискутује о томе како уметничка баштина доприноси стварању културног идентитета и развоју друштва; извештава о посетама или учешћу у дешавањима у институцијама културе (радионице, акције...).	шансон); представници (Л. Маренцио, Ђ. да Веноза, А. Бјанкијери, О. Веки, К. Жанекен, енглески мадригалисти). Протестански корал у Немачкој. Музика контрареформације: – Ђ. П. да Палестрина. Орландо ди Ласо. Инструментална музика ренесансе: – Венецијанска школа – Енглески вирциналисти.		
Кључне речи:	Друштвено-историјски контекст, средњи век, ренесанса, барок, вокална музика, инструментална музика, вокално–инструментални облици, опера			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- анализира начине коришћења изражајних средстава, у одабраним музичким примерима, из различитих култура, стилова и жанрова; - презентује развој музичких инструмената и облика закључно са бароком; - повеже музичке облике са извођачким саставом; - уочава, у свакој од епоха, међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима; - објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности (музика и политика/ друштво; технологија записивања и штампања нота; физичка својства инструмената; температура и заједничко свирање); - користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво;	Стилске карактеристике барокне музике и периодизација барока у музици. Развој опере у 17. веку у Италији, Француској, Немачкој и Енглеској. Италија: – Фиренца (Фирентинска камерата) – Венеција (К. Монтеверди), – Рим (С. Ланди), – Напуљ (А. Скарлати). Француска: – Ж. Б. Лили: лирска трагедија. Немачка: – Хамбург: Р. Кајзер. Енглеској: – Х. Персл. Развој вокално–инструменталних облика у бароку: – кантата, – ораторијум – пасија, – миса. Развој инструменталних облика: – барокна свита, – барокна соната, – барокни концерт, – полифони облици: пасакаља, чакона и фуга. Најзначајнији представници музике зрелог и позног барока: – А. Корели, А. Вивалди, – Ј. С. Бах (биографски подаци и периодизација стваралаштва, преглед	Страни језици, Историја, Историја књижевности, Историја уметности, Музички облици, Контрапункт, Хармонија	Ј. Андрејс: Хисторија музике II и III Роксанда Пејовић: Историја музике II Соња Маринковић: Историја музике

	- разматра како универзални језик уметности доприноси уважавању мултикултуралности и интеркултуралне сарадње; дискутује о сличностима и разликама у култури, историјским стиливима, идејама и начинима изражавања водећих уметника; - дискутује о томе како уметничка баштина доприноси стварању културног идентитета и развоју друштва; - извештава о посетама или учешћу у дешавањима у институцијама културе (радионице, акције...). - препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; - демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема; - препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама; - препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника класицизма (18 века) - објасни развој сонате, концерта и симфоније и улогу и карактер ставова - установи сличности и разлике у развоју класичних вишеставачних облика у класицизму; - повеже музичке облике са извођачким саставом; - разликује вокално–инструменталне и инструменталне облике у класицизму;	вокално-инструменталног и инструменталног стваралаштва) – Г.Ф. Хендл (биографски подаци и преглед стваралаштва – опере, ораторијуми, инструментална дела). Слушање музике Рекапитулација најзначајнијих карактеристика музике позног барока: представници (Ј.С. Бах, Г. Ф. Хендл) и жанрови (опера, вокално – инструментални, инструментални облици). На прелазу између барока и класицизма – Ђ. Тартини. Рококо : – карактеристике, – Ф. Купрен и француски клавсенисти. Преткласицизам: – Д. Скарлати (дела за чембало) – Манхајмска школа (развој симфоније и концерата) – Бахови синови: – К. Ф. Е. Бах (берлинска школа) и осећајни стил – Ј. К. Бах и галантни стил преткласицизма. Комична опера 18. века: – Италија (буфо Ђ. Б. Перголези, Д. Чимароза) – Француска (опера комик) – Енглеска (балад-опера) – Немачка (зингшпил). Озбиљна опера 18. века: – Италија (либретиста Метастазио), – Француска (Ж. Ф. Рамо); – К.В. Глук и реформа озбиљне опере 18. века. Слушање музике Најзначајнији представници: Ј. Хајдн: биографски подаци, преглед		

	- објасни развој опере током класицизма.	стваралаштва, симфоније, гудачки квартети, ораторијуми, концерти. В. А. Моцарт: биографски подаци, преглед стваралаштва, опере, концерти, симфоније, дела за клавир, духовна музика. Л. в. Бетовен: биографски подаци, преглед стваралаштва, симфоније, гудачки квартети, сонате, концерти, опера, Миса солемнис. Слушање музике.		
Кључне речи:	Друштвено–историјски контекст, средњи век, ренесанса, барок, вокална музика, инструментална музика, вокално–инструментални облици, опера			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
РОМАНТИЗАМ	- препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; - демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема; - препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама; - препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма 19. века и музике 20. века.	Појам романтизма Представници романтизма Клавирска минијатура Соло песма Симфонија и симфонијска поема Опера	Историја – значај и улога музике кроз развој цивилизације и друштва Хармонија, Музички облици, Увод у компоновање, Музички инструменти	Маринковић, Соња Историја музике за III и IV разред средње музичке школе, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
НАЦИОНАЛНЕ ШКОЛЕ У 19.ВЕКУ	- препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама;	Представници националних школа (руска, чешка, норвешка) Симфонијска музика Опера бајка Клавирска и камерна музика	Историја – значај и улога музике кроз развој цивилизације и друштва	Маринковић, Соња Историја музике за III и IV разред средње музичке школе, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

	- препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма 19. века и музике 20. века; - објасни даљи развој симфоније, сонате, концерта у позном романтизму и музици 20. века - препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника позног романтизма, импресионизма и стилских праваца музике 20. века; - објасни карактеристике нових музичких праваца, облика и жанрова – модерне и модернизма у првој половини 20. века.		Хармонија, Музички облици, Увод у компоновање, Музички инструменти	
ИМПРЕСИОНИЗАМ, ЕКСПРЕСИОНИЗАМ И НЕОКЛАСИЦИЗАМ	- препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама; - препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма 19. века и музике 20. века; - објасни даљи развој симфоније, сонате, концерта у позном романтизму и музици 20. века - препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника позног романтизма, импресионизма и стилских праваца музике 20. века; - објасни карактеристике нових музичких праваца, облика и жанрова – модерне и модернизма у првој половини 20. века.	Промене у приступу хармонским решењима – општи појмови Хармонски ритам Атоналност Враћање модалности	Историја – значај и улога музике кроз развој цивилизације и друштва Хармонија, Музички облици, Увод у компоновање, Музички инструменти	Маринковић, Соња Историја музике за III и IV разред средње музичке школе, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

МУЗИКА ДРУГЕ ПОЛОВИНЕ 19.ВЕКА	- препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника музике друге половине 19. века и музике 20. века; - објасни даљи развој симфоније, сонате, концерта у позном романтизму и музици 20. века; - објасни карактеристике нових музичких праваца, облика и жанрова.	Промене у приступу хармонским решењима – општи појмови Хармонски ритам Атоналност Враћање модалности	Историја – значај и улога музике кроз развој цивилизације и друштва Хармонија, Музички облици, Увод у компоновање, Музички инструменти	Маринковић, Соња Историја музике за III и IV разред средње музичке школе, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
Кључне речи:	Стилска епоха, музички правац, националне школе, музички жанр, индивидуалне одлике стила			

Национална историја музике

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ/ други разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Националне историје музике са упознавањем музичке литературе је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе		
Годишњи фонд часова	70 часова – II разред	Недељни фонд часова	1 час
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у наменски опремљеној учионици. Обухвата теоријске и практичне часове, укључујући анализу одговарајућих аудио–визуелних примера.		
Праћење и вредновање наставе	Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу садржаја које треба усвојити. Утврђивање и проверу знања из националне историје музике треба спроводити усменим, писаним и практичним путем, на разнолик и интересантан начин. Резултат треба да води општој музичкој писмености и познавању стилских разлика и упознавању стваралаштва домаћих аутора.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални/ Групни
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		

Испит (годишњи, матурски)	/
Јавни наступ:	/

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:			
СРЕДЊОВЕКОВНА МУЗИКА У СРБИЈИ	препозна друштвено–историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема; препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама; препозна репрезентативне музичке примере средњовековне музике	Корени српске музике: музика Словена. Средњовековна музика у Србији: – црквена музичка традиција – световна музика средњег века.	Корелација са стручним предметима (Музички облици, Контрапункт, Хармонија), као и шире стручним предметима (Историја уметности, Историја књижевности, Историја, Географија	Маринковић, Соња: Историја српске музике за IV разред средње музичке школе, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
ПРЕДРОМАНТИЗАМ У СРПСКИМ ЗЕМЉАМА	препозна друштвено–историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема; препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама;	Стваралаштво предромантичара. Савременици Корнелија Станковића (Ј. Шлезингер, Н. Ђурковић, М. Милонук, А. Калауз). Корнелије Станковић. Страни музичари у Србији 19. века: – Чешки музичари и Р. Толингер – Даворин Јенко.	Корелација са стручним предметима (Музички облици, Контрапункт, Хармонија), као и шире стручним предметима (Историја уметности, Историја књижевности, Историја, Географија	Маринковић, Соња: Историја српске музике за IV разред средње музичке школе, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

РОМАНТИЗАМ - МОКРАЊЧЕВО ДОБА	препозна друштвено–историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених	Најзначајнији представници романтизма: – Јосиф Маринковић – Стеван Мокрањац – Исидор Бајић – Станислав Бинички	Корелација са стручним предметима (Музички облици, Контрапункт, Хармонија), као и шире стручним предметима (Историја уметности, Историја књижевности, Историја, Географија	Маринковић, Соња: Историја српске музике за IV разред средње музичке школе, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
МУЗИКА У СРБИЈИ 20. ВЕКА Између два светска рата	поређи развој музике у Србији са развојем музике у Европи 19. и 20. века; коментарише разлоге за појаву типичних жанрова српске музике 19. века објасни карактеристике нових музичких праваца, жанрова и облика у периоду Модерне између два светска рата уочи присуство авангардних и постмодернистичких тенденција европске/ америчке музике у српској музици друге половине 20. века критички просуђује интерпретацију слушаних композиција (на часу, код куће, на концертима); уочи међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима у 20 веку; објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности – музика и политика/ друштво.	Поноромантизам са елементима импресионизма, експресионизма и националним идиомом – П. Коњовић – М. Милојевић – С. Христић Манифестације идеја националног стила: – К. Манојловић, – М. Тајчевић, – М. Живковић, – С. Настасијевић. Позни романтизам без националних обележја: – Петар Стојановић. Експресионистичка стремљења: – Ј. Славенски, – <i>Прашка група</i> композитора.	Корелација са стручним предметима (Музички облици, Контрапункт, Хармонија), као и шире стручним предметима (Историја уметности, Историја књижевности, Историја, Географија	Маринковић, Соња: Историја српске музике за IV разред средње музичке школе, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
МУЗИКА У СРБИЈИ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ 20. ВЕКА	поређи развој музике у Србији са развојем музике у Европи 19. и 20. века; коментарише разлоге за појаву типичних жанрова српске музике 19. века;	Тенденције у музици друге половине 20. века (општи поглед). Видови неокласицизма у стваралаштву неколико генерација композитора. Идеје националног стила 50-их година. Синтеза архаичног и модерног израза:	Корелација са стручним предметима (Музички облици, Контрапункт, Хармонија), као и	Маринковић, Соња: Историја српске музике за IV разред средње музичке школе, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

	објасни карактеристике нових музичких праваца, жанрова и облика у периоду Модерне између два светска рата; уочи присуство авангардних и постмодернистичких тенденција. европске/ америчке музике у српској музици 2. половине 20. века; критички просуђује интерпретацију слушаних композиција (на часу, код куће, на концертима); уочи међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима у 20 веку; објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности – музика и политика/ друштво.	– Љ. Марић, – Р. Максимовић, – С. Атанацковић, – С. Божић. Авангардне тенденције у српској музици (преглед): интегрални серијализам, контролисана алеаторика, конкретна музика, електронска музика.	шире стручним предметима (Историја уметности, Историја књижевности, Историја, Географија	
Кључне речи:	Народна музика, Романтизам у музици, Српски музички идентитет, фолклор, музика 19. века, Стеван Мокрањац			

Камерна музика

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	КАМЕРНА МУЗИКА/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Камерна музика је да код ученика развије способност за постизање звучног склада и заједничку интерпретацију дела у стилу епохе и композитора кроз свирање/певање у различитим ансамблима као и оспособљавање за јавне наступе и наставак професионалног школовања		
Годишњи фонд часова	Први/ Други – 35 Трећи – 70 Четврти – 66	Недељни фонд часова:	Први/ други – 1 Трећи/ четврти – 2
Начин остваривања програма предмета	Процес учења базира се на избору композиција које ће одговарати техничким и музичким способностима свих ученика, чак и када нису истог разреда и узраста..Наставник има могућност да по слободном избору одабере и композиције које нису наведене у предлогу литературе водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим техничким могућно-стима и музичким интересовањима. У оквиру школовања би било препоручљиво да ученик свира/ пева у различитим ансамблима, као и да сарађује са различитим групама инструмената.		

Праћење и вредновање наставе	На часовима камерне музике најбитније је развијање музичких способности кроз групно музицирање. Критеријуму оцењивању је уложен труд и напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.	Облик рада	У групама од 2 до 4 ученика
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Три композиције различитих стилских епоха или различитог карактера		
Смотре	Минимум једна композиција писана за дуо, трио, квартет или већи ансамбл		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Јавни наступи у оквиру и ван школе, наступи на такмичењима и фестивалима.		

ПРВИ – ЧЕТВРТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- усагласи индивидуално свирање или певање са групним свирањем; - усклади интонацију, артикулацију и динамичке ознаке са осталим члановима камерног састава; - дефинише своју улогу у камерном саставу и перципира улогу осталих чланова камерног састава; - примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; - комуницира са осталим члановима камерног састава кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа;	Специфичности свирања или певања у камерном саставу. Усаглашавање свирања или певања са различитим групама инструмената. Слушање, интонација, агогика, артикулација, темпо, карактер, стил, динамика, квалитет тона. Развијање заједничке интерпретације. Музичка фраза, стил и уједначеност звука. Припремање ученика за јавне наступе.	Са предметима: Инструмент, Оркестар, Камерна музика, Солфеђо, Теорија музике, Историја музике, Музички облици, Контрапункт и Хармонија.	Избор композиција за различите камерне саставе писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способностима свих чланова камерног састава.

	- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - покаже спремност за тимски рад; - користи доступне носиоце звука у истраживању и слушању музике; - поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла.			
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, групно музицирање, музичка фраза			

Читање с листа за клавиристе

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ЧИТАЊЕ С ЛИСТА/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Читање с листа за инструменте са диркама је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста, разумевање и упознавање музичке литературе и корепетиторску праксу.		
Годишњи фонд часова	35 I – III разред 33 IV разред	Недељни фонд часова	1
Начин остваривања програма предмета	Предмет читање с листа повезан је са главним предметом, предметом камерна музика и предметима хор и оркестар што треба имати у виду приликом остваривања плана и програма. Несумњиво је да је овај предмет повезан и са другим музичким дисциплинама: солфеђо, теорија музике, хармонија, контрапункт, музички облици и историја музике. Знања и вештине стечене на часовима овог предмета треба да омогуће ученику њихову најширу примену у пракси, као и да га припреме за успешну сарадњу са другим инструменталистима, певачима, балетским играчима. Настава је усмерена на остваривање исхода, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Искуствено учење подразумева примену већ стечених знања и вештина и њихово проширивање у контексту сналажења у новом, непознатом нотном тексту а посебно када он припада литератури за корепетицију. Исходи се надовезују, усложњавају и прожимају кроз четири разреда средње музичке школе, а ниво и сложеност исхода одређени су захтевима из понуђене литературе по разредима. Часови предмета Читање а листа одвијају се у групама од 2 ученика. Наставу читања с листа треба започети најједноставнијим вежбама, моделима, каденцама, а касније етидама или композицијама, које се раде у нижим разредима основне музичке школе. Најважније је инсистирати на континуираном кретању кроз текст – без прекида или задржавања. Ритам мора бити изведен без грешке, пулс уједначен – у оном темпу у коме се могу извести претходни захтеви. Погрешно одсвиране ноте могу се толерисати и због њих не треба прекидати читање; пре свирања треба прегледати текст (предзнаци, облик, .). Када се код ученика учврсти		

	способност непрекидног кретања кроз композицију и потпуно правилног ритмизирања, могу му се постављати детаљнији захтеви у вези са темпом, и са комплетним музичким изражавањем – фразирање, динамика, артикулација, боја и др. Постепено ширити сложеност читаног текста. Вежбе транспонована почињемо транспонованњем најједноставнијих примера, напредујући у сложености фактуре. Настава подразумева упутства за вежбање, указивање на одређену проблематику са којом се срећемо у музичкој литератури и, свакако, како је решити и превазићи. Пракса треба да омогући ученику његов несметан рад над композицијама код куће, на часу, на репетицијама камерних ансамбала, хора, оркестра. У припреми дела за корепетицију треба обратити пажњу на савладавање деонице клавира, као и деонице солисте и упознати ученика са карактеристикама и финесама пратње појединих инструмената и певача. Пожељно је, да у сарадњи са наставницима главног предмета солиста, ученик јавно наступи у улози корепетитора два пута у току школске године. Редовни домаћи задаци обезбеђују и подстичу континуирани самостални рад ученика на унапређењу вештине читања с листа и упознавању музичке литературе.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима Читања с листа критеријум у оцењивању је уложен труд, квалитет рада ученика, његово напредовање по питању течног читања и сналажења у нотном тексту, јавни наступи, резултати на смотри и практична примена стечених вештина у клавијеској сарадњи (корепетицији).	Облик рада	У пару, по два ученика.
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Практична /Рад на нотном тексту /Активни рад ученика
Међупредметне компетенције:	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Први, други, трећи, четврти разред: 10 етида; 15 композиција различитог садржаја, облика и карактера; 8 композиција предвиђених за корепетицију		
Смотре	Смотра (на крају године – 1, 2, 3 и 4. разред): једна композиција за клавир (читање с листа); једна композиција за корепетицију; транспозиција		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Обавезна су два јавна наступа у току школске године на којима ће ученици имати праксу из дела предмета који се односи на клавијеску сарадњу – корепетицију.		

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја;	Оспособљавање ученика за анализу текста. Аутентичне каденце свих дурских и молских тоналитета (први и други разред) и проширене аутентичне каденце (трећи и четврти разред).	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо:	Аутентичне каденце дурских и молских тоналитета на белим диркама. Вежбе за развијање меморије и брзог памћења, одгонетање наставника или

	- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - транспонује једноставније композиције за секунду и терцу навише и наниже; - отпрати вокалног и/ или инструменталног извођача у једноставнијој композицији.	Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Припрема за пратњу различитих инструмената, певача, балета или хора Сналажљивост и брзо реаговање. Транспоноване за секунду (први и други разред) и терцу (трећи и четврти разред) навише и наниже	Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди... Хармонија: Потпуна аутентична каденца Музички облици: Сонатни облик, облик дводелне, троделне песме, варијације, свита Историја музике: Друштвено-историјско-културолошки контекст у коме су стварали аутори чија се дела изводе, као и сагледавање дела кроз призму стваралаштва одређене епохе	завршетка једне мисли или реченице, транспоноване једноставних вежбица у тоналитете за секунду навише и наниже. Почетне школе за клавир: А. Николајева, Ј. Кршић Е. Ђесица: Клавирска абецеда А. Диверноа: Етиде оп. 76 А. Лешхорн: Етиде оп. 192 Лемоан: Етиде оп. 37 Х. Беренс: Етиде оп. 70 Избор сонатина за II разред основне школе Композиције аутора XVII и XVIII века 1а, 1б, 2 Ј. С. Бах: Мале композиције „Наши композитори за мале пијанисте” – збирка Албум југословенских клавирских композиција Први кораци, I и II свеска Први успеси, I и II свеска Б. Барток: Микрокосмос, I и II свеска Р. Шуман: оп. 68 С. Мајкапар: оп. 16 Д. Кабалева: 24 лаке композиције оп. 30 Д. Скарлати: Мале игре и комади К. Ф. Е. Бах: Мали комади за клавир Збирке ренесансних композиција Р. Шуман: Албум за младе Ф. Шуберт: Збирка игара П. И. Чајковски: Албум за младе С. Прокофјев: „Музика за децу” оп. 65 Ц. Франк: 18 мањих комада А. Хачатурјан: 10 комада Избор литературе за корепетицију

				Поред предложене литературе у избор композиција за корепетицију могу доћи у обзир и други комади предвиђени по програму за први циклус основне музичке школе (све инструменталне групе и певање). Виолина Дејан Марковић: I, II и III свеска Дејан Марковић: Нека увек буде песма, I и II свеска Хрестоматија I и II свеска Златне степенице I и II свеска Л. Миранов: Песме и плесови старих мајстора Ј. С. Бах: Лаки концертино Е. Кохлер: Концертино Ге-дур Љ. Николић: Концертино Ге-дур А. Вивалди: Концертино Ге-дур Виола – дела по избору наставника. Виолончело Хрестоматија I и II свеска Р. Мац: Мала свита Контрабас Н. Бакланова: Збирка лаких комада Уварова-Миљушких Хавшенко: Збирка класичних комада Тамбура П. И. Чајковски: Наполитанска песма Н. Бакланова: Хоровод Ж. Ф. Рамо: Тамбурин Флаута М. Мирковић-М. Егић: Збирка лаких комада Р. ле Рој и Х. Класенс: I и II свеска и други комади за кларинет, обоу и фагот предвиђени по програму за први циклус основне музичке школе

				Труба Алојз Страд: Композиције за трубу и клавир Хорна Дубравко Марковић: Збирка лаких композиција Разни комади за остале лимене дувачке инструменте предвиђени по програму за I и II разред основне музичке школе Удараљке Д. Палијев: 20 комада за добош уз пратњу клавира – избор 5 комада Свегирев: Комади за ксилофон и клавир – избор 3 комада Ц. Мекензи: Кончертино за тимпане и клавир Вокална литература Ф. Абт: Мелодијске вежбе Х. Панофка: Мелодијске вежбе Ђ. Конконе: Мелодијске вежбе Р. Тирнанић: Песме и арије старих мајстора – избор из I свеске
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање			

ДРУГИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;	Оспособљавање ученика за анализу текста. Аутентичне каденце свих дурских и молских тоналитета (први и други разред) и проширене аутентичне каденце (трећи и четврти разред). Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке	А. Бертини Етиде оп. 100 Ј. Кршић: Клавирска вежбанка за 2. разред ОМШ Ј. С. Бах: Мале композиције Ј. С. Бах: Мали прелудијуми Ј. С. Бах: Мали прелудијуми и фугете

	- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - транспонује једноставније композиције за секунду и терцу навише и наниже; - отпрати вокалног и/ или инструменталног извођача у једноставнијој композицији.	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Припрема за пратњу различитих инструмената, певача, балета или хора Сналажљивост и брзо реаговање. Транспоноване за секунду (први и други разред) и терцу (трећи и. четврти разред) навише и наниже	вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди... Хармонија: Потпуна аутентична каденца Музички облици: Сонатни облик, облик дводелне, троделне песме, варијације, свита Историја музике: Друштвено-историјско-културолошки контекст у коме су стварали аутори чија се дела изводе, као и сагледавање дела кроз призму стваралаштва одређене епохе	Разне лакше полифоне композиције само два гласа Д. Кабалеовски оп. 51: Варијације Еф-дур Ф. Кулау: Варијације Ге-дур Први успеси: II свеска Ј. Хајдн: Мале игре, 10 немачких игара, 12 менуета, лакше сонатине – избор из Збирке Шишмановић Кршић В. А. Моцарт: 14 лакших композиција, Бечке сонатине А. Гречанинов: Дечја књига Л. ван Бетовен: Екосезе и немачке игре, Варијације – избор лакших Б. Барток: Микрокосмос II и III свеска В. Лутославски: 12 малих комада П. И. Чајковски: Албум за младеж, Годишња доба – избор лакших Ф. Шуберт: Збирка игара I и II свеска, 6 лакших комада Р. Шуман: оп. 124 Албумблатер Е. Григ: оп. 17 Норвешке игре, Лирски комади – избор и композиције сличне тежине по избору наставника Избор литературе за корепетицију Поред предложене литературе у избор композиција за корепетицију могу доћи у обзир и други комади предвиђени по програму за први циклус основне музичке школе (све инструменталне групе и певање). Виолина Д. Марковић: Комади III и IV свеска Ј. Скрипач: II свеска П. Николић: Варијације А-дур Н. Бакланова: Сонатина

				Б. Мартину: Сонатина Од предкласике до модерне I и II свеска Ђ. Тартини: Сарабанда Г. Ф. Телеман: Сарабанда и Гавота Л. Бокерини: Менует П. Стојановић: Романса А. Марчело: Граве и Алегро А. Корели: Алегро Де-дур А. Рубинштајн: Преслица Н. Бакланова: Кончертино И. Зајц: Кончертино Ге-дур А. Вивалди: Концерт Де-дур; Ге-дур; а-мол и други А. Комаровски: Концерт А-дур Ђ. Б. Виоти: Концерт Це-дур оп. 23 В. А. Моцарт: Мали концерт Г. Ф. Телеман: Сонатине Дела за виолу по избору наставника Виолончело Р. Мац: Свита Це-дур, Соната да камера Мати: Комади II и III свеска Ж. Б. Бревал: Кончертино Ш. Бодио: Кончертино Це-дур А. Вивалди: Концерт Це-дур; а-мол К. Штамиц: Концерт Це-дур В. А. Моцарт: Песме Л. ван Бетовен: Песме Дела за контрабас по избору наставника Тамбура В. А. Моцарт: Турски марш Б. Фиготин: Романса О. Ридинг: Концерт ха-мол оп. 35 Л. К. Дакен: Кукавица А. Вивалди: Концерт а-мол Флаута Р. ле Рој и Х. Класенс: III и IV свеска

				К. В. Глук: Песма Орфеја В. А. Моцарт: Анданте Це-дур А. Вивалди: Кончерто бр. 5 Еф-дур Г. Ф. Телеман: Соната Разни комади и лакши сонатни облици за све дувачке инструменте Удараљке Д. Палијев: 19 комада за тимпане и клавир – избор 5 комада Ж. К. Таверније: „Веса 2” за вибрафон и клавир М. Птажински: Скерцо за ксилофон и клавир Ц. Квик: Солистичке збирке за маримбу и ксилофон уз пратњу клавира – избор 5 комада Вокална литература Б. Цвејић: За младе певаче Избор лакших песама југословенских аутора (Бинички, Милојевић, Зајц, Берко и други) Избор лакших оперских арија (подразумева се да су лакше за пијанисте): В. А. Моцарт: Арија Сузане из „Фигарове женидбе” Ђ. Росини: Серенада Алмавиве из „Севиљског берберина” П. И. Чајковски: Успаванка Марије из „Мазепе” Ђ. Верди: Арија Ацучене из „Трубадура” Ђ. Пучини: Арија Манон из „Манон Леско” и слично
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - транспонује једноставније композиције за секунду и терцу навише и наниже; - отпрати вокалног и/ или инструменталног извођача у једноставнијој композицији.	Оспособљавање ученика за анализу текста. Аутентичне каденце свих дурских и молских тоналитета (први и други разред) и проширене аутентичне каденце (трећи и четврти разред). Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Припрема за пратњу различитих инструмената, певача, балета или хора Сналажљивост и брзо реаговање. Транспоноване за секунду (први и други разред) и терцу (трећи и четврти разред) навише и наниже.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди... Хармонија: Потпуна аутентична каденца Музички облици: Сонатни облик, облик дводелне, троделне песме, варијације, свита Историја музике: Друштвено-историјско-културолошки контекст у коме су стварали аутори чија се дела изводе, као и сагледавање дела кроз призму	Ј. Кршић: Клавирска читанка за 3. разред ОМШ Д. Скарлати: Сонате – лакше Ј. С. Бах: Прелудијуми из Добро темперованог клавира Ј. Хајдн: Сонате – избор В. А. Моцарт: Сонате – избор Ф. Шопен: Валцери, Мазурке Ф. Шуберт: Валцери П. И. Чајковски: Годишња доба – избор Ј. Брамс: оп. 39 – 16 валцера Е. Григ: Лирски комади К. Дебиси: Дечји кутак С. Прокофјев: Пролазне визије – избор и друга дела сличне тежине по избору наставника Избор литературе за корепетицију Поред предложене литературе у избор композиција за корепетицију могу доћи у обзир и други комади предвиђени по програму за први и други циклус основне музичке школе (све инструменталне групе и певање). Виолина Ј. Хајдн: Концерт Це-дур Н. Раков: Кончертино Д. Кабалевски: Концерт Ј. С. Бах: Концерт Е-дур; де-мол А. Вивалди: Концерт Це-дур

			стваралаштва одређене епохе	М. Брух: Адађо оп. 56 Јосип Славенски: Југословенска песма и игра В. А. Моцарт: Рондо Бе-дур и Ге-дур Л. ван Бетовен: Менует: Ге-дур; Рондо Ге-дур Ш. Берио: Фантазија оп. 100; Валцер оп. 58; Виола М. Глинка: Мазурка И. Стравински: Пасторала А. Љадов: Прелудијум оп. 11 бр. 1 Живорад Грбић: Албум за младе виолисте Виолончело Г. Форте: „После сна” Станојло Рајичић: Елегија Ј. Хајдн: Концерт Цедур Л. Бокерини: Концерт Бе-дур А. Бородин: Серенада П. И. Чајковски: Романса оп. 5 Л. Бокерини: Ларго и Алетро Дела за контрабас по избору наставника Тамбура Ф. Шуберт: Пчелица А. Хачатурјан: Ноктурно П. И. Чајковски: Баркарола Н. Раков: Кончертино Д. Кабалеvски: Омладински концерт Ј. С. Бах: Концерт Е-дур Флаута Г. Ф. Телеман: Соната Еф-дур Г. Ф. Хендл: Сонате бр. 4, 6 и 7 Ј. С. Бах: Сонате бр. 4 и 6 А. Вивалди: Концерт бр. 1 и 2 Ж. М. Леклер: Соната ха-мол Обоа Р. Шуман: Романса

				Г. Ф. Хендл: Концерт ге-мол; Соната бр. 2 Кларинет К. Стамиц: Концерт Ес-дур Л. Перминов: Балада Бруно Барун: Минијатуре Фагот В. А. Моцарт: Концерт Бе-дур I став Станојло Рајичић: Песма и игра Труба Калиновски: Збирка игара и мелодија Ј. Хајдн: Концерт Ес-дур II став Хорна К. Сен-Санс: Романса оп. 36 Младен Позајић: Стара мелодија Борис Папандопуло: Стара љубавна песма Дела за остале лимене дувачке инструменте по избору наставника Удараљке К. Х. Кепер: „Дивертименто” за тимпане и клавир Н. Ј. Живковић: „Српски валцер” за ксилофон или маримбу уз пратњу клавира М. Птажинска: 4 прелида за вибрафон и клавир Вокална литература А. Скарлати: Песме и Арије Д. Чимароза: Пасме и Арије Ј. Хајдн: Песме Г. Ф. Хендл: Арије Миховил Логар: Успаванка Станојло Рајичић: Песме З. М. Шкерјанц: Песме Радмила Тирнанић: Песме и арије старих мајстора III свеска Балетска литература

				Милан Замуровић: „Клавирске минијатуре” за балетске и музичке школе – свеска 3 П. И. Чајковски: „Лабудово језеро” II чин – „Валс невеста”; бр. 17 Општи валс Хорска литература М. Тајчевић: Народне песме за двогласни дечји или женски хор С. Мокрањац: Руковети – избор Клавирски концерти Поједини ставови из концерата за клавир и оркестар: Ј. С. Бах, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. В. Бетовен, Ф. Шопен, итд.
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање;	Оспособљавање ученика за анализу текста. Аутентичне каденце свих дурских и молских тоналитета (први и други разред) и проширене аутентичне каденце (трећи и четврти разред). Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди... Хармонија:	Ј. Кршић: Клавирска читанка за 4. разред ОМШ Ј. С. Бах: Голдберг варијације – избор; Партите – избор В. А. Моцарт: Сонате – избор, Фантазије; Рондо Ј. Хајдн: Сонате – избор Л. ван Бетовен: Сонате – избор лакших појединих ставова Ф. Шопен: Ноктурна – избор, Прелиди – избор Р. Шуман: Дечје сцене Ф. Шуберт: Музички моменти К. Дебиси: Прелиди – избор

	- покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - транспонује једноставније композиције за секунду и терцу навише и наниже; - отпрати вокалног и/или инструменталног извођача у једноставнијој композицији.	Припрема за пратњу различитих инструмената, певача, балета или хора Сналажљивост и брзо реаговање. Транспоноване за секунду (први и други разред) и терцу (трећи и четврти разред) навише и наниже.	Потпуна аутентична каденца Музички облици: Сонатни облик, облик дводелне, троделне песме, варијације, свита Историја музике: Друштвено-историјско-културолошки контекст у коме су стварали аутори чија се дела изводе, као и сагледавање дела кроз призму стваралаштва одређене епохе	А. Скрјабин: Прелиди оп. 11 – избор Ц. Гершвин: Прелиди С. Рахмањinov: Музички комади и прелиди – избор, и остале композиције сличног нивоа по избору наставника Виолина Ф. Менделсон: Концерт е-мол, А. Вијетан: Концерт бр. 2 и 4 Л. ван Бетовен: Романса Ге-дур и Еф-дур Ј. Брамс: Успаванка оп. 49 бр. 4; Скерцо; Валцер оп. 39 и оп. 15 М. Бравничар: Млади концертант II М. Брух: Концерт ге-мол Б. Барток: Пет словачких народних песама П. И. Чајковски: Анданте кантабиле оп. 11; Баркарола оп. 37 бр. 6; Романса оп. 5; Меланхолична серенада оп. 26; Три комада оп. 42 А. Дворжак: Албум за виолину и клавир Е. Григ: Лирски комади оп. 38 Ј. Хајдн: Серенада Г. Ф. Хендл: 25 комада Миливоје Ивановић: Од преткласике до модерне III свеска Југословенски аутори за виолину и клавир Д. Кабалеvски: Албум комада Милоје Милојевић: Елегија Б. Мартину: Сонатина Д. Шостакович Три игре; Четири прелудијума В. А. Моцарт: Концерти Ге-дур и А-дур Виола В. А. Моцарт: Концерт Це-дур А. Вивалди: Концерт Еф-дур

				J. С. Бах: II концерт Е-дур Дејан Деспић: Балада Виолончело П. И. Чајковски: Песма јесени; Анданте кантабиле оп. 11 Г. Форе: Елегија Е. Гранадо: Шпанска игра Г. Ф. Хендл: Адађо и Алегрето Ј. Хајдн: Концерт Де-дур Л. Бокерини: Менует; Рондо Дела за контрабас по избору наставника Тамбура Д. Радић: Песма и игра К. Бабић: Алегро за тамбуру Н. Р. Корсаков: Бумбаров лет Ж. М. Леклер: Тамбурин Ф. Менделсон: Концерт е-мол В. А. Моцарт: Концерт Бе-дур Флаута Ј. С. Бах: Соната бр. 7 Ж. М. Леклер: Концерт Це-дур Г. Форе: Фантазија В. А. Моцарт: Концерт Ге-дур и Де- дур Ј. Хајдн: Концерт Де-дур Обоа Д. Чимароза: Концерт Т. Албинони: Концерт Бе-дур и Де- дур Б. Барток: Три народне песме за обоу Ј. Хајдн: Концерт Ге-дур В. А. Моцарт: Концерт Ес-дур Кларинет К. М. Вебер: Кончертино Ф. Крамарж: Концерт Ес-дур Р. Шчедрин: Комади Б. Барток: Комади

				Фагот Давид: Концертино А. Вивалди: Концерт за фагот а-мол Труба Л. В. Бетовен: Романса Р. Глиер: Анданте и Варијације Тромбон Лами: Комад са варијацијама Клерис: Молитва Бара: Интродукција и Серенада Г. Ф. Хендл: Концерт еф-мол Хорна В. А. Моцарт: Концерт Де-дур; Концерт Ес дур Хајдн: Концерт Де-дур Крешимир Барановић: Елегија Петар Стојановић: Адађо и Рондо Дамаз: Успаванка Р. Шуман: Адађо и Алегро оп. 70 К. М. в Вебер: Концертино е-мол оп. 45 Удараљке К. Х. Кепер: „Митологија” – 3 скице за тимпане и оркестар (клавир) Шинстајн: Соната бр. 1 за тимпане и клавир Рафлинг: Концерт за маримбу, ксилофон, вибрафон и оркестар (клавир) Вокална литература Петар Коњовић: Лирика; Моја земља Борис Папандопуло: Песме Јосиф Маринковић: Песме Милоје Милојевић: Песме А. Хачатуријан: Песме С. Прокофјев: Песме С. Рахмањинов: Песме Ф. Шуберт: Песме Р. Шуман: Песме; Дуети

				Ф. Менделсон: Дуети А. Перизоти: Старе арије Из албума „Југословенских соло песама” – I, II и III свеска Балетска литература Милан Замуровић: „Клавирске минијатуре” за балетске и музичке школе IV свеска Л. Делиб: „Копелија” – I чин – Славенске теме са варијацијама Хорска литература М. Тајчевић: Народне песме за децји и женски трогласни хор Ст. Мокрањац: Руковети – избор Клавирски концерти Поједини ставови из концерата за клавир и оркестар: Ј. С. Бах, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. В. Бетовен, Ф. Шопен, итд.
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање			

Читање с листа за хармоникаше

Одсек	Одсек за класичну музику		
Предмет/ Разред/ Циклус	ЧИТАЊЕ С ЛИСТА/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Читање с листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста, оспособљавање за корепетиторску праксу и упознавање ученика са широм инструменталном и вокалном литературом.		
Годишњи фонд часова	Први, други, трећи – 35 четврти – 33	Недељни фонд часова:	1 час недељно
Начин остваривања програма предмета	Остваривање наставе се изводи кроз индивидуалну наставу кроз јасно прилагођавање програмских захтева и планираног градива са особинама ученика. Све захтеве треба остварити кроз мањи или већи број једноставнијих односно сложенијих примера, кроз техничке елементе у зависности од могућности ученика.		

Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду.	Облик рада	Групни
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	/		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

ПРВИ – ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита и свира течно с листа вежбе одвојено и са обе руке истовремено; - самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - индетификује одређене проблеме и издвоји важна места у композицији коју чита; - импровизује задату мелодију; - спретно изведе технички захтевније композиције; - самостално транспонује композиције; - негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); - критички прати сопствени развој;	Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за: – брзо и тачно читање (парлато читање пре свирања); – одлично познавање тоналитета; – уочавање више елемената у истом моменту (тачности текста, динамике, артикулације). Читање с листа композиција. Овладавање разним техникама промене регистара. Основни принципи израде транскрипција за хармонику на лакшим композицијама клавирске и оргуљске литературе. Транспоноване сложенијих композиција. Извођачка редакција.	Са предметима: Хармоника, Оркестар, Камерна музика, Солфеђо, Теорија музике, Историја музике, Музички облици, Контрапункт и Хармонија.	Оригинале композиције свих жанрова и епоха прилагођене техничким и музичким способностима ученика. Транскрипције, обраде као и друга одговараћа литература.

	- самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.			
Кључне речи:	Тачност, брзина ,повезивање, интерпретација			

Читање с листа за гудачке инструменте

Виолончело

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ЧИТАЊЕ С ЛИСТА – ВИОЛОНЧЕЛО/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Читање с листа за гудачке инструменте је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста, разумевање и упознавање музичке литературе и корепетиторску праксу.		
Годишњи фонд часова	35 I – III разред 33 IV разред	Недељни фонд часова	1
Начин остваривања програма предмета	Часови предмета Читање с листа одвијају се у групама од 2 ученика. На часовима овог предмета треба водити рачуна о томе да се ученици подучавају вештини читања с листа (<i>prima vista</i>) уз помоћ за то одабраних примера, који ће у односу на разред и узраст, обухватати све шири дијапазон захтева у тексту, почев од једноставнијих ритмова, динамичких и артикулационих ознака, па све до комплексних одељака који у себи садрже што више ознака и комплексне мелодичке целине. Свакако треба избећи ситуацију да се примери из литературе изводе примарно <i>prima vista</i> и да је то сврха часа. Оркестарска литература чини изузетно важан део репертоара будућих оркестарских свирача, инструменталиста и треба јој приступити озбиљношћу којом се приступа и инструментално-солистичком репертоару. Изводе из оркестарске литературе треба пажљиво проучити, упутити ученика на слушање дате композиције, проширити знање о композитору, периоду и стилу и коначно, задати да се увежба.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима Читања с листа критеријум у оцењивању је уложен труд, квалитет рада ученика, његово напредовање по питању течног читања и сналажења у нотном тексту и практична примена стечених вештина у оркестру.	Облик рада	У пару
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		

Смотре	/
Испит (годишњи, матурски)	/
Јавни наступ:	/

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.	Солфеђо, теорија музике, историја музике, као и групно музицирање (камерна музика и оркестар)	Реља Ћетковић, Оркестарске студије за виолончело, 1 свеска („Нота”, Књажевац, 1979. Оркестарска сола. Ј. Хајдн: Симфонија бр. 88; Симфонија бр. 94 Ге-дур; Симфонија бр. 101 Де-дур часовник; Симфонија бр. 103 Ес-дур; Симфонија бр. 104 Де-дур – Лондонска. В. А. Моцарт: Чаробна фрула – увертира; Дон Жуан – увертира; Фигарова женидба – увертира; Симфонија бр. 30 Де-дур – Хафнерт; Симфонија бр. 40 ге-мол; Симфонија бр. 41 Це-дур – Јупитер Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 1 Це-дур оп. 21; Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 36; Симфонија бр. 3 Ес-дур оп. 55 – Ероика; Симфонија бр. 5 це-мол оп. 67; Симфонија бр. 6 Еф-дур оп. 68 – Пасторална; Симфонија бр. 7 А-дур оп. 92; Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125; Увертира Леонора бр. 3 оп. 72а
Кључне речи:	Виолончело, слушање, опажање, тон, квинтакорди, тоналитет			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и снажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.	Солфеђо, теорија музике, историја музике, као и групно музицирање (камерна музика и оркестар)	Оркестарска сола: Л. ван Бетовен: Увертира „Кориолан” оп. 62. Ф. Шуберт: Симфонија бр. 4 це-мол – Трагична; Симфонија бр. 2 Бе-дур; Симфонија бр. 7 Це-дур; Симфонија бр. 8 ха-мол –Недовршена Р. Шуман: Симфонија бр. 1 Бе-дур оп. 38; Симфонија бр. 2 Це-дур оп. 61; Симфонија бр. 4 де-мол оп. 120 Ф. Менделсон: Симфонија бр. 3 е-мол оп. 56 – Шкотска; Симфонија бр. 4 А-дур оп. 90 – Италијанска; Симфонија бр. 5 де- мол оп. 107 – Реформацијска; Увертира Фингалова пећина оп. 26. К. М. Вебер: Оберон – увертира; Чаробни стрелац – увертира; Еуријанте – увертира Вебер-Берлиоз: Позив на игру оп. 65 Х. Берлиоз: Фантастична симфонија оп. 14, Симфонија са виолом облигато Харолд у Италији оп. 16; Римски карневал оп. 17
Кључне речи:	Виолончело, слушање, опажање, тон, квинтакорди, тоналитет			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.	Солфеђо, теорија музике, историја музике, као и групно музицирање (камерна музика и оркестар)	Оркестарска сола: А. Понкиели: Ђоконда – Игра сатова Ђ. Росини: Севиљски берберин – увертира; Виллем Тел – увертира М. И. Глинка: Руслан и Људмила – увертира Ж. Бизе: Арлезијанка – Свита бр. 1 Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол оп. 68; Симфонија бр. 4 е- мол оп. 98; Симфонија бр. 2, Де-дур оп. 73; Симфонија бр. 3, Еф-дур оп. 90; Концерт за клавир бр. 2 Бе-дур оп. 83 Б. Сметана: Продана невеста – увертира П. И. Чајковски: Словенски марш оп. 31; Серенада за гудаче Це-дур оп. 48; Лабудово језеро – Свита из балета – оп. 20; Симфонија бр. 4 Ес-дур оп. 36; Симфонија бр. 5 е-мол оп. 64; Симфонија бр. 6 ха-мол оп. 74 – Патетична; – Концерт за клавир бр. 1 оп. 23; Ромео и Јулија – увертира-фантазија
Кључне речи:	Виолончело, слушање, опажање, тон, квинтакорди, тоналитет			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и снажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо.; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.	Солфеђо, теорија музике, историја музике, као и групно музицирање (камерна музика и оркестар)	Оркестарска сола Н. Р. Корсаков: Шехерезада оп. 25 – Симфонијска свита; Шпански капричо оп. 34 А. Дворжак: Симфонија бр. 8 (4,) Ге-дур оп. 88; Симфонија бр. 9 (5) е-мол, оп. 95 – Из новог света Е. Елгар: Енигма варијације оп. 36. Ц. Франк: Симфонија де-мол А. Брукнер: Симфонија бр. 4 Ес-дур; Симфонија бр. 7 Е-дур Г. Малер: Симфонија бр. 1, Де-дур; Симфонија бр. 4 Ге-дур П. Дика: Чаробњаков ученик – Симфонијска поема Ј. Сибелијус: Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 43 С. Прокофјев: Симфонија бр. 5 оп. 100; Класична симфонија оп. 25 Д. Шостакович: Симфонија бр. 1 еф-мол оп. 10; Симфонија бр. 5 де-мол
Кључне речи:	Виолончело, слушање, опажање, тон, квинтакорди, тоналитет			

Читање с листа за гитару

Одсек	Одсек класичне музике
Предмет/ Разред/ Циклус	ЧИТАЊЕ С ЛИСТА – ГИТАРА/ први, други, трећи, четврти разред

Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.		
Годишњи фонд часова	I – III разред – 35 IV – 33	Недељни фонд часова	1
Начин остваривања програма предмета	Часови предмета Читање а листа одвијају се у групама од 2 ученика. На часовима овог предмета треба водити рачуна о томе да се ученици подучавају вештини читања с листа (<i>prima vista</i>) уз помоћ за то одабраних примера, који ће у односу на разред и узраст, обухватати све шири дијапазон захтева у тексту, почев од једноставнијих ритмова, динамичких и артикулационих ознака, па све до комплексних одељака који у себи садрже што више ознака и комплексне мелодичке целине. Свакако треба избећи ситуацију да се примери из литературе изводе примарно <i>prima vista</i> и да је то сврха часа. Оркестарска литература чини изузетно важан део репертоара будућих оркестарских свирача, инструменталиста и треба јој приступити озбиљношћу којом се приступа и инструментално-солистичком репертоару. Изводе из оркестарске литературе треба пажљиво проучити, упутити ученика на слушање дате композиције, проширити знање о композитору, периоду и стилу и коначно, задати да се увежба.		
Испити	/		
Праћење и вредновање наставе	На часовима Читања с листа критеријум у оцењивању је уложен труд, квалитет рада ученика, његово напредовање по питању течног читања и сналажења у нотном тексту и практична примена стечених вештина у оркестру.	Облик рада	У пару
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – откривање музичких и техничких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или заустављања.	Солфеђо, Теорија музике, Историја музике, као и групно музицирање (Камерна музика и Оркестар)	Ј. Јовичић: Школа гитаре за младе почетнике; Школа за гитару I и II део С. Прек: Албум I, II, III В. Андре: Збирка композиција за класичну гитару. Деонице камерне музике и друга дела по избору наставника.

	- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Развој унутрашњег слуха и повезивање стечених знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.		
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање;	Даље развијање способности за анализу сложенијих музичких текстова. Рад на интерпретацији дужих музичких целина без прекида. Развијање унутрашњег слуха кроз рад на полифоним и хомофоним текстовима. Упознавање са стилским карактеристикама различитих музичких периода. Примена техничких и музичких елемената у интерпретацији.	Солфеђо, Теорија музике, Историја музике, као и групно музицирање	Ј. Јовичић: Школа за гитару II и III део В. Андре: Збирка композиција за класичну гитару Ф. Ноад: Ренесансна гитара; Барокна гитара; Класична гитара Друга литература по избору

	- покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Слушање музике ради развоја музичког укуса и препознавања облика.		
Кључне речи:	Интерпретација, слух, стил, техника, форма			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Анализа и извођење музичких дела различитих жанрова и облика. Самостално решавање музичко-техничких проблема у тексту. Развијање меморије кроз учење напамет и самостално интерпретирање. Упоредивање различитих интерпретација и развој критичког слушања. Истраживање музичког стила и утицаја историјских околности на музику.	Солфеђо, Теорија музике, Историја музике, као и групно музицирање	Ф. Ноад: Ренесансна гитара; Барокна гитара; Класична гитара У. Петерс: Класици гитаре I–V Лаки примери савремене музике и примери у којима постоји неправилан ритам и друга литература по избору
Кључне речи:	Жанр, критичко слушање, меморија, самосталност, истраживање			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Интерпретација сложених композиција са музичком и техничком зрелошћу. Повезивање музичког текста са музичко-теоријским знањима. Изградња сопственог музичког израза и емоционалне интерпретације. Развијање способности јавног наступа и сценског понашања. Упознавање музике различитих култура и савремених израза.	Солфеђо, Теорија музике, Историја музике, као и групно музицирање (Камерна музика)	Ф. Ноад: Ренесансна гитара; Барокна гитара; Класична гитара У. Петерс: Класици гитаре I–V Примери савремене музике и примери у којима постоји неправилан ритам, и друга литература по избору наставника.
Кључне речи:	Израз, зрелост, интерпретација, наступ, културе			

Читање с листа за дрвене дуваче

Флаута

Одсек	Одсек класичне музике
Предмет/ Разред/Циклус	ЧИТАЊЕ С ЛИСТА – ФЛАУТА/ први, други, трећи, четврти разред

Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Читање с листа је да код ученика развије знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.		
Годишњи фонд часова	35 I – III разред 33 IV разред	Недељни фонд часова:	1
Начин остваривања програма предмета	Часови предмета Читање с листа одвијају се у групама од 2 ученика. На часовима овог предмета треба водити рачуна о томе да се ученици подучавају вештини читања с листа (<i>prima vista</i>) уз помоћ за то одабраних примера, који ће у односу на разред и узраст, обухватати све шири дијапазон захтева у тексту, почев од једноставнијих ритмова, динамичких и артикулационих ознака, па све до комплексних одељака који у себи садрже што више ознака и комплексне мелодичке целине. Свакако треба избећи ситуацију да се примери из литературе изводе примарно „prima vista” и да је то сврха часа. Оркестарска литература чини изузетно важан део репертоара будућих оркестарских свирача, инструменталиста и треба јој приступити озбиљношћу којом се приступа и инструментално-солистичком репертоару. Изводе из оркестарске литературе треба пажљиво проучити, упутити ученика на слушање дате композиције, проширити знање о композитору, периоду и стилу и коначно, задати да се увежба.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима Читања с листа критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, и практична примена у оркестру.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	/		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно	Оркестарска сола Ј. С. Бах: Пасија по Матеју; Бранденбуршки концерт II, IV и V, избор Г. Ф. Хендл: Музика на води Ј. Хајдн: Симфоније: бр. 100 Ге-дур, Војничка; бр. 101 Де-дур, Часовник;

	- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.	препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и фунције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модуалције, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи и препознавање епоха	бр. 103 Ес-дур; бр. 104, Де-дур Лондонска В. А. Моцарт: Концерт за клавир Це-дур (KV 338), бр. 35 Хафнер, Де-дур (KV 385), бр. 38 Прашка (KV 504), бр. е-дур (467); Симфоније: бр. 34 Це 40 ге-мол (KV 550), бр. 41 Це-дур, Јупитер (KV 551) Увертире: Отмица из Сараја; Фигарова женидба; Дон Жуан; Чаробна фрула Л. ван Бетовен: Симфоније: бр. 3, Ес-дур оп. 55, Ероика; бр. 4, Бе-дур оп. 60; бр. 5, це-мол оп. 67; бр. 6 Еф-дур оп. 68 Пасторална; бр. 7, А-дур оп. 92; бр. 8 Еф-дур оп. 93; бр. 9, де-мол оп. 125; Концерт за клавир бр. Це-дур оп. 15; Концерт за виолину Де-дур оп. 61. Увертире: „Леонора” бр. 3 оп. 72а; „Егмонт” оп. 84. Ђ.Росини: Увертира Италијанка у Алжиру; Ф. Менделсон Италијанска симфонија, бр. 4; Концерт за виолину е-мол
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форми музичких дела	Оркестарска сола Ф. Шуберт: Симфонија бр. 7, Це-дур; Симфонија бр. 8 ха-мол, Недовршена; Увертира Розамунда Х. Берлиоз: Фантастична симфонија оп. 14; Увертира „Римски карневал” оп. 9. Ж. Бизе: Арлезијанка свита бр. 1 и 2 Ј. Брамс: Симфонија бр. 1, це-мол оп. 68; Симфонија бр. 2, Де-дур оп. 73; Симфонија бр. 3, Еф-дур оп. 90; Симфонија бр. 4, е-мол оп. 98; Концерт за клавир бр. 1, де-мол оп. 15; Концерт за клавир бр. 2, Бе-дур оп. 83; Концерт за виолину Де-дур, оп. 77 Р. Шуман: Симфонија бр. 1, Бе-дур оп. 38; Концерт за клавир а-мол оп. 54 Б. Сметана: Продана невеста (Увертира) Ј. Штраус: Увертире: Слепи миш; Циганин барон Ф. Менделсон: Симфонија бр. 3 а-мол оп. 56; Увертира Сан летње ноћи оп. 21 Р. Леонкавало: Пајацо М. Равел: Болеро

			Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи	
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.	Солфеђо интонација, ритам ичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали , тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, обилик и структура	Оркестарска сола Д. Чимароза: Увертира – Тајни брак В.Белини: Норма Ћ. Пучини: Тоска; Боеми; Мадам Батерфлај; Турандот П. И. Чајковски: Симфонија бр. 4, еф-мол оп. 36; Симфонија бр. 5, е-мол оп. 64; Симфонија бр. 6, бе-мол, оп. 74; Концерти: Концерт за клавир бр. 1, бе-мол оп. 23; Концерт за виолину Де-дур оп. 35; Балети: Лабудово језеро; Увертира – Фантазија Ромео и Јулија; Варијације на рококо тему, А -дур, оп. 33 Ћ. Верди: Травијата; Набуко, Аида, Реквијем К. Дебиси: Поподне једног фауна А. Дворжак: Словенске игре (1, 2 и, 4, 5, 7, 8) Ћ. Росини: Вилијам Тел; Севиљски берберин; Сврака крадљивица С. Прокофјев: Класична симфонија

			дела, секвенце, музичке епохе и форми музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи	Н. Римски-Корсаков: Шпански каприч
Кључне речи:	Флексибилност амбажуре, техника прстију, уједначавање регистара, физичка и ментална издржљивост			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија,	Оркестарска сола П. Маскањи: Кавалерија рустикана Б. Барток: Концерт за оркестар А. П. Бородин: Половецке игре из опере Кнез Игор М. Равел: Дафнис и Клое М. П. Мусоргски: Слике са изложбе Ж. Бизе: Кармен С. Рахмањин: Концерт за клавир бр. 2, це-мол, оп. 18; Концерт за клавир бр. 3, де-мол, оп. 30 Н. Р. Корсаков: Шехерезада оп. 34 П. И. Чајковски: Крцко орашћих, Успавана лепотица Р. Вагнер: Зигфрид – Прстен Нибелунга III; Зигфридова идила; Увертира Фауст Љ. Верди: Риголето (I, II, III чин); Трубадур (I, II, III, IV чин); Сицилијанске вечери: Моћ судбине (Увертира I, II, III чин); Бал под

			модуалције, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе, форми и карактеристике музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одређеној епохи	маскама (прелудијум I, III чин); Дон Карлос (I, II, III, IV чин); Аида (I, II, III, IV чин); Фалстаф (I, II, III чин) Б. Сметана: Влтава С. Прокофјев: Пења и вук К. Сен-Санс: Карневал животиња Р. Штраус: Дон Жуан; Тил Ојленшпигел; Кавалер с ружом И. Стравински: Петрушка
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена			

Кларинет

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ЧИТАЊЕ С ЛИСТА – КЛАРИНЕТ/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Читање с листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе		
Годишњи фонд часова	35 I – III разред 33 IV разред	Недељни фонд часова:	1
Начин остваривања програма предмета	Часови предмета Читање с листа одвијају се у групама од 2 ученика. На часовима овог предмета треба водити рачуна о томе да се ученици подучавају вештини читања с листа (<i>prima vista</i>) уз помоћ за то одабраних примера, који ће у односу на разред и узраст, обухватати све шири дијапазон захтева у тексту, почев од једноставнијих ритмова, динамичких и артикулационих ознака, па све до комплексних одељака који у себи садрже што више ознака и комплексне мелодичке целине. Свакако треба избећи ситуацију да се примери из литературе изводе примарно <i>prima vista</i> и да је то сврха часа. Оркестарска литература чини изузетно важан део репертоара будућих оркестарских свирача, инструменталиста и треба јој приступити озбиљношћу којом се приступа и инструментално-солистичком репертоару. Изводе из оркестарске литературе треба пажљиво проучити, упутити ученика на слушање дате композиције, проширити знање о композитору, периоду и стилу и коначно, задати да се увежба.		

Праћење и вредновање наставе	На часовима Читања с листа критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, и практична примена у оркестру.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	/		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст;	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив	Оркестарска сола КЛАРИНЕТ Миленко Стефановић: Оркестарске студије за кларинет, I свеска (први и други разред) и II свеска (трећи и четврти разред) В. А.Моцарт: Фигарова женидба; Дон Жуан; Чаробна фрула – увертира; Симфонија Ес-дур бр. 39; Симфонија ге-мол бр. 40 Л. в. Бетовен: Концерт за виолину Де-дур; Увертира Леонора I; Увертира Леонора II; Увертира Леонора III; Увертира Кориолан; Увертира Егмонт; Симфонија бр. 1 Це-дур; Симфонија бр. 3 Ес-дур; Симфонија бр. 4 Бе-дур; Симфонија

	- препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијам.		фразе, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одређеној епохи и препознавање епоха	бр. 5 це-мол; Симфонија бр. 7 А-дур; Симфонија бр. 8 Еф-дур (I став) Ђ. Росини: Севилски берберин – увертира Ф. Шуберт: Симфонија бр. 8 ха-мол Ф. Менделсон: Фингалова пећина – увертира; Р. Шуман: Симфонија бр. 1 Бе-дур; Симфонија бр. 3 Ес-дур Ф. Лист: Прелиди М. И. Глинка: Иван Сусањин П. И. Чајковски: Шчелкуншчик М. П. Мусоргски: Ноћ на голом брду С. Христић: Охридска легенда О. Респики: Римске фонтане А. Дворжак: Словенска игра бр. 8
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање;	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија	Оркестарска сола Л. в. Бетовен: Фиделио, Симфонија бр. 2 Де-дур; Симфонија бр. 6 Еф-дур Г. Доницети: Љубавни напатак К. М. Вебер: Позив на игру Ф. Шуберт: Розамунда Ф. Менделсон: Симфонија бр. 3 а-мол; Симфонија бр. 4 А-дур Р. Шуман: Симфонија бр. 2 Це-дур, Симфонија бр. 4 де-мол, Концерт за клавир а-мол Ђ. Росини: Италијанка у Алжиру – увертира

	- покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.		грађа акорда, тоналитет и фунције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модуалције, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форми музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи	К. М. в Вебер: Чаробни стрелац Ф. Лист: Мађарска рапсодија бр. 2 – каденца Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол, Симфонија бр. 2 Де-дур, Академска увертира, Трагична увертира Ц. Франк: Симфонијске варијације Б. Сметана: Продана невеста I чин Ж. Бизе: Кармен – увертира Ђ. Пучини: Мадам Батерфлај II чин Ц. Гершвин: Американац у Паризу М. Равел: Болеро Литература БАС КЛАРИНЕТА Ђ. Верди: Моћ судбине, Аида, Дон Карлос, Фалстаф, Отел
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха	Оркестарска сола Л. ван Бетовен: Симфонија бр.8 Еф-дур III став Ђ. Росини: Италијанка у Алжиру, Семирамида, Севилски берберин – I чин Ф. Шуберт: Симфонија бр. 7 Це-дур Ф. Менделсон: Музика за Сан летње ноћи

	- опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.	Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форме музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одређеној епохи	Х. Берлиоз: Фаустово проклетство Ф. Лист: Мађарска рапсодија бр. 1, Мађарска рапсодија бр. 2, Мађарска рапсодија бр. 3 Ј. Брамс: Симфонија бр. 3 Еф-дур Ц. Франк: Симфонија у де-молу М. И. Глинка: Камаринскаја П. И. Чајковски: Ромео и Јулија, Моцартијана, Симфонија бр. 5 е-мол Ж. Бизе: Кармен Ћ. Верди: Трубадур, Моћ судбине – увертира, Фалстаф, Аида Р. Вагнер: Танхојзер; Лоенгрин; Холанђанин луталица; О. Респики: Римске пиније Ц. Гершвин: Рапсодија у плавом Литература БАС КЛАРИНЕТА: Ћ. Пучини Боеми Тоска Мадам Батерфлај О. Респики Римске фонтане Римске пиниј
Кључне речи:	Флексибилност амбажуре, техника прстију, уједначавање регистара, физичка и ментална издржљивост			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модуалције, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе, форми и карактеристике музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког	Оркестарска сола Г. Доницети: Дон Пасквале Ђ. Росини: Виљем Тел, Сврака крадљивица – увертира, Севилски берберин К. М. Вебер: Оберон Х. Берлиоз: Фантастична симфонија Ј. Брамс: Симфонија бр. 4 е-мол П. И. Чајковски: Италијански капричо, Симфонија бр. 4 еф-мол, Симфонија бр. 6 ха-мол А. П. Бородин: Половецке игре из опере Кнез Игор Н. Римски-Корсаков: Шехерезада Б. Сметана: Продана невеста М. П. Мусоргски: Борис Годунов Ђ. Верди: Риголето, Травијата, Моћ судбине, Бал под маскама, Дон Карлос, Отело Р. Вагнер: Тристан и Изолда, Мајстори певачи Ђ. Пучини: Боеми, Тоска, Мадам Батерфлај О. Респики: Римске фонтане Р. Штраус: Тил Ојленшпигел М. Равел: Дафнес и Клое И. Стравински: Прича о војнику, Жар птица С. Прокофјев: Класична симфонија Литература БАС КЛАРИНЕТА: П. И. Чајковски: Пикова дама, Евгеније Оњегин П. Коњовић: Коштана

			дела у одређеној епохи	Р .Вагнер: Танхојзер, Лоенгрин, Тристан и Изолда С. Прокофјев: Ромео и Јулија
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена			

Саксофон

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ЧИТАЊЕ С ЛИСТА – САКСОФОН/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Читање с листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.		
Годишњи фонд часова	35 I – III разреда 33 IV разред	Недељни фонд часова:	1
Начин остваривања програма предмета	Часови предмета Читање с листа одвијају се у групама од два ученика. На часовима овог предмета треба водити рачуна о томе да се ученици подучавају вештини читања с листа (<i>prima vista</i>) уз помоћ за то одабраних примера, који ће у односу на разред и узраст, обухватати све шири дијапазон захтева у тексту, почев од једноставнијих ритмова, динамичких и артикулационих ознака, па све до комплексних одељака који у себи садрже што више ознака и комплексне мелодичке целине. Свакако треба избећи ситуацију да се примери из литературе изводе примарно „prima vista” и да је то сврха часа. Оркестарска литература чини изузетно важан део репертоара будућих оркестарских свирача, инструменталиста и треба јој приступити озбиљношћу којом се приступа и инструментално-солистичком репертоару. Изводе из оркестарске литературе треба пажљиво проучити, упутити ученика на слушање дате композиције, проширити знање о композитору, периоду и стилу и коначно, задати да се увежба.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима Читања с листа критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, и практична примена у оркестру.	Облик рада	Индивидуални.
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	/		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форми музичких дела, Историја музике карактеристике и форме музичког	М. Равел: <i>Болеро</i> Ж. Бизе: <i>Арлезијанка</i> Р. Бредли: <i>Том и Џери</i> Б. Барток: <i>Дрвени принц</i> Д. Мијо: <i>Стварање света</i> Џ. Гершвин: <i>Рансодија у плавом</i> Џ. Вилијамс: <i>Свита Ратови звезда</i> и литература за биг бенд по избору наставника

			дела у одређеној епохи и препознавање епоха	
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и снажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и	А. Седлар: <i>Мачкоња; Симфонија бр. 1</i> Е. Виља Лобос: <i>Уирапуру</i> М. Мусоргски: <i>Слике са изложбе</i> Џ. Гершвин: <i>Американац у Паризу</i> С. Рахмањинов: <i>Симфонијске игре</i> А. Шнитке: <i>Свита из филмске музике Кловнови и деца</i> А. Хачатуријан: <i>Игра сабљи и Аишино буђење и игра из балетска свите Гајана</i> и литература за биг бенд по избору наставника

			форми музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одређеној епохи	
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив	Ж. Ибер: <i>Дон Кихот</i> С. Прокофјев: <i>Ромео и Јулија</i> Д. Шостакович: <i>Цез свита</i> бр. 2 Џ. Гершвин: <i>Опера Порги и Бес</i> Д. Шостакович: <i>Балетска свита оп. 22</i> С. Прокофјев: <i>Симфонијска свита</i> <i>Поручник Киже</i> Л. Бернштајн: <i>Симфонијске игре</i> (<i>Прича са западне стране</i>) С. Прокофјев: <i>Кантата за хор и оркестар Александар Невски</i> и литература за биг бенд по избору наставника

			фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форми музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одређеној епохи	
Кључне речи:	Флексибилност амбажуре, техника прстију, уједначавање регистара, физичка и ментална издржљивост			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија,	В. Волтон: <i>Фасаде</i> И. Стравински: <i>Танго</i> Р. Штраус: <i>Симфониа Доместика</i> Е. Виља-Лобос: <i>Бахиана Брасилеира бр. 2</i> А. Берг: <i>Симфонијска свита из опере Лулу</i> И. Бркљачић: <i>Кад се седам пута дигне завеса</i> А. Хачатуријан: <i>Четврта свита из балета Спартак</i> А. Берг: <i>Концерт за виолину</i> и литература за биг бенд по избору наставника

			модуалције, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе, форми и карактеристике музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи	
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена			

Читање с листа за лимене дуваче

Труба

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ЧИТАЊЕ С ЛИСТА – ТРУБА / први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Читање с листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.		
Годишњи фонд часова	35 I – III разред 33 IV разред	Недељни фонд часова:	1

Начин остваривања програма предмета	Часови предмета Читање с листа одвијају се у групама од два ученика. На часовима овог предмета треба водити рачуна о томе да се ученици подучавају вештини читања с листа (prima vista) уз помоћ за то одабраних примера, који ће у односу на разред и узраст, обухватати све шири дијапазон захтева у тексту, почев од једноставнијих ритмова, динамичких и артикулационих ознака, па све до комплексних одељака који у себи садрже што више ознака и комплексне мелодичке целине. Свакако треба избећи ситуацију да се примери из литературе изводе примарно prima vista, и да је то сврха часа. Оркестарска литература чини изузетно важан део репертоара будућих оркестарских свирача, инструменталиста и треба јој приступити озбиљношћу којом се приступа и инструментално-солистичком репертоару. Изводе из оркестарске литературе треба пажљиво проучити, упутити ученика на слушање дате композиције, проширити знање о композитору, периоду и стилу и коначно, задати да се увежба.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима Читања с листа критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима и практична примена у оркестру.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	/		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - транспонује у предвиђене тоналитете;	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Метода транспонована. Вежбе за развијање меморије и брзо памћење. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушање, препознавање, развој слуха Теорија музике	Оркестарска сола Марко Крањчевић: Оркестарске студије за трубу, I свеска Л. ван Бетовен: <i>Фиделио</i> Р. Вагнер: <i>Мајстори певачи</i> В. А. Моцарт: <i>Чаробна фрула</i> Г. Доницети: <i>Кћи пука</i> Г. Мајербер: <i>Хугеноти</i> В. А. Моцарт: <i>Фигарова женидба</i>, Симфонија Ес-дур Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 5 ц-мол

	- оствари захтеве у читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом...; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Слушање музике и остваривање напретка у познавању музичке литературе.	интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фразе, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форми музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрженој епохи и препознавање епоха	К. М. в. Вебер: <i>Јубел</i> – увертира, <i>Оберон</i> Х. Марше: <i>Темплар и Јеврејка</i> Р. Вагнер: <i>Мајстори певачи</i> Х. Берлиоз: <i>Фаустово проклетство</i> Верди: <i>Трубадур</i> ; <i>Бал под маскама</i> Р. Вагнер: <i>Лоенгрин</i> , <i>Парсифал</i> , <i>Валкире</i> , <i>Танхојзер</i> Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 1 Цедур Б. Ф. Обе: Нема из Портичија Ј. Лахнер: Реблпег – Мealгег Х. Берлиоз: Ослобођење од ропства К. Голдмарк: Симфонија Ес-дур Л. Спор: Симфонија Ф. Менделсон: Хебриди Г. Мајербер: Хугеноти К. Кројцер: Расипник Ј. Халеви: Јеврејин
Кључне речи:	Нотни текст, анализа, унутрашњи слух, транспоноване, камерна и оркестарска литература, слушање музике			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Метода транспонованја.	Солфеџо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање,	Марко Крањчевић: Оркестарске студије за трубу, I свеска Р. Вагнер: <i>Прстен Нибелунга</i> Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 3 Ес-дур

	- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - транспонује у предвиђене тоналитете; - оствари захтеве у читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом...; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Вежбе за развијање меморије и брзо памћење. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике и остваривање напретка у познавању музичке литературе.	слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и фунције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форми музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одређеној епохи	Р. Вагнер: <i>Лоенгрин; Тристан и Изолда; Сумрак богова</i> Ф. Менделсон: <i>Мирно море; Срећан пут</i> Ђ. Верди: <i>Аида</i> Ф. Супе: <i>Песник и сељак</i> Ж. Бизе: <i>Кармен</i> Е. Хампердинк: <i>Ивица и Марица</i> Ј. С. Бах: <i>Божјићни ораторијум – Арија</i> Г. Ф. Хендл: Арија Ј. С. Бах: Арија Ј. С. Бах: Кантата за сва времена Г. Ф. Хендл: Dettinger te Deum Анонимус: Концерт за 7 труба и тимпане Ј. С. Бах: <i>Бранденбуршки концерт</i> Еф-дур К. Монтеверди: <i>Орфеј; Favola in musica</i> Анонимус: <i>Две фанfare</i> Л. Моцарт: Концерт за трубу
Кључне речи:	Нотни текст, анализа, унутрашњи слух, транспоноване, камерна и оркестарска литература, слушање музике			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - транспонује у предвиђене тоналитете; - оствари захтеве у читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом...; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Метода транспонована. Вежбе за развијање меморије и брзо памћење. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике и остваривање напретка у познавању музичке литературе.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форми музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одређеној епохи	Марко Крањчевић: Оркестарске студије за трубу, П свеска Л. ван Бетовен: Увертира „<i>Леонора</i>” бр. 3 оп. 72а Ђ. Росини: <i>Виљем Тел</i> – увертира; <i>Семирамида</i> – увертира Н. Римски-Корсаков: <i>Цар Салтан</i> – свита из опере Х. Берлиоз: <i>Римски карневал</i> – увертира оп. 9; <i>Беатриса и Бенедикт</i> – увертира Ж. Бизе: <i>Арлезијанка</i> – Свита бр. 2 Ј. Брамс: <i>Трагична увертира</i> Ф. Шуберт: Симфонија бр. 7 Е-дур П. И. Чајковски: Италијански капричо оп. 45; Симфонија бр. 4 оп. 36 Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125 А. Дворжак: Симфонија бр. 9 (5) е-мол оп. 95; Концерт за виолончело ха-мол оп. 104 Н. Римски-Корсаков: Шпански капричо оп. 34; <i>У стени</i>; Шехерезада оп. 35 С. Рахмањинов: Рапсодија на Паганинијеву тему оп. 43 Р. Штраус: Тил Ојленшпигел – симфонијска поема оп. 28 Г. Ф. Хендл: Израел у Египту А. Тома: Мињон – увертира Ђ. Верди: Реквијем Р. Вагнер: Фауст – увертира М. Де Фалџа: Тророги шешир З. Кодалџ: Мађарски псалм Г. Шарпантије: Импресије из Италије

				К. Дебиси: Море Е. Елгар: Енигма варијације оп. 36 Брукнер: Симфонија бр. 4 И. Стравински: Ватромет оп. 4 Ф. в Супе: <i>Песник и сељак</i> – увертира П. И. Чајковски: Словенски марш оп. 31 Е. Алтонен: <i>Хирошима</i> – симфонија М. Равел: <i>Дафнис и Кло</i> – балетска свита
Кључне речи:	Нотни текст, анализа, унутрашњи слух, транспоноване, камерна и оркестарска литература, слушање музике			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - транспонује у предвиђене тоналитете; - оствари захтеве у читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом...; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост;	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Метода транспонованја. Вежбе за развијање меморије и брзо памћење. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике и остваривање напретка у познавању музичке литературе.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија,	Четврти разред Марко Крањчевић – Ђорђе Тошић: Оркестарске студије за трубу, II свеска М. Равел: <i>Болеро</i> ; Концерт за клавир Ге-дур; <i>Шпанска рапсодија</i> С. Прокофјев: <i>Заљубљен у три наранџе</i> – марш; <i>Руска увертира</i> Ф. Лист: Рапсодија бр. 2 М. П. Мусоргски: <i>Слике са изложбе</i> И. Стравински: <i>Жар птица</i> – свита О. Респиги: <i>Римске свечаности</i> – симфонијска поема; <i>Римске пиније</i> – симфонијска поема Л. Розицки: <i>Пан Твардовски</i> – балет З. Кодаљ: <i>Хари Јанош</i> – свита Д. Скарлати – А. Касела: Токата И. Стравински: <i>Петрушка</i> – балет; <i>Пулчинела</i> – свита С. Прокофјев: <i>Александар Невски</i> – кантата; Скитска свита

	- препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.		модуалције, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе, форми и карактеристике музичких дела, Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи	Ц. Гершвин: <i>Американац у Паризу</i> ; Концерт за клавир Еф-дур Б. Бритн: Варијације и fuga на Перслову тему Д. Шостакович: Концерт за трубу оп. 35 Д. Шостакович: Симфонија бр. 5; Симфонија бр. 9 Е. Лало: <i>Шпанска симфонија</i> – за виолину и оркестар С. Прокофјев: <i>Поручник Киже</i> оп. 60; <i>Ромео и Јулија</i> – Балетска свита бр. 1 оп. 64 бис; <i>Пења и вук</i> Ј. Сибелијус: Концерт за виолину оп. 47 А. Скрјабин: <i>Поема екстазе</i> оп. 54 К. Дебиси: <i>Празник</i> Б. Барток: Концерт за виолу; Концер за клавир бр. 2
Кључне речи:	Нотни текст, анализа, унутрашњи слух, транспонованье, камерна и оркестарска литература, слушање музике			

Хорна

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ЧИТАЊЕ С ЛИСТА – ХОРНА/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Читање с листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе		
Годишњи фонд часова	35 I – III разред 33 IV разред	Недељни фонд часова:	1

Начин остваривања програма предмета	Часови предмета Читање с листа одвијају се у групама од два ученика. На часовима овог предмета треба водити рачуна о томе да се ученици подучавају вештини читања с листа (<i>prima vista</i>) уз помоћ за то одабраних примера, који ће у односу на разред и узраст, обухватати све шири дијапазон захтева у тексту, почев од једноставнијих ритмова, динамичких и артикулационих ознака, па све до комплексних одељака који у себи садрже што више ознака и комплексне мелодичке целине. Свакако треба избећи ситуацију да се примери из литературе изводе примарно „ <i>prima vista</i> ” и да је то сврха часа. Оркестарска литература чини изузетно важан део репертоара будућих оркестарских свирача, инструменталиста и треба јој приступити озбиљношћу којом се приступа и инструментално–солистичком репертоару. Изводе из оркестарске литературе треба пажљиво проучити, упутити ученика на слушање дате композиције, проширити знање о композитору, периоду и стилу и коначно, задати да се увежба.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима Читања с листа критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, и практична примена у оркестру.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву.		
Обавезни минимум	/		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - транспонује у предвиђене тоналитете;	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Метода транспонована. Вежбе за развијање меморије и брзо памћење. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике	Оркестарска сола В. А. Моцарт: Увертира <i>Чаробна фрула</i> Л. в. Бетовен: Увертира <i>Кориолан</i>, оп. 62, <i>Концерт за клавир и оркестар бр. 5</i>, <i>Ес дур</i>, оп. 73 А. Дворжак: <i>Словенска игра број 8</i>, <i>ге-мол</i> Е. Григ: <i>Пер Гинт свита број 1</i> оп. 46 Ј. Штраус: <i>Трич – трач полка</i>, оп. 214

	- оствари захтеве у читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом...; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Слушање музике и остваривање напретка у познавању музичке литературе.	интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модуалције, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форми музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи и препознавање епоха	Ј. Брамс: <i>Мађарске игре број 5, ге-мол и број 6, Де-дур</i> К. М. Вебер: <i>Оберон финале</i> П. И. Чајковски: <i>Концерт за клавир и оркестар, бе-мол</i> Д. Јенко: <i>Концертна увертира Косово</i> С. Христић: <i>Охридска легенда</i>
Кључне речи:	Нотни текст, анализа, унутрашњи слух, транспоноване, камерна и оркестарска литература, слушање музике			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Метода транспонованја.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање,	Оркестарска сола В. А. Моцарт: <i>Увертира Фигарова женидба</i> В. А. Моцарт: <i>Концерт за клавир, це-мол, оп. 24</i>

	примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; транспонује у предвиђене тоналитете; оствари захтеве у читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом...; проналази начине за самостално вежбање; покаже самопоуздање и сналажљивост; препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Вежбе за развијање меморије и брзо памћење. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике и остваривање напретка у познавању музичке литературе.	слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали , тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и фунције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форми музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела	Л. в. Бетовен: <i>Увертира Егмонт</i>, оп. 84 Л. в. Бетовен: <i>Симфонија бр. 5</i>, це мол, оп. 67 Е. Григ: <i>Концерт за клавир, а мол, оп. 16</i> Ж. Бизе: <i>Увертира Кармен</i> К. М. Вебер: <i>Увертира Оберон</i> А. Хачатурјан: <i>Маскарада, валцер</i> К. Сен Санс: <i>Интродукција и рондо капричозо, а-мол, оп. 28</i>
Кључне речи:	Нотни текст, анализа, унутрашњи слух, транспоноване, камерна и оркестарска литература, слушање музике			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја;	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка	Оркестарска сола Л. в. Бетовен: <i>Симфонија бр. 3</i>, Ес-дур, оп. 55

	- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - транспонује у предвиђене тоналитете; - оствари захтеве у читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом...; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Метода транспонована. Вежбе за развијање меморије и брзо памћење. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике и остваривање напретка у познавању музичке литературе.	прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали, тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и функције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе и форми музичких дела Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи	Л. в. Бетовен: <i>Симфонија бр. 6, Еф-дур, оп. 68</i> Ф. Менделсон: <i>Симфонија бр. 3, а-мол, оп. 56</i> Ф. Лист: <i>Прелиди, оп. 3</i> Ј. Брамс: <i>Симфонија бр. 1, це-мол, оп. 68</i> К. М. Вебер: <i>Чаробни стрелац, оп. 77</i> А. Хачатурјан: <i>Игра сабљама</i> Ж. Бизе: <i>Арлезијанка, оркестарске свите бр. 1 и 2</i> П. И. Чајковски: <i>Увертира фантазија Ромео и Јулија</i> Ц. Гершвин: <i>Американац у Паризу</i>
Кључне речи:	Нотни текст, анализа, унутрашњи слух, транспонована, камерна и оркестарска литература, слушање музике			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ	- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - транспонује у предвиђене тоналитете; - оствари захтеве у читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом...; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост; - препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Метода транспонована. Вежбе за развијање меморије и брзо памћење. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике и остваривање напретка у познавању музичке литературе.	Солфеђо интонација, ритмичка и метричка прецизност, дикција и фразирање, слушно препознавање, развој слуха Теорија музике интервали , тоналитет, скале и грађа акорда Хармонија грађа акорда, тоналитет и фунције тоналитета, хармонски следови, хроматска хармонија, модулације, стил и периоди хармоније Музички облици тема и мотив фраза, период, облик и структура дела, секвенце, музичке епохе, форми и карактеристике музичких дела,	Оркестарска сола Ђ. Росини: <i>Увертира Сврака крадљивица</i> Ђ. Росини: <i>Увертира Севиљски берберин</i> К. М. Вебер: <i>Еуријанте, оп. 81 (квартет)</i> Ф. Менделсон: <i>Увертира Сан летње ноћи</i> М. П. Мусорски: <i>Ноћ на голом брду</i> Ј. Брамс: <i>Симфонија бр. 3, Еф-дур, оп. 90</i> А. Дворжак: <i>Симфонија бр. 9, е-мол, оп. 95</i> Ц. Франк: <i>Симфонија, де-мол</i> Р. Штраус: <i>Тил Ојленишпигел, оп. 28</i> П. И. Чајковски: <i>Симфонија бр. 5, е-мол, оп. 64</i>

			Историја музике карактеристике и форме музичког дела у одрђеној епохи	
Кључне речи:	Нотни текст, анализа, унутрашњи слух, транспоноване, камерна и оркестарска литература, слушање музике			

Читање с листа за соло певање

Одсек	Одсек за класичну музику		
Предмет/ Разред/ Циклус	ЧИТАЊЕ С ЛИСТА – СОЛО ПЕВАЊЕ/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развије знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.		
Годишњи фонд часова	I – III разред – 35 IV – 33	Недељни фонд часова	1
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз групни рад и практичну обуку, укључујући тачност у ритму и темпу, интерпретацију, дикцију и артикулацију, чисту интонацију и повезаност са нотним записом.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима и практична примена на настави главног предмета, камерне музике и хора.	Облик рада	Групна од 2 ученика
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: теоријско знање музике, креативно мишљење и интерпретација, концентрација и пажња, координација и моторне вештине, аналитичке вештине		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- отпева без прекида и задржавања задати нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - анализира, правилно чита и акцентује литерарни текст; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препозна вокална дела и певачке деонице у камерним и хорским композицијама.	Оспособљавање ученика за анализу нотног и литерарног текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе. Упознавање са вокалним деоницама у камерној и хорској литератури.	СОЛФЕЂО: Термини и појмови, без дефиниција, у оквиру садржаја програма. Основне ознаке за динамику, темпо и артикулацију. Звучна слика дурског и молског тонског рода. Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4 УПОРЕДНИ КЛАВИР: Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта.	Лакше вокализе без текста и са текстом на италијанском језику: Ф. Абт, Ј. Цајдлер, Н. Вакаи и други композитори сличних извођачких захтева Лакше композиције старих мајстора из периода ренесансе и барока: А. Калдара, Ђ. Каћини, А. Фалкониери, П. П. Бенчини, А. Скарлати и други композитори сличних извођачких захтева.
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена			

ДРУГИ РАЗРЕД	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- отпева без прекида и задржавања задати нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - анализира, правилно чита и акцентује литерарни текст; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препознавокална дела и певачке деонице у камерним и хорским композицијама.	Оспособљавање ученика за анализу нотног и литерарног текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе. Упознавање са вокалним деоницама у камерној и хорској литератури.	СОЛФЕЂО: Термини и појмови, без дефиниција, у оквиру садржаја програма. Основне ознаке за динамику, темпо и артикулацију. Звучна слика дурског и молског тонског рода. Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4 УПОРЕДНИ КЛАВИР: Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта.	Захтевније вокализе без текста и са текстом на италијанском језику: Ј. Цајдлер, Н. Вакаи, Ђ. Конконе: оп. 9, С. Маркези и други композитори сличних извођачких захтева Захтевније композиције старих мајстора: А. Скарлати, Ђ. Карисими, Ђ. Качини, Ђ. Ђордани, Ђ. Бонончини, А. Фалкониери, Ђ. Б. Перголези, Г. Ф. Хендл, Х. Персел и други композитори сличних извођачких захтева
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- отпева без прекида и задржавања задати нотни текст једноставнијег садржаја;	Оспособљавање ученика за анализу нотног и литерарног текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената.	СОЛФЕЂО: Термини и појмови, без дефиниција, у	Композиције из периода класицизма и романтизма: В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ј. Хајдн, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф.

	- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - анализира, правилно чита и акцентује литерарни текст; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; - опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препознавокална дела и певачке деонице у камерним и хорским композицијама.	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе. Упознавање са вокалним деоницама у камерној и хорској литератури.	оквиру садржаја програма. Основне ознаке за динамику, темпо и артикулацију. Звучна слика дурског и молског тонског рода. Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4, 6/8, 9/8 УПОРЕДНИ КЛАВИР: Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта.	Менделсон, Е. Григ, Ф. Лист, В. Белини, Г. Доницети, Ж. Масне и други композитори сличних извођачких захтева Лакше композиције српских и словенских композитора: И. Бајић, Д. Јенко, Ј. Маринковић, М. И. Глинка и други композитори сличних извођачких захтева Дуети из периода барока и романтизма Лакше хорске композиције
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ	Ученик ће бити у стању да:			
САДРЖАЈА				
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- отпева без прекида и задржавања задати нотни текст једноставнијег садржаја; - анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; - анализира, правилно чита и акцентује литерарни текст; - примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;	Оспособљавање ученика за анализу нотног и литерарног текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање.	СОЛФЕЂО: Термини и појмови, без дефиниција, у оквиру садржаја програма. Основне ознаке за динамику, темпо и артикулацију. Звучна слика дурског и молског тонског рода.	Композиције српских и словенских композитора: И. Бајић, Д. Јенко, Ј. Маринковић, М. Милојевић, П. Коњовић, К. Бабић, Д. Големовић, С. Рајичић, Д. Деспић, М. А. Расински, Д. Радић, В. Миланковић, М. Мишевић, С. С. Ковачевић, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Хаце, М. И. Глинка, С. Рахмањин, П. И. Чајковски, Н. Римски-Корсаков, А. Дворжак и други

	- опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; - проналази начине за самостално вежбање; - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; - препознавокална дела и певачке деонице у камерним и хорским композицијама.	Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе. Упознавање са вокалним деоницама у камерној и хорској литератури.	Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4, 6/8, 9/8 УПОРЕДНИ КЛАВИР: Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта.	композитори сличних извођачких захтева Композиције 20. и 21. века са различитих говорних подручја: К. Дебиси, Р. Штраус, Г. Форе, Х. Дипарк, Ф. Пуланк, М. Равел, Р. Ан, Е. Сати, Б. Бритн, В. Вилиамс, С. Барбер, С. Донауди, П. Тости, Е. Гранадо, Ф. Обрадос, М. де Фаља и други композитори сличних извођачких захтева Дуети из периода барока и романтизма Хорске композиције
Кључне речи:	Концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена			

Клавирски дуо

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред	КЛАВИРСКИ ДУО/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Клавирски дуо је да код ученика развије интересовање и љубав према заједничком музицирању и да се кроз камерно музичко искуство развије способност комуницирања којом се подстиче директни трансфер знања и развија вештина дијалога, осећања солидарности, ефикасне сарадње и тимског рада.		
Годишњи фонд часова	35 I – III разред 33 IV разред	Недељни фонд часова	1
Начин остваривања програма предмета	Час клавирског дуа, као и сама настава соло инструмента мора све време бити маштовито осмишљена и разноврсна у остваривању како би се искористили максимални капацитети овог предмета. Константно упућивање ученика на трансфер знања једног од другог и неговање њихових међусобних квалитета су најбољи пут ка успешном извођењу.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима клавирског дуа најбитније је развијање духа заједништва и поверења које ће се највише исплатити на сцени. Учење заједничког дисања у циљу постизања јасне	Облик рада	У пару (могуће је спојити и два ученика из различитих разреда).

	ритмичке структуре и симултаног исказивања идеја треба да буду основ вредновања. Критеријум у оцењивању треба да буде уложен труд и напредак ученика у односу на њихово лично и заједничко напредовање и у складу са њиховим могућностима. Пријатна атмосфера на часовима одагнаће све страхе и несигурности и допринеће потпуном остваривању потенцијала оба ученика. Јасно неговати и награђивати примену теоријски знања у функцији доброг извођења музичког дела.	Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Практична/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Први и други разред – шест композиција различитих стилова Трећи и четврти разред – осам композиција различитих стилова		
Смотре	Смотра (на крају године): Две композиције различитог карактера. Програм годишње смотре се не изводи напамет, и не подлеже нумеричком начину оцењивања. Али коментари и сагледавање смотре утиче на коначну годишњу оцену. Препорука је да се смотре обављају при крају школске године, и у оквиру групе неколико класа професора (три или више), и буду јавне за професоре и ученике тих класа. Пожељно је да ученици присуствују смотрама и слушају остале ученике, а ради развијања професионалне самосвести, и осигуравања јавног наступа код ученика.		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Обавезна су два јавна наступа у току године.		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- познаје музичку фактуру дела; - лако чита нотни текст; - користи леви и десни педал у зависности од положаја за клавиром; - изводи дела која нису оригинално писана за клавир или за клавирски дуо; - примени атрикулациону технику	ТЕХНИЧКИ ЗАХТЕВИ: – усклађивање покрета у клавирском дуу, – рад на економичности покрета у односу на задату фактуру, – рад на ритмичкој фактури, мелодијској линији и фактури дела, – рад на педализацији, самостално, и у дуу – рад на инструментацији музичких линија у односу на оригинално дело,	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте,	Волфганг Амадеус Моцарт: Шест соната за клавир четвороручно, фуга Ге-дур К. Анх 45/375д и Алегро це-мол К. Анх 44/426 а за два клавира Лудвиг ван Бетовен: Три марша оп. 45 Јохан Кристијан Бах: Сонате Еф-дур, Ге-дур, А-дур Бела Барток: Микрокосмос

	- износи своја запажања о делу које изводе; - свира различита дела симфонијског и камерног репертоара; - критички вреднује своје и заједничко извођење - покаже спремност за тимски рад; - поштује договорена правила извођења; - аналитички приступа музичком делу; - повеже и примени знање са главног предмета; - повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; - осмисли са сарадником из клавијирског дуа и/или уз помоћ наставника концепцију извођења; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за истраживање и слушање музике различитих стилова.	– рад на динамици, артикулацији и агогици.	кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди... Хармонија: Потпуна аутентична каденца Музички облици: Сонатни облик, облик дводелне, троделне песме, варијације, свита Историја музике: Друштвено-историјско-културолошки контекст у коме су стварали аутори чија се дела изводе, као и сагледавање дела кроз призму стваралаштва одређене епохе	Јоханес Брамс: Валцери, Мађарске игре Антоњин Дворжак: Словенске игре Фредерик Шопен: Варијације Франсис Пуланк: Соната за клавијир четвороручно Сергеј Прокофјев: Пећа и вук – свита Валериј Гаврилин: Скице за балет „Ањута”, циклус Комади за клавијир, валцери за клавијир Дејан Деспић: Токата за клавијир у четири руке оп. 178 Владимир Тошић: Дуал и Триал Морис Равел: Моја мајка гуска Камиј Сен-Санс: Игра смрти, Berceuse, Op. 105, Карневал животиња Муцио Клементи: 5 соната и дуета оп. 1а Фридрих Кулау: Адађо и Рондо оп. 124, Патетични алегро оп. 123 Карл Марија фон Вебер: 12 Алеманди, оп. 4 Морис Мошковски: Шпански албум оп. 21 Раинхолд Глиер: Албум клавијирских композиција Антон Диабелли: Ала Турка Феликс Менделсон: Бриљантни алегро оп. 92, Анданте и варијације оп. 83а Антон Рубинштајн: Бал под маскама, Оп. 103 Роберт Шуман: Слике са истока оп. 66, Балске сцене, Оп. 109 Карл Черни: 3 бриљантне фантазије на тему бриљантне фантазије Франца Шуберта оп. 339 Макс Регер: 6 Бурлески, Оп. 58

				Михаил Иванович Глинка: Капричо на руске теме Франц Шуберт: Алегро а-мол Д. 947 Игнац Мошелес: 3 карактеристична комада, Оп. 142 Јулиус Заребски: 3 галске игре оп. 2 Цезар Кјуи: 3 комада оп. 69 Едвард Григ: свита Пер Гинт Лудвиг ван Бетовен: симфоније Јохан Себастијан Бах: токата и фуга де-мол, концерти за два харпсихорда, Брандербуршки концерти Жорж Бизе: опера „Кармен” Сергеј Рахмањин: Свите за два клавира оп. 5 и оп. 17, Руска рапсодија и друге композиције и транскрипције за клавир у 4 руке и за 2 клавира сличне тежине.
Кључне речи:	Музичка фактура, анализа музичког дела, тимски рад, трансфер знања			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
	- познаје музичку фактуру дела; - лако чита нотни текст; - користи леви и десни педал у зависности од положаја за клавиром; - изводи дела која нису оригинално писана за клавир или за клавирски дуо; - примени атрикулациону технику - износи своја запажања о делу које изводе;	ТЕХНИЧКИ ЗАХТЕВИ: – усклађивање покрета у клавирском дуу, – рад на економичности покрета у односу на задату фактуру, – рад на ритмичкој фактури, мелодијској линији и фактури дела, – рад на педализацији, самостално, и у дуу – рад на инструментацији музичких линија у односу на оригинално дело, – рад на динамици, артикулацији и агогици.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди...	Волфганг Амадеус Моцарт: Шест соната за клавир четвороручно, фуга Ге-дур К. Анх 45/375д и Алегро це-мол К. Анх 44/426 а за два клавира Лудвиг ван Бетовен: Три марша оп. 45 Јохан Кристијан Бах: Сонате Еф-дур, Ге-дур, А-дур Бела Барток: Микрокосмос Јоханес Брамс: Валцери, Мађарске игре Антоњин Дворжак: Словенске игре Фредерик Шопен: Варијације

	- свира различита дела симфонијског и камерног репертоара; - критички вреднује своје и заједничко извођење - покаже спремност за тимски рад; - поштује договорена правила извођења; - аналитички приступа музичком делу; - повеже и примени знање са главног предмета; - повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; - осмисли са сарадником из клавијског дуа и/или уз помоћ наставника концепцију извођења; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за истраживање и слушање музике различитих стилова.		Хармонија: Потпуна аутентична каденца Музички облици: Сонатни облик, облик дводелне, троделне песме, варијације, свита Историја музике: Друштвено–историјско–културолошки контекст у коме су стварали аутори чија се дела изводе, као и сагледавање дела кроз призму стваралаштва одређене епохе	Франсис Пуланк: Соната за клавиј четвороручно Сергеј Прокофјев: Пећа и вук – свита Валериј Гаврилић: Скице за балет „Ањута”, циклус Комади за клавиј, валцери за клавиј Дејан Деспих: Токата за клавиј у четири руке оп. 178 Владимир Тошић: Дуал и Триал Морис Равел: Моја мајка гуска Камиј Сен-Санс: Игра смрти, Berceuse, оп. 105, Карневал животиња Муцио Клементи: 5 соната и дуета оп. 1а Фридрих Кулау: Адађо и Рондо оп. 124, Патетични алегро оп. 123 Карл Марија фон Вебер: 12 Алеманди, оп. 4 Морис Мошковски: Шпански албум оп. 21 Раинхолд Глиер: Албум клавијских композиција Антон Диабели: Ала Турка Феликс Менделсон: Бриљантни алегро оп. 92, Анданте и варијације оп. 83а Антон Рубинштајн: Бал под маскама, оп. 103 Роберт Шуман: Слике са истока оп. 66, Балске сцене, оп. 109 Карл Черни: 3 бриљантне фантазије на тему бриљантне фантазије Франца Шуберта оп. 339 Макс Регер: 6 Бурлески, оп. 58 Михаил Иванович Глинка: Капричо на руске теме Франц Шуберт: Алегро а-мол Д. 947

				Игнац Мошелес: 3 карактеристична комада, оп. 142 Јулиус Заребски: 3 галске игре оп. 2 Цезар Кјуи: 3 комада оп. 69 Едвард Григ: свита Пер Гинт Лудвиг ван Бетовен: симфоније Јохан Себастијан Бах: токата и фуга де-мол, концерти за два харпсихорда, Брандербуршки концерти Жорж Бизе: опера „Кармен” Сергеј Рахмањин: Свите за два клавира оп. 5 и оп. 17, Руска рапсодија и друге композиције и транскрипције за клавир у 4 руке и за 2 клавира сличне тежине.
Кључне речи:	Музичка фактура, анализа музичког дела, тимски рад, трансфер знања			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
	- познаје музичку фактуру дела; - лако чита нотни текст; - користи леви и десни педал у зависности од положаја за клавиром; - изводи дела која нису оригинално писана за клавир или за клавирски дуо; - примени атрикулациону технику - износи своја запажања о делу које изводе; - свира различита дела симфонијског и камерног репертоара; - критички вреднује своје и заједничко извођење	ТЕХНИЧКИ ЗАХТЕВИ: – усклађивање покрета у клавирском дуу, – рад на економичности покрета у односу на задату фактуру, – рад на ритмичкој фактури, мелодијској линији и фактури дела, – рад на педализацији, самостално, и у дуу, – рад на инструментацији музичких линија у односу на оригинално дело, – рад на динамици, артикулацији и агогици.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди... Хармонија: Потпуна аутентична каденца	Волфганг Амадеус Моцарт: Шест соната за клавир четвороручно, фуга Ге-дур К. Анх 45/375д и Алегро це-мол К. Анх 44/426 а за два клавира Лудвиг ван Бетовен: Три марша оп. 45 Јохан Кристијан Бах: Сонате Еф-дур, Ге-дур, А-дур Бела Барток: Микрокосмос Јоханес Брамс: Валцери, Мађарске игре Антоњин Дворжак: Словенске игре Фредерик Шопен: Варијације Франсис Пуланк: Соната за клавир четвороручно Сергеј Прокофјев: Пећа и вук – свита

	- покаже спремност за тимски рад; - поштује договорена правила извођења; - аналитички приступа музичком делу; - повеже и примени знање са главног предмета; - повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; - осмисли са сарадником из клавирског дуа и/или уз помоћ наставника концепцију извођења; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за истраживање и слушање музике различитих стилова.		Музички облици: Сонатни облик, облик дводелне, троделне песме, варијације, свита Историја музике: Друштвено– историјско– културолошки контекст у коме су стварали аутори чија се дела изводе, као и сагледавање дела кроз призму стваралаштва одређене епохе	Валериј Гаврилин: Скице за балет „Ањута”, циклус Комади за клавир, валцери за клавир Дејан Деспић: Токата за клавир у четири руке оп. 178 Владимир Тошић: Дуал и Триал Морис Равел: Моја мајка гуска Камиј Сен-Санс: Игра смрти, Berceuse, оп. 105, Карневал животиња Муцио Клементи: 5 соната и дуета оп. 1а Фридрих Кулау: Адађо и Рондо оп. 124, Патетични алегро оп. 123 Карл Марија фон Вебер: 12 Алеманди, оп. 4 Морис Мошковски: Шпански албум оп. 21 Раинхолд Глиер: Албум клавирских композиција Антон Диабели: Ала Турка Феликс Менделсон: Бриљантни алегро оп. 92, Анданте и варијације оп. 83а Антон Рубинштајн: Бал под маскама, оп. 103 Роберт Шуман: Сlike са истока оп. 66, Балске сцене, оп. 109 Карл Черни: 3 бриљантне фантазије на тему бриљантне фантазије Франца Шуберта оп. 339 Макс Регер: 6 Бурлески, оп. 58 Михаил Иванович Глинка: Капричо на руске теме Франц Шуберт: Алегро а-мол Д. 947 Игнац Мошелес: 3 карактеристична комада, оп. 142 Јулиус Заребски: 3 галске игре оп. 2 Цезар Кјуи: 3 комада оп. 69

				Едвард Григ: свита Пер Гинт Лудвиг ван Бетовен: симфоније Јохан Себастијан Бах: токата и фуга де-мол, концерти за два харпсихорда, Брандербуршки концерти Жорж Бизе: опера „Кармен” Сергеј Рахмањин: Свите за два клавира оп. 5 и оп. 17, Руска рапсодија и друге композиције и транскрипције за клавир у 4 руке и за 2 клавира сличне тежине.
Кључне речи:	Музичка фактура, анализа музичког дела, тимски рад, трансфер знања			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
	- познаје музичку фактуру дела; - лако чита нотни текст; - користи леви и десни педал у зависности од положаја за клавиром; - изводи дела која нису оригинално писана за клавир или за клавирски дуо; - примени атрикулациону технику - износи своја запажања о делу које изводе; - свира различита дела симфонијског и камерног репертоара; - критички вреднује своје и заједничко извођење - покаже спремност за тимски рад; - поштује договорена правила извођења;	ТЕХНИЧКИ ЗАХТЕВИ: – усклађивање покрета у клавирском дуу, – рад на економичности покрета у односу на задату фактуру, – рад на ритмичкој фактури, мелодијској линији и фактури дела, – рад на педализацији, самостално, и у дуу, – рад на инструментацији музичких линија у односу на оригинално дело, – рад на динамици, артикулацији и агогици.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди... Хармонија: Потпуна аутентична каденца Музички облици: Сонатни облик, облик дводелне,	Волфганг Амадеус Моцарт: Шест соната за клавир четвороручно, фуга Ге-дур К. Анх 45/375д и Алегро це-мол К. Анх 44/426 а за два клавира Лудвиг ван Бетовен: Три марша оп. 45 Јохан Кристијан Бах: Сонате Еф-дур, Ге-дур, А-дур Бела Барток: Микрокосмос Јоханес Брамс: Валцери, Мађарске игре Антоњин Дворжак: Словенске игре Фредерик Шопен: Варијације Франсис Пуланк: Соната за клавир четвороручно Сергеј Прокофјев: Пећа и вук – свита Валериј Гаврилин: Скице за балет „Ањута”, циклус Комади за клавир, валцери за клавир

	- аналитички приступа музичком делу; - повеже и примени знање са главног предмета; - повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; - осмисли са сарадником из клавирског дуа и/или уз помоћ наставника концепцију извођења; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за истраживање и слушање музике различитих стилова.		троделне песме, варијације, свита Историја музике: Друштвено–историјско–културолошки контекст у коме су стварали аутори чија се дела изводе, као и сагледавање дела кроз призму стваралаштва одређене епохе	Дејан Деспић: Токата за клавир у четири руке оп. 178 Владимир Тошић: Дуал и Триал Морис Равел: Моја мајка гуска Камиј Сен-Санс: Игра смрти, Berceuse, оп. 105, Карневал животиња Муцио Клементи: 5 соната и дуета оп. 1а Фридрих Кулау: Адађо и Рондо оп. 124, Патетични алегро оп. 123 Карл Марија фон Вебер: 12 Алеманди, оп. 4 Морис Мошковски: Шпански албум оп. 21 Раинхолд Глиер: Албум клавирских композиција Антон Диабели: Ала Турка Феликс Менделсон: Бриљантни алегро оп. 92, Анданте и варијације оп. 83а Антон Рубинштајн: Бал под маскама, оп. 103 Роберт Шуман: Сlike са истока оп. 66, Балске сцене, оп. 109 Карл Черни: 3 бриљантне фантазије на тему бриљантне фантазије Франца Шуберта оп. 339 Макс Регер: 6 Бурлески, оп. 58 Михаил Иванович Глинка: Капричо на руске теме Франц Шуберт: Алегро а-мол Д. 947 Игнац Мошелес: 3 карактеристична комада, оп. 142 Јулиус Заребски: 3 галске игре оп. 2 Цезар Кјуи: 3 комада оп. 69 Едвард Гринг: свита Пер Гинт Лудвиг ван Бетовен: симфоније

				Јохан Себастијан Бах: токата и фуга де-мол, концерти за два харпсихорда, Брандербуршки концерти Жорж Бизе: опера „Кармен” Сергеј Рахмањин: Свите за два клавира оп. 5 и оп. 17, Руска рапсодија и друге композиције и транскрипције за клавир у 4 руке и за 2 клавира сличне тежине.
Кључне речи:	Музичка фактура, анализа музичког дела, тимски рад, трансфер знања			

Хор

Одсек	Одсек класичне музике, Одсек за музичку теорију, Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	ХОР/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Хор је да код ученика развије знања и вештине потребне за извођење дела хорске литературе и да кроз музичко искуство подстиче оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ, развијање креативности и формирање стваралачког и критичког мишљења.		
Годишњи фонд часова	70 – I, II и III разред 66 – IV разред	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Предмет Хор обухвата ученике првог, другог, трећег и четвртог разреда средње музичке школе Одсека за музичку теорију и Одсека за класичну музику. Ученици са Одсека за музичку продукцију и обраду звука похађају предмет Хор у првом и другом разреду. Средње музичке школе би требало да формирају мешовити хор. Уколико то није могуће, а у односу на ученичке капацитете, могу се формирати женски хор, мушки хор или мањи/ други хорски ансамбли, са одговарајућим изменама што се тиче програма. Известан број ученика се у овом периоду налази у фази мутирања, па би наставник требало са пажњом да приступи овом проблему. Уколико ученик није у могућности да активно учествује у хорском ансамблу, потребно је омогућити му аналитички, теоријски, слушни практични приступ делима која се обрађују. Програм за предмет Хор је јединствен, разликује се само годишњи фонд часова. Процес учења заснива се на избору композиција које ће одговарати техничким и музичким способностима свих ученика различитог узраста. Концепција програма требало би да буде базирана на активностима у оквиру школског календара, техничком и музичком савладавању исхода и да делује стимулативно/подстицајно на ученике. Рад са хором обухвата вежбе правилног седења, дисања, вежбе вокалне технике, вокализе за уједначавање боје и интонације, увежбавање деоница и певање хорских композиција а капела или са инструменталном пратњом. Континуирано би требало да се ради на интонативном, ритмичком и артикулационом усаглашавању, дикцији, фразирању и динамичкој обради кроз техничке вежбе али и примере из литературе.		

Праћење и вредновање наставе	На часовима хора, кључно је унапређивање музичких способности и стварање жеље за радом и успехом у групном музицирању. Јавне наступе користити као подстицајни и мотивишући елемент за развој самопоуздања, сигурности и задовољства кроз заједничко музицирање. Сценским наступом овај предмет добија потпуни смисао. Критеријум за оцењивање је присуство и уложен лични ангажман ученика, напредовање у складу са његовим музичким могућностима, квалитет певања и ниво научених композиција, као и учествовање на јавним наступима.	Облик рада	Фронтални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Концерт поводом Дана школе, прослава школске славе Св. Сава, домаћа и међународна такмичења и фестивали, сарадња са другим школама, наступи у школи и ван ње.		

РАЗРЕД: ПРВИ – ЧЕТВРТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- користи стечена теоретска знања приликом читања и интерпретације музичког дела; - примењује правилну вокалну технику и јасну дикцију; - комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику; - прати диригента; - интонира чисто у току извођења; - активно учествује у уобличавању уметничког дела кроз интерпретацију; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања у ансамблу;	Законитости које владају у хорском ансамблу: - врсте, карактеристике, организација хоров. Вокална техника: - правилно држање тела, дисање, правилна импостација, вокализе. Интонација артикулација, дикција и хармонски слух – усавршавање кроз техничке вежбе и извођење композиција. Тимски рад и јединство ансамбла. Комуникација са диригентом. Слушање дела хорске музике. Музички бонтон – понашање на сцени. Хорска литература – дела различитих епоха и карактера.	У оквиру наставе хора врши се корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери.	Стеван Стојановић Мокрањец: Три песме по певању Вука Караџића; Две народне песме из XVI века (И кличе девојке; Када ми се Радосаве); Четири обредне кајде; Опело – делови; Акатист Богородици; Литургија Св. Јована Златоустог (и за трогласни женски хор) - делови; Тебе Бога хвалим; Руковети (II, IV, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIV, XV); П. Коњовић: Три женска хора са клавиром оп. 11 (Ој за гором; Орошен ђердан; Враголан); С. Бинички: Литургија и Опело – делови;

	- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.			Ј. Славенски: Вода звира; Две народне; Народне из Србије; К. Манојловић: Север дува; Три женска хора; Литургија и Опело – делови; М. Тајчевић: Додолске песме (за женски хор); Литургија – делови; И. Бајић: Српкиња; В. Илић: Запис из 1492 (за женски хор); К. Бабић. Три мадригала, само мало другачија; Соса и сат (за женски и мешовити хор); Жабља идила; Разбрајалице (за женски и мешовити хор); Р. Петровић: Мадригал; Четири минијатуре (за женски хор); М. Кузмановић: Тројанац Дела В. Илића, М. Тајчевића, Д. Максимовића, М. Живковић, Д. Деспића, А. Вујића, Д. Големовића и др. Дела полифоне фактуре: О. ди Ласо, Палестрина, Монтеверди, Маренцио, Гастолди, де Виторија, Веки, Феста... Духовна и световна дела следећих композитора: Кедров, Касторски, Чајковски, Рахмањинов, Чесноков... Бах, Моцарт, Брамс, Шуберт, Росини, Пуланк... Д. Шуплевски, П. Љондев, З. Кодалъ, Ф. Кутев, Ж. Фирфов, Т. Скаловски, Д. Христов... и дела сличне тежине.
Кључне речи:	Заједничко певање, слушање, вокална техника, музички бонтон			

Оркестар – гудачки

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ОРКЕСТАР – ГУДАЧКИ / први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Оркестар је да код ученика развије знања и вештине потребне за извођење оркестарске литературе и да кроз музичко искуство подстиче оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ, свирање у већим и мањим оркестарским ансамблима, развијање креативности и формирање стваралачког и критичког мишљења.		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 70 IV разред – 66	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Програм за предмет Оркестар је јединствен, разликује се само годишњи фонд часова. Процес учења заснива се на избору композиција које ће одговорити техничким и музичким способностима свих ученика различитог узраста. Концепција програма требало би да буде базирана на активностима у оквиру школског календара, техничком и музичком савладавању исхода и да делује подстицајно на ученике. Транскрипције композиција су некада неопходне. Оне прилагођавају дело постојећем оркестарском ансамблу у школи, под условом да су професионално урађене. Рад са оркестром обухвата вежбе правилног седења, усклађивање прстореда, уједначавање боја инструмената и инструменталних корпуса, увежбавање деоница и свирање оркестарских композиција и оркестарских пратњи различитих епоха и карактера. Континуирано би требало да се ради на ритмичком и артикулационом усаглашавању, фразирању и динамичкој обради кроз примере из литературе. Рад на предмету Оркестар укључује и објашњавање музичке терминологије која се јавља у штимовима односно у партитури. Ученика би требало усмеравати на слушање и опажање деонице у којој свира, као и осталих деоница ради логичног уобличавања целокупне тонске слике. Рад са оркестром подразумева и комуникацију на релацијама ученик-наставник/диригент и ученик-концерт-мајстор/вођа деонице. На тај начин ученик се технички оспособљава за будућу оркестарску праксу и сарадњу са диригентима. Улогу концертмајстора и вође деонице би требало неговати. На овај начин се развија мотивација код ученика, подстиче инспиративна атмосфера и развија се дисциплина као врлина која доводи до високог квалитета извођења. Читање с листа не сме бити занемарено, а пожељне су и повремене одвојене пробе. У процесу рада корисно је преслушавање снимака сопствених наступа, као и слушање других извођења помоћу доступних носилаца звука (предности дигитализације). На тај начин се подстиче активно слушање, анализа квалитета извођења и развој критичког мишљења.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима оркестра, кључно је унапређивање музичких способности и стварање жеље за радом и успехом у групном музицирању. Јавне наступе користити као подстицајни и мотивишући елемент за развој самопоуздања, сигурности и задовољства кроз заједничко музицирање. Сценским наступом овај предмет добија потпуни смисао. Критеријум за оцењивање је присуство и уложен лични ангажман ученика, напредовање у складу са његовим музичким могућностима, квалитет свирања (развој	Облик рада	Фронтални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика

	извођачке технике) и ниво научених композиција, као и учествовање на јавним наступима.		
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Један јавни наступ Концерт поводом Дана школе, домаћа и међународна такмичења и фестивали, сарадња са другим школама, наступи у школи и ван ње.		

РАЗРЕД: ПРВИ – ЧЕТВРТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- користи стечена теоретска знања приликом читања и интерпретације музичког дела; - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику; - прати диригента; - коригује интонацију у току извођења; - активно учествује у уобличавању уметничког дела кроз интерпретацију; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања у ансамблу; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	Законитости које владају у оркестарском ансамблу: – врсте, – карактеристике, – организација оркестра. Тимски рад и јединство ансамбла. Сарадња и комуникација са диригентом. Сарадња и комуникација са концерт мајстором и/ или солистима. Развој хармонског слуха. Слушање дела оркестарске музике. Музички бонтон – понашање на сцени. Упознавање оркестарске литературе – дела различитих епоха и карактера.	Главни предмет – инструмент, Читање с листа, Камерна музика, страни језици, Историја уметности, Историја музике, Контрапункт, Хармонија	Ј. Брамс: Мађарска игра бр. 1 и бр. 5, Симфонија у Еф-дуру Т. Албинони Адађо Ф. Ј. Хајдн: Адађо у ге-молу, Симфонијска елегича у Бе-молу, Ноктурно у де-молу Ј. Штамиц: Оркестарска свита у Еф-дуру Ф. Шуберт: Гавота и варијације у А-дуру К. Ф. Е. Бах: Увертира у е-молу К. В. Глук: Алегро за гудаче А. Корели: Концерто гресо у де-молу Ј. С. Бах: Пасакаља за гудаче Г. Ф. Телеман: Фуга у Ес-дуру А. Дворжак: Серенада за гудаче у Ес-дуру П. И. Чајковски: Успаванка за гудаче К. Дебиси: Ноктурно за гудаче М. Равел: Ла мер за гудаче Транскрипције композиција за гудачки оркестар – Ј. С. Бах, Ј.

				Брамс, Ђ. Росини, А. Бородин, А. Хачатуријан, А. Вивалди, Л. В. Бетовен и др.
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, групно музицирање, музичка фраза			

Оркестар – хармоника

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ОРКЕСТАР/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Оркестар је да код ученика развије знања и вештине потребне за извођење оркестарске литературе и да кроз музичко искуство подстиче оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ, свирање у већим и мањим оркестарским ансамблима, развијање креативности и формирање стваралачког и критичког мишљења.		
Годишњи фонд часова	70 I – III разреда 66 IV разред	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Програм за предмет Оркестар је јединствен, разликује се само годишњи фонд часова. Процес учења заснива се на избору композиција које ће одговарати техничким и музичким способностима свих ученика различитог узраста. Концепција програма требало би да буде базирана на активностима у оквиру школског календара, техничком и музичком савладавању исхода и да делује подстицајно на ученике. Транскрипције композиција су некада неопходне. Оне прилагођавају дело постојећем оркестарском ансамблу у школи, под условом да су професионално урађене. Рад са оркестром обухвата вежбе правилног седења, усклађивање прстореда, уједначавање боја инструмената и инструменталних корпуса, увежбавање деоница и свирање оркестарских композиција и оркестарских пратњи различитих епоха и карактера. Континуирано би требало да се ради на ритмичком и артикулационом усаглашавању, фразирању и динамичкој обради кроз примере из литературе. Рад на предмету Оркестар укључује и објашњавање музичке терминологије која се јавља у штимовима односно у партитури. Ученика би требало усмеравати на слушање и опажање деонице у којој свира, као и осталих деоница ради логичног уобличавања целокупне тонске слике. Рад са оркестром подразумева и комуникацију на релацијама ученик-наставник/диригент и ученик-концерт-мајстор/вођа деонице. На тај начин ученик се технички оспособљава за будућу оркестарску праксу и сарадњу са диригентима. Улогу концертмајстора и вође деонице би требало неговати. На овај начин се развија мотивација код ученика, подстиче инспиративна атмосфера и развија се дисциплина као врлина која доводи до високог квалитета извођења. Читање с листа не сме бити занемарено, а пожељне су и повремене одвојене пробе. У процесу рада корисно је преслушавање снимака сопствених наступа, као и слушање других извођења помоћу доступних носилаца звука (предности дигитализације). На тај начин се подстиче активно слушање, анализа квалитета извођења и развој критичког мишљења.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима оркестра, кључно је унапређивање музичких способности и стварање жеље за радом и успехом у	Облик рада	Фронтални

	групном музицирању. Јавне наступе користити као подстицајни и мотивишући елемент за развој самопоуздања, сигурности и задовољства кроз заједничко музицирање. Сценским наступом овај предмет добија потпуни смисао. Критеријум за оцењивање је присуство и уложен лични ангажман ученика, напредовање у складу са његовим музичким могућностима, квалитет свирања (развој извођачке технике) и ниво научених композиција, као и учествовање на јавним наступима.	Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Један јавни наступ, Концерт поводом Дана школе, домаћа и међународна такмичења и фестивали, сарадња са другим школама, наступи у школи и ван ње		

РАЗРЕД: ПРВИ – ЧЕТВРТИ ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- користи стечена теоретска знања приликом читања и интерпретације музичког дела; - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику; - прати диригента; - коригује интонацију у току извођења; - активно учествује у уобличавању уметничког дела кроз интерпретацију; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања у ансамблу;	Законитости које владају у оркестарском ансамблу: – врсте, – карактеристике, – организација оркестра. Тимски рад и јединство ансамбла. Сарадња и комуникација са диригентом. Сарадња и комуникација са концерт мајстором и/ или солистима. Развој хармонског слуха. Слушање дела оркестарске музике. Музички бонтон – понашање на сцени. Упознавање оркестарске литературе – дела различитих епоха и карактера.	Главни предмет – инструмент, Читање с листа, Камерна музика, страни језици, Историја уметности, Историја музике, Контрапункт, Хармонија	Р. Бручи: Симфонијета; Прелудијум; Арија и Финале; Имагинација; П. Озгијан: Метаморфозе; Б. Бјелински: Фестивалска симфонијета; Орфеј XX века; Дивертименто; Иванов: Музички моменат; Мазурка; Поход; Б. Р. Нешић: Три епизоде; Пашћан: Српска свита; Л. Мећери: Прелудијум и скерцо; Интермецо; Говедник: Токата; Х. Бреме: Пасторала и fuga на Хендлову тему; Симфонијска предигра Јакоби: Симфонијска свита; Шпанске импресије;

	- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.			Р. Виртнер: Варијације за оркестар хармоника Х. Херман: Руска фантазија Оригиналне композиције за соло хармонику и оркестар – Херман, Мар, Фелд, Милер, Рубков, Ризољ и др. Разне транскрибоване композиције за оркестар хармоника – Ј. С. Бах, Ј. Брамс, Ђ. Росини, А. Бородин, А. Хачатуријан, А. Дворжак и др.
Кључне речи:	Тон, интонација, слушање музике, свирање, групно музицирање, музичка фраза			

Оркестар – гитара

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	ОРКЕСТАР/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Оркестар је да код ученика развије знања и вештине потребне за извођење оркестарске литературе и да кроз музичко искуство подстиче оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ, свирање у већим и мањим оркестарским ансамблима, развијање креативности и формирање стваралачког и критичког мишљења.		
Годишњи фонд часова	I – III разреда - 70 IV разред - 66	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Предмет Оркестар обухвата ученике првог, другог, трећег и четвртог разреда средње музичке школе Одсека класичне музике. Процес учења заснива се на избору композиција које ће одговарати техничким и музичким способностима свих ученика различитог узраста. Транскрипције композиција су некада неопходне. Оне прилагођавају дело постојећем оркестарском ансамблу у школи, под условом да су професионално урађене. Рад са оркестром обухвата вежбе правилног седења, усклађивање прстореда и штрихова, савладавање самосталног штимовања, уједначавање боја инструмената и инструменталних корпуса, увежбавање деоница и свирање оркестарских композиција и оркестарских пратњи различитих епоха и карактера. Рад са оркестром подразумева и комуникацију на релацијама ученик-наставник/диригент и ученик-концерт-мајстор/вођа деонице. На тај начин ученик се технички оспособљава за будућу оркестарску праксу и сарадњу са диригентима. Читање с листа не сме бити занемарено, а пожељне су и повремене одвојене пробе.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима оркестра, кључно је унапређивање музичких способности и стварање жеље за радом и успехом у групном	Облик рада	Групни – оркестарске пробе

	музичирању. Критеријум за оцењивање је присуство и уложен лични ангажман ученика, напредовање у складу са његовим музичким могућностима, квалитет свирања (развој извођачке технике) и ниво научених композиција, као и учествовање на јавним наступима.	Методe рада	Анализа партитуре, рад на деоницама, слушање, корективни рад, колаборативно музичирање
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву. Развој тимског духа, комуникације, музичке културе.		
Обавезни минимум	Један јавни наступ.		
Смотре	/		
Испит	/		
Јавни наступ:	Концерт поводом Дана школе, домаћа и међународна такмичења и фестивали, сарадња са другим школама, наступи у школи и ван ње.		

РАЗРЕД: ПРВИ – ЧЕТВРТИ ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- ученик је бити у стању да свира у оркестру по слуху, али и да прати партитуру, усаглашава свој део са целином, разуме улогу свог гласа у ансамблу, прати динамику извођења, учествује у јавним наступима и пројектима. - користи стечена теоретска знања приликом читања и интерпретације музичког дела; - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; - комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику; - прати диригента; - коригује интонацију у току извођења;	Законитости које владају у оркестарском ансамблу: – врсте, – карактеристике, – организација оркестра. Тимски рад и јединство ансамбла. Сарадња и комуникација са диригентом. Сарадња и комуникација са концерт мајстором и/ или солистима. Развој хармонског слуха. Слушање дела оркестарске музике. Музички бонтон – понашање на сцени. Упознавање оркестарске литературе – дела различитих епоха и карактера.	-камерна музика; солфеђо; главни предмет- гитара.	Аранжмани за школске ансамбле прилагођене за оркестар гитара. Композиције различитих стилова и епоха прилагођене за оркестар-аранжмани и оригиналне композиције за гитару У обзир долазе сва дела класичне музике, као и обраде народних мелодија за гитару која су прилагођена оркестарском саставу - како у извођењу оркестра, тако и у извођењу солисте уз пратњу оркестра.

	- активно учествује у уобличавању уметничког дела кроз интерпретацију; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - поштује договорена правила понашања у ансамблу; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.			
Кључне речи:	Оркестар, ангажовање, заједничко музицирање, интерпретација, дисциплина, јавни наступ, слушање, музички бонтон			

Упоредни клавир (Одсек за класичну музику, осим за соло певање; Одсек за музичку продукцију и обраду звука)

Одсек	Одсек класичне музике, Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	УПОРЕДНИ КЛАВИР/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања		
Годишњи фонд часова	35 I – III разред 33 IV разред	Недељни фонд часова:	1
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења, и утичу на годишњу оцену.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		

Обавезни минимум	Лествице и трозвуци по програму 25 композиција – вежбе, етиде и разни комади
Смотре	Други разред: једна етида; један став сонатине; један комад
Испит (годишњи, матурски)	/
Јавни наступ:	Обавезна су два јавна наступа током школске године

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- правилно седи за клавиром; - се оријентише на клавијатури; - именује делове клавира и разликује различите начине добијања тона на клавиру; - примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; - препозна и користи основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију; - примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; - свира кратке композиције напамет; - самостално и/ или уз помоћ наставника контролише квалитет звука; - свира скале са трозвучима и аутентичном каденцом.	Технички и музички захтеви: Положај за клавиром и поставка руку и прстију. Вежбе за опуштање. Вежбе за правилно ритмизирање. Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Динамичке ознаке: пиано, меццофорте, форте, крешендо и диминуендо. Ознаке за темпо: аданте, модерато, алегро и друге. Појам лука. Појам фразе. Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима. Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте. Увођење ученика у начине вежбања. Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале. Остали знаци на које се наилази у литератури предвиђеној програмом. Контрола тона. Музичка меморија. Скале и трозвуци: Дурске скале са белих дирки (Це, Ге, Де, А, Е, Ха, Еф) у осминама у обиму две октаве, са аутентичном	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди... Хармонија: Потпуна аутентична каденца	Школе за клавир: Јела Кршић: Клавирска читанка за I и II разред Александар Николајев: Почетна школа Фердинанд Бајер: Почетна школа Жан Баптист Диверноа: етиде оп. 176 Хенри Лемоан: етиде оп. 37 и друге почетне школе

		каденцом на крају (I, IV, V, I – уски слог).Трозвучи (истих тоналитета) симултано и разложено трогласно, кроз две октаве паралелно.		
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу; - одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине; - препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта; - користи педал у делима; - уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте; - чује и примени више динамичких нивоа: пиајанисимо, мецопијано, фортисимо, мецофорте; - јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње; - осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; - самостално и изражајно свира композиције напамет.	Технички и музички захтеви: Повезивање прсторедних група навише и наниже, Развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, Слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида. Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина. Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти. Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецопиано. Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији. Увођење у педализацију – вежбе. Скале и трозвучи: Све дурске скале у осминским триолама у обиму три октаве паралелно. Молске скале са белих дирки (а, ха, це, де, е, еф) у осминама, кроз две октаве паралелно, са аутентичном каденцом на крају (I, IV, V, I – уски слог).	Солфеђо – лествице, квинтакорди, септакорди и обртаји Хармонија – каденце, ванакардски тонови Музички облици – облик песме	Етиде: Жан Баптист Диверноа: Етиде оп. 176 Хенри Лемоан: Етиде оп. 37 Стефан Хелер: Етиде, избор Композиције полифоног стила: Јохан Себастијан Бах: Мале композиције Георг Фридрих Хендл: Избор композиција Сонатине: Избор: Јохан Баптист Ванхал, Тобиас Хаслингер, Игнац Плејел, Лудвиг ван Бетовен Композиције по слободном избору: Јела Кршић: Хрестоматија за II разред и друге композиције одговарајуће тежине.

		Сви дурски и молски трозвуци наведених тоналитета симултано и разложено четворогласно, кроз две октаве паралелно.		
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; - јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; - транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; - примени више динамичких нијанси у свирању; - обликује тон у складу са музичким и техничким захтевима дела; - појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме; - свира двозвуке са јасним диференцирањем мелодијске линије; - свесно користи директан и синкопирани педал; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; - свира једноставну пратњу на задату мелодију.	Технички и музички захтеви: Читање с листа. Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлактице, из прста, нон легато, портато, репетиција. Техничке вежбе са ритмичким варијантама. Анализа музичких облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш... Упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двозвука, истицање гласова, динамизирање деоница. Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и припремне вежбе: дуги и кратки предудар, пралтрилер и краћи трилер. Скале и трозвуци: Дурске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама. Молске скале у триолама паралелно кроз три октаве. Трозвуци дурски и молски симултано. Велико разлагање дур и мол трозвука у осминама кроз две октаве.	Солфеђо - лествице, квинтакорди, септакорди и обртаји Хармонија – каденце, доминантни и умањени септакорд Музички облици – Сонатни облик, барокни дводел, облик песме	Карл Черни: Етиде оп. 849 Хенри Бертини: Етиде оп. 100 Херман Беренс: Етиде оп. 88. Композиције полифоног стила: Јохан Себастијан Бах: Мале композиције Георг Фридрих Хендл: Избор композиција Сонатине: Избор: Јохан Баптист Ванхал, Тобиас Хаслингер, Игнац Плејел, Лудвиг ван Бетовен, Муцио Клементи Композиције по слободном избору: Јела Кршић: Хрестоматија за III разред Збирка Наши композитори за младе пијанисте и друге композиције одговарајуће тежин

		Доминантни и умањени септакорди симултано и разложено четворогласно кроз две октаве.		
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита и свира течно с листа вежбе са обе руке или одвојено; - самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - коригује лоше извођење у току свирања; - у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; - негује културу тона; - критички прати сопствени развој; - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Скале и трозвучи: Дурске и молске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама. Трозвучи симултано и разложено, четворогласно кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука кроз две октаве паралелно. Доминантни и умањени септакорд симултано и разложено четворогласно, велико разлагање кроз две октаве паралелно.	Солфеђо - лествице, квинтакорди, септакорди и обртаји Хармонија – каденце, модулација, акорди Контрапункт – принципи барокне полифоније Музички облици – Барокни облици, облик песме, сонатни облик, сонатни циклус Историја музике- Музика различитих епоха	Карл Черни: етиде оп. 299 Херман Беренс: Етиде оп. 88 и оп. 61 Јела Кршић/ Ранковић: Избор етида Композиције полифоног стила: Јохан Себастијан Бах: Мале композиције за клавир; 6, 12 малих прелудијума Сонатине: Избор: Јохан Баптист Ванхал, Волфганг Амадеус Моцарт, Лудвиг Клементи Композиције по слободном избору: Едвард Григ: Лирски комади Сергеј Прокофјев: Музика за децу Клод Дебиси: Мали црнац и друге композиције одговарајуће тежине
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

Упоредни клавир – за соло певаче

Одсек	Одсек класичне музике		
Предмет/ Разред/ Циклус	УПОРЕДНИ КЛАВИР/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	35 (од 1. до 3. разреда) 33 (4. разред)	Недељни фонд часова:	1
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења и утичу на годишњу оцену.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/Дијалогска/Монолошка/ Рад на нотном тексту/Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за решавање проблема, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална.		
Обавезни минимум	1. разред: лествице и акорди по програму; 3 композиције по слободном избору од чега обавезно 1 виртуозног карактера (етиде); две полифоне композиције; два става из различитих сонатина или циклус варијација; једна композиција домаћег аутора. 2. разред: лествице и акорди по програму; 3 композиције по слободном избору, од чега обавезно 1 виртуозног карактера (етиде); две полифоне композиције; два става из различитих сонатина или циклус варијација; једна композиција домаћег аутора. 3. разред: лествице и акорди по програму; 3 композиције по слободном избору од чега обавезно 1 виртуозног карактера; две полифоне композиције; два става из различитих сонатина или један циклус варијација; једна композиција домаћег аутора. 4. разред: лествице и акорди по програму; 3 композиције по слободном избору од чега обавезно 1 виртуозног карактера; две полифоне композиције; два става из различитих сонатина или варијације; 1 композиција домаћег аутора; 4 лаке клавирске пратње вокалне деонице, соло песме или вокализе.		
Смотре	Други разред: једна скала; једна етида; једна полифона композиција; један став сонатине или варијације; једна композиција по слободном избору.		

Испит (годишњи, матурски)	/
Јавни наступ:	Обавезна су два јавна наступа у току школске године. Обавезно у оквиру јавног наступа извести једну пратњу композиције уз певање ученика (ученик и свира и пева).

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - коригује лоше извођење у току свирања; - примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - самостално напише и примени прсторед; - јасно разликује и свира различите врсте украса; - учествује на јавним наступима у школи; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; - критички прати сопствени развој; - свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; - користи носиоце звука за слушање музике;	Технички захтеви: скокови, октаве, тремоло – решавање и усавршавање. Полиритмија – решавање основних проблема. Елементи полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција... Свирање у клавирском дуу. Скале и трозвучи: 4 дурске и 4 молске скале (Це-дур, Ге-дур, Де-дур, А-дур, а-мол, е-мол, ха-мол, фис-мол) у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама.	СОЛФЕЂО, наставна област: Слушање музике (развој естетских критеријума, међупредметне корелације, препознавање музичких елемената/ стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација). Мелодика (једногласно певање, вишегласно певање). Ритам (ритмичке врсте и фигуре метричке врсте). ХАРМОНИЈА, наставна област: Увод у хармонију (тонски систем, алтеровани тонови, интервали, лествице, тоналитет). Акорди (трозвучи, четворозвучи). КОНТРАПУНКТ, наставна област: Вокални контрапункт (од вишегласја до полифоније).	Етиде: Херман Беренс: Етиде оп. 61 Карл Черни: Етиде оп. 299, I свеска Алберт Лешхорн: етиде оп. 381 и друге етиде одговарајуће тежине. Композиције полифоног стила: Јохан Себастијан Бах: Мали прелудијуми Георг Фридрих Хендл: избор композиција, редакција Јела Кршић и друге полифоне композиције одговарајуће тежине. Сонатине и сонате: Јозеф Хајдн: Сонатине и сонате Волфганг Амадеус Моцарт: Бечке сонатине Фридрих Кулау: Сонатине и друге сонате одговарајуће тежине. Композиције по слободном избору: Станојло Рајичић: Свита де-мол, Мала клавирска свита Јован Бандур: Успаванка Марко Тајчевић: Дјеци, Мала свита Наши композитори за младе пијанисте Петар Стојановић: Дечји кутак Јаков Готовац: Минијатуре Едвард Григ: Лирски комади

	- препознаје музичке елементе у свирању других; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ, наставна област: Елементи музичког облика (мотив, фигура и пасаж, музичка реченица, период, одступања од стандардног модела музичке реченице и периода). Облик песме (дводелна, троделна, песма прелазног типа/ менует, скерцо, марш...). Свита (Барокна свита/ игре из барокне свите). Контрапунктске варијације (полифоне – чакона и пасакаља). Облик сложене песме (сложена троделна песма). Соната (сонатни облик). Рондо (преткласични, класични). МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ, наставна област: Акустичке особине звука (аликвотни низ; главне одлике, сличности и разлике природног и темперованог штимовања инструмента; камертон; понашање звука и могући утицаји на звук приликом свирања/ певања у затвореном и отвореном простору.	Дмитриј Кабалеовски: Дечје композиције Николај Черепњин: Десет веселих комада Александар Гречанинов: Комади оп. 99 Роберт Шуман: Албум за младе, Сонатина Ге-дур Сергеј Прокофјев: Музика за децу Антоњин Дворжак: Два бисера Модест Мусоргски: Суза Дмитриј Шостакович: Игра лутака Генади Карганов: Албум за младе оп. 21 Хенрик Пахуљски: Прелудијум це-мол Раинхолд Глијер: Дванаест лаких комада оп. 31 Доменико Скарлати: Пет лаких комада Золтан Кодаљ: Дечје игре Лудвиг ван Бетовен: За Елизу и друге композиције одговарајуће тежине.

			ИСТОРИЈА МУЗИКЕ: Корени музике и њена улога у друштву кроз епохе (стилске карактеристике). НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ (специфичности идентитета и интегритета у оквиру припадности европској музици). ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА, наставна област: Вокална традиција Србије (народна песма, црквено појање, једноглас, вишеглас).	
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита и свира течно с листа са обе руке; - примени знање из теорије музике са елементима интерпретације; - препозна период настанка одређене композиције; - самостално хармонизује једноставни тематски материјал; - учествује на јавним наступима у школи; - вежба самостално на начин који је утврдио са наставником;	Технички захтеви: - издржљивости прстију; - ритмичка стабилност; - рад на кантилени, хармонизацији, - течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвајне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци.	СОЛФЕЂО, наставна област: Слушање музике (развој естетских критеријума, међупредметне корелације, препознавање музичких елемената/ стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација). Мелодика (једногласно певање, вишегласно певање).	Етиде: Карл Черни: Етиде оп. 299 Јохан Баптист-Крамер и Ханс фон Биллов: Етиде Алберт Лешхорн: Етиде оп. 66 Херман Беренс: Етиде оп. 61 и друге етиде одговарајуће тежине Композиције полифоног стила: Јохан Себастијан Бах: Мали прелудијуми, Двогласне инвенције Георг Фридрих Хендл: Избор композиција за клавир и друге полифоне композиције одговарајуће тежине

	- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за слушање музике.	Полиритмија – решавање основних проблема. Рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција... Свирање у клавирском дуу. Скале и трозвуци: 4 дурске и 4 молске скале (Еф-дур, Бе-дур, Ес-дур, Ас-дур, де-мол, ге-мол, це-мол, еф-мол) у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.	Ритам (ритмичке врсте и фигуре метричке врсте). ХАРМОНИЈА, наставна област: Увод у Хармонију (тонски систем, алтеровани тонови, интервали, лествице, тоналитет). Акорди (трозвучи, четворозвучи). КОНТРАПУНКТ, наставна област: Вокални контрапункт (од вишегласја до полифоније). МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ, наставна област: Елементи музичког облика (мотив, фигура и пасаж, музичка реченица, период, одступања од стандардног модела музичке реченице и периода). Облик песме (дводелна, троделна, песма прелазног типа/ менует, скерцо, марш ...). Свита (барокна свита/ игре из барокне свите). Контрапунктске варијације (полифоне – чакона и пасакаља). Облик сложене песме (сложена троделна песма). Соната (сонатни облик). Рондо (преткласични, класични). МУЗИЧКИ	Сонатине, сонате, варијације: Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, цис-мол (редакција Раух) Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283 Лудвиг ван Бетовен: Соната ге-мол оп. 49 и друге сонате, Шест варијација Ге-дур „Nel cor più non mi sento” Јозеф Хајдн: Избор оригиналних композиција Карл Марија фон Вебер: Анданте с варијацијама оп. 3 Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације, оп. 51 Константин Сорокин: Песма са варијацијама Исак Беркович: Варијације и друге варијације и сонате одговарајуће тежине. Композиције по слободном избору: Феликс Менделсон: Песме без речи Едвард Григ: Лирски комади Франц Шуберт: Два скерца Сергеј Прокофјев: Музика за децу Клод Дебиси: Мали црнац Јан Дусик: Матине Бохуслав Мартину: Лутке Доменико Чимароза: Сонате Дмитриј Кабалевски: Дечји комади оп. 27 Витолд Лутославски: Народне мелодије Бела Барток: За децу, Микрокосмос III и IV свеска

			ИНСТРУМЕНТИ, наставна област: Акустичке особине звука (аликвотни низ; главне одлике, сличности и разлике природног и темперованог штимовања инструмента; камертон; понашање звуча и могући утицаји на звук приликом свирања/ певања у затвореном и отвореном простору. ИСТОРИЈА МУЗИКЕ: Корени музике и њена улога у друштву кроз епохе (стилске карактеристике). НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ (специфичности идентитета и интегритета у оквиру припадности европској музици). ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА, наставна област: Вокална традиција Србије (народна песма, црквено појање, једноглас, вишеглас).	Станојло Рајичић: Мала свита Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана Василије Мокрањац: Мала свита Петар Стојановић: Дечји кутак Јела Кршић и Шишмановић: Наши композитори за младе пијанисте Миховил Логар: Два менуета и друге композиције одговарајуће тежине Композиције за четвороручно свирање: Карл Рајнеке: Оп. 24, Варијације на Бахову сарабанду Волфганг Амадеус Моцарт: Оригинале четвороручне композиције – сонате Де-дур, Бе-дур, Еф-дур, Це-дур, Фантазија еф-мол Франц Шуберт: Оригинале четвороручне композиције – Соната це-мол Адолф Јенсен: 4 комада оп. 45 Антоњин Дворжак: Багателе оп. 47 Јохан Кристијан Бах: Соната Еф-дур, Мали комади Роберт Шуман: 12 комада за клавир оп. 85 и друге композиције одговарајуће тежине.
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита и свира течно с листа са обе руке; - примени знање из теорије музике са елементима интерпретације; - препозна период настанка одређене композиције; - спретно изведе технички захтевније композиције; - самостално хармонизује једноставни тематски материјал; - схвата конструкцију дела и уме да објасни значења термина музичке форме; - наведе и користи одговарајуће врсте меморије; - учествује на јавним наступима у школи; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - обликује тон у складу са захтевима композиције; - критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за слушање музике.	Технички захтеви: Читање с листа. Унапређивање технике: у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Врсте меморије – фотографска, аудитивна, меморија прстију, ради сигурнијег учења напамет. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци. Полиритмија – решавање основних проблема. Рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција. Свирање у клавирском дуу. Скале и трозвучи: 4 дурске и 4 молске скале (Е-дур, Ха-дур, Фис-дур, Цис-дур, фис-мол, цис-мол, гис-мол, дис-мол, аис-мол), у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно.	СОЛФЕЂО, наставна област: Слушање музике (развој естетских критеријума, међупредметне корелације, препознавање музичких елемената/ стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација). Мелодика (једногласно певање, вишегласно певање). Ритам (ритмичке врсте и фигуре метричке врсте). ХАРМОНИЈА, наставна област: Увод у Хармонију (тонски систем, алтеровани тонови, интервали, лествице, тоналитет). Акорди (трозвучи, четворозвучи). КОНТРАПУНКТ, наставна област: Вокални контрапункт (од вишегласја до полифоније). МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ, наставна област: Елементи музичког облика (мотив, фигура и пасаж, музичка реченица, период, одступања од стандардног модела	Етиде: Карл Черни: Етиде Оп. 299 Јохан Баптист-Крамер и Ханс фон Биллов: Етиде и друге етиде одговарајуће тежине Композиције полифоног стила: Јохан Себастијан Бах: Француске свите – поједини ставови Георг Фридрих Хендл: Избор композиција за клавир и друге полифоне композиције одговарајуће тежине Сонате и варијације: Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, цис-мол (редакција Раух) Волфганг Амадеус Моцарт: Сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283 Лудвиг ван Бетовен: Варијације Ге-дур на оригиналну тему Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40 Лудвиг ван Бетовен: Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол Георг Фридрих Хендл: Концерт Еф-дур

		Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.	музичке реченице и периода). Облик песме (дводелна, троделна, песма прелазног типа/ менует, скерцо, марш ...). Свита (Барокна свита/ игре из барокне свите). Контрапунктске варијације (полифоне – чакона и пасакаља). Облик сложене песме (сложена троделна песма). Соната (сонатни облик). Рондо (преткласични, класични). МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ, наставна област: Акустичке особине звука (аликвотни низ; главне одлике, сличности и разлике природног и темперованог штимовања инструмента; камертон; понашање звука и могући утицаји на звук приликом свирања/ певања у затвореном и отвореном простору. ИСТОРИЈА МУЗИКЕ: Корени музике и њена улога у друштву кроз епохе (стилске карактеристике). НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ (специфичности идентитета и	Јохан Кристијан Бах: Концерт Де-дур, Бе-дур друге варијације и сонате одговарајуће тежине Композиције по слободном избору: Марко Тајчевић: Српске игре Петар Стојановић : Дечји албум Миховил Логар: Композиције за клавир Дејан Деспић: Сонатина in F, Наши композитори за младе пијанисте, Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана Зоран Јовановић: Минијатуре за клавир I и II свеска, Бела сонатина, Црна сонатина, Мини концертино, Дечји концертино Клод Дакен: Кукавица, Ластва Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона Феликс Менделсон: Песме без речи Роберт Шуман: Албум за младе Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол Хоакин Турина: Минијатуре Александар Гречанинов: Пастели оп. 3 Михаил Иванович Глинка: Тарантела Жак Ибер: Истуар Алфредо Казела: 11 дечјих комада Балдасаре Галупи: Сонате Доменико Чимароза: Сонате Јохан Кристијан Бах: Сонате Макс Регер: 10 малих комада оп. 44 Арам Хачатуријан: Дечји албум Петар Илић Чајковски: Годишња доба

			интегритета у оквиру припадности европској музици). ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА, наставна област: Вокална традиција Србије (народна песма, црквено појање, једноглас, вишеглас).	Александар Бородин: Мала свита Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54, Збирка клавирских композиција од XI века до данас: I, II и III свеска (редакција Ружице Ранковић), Музика преткласичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић), 100 година музике за клавир: I, II, III и IV свеска (редакција Миланке Мишевић), Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић) и друге композиције одговарајуће тежине Композиције за четвороручно свирање: Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције Роберт Шуман: Слике са истока оп. 66 Игор Стравински: Три лака комада Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке Морис Равел: Моја мајка гуска Оторино Респики: Шест малих комада Алфредо Казела: Пупацети Беджих Сметана: Рондо за два клавира – осморушно (избор) и друге композиције одговарајуће тежине
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита и свира течно с листа са обе руке; - повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; - препозна период настанка одређене композиције; - спретно изведе технички захтевније композиције; - самостално хармонизује једноставни тематски материјал; - појасни конструкцију дела и објасни значења термина музичке форме; - својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; - учествује на јавним наступима у школи; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за слушање музике.	Технички захтеви: Читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција... Свирање у клавирском дуу. Скале и трозвучи: 3 дурске и 3 молске скале: (Дес-дур, Гес-дур, Цес-дур, бе-мол, ес-мол, ас-мол) у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.	СОЛФЕЂО, наставна област: Слушање музике (развој естетских критеријума, међупредметне корелације, препознавање музичких елемената/ стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација). Мелодика (једногласно певање, вишегласно певање). Ритам (ритмичке врсте и фигуре метричке врсте). ХАРМОНИЈА, наставна област: Увод у Хармонију (тонски систем, алтеровани тонови, интервали, лествице, тоналитет). Акорди (трозвучи, четворозвучи). КОНТРАПУНКТ, наставна област: Вокални контрапункт (од вишегласја до полифоније). МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ, наставна област: Елементи музичког облика (мотив, фигура и пасаж, музичка реченица, период, одступања од	Етиде: Карл Черни: Етиде оп. 299, III и IV свеска Јохан Баптист-Краммер и Ханс фон Биллов: Етиде и друге етиде одговарајуће тежине Композиције полифоног стила: Јохан Себастијан Бах: Француске свите – поједини ставови Георг Фридрих Хендл: Избор композиција Јохан Себастијан Бах: Енглеске свите – поједини ставови и друге полифоне композиције одговарајуће тежине Сонате и варијације: Јозеф Хајдн: Сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, цис-мол (редакција Раух) Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283 Лудвиг ван Бетовен: Сонате; Варијације Ге-дур на оригиналну тему Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40 Лудвиг ван Бетовен: Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе

			стандардног модела музичке реченице и периода). Облик песме (дводелна, троделна, песма прелазног типа/ менует, скерцо, марш ...). Свита (Барокна свита/игре из барокне свите). Контрапунктске варијације (полифоне – чакона и пасакаља). Облик сложене песме (сложена троделна песма). Соната (сонатни облик). Рондо (преткласични, класични). МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ, наставна област: Акустичке особине звука (аликвотни низ; главне одлике, сличности и разлике природног и темперованог штимовања инструмента; камертон; понашање звука и могући утицаји на звук приликом свирања/ певања у затвореном и отвореном простору. ИСТОРИЈА МУЗИКЕ: Корени музике и њена улога у друштву кроз епохе (стилске карактеристике). НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ (специфичности	Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол Георг Фридрих Хендл: Концерт Еф-дур Јохан Кристијан Бах: Концерт Де-дур, Бе-дур и друге варијације и сонате одговарајуће тежине Композиције по слободном избору: Марко Тајчевић: Српске игре Миховил Логар: Композиције за клавир Дејан Деспић: Сонатина in F Наши композитори за младе пијанисте, Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана Петар Стојановић: Дечји кутак Клод Дакен: Кукавица, Ласта Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона Феликс Менделсон: Песме без речи Роберт Шуман: Албум за младе Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол Јоаким Турина: Минијатуре Александар Гречанинов: Пастели оп. 3 Михаил Иванович Глинка: Тарантела Жак Ибер: Истуар Алфред Казела: 11 дечјих комада Балдасаре Галупи: Сонате Доменико Чимароза: Сонате Јохан Кристијан Бах: Сонате Макс Регер: 10 малих комада оп. 44 Арам Хачатуријан: Дечји албум

			идентитета и интегритета у оквиру припадности европској музици). ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА, наставна област: Вокална традиција Србије (народна песма, црквено појање, једноглас, вишеглас).	Петар Илич Чајковски: Годишња доба Александар Бородин: Мала свита Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54 Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић) и друге композиције одговарајуће тежине Композиције за четвороручно свирање: Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције: Роберт Шуман: Сlike са истока, оп. 66 Игор Стравински: Три лака комада Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке Морис Равел: Моја мајка гуска Оторино Респиги: Шест малих комада Алфредо Казела: Пупацети Беджих Сметана: Рондо за два клавира – осморуочно и друге композиције одговарајуће тежине
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗА ОДСЕК МУЗИЧКА ТЕОРИЈА И ЗАЈЕДНИЧКИ

Солфеђо

Одсек	Одсек за музичку теорију		
Предмет/ Разред/ Циклус	СОЛФЕЂО/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелацији.		
Годишњи фонд часова	I, II, III разред – 105 IV разред – 99	Недељни фонд часова	3
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у учионици. Обухвата теоријске и практичне часове, као и вежбе певања и свирања на клавиру		
Праћење и вредновање наставе	Праћење и вредновање наставе и учења почиње иницијалном провером знања, наставља се током целе школске године и завршава годишњим испитом. Утврђивање и провера знања из солфеђа спроводи се усменим, писаним и практичним путем, на разнолик и интересантан начин. Резултати годишњих испита употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.	Облик рада	Индивидуални, групни, фронтални
		Методе рада	Дијалогска/ демонстративна/ рад на нотном тексту/ активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		

Испит (годишњи, матурски)	1. разред Писмени део – слушни тест: опажање штимова, лествица, простих интервала и трозвука; једногласни мелодијски диктат; модулације на доминанту или мутација; Усмени део – мелодијски пример (певање с листа) у оквиру пређеног градива из области мелодике; ритмичко читање у оквиру пређеног градива из области ритма. 2. разред Слушни тест: опажање штимова, лествица, интервала до дециме, трозвука и доминантног септакорда са обрађајима. Писмени део – једногласни мелодијски диктат: модулације, мутације у оквиру градива; двогласни диктат хомофоног типа. Усмени део - мелодијски пример (певање с листа) у оквиру пређеног градива из области мелодике; ритмичко читање с променом метра у оквиру пређеног градива из области ритма. 3. разред Писмени део – записивање једногласног (модулације и алтерације), двогласног диктата (хомофони слог са алтерацијама) и хармонских веза Усмени део – мелодијски пример (певање с листа) у оквиру пређеног градива из области мелодике; ритмичко читање с променом метра у оквиру пређеног градива из области ритма. 4. разред Матурски испит Писмени део – једногласни и двогласни мелодијски диктат, хармонске везе Усмени део – мелодијски пример, ритмичко читање
Јавни наступ:	Републичко такмичење из солфеђа; Међународно такмичење из солфеђа

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
МЕЛОДИКА	- изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне композиције; - препозна и пева староградске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8 и 9/8; - пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета.	Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: - дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција – тоналитети до четири предзнака, молдур и мутације: де-Де, Еф-еф, а-А, Це-це, е-Е, Ге--ге, - хроматске пролазнице и скретнице,	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.

		- дијатонске модулације у паралелни, субдоминантни и доминантни тоналитет: почетни тоналитет до два предзнака, - транспонованье Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста: - двогласно певање – дијатоника и дијатонске модулације на доминанту или паралелу, - певање хармонских веза трогласно. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација		
ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ И ДИКТАТИ	- запише и пева хармонске везе; - запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу - запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; - опажа, пева и записује интервале и акорде.	Опажање - појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету, - различитих типова дијатонских дурских и молских лествица. Опажање и интонирање: - интервала и двозвука у тоналитету без анализе интервала до дециме (тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу), - штимова од камертона (тоналитети до четири предзнака), - свих врста трозвука са обртајима, а умењеног и прекомерног са разрешењем, - строге и слободне хармонске везе на главним ступњевима, - доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд. Диктати Једногласни мелодијски диктат: - записивање и транспонованье мотива, - записивање примера свираних по двотактним фразама и диктата у целисти.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.

		Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама. Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе) Записивање традиционалне, народне и староградске песме са текстом		
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- импровизује мелодију на задати ритам.			
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- својим речима објасни музичке појмове; - својим речима изражава утиске о слушаном делу - препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; - користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: - развоја естетских критеријума, - међупредметне корелације, - препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика артикулација)	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви доступни носиоци звука, интернет
РИТАМ	- препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма и четвороделне поделе јединице бројања; - препозна и изводи промену метра ритма.	Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте. Ритмичке врсте и фигуре: - четвороделна подела ритмичке јединице (разликовање ритмичких фигура сличних по изгледу), - чешћа употреба пауза и лигатура, - троделни ритмови: проста и сложена деоба тродела, пунктиране фигуре, синкопиран тродел, са и без узмаха. Метричке врсте - промена метра: из дводела у тродел и обрнуто у српским народним песмама и инструктивним композицијама, - мере: 5/8, 7/8 и 9/8 у српским народним песмама, - одређивање метричке врсте у српским народним песмама.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.

		Равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе. Промене кључева.		
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ		Дијатонске дурске и молске лествице, хроматске дурске и молске лествице, прости интервали. Трозвучи (дурски, молски, умањени и прекомерни), лествични квинтакорди. Доминантни септакорд са обртајима. Ознаке за динамику, темпо, карактер и артикулацију	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Кључне речи:	Слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво.			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
МЕЛОДИКА	- изражајно пева тоналне и модалне једногласне и вишегласне композиције са алтерацијама; - препозна и пева старе градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8, 8/8 и 9/8; - пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета.	Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: – дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција: тоналитети до пет предзнака; – упознавање модуса (певање лествица и каденци дорског, фригијског, лидијског и миксолидијског модуса); – алтерације у поступном покрету; – певање средњовековних и раних ренесансних композиција (једногласно и вишегласно); – дијатонске модулације у тоналитете прве квинтне сродности и мутације; – транспонованье; – композиције са клавирском пратњом;	Са Хармонијом – свирање хармонских веза Са Теоријом музике – конструкција интервала и акорада	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.

		Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста. двогласно и трогласно певање – дијатоника са алтерацијама и дијатонским модулацијама; – певање хармонских веза трогласно; Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација;		
ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	- запише и пева хармонске везе; - запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; - запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целости - опажа, пева и записује интервале и акорде.	Опажање – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету; – различитих типова дијатонских дурских и молских лествица, модуса и лествица Балкана; Опажање и интонирање: – интервала и двозвука у тоналитету без анализе интервала до дециме (тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу); – штимова од камертона (тоналитети до пет предзнака); – свих врста трозвука са обртајима и четворозвука на I, V и VII ступњу са разрешењем; – строге и слободне хармонске везе на главним и споредним ступњевима (II и VII); Диктати Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоноване мотива и двозвука ; – записивање примера свираних по двотактима , фразама и диктата у целости свираних на различитим инструментима; Двогласни мелодијски диктати у хомофоним ставу	Са Теоријом музике – тонски систем, модуси, интервали, трозвуци, четворозвуци Са Хармонијом – свирање хармонских веза	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.

		Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама; Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе); Записивање традиционалне, народне и староградске песме са текстом.		
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- импровизује мелодију или хармонију на задати ритам.	Импровизација мелодије и хармоније на задати ритам; Употреба савремене технологије у настави;	Са Хармонијом - хармонизација сопрана или баса	
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; - користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике - својим речима изражава утиске о слушаном делу.	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума; – међупредметне корелације; – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација)	Са Музичким облицима, Хармонијом	Сви доступни носиоци звука, интернет
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ		Модуси и лествице Балкана. Сложени интервали. Четворозвуци (доминантни септакорд са обртајима и седам врста септакорада у основном облику). Препознавање музичких облика: реченице, периода и облика песме у примерима из мелодике.	Са Теоријом музике – седам врста септакорда и Д7 са обртајима	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
РИТАМ	- препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма, четвороделне и осмоделне поделе јединице бројања препозна и изводи промену метра.	Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и са променом кључа. Ритмичке врсте и фигуре: - осмоделна подела; - дуола и мала триола; – троделни ритмови, проста деоба тродела и пунктиране фигуре, синкопиран тродел, са и без узмаха.	Са инструменталном наставом – ритам и ритмичке фигуре у инструменталним композицијама.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Кључне речи:	Слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво.			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
МЕЛОДИКА	- изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе са елементима из сарджаја; - препозна и пева староградске песме и народне мелодије; - пева и препозна штимове дурских и молских тоналитета; - запише и пева хармонске везе са елементима из садржаја; - запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; - запише мелодијске диктате по двотактима, фразама, у целисти и вергл; - опажа, пева и записује интервале и акорде; - препозна и изводи ритмичке фигуре без и са датим кључем из садржаја; - препозна и изводи промену метра.	Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: – дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција: тоналитети до пет предзнака; – упознавање модуса (певање лествица и каденци дорског, фригијског, лидијског и миксолидијског модуса); – алтерације у поступном покрету; – певање средњовековних и раних ренесансних композиција (једногласно и вишегласно); – дијатонске модулације у тоналитете прве квинтне сродности и мутације; – транспонованье; – композиције са клавирском пратњом Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста. двогласно и трогласно певање –дијатоника са алтерацијама и дијатонским модулацијама; – певање хармонских веза трогласно; Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.

ОПАЖАЊЕ,ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање и интонирање: - основних и хроматских тонова у тоналитету у целом регистру клавијатуре; - опажа, пева и записује интервале и акорде; - штимова свих тоналитета, - свих врста интервала до дециме у оквиру и изван тоналитета, - свих врста трозвука у оквиру и изван тоналитета, - свих врста септакорада у основном облику са разрешењем, - хармонских веза на главним и споредним ступњевима: (троглас и четвороглас, строге и слободне везе акорада) са модулацијом и без модулације. - запише мелодијске диктате по двотактима, фразама, у целисти и вергл.	Опажање и интонирање : – основних и хроматских тонова у тоналитету у целом регистру клавијатуре, – штимова свих тоналитета, – свих врста интервала до дециме у оквиру и изван тоналитета, – свих врста трозвука у оквиру и изван тоналитета, – опажа, пева и записује интервале и акорде; – свих врста септакорада у основном облику са разрешењем, – хармонских веза на главним и споредним ступњевима: (троглас и четвороглас, строге и слободне везе акорада) са модулацијом и без модулације. Диктати : Инструктивне композиције, инсерати из литературе, традиционалне, народне и староградске песме са текстом. Записивање једногласног и двогласног диктата са алтерацијама и модулацијама свираних по двотактним фразама, у целисти и вергл формату. Записивање ритмичке окоснице. Транспонованье мотива	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШРВО	- користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике; - импровизује мелодију или хармонију на задати ритам.	Импровизација мелодије или хармоније на задати ритам инсерата из литературе из периода класицизма и романтизма. Савремене технологије у функцији наставе	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- својим речима изражава утиске о слушаном делу;	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем:	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и

	- препозна музичке елементе из садржаја кроз примере за слушање музике.	– развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавања музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика артикулација).	предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
РИТАМ	- препозна и изводи ритмичке фигуре без и са датим кључем из садржаја; - препозна и изводи промену метра; - запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; - препозна и изводи промену метра.	Равномерно читање у алт кључу. Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и алт кључу. Неправилне ритмичке групе: - све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле. Промена метра у инсертима из литературе и инструктивним композицијама. Полиритмија: 3:2, 2:3, 3:4, 4:3. Народни ритмови са променом метра - преко примера из музичког фолклора.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	- успешно записује акорде, септакорде и модусе.	Модуси; Четворозвучи (доминантни септакорд са обртајима и седам врста септакорада у основном облику са разрешењем); Алтеровани акорди;	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Кључне речи:	Слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво.			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:			
МЕЛОДИКА	- изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе са елементима из сарджаја;	Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха (посебно 19. и 20. века),	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и

	- пева штимове дурских и молских тоналитета; - препозна и пева алтерације, алтероване акорде и њихова разрешења; - препозна и пева модулацију; - препозна и пева старо-градске песме и народне мелодије; - пева композиције са клавирском пратњом.	староградских песама и српских народних песама са и без текста (промене метра и коришћење хроматских промена) – рекапитулација градива. Хроматске модулације. Енхармонске модулације (информативно). Алтеровани акорди и њихова разрешења преко инсерата из литературе из периода романтизма, импресионизма и 20-ог века. Композиције са клавирском пратњом. Поставка тенор кључа – певање инструктивних композиција и инсерата из литературе. Транспоноване из тенор кључа у виолински или бас кључ и обрнуто. Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста. двогласно певање – модулације, мутације и алтерације. Трогласно и четворогласно певање хармонских веза у инсертима из литературе. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација.	и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	- опажа све врсте лествице; - запише и пева трогласне и четворогласне хармонске везе ; - запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; - запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; - запише двогласни диктат; - опажа, пева и запише интервале и акорде.	Опажање - појединачних тонова у целом регистру клавирјатуре у одређеном тоналитету, - свих врста дијатонских лествица. Опажање и интонирање: - интервала до дециме, - штимова од камертона - свих врста трозвука са обртајима, - хармонских веза-трогласних и четворогласних.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.

		- свих врста четворозвука. Диктати Једногласни мелодијски диктат: - записивање и транспоноване мотива, - записивање примера свираних по двотактним фразама, диктата у целости и вергл диктата. Записивање двогласних диктата - модулације, мутације и алтерације. Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама. Записивање метро-ритмичке окоснице инсерата из литературе- промене метра и метричких јединица. Записивање традиционалне, народне песме са и без текста и староградске песме (хроматске промене, елементи мутације), силабичне и мелизматичне песме		
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- импровизује мелодију, ритам или хармонију научених композиција; - користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука.	Импровизација мелодије, ритма или хармоније научених композиција или инсерата из литературе из периода импресионизма и 20-ог века. Употреба савремене технологије у настави.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- својим речима изражава утиске о слушаном делу; - препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; - препозна и изводи промену метра или темпа.	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова (посебно периода: импресионизма, 20-ог века и националне музике) са циљем: - развоја естетских критеријума, - међупредметне корелације, - препознавања музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика артикулација).	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви доступни носиоци звука, интернет

РИТАМ	- равномерно и ритмички чита у виолинском, бас, алт и тенор кључу; - изводи и запише неправилне ритмичке групе; - изводи композиције са полиритмијом.	Равномерно читање: тенор и алт кључ. Ритмичко читање: обнављање целокупног градива и проширивање знања и вештина из области промене метра и темпа. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле Полиритмија. Ритмичко читање примера из литературе и инструктивних композиција.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	- разуме и објасни својим речима музичке појмове.	Осврт на целокупно градиво кроз све садржаје.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Кључне речи:	Слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво			

Хармонија (одсек за музичку теорију и одсек за музичку продукцију и обраду звука)

Одсек	Одсек за музичку теорију/ Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	ХАРМОНИЈА/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе		
Годишњи фонд часова	I , II и III разред – 70 IV разред – 66	Недељни фонд часова	2 часа
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у наменски опремљеној учионици. Хармонија се састоји из више сегмената: теорија музике, хармонски задаци, слушање и записивање хармонских веза, хармонија на клавиру и хармонска анализа. Наведени сегменти су међусобно повезани иако се посебно савладавају и чине нераскидиву, свеобухватну целину. Савладавање нових садржаја темељи се на савладаном градиву из претходних разреда.		

Праћење и вредновање наставе	Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу хармонских садржаја. Утврђивање и проверу знања из хармоније треба спроводити усменим, писаним и практичним путем, на разнолик и интересантан начин. Резултати годишњих испита и смотри, учешће на јавним наступима употпуњују слику о постигнућима наставе и учења. У сваком разреду су предвиђена четири писмена задатка, односно по два у сваком полуугодишту у трајању од два школска часа.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални/ Групни.
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву.		
Смотре	Први разред: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и шифрованог баса 2. Практични део: свирање хармонских каденци Други разред: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и шифрованог баса 2. Усмени део: једно питање из пређеног градива 3. Практични део: свирање дијатонске модулације Трећи разред: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и шифрованог баса 2. Усмени део: једно питање из пређеног градива 3. Практични део: свирање модулације (дијатонска или хроматска модулација дијатонског типа) Четврти разред: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и нешифрованог баса 2. Усмени део: једно питање из пређеног градива 3. Практични део: свирање модулације (дијатонска, хроматска или енхармонске модулација)		
Испит (годишњи, матурски)	Први разред: 1. Писмени део: хармонизација сопрана (8 тактова) и шифрованог баса (8 тактова) 2. Усмени део: два питања из пређеног градива 3. Практични део: свирање (4 такта) шифрованог баса Други разред: 1. Писмени део: хармонизација сопрана (8 тактова) и шифрованог баса (8 тактова) 2. Усмени део: два питања из пређеног градива 3. Практични део: свирање дијатонске модулације и шифрованог баса (4 такта) Трећи разред: 1. Писмени део: хармонизација сопрана (8 тактова) и шифрованог баса (8 тактова) 2. Усмени део: два питања из пређеног градива 3. Практични део: свирање модулације (дијатонска и хроматска модулација дијатонског типа) и сопрана (4 т.) Четврти разред: Матурски испит: 1. Писмени део: тест 2. Усмени део: свирање сопрана (4 такта) и свирање модулације		
Јавни наступ:	Републичко такмичење из теоретских предмета/ Међународно такмичење из теоријских предмета		

ПРВИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:			
УВОД У ХАРМОНИЈУ	- да користи стечена знања из теорије музике у решавању хармонских проблема; - да препозна консонантне и дисонантне акорде.	Појам хармоније. Тонски систем – читање и писање нота у бас и виолинском кључу. Интервали: врсте, величина, сазвучност разрешење дисонантних интервала. Лествице – дијатонске дурске и молске лествице. Тоналитет – појам и структурална основа тоналитета и његово испољавање кроз однос главних трозвука.	Теорија музике – Нотно писмо, интервали, акорди Солфеђо – Интервали, акорди (слушно)	Живковић, Мирјана. 2004. Хармонија за други разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
АКОРДИ	- да запише квинтакорде и обртаје главних ступњева; - да одреди многостраност квинтакорада у тоналитетима; - да дефинише сродство и функције акорада.	Појам и врсте акорада. Облици акорада – основни и обртаји. Изградња квинтакорада на главним ступњевима. Многостраност квинтакорада. Сродство акорада. Тоналитет и функције акорада.	Теорија музике – Квинтакорди и обртаји	Живковић, Мирјана. 2004. Хармонија за други разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
СТРОГИ ХАРМОНСКИ СТАВ	- да слушно разликује хомофони и полифони став; - да класификује и слушно препозна врсте каденци; - да примени поставку квинтакорада главних ступњева у строгом хармонском ставу.	Полифонија и хомофонија. Мелодија. Строги хармонски став. Акордски и ванакордски тонови – општи појмови. Хармонски ритам. Критични тонови. Каденце.	Солфеђо – Каденце, Главни квинтакорди Теорија музике - Трозвуци	Живковић, Мирјана. 2004. Хармонија за други разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

ТРОЗВУЦИ ГЛАВНИХ СТУПЊЕВА	- да примени правила у везивању квинтакорада главних ступњева и њихових обртаја; - да слушно идентификује хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја; - да одсвира хармонске везе квинтакорада главних ступњева и њихових обртаја на клавиру.	Везивање квинтакорада главних ступњева: строга веза; слободна веза; полуслободна веза. Лиценција вођице. Мелодијски скокови у оквиру исте хармоније – промена положаја и слога. Забрањена кретања. Каденцирајући квартсектакорд. Сектакорди; Изградња сектакорда и главних ступњева у оквиру тоналитета. Сектакорди главних трозвука – увођење и разрешење. Квартсектакорди: Изградња квартсектакорада главних ступњева главних ступњева у оквиру тоналитета. Квартсектакорди: обртајни и случајни – увођење и разрешење.	Солфеђо – Главни квинтакорди у дуру и молу Теорија музике – врсте трозвука и обртаји	Живковић, Мирјана. 2004. Хармонија за други разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2022., Хармонија I, за ученике I и II разреда средње музичке школе, Чаробна фрула Живковић, Мирјана Петковић, Ивица 2019., Хармонија на диркама, Креативни центар
ТРОЗВУЦИ СПОРЕДНИХ СТУПЊЕВА	- да примени везивање и направи разлику у везивању акорада споредних квинтакорада и њихових обртаја; - да препозна тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе; - да повеже хармонизацију задатка са његовом формалном структуром; - да коментарише квалитет хармонског задатка.	Изградња квинтакорада споредних ступњева и њихових обртаја у задатом тоналитету. Споредни квинтакорди – увођење и разрешење. Споредни сектакорди – увођење и разрешење. Фригијски обрт. Секвенце.	Солфеђо – Трозвуци споредних ступњева Теорија музике – Трозвуци и обртаји	Живковић, Мирјана. 2004. Хармонија за други разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2022., Хармонија I, за ученике I и II разреда средње музичке школе, Чаробна фрула
Кључне речи:	Тоналитет, функције, квинтакорди, строги хармонски став, каденца			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ГЛАВНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ	- препозна и изгради главне четворозвукe; - препозна и разреши критичне тонове у главним четворозвукима; - наведе начине увођења и разрешења главних четворозвукa; - примени правила у везивању главних четворозвукa; - слушно препозна хармонске везе главних четворозвукa; - демонстрира написане хармонске везе главних четворозвукa на клавиру.	Изградања и препознавање доминантог септакорда у основном облику и обртајима у дуру и молу. Доминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење, лиценција вођице и септимае. Изградња и препознавање субдоминантног септакорда (II₇) у основном облику и обртајима у дуру и молу. Субдоминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење. Изградња и препознавање вођичног четворозвукa (VII₇) навише од задатог основног тона и наниже од задате септимае у дуру и молу. Одређивање тоналитета према задатом вођичном септакорду. Вођични септакорд и обртаји: увођење и разрешење.	Солфеђо – доминантни септакорд и обртаји, Септакорд на II ступњу, Септакорд на VII ступњу Теорија музике – доминантни септакорд и обртаји; седам врсти септакорада	Живковић, Мирјана. 2004. Хармонија за други разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2022., Хармонија I, за ученике I и II разреда средње музичке школе, Чаробна фрула Живковић, Мирјана Петковић, Ивица 2019., Хармонија на диркама, Креативни центар
ВАНАКОРДСКИ ТОНОВИ	- препозна и примени ванакордске тонове у хармонизацији задатака и примерима из литературе.	Подела ванакордских тонова. Увођење и разрешење ванакордских тонова. Ванакордски тонови у басу. Вишеструки ванакордски тонови.	Солфеђо – ванакордски тонови, пролазнице, скретнице и задржице	Живковић, Мирјана. 2004. Хармонија за други разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2022., Хармонија I, за ученике I и II разреда средње музичке школе, Чаробна фрула Живковић, Мирјана Петковић, Ивица 2019., Хармонија на диркама, Креативни центар
ВИДОВИ ПРОМЕНЕ ТОНАЛИТЕТА	- аналитички распозна и тумачи тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе;	Мутација. Тонално иступање. Тонални скок. Модулација.	Солфеђо – мутација, модулација Музички облици – Мала песма, Сложена песма	Живковић, Мирјана. 2014. Хармонија за трећи и четврти разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

	- препозна и направи разлику између видова промене тоналитета у примерима из музичке литературе.			Николић, Оливера, 2022., Хармонија I, за ученике I и II разреда средње музичке школе, Чаробна фрула Живковић, Мирјана Петковић, Ивица 2019., Хармонија на диркама, Креативни центар
ДИЈАТОНСКА МОДУЛАЦИЈА	- презначи акорде у дијатонској модулатији; - свира дијатонску модулатију на клавиру; - повеже хармонизацију задатака са његовом формалном структуром; - изрази мишљење о квалитету креираног хармонског задатка.	Изградња трозвука у дуру, молдуру и свим врстама мола. Сродност тоналитета. Средства дијатонске модулатије и начини извођења. Дијатонске модулатија: - прве групе; - друге групе; - треће групе; Модулатија преко посредног тоналитета (информативно).	Солфеђо – мутација, модулатија Музички облици – Мала песма, Сложена песма	Живковић, Мирјана. 2014. Хармонија за трећи и четврти разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2022., Хармонија I, за ученике I и II разреда средње музичке школе, Чаробна фрула Живковић, Мирјана Петковић, Ивица 2019., Хармонија на диркама, Креативни центар
Кључне речи:	Четворозвуци, ванакардски тонови, тоналне промене, дијатонска модулатија			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:			
СПОРЕДНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ	- препозна разрешења споредних четворозвука у хармонској анализи на примерима из литературе.	Увођење и разрешење споредних четворозвука	Теорија музике – врсте септакорада Музички облици – облик песме	Живковић, Мирјана. 2014. Хармонија за трећи и четврти разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2023., Хармонија 2, за ученике III и IV разреда средње музичке школе, Чаробна фрула Живковић, Мирјана Петковић, Ивица 2019., Хармонија на диркама, Креативни центар

АЛТЕРОВАНА ХАРМОНИЈА	- разликује дијатонске и алтероване тонове и акорде у лествицама; - изгради структуру алтерованих акорада - дијатонског и хроматског типа; - разреши критичне тонове у алтерованим акордима; - примени правила у везивању алтерованих акорада и њихових обртаја; - слушно идентификује хармонске везе алтерованих акорада и њихових обртаја; - свира хармонске везе алтерованих акорада и њихових обртаја на клавиру.	Препознавање дијатонских и алтерованих тонова у лествицама. Алтерације и њихова улога у формирању алтерованих акорда. Алтеровани акорди – подела и преглед алтерованих акорада. Изградња дијатонског и алтерованог четворозвука (DD) на II ступњу дура и мола. Изградња малог дурског четворозвука од задате алтероване терце. Изградња умањеног акорда на повишеном IV ступњу дура и мола. Доминантина доминанта. Заменик доминантине доминанте. Изградња малог дурског и умањеног четворозвука. Вантоналне доминанте и заменици. Наполитански секстакард и фригијски квинтакорд.	Солфеђо – алтерације, алтеровани акорди – DD7, VIIId7, N6 Теорија музике – врсте септакорада	Живковић, Мирјана. 2014. Хармонија за трећи и четврти разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2023., Хармонија 2, за ученике III и IV разреда средње музичке школе, Чаробна фрула Живковић, Мирјана Петковић, Ивица 2019., Хармонија на диркама, Креативни центар
ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА ДИЈАТОНСКОГ ТИПА	- препозна тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе; - прави разлику између средстава дијатонске и хроматске модуларације дијатонског типа; - презначи акорад у хроматској модуларацији дијатонског типа; - слушно идентификује тоналне промене; - свира хроматске модуларације дијатонског типа на клавиру; - повеже хармонизацију задатака са његовом формалном структуром; - продукује нове хармонске идеје из дефинисаних хармонских правила; - изрази мишљење о квалитету креираног хармонског задатка;	Појам и средства хроматске модуларације. Хроматска модуларација дијатонског типа преко презначења алтерованих акорада дијатонског типа.	Солфеђо – хроматска модуларација, алтеровани акорди Музички облици – анализа песме, сонатни облик	Живковић, Мирјана. 2014. Хармонија за трећи и четврти разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2023., Хармонија 2, за ученике III и IV разреда средње музичке школе, Чаробна фрула

	- дискутује о формалној и хармонској анализи.			
Кључне речи:	Алтерације, алтеровани акорди, хроматска модулација, предназначење акорада			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА	- преобликује структуру задатих акорада и одреди њихову многостраност; - примени све врсте терцне сродности; - разликује и примени средства хроматске модулације; - слушно препозна средства хроматске модулације; - свира хроматске модулације на клавиру.	Изградња свих врста трозвука променом тонова задатог акорда – одредити и многостраност добијеног трозвука. Изградња терцносродних трозвука – дијатонска, хроматска и скривена терцна сродност. Изградња ланца малих дурских четворозвука по квинтном кругу наниже. Појам и средства хроматске модулације. Модулација помоћу: - промене склопа акорада; - хроматске и привидне терцне сродности; - елиптичних веза; - модулирајуће секвенце.	Солфеђо – промена склопа трозвука, терцна сродност, хроматска модулација Музички облици – анализа песме, сонатни облик Историја музике . хармонске карактеристике барока и класицизма Контрапункт – хармонска средства барока	Живковић, Мирјана. 2014. Хармонија за трећи и четврти разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2023., Хармонија I, за ученике I и II разреда средње музичке школе, Чаробна фрула

ЕНХАРМОНСКА МОДУЛАЦИЈА	- преобликује акорд енхармонском заменом појединих тонова и изведе њихову многостраност; - разликује и примени средства енхармонск модулације; - енхармонске модулације; - препозна средства енхармонске модулације у хармонској анализи на примерима из литературе; - свира енхармонске модулације на клавиру; - повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром; - дискутује о формалној и хармонској анализи.	Енхармонска замена појединих тонова прекомерног трозвука и умањеног четворозвука и њихова многостраност. Појам и средства енхармонске модулације. Енхармонска замена и презначење. Енхармонско презначење: - умањеног четворозвука; - прекомерног трозвука; - малог дурског четворозвука.	Солфеђо – умањени септакорд, мали дурски септакорд, енхармонска модулација Музички облици – анализа песме, сонатни облик Историја музике – хармонске карактеристике барока и класицизма Контрапункт – музичка средства барока	Живковић, Мирјана. 2014. Хармонија за трећи и четврти разред средње музичке школе. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Николић, Оливера, 2023., Хармонија I, за ученике I и II разреда средње музичке школе, Чаробна фрула
Кључне речи:	Хроматска модулација, промена склопа акорда, терцна сродност, енхармонска модулација			

Хармонска пратња

Одсек	Одсек за музичку теорију		
Предмет/ Разред/ Циклус	ХАРМОНСКА ПРАТЊА/ први разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Хармонска пратња је да код ученика развију знања и вештине везане за извођење, интерпретацију и импровизацију музике у зависности од музичких захтева.		
Годишњи фонд часова	35 часова	Недељни фонд часова	1
Начин остваривања програма предмета	Хармонска пратња је наставни предмет у првом разреду средњег музичког образовања. Састоји се из неколико области – тема: увод у хармонску пратњу, хармонски ритам и хармонизација мелодије, хармонска пратња и свирање, слушање музике, стил и жанр. Наведене области се надовезују једна на другу, међусобно су повезане и чине нераскидиву, свеобухватну целину. Савладавање нових садржаја темељи се на савладаном градиву из претходних разреда и корелацијом међу предметима.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима хармонске пратње најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални/ Групни.

	такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, већ у првом разреду, инсистира се на препознавању и тумачењу музичких садржаја, као и развоју креативности. Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити стимулативну, радну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.	Методе рада	Демонстрација/ Дијалошка / Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, за решавање проблема		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Учешће на јавном наступу употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.		

РАЗРЕД: ПРВИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
УВОД У ХАРМОНСКУ ПРАТЊУ	Слушно и аналитички препозна музичке компоненте и објасни њихов утицај на карактер мелодије.	Тон и његове особине. Лествице. Акорди. Ритам. Ритам у функцији карактера. Утицај ритма, темпа, динамике, агогике и артикулације на мелодију.	Теорија музике – нотно писмо, интервали, акорди Солфеђо – интервали, акорди (слушно)	Милена Петровић: Хармонска пратња, приручник
ХАРМОНСКИ РИТАМ И ХАРМОНИЗАЦИЈА МЕЛОДИЈЕ	Слушно препозна, изгради и одсвира акорде, врсте каденци и хармонске везе; Дефинише функционалну карактеристику акорада и разликује њихову хармонску улогу; Опажа функције, ступњеве, положај и облик акорда у кратким заокруженим примерима.	Тоналитет. Мелодија. Анализа мелодије. Избор акорада: трозвучи главних и споредних ступњева и главни четворозвучи. Различито акордско тумачење мелодије. Промена тоналитета (информативно).	Теорија музике – квинтакорди и обртаји Солфеђо – акорди (слушно)	Милена Петровић: Хармонска пратња, приручник

ХАРМОНСКА ПРАТЊА	Анализира мелодију и изврши адекватан избор акорада; Интерпретира различите хармонске обрасце у хармонској пратњи; Анализира и тумачи акорде примера из литературе различитих жанрова.	Однос мелодије и пратње. Значење, обрасци и примена ритма у хармонској пратњи. Шифре у запису – читање и тумачење. Начини примене хармонске пратње. Типични хармонски обрасци одређених жанрова и стилова. Мелодија и ритам у примерима из литературе различитих жанрова. Употреба клавира и других инструмената у пратњи дечјих песама, српских народних и староградских песама, популарних мелодија, филмске музике и познатих тема из уметничке музике, бајки, прича. Промена карактера у примерима из литературе различитих жанрова.	Солфеђо – каденце, главни квинтакорди Теорија музике – трозвуци	Милена Петровић: Хармонска пратња, приручник
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Својим речима изрази утиске о слушаном делу; Критички просуди своје и извођење музике другова из групе.	Слушање музике у контексту хармонског ритма и пратње. Слушање музике по жанровима. Музичка интерпретација.	Историја музике	Милена Петровић: Хармонска пратња, приручник
СТИЛ И ЖАНР	Примени потребна знања и вештине на инструменту.	Карактеристике различитих стилова и жанрова. Хармонизација и свирање мелодија различитих стилова и жанрова. Импровизација.	Историја музике Облици	Милена Петровић: Хармонска пратња, приручник
Кључне речи:	Хармонски ритам и хармонизација мелодије, хармонска пратња, свирање, слушање музике, стил и жанр			

Аранжирање

Одсек	Одсек за музичку теорију		
Предмет/ Разред/ Циклус	АРАНЖИРАЊЕ/ други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Аранжирање је да код ученика развије вештине аранжирања примера из литературе за одговарајући ансамбл или солисту.		
Годишњи фонд часова	2. разред 35 часова 3. разред 35 часова 4. разред 33 часова	Недељни фонд часова	1

Начин остваривања програма предмета	Аранжирање се састоји из више сегмената: аналитичког посматрања одабраног музичког примера или неког његовог дела (фактура, мелодија, пратња, латентна хармонија, облик), аранжирања тог примера, импровизације и слушања музике и урађеног аранжмана. Наведени сегменти су међусобно повезани иако се посебно савладавају и чине нераскидиву, свеобухватну целину. Савладавање нових садржаја темељи се на савладаном градиву из претходних разреда. Нарочито је важна спона са предметом Хармонска пратња, који се изучава у првом разреду средњег музичког образовања и својеврсни је <i>увод</i> у предмет Аранжирање који почиње од другог разреда средњег музичког образовања. Циљ предмета даље јесте и развијање свести о примењивању стечених знања на настави других предмета. Тако су, не само стручни предмети у целини, већ и појединачни елементи тих других стручних предмета стављени у функцију разумевања поступка аранжирања. Предмет се састоји из неколико области/тема које се надовезују једна на другу, међусобно су повезане и чине јединствену целину. Области/теме попут <i>праћња и мелодија</i>, и, <i>импровизација</i> заједничке су за прва два разреда учења овог предмета, док је област/тема <i>аранжирање</i> заједничка за сва три разреда учења. То подразумева да се ове области/теме усложњавају постепено кроз године учења овог предмета. Зато је потребно да се сваки даљи корак у савладавању ових области/тема темељи на претходно савладаном градиву. Нови садржаји у предмету темеље се на савладаном градиву из других уско-стручних предмета, као што је горе наведено и те је корелација незаобилазна.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима Аранжирања, најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, као и на развијању музичке мисли кроз функционалне задатке, који воде ка развијању креативности ученика. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити стимулативну, радну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални/ Групни
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Учешће на јавном наступу употпуњује слику о постигнућима наставе и учења.		

РАЗРЕД: ДРУГИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
УВОД У АРАНЖИРАЊЕ	- Дефинише појам и улогу аранжирања; - Направи разлику у хармонским слоговима и музичкој фактури.	Аранжирање – појам и улога. Хармонски став: строги, слободни. Фактура: хомофона, полифона. Пратња и мелодија: Типови пратње (слушно, аналитички и практично), проширење хармонске окоснице T-S-D-T/t-s-D-t, израда пратње на клавиру на задату мелодију, израда клавирске пратње на задату мелодију у другом инструменту (мелодијском инструменту) у слободном хармонском ставу. Типови мелодије: инструментална, вокална (речитативна, ариозо), мелодија са латентном хармонијом: израда мелодије са латентном хармонијом (мелодијски инструмент) и на задату пратњу.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Дејан Деспић, <i>Вишегласни аранжмани</i>, Универзитет уметности у Београду, Београд, 1981. Дејан Деспић, <i>Мелодика</i>, Универзитет уметности у Београду, Београд, 1977. Дејан Деспић, <i>Двоглас</i>, Универзитет уметности у Београду, Београд, 1990.
ИМПРОВИЗАЦИЈА	- Наведе и препозна и одсвира типове пратње; - Самостално осмисли и одсвира пратњу на задату мелодију.	Орфов инструментариј. Тело као инструмент.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	
АРАНЖИРАЊЕ	- Осмисли латентну хармонију на задату мелодију; - Користи орфов инструментариј и тело у импровизацији; - Аранжира задате мелодије.	Аранжирање мелодије са латентном хармонијом за: мешовити ансамбл (орфов инструментариј, хармонски инструмент, тело као инструмент). Аранжирање дечјих песама за дечји хор – једногласно певање уз клавирску пратњу.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- Направи поређење и коментарише аранжмане оригиналних композиција из литературе.	Слушање аранжираних примера из литературе.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	
Кључне речи:	Мелодија, пратња, аранжирање, слушање музике			

РАЗРЕД: ТРЕЋИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ДИГИТАЛНО МУЗИЧКО ОПИСМЕЊАВАЊЕ	- Користи дигиталне музичке програме у изради аранжмана; - Примени сложенију фактуру у поставци аранжмана;	Савладавање програма: – Note flight, – Muscorescore.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Дејан Деспић, <i>Вишегласни аранжмани</i> , Универзитет уметности у Београду, Београд, 1981. Дејан Деспић, <i>Мелодика</i> , Универзитет уметности у Београду, Београд, 1977. Дејан Деспић, <i>Двоглас</i> , Универзитет уметности у Београду, Београд, 1990.
ПРАТЊА И МЕЛОДИЈА	- Самостално осмисли пратњу у деоници мелодијског инструмента на задату мелодију; - Самостално хармонизује коралну мелодију.	Сложенија фактура хармонске пратње. Хармонска пратња у деоници мелодијског инструмента. Корална мелодија и њена хармонизација.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	
АРАНЖИРАЊЕ	- Аранжира за дејчи хор; - Аранжира за различите ансамбле.	Карактеристике аранжирања за дејчи хор. Аранжирање: – дејчих песама за дејчи хор – двогласно певање уз клавирску пратњу, – одабраних композиција или краћих целина из уметничке музике за клавир, – одабраних композиција или краћих	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	

		целина из уметничке музике за клавирски дуо, – одабраних композиција или краћих целина из уметничке музике за трио (клавирски или инструментални). Инструментална музика у аранжману за хор (мешовити/ женски/ мушки/ дечји). Аранжирање за два хармонска инструмента		
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- Направи поређење и коментарише аранжмане оригиналних композиција из литературе.	Слушање аранжираних примера из литературе.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	
Кључне речи:	Дигитални музички програми, мелодија, пратња, аранжирање, слушање музике			

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
АРАНЖИРАЊЕ ЗА ГУДАЧКИ КВАРТЕТ	- Аранжира композиције за гудачки квартет; - Користи дигиталне музичке програме у изради аранжмана; - Примени сложенију фактуру у поставци аранжмана.	Поставка акорада у гудачком квартету. Могући типови пратње у гудачком камерном музицирању. Аранжирање одабраних композиција или краћих целина за гудачки квартет.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	Дејан Деспић, <i>Вишегласни аранжмани</i> , Универзитет уметности у Београду, Београд, 1981. Дејан Деспић, <i>Мелодика</i> , Универзитет уметности у Београду, Београд, 1977. Дејан Деспић, <i>Двоглас</i> , Универзитет уметности у Београду, Београд, 1990.
АРАНЖИРАЊЕ ЗА ГУДАЧКИ ОРКЕСТАР	- Аранжира композиције за гудачки оркестар; - Користи дигиталне музичке програме у изради аранжмана; - Примени сложенију фактуру у поставци аранжмана.	Поставка акордске вертикале у гудачком оркестру. Могући типови пратње у гудачком оркестру. Аранжирање одабраних композиција или краћих целина за гудачки оркестар.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- Направи поређење и коментарише аранжмане оригиналних композиција из литературе.	Анализа и слушање оригиналних примера из литературе и њихових аранжмана за гудачки оркестар.	У оквиру наставе се врши корелација са свим музичким предметима у мањој и већој мери и у зависности од теме и области која се обрађује.	
Кључне речи:	Гудачки квартет, гудачки оркестар, аранжирање, слушање музике			

Контрапункт

Одсек	Одсек за музичку теорију/ Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	КОНТРАПУНКТ/ трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Контрапункт је да код ученика развије знања у области историјског развоја и техничких својстава ренесансног контрапункта, као и вештину препознавања ренесансних музичких облика и композиционих поступака.		
Годишњи фонд часова	III разред – 70 IV разред – 66	Недељни фонд часова	2 часа
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у наменски опремљеној учионици. Обухвата теоријске и практичне часове, као и вежбе свирања на клавиру		
Праћење и вредновање наставе	Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу контрапунктских садржаја. Из тих разлога не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и извођењу, као и развоју креативности ученика кроз. Резултати годишњих смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални/ Групни
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	III разред 1. Израда једног одсека мотета на задату тему са текстом. 2. Слушни тест (препознавање ренесансних облика и извођачког састава). IV разред 1. Писмени део: анализа трогласне или четворогласне фуге; 2. Слушни тест: препознавање задатих композиција са кратком анализом.		

Испит (годишњи, матурски)	/
Јавни наступ:	/

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОСНОВИ ВОКАЛНОГ КОНТРАПУНКТА	- именује облике раног вишегласја на основу записа или звука; - пева у групи или уз инструменталну пратњу композиције раног вишегласја; - препозна различите извођачке саставе ренесансних композиција на основу звука или записа; - именује врсте старих нотација на основу записа; - опажа, препозна и запише све врсте модуса; - анализира мелодијско–ритмичке карактеристике у ренесансним композицијама; - препозна и коментарише композиционе полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; - објасни историјски развој духовних и световних облика ренесансе, њихове врсте и наведе најзначајнија дела и композиторе; - слушно препозна и анализира духовне и световне облике ренесансе.	Развој вишегласја од раног вишегласја до полифоније касне ренесансе. Извођачки састави. Нотација. Модуси.	Солфеђо и Теорија музике – интервали, акорди, модуси Историја музике – ренесанса	В. Перичић, 2010: Вокални контрапункт. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

ДВОГЛАСНИ И ТРОГЛАСНИ ПОЛИФОНИ СТАВ	- пева у групи или уз инструменталну пратњу композиције раног вишегласја; - препозна различите извођачке саставе ренесанских композиција на основу звука или записа; - именује врсте старих нотација на основу записа; - опажа, препозна и запише све врсте модуса; - анализира мелодијско–ритмичке карактеристике у ренесанским композицијама; - препозна и коментарише композиционе полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције.	Консонанце, дисонанце и каденце у двогласу. Сазвучја и каденце у трогласу. Синкопиране дисонанце у двогласу и трогласу. Пролазнице, скретнице и тешке пролазнице у двогласу и трогласу. Посебни случајеви у примени дисонанци у двогласу и трогласу. Слободни двогласни став. Слободни трогласни став. Имитација у двогласу и трогласу. Третман текста.	Солфеђо и Теорија музике – интервали, акорди, модуси Историја музике – ренесанса	В. Перичић, 2010: Вокални контрапункт. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
ДУХОВНИ И СВЕТОВНИ ОБЛИЦИ РЕНЕСАНСЕ	- именује облике раног вишегласја на основу записа или звука; - пева у групи или уз инструменталну пратњу композиције раног вишегласја; - препозна различите извођачке саставе ренесанских композиција на основу звука или записа; - именује врсте старих нотација на основу записа; - опажа, препозна и запише све врсте модуса; - анализира мелодијско–ритмичке карактеристике у ренесанским композицијама; - препозна и коментарише композиционе полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; - објасни историјски развој духовних и световних облика ренесансе, њихове врсте и наведе најзначајнија дела и композиторе;	Духовни облици ренесансе (мотет и миса): – историјски развој; – врсте; – најзначајнији композитори и дела. Световни облици ренесансе (мадригал, вилота, фротол, канцона а бало, виланела, шансон): – историјски развој; – врсте; – најзначајнији композитори и дела.	Солфеђо и Теорија музике – интервали, акорди, модуси Историја музике – ренесанса	В. Перичић, 2010: Вокални контрапункт. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

	- слушно препозна и анализира духовне и световне облике ренесансе.			
Кључне речи:	Основи ренесансног контрапункта, композициони поступци, духовни и световни облици ренесансе			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:			
ОСНОВИ БАРОКНОГ КОНТРАПУНКТА	- објасни разлике између ренесансног и барокног контрапункта; - слушно препозна и анализира инструменталне и вокално–инструменталне облике барока; - препозна различите инструменталне групе барокних композиција на основу звука или записа; - анализира мелодијско–ритмичке карактеристике барокних композиција; - објасни развој тоналне хармоније; - осмисли самостално или уз помоћ наставника краћу барокну мелодију; - препозна и коментарише полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; - наведе врсте и основне карактеристике барокних облика; - слушно препозна и анализира барокне облике.	Историјска појава музичког барока. Вокално-инструментални облици. Инструменти и инструментални облици. Од модалне ка тоналној хармонији. Мелодија и ритам. Хармонска средства барокне музике.	Солфеђо и Теорија музике – интервали, акорди, лествице Историја музике – барок	М. Живковић, 2010: Инструментални контрапункт. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
КОМПОЗИЦИОНИ ПОСТУПЦИ У МУЗИЦИ БАРОКА	- осмисли самостално или уз помоћ наставника краћу барокну мелодију;	Представљање акорада у двогласном и трогласном ставу. Ванакордски тонови. Двоструки и троструки контрапункт.	Солфеђо и Теорија музике – интервали, акорди, лествице	М. Живковић, 2010: Инструментални контрапункт. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

	- препозна и коментарише полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; - наведе врсте и основне карактеристике барокних облика; - слушно препозна и анализира барокне облике.	Имитација. Канон у двогласном и трогласном ставу. Секвенце.	Историја музике – барок	
ИНСТРУМЕНТАЛНИ И ВОКАЛНОИНСТРУМЕНТАЛНИ ОБЛИЦИ БАРОК	- осмисли самостално или уз помоћ наставника краћу барокну мелодију; - препозна и коментарише полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; - наведе врсте и основне карактеристике барокних облика; - слушно препозна и анализира барокне облике.	Двогласна и трогласна инвенција. Фуга. Прелудијум, токата, фантазија, корална предигра, ричеркар, барокна свита, полифоне варијације. Мадригал, мотет, опера, ораторијум, миса	Солфеђо и Теорија музике – интервали, акорди, лествице Историја музике – барок	М. Живковић, 2010: Инструментални контрапункт. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
Кључне речи:	Основи барокног контрапункта, композициони поступци, инструментални облици барока			

Клавир „А” програм

Одсек	Одсек за музичку теорију (намењен ученицима Одсека за музичку теорију кој су завршили основну музичку школу – главни предмет Клавир)		
Предмет/ Разред/ Циклус	КЛАВИР „А” ПРОГРАМ/ први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета Клавир „А” програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања		
Годишњи фонд часова	1 – 3. разред 70 часова 4. разред 66 часова	Недељни фонд часова	2 часа – 45 минута
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну рад, уз практична објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		

Обавезни минимум програма	- четири етиде са различитим техничким проблемима; - две полифоне композиције; - једна соната; - два комада разних епоха и карактера - лествице и трозвуци по програму		
Смотра	За ученике другог разреда: једна етида; једна полифона композиција; став сонате или концерта, или варијације или ронда; композиција по избору. За ученике четвртог разреда: једна етида – напамет; једна полифона композиција – напамет; један комад XIX или XX века – напамет; једна соната или концерт – може и из нота. Ученици првог и трећег разреда немају смотру.		
Испити	Музички сарадници немају испит на крају школске године		
Јавни наступи	Обавезна два јавна наступа током школске године		
Праћење и вредновање наставе	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције:	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - коригује извођење у току свирања; - примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - објасни значења термина музичке форме;	Технички захтеви: Техника скокова, припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Примена прсторед и процедуре у вежбању.	Солфеђо, Хармонија, Музички облици, Историја музике са упознавањем литературе, Хармонска пратња, Аранжирање, Хорске партитуре, Увод у савремену музику	Етиде: Карл Черни: Етиде оп. 299; Херман Беренс: Етиде оп. 61, оп. 88; Јохан Баптист–Крамер: Етиде. Композиције полифоног стила: Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције, Мали прелудијуми, Француске свите – поједини ставови. Георг Фридрих Хендл: Свита. Сонате и варијације:

	- јасно разликује врсте украса и може да их одсвира; - учествује на јавним наступима у школи; - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње.	Свирање у клавирском дуу. Техничке дисциплине: Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве, у шеснаестинама, у паралелном кретању, у размаку октаве. Квинтакорди и септакорди у малом и великом разлагању, кроз четири октаве паралелно. Аутентична каденца – уски слог.		Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт, Лудвиг ван Бетовен. Композиције по слободном избору: Бела Барток: На селу, Микрокосмос; Дмитриј Кабалевски: Варијације а-мол; Феликс Менделсон: Песме без речи. Друге композиције одговарајуће тежине.
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

ДРУГИ РАЗРЕД	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:			
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - коригује извођење у току свирања; - примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - објасни значења термина музичке форме; - јасно разликује врсте украса и може да их одсвира; - учествује на јавним наступима у школи;	Технички захтеви: Техника скокова, припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Примена прстореда и процедуре у вежбању. Свирање у клавирском дуу. Техничке дисциплине: Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве, у шеснаестинама, у паралелном кретању, у размаку октаве.	Солфеђо, Хармонија, Музички облици, Историја музике са упознавањем литературе, Хармонска пратња, Аранжирање, Хорске партитуре, Увод у савремену музику	Етиде: Карл Черни: Етиде оп. 299, Херман Беренс: Етиде оп. 61, оп. 88, Јохан Баптист-Крамер: Етиде. Композиције полифоног стила: Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције, Трогласне инвенције, Француске свите – поједини ставови. Георг Фридрих Хендл: Свита. Сонате и варијације: Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт, Лудвиг ван Бетовен. Композиције по слободном избору:

	- самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње.	Квинтакорди и септакорди у малом и великом разлагању, кроз четири октаве паралелно. Аутентична каденца – уски слог.		Ф. Шуберт: Емпромпција оп. 90; Едвард Григ: Ноктурно.
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон, квинтакорди, тоналитет			

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - коригује извођење у току свирања; - примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - објасни значења термина музичке форме; - јасно разликује врсте украса и може да их одсвира; - учествује на јавним наступима у школи; - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку	Технички захтеви: Техника скокова, припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Примена прстореда и процедуре у вежбању. Свирање у клавирском дуу. Техничке дисциплине: Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве, у шеснаестинама, у паралелном кретању, у размаку октаве. Квинтакорди и септакорди у малом и великом разлагању, кроз четири октаве паралелно.	Солфеђо, Хармонија, Музички облици, Историја музике са упознавањем литературе, Хармонска пратња, Аранжирање, Хорске партитуре, Увод у савремену музику	Етиде: Карл Черни: Етиде оп. 740, Херман Беренс: Етиде оп. 61, оп. 88, Јохан Баптист-Крамер: Етиде, Композиције полифоног стила: Јохан Себастијан Бах: Трогласне инвенције, Француске свите – поједини ставови Георг Фридрих Хендл: Свита Сонате и варијације: Јозеф Хајдн: Волфганг Амадеус Моцарт: Лудвиг ван Бетовен Композиције по слободном избору: Франсис Пуланк: Два ноктурна; Фредерик Шопен: Ноктурна; Роберт Шуман: Романсе оп. 28; Албумблатер Франц Лист: Утехе и друге композиције одговарајуће тежине

	припремљеност и музичку освешћеност; - свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње.	Аутентична каденца – уски слог.		
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон, квинтакорди, тоналитет			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБЛАСТ/ ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА				
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - коригује извођење у току свирања; - примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - објасни значења термина музичке форме; - јасно разликује врсте украса и може да их одсвира; - учествује на јавним наступима у школи; - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;	Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику, са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Свирање у клавирском дуу. Техничке дисциплине: Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном и супротном кретању у размаку октаве. Размак терце, сексте и дециме паралелно. Квинтакорди и септакорди у великом разлагању кроз четири октаве, паралелно.		Етиде: Карл Черни: Етиде оп. 740, Херман Беренс: Етиде оп. 61, оп. 88, Јохан Баптист-Краммер: Етиде, Композиције полифоног стила: Јохан Себастијан Бах: Трогласне инвенције, Француске свите – поједини ставови Георг Фридрих Хендл: Свита Сонате и варијације: Јозеф Хајдн: Волфганг Амадеус Моцарт: Лудвиг ван Бетовен Композиције по слободном избору: Клод Дебиси: Арабеске Е-дур и Ге-дур; Дечји кутак Франсоа Купрен: Сестра Моник, Жан Филип Рамо: Гавота, Варијације и друге композиције одговарајуће тежине

	- свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње.	Скале у дуплим октавама кроз три октаве, паралелно.		
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон, квинтакорди, тоналитет			

Клавир „Б” програм

Одсек	Одсек за музичку теорију (намењен ученицима Одсека за музичку теорију који су завршили основну музичку школу – одсек за класичну музику, ученицима којима је главни предмет инструмент, осим клавира)		
Предмет/ Разред/ Циклус	КЛАВИР „Б” ПРОГРАМ /први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Клавир „Б” програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања		
Годишњи фонд часова	70 I – III разред 66 IV разред	Недељни фонд часова:	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија кроз индивидуални рад и практичну обуку, уз теоријска објашњења и упутства. Ученике је потребно подстицати на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.		
Праћење и вредновање наставе	Критеријум у оцењивању је уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. Учешће ученика на јавним наступима и резултати смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења и утичу на годишњу оцену.	Облик рада	Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација /Дијалогска /Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Први разред: – лествице и трозвучи по програму; 25 вежби, 4 етиде; 2 полифоне композиције; 1 сонатина; 3 композиције различитих стилова Други разред: лествице и акорди по програму; 4 етиде са различитим техничким захтевима; 1 сонатина; 4 композиције по слободном избору различитог карактера и стила (од старих мајстора до савременог стваралаштва) Трећи разред: лествице и акорди по програму; 4 етиде са различитим техничким захтевима; 2 композиције полифоног стила, 1 став сонатине; 4 композиције по слободном избору. Четврти разред: лествице и акорди по програму; 3 етиде; 1 полифона композиција; 1 став сонате или варијације ; 1 композиција домаћег аутора и 1 комад		

Смотре	Други разред: 1 скала; 1 етида; 1 полифона композиција; 1 став сонатине; 1 композиција по слободном избору Четврти разред: 1 скала; 1 етида; 1 полифона композиција; први став сонате; 1 композиција по слободном избору
Испит (годишњи, матурски)	/
Јавни наступ:	Обавезна су два јавна наступа током школске године

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- препозна делове клавира и разликује различите начине добијања тона на клавиру; - да се оријентише на клавијатури; - правилно седи за клавиром; - примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; - препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и опише их својим речима; - примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; - самостално свира кратке композиције напамет; - самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука.	Технички и музички захтеви: - Скале: Це-дур, Ге-дур, Де-дур, а-мол, е-мол и ха-мол - Дијатонске и хроматске скале паралелно кроз две октаве - Квинтакорд разложено и симултано кроз две октаве.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакз, тротакт, интервали лествице, акорди... Хармонија: Потпуна аутентична каденца	Школе за клавир: Јела Кршић: Клавирска читанка за I и II разред Александар Николајев: Почетна школа Фердинанд Бајер: Почетна школа Жан Баптист-Диверноа: Етиде оп. 176 Хенри Лемоан: етиде оп. 37 и друге почетне школе
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
	- чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу; - одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине; - препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта; - користи педал у делима; - уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте; - чује и примени више динамичких нивоа пиајанисимо, мецопиано, фортисимо, мецофорте; - јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње; - осмисли уз помоћ наставника и примени различита, музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; - самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука. - повезује прсторедне групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу самостално и уз помоћ наставника; - развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника; - самостално, изражајно свира композиције напамет; - развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа;	Технички и музички захтеви: Скале: А-дур, Еф-дур, Бе-дур, фис-мол, де-мол, ге-мол. Обрадити све дурске и хроматске скале паралелно. Квинтакорди и септакорди четворогласно разложено и симултано кроз две октаве. Аутентична каденца.	Солфеђо, Хармонија, Музички облици, Историја музике са упознавањем музичке литературе, Хорске партитуре, Хор	Етиде: Јела Кршић: Клавирска вежбања за III разред Х.Лемоан: етиде оп. 37 К.Черни: етиде оп. 849 Полифоне композиције: Ј.С.Бах: Мале композиције, 12 малих прелудијума Сонатине: Л.ван Бетовен, М. Клементи, А. Дијабели и друге сонатине сличне тежине Композиције различитих стилова: А. Гречанинов: Дечји албум оп. 98 Р. Шуман: Албум за младеж Чајковски: Албум за младеж Марко Тајчевић: Деци Петар Стојановић: „Дечји кутак” Албум југословенских клавирских композиција Вера Богдановић: Музика предкласичара

	- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.			
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
	- свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; - јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; - транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; - примени више динамичких нијанси у свирању; - појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; - свира двоухвате са јасним диференцирањем мелодијске линије; - свесно користи директан и синкопирани педал; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; - свира једноставну пратњу на задату мелодију.	Технички и музички захтеви: Скале: Е-дур, Ха-дур, Ес-дур, Ас-дур, цис-мол, гис-мол, це-мол, еф-мол Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве паралелно. Квинтакорди и септакорди четворогласно разложено и симултано кроз две октаве. Аутентична каденца.	Солфеђо, Хармонија, Музички облици, Историја музике са упознавањем музичке литературе, Хорске партитуре, Хор, Контрапункт, Аранжирање, Дириговање	Етиде: Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за IV разред К.Черни: етиде оп. 849 Х. Бертини: етиде оп. 100 Х. Беренс: етиде оп. 88 А. Лешхорн: етиде оп. 66 Јела Кршић/ Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема Полифоне композиције: Ј. С. Бах: 12 и 6 малих прелудијума Сонатине и сонате: Ј. Хајдн: Сонатине и сонате (Јела Кршић-Шишмановић) В. А. Моцарт: Бечке сонатине Д. Кабалеvски: Варијације на словачку тему С. Мајкапар: Варијације на руску тему Композиције по слободном избору: Обухватити композиције различитог карактера и стила – бар једна да буде за четири руке Р. Шуман: Албум за младеж С. Прокофјев: Музика за децу Д. Шостакович: Луткине игре Д. Скарлати: Лаки комади Л. ван Бетовен: За Елизу

				М. Тајчевић: Деци С. Рајичић: Мала свита Петар Стојановић: „Дечји кутак” Вера Богдановић: Музика предкласичара Ј. Кршић/ Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
	- чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; - самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; - примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; - коригује лоше извођење у току свирања; - у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; - појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме; - јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; - критички прати сопствени развој; - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником;	Технички и музички захтеви: Скале: Фис-дур, Цис-дур, Дес-дур, Гес-дур, Цес-дур, ес-мол, бе-мол, ес-мол. Дурске и молске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама. Трозвучи симултано и разложено, четворогласно кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука кроз две октаве паралелно. Доминантни и умањени септакорд симултано и разложено четворогласно, а велико разлагање кроз две октаве паралелно. Аутентична каденца.	Солфеђо, Хармонија, Музички облици, Историја музике са упознавањем музичке литературе, Аранжирање, Контрапункт, Дириговање, Увод у савремену музику, Хор	Етиде: Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за V разред К. Черни: етиде оп. 299 Ј. Б. Крамер: етиде А. Лешхорн: етиде оп. 66 Виртуозне композиције од старих мајстора до данас (избор Миланка Мишевић) Полифоне композиције: Ј. С. Бах: Двогласне инвенције, Француске свите – поједини ставови Сонате и варијације: Ј. Хајдн: Соната Е-дур, Ге-дур, А-дур Л. ван Бетовен: сонате оп. 49 бр. 1 и 2 В. А. Моцарт: Сонате КВ 545 Це-дур и КВ 286 Ге-дур Л. ван Бетовен: Варијације на швајцарску тему Композиције различитих стилова: Л. ван Бетовен: Екосезе; Багателе Ф. Менделсон: Песме без речи Р. Шуман: Споменар

	- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.			Ф. Шопен (За најмлађе): Валцери, ноктурна Е. Григ: Лирски комади М. Тајчевић: Српске игре Петар Стојановић: „Дечји кутак” Вера Богдановић: Музика предкласичара Ј.Кршић/ Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

Клавир „Ц” програм

Одсек	Одсек за музичку теорију (ученици који су завршили основну музичку школу – Одсек класичне музике, главни предмет Соло певање и Одсек за српско традиционално певање и свирање, главни предмет Српско традиционално певање)		
Предмет / Разред	КЛАВИР „Ц” / први, други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Клавир „Ц” програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.		
Годишњи фонд часова	I – III разред – 70 IV разред – 66	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Ученике на сваком часу треба упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основа превенције повреда мишићног ткива. Инсистирати на логичком мишљењу које ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету. Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава. Ученике треба подстицати да помажу једни другима у музичком остварењу и успесима, као и заједничком свирању. Такође, упућивати их у самостално размишљање и став према музици, а ради њихове самосталности у будућности. Наставник има могућност да по слободном избору, одабере и композиције за извођење које нису наведене у програму водећи рачуна о примерености наставним садржајима, учениковим техничким могућностима и музичким интересовањима, естетским захтевима и исходима. У организацији Смотри за ученике другог разреда сугеришемо да термин смотре буде мај месец, а за ученике четвртог разреда април месец.		

Праћење и вредновање наставе	На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. Битно је на почетку школске године јасно поставити критеријуме оцењивања и упознати ученика са истим. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, и резултати годишњих активности и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.	Облик рада	Индивидуално
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Практична/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву.		
Обавезни минимум	Први, други, трећи, четврти разред а) четири етиде са различитим техничким проблемима; б) две полифоне композиције; в) једна соната; г) два комада разних епоха и карактера; д) лествице и трозвучи по програму		
Смотре	Смотра (на крају године): Први разред: нема смотру Други разред: Једна етида; Једна полифона композиција; Став сонате или концерта, или варијације или ронда; Композиција по избору; Две композиције различитог карактера. Трећи разред: нема смотру Четврти разред: Једна етида; Једна полифона композиција; Став сонате или концерта, или варијације или рондо; Композиција по избору. Програм годишње смотре изводи се напамет. Коментари и сагледавање смотре утиче на коначну годишњу оцену.		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Обавезна су два јавна наступа у току школске године.		

ПРВИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита и свира течно с листа са обе руке; - повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; - препозна период настанка одређене композиције; - спретно изведе технички захтевније композиције; - самостално хармонизује једноставни тематски материјал; - појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме; - својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; - учествује на јавним наступима у школи; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за слушање музике.	СКАЛЕ И ТРОЗВУЦИ: 3 дурске и 3 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди... Хармонија: Потпуна аутентична каденца Музички облици: Сонатни облик, облик дводелне, троделне песме, варијације, свита Историја музике: Друштвено-историјско-културолошки контекст у коме су стварали аутори чија се дела изводе, као и сагледавање дела кроз призму стваралаштва одређене епохе	Етиде: Карл Черни: етиде оп. 299 Јохан Баптист-Краммер: Етиде Јела Кршић и Ранковић: Збирка за савлађивање техничких проблема Херман Беренс: Етиде оп. 61 Алберт Лешхорн: Етиде оп. 38 Друге етиде одговарајуће тежине Полифоне композиције: Јохан Себастијан Бах: Француске свите, Енглеске свите Друге полифоне композиције одговарајуће тежине Сонате и варијације: Јозеф Хајдн: Сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, цис-мол (редакција Раух) Волфганг Амадеус Моцарт: Сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283 Лудвиг ван Бетовен: Сонате, Варијације Ге-дур на оригиналну тему Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40 Друге сонате и варијације одговарајуће тежине Композиције по слободном избору: Марко Тајчевић: Српске игре

				Миховил Логар: Композиције за клавир Дејан Деспић: Сонатина in F Наши композитори за младе пијанисте, избор Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана Петар Стојановић: Дечји кутак Клод Дакен: Кукавица, Ласта Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона Феликс Менделсон: Песме без речи Роберт Шуман: Албум за младе Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол Хоаким Турина: Минијатуре Александар Гречанинов: Пастели оп. 3 Михаил Иванович Глинка: Тарантела Жак Ибер: Истуар Алфредо Казела: 11 дечјих комада Балдасаре Галупи: Сонате Доменико Чимароза: Сонате Јохан Кристијан Бах: Сонате Макс Регер: 10 малих комада оп. 44 Арам Хачатуријан: Дечји албум Петар Илић Чајковски: Годишња доба Александар Бородин: Мала свита Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54 Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић) и друге композиције одговарајуће тежине Композиције за четвороручно свирање:

				Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције Роберт Шуман: Сlike са истока оп. 66 Игор Стравински: Три лака комада Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке Морис Равел: Моја мајка гуска Оторино Респиги: Шест малих комада Алфредо Казела: Пупацетио Беджих Сметана: Рондо за два клавира осморушно и друге композиције одговарајуће тежине
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

ДРУГИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита и свира течно с листа са обе руке; - повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; - препозна период настанка одређене композиције; - спретно изведе технички захтевније композиције; - самостално хармонизује једноставни тематски материјал; - својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; - учествује на јавним наступима у школи;	СКАЛЕ И ТРОЗВУЦИ: 4 дурске и 4 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди... Хармонија:	Јохан Баптист-Краммер: Етиде Јела Кршић и Ранковић: Збирка за савлађивање техничких проблема Морис Мошковски: Етиде оп. 18 Друге етиде одговарајуће тежине Полифоне композиције: Јохан Себастијан Бах: Француске свите и Енглеске свите Друге полифоне композиције одговарајуће тежине Сонате и варијације: Волфганг Амадеус Моцарт: Сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур

	- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Потпуна аутентична каденца Музички облици: Сонатни облик, облик дводелне, троделне песме, варијације, свита Историја музике: Друштвено-историјско-културолошки контекст у коме су стварали аутори чија се дела изводе, као и сагледавање дела кроз призму стваралаштва одређене епохе	KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283 Лудвиг ван Бетовен: Сонате, Варијације Ге-дур на оригиналну тему Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40 Друге сонате и варијације одговарајуће тежине Композиције по слободном избору: Марко Тајчевић: Српске игре Миховил Логар: Композиције за клавир Дејан Деспић: Сонатина in F Наши композитори за младе пијанисте, избор Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана Петар Стојановић: Дечји кутак Клод Дакен: Кукавица, Ласта Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона Феликс Менделсон: Песме без речи Роберт Шуман: Албум за младе, Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол Хоакин Турина: Минијатуре Александар Гречанинов: Пастели оп. 3 Михаил Иванович Глинка: Тарантела Жак Ибер: Истуар Алфредо Казела: 11 дечјих комада Балдасаре Галупи: Сонате

				Доменико Чимароза: Сонате Јохан кристијан Бах: Сонате Макс Регер: 10 малих комада оп. 44 Арам Хачатуријан: Дечји албум Петар Илич Чајковски: Годишња доба Александар Бородин: Мала свита Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54 Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић) і друге композиције одговарајуће тежине Композиције за четвороручно свирање: Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције Роберт Шуман: Слике са истока оп. 66 Игор Стравински: Три лака комада Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке Морис Равел: Моја мајка гуска Оторино Респиги: Шест малих комада Алфредо Казела: Пупацетио Беджих Сметана: Рондо за два клавира осморуочно и друге композиције одговарајуће тежине
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

ТРЕЋИ РАЗРЕД ОБЛАСТ /ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита и свира течно с листа са обе руке; - повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; - препозна период настанка одређене композиције; - спретно изведе технички захтевније композиције; - самостално хармонизује једноставни тематски материјал; - појасни конструкцију дела и термина музичке форме; - својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; - учествује на јавним наступима у школи; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за слушање музике.	СКАЛЕ И ТРОЗВУЦИ: 4 дурске и 4 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле октаве кроз две октаве.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре, пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди... Хармонија: Потпуна аутентична каденца Музички облици: Сонатни облик, облик дводелне, троделне песме, варијације, свита Историја музике: Друштвено-историјско-културолошки контекст у коме су стварали аутори чија се дела изводе, као и сагледавање дела кроз призму стваралаштва одређене епохе	Етиде: Карл Черни: Етиде оп. 740 Јохан Баптист-Крамер: Етиде Алберт Лешхорн: Етиде оп. 66 Морис Мошковски: Етиде оп. 18 Адолф Рутхард: Етиде Друге етиде одговарајуће тежине Полифоне композиције: Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције, Трогласне инвенције Георг Фридрих Хендл: Избор композиција за клавир Друга полифона дела сличне тежине Сонате и варијације: Јозеф Хајдн: Сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, Де-дур, цис-мол (редакција Раух) Волфганг Амадеус Моцарт: Сонате Лудвиг ван Бетовен: Варијације Ге-дур на оригиналну тему Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40 Лудвиг ван Бетовен: Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол Друге сонате и варијације одговарајуће тежине Композиције по слободном избору: Марко Тајчевић: Српске игре Миховил Логар: Композиције за клавир Дејан Деспић: Сонатина in F

				Наши композитори за младе пијанисте Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана Петар Стојановић: Дечји кутак Зоран Јовановић: Минијатуре за клавир, Бела сонатина, Црна сонатина, Мини концертино, Дечји концертино Клод Дакен: Кукавица, Ласта Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона Феликс Менделсон: Песме без речи Едвард Григ: Лирски комади Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци Хоаким Турина: Минијатуре Александар Черепњин: Багателе Александар Гречанинов: Пастели оп. 3 Михаил Иванович Глинка: Тарантела Жак Ибер: Истуар Алфредо Казела: 11 дечјих комада Балдасаре Галупи: Сонате Доменико Чимароза: Сонате Јохан Кристијан Бах: Сонате Макс Регер: 10 малих комада оп. 44 Арам Хачатуријан: Дечји албум Петар Илич Чајковски: Годишња доба Александар Бородин: Мала свита Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54 Музика преткласичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић) 100 година музике за клавир (редакција Миланке Мишевић)

				Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић) и друге композиције одговарајуће тежине Композиције за четвороручно свирање: Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције Роберт Шуман: Слике са истока оп. 66 Игор Стравински: Три лака комада Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке Морис Равел: Моја мајка гуска Оторино Респиги: Шест малих комада Алфредо Казела: Пупацетио Беджих Сметана: Рондо за два клавира осморушно (избор) и друге композиције одговарајуће тежине
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- чита и свира течно с листа са обе руке; - повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; - препозна период настанка одређене композиције; - спретно изведе технички захтевније композиције;	СКАЛЕ И ТРОЗВУЦИ: 3 дурске и 3 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно.	Физичко васпитање: Правилно држање тела Солфеђо: Нотне вредности, ритмичке вредности, фигуре,	Етиде: Карл Черни: Етиде оп. 740 Морис Мошковски: Етиде оп. 18 Адолф Рутхард: Етиде Друге етиде одговарајуће тежине Полифоне композиције: Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције, Трогласне инвенције

	- самостално хармонизује једноставни тематски материјал; - појасни конструкцију дела и објасни значења термина музичке форме; - својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; - учествује на јавним наступима у школи; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; - критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; - самостално вежба по плану који је утврдио са наставником - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи носиоце звука за слушање музике.	Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле октаве кроз две октаве.	пунктиране ноте, кључеви, двотакт, тротакт, интервали лествице, акорди... Хармонија: Потпуна аутентична каденца Музички облици: Сонатни облик, облик дводелне, троделне песме, варијације, свита Историја музике: Друштвено-историјско-културолошки контекст у коме су стварали аутори чија се дела изводе, као и сагледавање дела кроз призму стваралаштва одређене епохе	Друга полифона дела сличне тежине Сонате и варијације: Волфганг Амадеус Моцарт: Сонате Лудвиг ван Бетовен: Варијације Ге-дур на оригиналну тему Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40 Лудвиг ван Бетовен: Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол Друге сонате и варијације одговарајуће тежине Композиције по слободном избору: Марко Тајчевић: Српске игре Миховил Логар: Композиције за клавир Дејан Деспић: Сонатина in F Наши композитори за младе пијанисте Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана Петар Стојановић: Дечји кутак Зоран Јовановић: Минијатуре за клавир, Бела сонатина, Црна сонатина, Мини концертино, Дечји концертино Клод Дакен: Кукавица, Ласта Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона Феликс Менделсон: Песме без речи Фредерик Шопен: ноктурна, мазурке, валцери Едвард Григ: Лирски комади Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци

				Хоакин Турина: Минијатуре Александар Черепњин: Багателе Александар Гречанинов: Пастели оп. 3 Михаил Иванович Глинка: Тарантела Жак Ибер: Истуар Алфредо Казела: 11 децјих комада Балдасаре Галупи: Сонате Доменико Чимароза: Сонате Јохан Кристијан Бах: Сонате Макс Регер: 10 малих комада оп. 44 Арам Хачатуријан: Децји албум Петар Илич Чајковски: Годишња доба Александар Бородин: Мала свита Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54 Музика преткласичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић) 100 година музике за клавир (редакција Миланке Мишевић) Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић) и друге композиције одговарајуће тежине Композиције за четвороручно свирање: Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције Роберт Шуман: Сlike са истока оп. 66 Игор Стравински: Три лака комада Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке Морис Равел: Моја мајка гуска

				Оторино Респики: Шест малих комада Алфредо Казела: Пуапетио Беджих Сметана: Рондо за два клавира – осморушно (избор) и друге композиције одговарајуће тежине
Кључне речи:	Клавир, слушање, опажање, тон			

Хорске партитуре (одсек за музичку теорију и одсек за музичку продукцију и обраду звука)

Одсек	Одсек за музичку теорију/ Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	ХОРСКЕ ПАРТИТУРЕ/ други, трећи разред (Одсек за музичку теорију) / трећи, четврти разред (Одсек за музичку продукцију и обраду звука)		
Циљ учења предмета	Циљ учења предмета хорске партитуре је оспособљавање ученика да правилно прочитају, протумаче и изведу на клавиру хорску партитуру.		
Годишњи фонд часова	35 – други, трећи разред 33 – четврти разред	Недељни фонд часова	1
Начин остваривања програма предмета	Предмет Хорске партитуре обухвата ученике другог и трећег разреда средње музичке школе Одсека за музичку теорију и ученике трећег разреда Одсека за црквену музику и Одсека за музичку продукцију и обраду звука. Настава се изводи у групама од по два ученика на једном часу недељно. Аналитички и историјски део наставне јединице обрађује се заједнички док практични део сваки ученик изводи самостално. Програм за предмет Хорске партитуре је изузетно разноврстан па би наставник требало да одабере она дела хорске литературе која ће одговарати техничким захтевима из садржаја, а допринети остваривању исхода. Програм прилагодити према врсти одсека. Процес учења обухвата сукцесивно обрађивање хорске литературе – од лакших ка тежим композицијама и са прецизираним техничким проблемом: двогласни и трогласни дечји и женски хорови у једном или два нотна система, трогласни дечји и женски хорови у три нотна система, четворогласни женски, мушки и мешовит хорови у два нотна система, четворогласни хорови у три нотна система, четворогласни хорови (женски, мушки, мешовити) у четири нотна система. Пожељно је да се четворогласни хорови у четири система обрађују већ на крају другог разреда на Одсеку за музичку теорију (лакше Мокрањчеве Руковети, делови Литургије и Опела, канцонете, мадригали и мотети ренесансних и барокних композитора). У трећем разреду треба обрађивати четворогласне хорове у четири система (технички теже композиције) и лакше корале у старим кључевима. Континуирано оспособљавати ученике да свирају лакше хорске партитуре с листа. Рад на овом предмету обухвата обрађивање врста хорова и њихову нотацију, обрађивање основних законитости у свирању партитуре, упознавање са историјским оквиром настанка дела, врстом дела и карактеристикама музичког језика. Такође подразумева свирање партитуре на клавиру уз утврђивање најефикаснијих начина за решавање техничких захтева. Рад на предмету Хорске партитуре подразумева		

	оспособљавање ученика за правилно интерпретирање хорских дела и за даљи самостални рад. У процесу рада корисно је слушање хорских партитура које се обрађују помоћу доступних носилаца звука (предности дигитализације). На тај начин се подстиче активно слушање, анализа квалитета извођења и развој критичког мишљења.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима хорских партитура, кључно је унапређивање музичких способности и оспособљавање за правилну интерпретацију хорских композиција. Критеријум за оцењивање је присуство и уложен лични ангажман ученика и напредовање у складу са његовим музичким могућностима, као и квалитет свирања и ниво научених композиција.	Облик рада	Индивидуални, рад у пару
		Методе рада	Дијалогска, монолошка, практични рад ученика, демонстрација
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

РАЗРЕД: ПРВИ – ЧЕТВРТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- користи стечена теоретска знања из других предмета у читању и свирању партитуре; - анализира и свира на клавиру двогласне, трогласне и четворогласне хорске партитуре; - препозна проблеме и технички прилагоди начин свирања различитим захтевима у партитури; - чита транспоноване тенорске деонице; - чита старе кључеве и примени их у пракси; - чита с листа лакше хорске партитуре;	Двогласни и трогласни дечји и женски хорови у једном или два нотна система. Трогласни дечји и женски хорови у три нотна система. Четворогласни женски, мушки и мешовит хорови у два нотна система. Четворогласни хорови у три нотна система Четворогласни хорови (женски, мушки, мешовити) у четири нотна система. Транспонујућа тенорска деоница-значај вештине читања. Стари кључеви. Анализа партитуре и повезивање са предметом дириговање. Упознавање хорске литературе, дела различитих епоха, карактера и техничких захтева.	Упоредни клавир, Музички облици, Контрапункт, Хармонија, Историја музике	Двогласни и трогласни дечји и женски хорови у два система: – В. Ђорђевић: Хорови у два и три гласа; – Р. Толингер: Црна ноћи; Трогласни и четворогласни женски хорови у 3 система: – К. Монтеверди, Палестрина, Феста, Гастолди, Маренцио, Криспинус, анонимни аутори: канцонете, виланеле, мадригали, мотети; – М. Живковић: Цвеће цафнало; – Ст. Ст. Мокрањац: Четири обредне кајде Четворогласни женски хорови у 4 система: – Ст. Ст. Мокрањац: XIV Руковет;

	- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	Читање с листа лакших хорских партитура. Лакши корали у старим кључевима (3. разред Одсека за музичку теорију)	– Ђ. Верди: Quattro pezzi sacri (III); Четворогласни мешовити хорови у 2 система: – Б. Донати: Канцонета; – Ђ. Де Марци: Signore delle cime; – Л. Лео: Libera me; – Палестрина: O Bone Jesu; – Ј. Аркаделт: Ave Maria; – Ј. Галус: Sepulto Domino; Ecce quomodo moritur iustus; – Г. Ф. Хендл: Canticorum Jubilo; – Ј. С. Бах: Корали; – В. А. Моцарт: Ave verum corpus; – Л. ван Бетовен: Жртвена песма; – К. Станковић: Литургија – делови – Ст. Ст. Мокрањац: Леле Стано мори (V руковет) Мушки хорови у 2 система: – Ј. Маринковић: Хеј, трубачу Мушки хорови у 4 система: – Ст. Ст. Мокрањац: I Руковет; Мешовити хорови у 3 система: – К. Станковић: Литургија – делови; Христос воскрес; – Ст. Ст. Мокрањац: И кличе девојка; Када ми се Радосаве; Црни горо (XI Руковет); – И. Бајић: Српкиња (Кнез Иво од Семберије). Мешовити хорови у 4 система: – Ст. Ст. Мокрањац: Руковети; Литургија Св. Јована Златоустог, Опело – делови, Акатист Богородици, О како безаконоје, Тебе одјејушчагосја, Статије; – Ј. Маринковић: Оче наш из Литургије; – К. Бабић: Три мадригала, само мало другачија;

				– В. Перичић: Песме из Врања; – С. Христић: Опело – делови; – Ђ. Гастолди: Il' bell umore; – Б. Донати: Gagliarda; – Х. Персл: Пролетња песма; – Палестрина: Benedictus; – Мадригали и мотети Монтевердија, Ласа, Маренција, Палестрине, Галуса; И дела сличне тежине и специфичних техничких захтева.
Кључне речи:	Анализа, свирање хорске партитуре			

Дириговање

Одсек	Одсек за музичку теорију		
Предмет/ Разред/ Циклус	ДИРИГОВАЊЕ/ трећи, четврти		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Дириговање је да ученик овлада мануелном техником и основним диригентским вештинама и да се оспособи за анализу музичког дела и практичан рад са ансамблом.		
Годишњи фонд часова	70 – III разред 66 – IV разред	Недељни фонд часова	2 часа
Начин остваривања програма предмета	Предмет Дириговање обухвата ученике трећег и четвртог разреда (хорско и оркестарско дириговање). Настава се изводи у групама, а са ученицима се ради индивидуално. Аналитички део наставне јединице обрађује се заједнички док практични део сваки ученик изводи самостално. Програм за предмет Дириговање је изузетно разноврстан па би наставник требало да одабере она дела хорске/оркестарске литературе која ће одговарати техничким захтевима из садржаја, а допринети остваривању исхода. Диригентски став у раду са хором/оркестром и савладавање технике дириговања представљају најважније сегменте рада са ученицима у почетној фази. Рад на овом предмету обухвата и анализу дела са аспекта диригента као извођача, обрађивање различитих техничких проблема и елемената интерпретације и практично усавршавање кроз техничке вежбе, примере из литературе и дириговање ансамблом. Употреба клавира је обавезна (свирање партитуре од стране наставника или ученика), али би био пожељан практични рад са ансамблом. Овај предмет подразумева оспособљавање ученика за правилно интерпретирање хорске и оркестарске литературе и за даљи самостални рад. У процесу рада корисно је слушање композиција које се обрађују помоћу доступних носилаца звука (предности дигитализације).		

Праћење и вредновање наставе	На часовима дириговања кључно је унапређивање музичких способности ученика и њихово оспособљавање за правилну интерпретацију хорских и оркестарских композиција. Критеријум за оцењивање је уложен лични ангажман ученика и напредовање у складу са његовим музичким могућностима, као и квалитет дириговања. Посебан подстицајни елемент може бити јавни наступ са ансамблом којим се развија самопоуздање ученика.	Облик рада	Фронтални/ Рад у групама и индивидуално
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Анализа нотног текста/ Активни рад ученика при извођењу композиција дириговањем уз примену мануелне технике
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Обавезни минимум	Трећи разред: 10 композиција за различите хорске саставе, различитих епоха и техничких захтева Четврти разред: 3 композиције за гудачки, камерни, симфонијски оркестар		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Планира се јавни наступ уколико организацијске могућности школе и расположових ансамбала дозвољавају.		

РАЗРЕД: ТРЕЋИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ДИРИГОВАЊЕ - Основне законитости дириговања	- Опише развој дириговања, улогу и значај диригента у ансамблу - Чита партитуру кроз анализу и свирање	Историјски развој технике дириговања, улога и значај диригента у ансамблу. Упознавање са хорском партитуром. Упознавање са врстама хорово и певачким гласовима.	Историја музике, Хорске партитуре, Хор	Сузана Костић: „Хорско дириговање”, Студентски културни центар Ниш, 1997.
ДИРИГОВАЊЕ - Савладавање диригентске технике	- Примењује мануелну технику у зависности од музичких и техничких захтева партитуре	Савладавање диригентске технике. Диригентски став у раду са хором. Мануелна техника: ▪ Почетни став ▪ Припремни потез ▪ Шеме на два, три, четири, пет и шест ▪ Осмина, четвртина, половина јединице бројања, мешовити тактови ▪ Пододел, короне и цензуре	Хор, Солфеђо, Теорија музике	Сузана Костић: „Хорско дириговање”

ДИРИГОВАЊЕ - Примена диригентске технике у хорској литератури	- Диригује ансамблом или уз пратњу на клавиру, одређену хорску партитуру - Користи знања стечена из сродних предмета - Заузме критички став према сопственом и туђем дириговању	Музичка изражајност кроз покрет и мимику. Хорска литература. Анализа дела са аспекта диригента као извођача.	Хор, Солфеђо, Хармонија, Историја музике, Музички облици	Минимум 10 композиција за различите хорске саставе, различитих епоха и техничких захтева. Избор композиција: канони, стари мајстори, Стеван С. Мокрањац – Литургија (делови), Стеван С. Мокрањац – Руковети (делови), Д. Бортијански: Тебе појем и расположива хорска дела сличних техничких захтева.
ДИРИГОВАЊЕ - Остале активности	- Користи предности дигитализације у слушању и анализирању музике	Практичан рад са хорским ансамблом – основна правила. Посета хоровима припремног разреда ОМШ и СМШ. Непосредан рад са ансамблом. Планирање јавног наступа.	Солфеђо, Хор и Хорске партитуре	Хорске композиције које поменути хорски ансамбли обрађују
Кључне речи:	Анализа, дириговање, свирање хорских партитура, хор, интерпретација			

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ДИРИГОВАЊЕ	- чита партитуру кроз анализу; - примењује мануелну технику у зависности од музичких и техничких захтева партитуре; - диригује уз клавиру пратњу одређену оркестарску партитуру; - користи знања стечена из сродних предмета; - заузме критички став према сопственом и туђем дириговању; - користи предности дигитализације у слушању, анализирању и извођењу музике.	Састав и врсте оркестара, оркестарских корпуса, инструмената и њихових улога кроз различите епохе. Читање оркестарских партитура. Оркестарско дириговање: - употреба диригентске палице, - диференцијација леве и десне руке. Мануелна техника: - диригентски став у раду са оркестром, - припремни потез (систем тачке и покрета, однос амплитуде и темпа), - шеме на два, три, четири, пет и шест – осмина, четвртина, половина јединице бројања, мешовити такт, - дељени потез и батуту, короне, цезуре,	Солфеђо Хармонија Контрапункт Историја музике Музички облици Музички инструменти Хор Оркестар Теорија музике Свирање хорских партитура	Пахелбел: Канон и жига Ј. С. Бах: Арија из Оркестарске свите бр. 3 В. А. Моцарт: Мала ноћна музика Т. Албинони: Адађо С. Барбер: Адађо за гудачки оркестар Е. Григ: Две елегичне мелодије П. Чајковски: Елегија за гудачки оркестар; Серенада за гудачки оркестар (став) О. Респиги: Античке игре и арије (ставови) В. А. Моцарт: Дивертимента; Серенаде Ф. Шуберт: <i>Розамунд</i> – интермецо

		- специфичне динамичке, агогичке промене и промене темпа и - музичка изражајност кроз покрет и мимику. Основне законитости оркестарског дириговања. Распоред инструмената у оркестру. Оркестарска партитура. Оркестарска литература. Анализа дела са аспекта диригента као извођача. Слушање дела праћењем партитуре уз помоћ. доступних носилаца звука.		П. Маскањи: <i>Кавалерија рустикана</i> – интермецо В. А. Моцарт: Симфоније бр. 25, 26, 36, 38, 40 (став) Ј. Хајдн: Симфоније бр. 44, 45, 94, 103, 104 (став) Л. ван Бетовен: Симфоније I, II, III, VII, VIII (ставови или делови) Ф. Шуберт: Симфоније III, V, VIII (ставови) А. Дворжак: Словенске игре (избор) Ј. Брамс: Мађарске игре
Кључне речи:	Анализа, дириговање, свирање хорских партитура, интерпретација			

Увод у компоновање

Одсек	Одсек за музичку теорију		
Предмет/ Разред/ Циклус	УВОД У КОМПОНОВАЊЕ/ четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Увод у компоновање јесте стицање основних знања о уметничкој музици 20. века, развијање вештине компоновања и тумачења савремене нотографије.		
Годишњи фонд часова	66 часова	Недељни фонд часова	2 часа
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групи, у наменски опремљеној учионици. Обухвата неколико области: музика 20. века, нотографија, компоновање и примењена музика. Наведене области се надовезују једна на другу, међусобно су повезане и чине нераскидиву, свеобухватну целину. Индивидуални приступ је јако важан у овом процесу, па наставник треба добро да послуша ученикова интересовања за одређени музички стил и да не инсистира по сваку цену на модерном звуку. Фокус је на интеракцији ученика и наставника. Група је веома важна у процесу компоновања и њена улога је у међусобној подршци идејама за израду што бољих композиција.		
Праћење и вредновање наставе	Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу хармонских садржаја. Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални/ Групни.
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика

	Утврђивање и проверу знања из увода у компоновање треба спроводити усменим, писаним и практичним путем, на разнолик и интересантан начин.		
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Обавезан је минимум један јавни наступ у току школске године.		

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
МУЗИКА 20. ВЕКА	- слушно и аналитички препознаје разлике између тоналне, модалне и атоналне музике; - самостално води свој Дневник савремене музике; - разликује акорде нетерцног типа и употребљава их у својим задацима-композицијама.	Слабљење тоналног центра у музици с краја 19. века. Модална, тонална и атонална музика. Релативизација појма дисонанца у музици (слушно, аналитички, практично): - савршене дисонанце, - несавршене дисонанце. Музичке компоненте у музици 20. века Усложњавање ритмике и метрике (слушно, аналитички, практично): - неправилне ритмичке поделе, - померање акцентовања у музици, - променљива метрика, - полиритмија и полиметрија. Проширење хармонског фонда и тоналног плана (основно, аналитички, практично): - медијантне везе, - поларни акорди, - квартни и квинтни акорди, - акорди са додатим тоновима, - кластери.	Хармонија – проширени тоналитет, тонални план, модалност Историја музике – музика у 20. веку – стилски прав	Дејан Деспић – Увод у савремено компоновање (скрипта)

		Израда краћег тоналног плана у слободном хармонском ставу уз употребу „нових” акорада за хармонски инструмент. Модернизација мелодије.		
НОТОГРАФИЈА	- разликује и објасни нова нотна обележја у нотографији.	Проширивање музичког писма и нотног записа. Нове тенденције у нотографији – нова нотна обележја и нотни знаци. Одступање од традиционалног начина записивања музике. Нове тенденције и принципи у организацији партитура. (аналитички).	Хармонија – ортографија	Дејан Деспић – Увод у савремено компоновање (скрипта)
КОМПОЗИЦИОНЕ ТЕХНИКЕ	- наведе композиционе технике и користи их у својим задацима-композицијама.	Композиционе технике 20. века: - серијална техника, - додекафонија, - интегрални серијализам, - алеаторика. Појава и употреба електронике у музици друге половине 20. века. Препознавање елемената композиционих техника на изабраним нотним примерима.	Историја музике – стилски правци 20. века	Дејан Деспић – Увод у савремено компоновање (скрипта)
КОМПОНОВАЊЕ	- компонује минијатуре у задатом или слободнијем облику уз помоћ наставника; - компонује вокално-инструментални комад (соло песму) уз помоћ наставника.	Компоновање минијатура у задатом или слободнијем облику за: - клавир или - до три инструмента од којих један инструмент може бити хармонски. Компоновање песме за глас и клавир (или други хармонски инструмент) на основу изабраног поетског текста.	Хармонија – хармонизација мелодије Музички облици – облик песме, соло песма	Дејан Деспић – Увод у савремено компоновање (скрипта)
ПРИМЕЊЕНА МУЗИКА	- компонује на одабрану филмску/позоришну тему или на појединачне сцене уз помоћ наставника.	Појава и улога филма на почетку 20. века као новог медија. Музика за филм. Музика за позориште. Мјузикл.	Хармонија – хармонизација мелодије Музички облици – облик песме	Баронијан, Варткес, 1981. Музика као примењена уметност, Београд, Универзитет уметности

		Израда краћих композиција (главних тема) на одабране филмске теме или појединачне сцене. Почеци забавне музике – цез.		
Кључне речи:	Нотографија, композиционе технике, савремена музика 20. века, компоновање, примењена музика			

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗА ОДСЕК МУЗИЧКА ПРОДУКЦИЈА И ОБРАДА ЗВУКА

Звучно–музички процес МИДИ

Одсек	Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	ЗВУЧНО МУЗИЧКИ ПРОЦЕС МИДИ/ први, други, трећи разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Звучно-музички процес, МИДИ је да код ученика развију знања и вештине за стварање и програмирање музике уз помоћ рачунара..		
Годишњи фонд часова	70 часова – I, II и III разред	Недељни фонд часова	2 часа – I, II и III разред
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у наменски опремљеном тонском студију. Обухвата теоријске и практичне часове, као и вежбе у обради миди сигнала		
Праћење и вредновање наставе	Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. Критеријум у оцењивању је успешно реализована композиција како са аспекта композиционих техника тако и са аспекта креативног обликовања звучне слике и свих поступака који до ње доводе.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалошка/ Монолошка/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	Компоновање симетричног, савременог музичког МИДИ дела у облику песме у трајању од 3-4 минута. Испит организовати као звучну презентацију.		
Јавни наступ:	/		

РАЗРЕД: ПРВИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
МИДИ ИСТОРИЈАТ	- опише развој МИДИ протокола и музичких електронских инструмената.	Почеци и развој МИДИ комуникационог протокола.	Рачунарство и информатика (порука, сигнал, канал)	The midi manual – David Miles
МИДИ ИНТЕРФЕЈС	- рукује МИДИ интерфејсом, везама и конекцијама.	МИДИ интерфејс: – MIDIIN, – OUT, – THRU, MIDI кабл и повезивање. Опис и примена „MIDIhardware". Типови МИДИ интерфејса: – Multi-portMIDI interface, MIDI thru box и – MIDI merge box.	Рачунарство и информатика (порука, сигнал, канал)	The midi manual – David Miles
МИДИ МОДОВИ	- користи МИДИ модове на хардверским и софтверским синтесајзерима.	МИДИ модови: – моно, – poly, – omni, – multi.	Рачунарство и информатика (порука, сигнал, канал)	The midi manual – David Miles
МИДИ КАНАЛСКЕ ПОРУКЕ	- употребљава и едитује све врсте МИДИ каналских порука; - анализира МИДИ каналске промене и едитује их са циљем промене музичких параметра.	Каналске поруке # 1: Note on, note off, velocity, relase velocity. Примери и анализа у EventEditoru. Каналске поруке # 2 . Control Change: realtime и switch-type, Недефинисани контролери; Примери и анализа у EventEditoru, Каналске поруке # 3: PitchBend – резолуција и амбитус. After-Tonch – channel key pressure и polyphonic key pressure. Примери и анализа у EventEditoru. Каналске поруке # 4: Program Change, controller #0. Примери и вежбе у EventEditoru. Каналске поруке # 5. All notes off (panic button); Reset all controllers Контролери # 121-123 Примери и вежбе у Event Editoru. Каналске поруке # 6. Local Control (on-off); MIDI loop– последице. примери. Вежбе у Event Editoru.	Рачунарство и информатика (порука, сигнал, канал)	The midi manual – David Miles
Кључне речи:	МИДИ протокол, МИДИ интерфејс, МИДИ каналске поруке, МИДИ едитори агнетофон, каблови, конектори			

РАЗРЕД: ДРУГИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
СОФТВЕР ЗА КОМПОНОВАЊЕ МУЗИКЕ	- програмира и уноси ноте у музички софтвер; - користи све функције музичког софтвера и МИДИ система - едитује и мења МИДИ догађаје у оквиру музичког софтвера чиме директно утиче на музичке параметре програмиране музике; - рукује МИДИ фајлом као преносном датотеком компоноване музике;	Радсасеквинсером #1 Уношењенота: real time и step time. Рад са сиквенсером #2 Основе едитовања МИДИ догађаја у сиквенсеру (copy, paste, cut функције) Рад са сиквенсером #3 Квантизација – врсте и примена. Дужина нота и легато функција. Рад са сиквенсером #4 Употреба основних функција: cycle, overdub, replace, mute. Рад са сиквенсером #5 МИДИ параметри: компресор и експандер. Рад са сиквенсером #6 Транспозиција и квантизациони параметри. Рад са сиквенсером #7 Експортовање и импортовање Миди фајла. МИДИ фајл стандарди. Рад са сиквенсером #8 Врсте МИДИ едитора. Опис и примена. Рад са сиквенсером #9 Миди филтери. Рад са сиквенсером #10 Програмирање промене темпа и врсте такта. Рад са сиквенсером #11 Миди аутоматизација и напредна употреба МИДИ контролера (контролери 7 и 10). Оптимизација МИДИ јачина. GM и XG стандарди.	Рачунарство и информатика (порука, сигнал, канал)	The midi manual – David Miles Midi Power – Robert Guerin
ПРОГРАМИРАЊЕ СИМЕТРИЧНИХ МУЗИЧКИХ ОБЛИКА	- самостално компоује симетричне музичке облике на рачунару.	Изградња и обликовање симетричних музичких облика на рачунару (двотакт, реченица, период, песма).	Контрапункт (двотакт, реченица, период, песма)	Art of Mixing – David Gibson
Кључне речи:	Музички софтвер, сиквенсер, едитор, миди догађај, миди фајл, симетрични, музички облици			

РАЗРЕД: ТРЕЋИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
СИСТЕМСКЕ ПОРУКЕ	- користе две платформе: Windows и MacOS;	Системске поруке # 1 Основне синхронизације; Sync mode: internal, midi clock, MTS, LTC, SMPTE,	Рачунарство и информатика	The midi manual – David Miles Midi Power – Robert Guerin

	- оптимизује оперативни систем за бављење звуком; - снима, едитује и процесује звук на рачунару; - користи системске поруке у оквиру миди комуникационог протокола; - синхронизује уређаје у процесу снимања и репродукције звука; - синхронизује звук са видео фајлом.	MMC. Системске поруке # 2 MidiClockMode/SPP, примери, анализа карактеристике. Системске поруке # 3 MTCSMode, примери, анализа, карактеристике framerate,smpviewoffset. Системске поруке # 4 Синхронизација између аудио у SMPTE/MTCMODE, девијација, audi osync mode (MTC continuons, MTC Trigger/AutoSpeedddetection, ExternaldigitalWordClock, Asioаудио драјвери и њихове предности). Системске поруке # 5 Проблем два Mastera и разрешавање проблема, MTC кашњење, MidiMaschineControl и ADATсинхронизација. Системске поруке # 6 Синхронизација видео фајлова (Avi, QuickTimeMovies). Системске поруке # 7 Синхронајзери: врсте, могућности и начин рада. Аудио уређаји са имплементираним синхронизационим способностима, њихове предности и резултати. Системске поруке # 8 Тактовно и временски оријентисана синхронизација, разликовање и вежбање. Системске поруке # 9 Синхронизација два или више рачунара/софтвера, синхронизација два софтвера унутар истог рачунара. Системске поруке # 10 VSTSystemLink – синхронизација између два или више рачунара, аудио и миди везе. Системске поруке # 11 Утицај система OMS, Freemidi, IAC у оквиру MacOS платформе, примери организације MIDIпоставке у оквиру горе наведених система. Системске поруке # 12 Промена темпа и врсте такта у процесу синхронизације, вежбање повезивања аудио и миди уређаја у сложеном окружењу мултихардверске	(порука, сигнал, канал)	

		синхронизације (неколико звучних карти, неколико миди интерфејса са аналогним вишеканалним магнетофоном или видео снимачем. Системске поруке # 13Основе SystemExclusiveMessages, примена: bulk и mididump појмови: save/load или receive/transmit. Системске поруке # 14 Примери Sysex комуникације између различитих клавијатура, модула и рачунара. Системске поруке # 15 Примери Sysex комуникације између Editor/Lib. софтвера и различитих миди уређаја (коришћење SoundDiver софтвера). Системске поруке # 16 SampleDumpStandard, основе и примена. Комуникација између два семплера, комуникација између семплера и аудио софтвера (примери на софтверу SoundForge и Recycle). MidiBuffer и транспорт звука преко миди кабла, транспорт звука преко SCSI или преко MIDI + SCSI каблова, мане и предности.		
СИНТЕСАЈЗЕР КАО ИНСТРУМЕНТ И ИЗВОР ЗВУКА	- изврши комуникацију више миди музичких инструмената; - рукује синтесајзером и семплером.	Историјат. Подела: аналогни и дигитални. Улога и основне карактеристике осцилатора, филтера, појачавача, евелопгенератора, LFO. Врсте основних таласних облика. Шум и врсте шума. Врсте клавијатура и основе програмирања звучних боја.	Аудио (шум, филтри)	Основи акустике – Драган Дринчић, Петар Правица, Драган Новаковић
СЕМПЛЕР КАО ИНСТРУМЕНТ И ИЗВОР ЗВУКА	- рукује синтесајзером и семплером.	Историјат. Архитектура семплера: single, keygroup програм. Миди функције и параметри. Диск функције и параметри. Конфигурисање семплова у оквиру програма: single, layer, split. Селектовање узорака на основу динамике свирања. Селектовање узорака на основу регистра – позиције на клавијатури. Едитовање узорка: правац репродукције (normal/reverse), почетак и крај узорка,	Рачунарство и информатика (порука, сигнал, канал)	Основи акустике – Драган Дринчић, Петар Правица, Драган Новаковић

		петља и дужина петље,укрштање узорака, слање узорака на сепаратне аналогне или дигиталне излазе.		
VST ИНСТРУМЕНТИ КАО ИЗВОР ЗВУКА	- користи виртуелне инструменте у процесу компоновања музике.	Историјат и подела. Начин рада и зависност од МИДИ хардвера. Зависност од аудио хардвера. Зависност од врсте и квалитета аудио драјвера. Мултиплицирани аудио излази у оквиру музичког софтвера. Примери на различитим VST инструментима.	Рачунарство и информатика (порука, сигнал, канал)	The midi manual – David Miles Midi Power – Robert Guerin
Кључне речи:	Системске поруке, синтесажер, семплер, VST инструменти			

Савремена МИДИ композиција и продукција

Одсек	Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/Циклус	САВРЕМЕНА МИДИ КОМПОЗИЦИЈА И ПРОДУКЦИЈА/ четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Савремена МИДИ композиција и продукција је да код ученика развију знања и вештине за стварање и програмирање музике уз помоћ рачунара		
Годишњи фонд часова	99 часова	Недељни фонд часова	3 час
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у наменски опремљеном тонском студију. Обухвата велику палету информација, вештина и практичних знања различитих медијских области, учење подразумева лично музичко изражавање кроз различите видове компоновања и извођења музике и партиципације у музици.		
Праћење и вредновање наставе	Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. Критеријум у оцењивању је успешно реализована композиција како са аспекта композиционих техника тако и са аспекта креативног обликовања звучне слике и свих поступака који до ње доводе.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		

Испит (годишњи, матурски)	Јавно извођење ауторске композиције
Јавни наступ:	/

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
КОМПОНОВАЊЕ ПРИМЕЊЕНЕ МУЗИКЕ	- самостално komponује краће облике у области примењене музике; - самостално komponује музику за позориште на задати драмски текст; - самостално komponује музику за филм на задати видео фајл.	Компонување примењене музике #1 Компонување краћих форми: цингл, реклама, спот, шпица. Компонување примењене музике #2 Компонување дужих слободнијих форми: музика за позориште, музика за краткометражни или цртани филм, музика за драмске делове играног филма.	Миди (каналске и системске поруке) Аудио (звучни формати)	The Art of Mixing – David Gibson Sound for film and television – Tomlinson Holman
КОМПОНОВАЊЕ АУТОРСКЕ МУЗИКЕ	- уз помоћ наставника komponује ауторску музику у трајању од 4 до 6 минута користећи рачунар и/ или акустичне инструменте.	Самостално komponување на рачунару: – тематски и хармонски садржај; – музички облик; – жанровско опредељење.	Миди (каналске и системске поруке) Аудио (звучни формати)	The Art of Mixing – David Gibson
Кључне речи:	Серијализам, алеаторика, Макс, интеракција и интеракцијски системи, објектно орјентисано програмирање, мултимедија и нови контролери			

Звучно–музички процес АУДИО

Одсек	Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	ЗВУЧНО МУЗИЧКИ ПРОЦЕС АУДИО/ први, други, трећи разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Звучно музички процес-аудио је да код ученика развије знања и вештине везане за класични – аналогни начин снимања и репродукције звука као и основне технике неопходне за овакав начин рада.		
Годишњи фонд часова	70 часова – I, II и III разред	Недељни фонд часова	2 часа – I, II и III разред
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у наменски опремљеном тонском студију. Обухвата теоријске и практичне часове, као и вежбе у обради аудио сигнала		

Праћење и вредновање наставе	Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. Критеријум у оцењивању је успешно реализована композиција како са аспекта композиционих техника тако и са аспекта креативног обликовања звучне слике и свих поступака који до ње доводе.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	Озвучавање концерата, снимање интерних часова		

РАЗРЕД: ПРВИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
АНАЛОГНО СНИМАЊЕ	- користи све врсте каблова, конектора и веза у току линијског и микрофонског снимања; - користи микрофонске и линијске улазе на аналогном режијском столу; - врши подешавање улазног степена и путање сигнала кроз аналогни режијски сто; - разликује каналску и мониторинг секција на режијском столу, „инсерт” тачке, EQ, сендове, враћања и напајање; - користи мерне инструменте „Peak” и „VU” и мери вршни и просечни ниво сигнала; - разликује аналогно и дигитално мерење, односно мерне инструменте;	Врсте аналогних жичних веза и конектора. Аналогни режијски сто. Очитавање нивоа сигнала. Двоканални аналогни магнетофон. Вишеканални аналогни магнетофон. Микрофони и рад са микрофонима.	Физика (таласи, простирање таласа) Акустика (звучно поље) Аудио техника (микрофони)	Основи акустике- Драган Дринчић, Петар Правица, Драган Новаковић Аудио техника у радију и телевизији- Блажо Гузина

	- користи улазе и излазеи мерне инструменте магнетофона; - бира редукцију шума, брзинутраке магнетофона; - врши синхронизацију и мониторинг при вишеканалном снимању; - се користи даљинском командом – локатором вишеканалног магнетофона; - врши уснимавање линијских сигнала на вишеканални аналогни магнетофон као и мониторинг већ снимљених канала; - потпуно или делимично брише канале „punchin” и „pinchout”; - препозна распоред магнетофонских глава; - користи различитеврсте и карактеристике микрофона, вишемикрофонске технике; - позиционира микрофоне и користи „pop” филтер; - обави микрофонско или вишемикрофонско снимање правилним коришћењем микрофона, режијског стола као и уређаја за снимање и репродукцију звука. - сними акустични инструмент, вокал или мањи ансамбл, микрофонском техником по избору.			
Кључне речи:	Аналогни звук, микрофони, режијски сто, снимање, магнетофон, каблови, конектори			

РАЗРЕД: ДРУГИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ОБРАДА ЗВУЧНОГ СИГНАЛА	- процесује и обради сигнал различитим уређајима за обраду сигнала.	Уређаји за обраду сигнала: компресор, лимитер, екпандер, гејт, реверб, дилеј и еквилајзер.	Акустика (таласи, особине звука) Рачунарство и информатика (подешавања програма)	Основи акустике – Драган Дринчић, Петар Правица, Драган Новаковић Аудио техника у радију и телевизији – Блажо Гузина
СТУДИЈСКО МИКРОФОНСКО СНИМАЊЕ СОЛИСТИЧКИХ ИНСТРУМЕНАТА, ГЛАСА И МАЊИХ АНСАМБАЛА	- изведе студијско микрофонска снимања користећи различите врсте микрофона и микрофонских техника.	Снимање следећих инструмената, гласа и камерних ансамбала: виолина, виола, виолончело, контрабас, флаута, кларинет, хорна, труба, хармоника, глас сопран, глас-алт, глас-тенор, глас-бас, клавир, хор, камерни састави, мањи оркестар.	Аудио техника (микрофони) Музички инструменти- карактеристике гудачких и дувачких инструмената	Основи акустике – Драган Дринчић, Петар Правица, Драган Новаковић Аудио техника у радију и телевизији – Блажо Гузина
МИКС ВИШЕКАНАЛНОГ СНИМКА	- уобличи тонско естетски звучну слику уснимљеног вишеканалног снимка користећи нотни текст или партитуру; - изрази музикално продуцентски и музичко критички однос према финалном звуку музичког дела.	Подешавање нивоа, боје, процесовања и свеукупног звука вишеканалног снимка.	Акустика (таласи, особине звука)	Основи акустике – Драган Дринчић, Петар Правица, Драган Новаковић Стереофонија теорија и пракса – Љубинко Гордић, Здравко Маљковић Аудио техника у радију и телевизији – Блажо Гузина
Кључне речи:	Процесори, процесовање, студијско снимање, миксовање			

РАЗРЕД: ТРЕЋИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
РАЧУНАРСКИ ОПЕРАТИВНИ СИСТЕМИ	- инсталира и оптимизује оперативни систем за бављење звуком.	Оперативни системи „Windows" и „MacOS".	Рачунарство и информатика (подешавања програма)	Аудио техника у радију и телевизији – Блажо Гузина

ЗВУЧНЕ КАРТЕ И ДРАЈВЕРИ	- синхронизује хардвер са музичким софтвером.	Инсталација и синхронизација звучне карте и драјвера Подешавање аудио драјвера.	Рачунарство и информатика (подешавања програма)	Аудио техника у радију и телевизији – Блажо Гузина
ДИГИТАЛНИ ПРИКАЗ ЗВУЧНОГ ФАЈЛА	- препозна различите стандарде приказа дигиталног аудио фајла; - подеси параметре за FFT анализу; - врши читавање и анализу FFT приказа; - разликује и одабере врсте компресије.	Приказ: – Waveform Display, – Amplitude, – Time axes, – сонографски приказ, – FFT приказ, тродимензионални FFT приказ.	Аудио техника	Аудио техника у радију и телевизији – Блажо Гузина
АРХИВИРАЊЕ ЗВУЧНОГ ФАЈЛА	- архивира фајл у односу на циљни медиј.	Архивирање са и без компресије. Врсте компресије и губици у квалитету.	Акустика (карактеристике звука)	Аудио техника у радију и телевизији – Блажо Гузина Основи акустике - раган Дринчић, Петар Правица, Драган Новаковић
ДИНАМИКА И РЕЗОЛУЦИЈА ЗВУЧНОГ ФАЈЛА	- одабере и/ или конвертује динамику и резолуцију звучног фајла у складу са циљним медијем или носачем звука.	Резолуција од: 8 бита, 16 бита, 32 бита и 64 бита. Спољашњи утицаји и фактори деградације динамике. Фреквенција узорковања звучног фајла: 32 KHz; 44,1 KHz; 48 KHz, 88,2 KHz, 96 KHz, 192 KHz. Најквистова фреквентна законитост.	Акустика карактеристике звука)	Аудио техника у радију и телевизији – Блажо Гузина
ДЕСТРУКТИВНО И НЕДЕСТРУКТИВНО ЕДИТОВАЊЕ	- користи основне алате и поступке деструктивног или недеструктивног едитовања.	Основни „editing” поступци и алати: copy, paste, cut, delete, remove, makaze, gumica. Основни „editing” поступци и алати: copy, paste, cut, delete, remove, makaze, gumica; Разликовање деструктивних од недеструктивних поступака (delete/ remove; undo; normalize/ промена јачине).	Рачунарство и информатика (подешавања програма)	Основи акустике – Драган Дринчић, Петар Правица, Драган Новаковић
ДИГИТАЛНО ПРОЦЕСОВАЊЕ СИГНАЛА (DSP)	- изведе и примени поступке дигиталног процесовања сигнала.	DSP: Volume, normalize, DC offset, Fade in, Fade Out, Dithering, Noise Shaping, апсолутни и релативни нивои звучних фајлова. Конверзија аудио фајла. Подешавање филтера, софтвера за динамику, кашњење и просторност дигиталног аудио фајла. Подешавање висине тона (pitchshift) звучног фајла.	Рачунарство и информатика (подешавања програма)	Основи акустике – Драган Дринчић, Петар Правица, Драган Новаковић

УНИВЕРЗАЛНИ ПОЈМОВИ ДИГИТАЛНОГ АУДИО	- креативно обради сигнал при поступцима микса, постпродукције и примастеринга; - програмира музику унутар музичког софтвера.	Појмови: region, part, segment, audio track, audio channel Mixing, Merging.	Рачунарство и информатика (подешавања програма) Аудио (микс вишеканалног микса)	Основи акустике – Драган Дринчић, Петар Правица, Драган Новаковић
Кључне речи:	Оперативни системи, драјвери, архивирање, дигитално процесовање, едитовање, динамика аудио фајла, фреквенца одмеравања			

Основе дизајнирања звука за медије

Одсек	Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/Циклус	ОСНОВИ ДИЗАЈНИРАЊА ЗВУКА ЗА МЕДИЈЕ/ трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Основе дизајнирања звука за медије је да код ученика развије знања и вештине изајнирања звука за потребе различитих мас-медија.		
Годишњи фонд часова	35 часова – III разред 33 часова – IV разред	Недељни фонд часова	1 час – III и IV разред
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у наменски опремљеном тонском студију. Обухвата велику палету информација, вештина и практичних знања различитих медијских области, као и везу са конкретним музичким облицима и техничким знањима везаним за примењену музику као и репродукцију звука у медијима.		
Праћење и вредновање наставе	Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. Критеријум у оцењивању је успешно реализована композиција како са аспекта композиционих техника тако и са аспекта креативног обликовања звучне слике и свих поступака који до ње доводе.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација /Дијалогска/ Монолошка/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

РАЗРЕД: ТРЕЋИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
СЕМИОТИКА	- објасни појам семиотике; - примени семиотичке кодове у оквиру мас медија; - изврши семиотичку анализу звука и музике на програмима позоришта и радија.	Појам семиотике. Семиотички кодови. Семиотичка анализа. Звук и музика у процесу комуникације.	Српски језик и књижевност (семиотика)	Семиотика Аксиологија визуелног – Зоран Белић
ПОЗОРИШТЕ И РАДИО	- дизајнира звук и музику за потребе позоришних и радијских облика.	Дизајнирање звука и музике за: 1. ПОЗОРИШТЕ: сценска музика, сонг, опера, мјузикл, оперета, зингшпил, кабаре, ревијски програм. 2. РАДИО: цингл, шпица, вокал, инструментал, ефекти, говор; радио драма, радиофонско дело; презентација музике на програмима радија.	Контрапункт (двотакт, реченица, период, песма) Миди (системске поруке) Аудио (микрофони)	Fundamentals of Musical Composition – Arnold Schonberg
Кључне речи:	Семиотика, мас–медији, позориште, радио			

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ФИЛМ И ТЕЛЕВИЗИЈА	- дизајнира звук и музику различитих ТВ форми водећи рачуна о односу слике и звука; - дизајнира звук и музику различитих филмских форми водећи рачуна о односу слике и звука.	Звук и музика на телевизији: TV спот, форшпан, TV шпица, звучни и музички ефекти, TV презентација опере, мјузикла, концерта и балета; Звук и музика на филму: историја звука и музике на филму, дијалог, звучни ефекти у филму, филмска музика, аудио пост продукција.	Контрапункт (двотакт, реченица, период, песма) Миди (системске поруке) Аудио (микрофони)	Fundamentals of Musical Composition – Arnold Schonberg
МЕДИЈ РАЧУНАРА	- дизајнира звук и музику различитих филмских интернет форми водећи рачуна о односу	Звук и музика у оквиру глобалне рачунарске мреже (интернет). Неизбежна коегзистенција аудио и видео фајла.	Аудио техника (звук и интернет)	Fundamentals of Musical Composition – Arnold Schonberg

	слике и звука, формату и компресији.	Формати, компресија и нивои звучног фајла.		
ПРЕЗЕНТАЦИЈА УМЕТНИЧКЕ МУЗИКЕ	- презентује нову уметничку музику у сврху слушања или едукације; - идентификује особине кича и шунда.	Радионица звука, округли сто, концерт, музичка едукација. Кич и шунд.	Аудио (обрада звучног сигнала)	Fundamentals of Musical Composition – Arnold Schonberg
ЗАШТИТА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ	- наведе и објасни начине заштите интелектуалне својине.	Музичка ауторска права, велика и мала права, механичка и права јавног извођења.		Ауторско и сродно право
Кључне речи:	Филм, телевизија, рачунар, презентација, кич, шунд и интелектуална својина			

Савремена хармонија са импровизацијом и оркестрацијом

Одсек	Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/Циклус	САВРЕМЕНА ХАРМОНИЈА СА ИМПРОВИЗАЦИЈОМ И ОРКЕСТРАЦИЈОМ/ трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Савремена хармонија са импровизацијом и оркестрацијом је да се код ученика развију знања о савременим акордским конструкцијама и везама као и основним поступцима при импровизацији и оркестрацији		
Годишњи фонд часова	35 часова – III разред 33 часа – IV разред	Недељни фонд часова	1 час – III и IV разред
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у наменски опремљеној учионици. Методологија рада подразумева теоријски и практичан рад у виду решавања хармонских задатака, писања и свирања импровизација на задату тему или хармонску основу као и оркестрирање краћих музичких облика.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима савремене хармоније најбитније је теоретска знања ставити у функцију практичне примене. У том смислу, критеријум у праћењу и оцењивању знања из области савремене хармоније су теоријска правила као и њихова практична примена у решавању хармонских задатака, писању и свирању импровизација на задату тему или хармонску основу као и оркестрирању краћих музичких облика.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални/ Групни.
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалошка/ Монолошка/ Рад на нотном тексту/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		

Смотре	/
Испит (годишњи, матурски)	/
Јавни наступ:	/

РАЗРЕД: ТРЕЋИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
САВРЕМЕНЕ АКОРДСКЕ СТРУКТУРЕ И ВЕЗЕ	- изгради савремене акордске структуре и везе од сваког тона и у свим тоналитетима.	Изградња „major sixth”, „major seventh”, „minor sixth”, „dominant seventh”, „augmented seventh”, „diminished seventh”, „half-diminished seventh” акорада у узаном и широком слогу.	Хармонија/ Теорија музике – септакорди Солфеђо – септакорди	Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература
МОДЕРНА „BLOCK” ХАРМОНИЗАЦИЈА #1	- изврши „block” хармонизацију задате мелодије.	Модерна „block” хармонизација акордских и ванакордских, хроматских и дијатонских тонова.	Хармонија/ Теорија музике – квинтакорди и септакорди са обртајима	Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература
„SWING” РИТМОВИ	- течно читање и репродукција „Swing” ритма.	„Off-beat” акценти. Нотирање „swing” ритма. „Double-time” ритам. Ритмичке антиципације.	Солфеђо – ритмичко читање Хармонија/ Теорија музике – ритам и метар	Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература
ХАРМОНИЗАЦИЈА АКОРДСКИХ И ВАНАКОРДСКИХ МЕЛОДИЈСКИХ ТОНОВА	- хармонизује цез стандард мелодије.	Мелодијска анализа и подела на акордске, ванакордске, лествичне и фигуративне тонове (хроматске и дијатонске). Хармонизација дуплих хроматских пролазница и описних разрешења ванакордских тонова. Хармонизација алтерованих тонова унутар акорада доминантне функције. Модерна „block” хармонизација „jazz standard” мелодија.	Солфеђо – ванакордски тонови Хармонија – ванакордски тонови, хармонизација мелодије	Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература

ПРИНЦИПИ ИМПРОВИЗАЦИЈЕ #1	- импровизује мелодију у односу на задату тему.	Пентатонске лествице, модуси, хексатонске и октатонске лествице. Употреба ванакордских тонова. Компоновање и записивање оригиналних импровизација на задату акордску прогресију.	Упоредни клавир – лествице и трозвучи Хармонија – ванакордски тонови, хармонизација мелодије	Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература
МОДЕРНА „BLOCK” ХАРМОНИЗАЦИЈА #2	- користи тензије у стварању сложенијег и напетијег хармонског језика.	„Block” хармонизација тензија. Тензија и њено разрешење (Hi-Lo). „Block” хармонизација односа „Hi-Lo”. варијације односа „Hi-Lo”: Lo-Hi-Lo, Hi-chromatic, Lo- Hi-chromatic-Lo. „Block” хармонизација „Hi-Lo” варијација (Lo-Hi-Lo, Hi-chromatic-Lo; Lo-Hi-chromatic. Lo). Алтеровање тензија.	Солфеђо – алтеровани тонови Хармонија – дисонантни акорди и њихова разрешења, средства алтероване хармоније	Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература
ПРИНЦИПИ ИМПРОВИЗАЦИЈЕ #2	- импровизује мелодију у односу на задату тему.	Дијатонске и хроматске тензије у оквиру све три хармонске функције као и њима одговарајуће лествице.	Солфеђо – хроматски ванакордски тонови Хармонија – главне функције Упоредни клавир – лествице и трозвучи	Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература
ХАРМОНСКА АНАЛИЗА „JAZZ STANADARD” МЕЛОДИЈА	- хармонски анализира цез стандард мелодије.	„Block” хармонизације „jazz stanadard” мелодија	Хармонија – хармонска анализа	557 Jazz Standards Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература
ОРКЕСТРАЦИЈА ДРВЕНИХ ДУВАЧА И САКСОФОНСКЕ СЕКЦИЈЕ	- оркестрира задату тему користећи дрвене дуваче.	Обим, нотација, транспозиција следећих инструмената: Bb кларинет; Ebaltosax; Bbtenorsax; Ebbaritonsax. „Voicings” за четворогласну саксофонску секцију (алт/ алт/ тенор/ тенор или алт/ тенор/ тенор/ баритон). Четворогласна „block” хармонизација задатих мелодија за секцију саксофона.	Музички инструменти – обим и карактеристике дрвених дувача и саксофона Хармонија – хармонизација сопрана	557 Jazz Standards Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература

ОРКЕСТРАЦИЈА ЛИМЕНИХ ДУВАЧА	- оркестрира задату тему користећи лимене дуваче.	Обим, нотација, транспозиција следећих инструмената: B♭ труба и B♭ тромбон. „Voicings” за четвругласну „brass” секцију (3 трубе + тромбон – узани слог и 2 трубе + 2 тромбона – широки слог). „Voicings” за петогласну „brass” секцију (3 трубе + 2 тромбона – узани и широки слог). „Brass” петогласна пратња. Употреба сордине; Петогласна „block” хармонизација задатих мелодија за секцију лимених дувача.	Музички инструменти – обим и карактеристике лимених дувача Хармонија – хармонизација сопрана	557 Jazz Standards Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература
ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПИСАЊА ЗА ПРАТЕЋИ АНСАМБЛ	- оркестрира задату тему користећи ритам секцију.	Принципи писања за следеће инструменте: гитара, клавир, бас, бубањ, удараљке.	Музички инструменти – гитара, клавир, удараљке Хармонија – хармонизација сопрана	557 Jazz Standards Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература
Кључне речи:	Блок хармонизација, импровизација, оркестрација, дрвени дувачи, лимени дувачи, пратећи ансамбл			

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
САВРЕМЕНЕ АКОРДСКЕ ПРОГРЕСИЈЕ	- користи савремене акордске прогресије приликом аранжирања или компоновања.	Везе I – VI – II7 – V7 у дуру и молу. Пролазни умањени четворозвучи.	Солфеђо – доминантни септакорд и обртаји, септакорд на II ступњу Хармонија – везе септакорада, везе умањених септакорада	557 Jazz Standards Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература
МУЗИЧКИ ОБЛИК	- анализира облик песме у популарној музици.	Облици песме који се користе у композицијама „jazzstandards”. Увод и кода.	Музички облици – облик песме, увод, кода	557 Jazz Standards

				Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература
РЕХАРМОНИЗАЦИЈА	- помоћу акордских замена рехармонизује задату тему.	Рехармонизација познатих мелодија – „jazzstandards”.	Хармонија – везе квинтакорада и септакорада, везе умањених септакорада	557 Jazz Standards Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература
КОМПОНОВАЊЕ ЗА МАЛИ САСТАВ	- изабере инструментариј и одговарајућу фактуру.	Фактуре компоновања за 2, 3, 4, 5 и 6 дувача. Унис, дует стил, мелодија и њен контрапункт, три независне линије, мелодија и четворогласна пратња. Пет саксофона, шест блех дувача, 7 блех дувача, блех и саксофони – партитура и „voicings”.	Хармонија – хармонизација задатака Музички облици – облик песме Контрапункт – двогласни, трогласни, четворогласни Музички инструменти – дрвени дувачи, лимени дувачи	557 Jazz Standards Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература
ПЛАНИРАЊЕ И КОНСТРУКЦИЈА АРАНЖМАНА	- формира све елементе партитуре (метрономске ознаке, број тактова, аколаде, музички облик, трајање).	Формирање партитуре.	Хармонија/ Теорија музике – Ортографија Музички инструменти – дрвени дувачи, лимени дувачи Музички облици – облик песме	557 Jazz Standards Berkman, David, 2013. <i>The Jazz Harmony Book</i> и друга <i>online</i> литература
Кључне речи:	Акордске прогресије, музички облик, рехармонизација, мали састав, партитура			

Основе пројектовања електроакустичке композиције

Одсек	Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	ОСНОВЕ ПРОЈЕКТОВАЊА ЕЛЕКТРОАКУСТИЧКЕ КОМПОЗИЦИЈЕ/ четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Основе пројектовања електроакустичке композиције да код ученика развију знања у програмирању окружења и објеката електроакустичког компоновања коришћењем софтвера МАКС.		
Годишњи фонд часова	33 часова	Недељни фонд часова	1 час
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групама, у наменски опремљеном тонском студију. Обухвата велику палету информација, вештина и практичних знања различитих медијских области, као и везу са програмирањем и компоновање у софтверу МАКС		
Праћење и вредновање наставе	Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. Критеријум у оцењивању је успешно реализована композиција како са аспекта композиционих техника тако и са аспекта креативног обликовања звучне слике и свих поступака који до ње доводе.	Облик рада	Фронтални/ Индивидуални
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалошка/ Монолошка/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
МУЗИЧКЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ 20. ВЕКА КАО ПРЕДУСЛОВ ИНЕРАКТИВНЕ ЕЛЕКТРОАКУСТИЧКЕ МУЗИКЕ	- разликује поступке серијализма и алеаторике.	Серијализам као метода композиционог размишљања. Алеаторичка музика. Алгоритамска композиција.	Историја музике	Fundamentals of Musical Composition – Arnold Schonberg

ИСТОРИЈАТ И ПОРЕКЛО ЕЛЕКТРОНСКЕ МУЗИКЕ	- опише развој електронске музике.	Рана рачунарска истраживања. Рана аналогна истраживања. Рана МИДИ истраживања. Развитац Макса.	Миди	The midi manual – David Miles
ИНТЕРАКЦИЈА И ИНТЕРАКТИВНИ СИСТЕМИ	- објасни интерактивне односе унутар интерактивних система; - примени недетерминисане, предетерминисане и детерминисане музичке догађаје при настанку музичког облика.	Чиниоци интерактивног система. Допринос композитора и извођача. Учешће публике. Рачунар /композитор – дефинисање односа. Модел извођења (модел диригент, модел камерне музике, модел импровизације...) Музички облик. Карактеристике, дизајн и ограничења инструмената.	Рачунарство и информатика (меморија)	Fundamentals of Musical Composition – Arnold Schonberg
ТЕМЕЉИ ОБЈЕКТНО ОРЈЕНТИСАНОГ ПРОГРАМИРАЊА	- примени основе објектно орјентисаног програмирања унутар Миди.	Програмски језици. Увод у структуре. Анатомија МИДИ.	Савремена миди композиција	The midi manual – David Miles
АРХИТЕКТУРА ПРОГРАМА И АЛГОРИТАМСКА АНАТОМИЈА	- програмира основну алгоритамску анатомију помоћу графичких објеката, слушања, компоновања, складиштења.	Приступ програмирању. Објекти за складиштење и поновно повезивање података. Врсте и приказ порука. Програмирање објеката. Оптимизација, отклањање кварова и управљање меморијом.	Рачунарство и информатика (меморија)	The midi manual – David Miles
ДИЗАЈН ИНТЕРФЕЈС	- програмира основну алгоритамску анатомију помоћу графичких објеката, слушања, компоновања, складиштења.	Изградња интерфејса и одговарајућих објеката. Улазни уређаји рачунара. Интерфејс и енкапсулација.	Рачунарство и информатика (програмски језици)	Art of Mixing – David Gibson
РАЧУНАР КАО СЛУШАЛАЦ	- приреди мултимедијално извођење користећи рачунар и различите контролере.	Анализа и складиштење извођачких података. Слушање и разумевање музике. Објекти слушања и њихова употреба. Време, тајминг објекти и анализа тајминга. Музички простор (анализа ритма, тонских висина, мелодијска и хармонска анализа). Идентификација музичких параметара и праћење њихових промена.	Солфеђо (слушање музике)	Art of Mixing – David Gibson
ОБЈЕКТИ КОМПОНОВАЊА	- користи објекте партитуре и секвенционе технике приликом синхроног извођења музичког дела.	Креативна интеракција са слушаоцем. Објекти компоновања и њима одговарајући извори података. Композициони алгоритми. Трансформисање музичког материјала: – филтерисање;	Аудио техника (филтри)	Art of Mixing – David Gibson

		– ограничавање, – скалирање – селекција, – тајминг процеси, – проређивање (thinning) – филтер прекидачког типа (gating) – функције кашњења и аутоматизације – мапирање. Ограничавање тонских висина. Прочавање мелодијских контура генеративним методама. Метода секвенцера. Хуманизација алгоритама: рачунар као извођач. Коришћење ограничених вредности случајних бројева.		
ОБЈЕКТИ ПАРТИТУРЕ	- користи објекте партитуре и секвенционе технике приликом синхроног извођења музичког дела.	Објекти партитуре. Секвенционе технике.	Аудио (синхронизација)	Art of Mixing – David Gibson
ИНЕРАКТИВНА МУЛТИМЕДИЈА И НОВИ КОНТРОЛЕРИ	- приреди мултимедијално извођење користећи рачунар и различите контролере.	Инерактивна музика у радовима заснованим на слици. Инерактивна музика у мултимедијалним извођачким радовима. Контролери и системи мултимедијалног извођења.	Аудио техника (мултиједији)	Fundamentals of Musical Composition – Arnold Schonberg Art of Mixing – David Gibson
Кључне речи:	Серијализам, алеаторика, Макс, интеракција и интеракцијски системи, објектно орјентисано програмирање, мултимедија и нови контролери			

Аудио техника

Одсек	Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	АУДИО ТЕХНИКА/ други, трећи, четврти разред		
Циљ учења предмета	ЦИЉ учења предмета Аудио технике је да код ученика развију знања о техничким карактеристикама и употреби уређаја за снимање и репродукцију звука у радијском, телевизијском и музичком студију и биоскопу.		
Годишњи фонд часова	70 часова – други и трећи разред 66 часова – четврти	Недељни фонд часова	2

Начин остваривања програма предмета	Педагог мора да сагледа у потпуности личност ученика са којим ради, његовапредзнања из области физике и аудио уређаја те да му помогне при професионалном опредељењу и усмеравању. Активност наставника обухвата велику палету информација, вештина и практичних знања различите природе, као и везу са конкретним техничким уређајима и поступцима у снимању и репродукцији звука.За ученике веома важно да наставника доживљавају као ауторитет а не само као предавача са друге стране катедре. Исто тако, један од најважнијих предуслова успешног педагошког рада је успостављање међусобног поверења између ученика и наставника. Реализација наставног програма условљена је техничком опремљеношћу школског студија. Уколико постоји могућност препоручује се обилазак професионалних студија и сагледавање аудио технике којом располажу.		
Праћење и вредновање наставе	На часовима музичке продукције и дизајна звука најбитније је развијање стваралачких музичких способности и изграђивање вештина, у области програмирања, снимања и едитовања музике. Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. Критеријум у оцењивању је успешно руковање и примена разноврсне аудио технике у циљу снимања, обраде и репродукције звука.	Облик рада	Фронтални, групни
		Методе рада	Демонстрација/ Дијалогска/ Монолошка/ Активни рад ученика
Међупредметне компетенције	Компетенције: за учење, за рад са подацима и информацијама, за сарадњу, комуникативна, естетичка, дигитална, за решавање проблема, предузетничка, за одговоран однос према околини, за одговорно учешће у демократском друштву		
Смотре	/		
Испит (годишњи, матурски)	/		
Јавни наступ:	/		

РАЗРЕД: ДРУГИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
АУДИО ТЕХНИКА И МЕДИЈИ	- опише значај и улогу аудиотехнике у медијима.	Основни појмови и историјат. Значај и улога аудио технике у медијима.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, Гузина Б, Увод у технику снимања звуча, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства

ЗВУК	- објасни настајање звука и његове особине; - мери јачину звука.	Звук: ▪ настајање и ширење таласа ▪ звучно поље ▪ фреквенција звука ▪ таласна дужина ▪ тон и висина тона ▪ периодичне, сложено периодичне и непериодичне звучне појаве ▪ прост и сложени звук ▪ шумови ▪ основни тон и хармоници, боја и јачина звука ▪ ниво звука и мерење јачине звука.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства
БУКА	- објасни шта је бука и наведе њене карактеристике; - објасни путеве преношења и изолацију од буке.	Бука – користан и штетан звук. Карактеристика буке и штетна дејства буке. Прихватљиви нивои буке. Путеви преношења буке и изолација од буке. Утицаји буке у аудио техници.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства
РАДИО И ТЕЛЕВИЗИЈСКА СТАНИЦА	- разликује врсте студија и њихову намену.	Радио станица – подела студија у радио станици. Телевизијска станица – подела студија у телевизијској станици. Студио за снимање говора и студио за емитовање говора. Студио за снимање музике и студио за емитовање музике. Студио за снимање радиофонских дела. Студио за снимање музике за филм.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства
РАДИО И ТЕЛЕВИЗИЈСКИ ПРИЈЕМНИК	- разликује врсте радио програма и користи телевизијске аудио уређаје.	Радио програм: ▪ амплитудно модулисани радио програм ▪ фреквенцијски модулисани радио програм ▪ дигитални радио програми ▪ пријем радио програма, радио пријемник за АМ програм ▪ радио пријемник за FM програм. Особине телевизијских аудио уређаја.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства

ЕЛЕКТРОАКУСТИЧКИ ПРЕТВАРАЧИ	- одабира микрофоне и звучнике у процесу снимања и репродукције звука.	Микрофон и звучник као електроакустички претварачи.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства
Кључне речи:	Звук, студио, радио и телевизијски пријемник, микрофон и звучник			

РАЗРЕД: ТРЕЋИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
АУДИО УРЕЂАЈИ #1	- наведе врсте и особине аудио уређаја #1; - користи аудио уређаје #1; - опише поступак снимања и репродукције звука рачунаром.	Особине и примена: ▪ магнетофон, ▪ касетофон, ▪ дигитални магнетофон, ▪ дигитални касетофон (DAT), ▪ грамофон, ▪ дигитални грамофон (Compact Disc Player), дигитална плоча (Compact Disc), ▪ MP3 player. Звук и рачунар – снимање и репродукција звука рачунаром.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства
ЗВУК И ИНТЕРНЕТ	- користи различите формате и компресије звука на интернету.	Различити формати, компресије и нивои звука. „MP3" формат, кодеци и други видови компресије (OGG, WMA).	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства
ЗВУК И МУЛТИМЕДИЈА – ЗВУЧНИЦИ #1	- објасни принцип рада, поделу и техничке карактеристике звучника и слушалица.	Звучници #1: ▪ принцип рада звучника, техничке карактеристике звучника, ▪ електрична подела звучника, ▪ акустичка подела звучника, ▪ слушалице.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства

			дизајнирања звука за медије	
ПОЈАЧИВАЧ И РЕГУЛАТОРИ НИВОА СИГНАЛА		Врсте, особине и примена. Коректори и филтери.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства
МИКРОФОНИ	- примени различите врсте микрофона при моно, стерео и окружујућем микрофонском снимању звука.	Особине и техничке карактеристике микрофона. Принцип рада микрофона. Акустичка подела. АВ стереофонија. ХУ стереофонија. MS стереофонија.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства
РЕПРОДУКЦИЈА #1		Монофонија, стереофонија, квадрофонија и ефект путујућег звука. Амбионска и амбисонска репродукција звука. Компатибилност стерео/ моно и компатибилност 5.1/ стерео. Положај извора звука у простору.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства
Кључне речи:	Физичка акустика, просторна акустика, физиолошка, реверберација			

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
ШУМ И ЊЕГОВО ПОТИСКИВАЊЕ	- користи уређаје за потискивање шума.	Акустичко преслушавање. Уређаји за потискивање шума (expander/ gate): Dolby B, Dolby A, Dolby C, Dolby XX PRO, DBX и други уређаји за потискивање шума.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства

ФИЛТЕРИ	- разликује и користи различите врсте филтера.	Графички и параметарски еквализери – међусобне разлике и употреба.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства
АУДИО УРЕЂАЈИ #2	- разликује особине аналогних и дигиталних уређаја у циљу адекватног избора.	Аналогни и дигитални аудио уређаји. Фреквентни опсег аналогних и дигиталних аудио уређаја. Однос сигнал/ шум аналогних и дигиталних аудио уређаја.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства
ДИГИТАЛНИ РАДИО ПРОГРАМИ	- разликује врсте и особине дигиталних радио програма.	Дигитални радио програми DSB и DPM. Дигитални радио програм DAB. Пријем радио програма. Акустички доживљај радио програма. Разлози за промену постојећих начина снимања и емитовања. Технички захтеви за DAB. Квалитет звука DAB, домет и чујност. Предности дигиталног радија. Истовремено емитовање DAB и постојећих радио програма.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства
ЗВУЧНИЦИ #2	- изабере одговарајуће звучнике и слушалице у зависности од примене и техничких својства; - разликује звучнике према конструкцији и начину уградње.	Акустичке разлике звучника и слушалица. Фактор претварања. Фреквенцијска карактеристика. Ефикасност. Карактеристике усмерености. Фреквенција резонанце. Импеданца. Степен искоришћења и излазна снага. Изобличења. Постављање звучника у просторији. Уграђивање звучника: ▪ уградња у плочу, ▪ затворена кутија, ▪ кутија са отвором,	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства

		- бас – рефлекс, - уградња у отворену кутију, - кутија са пасивном мембраном, - кутија са једносмерним зрачењем, - уградња средњетонског и високотонског звучника. Репродукција звука помоћу звучника и слушалица.		
РЕПРОДУКЦИЈА #2	- користи различите уређаје за репродукцију окружујућег звука.	Окружујућа репродукција звука: - ДАБ, - HomeTheatre, - DolbySurround, - DolbyDigital, - DolbyPrologic, - DTS, - Binauralna stereofonija.	Акустика, Акустика са аудиологијом, Звучни музички процеси Миди, Аудио, Основи дизајнирања звука за медије	Гузина Б, 2009. Аудио техника, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства Гузина Б, Увод у технику снимања звука, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства
Кључне речи:	Шум, филтери, аудио уређаји, дигитални радио уређаји, звучници, репродукција			

Основи акустике

Одсек	Одсек за музичку продукцију и обраду звука		
Предмет/ Разред/ Циклус	ОСНОВИ АКУСТИКЕ/ други разред		
Циљ учења предмета	Циљ наставе основа акустике јесте стицање елементарне функционалне писмености (природно-научне и техничке) и знања о основним физичким законима који дефинишу природу и својства звука, оспособљавање ученика за примену знања у струци и свакодневном животу, стицање радних навика, одговорности и способности за самосталан рад и за тимски рад, формирање основе за даље образовање.		
Годишњи фонд часова	70	Недељни фонд часова	2
Начин остваривања програма предмета	Настава се одвија у групи и обухвата теоријску наставу.		
Праћење и вредновање наставе	Путем тестова и усменог одговарања	Облик рада	Фронтални и индивидуални
		Методе рада	Дијалогски и монолошки

Општа предметна компетенција	Основни ниво Ученик објашњава појаве и процесе на основу познавања физичких величина и законитости, решава једноставне проблеме и рачунске задатке уочавајући узрочно-последичне везе, користећи експлицитно дате податке и мерења; користи појмове и објашњења физичких појава за разматрање и решавање питања везаних за развој науке и технологије, коришћења природних ресурса и очување животне средине; показује спремност да се ангажује и конструктивно доприноси решавању проблема са којима се суочава заједница којој припада. Средњи ниво Ученик објашњава и решава сложеније физичке проблеме, рачунске и експерименталне задатке издвајајући битне податке који се односе на дати проблем, успостављајући везе међу њима и користећи одговарајуће законе и математичке релације. Знање из физике користи при решавању и тумачењу проблема у другим областима науке, технологије и друштва. Уз помоћ упутства, ученик може да припрема, изводи и описује огледе, експерименте и једноставна научна истраживања. Напредни ниво Ученик поседује научна знања из физике која му омогућавају решавање сложених физичких проблема и рачунских задатака, извођење експеримената и доношење закључака на основу познатих модела и теорија. Има развијене истраживачке способности и може да предвиђа ток и исход физичких процеса и експеримената повезујући знања и објашњења. Користи научну аргументацију и критички анализира добијене резултате. Зна да се до решења проблема може доћи на више начина и бира најбоље у односу на задате услове.
Општи стандарди постигнућа Основни ниво (крз области)	2.ФИ.1.1.1. Описује и објашњава физичке појаве: равномерно праволинијско кретање, равномерно променљиво праволинијско кретање, пренос притиска кроз течности и гасове, пливање тела, механичка осциловања и таласи.
Физичка и просторна акустика	2.ФИ.1.1.6. Познаје услове за настајање звука и зна да наведе његова основна својства као механичког таласа. 2.ФИ.2.1.1. Описује и објашњава физичке појаве: равномерно кружно кретање, равномерно променљиво кружно кретање, хоризонталан хитац, сударе тела, протицање идеалне течности, појам средње брзине, законе одржања, хармонијске пригушене осцилације.
Општи стандарди постигнућа Средњи ниво (крз области)	2.ФИ.2.1.4. Познаје основне величине којима се описују механички таласи; користи везе између ових величина за објашњење појава код таласа; објашњава својства звука.
Физиолошка акустика	2.ФИ.3.1.3. Објашњава појаве везане за принудне осцилације; пригушене осцилације, Доплеров ефекат и слагање таласа; зна да решава сложене задатке о осцилацијама и таласима. 2.ФИ.3.1.4. Описује и објашњава физичке појаве: котрљање, равномерно променљиво кружно кретање, пренос механичких таласа кроз течности и гасове, динамичка равнотежа тела, механичка осциловања и таласи; користи уређаје и мерне инструменте за одређивање физичких величина, на пример, коефицијент површинског напона, модул еластичности, фреквенција осциловања звучне виљушке, момент инерције, убрзање куглице која се котрља низ коси жлеб.
Образложење за стандарде:	За већину ученика у музичкој школи потребан је средњи ниво.
Међупредметне компетенције:	Компетенција: за целоживотно учење, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема

РАЗРЕД: ДРУГИ ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	ЛИТЕРАТУРА
Физичка акустика	-користи научни језик за описивање физичких појава -описује енергијске трансформације код хармонијских, пригушених и принудних осцилација -разуме појаве механичке резонанције, услове њеног настајања и примену	Хармонијске осцилације Звук Висина тона Људско ухо и субјективни осећај звука Резонанција код звука Извори звука	Теорија музике, математика	Акустика - В. Радосављевић (1996)
Просторна акустика	Разликује карактеристике звука (висина, јачина и боја), познаје штетан утицај буке и мере заштите. Уочава положај извора звука и удаљеност извора звука од пријемника и процењује начин простирања звука.	Звучни таласи у просторијама. Апсорпција звука, одбијање звука. Ревербација. Бојење звука (ехо). Глува соба, удари или избијања. Оптималне акустичке особине просторија (запремина, облик просторије, време ревербације). Акустичко обликовање (распоред рефлективних и апсорбтивних површина). Постављање звучника. Заштита од буке.	Теорија музике, математика	Акустика - В. Радосављевић (1996)
Физиолошка акустика	Процењује оптимална акустичка својства просторија (запремина, облик просторије, време ревербације). Акустичко обликовање -процењује и адаптира различите инструменте на основу њихових карактеристика.	Музичка скала тонова и музички интервали Темпирана скала. Начини побуђивања осцилација и њихово појачавање код различитих типова инструмената. Квалитет звука. Шум и тон. Основни тон и виши хармоници. Прост и сложен тон. Спектралне карактеристике звука.	Теорија музике, математика	Акустика - В. Радосављевић (1996)
Кључне речи:	Музичка скала, звук, осцилације			

V ПРОГРАМИ СТРУЧНИХ ОРГАНА, АКТИВА, ТИМОВА И СТРУЧНИХ ВЕЋА

НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ

Наставничко веће чине наставници и стручни сарадници (педагог, психолог, библиотекар и медијатекар школе). Наставничким већем руководи директор школе. Овај стручни орган расправља и одлучује о основним питањима образовно-васпитног рада у школи. Наставничко веће ради у седницама.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Конституисање Наставничког већа и усвајање годишњег плана рада	- Организована структура стручног тела и дефинисани приоритети рада за школску годину.	Директор, наставници
Планирање и усвајање распореда наставе и активности	- Ефикасна организација наставе и уравнотежен распоред часова.	Наставничко веће, педагошко-психолошка служба
Стручне анализе успеха ученика	- Утврђени резултати рада, идентификовани проблеми и мере за унапређење.	Шефови стручних већа, разредне старешине
Стручно усавршавање наставника	- Подигнут ниво стручних компетенција и увођење нових метода у наставу.	Директор, Наставничко веће
Размена примера добре праксе	- Унапређен квалитет наставе кроз интерну сарадњу и иновације.	Директор, стручна већа
Организација школских концерата и јавних наступа	- Промоција школе, развој музичке културе и сценског наступа ученика.	Директор, стручна већа, тим за маркетинг
Сарадња са родитељима и локалном заједницом	- Јачање поверења и заједничка подршка развоју ученика.	Директор, наставници, стручна служба
Самовредновање рада школе	- Идентификоване јаке и слабе стране, предложене мере унапређења.	Тим за самовредновање, Наставничко веће
Израда и усвајање извештаја о раду	- Објективан увид у постигнућа и припрема за наредну школску годину.	Директор, Наставничко веће

ПЕДАГОШКИ КОЛЕГИЈУМ

Педагошки колегијум је стручно саветодавно тело у школи, које чине директор, педагог, психолог, библиотекар, медијатекар и представници стручних већа или тимова. Његова основна улога је да прати, анализира и унапређује образовно-васпитни рад школе. Колегијум има задатак да координише рад наставника, предлаже мере за

побољшање квалитета наставе, разматра педагошке проблеме и даје препоруке другим стручним телима, пре свега Наставничком већу.

Рад Педагошког колегијума је усмерен ка систематичном развоју наставне праксе, подршци ученицима и наставницима, као и унапређењу укупне школске климе.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Конституисање и планирање рада Педагошког колегијума	- Утврђен годишњи план рада; - Дефинисани приоритети у педагошком вођењу школе.	Директор, помоћници директора, стручни сарадници
Координација рада стручних већа и тимова	- Систематизована комуникација и координација рада наставничког кадра.	Директор, помоћници директора, чланови Педагошког колегијума
Анализа образовно-васпитног рада и успеха ученика	- Препознате педагошке потешкоће и предложене мере за побољшање.	Педагошко-психолошка служба, директор, координатор Тима за додатну подршку ученицима
Праћење дисциплине, редовности и благовременог обавештавања родитеља	- Унапређена школска клима, правовремено реаговање на проблеме.	Педагог и психолог, разредне старешине
Сарадња са стручним службама и тимом за обезбеђивање квалитета	- Усаглашени поступци вредновања и планирања побољшања квалитета.	Педагог, чланови Тима за квалитет
Унапређење инклузивног образовања и подршка ученицима	- Индивидуализовани приступ, остварен напредак ученика са тешкоћама.	Педагог, психолог, координатор Тима за инклузију, наставници
Организација и праћење стручног усавршавања	- Подигнут ниво професионалних компетенција наставника.	Директор, стручни сарадници, координатор Тима за професионални развој
Припрема, организација и анализа уписа ученика	- Ефикасна реализација уписног процеса у складу са стандардима и капацитетима.	Директор, помоћници директора, стручна већа
Израда и анализа извештаја о педагошком раду школе	- Документовани резултати, препоруке за унапређење рада школе.	Директор, помоћници директора
Разматрање педагошких проблема и давање предлога Наставничком већу	- Објективно сагледавање ситуације и иницијатива за решења.	Чланови колегијума
Похваљивање и награђивање ученика и наставника	- Истакнута постигнућа ученика и наставника у наставним и ваннаставним активностима, подстицање мотивације за рад, учење и професионални развој, јачање позитивне школске климе и културе признавања успеха.	Директор, чланови колегијума

СТРУЧНА ВЕЋА

Стручно веће клавириста

Стручно веће клавишког одсека бави се планирањем рада већа, састављањем плана стручног усавршавања, утврђивањем списка литературе, припремањем ученика за такмичења и концерте, такође, реализује угледне и огледне часове, унапређује наставу разменом искустава са професорима других музичких школа и академија, анализира постигнућа ученика, организује одласке на концерте реномираних светских пијаниста ван града Пожаревца, саставља извештај о раду већа.

Циљ Стручног већа клавишког одсека је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче музичко описмењавање, слушање музике, развијање моторичке флексибилности, креативности, естетског сензибилитета, усавршавањем техничких и музичких елемената, разних начина извођења артикулације, динамике и употребе целокупне агогике кроз потпуно овладавање различитим стиловима, мотивисање ученика за самостални јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Стручно веће чине наставници клавира, читања с листа и клавишког дуа.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Израда плана рада већа	- Усвајања програма рада за претходну школску годину; - Састављање и усвајање плана рада за текућу школску годину; - Израда годишњег плана рада; - Израда годишњег рада по ИОП-у; - Одабир литературе; - Утврђивање списка ученика планираних за учешће на такмичењима; - Подела првака по класама; - Промене класа; - Распоред часова; - Сарадња са осталим тимовима и већима у школи; - Сарадња са Ученичком задругом „Хармонија”.	Чланови Стручног већа клавира	Почетак школске године
Стручно усавршавање наставника	- Планирање акредитованих семинара; - Посећивање акредитованих семинара и семинара организованих у установи; - Презентације посећених облика стручног усавршавања ван установа; - Реализација угледних и огледних часова;	Чланови Стручног већа клавира	Током школске године

	- Мастерклас; - Учешће наставника на стручним скуповима, трибинама и сл; - Сарадња ученика и наставника са другим школама у земљи и иностранству; - Одлазак на концерте у земљи и иностранству.		
Одржавање зимске смотре и испита	- Утврђивање термина и захтева смотре у ОМШ и СМШ; - Реализација зимске смотре; - Одржавање смотре, годишњих и ванредних испита.	Чланови Стручног већа клавира	На крају првог и другог полугодишта
Такмичења	- Припрема ученика за јавне наступе и такмичења; - Преслушавања за такмичења са дискусијом и анализом; - Учешће ученика на такмичењима; - Учешће наставника у раду жирија.	Чланови Стручног већа клавира	Током школске године
Анализа рада већа	- Анализа квалитета и динамике остваривања образовно васпитних задатака и циљева; - Анализа јавних наступа ученика и резултата са такмичења; - Анализа успеха ученика; - Анализа полугодишњих и годишњих смотри и годишњих испита; - Анализа посећених концерата.	Чланови Стручног већа клавира	Током школске године
Промоција инструмента	- Одржавање наступа ученика на промоцији школе; - Презентација инструмента у музичком забавишту; - Организовање ванредних интерних часова; - Одржавање концерта клавирског одсека; - Дан клавира; - Сарадња са другим школама, културним установама, организацијама у граду и шире.	Чланови Стручног већа клавира	Током школске године
Израда извештаја о раду већа	- Састављање и усвајање извештаја о раду већа; - Извештај о сарадњи са родитељима.	Чланови Стручног већа клавира	На крају првог и другог полугодишта

Стручно веће хармоникаша

Стручно веће хармонике се бави планирањем рада већа, саставља план стручног усавршавања, утврђује списак литературе, припрема ученике за такмичења и концерте, реализује угледне и огледне часове, унапређује наставу разменом искустава са

професорима других музичких школа и академија, анализира постигнућа ученика, саставља извештај о раду већа.

Циљ Стручног већа хармонике је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности, креативности, естетског сензибилитета, усавршавањем техничких и музичких елемената, разних начина извођења артикулације, динамике и употребе свих регистара кроз потпуно овладавање различитим стиливима, мотивисање ученика за самостални јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Стручно веће чине наставници хармонике, читања с листа и оркестра.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Израда плана рада већа	- Састављање и усвајање плана рада - Одабир литературе - Утврђивање списка ученика планираних за учешће на такмичењима - Подела првака по класама	Чланови Стручног већа хармонике	Почетак школске године
Стручно усавршавање наставника	- Планирање акредитованих семинара - Посећивање акредитованих семинара и семинара организованих у установи - Презентације посећених облика стручног усавршавања ван установа - Реализација угледних и огледних часова	Чланови Стручног већа хармонике	Током школске године
Одржавање зимске смотре и испита	- Утврђивање термина и захтева смотре у ОМШ и СМШ - Реализација зимске смотре - Одржавање смотре, годишњих и ванредних испита	Чланови Стручног већа хармонике	На крају првог и другог полугодишта
Такмичења	- Припрема ученика за јавне наступе и такмичења - Преслушавања за такмичења са дискусијом и анализом - Учешће ученика на такмичењима - Учешће наставника у раду жирија	Чланови Стручног већа хармонике	Током школске године
Анализа рада већа	- Анализа квалитета и динамике остваривања образовно-васпитних задатака и циљева - Анализа јавних наступа ученика и резултата са такмичења - Анализа успеха ученика	Чланови Стручног већа хармонике	Током школске године
Промоција инструмента	- Одржавање наступа ученика на промоцији школе - Презентација инструмента музичком забавишту - Организовање ванредних интерних часова - Одржавање концерта одсека хармонике	Чланови Стручног већа хармонике	Током школске године
Израда извештаја о раду већа	- Састављање и усвајање извештаја о раду већа	Чланови Стручног већа хармонике	На крају првог и другог полугодишта

Стручно веће дувачких инструмената и соло певача

Стручно веће дувача и соло певача чине наставници следећих инструмената: соло певање, труба, хорна, саксофон, кларинет и флаута.

Циљ учења дувачких инструмената и соло певања је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Израда и усвајање плана рада већа за текућу годину.	- Израда и усвајање плана рада већа за текућу годину; - Школски календар; - Фондови часова и подела првака по класама; - Одабир литературе; - Израда годишњих и месечних планова.	Чланови стручног већа дувача и соло певача	Август – септембар
Такмичења	- Избор такмичења и ученика који ће учествовати на истим; - Преслушавање такмичара, дискусија, анализа; - Припрема ученика за такмичење: интерни часови, концерти и други јавни наступи; - Учешће на такмичењима; - Анализа постигнутих резултата.	Чланови стручног већа дувача и соло певача	У току школске године
Ваннаставне активности	- Учешће у пројектима школе; - ЕРАЗМУС; - Учешће на трибинама и предавањима; - Сарадња са другим школама.	Чланови стручног већа дувача и соло певача	У току школске године
Стручно усавршавање наставника	- Одабир акредитованих семинара; - Огледни/ угледни часови; - Презентација одслушаних семинара; - Увођење приправника у наставу.	Чланови стручног већа дувача и соло певача	У току школске године
Анализа успеха ученика на тромесечју. Полугодишње смотре и испити	- Договор термина и програмских захтева, а према плану и програму за полугодишњу смотру у ОМШ и СМШ; - Анализа успеха ученика на I и III тромесечју; - Праћење напредовања ученика; - Формативно оцењивање ученика.	Чланови стручног већа дувача и соло певача	У току школске године
Промоција инструмента	- Промоција инструмената у основним школама и музичком забавишту;	Чланови стручног већа дувача и соло певача	У току другог полугодишта

	- Матине дувачког одсека и одсека соло певача; - Концерти гостујућих уметника.		
Израда извештаја о раду већа за претходну годину	- Анализа рада стручног већа; - Израда извештаја о раду.	Чланови стручног већа дувача и соло певача	На крају школске године.

Стручно веће гудача и гитариста

Стручно веће гудача и гитаре бави се планирањем рада већа, саставља план стручног усавршавања, утврђује списак литературе, припрема ученике за такмичења и концерте, реализује угледне и огледне часове, унапређује наставу разменом искустава са професорима других музичких школа и академија, анализира постигнућа ученика, саставља извештај о раду већа. Унапређује свој рад увођењем савремених метода и алата (апликације за вежбање, аудио/ видео материјалима, дигиталне ноте и сл.).

Циљ Стручног већа гудача и гитаре је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности, креативности, естетског сензибилитета, усавршавањем техничких и музичких елемената.

Стручно веће чине наставници виолине, виолончела, гитаре, читања с листа и оркестра.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Усвајање извештаја актива за претходну школску годину	- Презентација и усвајање резултата рада Стручног актива у претходној школској години.	Председник и чланови актива	Почетак школске године
Израда плана рада актива за текућу школску годину	- Разрада основних циљева и задатака актива за текућу школску годину.	Председник и чланови актива	Почетак школске године
Планирање концерата, јавних часова	- Разрада плана концерата и јавних часова за прво полугодиште.	Председник и чланови актива	Почетак школске године
Планирање концерата, јавних часова	- Разрада плана концерата и јавних часова за друго полугодиште.	Председник и чланови актива	Почетак другог полугодишта
Планирање такмичења за целу школску годину	- Разрада плана такмичења и пријављивање управи како би све ушло у школски план.	Председник и чланови актива	Почетак школске године
Подела ученика по класама	- Анализа фонда часова и прерасподела.	Председник и чланови актива	Почетак првог полугодишта и почетак другог полугодишта
Израда извештаја о раду Актива	- Преглед активности и постигнутих резултата Стручног актива у текућој школској години; - Оцена успешности реализованих планова и предложене мере за даљи рад.	Председник и чланови актива	Крај првог и крај другог полугодишта

Стручно веће наставника Солфеђа, Теорије музике и Хора

Стручно веће Солфеђа, Теорије музике и Хора у основној и средњој музичкој школи чине наставници ових предмета.

Веће се бави планирањем, усклађивањем и унапређивањем наставног процеса, као и разменом искустава и примера добре праксе. Прате се постигнућа ученика током школске године, организују се преслушавања и припреме за такмичења, анализирају се резултати такмичења.

Стручно веће учествује у организацији и реализацији пријемних испита за упис у основну и средњу музичку школу, као и у раду комисија за ванредне испите.

Циљеви већа су унапређивање квалитета наставе, подстицање музичког развоја ученика, неговање музичке писмености, креативности и музичког изражавања.

Активност	Садржај	Носилац активности	Време реализације
Планирање и програмирање рада стручног већа Усвајање годишњег извештаја о раду за предходну школску годину Израда годишњег плана и програма рада већа Планирање састанака Одабир литературе	- Усвајање извештаја о раду Стручног актива у предходној школској години - Планирање активности и рада за наредну школску годину - Усвајање уџбеника по којима ће се одвијати настава у наредној школској години	Стручно веће Председник С. В.	Почетак школске године
Организација образовно-васпитног рада: - Формирање одељења и група - Подела предмета у оквиру већа	- Извршиће се подела часова, група и предмета за ОМШ и СМШ	Стручно веће Директор	Почетак школске године
Реализација образовно-васпитног рада: - Планирање наставе - Анализа јавних наступа и резултата такмичења - Проналажење мотивационих поступака за постизање бољих резултата - Додатна, допунска и припремна настава - Упознавање са календаром такмичења - Планирање угледних и огледних часова	- Усвајање распореда часова за наредну школску годину - Анализирају се наступи ученика - Планирају се такмичења за прво и друго полугодиште - Реализоваће се угледни и огледни часови	Стручно веће	Прво и друго полугодиште
Стручно усавршавање: - Усавршавање наставника у школи	- Усавршавање наставника у школи кроз семинаре које смо одабрали на Стручном већу	Стручно веће	Стални задатак

већа путем предавања - Семинари планирање - Набавка стручне литературе - Упознавање са савременим методама, облицима и средствима рада - Анализа стручног усавршавања			
Праћење резултата рада актива: - Израда полугодишњег и годишњег извештаја - Рад на промоцији одсека и школе - Анализа рада Стручног већа	- Анализа оставреног плана, такмичења, промоција, концерти, наступи	Стручно веће Председник С. В.	Стални задатак
Организација испита и провера знања: - Пријемни испит за упис у први разред основне и први разред средње школе - Смотре - Годишњи - Ванредни - Поправни - Завршни	- Реализовање пријемних испита у ОМШ и СМШ, смотри, и осталих испита	Стручно веће	Прво и друго полугодиште

Стручно веће клавијских сарадника (корепетитора)

Стручно веће одсека клавијских сарадника прати план и програм рада стручних већа гудача, дувача и соло певача.

Циљ стручног већа клавијских сарадника је што боља међусобна сарадња са солистом. С обзиром на врло важну музичку личност у извођењу дела циљ корепетитора је став који улива сигурност солисти и осећај заједништва у атмосфери, узбуђења и напетости приликом наступа, неопходна способност адаптације на разне ситуације, изузетно висока концентрација и јака моћ комуникације, спремност на брзу реакцију. Задатак корепетитора је да негује особине као што су самосталност, дисциплинованост, стрпљивост, тактичност, спремност да се потчини уметничкој замисли наставника главног предмета, без „примадонских” амбиција. Одговорност у раду корепетитора обухвата широко поље делатности: он је пијаниста који ради, вежба, одржава пробе, излази на подијум са солистима, са пуно афинитета, воље и смисла за заједничко музицирање.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Израда плана рада већа	- Усвајања програма рада за претходну школску годину у корелацији са предметним наставницима на одсеку гудача, дувача и соло певача; - Састављање и усвајање плана рада за текућу школску годину у корелацији са предметним наставницима на одсеку гудача, дувача и соло певача; - Израда годишњег плана рада у корелацији са предметним наставницима на одсеку гудача, дувача и соло певача; - Одабир литературе у корелацији са предметним наставницима на одсеку гудача, дувача и соло певача; - Утврђивање списка ученика планираних за учешће на такмичењима у корелацији са предметним наставницима на одсеку гудача, дувача и соло певача; - Подела првака по класама; - Промене класа; - Распоред часова; - Сарадња са осталим тимовима и већима у школи.	Чланови Стручног већа клавирских сарадника	Почетак школске године
Стручно усавршавање наставника	- Планирање акредитованих семинара; - Посећивање акредитованих семинара и семинара организованих у установи; - Презентације посећених облика стручног усавршавања ван установа; - Реализација угледних и огледних часова; - Мастерклас; - Учешће наставника на стручним скуповима, трибинама и сл; - Културна и јавна делатност.	Чланови Стручног већа клавирских сарадника	Током школске године
Одржавање зимске смотре и испита	- Одржавање смотри, годишњих и ванредних испита.	Чланови Стручног већа клавирских сарадника	На крају првог и другог полугодишта
Такмичења	- Припрема ученика за јавне наступе и такмичења; - Преслушавања за такмичења са дискусијом и анализом.	Чланови Стручног већа клавирских сарадника	Током школске године
Анализа рада већа	- Анализа јавних наступа ученика и резултата са такмичења; - Анализа квалитета рада.	Чланови Стручног већа клавирских сарадника	Током школске године
Промоција инструмента	- Одржавање наступа ученика на промоцији школ;	Чланови Стручног већа клавирских сарадника	Током школске године

	- Презентација инструмента у музичком забавишту; - Организовање ванредних интерних часова.		
Израда извештаја о раду већа	- Састављање и усвајање извештаја о раду већа.	Чланови Стручног већа клавирских сарадника	На крају првог и другог полугодишта

Стручно веће наставника теоретских предмета у СМШ

Стручно веће наставника теоретских музичких предмета у СМШ чине наставници који предају следеће предмете: Хармонија, Музички облици, Контрапункт, Историја музике, Национална историја музике, Етномузикологија, Музички инструменти, Дириговање (хорско и инструментално), Хорске партитуре, Аранжирање и групе стручних предмета са одсека за Дизајн звука.

Стручно веће бави се:

- разменом искустава педагошких метода међу наставницима
- међупредметним корелацијама
- стручним усавршавањем наставника како у установи тако и ван ње
- припремом ученика за такмичења
- организацијом годишњих смотри и испита

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Израда плана рада стручног већа Календар рада СМШ Подела часова Распоред часова групе наставе Израда распореда писмених задатака и смотри План угледних/огледних часова Израда годишњих и оперативних планова Усвајање листе уџбеника Усвајање плана стручног усавршавања (избор акредитованих семинара) План такмичења Иницијално тестирање ученика из стручних предмета	- Разрада основних циљева и задатака актива за текућу школску годину - Планирање активности и мера за унапређење наставног процеса	Чланови стручног већа	Август – септембар

Организација ваннаставних активности и секција			
Идентификација ученика за допунску и додатну наставу Распоред допунске и додатне наставе Избор ученика за такмичење из Теорије музике, Хармоније, Музичких облика, Контрапункта	- Планирање активности и мера за унапређење наставног процеса	Чланови стручног већа	Октобар
Анализа успеха на крају I тромесечја Формативно праћење напредовања ученика План додатне подршке ученицима Рад на побољшању међупредметне корелације Уједначавање критеријума оцењивања ученика Огледни/ угледни час	- Оцена реализованости годишњих и месечних планова - Идентификација области које захтевају побољшање и предложене мере	Чланови стручног већа	Новембар
Републичко такмичење из Теорије музике, Хармоније, Музичких облика Учешће у пројектима школе Анализа реализације наставе Анализа успеха на крају I полугодишта Анализа рада стручног већа Израда полугодишњег извештаја стручног већа	- Оцена реализованости годишњих и месечних планова - Идентификација области које захтевају побољшање и предложене мере	Чланови стручног већа	Децембар
Радионице, семинари, извештаји са семинара... Обележевање Светог Саве Ванредни испити	- План културних активности, радионица, семинара и делегирање чланова комисија за ванредне испите	Чланови стручног већа	Јануар
Предлог мера за побољшање успеха ученика Припрема Отворених врата	- Идентификација области које захтевају побољшање успеха ученика - Организација Отворених врата	Чланови стручног већа	Фебруар – март
Формативно праћење напредовања ученика Огледни/ угледни час Анализа успеха на крају III тромесечја Реализација Отворених врата	- Оцена реализованости успеха и напредовања ученика	Чланови стручног већа	Март

Међународно такмичење из Теорије музике, Хармоније, Музичких облика и Контрапункта Планирање и спровођење припремне наставе за пријемни испит на ФМУ Реализација Отворених врата	- Организација и реализација одласка ученика на поменута такмичења, припреме наставе и евалуација Отворених врата	Чланови стручног већа	Април
Планирање и припрема годишњих и матурских испита Такмичење „Корнелије” Београд Такмичење тонских снимака Анализа резултата такмичења Огледни/ угледни час	- Одабир чланова комисија за годишње и матурске испите - Оцена успеха и резултата на такмичењима и остварености огледних и угледних часова	Чланови стручног већа	Мај
Годишњи и матурски испити Припремна настава за пријемне испите на факултетима Ванредни испити Анализа рада стручног већа Израда годишњег извештаја	- Одабир чланова комисија за ванредне испите - Идентификација области које захтевају побољшање и предложене мере - Идентификовање проблема и препорука за унапређење наставе у следећој години	Чланови стручног већа	Јун

Стручно веће наставника опште-образовних предмета

Стручно веће опште-образовних предмета бави се образовним радом кроз остваривање општих принципа, циљева и исхода образовања и васпитања. Омогућава развијање кључних компетенција за целоживотно учење, дајући ученицима функционална знања и вештине, мотивацију за учење и оцењује постигнућа на основу стандарда утврђених школским правилником, односно сви планови и програми наставе и учења донети су на основу стандарда постигнућа из прописа о стандардима образовања и васпитања за следеће предмете: Математика, Српски језик и књижевност, први страни језик – Енглески језик, други страни језик – Италијански језик, Историја, Социологија, Психологија, Грађанско васпитање, Веронаука, Информатика, Физичко и здравствено образовање.

Циљ Већа јесте да континуирано унапређује и употпуњује наставни процес учења кроз интерактивне приступе, као и савремене облике рада (чланови нашег већа узимају учешћа у школским радионицама, угледним и огледним часовима, припремају децу за књижевне вечери, школска такмичења, наступе, рецитале; заједно посећују различите институције од изузетног значаја, као што су: музеји, библиотеке, галерије...), музичким и едукативним програмима обogaћују културне садржаје града. На седницама Већа креирају се идеје, доносе мишења и јача се дух заједништва школе и школског живота.

Употребом савремене литературе и додатних материјала подстиче се правилан начин учења, креирајући структуре које ће помоћи ученицима да лакше разумеју општу методологију науке, што им додатно помаже у сналажењу у савременом научно-техничком свету, негујемо емпатију и мултикултуралност кроз предметне међукомпетенције.

Веће опште-образовних предмета током читаве школске године оджава седнице, води записнике и израђује план на основу кога функционише, даје стручно мишљење када за тим постоји потреба. Председник већа води рачуна о томе да ли свако од чланова на време ажурира електронски дневник и извршава своје радне обазе и сазива седнице стручног већа.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Израда годишњег извештаја Стручног већа опште-образовних предмета	- Састанак се сазива ради израде извештаја Стручног већа опште-образовних предмета за реализовану школску годину; - У августу се прави план угледних и огледних часова.	Чланови стручног већа и председник већа опште-образовних предмета	Крај школске године Август
Одабир председника већа, израда плана, одабир уџбеника	- Коституисање већа и избор председника већа за нову школску годину; - Израда плана већа за предстојећу годину, планирање стучног усавршавања; - Избор уџбеника и литературе.	Чланови стручног већа и председник већа опште-образовних предмета	Почетак школске године (септембар)
Полугодишње седнице и састанци приликом различитих активности школе	- Тема седнице је и правилно вођење Ес-дневника; - Школске наставне и ваннаставне активности (смотре, такмичења, радионице).	Чланови стручног већа и председник већа опште-образовних предмета	Крајем првог полугодишта
Планирање угледних и огледних часова	- Упознавање са процедуром везаном за угледне и огледне часове и текућа питања.	Чланови стручног већа и председник већа опште-образовних предмета	У току школске године

Стручно веће наставника музичког забавишта и припремног разреда

Стручно веће музичког забавишта и припремног разреда чине наставници који предају предмете музичко забавиште и припремни разред.

Чланови овог већа сарађују на унапређењу наставе, развоју музичких способности ученика и обезбеђивању високог стандарда у развоју музичких способности ученика.

Циљ учења предмета солфеђо у припремном разреду је да код ученика развије љубав према музици, слободу и способност да се изразе кроз музику, чиме се ствара квалитетна основа за даљи наставак бављења музиком. Развој музикалности и групног рада.

Стручно веће бави се:

- избором музичке литературе за различите узрасте и нивое,
- анализом напредовања ученика,
- организовањем пријемних испита и промоције,
- организацијом концерата, радионица, мастер класова,
- организацијом преслушавања за концерте и такмичења,
- разменом искустава и педагошких метода међу наставницима,
- стручним усавршавањем наставника.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Усвајање извештаја о раду Усвајање плана рада Подела ученика по групама Одабир литературе Одабир стручних семинара	- Презентација и усвајање резултата рада Стручног већа у претходној школској години; - Разматрање предложених мера и препорука за унапређење наставног процеса у наредној школској години; - Подела ученика по групама и одабир литературе и стручних семинара за текућу школску годину.	Чланови стручног већа	Почетак школске године
Израда годишњег и оперативног плана рада Израда распореда одржавања угледних и огледних часова	- Разрада основних циљева и задатака већа за текућу школску годину; - Планирање активности и мера за унапређење наставног процеса; - План и распоред одржавања угледних и огледних часова.	Чланови стручног већа	Прво и друго полугодиште
Посећивање акредитованих семинара	- Унапређење наставе разменом искустава и литературе са колегама из других стручних већа (солфеђо, хор, инструменти); - Посета концертима.	Чланови стручног већа	Прво и друго полугодиште
Организација дечје недеље: Идемо на концерт	- Праћење и организација концерата током дечије недеље.	Чланови стручног већа	Прво полугодиште
Припрема за Новогодишње концерте	- Организација и припрема за Новогодишње концерте у матичној школи и издвојеним одељењима.	Чланови стручног већа	Прво полугодиште
Припрема програма: Приредбица за маме	- Припрема концерата за маме поводом празника; - Активно учествовање чланова већа.	Чланови стручног већа	Прво полугодиште
Припрема за пријемни испит	- Припрема за пријемни испит у виду концерата, рад са ученицима и припрема концерата.	Чланови стручног већа	Друго полугодиште
Анализа успеха ученика Припрема извештаја о раду стручног већа	- Анализа успеха ученика кроз извештај о упису у основну музичку школу (матична школа и издвојена одељења).	Чланови стручног већа	Друго полугодиште

Израда извештаја о раду Актива за текућу школску годину	- Преглед активности и постигнутих резултата Стручног већа у текућој школској години; - Оцена успешности реализованих планова и предложене мере за даљи рад.	Чланови стручног већа	Друго полугодиште

Стручно веће наставника камерне музике

Веће камерне музике бави се спровођењем плана и програма предмета камерне музике у основној и средњој музичкој школи.

Основни задатак већа је планирање наставе, спровођење циљева учења предмета камерне музике, одабир адекватне литературе, организација и припрема ученика за јавне наступе, планирање и преслушавање ученика за такмичења.

Циљ већа је да континуирано прати и вреднује наставни процес, стицање вештина свирања ученика у камерним ансамблима кроз обавезне смотре и јавне наступе, као и подстицање на даље напредовање у складу са потребама и савременим образовним стандардима.

Активност	Садржај	Носилац активности	Време реализације
Усвајање годишњег извештаја о раду за предходну школску годину	- Презентација и усвајање резултата рада Стручног већа у претходној школској години.	Председник већа и чланови	Почетак школске године
Израда плана рада већа за текућу школску годину	- Разрада основних циљева и задатака већа за текућу школску годину	Председник већа и чланови	Почетак школске године
Распоређивање ученика по класама	- Подела ученика по класама у складу са потребама наставника у односу на фондове часова.	Помоћници директора, председник већа и чланови	Почетак школске године
Планирање ученика за учешће на такмичењима	- Разматрање и планирање који би састави могли наступити и на којим такмичењима у текућој школској години.	Председник већа и чланови	Почетак школске године
Утврђивање термина за одржавање две смотре у току године	- Одређивање погодних термина за организовање полугодишње и годишње смотре у виду јавног часа поштујући школски календар.	Председник већа и чланови	Почетак школске године
Планирање концерата	- Утврђивање термина за организовање концерата камерне музике у школи или другим	Помоћници директора,	Прво и друго полугодиште

	институцијама града ради промоције камерног свирања код деце, ученика и грађанства.	председник већа и чланови	
Преслушавања за концерте и такмичења са дискусијом и анализом	- Организација преслушавања пред веће концерте и такмичења у циљу одабира састава, процене њихове припремљености, размене искуства и сугестија између наставника.	Председник и чланови већа	Прво и друго полугодиште
Организовање семинара, радионица, мастеркласа	- Планирање сарадње са предавачима средњих школа, истакнутим камерним инструменталистима пред Републичко и др. такмичења камерне музике, у циљу подршке, поспешивања већег нивоа извођења и припреме ученика за јавни наступ.	Директор, помоћници директора, председник већа и чланови	Прво и друго полугодиште
Наручивање композиција и аранжмана	- Сарадња са колегама који раде аранжирање за израду аранжмана и обрада за нестандартне саставе ради потреба већа.	Композитори, аранжери, директор, помоћници директора, чланови већа	Прво и друго полугодиште
Сарадња већа камерне музике са инструменталним већима	- Координација председника стручног већа камерне музике са председницима инструменталних већа око припреме и рада камерних састава у ОМШ и СМШ за Фестивал ОМШ и Републичко такмичење као и др. такмичења.	Председник и чланови свих инструменталних већа	Прво и друго полугодиште
Анализа јавних наступа ученика и резултата са такмичења	- Сумирање резултата на такмичењима, јавним наступима, анализа рада ученика и наставника; - Планирање активности и мера за унапређење даљег рада.	Председник и чланови већа	Прво и друго полугодиште
Припрема извештаја о раду Стручног већа камерне музике и плана рада за наредну школску годину	- Преглед активности и постигнутих резултата Стручног већа у текућој школској години; - Оцена успешности реализованих планова и предложене мере за даљи рад.	Председник и чланови већа	Друго полугодиште

АКТИВИ

Стручни актив за развој школског програма

Актив за развој школског програма бави се изработом, праћењем и унапређењем школског програма, који, поред образовних, обухвата и посебне програме важне за свеобухватни развој ученика у музичкој школи.

Циљ актива је да континуирано унапређује наставни процес и обезбеди примену нових метода, у складу са потребама ученика и савременим образовним стандардима.

Актив чине представници наставника, стручних сарадника, директор и помоћник директора. Такође, у рад Актива могу бити укључени ученици и родитељи како би се добио бољи увид у потребе и мишљења свих учесника образовног процеса.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Усвајање извештаја Актива за претходну школску годину	- Презентација и усвајање резултата рада Стручног актива у претходној школској години; - Разматрање предложених мера и препорука за унапређење наставног процеса у наредној школској години.	Председник и чланови Актива	Почетак школске године
Избор председника Актива и чланова за текућу школску годину	- Избор новог председника Актива и чланова ради формирања Актива за текућу школску годину.	Директор и стручни сарадници	Почетак школске године
Израда плана рада Актива за текућу школску годину	- Разрада основних циљева и задатака Актива за текућу школску годину; - Планирање активности и мера за унапређење наставног процеса.	Председник и чланови Актива	Почетак школске године
Анализа годишњих и месечних планова рада за текућу школску годину	- Оцена реализованости годишњих и месечних планова; - Идентификација области које захтевају побољшање и предложене мере.	Помоћници директора, стручни сарадници	Прво и друго полугодиште
Планирање слободних активности	- Израда плана на нивоу школе.	Директор, помоћници директора и стручни сарадници	Почетак школске године
Планирање Анекса Школског програма за текућу школску годину и израда	- Планирање измена и допуна Школског програма у складу са потребама школе; - Евентуална израда Анекса Школског програма.	Директор, стручни сарадници, наставници, чланови Актива, Савет родитеља, Школски одбор	Прво и друго полугодиште
Праћење реализације Школског програма	- План културних активности, школског спорта, заштите од насиља, заштите животне средине, здравствене заштите, сарадње са породицом, сарадње са локалном самоуправом, професионалне оријентације, социјалне заштите, рада школске библиотеке, излета, екскурзије и наставе у природи...	Чланови Актива, директор, стручни сарадници, чланови локалне самоуправе, представници Ученичког парламента	Прво и друго полугодиште

Анализа реализације изабраних делова Школског програма на крају првог полугодишта	- Оцена успешности реализованих делова Школског програма у првом полугодишту у складу са постављеним циљевима и стандардима.	Чланови Актива, председници стручних већа и координатори тимова	Прво полугодиште
Унапређивање Школског програма на основу евалуације на крају првог полугодишта	- Идентификовање проблема и препорука за унапређење наставе у другој половини школске године.	Чланови Актива, председници стручних већа и координатори тимова, стручни сарадници, директор	Прво и друго полугодиште
Анализа реализације изабраних делова Школског програма на крају другог полугодишта	- Оцена успешности реализованих делова Школског програма у другом полугодишту у складу са постављеним циљевима и стандардима.	Чланови Актива, председници стручних већа и координатори тимова	Друго полугодиште
Унапређивање Школског програма на основу евалуације на крају другог полугодишта	- Идентификовање проблема и препорука за унапређење наставе у следећој години.	Чланови Актива, председници стручних већа и координатори тимова, стручни сарадници, директор	Друго полугодиште
Израда извештаја о раду Актива за текућу школску годину	- Преглед активности и постигнутих резултата Стручног актива у текућој школској години; - Оцена успешности реализованих планова и предложене мере за даљи рад.	Председник и чланови Актива	Крај првог и крај другог полугодишта

Стручни актив за развојно планирање

Школско развојно планирање је стратешки процес континуираног планирања у школама и основа за остваривање неопходних промена у свим сегментима школског живота. То је стваралачки процес који подразумева препознавање аутентичних потреба школе, и састоји се у истраживању тих потреба и осмишљавању начина да се оне задовоље. Овај процес се одвија од садашњег до жељеног стања, тако да се стратешки правци њиме одређени одвијају постепено, један за другим. Све то захтева стрпљење и ангажовање већине актера школског живота, а промене траже детаљну анализу и прераспodelу улога и задатака школе и запослених у образовању.

Циљ Актива за развојно планирање је да настоје да се школа мења из године у годину, евалуира добијене резултате и поставља нове циљеве. Иако је школа у овом случају иницијатор, носилац активности и евалуатор сопственог развоја, не очекује се да ће се школа ослањати искључиво на сопствене капацитете, већ да ће сарађивати са свим релевантним институцијама и партнерима.

Задатак Актива за развојно планирање је да препозна потребе школе у свим сегментима школског живота и осмишљавању начина да се те потребе задовоље, као и

да прати реализацију свих задатака који су предвиђени да унапреде развој школе као установе. Циљ Актива је да настоји да се школа из године у годину мења, евалуира добијене резултате и поставља нове циљеве.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Формирање актива и усвајање плана рада актива	- Формирање је актив и усвајање плана рада актива.	Педагошки колегијум, чланови актива
Праћење реализације Развојног плана школе	- Реализација кључних области: - Настава и учење; - Подршка ученицима; - Етос; - Организација рада школе, управљање људским и материјалним ресурсима.	Педагошки колегијум, чланови актива
Анализа реализације Развојног плана	- Анализи и испитивање свих потреба интересних група по областима квалитета рада.	Педагошки колегијум, чланови актива
Планирање остваривања Развојног плана у наредној школској години	- Анализа остварених планова и писање извештаја.	Педагошки колегијум, чланови актива
Евалуација рада Актива, смернице за наредну школску годину	- Анализа и вредновање рада и предлог за наредне кораке.	Чланови актива
Сарадња са осталим тимовима	- Заједничко праћење постигнућа ученика; - Организовање заједничких активности.	Директор школе, чланови актива, тимови
Осавремењавање Развојног плана	- Развојни план се осавремењује у складу са свим законским одредбама.	Чланови актива
Реализација области и квалитета рада установе у оквиру области квалитета: - Подршка ученицима, наставницима и родитељима; - Етос	- Интезивнији рад на вршњачкој подршци ученика; - Рад са талентованим ученицима и израда ИОП-а; - Стручна помоћ наставника у пружању подршке ученицима у процесу учења; - Боља комуникација у школи на свим релацијама у циљу ефикаснијег рада.	Директор, чланови актива, тимови
Пружање подршке ученицима	- Ученицима се пружа подршка кроз радионице: Ментално здравље адолесцената; Стоп насиљу; Репродуктивно здравље младих у првом разреду СМШ, као и кроз учење, примењивање знања.	Директор, ПП служба, Дом здравља, Саветовалиште за младе
Стручно усавршавање наставника	- Анализа стручног усавршавања; - Извештаји о стручном усавршавању наставника.	Директор школе и координатор Тима за стручно усавршавање
Јачање сарадње Ученичког парламента са Саветом родитеља, Школским одбором и ПП службом	- Унапређивање сарадње УП са Саветом родитеља, Школским одбором и ПП службом.	Председник УП
Промовисање визије и мотоа школе и истицање идентитета школе	- Визија, мото школе и истицање идентитета школе се промовишу кроз различите школске активности.	Директор, сви наставници, ученици, родитељи, ПП служба, Школски одбор

Праћење и напредовање ученика	- Кроз наступе на интерним часовима, јавним наступима, смотре, испити, тестови, провере знања.	Предметни наставници, стручна служба, други учесници образовног процеса
Идентификација и рад са надареним ученицима	- Боља, интензивнија сарадња са предметним наставницима. Предметни наставници дају подршку ученицима.	Предметни наставници, стручна служба
Промоција постигнућа ученика	- Избор ученика месеца, ученика генерације, наступи, ученички часопис, штампа и портали.	Предметни наставници, одељенске старешине, управа школе
Награђивање ученика	- Књига, ЦД, ученици месеца јавно похваљивање: похвалнице, плаћање котизације за такмичења, одлазак на концерте, представе, излете и стручне посете, организација мастеркласа.	Предметни наставници, одељенске старешине, управа школе
Промовисање резултата са такмичења	- Редовно ажурирање похвалница и диплома са такмичења у простору школе.	Предметни наставници, управа школе
Алумни клуб	- Остваривање контакта и формирање базе успешних ученика наше школе.	Предметни наставници, стручна служба

ТИМОВИ

Тим за самовредновање

Самовредновање је процес унутрашње евалуације рада школе, чији је циљ унапређивање квалитета образовно-васпитног рада. Циљ самовредновања је објективно сагледавање стања у одабраним кључним областима рада школе, идентификовање јачих и слабијих страна, формулисање мера за унапређивање рада и подстицање професионалног развоја запослених.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Формирање актива и усвајање плана рада тима	- Формирање тима за самовредновање и дефинисање годишњег плана рада	директор школе
Избор кључних области и стандарда за самовредновање	- Избор области и стандарда који ће бити предмет самовредновања у текућој школској години	директор школе, чланови тима
Прикупљање података (анкете, интервјуи, посматрања, анализа документације)	- Спровођење анкета, интервјуа, посматрања и анализа документације у вези са изабраним областима	чланови тима
Праћење реализације плана рада тима	- Редовно праћење активности у складу са планом рада и изабраним областима	чланови тима
Анализа реализације рада тима према утврђеним кључним областима	- Анализа активности, резултата и потреба по областима квалитета	чланови тима

Планирање остваривања плана у наредној школској години	- Израда предлога за унапређење на основу добијених резултата и планирање наредних корака	чланови тима
Писање извештаја према утврђеним кључним областима	- Састављање извештаја у складу са изабраним стандардима и областима	координатор тима
Евалуација рада тима	- Вредновање рада тима и предлози за наредне кораке за унапређење рада	чланови тима
Сарадња са осталим тимовима	- Сарадња и заједничке активности са другим тимовима у школи	директор школе, чланови тимова
Промовисање активности тима	- Представљање активности и резултата тима у оквир и изван школе	чланови тима

Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва

Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништво формиран је у сврхе осавремењавање наставе.

Циљ Тима је развијање смисла за сарадњу и рад у тиму и одговоран однос према себи, другима и околини, као и промоција предузетништва, организовање предавања, радионица, продајних изложби и сл.

Тим чине представници наставника, стручних сарадника и директор.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Имплементација међупредметних компетенција у глобалне планове рада наставника	- Израда глобалних планова са спајањем вештина и знања из различитих предмета - Укључивање ученика у различите пројекте који имају за циљ упознавање са предузетништвом	Помоћници директора, стручни сарадници и сви наставници.	Септембар
Ваншколско учење – сарадња са медијима	- Планирање и организовање радионица са представницима локалних медија (циљ активности је да ученици науче како се пишу саопштења за јавност, како се организују конференције за новинаре, припреме ученика за наступ у медијима и сл.)	Предметни наставници, чланови тима, радници локалних медија	Током 1. полугодишта
Радионица за ученике 1. Идентитет и толеранција 2. Доживотно учење – повезивање са наставом енглеског језика	- Развијање компетенција за разумевање идентитета и оснаживање самопоштовања - Развијање компетенција за толеранцију (бити слободан, чврсто се држати својих уверења и прихватање туђих, учење моралних вредности и познавање људских права) - Развијање самопоуздања кроз савладавање енглеског језика (припрема за културна искуства, развијање менталних способности, социјалних веза и др.)	Помоћни сарадници, предметни наставник	Од октобра до марта

Радионица за наставнике – Асертивна комуникација (Педагошки колегијум)	- Освешћивање различитости међу људима и развијање асертивног понашања у колективу	Помоћни сарадници	Јануар – фебруар
Акција штедње воде и енергије, разврставање отпада и рециклажа – обележавање Дана планете Земље	- Организовање радионица – како се штеди вода и енергија, шта се и зашто рециклира (разумевање и спремност за ангажовање у заштити природе и природних ресурса) - Организовање изложби поводом Дана планете Земље	Чланови тима	Април
Радионица за ученике – Стоп насиљу и дискриминацији	- Превенција насиља и дискриминације - Развијање способности за препознавање различитих врста и нивоа насиља	Чланови тима	Током 2. полугодишта
Сарадња са Саветовалиштем за младе	- Побољшање вештина решавања проблема - Усмеравање младих ка здравим животним навикама (правилна исхрана, физичка активност, превенција алкохолизма, наркоманије и пушења, превенција полно преносивих болести)	Педагог, радници здравствене установе	Током године
Обележавање важних датума – радионице, изложбе, пројекти	- Осмишљавање различитих активности за обележавање важних датума (Дечија недеља, Свети Сава, Дан школе, Дан планете Земље, Светски Дан музике) уз учешће свих актера у школи	Чланови тима	Током године
Писање CV-а – радионица за ученике	- Развијање компетенција за писање биографије и слање електронским путем	Чланови тима	Мај
Успостављање сарадње са другим школама	- Планирање и организовање сарадње са другим градским школама - Оснаживање предузетничких способности за организовање заједничких пројеката	Сви чланови тима	Током године

Тим за обезбеђивање квалитета и развој установе

Тим за обезбеђивање квалитета и развој установе представља стручни орган унутар образовне или друге установе, чији је основни циљ праћење, унапређивање и развој квалитета рада установе.

Циљеви тима су следећи:

- Планирање, праћење и унапређивање квалитета рада у свим областима деловања установе;
- Прикупљање, анализа и интерпретација података о квалитету рада;
- Подршка развоју стручних компетенција запослених;
- Сарадња са стручним телима, родитељима и локалном заједницом;
- Иницирање иновација и праћење савремених трендова у образовању/ делатности установе.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Израда плана рада тима	- Дефинисање годишњих циљева, активности, рокова и одговорности.	Координатор тима и чланови тима
Спровођење самооцене установе	- Прикупљање података (анкете, интервјуи, документација), анализа, извештај.	Тим за квалитет, стручни сарадници
Анализа повратних информација ученика, родитеља и запослених	- Анализа резултата, извештај са предлозима.	Тим за квалитет, стручни сарадници
Израда извештаја о квалитету	- Састављање извештаја и предлога мера.	Тим за квалитет
Планирање стручног усавршавања	- Идентификација потреба, организација обука, евалуација.	Тим за квалитет у сарадњи са директором
Сарадња са спољним телима и саветницима	- Комуникација са Школском управом, саветницима, партнерским установама.	Координатор тима, директор
Организовање пројеката и иновација	- Иницирање и вођење развојних пројеката.	Тим за квалитет, наставници
Јавна презентација резултата	- Представљање резултата рада тима запосленима, родитељима, ученицима.	Координатор тима, чланови тима
Ажурирање документације о квалитету	- Вођење евиденција, архивирање података, доступност документације.	Секретар установе, координатор тима

Тим за професионални развој

Тим за професионални развој бави се праћењем остваривања стручног усавршавања запослених на пословима образовања и васпитања – директора, наставника и стручних сарадника.

Циљ тима је да систематично прати, анализира и вреднује образовно-васпитни рад запослених: лични план стручног усавршавања и извештај о стручном усавршавању.

Тим за професионални развој чине наставници и стручни сарадници.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Прикупљање предлога за допуну бодовне листе	- Прикупљање, измена и допуна документа о вредновању стручног усавршавања у оквиру установе	Сви запослени	Предлози прикупљени током претходне шк. год.
Бодовање наставничког већа за претходну шк. год. на предатим извештајима и извештај о истом	- Оцена реализованости предатих извештаја наставничког већа у виду извештаја	Шеф Тима	Почетак школске године
Анализа остварености планова из извештаја за претходну шк. год. и израда извештаја о истом	- Оцена реализованости предатих планова из извештаја наставничког већа за претходну шк. год. у виду извештаја	Тим	Почетак школске године
Израда компетенције школе на нивоу планова за текућу шк. год.	- Израда компетенција на нивоу школе, које је потребно развијати и унапређивати током школске године	Шеф Тима	Почетак школске године

Контактирање аутора и реализатора акредитованих семинара, организовање семинара	- Планирање и реализација акредитованих семинара и контактирање аутора и реализатора семинара	Сви запослени	Прво и друго полугодиште
Праћење остваривања стручног усавршавања ван установе, у установи, огледни и угледни часови – први класификациони период (прво полугодиште): предаја извештаја	- Прикупљање извештаја свих запослених на пословима образовања (директора, наставника и стручних сарадника)	Сви запослени	Прво полугодиште
Извештај за први класификациони период (прво полугодиште)	- Прикупљање извештаја свих запослених на пословима образовања (директора, наставника и стручних сарадника)	Шеф Тима	Крај првог полугодишта
Извештај рада Тима за текућу шк. год.	- Преглед активности и постигнутих резултата тима у текућој шк. год. - Оцена успешности реализованих планова и предложене мере за даљи рад	Шеф Тима	Крај првог о крај другог полугодишта
План рада Тима за наредну шк. год.	- Израда плана на нивоу Тима за проф. развој	Шеф Тима	Крај другог полугодишта
Предаја комплетног облика усавршавања за текућу шк. год.	- Анализа и оцена успешности реализованих планова и извештаја о стручном усавршавању	Сви запослени	Крај другог полугодишта
Анализа каталога стручног усавршавања за наредну шк. год. и израда плана о свим облицима стручног усавршавања	- Преглед и анализа каталога стручног усавршавања и израда плана стручног усавршавања	Сви запослени	Крај другог полугодишта
Предаја плана о стручном усавршавању за наредну шк. год.	- Израда плана на нивоу школе	Сви запослени	Крај другог полугодишта

Тим за додатну подршку

Основни циљ Тима за додатну подршку је излагање у сусрет потребама ученика, брига о ученицима, подршка учењу, личном и социјалном развоју.

Активности које Тим спроводи су следеће:

- Организовање допунске и додатне наставе
- Организовање вршњачке подршке
- Пружање подршке ученицима који похађају две школе
- Пружање подршке ученицима који имају тешкоћа у савладавању градива и прилагођавању школским обавезама

- Пружање подршке ученицима који имају тешкоће у прилагођавању одељенским и вршњачким групама
- Пружање подршке ученицима са другим врстама проблема (материјални, здравствени, итд.)

Актив чине представници наставника, стручних сарадника, директор и помоћник директора.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Пружање информација ученицима о облицима додатне подршке у складу са смерницама МПНТР за организацију и реализацију образовно-васпитног рада у основној и средњој школи	- Препознавање ученика којима су информације потребне - Индивидуални и групни разговори са ученицима	Разредне старешине, стручни сарадници	Септембар
Праћење спровођења иницијалног тестирања и планирање наставе у складу са резултатима	- Прикупљање и анализа резултата - Процена потреба ученика - Планирање подршке - Прилагођавање наставе - Праћење напретка	Предметни наставници, чалнови тима	Септембар
Анкетирање ученика и родитеља у вези са темама које желе да буду обрађиване на радионицама (предложене теме као и теме које предлажу ученици)	- Припрема анкетног упитника - Спровођење анкете - Прикупљање и обрада података - Планирање радионица	Разредне старешине, стручни сарадници	Септембар
Обавестити родитеље о активностима тима и темама радионица које ће се одржати	- Информисање ученика и родитеља о резултатима анкете	Разредне старешине	Октобар
Евидентирање ученика којима је потребна додатна подршка (изостајање са наставе, помоћ у учењу)	- Прикупљање података - Препознавање потреба за подршком - Формирање евиденције ученика - Информисање тима - Праћење промена	Разредне старешине	Октобар
Евидентирање ученика из осетљивих група и израда плана подршке	- Прикупљање података - Препознавање потреба за подршком - Формирање евиденције ученика - Израда плана подршке - Информисање тима - Праћење промена	Разредне старешине и наставници	Септембар, октобар

Праћење понашања и стања ученика у одељењу	- Посматрање понашања ученика - Сарадња са наставницима и стручном службом - Евидентирање запажања - Извештавање тима - Праћење напретка	Разредне старешине и наставници	Током целе године
Упућивање ученика на појачан васпитни рад са стручном службом (попуњавање формулара	- Препознавање потребе за појачаним васпитним радом - Попуњавање формулара - Праћење реализације и напретка	Разредне старешине	Током целе године
Промовисање позитивних облика понашања (свакодневни контакт и радионице)	- Свакодневно подстицање позитивног понашања кроз непосредну комуникацију - Организовање радионица - Сарадња са наставницима и тимом - Праћење ефеката и даље планирање	Тим и стручни сарадници	Током целе године
Анализа успеха и владања ученика на крају првог класификационог периода и на крају првог полугодишта	- Прикупљање података о успеху и владању - Индетификација ученика са недовољним оценама и проблемима у владању - Анализа узрока проблема - Планирање мера подршке - Израда извештаја и информисање тима	Разредне старешине и стручни сарадници	Новембар, фебруар
Израда полугодишњег извештаја о реализацији оперативног плана појачаног васпитног рада	- Прикупљање података о реализованим активностима - Анализа рада са ученицима - Сарадња са разредним старешинама и стручном службом - Препоруке за друго полугодиште	Разредне старешине, стручни сарадници и тим	Фебруар
Сарадња са саветовалиштем за младе (организовање предавања на теме добијене анкетирањем)	- Анализа резултата анкете - Успостављање сарадње са саветовалиштем за младе - Организација предавања - Евауација предавања - Планирање наредних активности	Психолог, педагог, тим	Током целе године
Сарадња са Саветовалиштем за младе у погледу рада са појединим ученицима	- Индетификација ученика - Успостављање сарадње са саветовалиштем за младе - Праћење напретка ученика - Вођење евиденције - Евауација	Психолог, педагог, тим	Према потреби
Организовање консултација за ученике који похађају две средње школе	- Индетификација ученика - Анализа распореда и обавеза ученика - Координација између школа - Организовање консултација - Сарадња са родитељима - Праћење напретка	Одабрани чланови тима	Према потреби

Организовање консултација и испита за ученике који ванредно напредују	- Индетификација ученика - Анализа разлога за ванредно напредовање - Планирање и прилагођавање наставе - Организација консултација - Праћење напретка	Одабрани чланови тима	Током целе године
Евидентирање ученика којима је потребна додатна подршка у припреми годишњих, матурских и пријемних испита	- Индетификација ученика - Преглед претходног успеха и области у којима је потребна подршка - Организовање додатне наставе и подршке - Праћење напретка	Предметни наставници, разредне старешине	Март
Анализа успеха и владања ученика на крају трећег класификационог периода и на крају школске године	- Прикупљање података о успеху и владању - Индетификација ученика са недовољним оценама и проблемима у владању - Анализа узрока проблема - Планирање мера подршке - Израда извештаја и информисање тима	Разредне старешине, стручни сарадници, тим	Април, јун
Поспешивање сарадње родитеља са разредним старешинама и стручном службом	- Комуникација са са родитељима - Организовање радионица и састанака - Ангажовање родитеља у школским активностима	Чланови тима, стручна служба	Током целе године
Израда годишњег извештаја о реализацији оперативног плана појачаног васпитног рада и рада тима	- Прикупљање података о реализованим активностима - Анализа рада са ученицима - Сарадња са разредним старешинама и стручном службом	Разредне старешине, стручна служба и тим	Јун
Сарадња са Тимом за инклузивно образовање	- Индетификација ученика са посебним образовним потребама - Планирање индивидуалних образовних планова - Координација са педагогом и психологом - Прилагођавање наставе - Праћење напретка - Сарадња са родитељима	Чланови тима	Током целе године

Тим за инклузивно образовање

Општи циљ тима за инклузивно образовање ученика: Спровођење свих активности везаних за примену принципа инклузивног образовања утврђених законским и подзаконским актима

Специфични циљеви тима за инклузивно образовање ученика:

- Информисање свих запослених о принципима инклузивног образовања
- Праћење потребе за едукацијом запослених у овој области

- Праћење и прикупљање информација о ученицима код којих се појави потреба за неким од облика пружања додатне подршке
- Координација и праћење рада тима за пружање додатне подршке ученицима
- Подизање осетљивости наставника, стручних сарадника и запослених за препознавање и прилагођавање рада у случајевима који потпадају под стандарде инклузивног образовања
- Сарадња са свим актерима који се баве инклузивним образовањем у локалној заједници и шире
- Укључивање школе у пројекте који су посвећени подизању квалитета инклузивног образовања
- помоћ ученицима који се суочавају са развојним и здравственим тешкоћама у овладавању школским градивом, адаптацији и социјализацији, очувању и развијању потенцијала

ИОП се израђује према образовно-васпитним потребама детета и ученика и може да буде заснован на:

- 1) прилагођавању начина рада, као и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад (ИОП1)
- 2) прилагођавању и измени садржаја образовно-васпитног рада, исхода и стандарда постигнућа (ИОП2)
- 3) обogaћивању и проширивању садржаја образовно-васпитног рада за дете и ученика са изузетним способностима (ИОП3)

Тим чине представници наставника, стручних сарадника, директор и родитељи.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Израда оперативног плана рада тима	Планирање активности Тима за наредну школску годину	Тим за инклузивно образовање	Август
Идентификација даровитих ученика	Користити постојећу базу података, извештаје наставника, тестирање	Наставници, одељењске старешине, ПП служба	Током школске године
Идентификовање ученика који имају потребу за додатном подршком и ИОП-ом (на предлог наставника и разредног старешине)	Примена тестова, интервју са родитељима, разговор са учеником, опсервација понашања	Предметни наставници, одељенске старешине, педагог школе	На почетку шк. године и по кварталима
Формирање ИОП Тима (прикључивање нових чланова у случају откривања ученика који имају потребу за додатном подршком и ИОП-ом	Одабир чланова на основу потреба које су се јавиле у одентификацији ученика који имају потребу за ИОП-ом	Педагог школе, одељенски старешина, наставници, родитељи ученика	Током шк. године – по потреби
Израда ИОП-а (са прилагођеним или модификованим програмом) уколико постоје ученици	Утврђивање потребе за постојањем ИОП-а 2, идентификовање предмета за који је потребан ИОП 2, добијање сагласности родитеља, дефинисање посебних циљева,	Тим за инклузију	оком шк. године

којима је потребна додатна подршка	задатака, исхода и садржаја у складу са могућностима ученика		
Усвајање и праћење реализације ИОП-а	Процена нивоа постигнућа и остварености планираних циљева, вођење евиденције	Тим за ИО, Педагошки колегијум	Током шк. године
Евалуација ИОП-а	Извештавање	Тим за ИО, Педагошки колегијум	Два месеца након доношења и квартално
Сарадња са установама и појединцима који могу да допринесу развијању и реализацији ИОП-а	Консултације	Руководилац Тима за ИО	Током шк. године
Планирање стручног усавршавања наставника по питању ИОП-а	Одабир одговарајућих семинара и стручних скупова и ове области	Тим за стручно усавршавање	Током шк. године
Израда извештаја о раду Тима за инклузивно образовање	Преглед активности и постигнутих резултата Тима у текућој школској години Оцена успешности у реализацији ИОП-а	Тим за инклузивно образовање	Август

Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Идентификација потреба ученика	Прикупљање података о ученику кроз едукативне профиле, здравствену и психолошко–педагошку документацију; утврђивање потреба за прилагођавањем наставе.	ТИМ за ИОП, психолог, педагог, предметни наставници
Израда ИОП-а	Формирање индивидуалног плана са конкретним циљевима, прилагођеним исходима и методама рада (у зависности од врсте ИОП-а).	ТИМ за ИОП, разредни старешина, предметни наставници
Индивидуализована настава	Примена наставе са прилагођеним методама и темпом рада; коришћење визуелних, аудитивних и практичних метода. Исход: боље разумевање градива и активније учешће у настави.	Предметни наставници, асистенти у настави (ако их има)
Додатна подршка и менторски рад	Рад у мањим групама или индивидуални рад; пружање подршке у вежбању инструмента, теорији, солфеђу. Исход: јачање самопоуздања и музичких компетенција.	Наставници инструмента, солфеђа, ментори
Саветодавни рад и комуникација са родитељима	Редовно информисање родитеља, саветодавни састанци, укључивање породице у процес планирања и праћења напредовања ученика.	Психолог, педагог, разредни старешина
Прилагођавање оцењивања и провере знања	Коришћење алтернативних начина провере: усмена провера, краћи тестови, практичне провере. Исход: правичније оцењивање у складу са способностима ученика.	Предметни наставници

Периодично праћење и евалуација ИОП-а	Тримесечна анализа остварења циљева, записници са састанака, евентуалне ревизије плана. Исход: доследно праћење развоја ученика и благовремене корекције.	Чланови ТИМ-а за ИОП, разредни старешина
Подстицање развоја талената (ИОП 3)	Програм обогаћеног садржаја за талентоване ученике: учешће на такмичењима, мастер класовима, радионицама. Исход: развој даровитости и мотивације за даљи напредак.	Наставници, спољни сарадници, стручни тим школе
Завршна процена и извештај о напредовању	Израда завршног извештаја на крају школске године, предлози за даљи рад, укључивање у нови циклус подршке.	Чланови ТИМ-а за ИОП, психолог, педагог

Тим за електронске алате

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Увођење и обука за Google налоге	- Отварање школских налога за све наставнике и ученике; - обука за коришћење Gmail-а и Google диска.	Тим за електронске алате, ИТ координатор	Септембар – новембар 1. године
Обука за Google учионицу	- Креирање курсева, додавање ученика, постављање задатака и праћење активности.	Тим за електронске алате	Новембар – децембар 1. године
Основна обука за еДневник	- Увођење нових наставника у рад са еДневником, ажурирање података.	Администрација, тим за еДневник	Септембар 1. године
Информисање о ЛИСП-у	- Основна обука о ЛИСП системима и њиховој улози у образовању.	Тим за електронске алате	Децембар 1. године
Напредна обука за Google учионицу	- Коришћење рубрика, интеракција у реалном времену, интеграција са другим алатима.	Тим за електронске алате	Октобар 1. године
Континуирана едукација наставника	- Интерне радионице једном у два месеца (тематске обуке: Canva, Forms, Meet...).	Тим за електронске алате	Током године 1. године
Увођење дигиталних портфолија	- Примена Google сајтова за ученичке портфолије.	Наставници, ИТ координатор	Март – мај 1. године
Праћење примене еДневника	- Анализа извештаја, подршка наставницима у раду.	Администрација	Континуирано
Интеграција дигиталних алата у наставу	- Подстицање коришћења Google Forms, Jamboard, Kahoot и сличних алата у настави.	Тим за електронске алате	Септембар – јун 2. године
Унапређење комуникације преко Meet-а и Calendar-а	- Организација онлајн састанака и консултација.	Тим за електронске алате	Током године 2. године
Анализа употребе алата и потреба наставника	- Анкета међу наставницима, план за додатне обуке.	Тим за електронске алате	Јануар 2. године
Рад на дигиталним уџбеницима и садржајима	- Обука за креирање интерактивних материјала (Genially, Book Creator...).	Тим за електронске алате	Октобар – фебруар 2. године
Сарадња са другим школама	- Размена примера добре праксе, заједничке радионице.	Тим за електронске алате, управа	Током године

Рад на пројектима преко електронских платформи	- ETwinning, eTwinning Live, Erasmus+ дигитални део.	Тим за е-пројекте, наставници	Током године
Ревизија и ажурирање плана	- Анализа успешности реализације петогодишњег плана.	Тим за електронске алате, управа	Јун
Увођење нових алата у складу са развојем технологије	- Испитивање нових платформи и прилагођавање наставе.	Тим за електронске алате	Током године
Израда школског приручника за електронске алате	- Упутство за све алате у употреби (интерни документ).	Тим за електронске алате	Мај – јун

Тим за писање пројеката

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Формирање тима за пројекте	- Избор чланова тима, дефинисање улога и задатака, креирање евиденције о активностима.	Управа школе, координатор тима	Септембар, 1. година
Основна обука за писање пројеката	- Упознавање са Еразмус+, eTwinning, националним и локалним конкурсима.	Тим за пројекте, спољни сарадници	Октобар – децембар, 1. година
Истраживање позива	- Праћење актуелних конкурса и апликационих рокова.	Тим за пројекте	Континуирано од 1. године
Израда првог пилот-пројекта	- Писање и аплицирање за мањи школски или партнерски пројекат.	Тим за пројекте	Фебруар – април, 1. година
Активно укључивање наставника	- Мотивација и подршка наставницима да учествују у предлозима и реализацији пројеката.	Тим за пројекте	Током целе 2. године
Пријава на eTwinning пројекат	- Креирање првог међународног eTwinning пројекта.	Тим за пројекте, наставници	Октобар – фебруар, 2. година
Писање пројекта за домаћи конкурс	- Пријава на пројекат у оквиру локалне самоуправе или министарства.	Тим за пројекте	Март – мај, 2. година
Евалуација пројектних активности	- Анализа реализованих пројеката, извештавање и архивирање резултата.	Тим за пројекте	Јун, 2. година
Аплицирање за Еразмус+	- Припрема и слање прве пријаве за КА1 или КА2 пројекат.	Тим за пројекте, управа	Јануар – март, 3. година
Партнерства са другим школама	- Успостављање сарадње ради међународних пројеката.	Тим за пројекте	Континуирано од 3. године
Интерна едукација наставника	- Организација унутрашњих обука за писање и реализацију пројеката.	Тим за пројекте	Током 3. године
Реализација Еразмус+/eTwinning пројекта	- Имплементација активности, комуникација са партнерима, евиденција.	Тим за пројекте	Током целе 4. године
Примена резултата у настави	- Увођење резултата пројеката у редовну наставну праксу.	Наставници, тим за пројекте	Континуирано од 4. године

Израда приручника са добром праксом	- Документација пројектних резултата и њихов утицај на школу.	Тим за пројекте	Мај – јун, 4. година
Унапређење стратегије пројектног рада	- Ажурирање школске стратегије интернационализације.	Тим за пројекте, управа	Јануар, 5. година
Обука нових чланова тима	- Пренос знања и искустава новим члановима тима.	Искустани чланови тима	Октобар, 5. година
Пријава више пројеката различитог типа	- Комбиновање домаћих и међународних апликација.	Тим за пројекте	Континуирано током 5. године
Евалуација петогодишњег рада	- Анализа успешности и припрема плана за наредни циклус.	Тим за пројекте, управа	Јун, 5. година

Тим за промоцију и маркетинг школе и сарадњу са медијима

Програм рада тима за промоцију и маркетинг музичке школе представља стратешки план активности који има за циљ повећање видљивости школе, упис нових ученика, побољшавање имиџа установе и јачање сарадње са заједницом.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Планирање и анализа, израда Годишњег плана рада Тима за промоцију, маркетинг школе и сарадњу са медијама	- Анализа предходне промоције, постављање циљева, израда годишњег плана.	Чланови Тима за промоцију и маркетинг школе
Израда промотивног материјала за концерте	- Израда и дистрибуција плаката, објава на друштвеним мрежама, сарадња са локалним медијима.	Координатор
Ажурирање сајта (интернет презентације) школе и администрирање група на друштвеним мрежама	- Редовно ажурирање сајта и објава информација на друштвеним мрежама, израда презентација.	Чланови Тима
Уређивање огласне табле – објављивање резултата и освојених награда ученика и наставника	- Ажурирање огласне табле – резултати ученика и наставника.	Чланови Тима
Рад на изради школског листа	- Бележење наступа, такмичења и других активности у архиву и презентовање у школском листу „Prima vista”.	Чланови тима
Дани отворених врата	- Организовање презентације школе за родитеље и ученике.	Чланови тима
Присуство на културним манифестацијама	- Учествовање на локалним догађајима ради промоције школе.	Чланови Тима
Промоција за упис	- Дистрибуција флајера, огласи у медијима, гостовања у основним школама.	Чланови Тима, наставници
Завршна приредба и изложба радова	- Организовање јавног догађаја за промоцију промоцију резултата рада.	Чланови Тима, наставници

VI ПОСЕБНИ ПРОГРАМИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

Програм допунске и додатне наставе

Допунска настава се организује за ученике који имају тешкоће у савладавању наставног градива и не постижу задовољавајући успех. Циљ ове наставе је пружање додатне подршке ради достизања основних образовних стандарда.

Додатна настава је намењена ученицима који показују изузетан ниво знања, интересовања или жеље за учешћем на такмичењима. Циљ је продубљивање и проширивање знања, као и развој талената. Табела приказује активности и носиоце у реализацији додатне наставе.

Припремна настава се реализује као подршка ученицима у припреми за полагање различитих врста испита: поправних, годишњих, матурских, допунских, ванредних и пријемних. Она обезбеђује систематизацију знања у складу са наставним планом и програмом.

Допунска настава

Активност	Садржај	Носилац активности	Време реализације
Идентификација ученика	Ученици који имају тешкоће у учењу и недовољан успех	Наставници, педагог, родитељи, одељењске старешине, стручно веће	Септембар и током године по потреби
Организација и реализација	Рад по наставном плану и програму редовне наставе	Предметни наставници	Током целе школске године
Праћење ефеката	Напредак ученика, евиденција у Ес-дневнику	Наставници	Континуирано

Додатна настава

Активност	Садржај	Носилац активности	Време реализације
Идентификација ученика	Ученици са изузетним резултатима и/или интересовањем	Наставници, педагог, родитељи, одељењске старешине, стручно веће	Септембар и током године по потреби
Организација и реализација	Припрема за такмичења, рад према интересовањима	Наставници, уметници који држе мастер клас	Током целе школске године
Праћење ефеката	Резултати такмичења, извештаји, напредак	Наставници, библиотекар	Континуирано

Припремна настава

Активност	Садржај	Носилац активности	Време реализације
Разредни испит (ОМШ и СМШ)	План и програм предмета из кога ученик није оцењен	Предметни наставници	Најмање 5 радних дана пре испитног рока, по 2 часа дневно
Поправни испити (ОМШ)	Годишњи програм предмета	Предметни наставници	Август (завршни разред и јун), најмање 5 дана, по 2 часа
Поправни испити (СМШ)	10% годишњег фонда часова из предмета	Предметни наставници	Август (завршни разред и јун)
Годишњи испити (ОМШ)	Програм годишњих испита	Наставници	36. и 37. радна недеља; најмање 2 часа
Матурски испити (СМШ)	План и програм предмета по испитном захтеву	Предметни наставници	Најмање 5% годишњег фонда часова
Пријемни испити за СМШ	Садржаји по одсецима и програму за пријемни испит	Предметни наставници	Период пре пријемног – по школском плану
Допунски/ванредни испити (СМШ)	Програми предмета који нису били обрађени	Наставници, комисија	По решењу школе (индивидуално)

Програм културних активности у школи

Музичка школа, као посебан тип васпитно–образовне установе, има значајну улогу у културном животу заједнице. Њена делатност превазилази оквире класичне наставе – активно учествује у културним дешавањима града и региона, кроз сарадњу и размену са другим образовним установама, институцијама културе и уметничким друштвима.

Школа посебну пажњу посвећује развоју културне свести и друштвене одговорности. Кроз различите облике активности, ученицима се пружа прилика да прошире своја знања, негују културне вредности и препознају значај културног наслеђа. Образовни програм се ослања на савремене педагошке принципе наставних садржаја и прати интересовања ученика, усмеравајући их ка личном и уметничком развоју.

Програми се прилагођавају узрасту, интересовањима и талентима ученика, чиме се подстиче њихова мотивација, креативност и културна ангажованост. Учествовањем у овим активностима, ученици не само да унапређују своје музичко знање, већ се уче одговорности, сарадњи и поштовању културног наслеђа.

Културне активности у Музичкој школи нераскидиво су повезане са свим музичким предметима. Свака културна манифестација омогућава ученицима да примене стечено знање. Извођење музичких дела на концертима директно је повезано са радом на часу инструмента и оркестра, док уређивање програма, разумевање стилских одлика и комуникација са публиком захтевају знање стечено у музичкој теорији и солфеђу.

Кроз културне активности, ученици развијају сценски наступ, музичку интерпретацију и креативност, што су важни аспекти наставних предмета. Такође, кроз припрему за наступе подстиче се дисциплина, одговорност и тимски рад, што у великој мери доприноси њиховом музичком и личном сазревању.

У циљу подстицања културне климе и промовисања активног учешћа ученика, у школи се реализује низ догађаја током школске године.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Свечани пријем првака	- Упознавање нових ученика са школом; развој припадности и припрема за школски рад.	Наставници инструмената, директор школе
Учешће на Љубичевским коњичким играма	- Представљање школе у заједници; сценско искуство ученика.	Наставници инструмената
Наступи у свечаним салама града и галеријама	- Сарадња са културним установама; - Сценска изражајност.	Шефови одсека, стручна већа
Свечани концерти ученика и наступи еминентних уметника	- Примене стечених вештина у јавном наступу; - сусрети са професионалцима; - културна размена.	Тим за културну јавну делатност, гости уметници
„Дечија недеља” – наступи за децу	- Развијање емпатије, друштвене одговорности и уметничког наступа.	Наставници, педагог, сарадници
Концерт и састанак „Добро дошли мали клавиристи”	- Укључивање родитеља; - Мотивација - Промоција инструмената.	Клавирски одсек
Учешће у Новембарским данима културе	- Представљање ученика широј публици; - Афирмација музичке школе.	Наставници, учесници оркестра и хора, солисти
Хуманитарни концерти	- Организација концерта у добротворне сврхе; - Развој емпатије и друштвене одговорности.	Тим за културне активности, ученички парламент
Учешће на домаћим и међународним такмичењима	- Развијање уметничког израза; - Афирмација талентованих ученика.	Предметни наставници, стручни жири
Интерни часови	- Стицање сценског искуства у мањим групама; - Формирање изражајности.	Наставници инструмената
Свечани Новогодишњи концерти у централној школи и издвојеним одељењима	- Тимски рад; - Сценска реализација; - Обележавање краја првог полугодишта.	Наставници, учесници оркестра и хора, солисти
Полугодишњи концерти у централној школи и издвојеним одељењима	- Извођење репертоара класичне музике; - Провера усвојених знања са првог полугодишта; - Јачање сценског искуства.	Наставници инструмената, учесници оркестра и хора
Дан Градске општине Костолац	- Јавни наступ школе на општинској манифестацији; - Афирмација у заједници и представљање репертоара ученика.	Директор школе, руководиоци ансамбала и наставници инструмената
Организовање семинара, трибина, промоција	- Проширење знања ученика; - Упознавање са музичким стваралаштвом и праксом.	Наставници, гостујући предавачи
Свечана академија поводом обележавања школске славе – Свети Сава	- Обележавање школске славе; - Културно–образовни програм; - Подстицање осећаја припадности и традиције.	Тим за културне активности, ученички парламент
Учешће у пројекту „Супер школе”	- Међународни ученички пројекат; заједничке радионице, концерти, културна и едагошка размена	Директор школе, ученици и наставници
Концерти, радионице и предавања у оквиру манифестације „Дан клавира”	- Јавно извођење дела клавирског одсека; - Стручна саветовања; - Развој технике и интерпретације.	Клавирски одсек, ученици клавирског одсека, гостујући предавачи

Свечана академија поводом обележавања Дана школе	- Јубиларни концерт; - Изложба; - Презентација историјата и постигнућа школе.	Школски одбор, наставници, ученици
Концерти музичког забавишта и припремног разреда „Приредбица за маме”	- Подстицање креативности; - Афирмација ученика млађих разреда; - Развој емпатије и свести о друштвеним питањима.	ППП служба, наставници одељења за забавиште
Организовање концерата гостујућих уметника	- Развијање сценског наступа; - Културна размена и стицање искуства.	Руководство школе, наставници
Концерти завршних разреда СМШ (матурски концерти)	- Приказ завршног уметничког нивоа; - Припрема за даље школовање.	Стручна већа, ментори
Учешће у манифестацијама (Ноћ музеја, Царевчеви дани, Дан ослобођења и др.)	- Повезивање школе са културним животом заједнице; - Афирмација ученика.	Школа у сарадњи са културним институцијама
Ускршњи концерт	- Креативно изражавање; - Корелација са осталим наставним областима.	Наставници, ППП служба
Промоција школе у основним школама и вртићима	- Презентације, мини концерти и радионице за ученике; - Подстицање интересовања за музичко школовање.	Наставници инструмената, представници школе
Концерт ученика завршних разреда ОМШ и додела диплома	- Преглед годишњег рада и развоја ученика; - Афирмација најуспешнијих.	Стручно веће
Наступи ученика и наставника у медијима	- Јавно представљање ученика; - Промоција школе и културних вредности.	Руководство школе, медијски сарадници

Програм школског спорта и спортско-рекреативних активности

Програм школског спорта има за циљ подстицање ученика на редовно бављење физичком активношћу кроз игру, такмичење и тимски рад, као и развијање моторичких способности, спортских вештина и етичких вредности.

Активности школског спорта омогућавају личну афирмацију ученика, стицање позитивних социјалних навика и примену знања у оквиру организованих школских и других такмичења.

Активност	Садржај/ Исходи	Носилац активности
Такмичење у пливању	Учешће ученика у међушколском такмичењу у пливању	Наставник физичког, Спортски центар
Стони тенис	Примењује основна правила у такмичењу и користи елементе технике у игрању.	Ученици и наставници
Шаховски турнир	Такмичење у шаху у Гимназији	Наставници, сарадња са шаховским клубом
Крос РТС-а	Масовно учешће ученика у тркама на отвореном, на хиподрому, у складу са узрастом	Наставник физичког, локална самоуправа, РТС
Кошаркашки турнир	Турнир у кошарци у сарадњи са Пожаревачком гимназијом	Наставник физичког, гимназија-домаћин
Турнир у малом фудбалу	Турнир у малом фудбалу у сарадњи са ученичким парламентом других школа	Наставник физичког, школа-домаћин

Планинарска секција – пешачење	Организовано пешачење у оквиру планинарске секције	Руководилац секције, планинарско друштво
Спортски дан	Једнодневни спортски догађај са више дисциплина	Наставник физичког, управа школе
Учешће музичке школе у такмичењима	Учешће ученика музичке школе у спортским догађајима у граду	Наставник физичког, музичка школа

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, програм спречавања дискриминације и програми превенције других облика ризичног понашања

Програм заштите ученика од насиља сачињен је на основу Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама, који је сачинила Влада Републике Србије, Министарство просвете, 2007. године. Овим програмом, дефинисане су превентивне активности, као и кораци и процедуре у поступању при заштити ученика и запослених од насиља.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ		
Превенција насиља реализацијом радионица, предавања	- Обрада тема у оквиру ЧОС које се односе на упознавање са правилима понашања у школи и израду одељењских правила; теме везане за другарство, узајамно уважавање, толеранцију; ненасилно решавање сукоба, радионице везане за права детета, за превенцију дискриминације.	Часови одељењског старешине и радионице
Превенција насиља реализацијом културних, спортских, хуманитарних и других активности	- Рад у области културних, спортских, хуманитарних и других активности уз укључивање ученика у разноврсне садржаје чији је циљ квалитетно организовање слободног времена, развијање тимског рада а посебно промовисање здравих животних стилова.	Наставници, ученици, одељењске старешине, стручни сарадници, родитељи
Превенција насиља раном идентификацијом ризика	- Идентификовање и рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања анкетањем ученика, давањем предлога мера за превенцију и заштиту после обраде анкета.	Чланови тима
Превенција насиља упознавањем ученика са правилницима и процедурама у поступању у школи	- Упознавање ученика са Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље злостављање и занемаривање – и Правилником о поступању установе при појави дискриминаторног понашања и вређања угледа, части и достојанства личности, упознавање са правилима понашања у школи, израда одељењских правила.	Одељенски старешина
Активности ученика чланова Ученичког парламента	- Организација хуманитарних акција, реализација вршњачких едукација из превенције насиља и дискриминације,	Чланови Парламента и наставници који

	организовање дебата, извештавање ученичког парламента о раду Тима.	координирају рад, стручни сарадници
Превенција насиља укључивањем родитеља ученика	- Упознавање родитеља ученика са правилницима, протоколом о поступању у случају насиља, платформама, садржајима за превенцију насиља, на родитељским састанцима, путем сајта, огласне табле, рад са родитељима ученика који испољавају проблеме у понашању, укључивање родитеља решавање ових проблема у школи, извештавање Савета родитеља о раду Тима.	Наставници, одељењске старешине, стручни сарадници, директор, Савет родитеља
Превенција насиља усавршавањем запослених	- Стручно усавршавање запослених у установи и ван установе, упућивање запослених на платформе, садржаје за превенцију насиља.	Директор, Тим за професионални развој запослених
Сарадња са локалном средином	- Предавања и радионице за ученике, родитеље, реализација пројеката и заједничких активности са –Домом здравља, Заводом за заштиту здравља, Школском управом, Центром за социјални рад, Локалном самоуправом, Црвеним крстом, спортским клубовима и удружењима, библиотеком, МУП-ом.	Директор, наставници, одељењске старешине, стручни сарадници, сарадници из локалне средине
ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ		
Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања или занемаривања, заустављање дискриминаторног понашања	- Прикупљањем информација/ директно или индиректно; - Преглед видео записа.	Тим и сви запослени
Прекид насиља и смиривање учесника Смиривање ситуације при појави дискриминације	- На месту дешавања раздвојити сукобљене и по потеби пружити или обезбедити потребну помоћ.	Сви запослени у установи
Обавештавање родитеља, ОС, васпитача Подношење пријаве директору о дискриминаторном понашању	- Телефонским путем или писмено; - Информације о дискриминаторном понашању.	ОС, Тим, директор
Консултације у вези насиља које се десило/околности, анализа чињеница, процена нивоа/и у вези појаве дискриминације	- Разговор.	ОС, дежурни наставник, СС, Тим, директор, Ученички парламент
Појачан васпитни рад са ученицима који су извршили први ниво насиља	- Разговор са починиоцима насиља; - Разговор са ученицима који су трпели насиље или дискриминацију; - Разговор са ученицима сведоцима насиља и целим одељењем; - Разговор са родитељима.	ОС и родитељи
Евиденција и праћење понашања ученика у насиљу првог нивоа и извештавање Тима	- Евиденција насиља; - Праћење мера; - Писани извештај Тиму на крају тромесечја.	ОС
Појачан васпитни рад са ученицима који су поновили насиље првог нивоа	- Прикупљање информација и разговори одељенског старешине и педагога са учеником и родитељима и даљи васпитни рад са учеником и одељењем;	ОС, СС, чланови Тима, директор, родитељ

	- По потреби директор покреће васпитно-дисциплински поступак.	
Послови везани за процедуре насиља другог нивоа	- Изјаве ученика у присуству родитеља о самој ситуацији; - Прикупљање осталих података; - Разговори одељенског старешине и педагога са учеником и родитељима; - Даљи појачан васпитни рад са учеником и одељењем; - По потреби директор покреће васпитно-дисциплински поступак.	ОС, СС, чланови Тима, директор, родитељ
Послови везани за процедуре насиља трећег нивоа	- Послови око прикупљања информација; - Изјаве о насиљу ученика коју он даје директору у присуству педагога и обавезно присуство родитеља; - Директор покреће васпитно-дисциплински поступак; - Изрицање мере; - Информисање, по потреби укључивање и сарадња са Центром за социјални рад, здравственим службама, полицијом, Школском управом и другим организацијама; - Појачан васпитни рад са учеником.	ОС, СС, остали чланови Тима, директор, родитељ, представници других организација
Подношење пријава надлежним органима, организацијама и службама и обавештавање Школске управе о насиљу и злостављању трећег нивоа и дискриминацији трећег нивоа	- Пре подношења пријаве разговор са родитељима; - Писмена пријава; - Писмено обавештење.	Директор школе
Информисање Центра за социјални рад и полиције о сумњи или сазнању о насиљу, злостављању или занемаривању које ученик трпи у породици	- Писмено обавештење.	Директор школе
Обавештавање родитеља и полиције када постоји сумња да насилни догађај има елементе кривичног дела или прекршаја	- Писмено обавештење.	Директор школе
Послови везани за процедуру када је запослени починилац дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	- Директор школе предузима мере према запосленом, а са дететом процедуру заштите.	Директор школе
Обавештавање полиције када је родитељ починилац насиља и злостављања према запосленом	- Директор је дужан да одмах обавести јавног тужиоца и полицију.	Директор, секретар, дежурни наставник, чланови Тима
Обавештавање родитеља, а по потреби полиције и Центра за социјални рад о насиљу ученика према запосленом, покретање васпитно-дисциплинског поступка за тог или те ученике, изрицање васпитно-дисциплинске мере у складу са Законом	- Обавештавање родитеља и надлежних институција; - Рад на процедури покретања васпитно-дисциплинског поступка и изрицања васпитно-дисциплинске мере на седници Наставничког већа.	Директор и остали учесници у васпитно-дисциплинском поступку
Обавештавање родитеља, полиције и Центра за	- Усмено и писмено обавештавање.	Директор школе

социјални рад о сумњи да је починилац дискриминације и насиља треће одрасло лице		
ПЛАН ЗАШТИТЕ И ЕВАЛУАЦИЈА		
Израда оперативног плана заштите за ученике-ученике починиоце насиља и дискриминације и жртве	- Планови за сваког ученика појединачно.	Тим за заштиту/ ОС, СС, директор и друге надлежне организације и службе (према потреби)
Реализација друштвено-корисног и хуманитарног рада	- Саставни део процедура је избор ДКР у сваком конкретном случају, а његову реализацију организује и прати ОС/ стручни сарадници.	ОС, чланови одељењског већа, стручни сарадници, родитељи
Праћење ефеката предузетих мера и активности	- Провера успешности, даљег планирања заштите и других активности установе; - Установа прати понашање детета и ученика које је трпело и које је извршило насиље и злостављање, али и деце и ученика који су индиректно били укључени.	Одељењски старешина, Тим за заштиту, психолог и педагог
Евалуација плана заштите	- Препорука је да се план евалуира на две недеље и да се по потреби ревидирају активности.	Одељењски старешина, Тим за заштиту, психолог и педагог

Превенција дискриминације, као и вређања угледа, части или достојанства личности, су мере и активности које предузима установа да се предупреди сваки облик дискриминаторног понашања, као и понашања којим се вређа углед, част или достојанство личности, у било ком од односа, подигне свест свих у установи о његовим негативним последицама на лица, групу лица, односно установу. Превентивним мерама и активностима у установи ствара се сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације, развија позитиван систем вредности.

Превенција се остварује кроз више области:

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Стручно усавршавање запослених, упознавање са програмом заштите деце/ ученика од насиља и дискриминаторног понашања, вређања угледа, части или достојанства личности	- Унапређивање компетенција за промовисање и развијање културе људских права, интеркултуралности, толеранције, превазилажење стереотипа и предрасуда код учесника у образовању, рад у мултикултуралној групи, односно одељењу, стварање инклузивног окружења, препознавање дискриминације и целисходно реаговање на дискриминаторно понашање.	Наставничко веће, чланови Тима
Упућивање наставника на начине пружања додатне подршке	- Обезбеђивање услова за пружање додатне подршке учесницима образовања и њиховим родитељима из мањинских и осетљивих друштвених група, а нарочито, у случају сметњи у развоју и инвалидитета, здравствених тешкоћа.	Чланови Тима

Информисање ученика о Програму заштите од дискриминаторног понашања, вређања угледа, части или достојанства личности	- Развијање свести о правима, обавезама и одговорностима учесника у образовању у спречавању и заштити од дискриминације и дискриминаторног понашања.	Одељењске старешине, педагог, Тим, Ученички парламент
Оспособљавање деце за пружање помоћи вршњаку/жртви насиља и дискриминације	- Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља, дискриминације и дискриминаторног понашања.	Одељенски старешина, психолог, педагог, Тим
Едукација младих, организовање предавања, трибина, радионица за младе на тему вршњачког насиља, са акцентом на дигитално насиље	- Развијање свести о опасностима које вребају на интернету, развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља на интернету.	Одељенски старешина, психолог, педагог, Тим, Ученички парламент
Активно учешће родитеља у дефинисању програма; упознавање родитеља са програмом заштите деце од насиља и дискриминаторног понашања, вређања угледа, части или достојанства личности кроз родитељске састанке и Савет родитеља	- Развијање свести о правима и мерама заштите од насиља, дискриминације и дискриминаторног понашања, вређања угледа, части или достојанства личности и активно учешће у раду Тима.	Одељењске старешине, Савет родитеља, директор, чланови Тима

Према Закону о основана система образовања и васпитања, тежа повреда обавеза ученика је, између осталог, поседовање, подстрекивање, помагање, давање другом ученику и употреба алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце (члан 83. став 3. тачка 4. Закона).

Теже повреде радне обавезе запоследног у установи јесу, између осталог, извршење кривичног дела на раду или у вези са радом (члан 164. тачка 1. Закона); подстрекивање на употребу наркотичког средства или психоактивне супстанце код ученика или њено омогућавање, или непријављивање набавке и употребе (члан 164. тачка 3. Закона); долазак на рад у припитом или пијаном стању, употреба алкохола или других опојних средстава (члан 164. тачка 6. Закона).

У циљу спречавања ризичног понашања у школској установи, потребно је примењивати превентивне мере које се остварују кроз следеће активности:

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Информисање запослених о обавези да реагују, начину реаговања и правилима понашања	- Развијање свести о правима и одговорностима заједничког живота у установи.	Директор, помоћник директора
Упознавање одељенских старешина са програмом превенције и инсистирање на озбиљном приступу реализације активности	- Побољшање свеукупне безбедности у школи, као и у њеној непосредној близини.	Чланови тима и одељењске старешине, ученици
Информисање ученика и родитеља о правима, обавезама и одговорностима, као и о правилима понашања	- Развијање свести о правима и одговорностима заједничког живота у установи код ученика.	Директор, помоћник директора, стручни сарадници, одељенске старешине

Информисање родитеља о Програму превенције ризичних понашања ученика, упознати их са облицима и захтевати пуну сарадњу у превенцији истих	- Побољшање свеукупне безбедности у школи, као и у њеној непосредној близини.	Чланови тима, одељењске старешине
Снимање ситуације у школи о ученицима који имају потенцијалних проблема у социјалном понашању (кроз праћење и анализу понашања ученика, разговор са ученицима и наставницима, анкетање од. старешина, сарадњу са родитељима, по потреби...)	- Превенција асоцијалног и антисоцијалног понашања деце.	Чланови тима и одељењске старешине, ученици
Организовање радионица и предавања за ученике о различитим темама (болести зависности и вршњачко насиље, превенција насиља и асоцијалног понашања, вршњачка едукација из области превенције насиља)	- Спречавање свих облика болести зависности (алкоголизам, наркоманија и облика ризичног понашања (малолетничка деликвенција). - Превенција ризичних облика понашања и упознавање ученика са последицама ризичних облика понашања; - Упознавање ученика са различитим облицима насиља и асоцијалног понашања и превенција истих; - Допринос смањењу насилних и ризичних облика понашања.	Представници МУП-а и стручњаци из различитих институција (Дом здравља, Црвени крст, невладине организације, итд)
Евалуација Програма прегледом документације, разговором са носиоцима активности	- Праћење остварености планираних активности.	Чланови тима и носиоци активности
Састанци чланова Тима за заштиту од НЗЗ	- Праћење ефеката предузетих мера.	Чланови тима

Програм слободних активности ученика

Програм слободних активности у школи реализује се ради јачања образовно васпитног процеса, подстицањем индивидуалних склоности и интересовања ученика. Активности се организују тако да ученици имају што више могућности за активно учешће и креативно представљање, интеракцију са другим ученицима, коришћење различитих извора информација и савремених технологија. Резултати рада ученика у оквиру слободних активности треба представити ширем аудиторијуму, јер се на тај начин мотивишу ученици за даљи рад и активности.

Школа је дужна да Школским програмом и Годишњим планом рада дефинише различите активности у складу са својим потребама, ресурсима и просторним могућностима. Школа реализује слободне активности које се спроводе кроз рад у секцијама и ваннаставним активностима.

Програм Миди секције

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Историјат МИДИ технологије	- Садржај: настанак МИДИ-ја, развој од 1983. до данас, улога компанија Roland, Yamaha, Sequential Circuits. - Исход: ученик разуме разлоге за настанак МИДИ-ја и његову важност у модерној музици.	Наставник и ученик
Основне карактеристике МИДИ протокола	- Садржај: бајтови, канали, пороке, врсте команди (note on/ off, control change...). - Исход: ученик разуме како функционише основна комуникација између МИДИ уређаја.	Наставник и ученик
Врсте МИДИ порока	- Садржај: каналне поруке, системске пороке, Program Change, Pitch Bend, Aftertouch. - Исход: ученик зна да препознаје различите врсте порока и њихове функције.	Наставник и ученик
МИДИ физичке везе и портови	- Садржај: MIDI, in/ out/ thru портови. - Исход: ученик зна прикључити МИДИ уређаје и користити одговарајући порт.	Наставник и ученик
МИДИ драјвери и инсталација	- Садржај: шта су драјвери, како се инсталирају за МИДИ интерфејсе и контролере. - Исход: ученик уме самостално да инсталирати МИДИ уређај на рачунару.	Наставник и ученик
МИДИ и АУДИО – основне разлике	- Садржај: компарација формата – звучни талас vs. команда; предности и мане. - Исход: ученик разуме када и зашто се користи МИДИ, а када АУДИО.	Наставник и ученик
Софтвер за рад са МИДИЈЕМ	- Садржај: упознавање са DAW софтверима (Cubase, Logic Pro). - Исход: ученик зна да отвори и користи основне МИДИ функције у DAW-у.	Наставник и ученик
Употреба МИДИ контролера	- Садржај: пад контролери, клавијатуре, модули, функционална подешавања. - Исход: ученик зна како користити МИДИ контролер за контролу инструмената.	Наставник и ученик
МИДИ снимање у софтверу	- Садржај: снимање МИДИ података, квантизација, едитовање нота. - Исход: ученик зна да сними мелодију или ритам користећи МИДИ клавијатуру и софтвер.	Наставник и ученик
Едитовање МИДИ података	- Садржај: пиано ролл, velocити, дужина нота, селекција, брисање. - Исход: ученик зна да уреди МИДИ снимак као би га прилагодио жељеном изразу.	Наставник и ученик
Генерал МИДИ и банке инструмената	- Садржај: GM стандард, мапе инструмената, промене програма (Program Change). - Исход: ученик зна како да изабере и користи различите звукове путем МИДИ порока.	Наставник и ученик

МИДИ и нотација	- Садржај: претварање МИДИ података у незапис у софтверима као што је Musescore, Finale, Sibelius. - Исход: ученик зна да направи нотни запис из МИДИ фајла.	Наставник и ученик
МИДИ у живом извођењу	- Садржај: контрола звукова уживо, свирање преко виртуелних инструмената, loор-овање. - Исход: ученик може да користи МИДИ у наступима и пробама као подршка извођењу.	Наставник и ученик
МИДИ ефекти и аутоматизације	- Садржај: употреба контролера за филтере, величину, панораму и снимање аутоматизација. - Исход: ученик зна да користи МИДИ за изражајну контролу ефеката.	Наставник и ученик
Увод у МИДИ 2.0	- Садржај: разлике између МИДИ 1.0 и 2.0, предности, могућности експресије, МРЕ. - Исход: ученик разуме нове могућности које нуди МИДИ 2.0 и његову примену.	Наставник и ученик
Снимање и извоз МИДИ фајлова	- Садржај: снимање сопствених композиција, експортирање у МИДИ и АУДИО формате. - Исход: ученик уме да сачува свој рад у различитим форматима за даљу примену.	Наставник и ученик
Креирање кратке МИДИ композиције	- Садржај: индивидуални или групни рад на композицији од 16–32 такта. - Исход: ученик самостално креира креира једноставну МИДИ композицију са више инструмената.	Наставник и ученик

Програм историјске секције

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Формирање секције	- Формирање секције и разговори о интересовањима ученика; - Исходи: формирана секција 3 члана.	Ученици, наставник историје
Дан ослобођења нашег града	- Дан ослобођења нашег града – презентација.	Ученици, наставник историје
Србија у Великом рату	- Документарни филм Србија у Великом рату – разговор о филму; - Презентација; - Исходи: презентована презентација.	Ученици, наставник историје
Свети Сава	- Свети Сава – израда ПП презентација; - Припреме за такмичење; - Исходи: презентована презентација; - Нема припреме за такмичење.	Ученици, наставник историје
Дан државности	- Дан државности – израда ПП презентација; - Исходи: презентована презентација.	Ученици, наставник историје
Мартовски погром	- Мартовски погром – израда паноа и презентација; - Исходи: презентована презентација.	Ученици, наставник историје

Дан победе	- Дан победе – презентација; - Дан школе; - Исходи: презентована презентација.	Ученици, наставник историје

Програм школског листа „ПРИМА ВИСТА“

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Формирање редакције Заједничко предлагање и усвајање плана рада	- Избор чланова редакције, дефинисање улога, вођење евиденције о активностима.	Главни и одговорни уредник Разредне старешине Секретар редакције
Подела задатака члановима редакције	- Дефинисање тема према афинитетима.	Сви чланови
Израда чланака и стручних текстова Обављање планираних интервјуа Праћење и извештавање са различитих концерата, такмичења, екскурзија	- Праћење напретка у раду; - Усмеравање ученика и техничка подршка.	Сви чланови
Избор предложених текстова, фотографија, ученичких радова и слично	- Рад на квалитету часописа.	Главни и одговорни уредник Ликовни и графички уредник Сви чланови
Лектура и коректура текстова	- Граматички и правописно тачан и правилан часопис.	Лектор Секретар редакције
Графички дизајн и припрема за штампу	- Проналажење идејних решења ради добијања најквалитетнијег издања.	Главни и одговорни уредник Ликовни и графички уредник Секретар редакције
Анализа школског часописа	- Сагледавање испуњености тематских захтева.	Сви чланови
Промоција школског часописа	- Промоција школе.	Одабрани чланови редакције

Програм рада планинарске секције

Планинарска секција има за циљ активирање деце школског узраста по питању планинарства, подстицање здравих животних навика, указивање на значај кретања за унапређења здравља и радне способности, социјализација, упознавање лепоте наше земље и ширење еколошке свести.

Кроз реализацију програма ученици ће стећи знања, вештине, ставове и навике, које ће им бити вишеструко корисни за правилан физички и психички развој, унапређивање здравља, развијање просоцијалних облика понашања, одговоран однос према другма и према окружењу.

Једна од значајних карактеристика рада ове секције је што остварени исходи, путем трансфера знања, могу да се примене у настави других наставних предмета, а пре свега у реалним животним ситуацијама.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Основна планинарска обука – упознавање са најосновнијим знањима и вештинама о планинарству и планинарској организацији кроз теоријску обуку и практичне активности	- Појам и историја планинарства; - Планинарска организација и дисциплине; - Познавање планина за планинаре; - Оријентација у планини; - Утицај атмосфере на планинарске активности; - Планинарски објекти и терени; - Планинарска опрема; - Основе технике кретања; - Опасност у планини и безбедност планинара; - Планинарска етика и заштита планина; - Основе пружање прве помоћи.	Ученици, наставници, стручна подршка чланова Планинарског клуба „Вукан”
Организација једнодневних излета	- Безбедно и одговорно учествовање у планинарским акцијама; - Упознавање са природним лепотама Србије; - Подстицање на дружење, међусобно уважавање и помагање једни другима у разним ситуацијама; - Уочавање позитивних и негативних примера односа човека према природи;	Ученици, наставници, стручна подршка чланова Планинарског клуба „Вукан”
Часови разредног стрешине и грађанског васпитања	- Анализа и сређивање утисака са одржаних акција; - Ученици дају своје критичко мишљење шта им се свидело а шта не на акцији; - Прављење планова за нове акције.	Ученици, наставник грађанског васпитања и разредне старешине
Презентација најбољих фотографија и писмених радова са планинарења	- Ученици на паноима школе излажу своје најуспелије фотографије; - Писмени извештаји са излета, есеји и чланци користе се за зидне новине, школски лист и друштвене мреже.	Ученици, наставници

Програм рецитаторско – креативне секције

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Дечија недеља (октобар)	- Рецитација дечије поезије - Развијање говорних способности и слободе изражавања - Учење јавног наступа	Ученици, наставници
Нова година (децембар)	- Мини представа за музичко забавиште - Повезивање рецитације и сценског израза - Тимски рад и креативнос	Ученици, наставници
Свети Сава (јануар)	- Рецитација или рецитал посвећен Светом Сави - Развијање осећаја припадности и поштовања културне традиције	Ученици, наставници
Ускрс (април/ мај, у зависности од датума)	- Декорација простора - Рецитације и мини представа са тематиком празника	Ученици, наставници

	- Креативно изражавање кроз различите ликовне и сценске технике	
Годишњи концерт школе (јун)	- Рецитација на завршној приредби - Представљање стечених говорних и сценских вештина током године	Ученици, наставници

Програм професионалне оријентације

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Увод у професионалну оријентацију	- Упознавање ученика са сврхом и значајем професионалне оријентације; - дискусија о интересовањима, вештинама и професионалним путевима у музици.	Разредне старешине, психолог, педагози
Разговор са професионалцима из области музике	- Гостовање професионалних музичара, диригената, композитора, музичких педагога; - разговор о реалностима професије и могућностима запослења.	Наставници главног предмета, гостујући професионалци
Посете музичким институцијама	- Организоване посете музичким академијама, оперским кућама, оркестрима, студијама; - праћење рада професионалаца на терену.	Наставници, стручни сарадници, руководство школе
Радионице професионалних компетенција	- Практичне радионице (напр. сценско понашање, аудиција, самопрезентација, писање CV-а); - стицање првих искустава у професионалном наступу.	Наставници солфеђа, камерне музике, педагошке праксе
Истраживање студијских програма	- Упознавање са домаћим и иностраним програмима високог музичког образовања; - услови уписа, припреме за пријемне испите.	Психолог, разредне старешине, предметни наставници
Самоевалуација и индивидуално саветовање	- Тестови интересовања и способности; - индивидуални разговори са стручним сарадницима ради планирања даљег образовног и професионалног пута.	Психолог, педагог
Пракса у школи и ван ње	- Укључивање ученика у наставу млађих ђака, наступе, такмичења, музичке радионице; - стицање искуства у настави и сценском наступу.	Наставници инструмената, камерне музике, хорског певања
Завршна презентација професионалног плана	- Ученици представљају своје планове за даље образовање и професионални развој кроз презентације, концерте, писане радове.	Разредне старешине, ментори, стручни тим школе

Програм каријерног вођења и саветовања

У музичкој школи постоји тим који израђује програм каријерног вођења и саветовања. Чланови овог тима сарађују на унапређењу ангажовања, каријерног вођења

и саветовања ученика, стручних путовања, учествовање на концертима, хуманитарним догађајима, трибинама, унапређењу наставе, развоју музичких способности ученика.

Циљ тима за каријерно вођење и саветовање је упознавање и саветовање ученика за даљи рад, развој и напредак. Упознавање са могућностима запошљавања и напредовања из различитих области.

Стручни тим бави се:

- анализом напредовања и интересовања ученика,
- организовањем активности ученика,
- организацијом концерата, радионица, мастер класова,
- организацијом хумнатирних догађаја и мастер класова,
- разменом искустава у напредовању ученика,
- ананкете и интересовање ученика за даље образовање и напредовање.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Усвајање извештаја за претходну годину и плана рада тима за наредну годину Подршка ученицима на новом почетку, првацима у новој средини – према смерницама Министарства просвете	- Презентација и усвајање резултата рада Стручног тима у претходној школској години - Разматрање предложених мера и препорука за унапређење активности у наредној школској години	Тим	Почетак школске године
Испитивање интересовања ученика IV разреда за будуће факултете	- Анкета о интересовању ученика за даље образовање	Педагог и разредни старешина (анкета)	Прво полугодиште
Организација посете опери (или позоришту)	- Организовање стручног путовања са циљем напредовања ученика и упознавање ученика са организацијом рада опере/ позоришта	Чланови тима	Прво полугодиште
Организација презентације факултета и високих струковних школа на које ученици СМШ имају даљу проходност	- Сарадња и организовање презентације факултета и високих струковних школа на које ученици имају даљу проходност	Одељенске старешине, чланови тима, Ученички парламент	Прво полугодиште
Радионица са темом из музичке продукције	- Учествовање ученика у раду у студију са циљем напредовања у музичкој продукцији	Професор дизајна звука	Прво полугодиште
Тестирање ученика III разреда тестом ТПИ и презентација ученицима	- Тестирање ученика 3. разреда – органиација – психолог школе	Психолог	Током целе школске године

Радионице са темама професионалне оријентације	- Организовање и праћење постигнућа ученика кроз радионице професионалне оријентације	Педагог и психолог	Током целе школске године
Презентација одсека у школи „Отворена врата”	- Презентација одсека/смерова за упис у средњу музичку школу	Тим	Друго полугодиште
Упознавање ученика и родитеља са материјалима и понудама факултета	- Са циљем приближавања понуда факултета и проходност на различите факултете родитељи и ученици биће упознати кроз различите презентације	Тим	Друго полугодиште
Организација презентације уметничких факултета	- Организација презентације уметничких факултета у сарадњи са професорима – гостујући професори	Тим	Друго полугодиште
Теме за ЧОС у IV разреду: „Израда CV-ја” и „Како да планирам каријеру”	- Исправно писање CV-ја кроз различите примере и методе писања	Педагог, разредни старешина	Друго полугодиште
Организација стручних предавања, семинара, мастер класова - професора са факултета за ученике свих одсека	- Посете ученика на различита предавања, мастер класова, семинара	Тим, наставници	Прво и друго полугодиште
Радионица са психологом из Националне службе за запошљавање	- Упознавање са темом запошљавања кроз радионицу са психологом Националне службе за запошљавање	Чланови тима, педагог, Ученички парламент	Друго полугодиште
Вођење евиденције о раду тима	- Вођење евиденције – извештаји, резултати постигнућа, лична евиденција	Координатор тима	Током целе школске године
Писање извештаја о раду тима Резултати уписа матураната на музичке академије и остале факултете	- Преглед активности и постигнутих резултата Стручног тима у текућој школској години - Оцена успешности реализованих планова и предложене мере за даљи рад - Резултати уписа матураната	Координатор тима, разредни старешина IV разреда	На крају школске године

Смернице за прилагођавање и пружање додатне подршке

Додатна подршка у образовању и васпитању намењена је ученицима који, због сметњи у развоју, инвалидитета, социјалне ускраћености, тешкоћа у учењу, ризика од напуштања школовања или других разлога, имају потребу за индивидуалним приступом у настави. Школа је дужна да обезбеди отклањање физичких и комуникацијских

препрека, прилагоди наставу и методе рада, као и да у сарадњи са родитељима, наставницима и стручним сарадницима изради и примењује индивидуални образовни план (ИОП). Циљ ове подршке је успешно укључивање ученика у редовно школовање, осамостаљивање у вршњачком окружењу и напредовање у образовању и припрема за живот и рад.

У школи „Стеван Мокрањац“ ради Тим за додатну подршку који прати потребе ученика, помаже наставницима у прилагођавању наставе и сарађује са родитељима. План подршке се сачињава уз сагласност родитеља, на основу процена наставника и стручне службе. Ради ефикасније реализације инклузивног образовања, школа остварује сарадњу са другим образовним установама, јединицама локалне самоуправе и школама које представљају примере добре праксе. Реализација планираних мера се редовно прати и унапређује у складу са потребама ученика.

Преглед најважнијих активности у оквиру додатне подршке

ОБЛАСТ	АКТИВНОСТИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Рад са наставницима	- Саветовање о индивидуализацији наставе - Подршка у примени ИОП-а - Израда педагошког профила ученика - Сарадња у изради и процени ИОП-а	Тим за подршку, педагог, психолог Наставници, стручна служба Тим за подршку, психолог Родитељи, наставници, стручна служба
Рад са ученицима	- Идентификација потреба и креирање индивидуалног плана - Подршка у учењу и у социјализацији - Психолошка подршка и праћење напредовања	Стручна служба, наставници, тим за подршку Педагог, психолог, педагошки асистент Психолог, педагог
Рад са родитељима и старатељима	- Информисање и јачање родитељских компетенција - Сарадња на планирању и реализацији подршке	Тим за подршку, психолог Родитељи, наставници, стручна служба
Рад са другим установама и школама	- Сарадња ради континуитета подршке - Умрежавање и размена добре праксе	Школа, стручне службе, претходне школе Локална самоуправа, друге школе
Рад интерно у школи	- Координација и надзор над реализацијом ИОП-а - Праћење реализације, евалуација и корекције	Директор, Тим за подршку, одељењске старешине Стручна служба, наставници, тим за подршку

Програм за надарене ученике

Програм рада са надареним и талентованим ученицима обухвата низ активности којима се обезбеђује систематичан приступ у препознавању, подршци и праћењу развоја ученичких потенцијала. У табели је приказан преглед активности које школа реализује кроз процес идентификације, израде планова подршке, праћења напредовања и оцењивања ефеката планираних мера. Нагласак је на тимском раду наставника, стручних већа и стручних сарадника, као и на укључивању ученика у различите мотивишуће и подстицајне активности, са циљем неговања даровитости и афирмације постигнућа.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Идентификовање надарених ученика	- Наставници процењују надареност ученика и о томе обавештавају стручно веће - Стручно веће процењује могућност напредовања ученика које су означили њихови наставници	Наставници главних предмета и стручна већа	Прво тромесечје
Планови подршке ученицима	- Предметни наставници заједно са стручним већем и стручним сарадницима праве конкретан план подршке ученицима - План подршке ученику треба да садржи опис рада на развоју ученикових способности даље од предвиђеног плана и програма. Ово се реализује додатном наставном и додатним програмом	Наставници главних предмета, стручна већа и стручни сарадници	Друго тромесечје
Праћење напредовања ученика	- Праћење преко ученичког портфолиа – освојене награде, наступи, савладаност програма	Наставници, стручна већа, тим за додатну подршку, тим за инклузивно образовање (уколико ученик иде по ИОП-у 3)	Класификациони периоди
Праћење реализовања плана	- Стручно веће и стручни сарадници прате извештавање наставника о степену реализације програма - Праћење критеријума које утврђује стручно веће (наступи, испуњеност програма и награде)	Стручна већа, тим за додатну подршку и стручни сарадници	Полугодиште и крај школске године
Поткрепљење за ученике	- Стручна већа одлучују о награђивању ученика – у односу на средства која су опредељена – промовисање ученика у школи и јавном животу (пре свега у локалној самоуправи), организовање мастеркласова, организовање стручних и других путовања и други облици поткрепљења	Стручна већа и ресорни тимови	Током школске године

Програм здравствене заштите

Школа, у складу са Законом, остварује сарадњу са здравственим установама ради спровођења здравствене заштите ученика. Програм обухвата ученике основне и средње музичке школе, са циљем очувања и унапређења физичког и психичког здравља.

Активности се реализују кроз едукације, предавања, систематске прегледе, као и кроз садржаје редовне наставе и физичког васпитања. Школа обезбеђује здраву и безбедну средину, уз подршку родитеља, здравствених установа и локалне заједнице.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Одржавање хигијене	Чишћење просторија, инструмената, школског дворишта	Помоћно особље, ученици, наставници
Едукација ученика	Здрава исхрана, хигијена, психичко здравље, превенција	Наставници на ЧОС-у, стручни сарадници
Предавања/ трибине/ радионице	- Правилна исхрана; - Здрави стилови живота – превенција гојазности; - Репродуктивно здравље; - Превенција пушења и алкохолизма; - Превенција злоупотребе психоактивних супстанци.	Дом здравља, Црвени крст, Омладина ЈАЗАС-а, Саветовалиште за младе, стручни сарадници
Вршњачке едукације	Едукација вршњака на здравствене теме	Наставници, ученици, Омладина ЈАЗАС-а
Систематски прегледи	Прегледи здравственог стања, вида, слуха, држања, тежине, вакцинални статус	Дом здравља, Школски диспансер
Здравствено васпитање у редовној настави	Теме о здрављу на ЧОС-у и у оквиру других наставних предмета	Одељењске старешине, предметни наставници
Физичко васпитање као здравствена активност	Развој моторике, корекција држања, превенција деформитета кичме	Наставник физичког васпитања
Сарадња са породицом и заједницом	Саветовалишта, родитељски састанци, укљученост у пројекте	Родитељи, стручни сарадници, наставници
Обезбеђивање здравих услова	Обезбеђивање микроклиматских и санитарних услова, адекватна опрема у учионицама	Управа школе, помоћно особље, стручни сарадници

Програм социјалне заштите

У оквиру васпитно-образовног рада Музичке школе, посебна пажња посвећује се ученицима којима је потребна социјална подршка.

Циљ програма социјалне заштите је да се свим ученицима обезбеде једнаки услови за школовање, уметнички развој и активно учешће у свим аспектима школског живота. Школа настоји да препозна потребе ученика, да им помогне финансијски и око организације свега што им је потребно, као и да им пружи могућност да учествују у свим едукативним и културним садржајима без ограничења.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Идентификација ученика са социјалним потребама	- Континуирано праћење и евидентирање ученика којима је потребна подршка.	Одељенске старешине, педагог, психолог
Подршка ученицима из угрожених породица	- Ученици немају финансијска давања; - Обезбеђује се коришћење школске опреме.	Управа школе, стручна служба
Финансирање котизација за такмичења	- Уплата трошкова за учешће на републичким и међународним музичким такмичењима.	Управа школе, секретар, рачуноводство
Бесплатно коришћење школских инструмената	- Омогућено вежбање на инструментима у власништву школе, без накнаде.	Наставници инструмента, управа школе, библиотекар

Организоване посете концертима и догађајима из културе	- Бесплатне организоване посете концертима, оперским и другим културним програмима.	Наставници, стручна служба
Подршка при конкурсима за стипендије	- Информисање и техничка помоћ ученицима и родитељима приликом пријаве.	Одељенске старешине, наставници, управа школе

Програм заштите животне средине

Музичка школа, у складу са Законом о образовању, спроводи Програм заштите животне средине с циљем развоја еколошке свести, одговорности и активног односа ученика према природи. Програмом су обухваћени ученици и основне и средње школе, који се кроз различите предмете и ваннаставне активности упознају са значајем очувања природних ресурса, рационалне потрошње енергије, рециклаже и уређења школске и локалне средине.

Иако ученици немају по програму предмете биологија и екологија, међу предметима у средњој школи налазе се и они који могу обрађивати ову важну тему, као што су информатика, филозофија, грађанско васпитање, верска настава и часови одељенске заједнице.

На Информатици се могу обрађивати теме као што су дигитална еколошка писменост, е-отпад и начини коришћења ИКТ уређаја. Филозофија подстиче критичко размишљање о односу човека и природе, као и етичке аспекте заштите животне средине. Грађанско васпитање развија свест о еколошким правима и одговорностима и о учешћу у локалним акцијама. Верска настава учи да треба живети у складу са природом и другим бићима. Часови одељенске заједнице користе се за разговор о темама као што су лични допринос очувању природе, култура живљења и ангажовање у еколошким акцијама

Програм се реализује кроз тематске часове, прављење паноа, школске акције попут уређења простора и прикупљања рециклажног материјала, као и обележавањем еколошких датума. Посебан значај имају лични ангажман ученика и сарадња школе са породицом и локалном заједницом. У активностима учествују и ученици основне школе, који кроз креативне и едукативне садржаје развијају навике одговорног односа према животној средини.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Израда дигиталних презентација са еколошким темама	- Ученици средње школе користе вештине из информатике како би направили презентације или видео-материјале о темама као што су е-отпад, енергетска ефикасност и одржива употреба технологије; - Радови могу бити приказани на школском сајту или фејсбук страници.	Ученици, наставници (информатике, предмета из области дизајна звука), библиотекари
Организовање школских еколошких акција	- Ученици средње и основне школе заједно учествују у уређењу школског простора/ учионица, садњи биљака, сакупљању отпада, постављању канти за рециклажу.	Ученици, наставници, помоћни радници

Дебата на часовима филозофије, грађанског васпитања, часовима одељенског старешине на тему „Човек и природа”	- Ученици анализирају морална и филозофска питања односа човека према природи и траже решења за будућност.	Предметни наставници, одељенске старешине, ПП служба
Сакупљање и одвајање рециклажног материјала	- Заједничка акција ученика основне и средње школе у прикупљању папира, пластике, чепова и старе електронике.	Ученици, наставници, помоћни радници
Едукација у оквиру иницијативе <i>Pet friendly</i> установа	- У оквиру ове активности, школа разматра идеју да постане <i>Pet friendly</i> установа, што подразумева подстицање позитивног односа према животињама; - Ова иницијатива укључиваће едукативне радионице, хуманитарне акције за помоћ напуштеним животињама, сарадњу са локалним азилима и разговоре на часовима грађанског васпитања и одељенске заједнице.	Ученици, наставници, помоћни радници, ПП служба, сви заинтересовани запослени у школи
Писање и постављање мотивационих порука о заштити животне средине	- Ученици осмишљавају кратке слогане, цртају постере и украшавају школске паное.	Ученици, наставници
Час одељенског старешине посвећен теми из екологије	- Ученици деле лична искуства и дају предлоге како свако појединачно може допринети очувању природе кроз свакодневне навике.	Одељенски старешина, ученици
Учешће у локалним еколошким и волонтерским акцијама	- У сарадњи са еколошким удружењима и општином, ученици учествују у акцијама, као што су чишћење јавних површина, пошумљавање и едукативне шетње.	Ученици, наставници, одељенске старешине
Обележавање Светског дана планете Земље (22. април)	- Организују се тематски часови, уметничке радионице, изложбе ученичких радова и музички наступи, где ученици основне и средње школе заједно учествују у активностима и шире поруку о значају заштите планете.	Ученици, наставници, ПП служба, одељенске старешине, библиотекар
Обележавање Светског дана заштите животне средине (5. јун)	- Ученици кроз приредбу, изложбу радова, музику и поруке подижу свест о значају очувања природе - У активностима могу учествовати и млађи ученици са цртежима и песмама,	Ученици, наставници, одељенске старешине, ПП служба

Програм сарадње са локалном самоуправом

Школа за основно и средње музичко образовање „Стеван Мокрањец” из Пожаревца има дугу традицију неговања музичке културе, развоја младих талената и доприноса уметничком животу града. Као установа која своје деловање остварује у ужој и широј друштвеној заједници, школа препознаје значај сарадње са локалном самоуправом, културним, образовним и медијским институцијама.

Овај програм сарадње има за циљ да кроз заједничке активности, пројекте и наступе ојача везу школе са градом, пружи ученицима прилике за афирмацију и учешће у јавном животу, те допринесе културном развоју Пожаревца као заједнице. Кроз

систематску сарадњу и подршку, школа жели да буде препозната као отворена, савремена и друштвено одговорна институција.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Наступи ученика на градским манифестацијама	- Концерти поводом градских празника, манифестација и свечаности.	Директор, помоћници директора, наставници
Сарадња са Центром за културу	- Заједнички концерти, изложбе, пројекти.	Директор, помоћници директора, наставници
Учествовање у обележавању значајних датума	- Дан града, Дан школе, Светосавска академија, Светски дан музике и др.	Директор, помоћници директора, наставници
Реализација заједничких пројеката	- Тематски пројекти.	Тим за пројекте
Музичке радионице и отворени часови	- За децу из вртића и основних школа	Директор, помоћници директора, наставници
Промоција школе у медијима	- Гостовања у локалним медијима, извештаји са концерата.	Директор, Тим за маркетинг
Подршка од локалне самоуправе	- Финансијска, логистичка и техничка подршка пројектима школе.	Директор школе, Савет родитеља
Организовање фестивала/ такмичења младих музичара	- Такмичења и фестивали као промоција младих музичара.	Директор школе, стручни сарадници, наставници

Програм сарадње са породицом

Програм сарадње са породицом у музичкој школи треба да буде свеобухватан и флексибилан, како би укључио родитеље у све аспекте образовања њихове деце. Сарадња између родитеља и школе ствара основу за напредовање ученика, као и за јачање односа у породици кроз заједничке музичке активности.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Организовање састанка са родитељима на почетку школске године, где ће се представити планови наставе, циљеви, као и начин на који родитељи могу подржати своју децу	- Разговор о школи и подршка у учењу; - Сарадња са наставником и присуство на састанцима.	Педагошко-психолошка служба
Пружање помоћи родитељима чија деца имају проблема у развоју и понашању у школи	- Праћење домаћих задатака услед заостајања у раду; - Недолично понашање ученика; - Изостајање са наставе.	Разредне старешине

Организовање редовних састанака са родитељима где ће се анализирати напредак ученика и договарати нови циљеви	- Унапређење образовних постигнућа ученика кроз континуирану сарадњу са родитељима.	Разредне старешине
Организовање радионица и семинара који ће родитељима омогућити боље разумевање процеса музичког образовања, као и улоге коју имају у подршци свом детету	- Рад са родитељима на разумевању значаја музичког образовања за развој деце, како у погледу интелектуалног, тако и емоционалног и социјалног развоја.	Педагошко-психолошка служба
Сарадња у области здравља и безбедности ученика	- Сарадња са здравственим установама (организовање систематских прегледа и вакцинације); - Едукација ученика и родитеља о здравим стиливима живота; - Обезбеђивање психолошке и социјалне подршке (у сарадњи са школским психологом /педагогом или Центром за социјални рад); - Превенција и безбедност у школи.	Разредне старешине
Образовање родитеља о развојним карактеристикама ученика и превенцији болести зависности у циљу успешнијег остваривања васпитне улоге породице	- Развој родитељских компетенција (упознавање детета ван породичног контекста, развијање знања и вештина у образовању и васпитању деце); - Промоција најуспешнијих ученика.	Педагошко-психолошка служба
Евалуација сарадње школе и породице	- Повратна информација родитељима (предлози за подршку детету код куће, доступност наставника за даљу сарадњу).	Педагошко-психолошка служба

Програм излета, екскурзија, студијских путовања и наставе у природи

Програм излета, екскурзија саставни је део школског програма и годишњег плана рада школе. Екскурзија ученика организује се за ученике средње школе у току године, у зависности од заинтересованости ученика и одлуке Савета родитеља. Због природе делатности, као и структуре и организације наставе (број ученика) школа ће организовати студијска путовања ученика. Студијска путовања имају образовну–васпитну и културну сврху. Студијска путовања могу да пруже могућност информисања и сазнања везаних за наставак школовања и музичке каријере. За предложени програм сагласност даје Савет родитеља. Програм екскурзије и студијских путовања садржи: образовно-васпитне циљеве и задатке; садржаје којима се постављени циљеви остварују; планирани обухват ученика; носиоце предвиђених садржаја и активности; трајање, путне правце, техничку организацију, начин финансирања и друга питања од значаја за реализацију програма екскурзије и студијских путовања. Након избора агенције програм путовања и општи услови путовања достављају се родитељима на писмену сагласност и саставни су део уговора који директор школе закључује са одабраном агенцијом. Пре путовања директор сазива заједнички састанак свих ученика који путују и њихових родитеља, коме присуствују стручни вођа пута и одељенске старешина. На састанку се сви ученици и родитељи обавештавају о правилима понашања, којих су дужни да се придржавају. После изведеног путовања, сачињава се извештај који вођа пута доставља директору школе са оценом о извођењу и квалитету пружених услуга. Извештај се доставља Савету родитеља ради разматрања, а Школском одбору ради разматрања и

усвајања. Приликом извођења екскурзије и студијских путовања мора се водити рачуна о свим видовима заштите и безбедности ученика.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Излети/ настава у природи	- извођење једнодневних излета с циљем упознавања одлазак и посећивање концерата врхунских достигнућа; - подстицање духовних доживљаја у музичком стваралаштву уз истовремено подстицање жеља за даљим музичким достигнућима; - утицање на савладавање дела наставног програма непосредним упознавањем садржаја предмета у природној и друштвеној средини; - проучавање феномена и објеката у природи; - стицање нових сазнања; - развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика.	Директор, одељенске старешине, предметни наставници и активи
Екскурзије	- Упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа која су у вези са делатношћу школе и остваривањем циљева из области моралног, емоционалног, професионалног, социјалног, естетског и физичког васпитања; - упознавање занимања људи која су карактеристична за поједине крајеве; - развијање позитивног односа према националним, уметничким и културним вредностима; - изграђивање естетских, културних и спортских потреба и навика као и позитивних социјалних односа међу ученицима и ученицима и професорима; - јачање међуљудских и другарских веза међу ученицима и наставницима.	Директор, Школски одбор, Савет родитеља, стручни вођа пута, одељенске старешине, тим за безбедност
Стручна и студијска путовања/ посете	- продубљивање и проширивање знања ученика о различитим темама везаним за опште и стручно образовање ученика; - информисања и сазнања везана за наставак школовања и музичке каријере; - упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа која су у вези са делатношћу школе; - развијање позитивног односа према националним, културним и естетским вредностима, позитивним социјалним односима, испољавање позитивних емоционалних доживљаја; - изграђивање естетских, културних и спортских потреба и навика као и позитивних социјалних односа међу ученицима и ученицима и професорима; - јачање међуљудских и другарских веза међу ученицима и наставницима.	Директор, Школски одбор, Савет родитеља, стручни вођа пута, одељенске старешине, тим за безбедност

Програм рада школске библиотеке/ медијатеке

Циљеви

Стручни сарадник – школски библиотекар, својим стручним ангажовањем, доприноси остваривању и унапређивању образовно-васпитног рада у основним и средњим школама, реализујући програм рада прилагођен наставним плановима и програмима. Програм рада школског библиотекара обухвата задатке и послове из области образовања и васпитања, као и библиотечко-информацијске послове из домена културних и уметничких аспеката образовања. Он подстиче промовисање читања и самосталност ученика у учењу, даје свој пун допринос развоју информационе писмености (медијске и информатичке) за ученике и наставнике, остварује сарадњу и заједничко планирање активности наставника, школског библиотекара и локалне самоуправе, обезбеђује електронске изворе и приступ ка њима, што омогућава ученицима да овладају вештинама налажења и критичког процењивања датих информација и перманентност учења током читавог живота.

Задаци

На основу Правилника о програму свих облика рада стручних сарадника („Службени гласник РС – Просветни гласник“ 5/2012, 6/2021. и др. правилник), школски библиотекар, реализовањем задатака и послова из области образовања и васпитања, као и библиотечко-информацијских из домена културних активности школске библиотеке, доприноси унапређивању свих облика и подручја рада, тако што учествује у пословима планирања, програмирања, организовања, унапређивања и праћења рада школе, односно целокупног образовног процеса, као члан школских тимова има задатке:

- развијања и неговања навике читања и коришћења библиотеке код ученика и наставника,
- развијања и промовисања правилне употребе свих облика извора информација,
- стварања услова за интердисциплинарни приступ настави и електронском учењу,
- мотивисања за учење и подстицање на оспособљавања за самостално учење и образовање током целог живота,
- сарадње са наставницима, ученицима и њиховим родитељима,
- праћења и подстицања развоја ученика у индивидуалним способностима и њиховим склоностима ка интелектуалном, емоционално-социјалном и сваком другом професионалном развоју,
- пружања помоћи обдареним ученицима при налажењу и избору одговарајуће литературе, а посебно ученицима који имају тешкоће у учењу и раду, али и оним ученицима који живе у тежим социјалним приликама, сарађујући са њиховим родитељима и релевантним институцијама,
- стварања услова за што непосреднији и једноставнији приступ библиотечком фонду и расположивим изворима информација, и развијање индивидуалне стваралачке способности и креативности код ученика,
- обезбеђивања приступа програмима који раде на развијању информационе писмености, како би се корисници оспособили за проналажење, анализирање, примену и саопштавање информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија,
- припремања и реализовања библиотечког програма намењеног ученицима са посебним потребама и посебним способностима,

- вођења аутоматизованог библиотечког пословања (инвентарисање и сигнирање, каталогизација, класификација библиотечке грађе и други послови),
- коришћење савремених облика и метода рада са ученицима,
- заштита и чување библиотечко-медијатечке грађе и периодична ревизија фонда.

Школска библиотека у процесу самовредновања рада школе. Школска библиотека учествује и у планирању развоја установе у целости кроз самовредновање квалитета рада установе, према Правилнику о стандардима квалитета рада образовно-васпитних установа, односно процени остварености појединих показатеља из области рада библиотекара дефинисаних Правилником о сталном стручном усавршавању и стицању звања наставника, васпитача и стручних сарадника. Самовредновање подразумева процену остварености области рада школског библиотекара у свим показатељима који су за те области прописане као и планирање професионалног развоја на основу уочених јаких и слабих страна педагошке праксе.

Поред наведених, школска библиотека обавља и разноврсне задатке који су у складу са специфичностима музичке школе (чување, издавање, вођење евиденције о музичким инструментима и свим пропратним реквизитима потребним за несметано одвијање васпитно-образовног рада, односно наступа ученика и наставника).

Задаци који се остварују у оквиру школске библиотеке су структурирани по областима рада стручних сарадника (библиотекара и медијатекара) и могу се даље конкретизовати и класификовати.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Планирање и програмирање образовно-васпитног рада	- Планирање набавке литературе и периодичних публикација за ученике, наставнике и стручне сараднике; - Израђивање годишњег, месечних и оперативних планова; - Планирање и програмирање рада са ученицима у библиотеци; - Планирање развоја школске библиотеке и набавка библиотечке грађе.	Библиотекар, медијатекар, директор, помоћник директора, ПП служба, наставници
Праћење и вредновање образовно-васпитног рада	- Учешће у изради годишњег плана рада и самовредновања рада школе; - Вођење аутоматизованог библиотечког пословања; - Одабирање и припремање литературе; - Коришћење сазнања и достигнућа савремене науке; - Побољшање информационе, медијске и информатичке писмености корисника.	Библиотекар, медијатекар, директор, помоћник директора, ПП служба, наставници
Рад са наставницима	- Сарадња са наставницима – на промоцији читања, у припремању ученика за самостално коришћење извора информација, око утврђивања годишњег плана обраде наставних јединица и коришћења наставничко-сарадничког дела фонда; - Коришћење ресурса библиотеке у процесу наставе; - Систематско информисање корисника о новим издањима, стручним часописима, тематским изложбама, позоришним представама, операма, концертима...	Библиотекар, медијатекар, ПП служба, наставници
Рад са ученицима	- Припремање ученика за самостално коришћење извора информација;	Библиотекар, медијатекар, ПП

	- Пружање помоћи код учења ван школе; - Помоћ у припреми и обради задате теме; - Упознавање са методама и техникама научног истраживања и библиографског цитирања; - Рад на развијању позитивног односа према читању; - Стимулисање навике да пажљиво користе и чувају библиотечку грађу; - Подстицање побољшања информационе, медијске и информатичке писмености; - Рад у читаоници и на реализацији школских пројеката.	служба, наставници, ученици
Рад са родитељима/ старатељима	- Давање информација о читалачким интересовањима и потребама ученика	Библиотекар, медијатекар, родитељи/ старатељи
Рад са директором, стручним сарадницима	- Сарадња у вези са набавком и коришћењем грађе; - Информисање о развоју медијске и информатичке писмености; - Припрема мултидисциплинарних пројеката, изложби, радионица, књижевних сусрета, пројеката...; - Припремање и организовање културних активности школе; - Припремање прилога и израда школског листа и интернет презентација школе.	Библиотекар, медијатекар, директор, помоћник директора, ПП служба, наставници
Рад у стручним органима и тимовима	- Рад на изради годишњег и развојног плана школе и школског програма; - Рад у тимовима у складу са решењем директора.	Библиотекар, медијатекар, директор, помоћник директора, ПП служба, чланови тимова и актова
Сарадња са надлежним установама, организацијама, удружењима и јединицом локалне самоуправе	- Сарадња са другим школама, школским, народним и др. библиотекама; - Сарадња по питању промоције рада библиотеке и школе; - Сарадња са просветним, научним, културним и другим установама (новинско-издавачка предузећа, радио-телевизијски центри, филмске и позоришне куће, домови културе...); - Учешће у раду Друштва школских библиотекара Србије и др. стручних друштава.	Библиотекар, медијатекар, представници установа, организација, удружења...
Вођење документације, припрема за рад и стручно усавршавање	- Праћење и евиденција коришћења литературе; - Вођење документације о раду библиотеке; - Вођење евиденције о културној и јавној делатности - Вођење евиденције о освојеном наградама ученика и наставника - Вођење евиденције о новинским записима - Стручно усавршавање (семинари, саветовања, скупови...).	Библиотекар, медијатекар

Програм безбедности и здравља на раду

Програм безбедности и здравља на раду у школи обухвата мере и активности усмерене на заштиту здравља и спречавање повреда ученика, запослених и других лица која бораве у школском простору. Програм подразумева сарадњу школе, родитеља, локалне самоуправе и надлежних институција. Посебна пажња посвећује се превентивном деловању, едукацији и редовном унапређивању услова рада и боравка у школи.

У оквиру програма организују се и едукативна предавања од стране противпожарне заштите за наставнике, али и ученике по потреби, предавања саобраћајне полиције, предавања лекара и социјалних радника. Теме предавања нису прецизиране, већ ће се о њима одлучивати у складу са приоритетима.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Превентивни и периодични преглед опреме за рад	Провера исправности школске опреме и уређаја	Руководство школе, лице за безбедност
Испитивање услова радне околине	Контрола услова као што су осветљење, бука, температура, вентилација	Лице за безбедност, надлежне службе
Процена ризика	Израда акта о процени ризика у радном окружењу	Руководство школе, стручна служба
Едукација запослених	Обуке за безбедан рад и поступање у ванредним ситуацијама	Лице за безбедност, спољни стручњаци
Евиденција повреда на раду	Евидентирање и анализа повреда у школи	Руководство школе, лице за безбедност
Осигурање запослених	Закључење осигурања од повреда на раду	Школа, осигуравајућа кућа
Предавања из области безбедности	Организовање предавања за наставнике и ученике (ПП заштита, полиција, лекари)	Руководство школе, надлежне институције
Упознавање ученика са опасностима	Разговори и едукација током наставе и одељењске заједнице	Наставници, одељењске старешине
Сарадња са институцијама	Координација са државним и локалним органима ради примене прописа	Руководство школе
Пружање прве помоћи	Оспособљавање особља за пружање прве помоћи	Наставно и техничко особље
Забрана пушења у школи	Спровођење забране пушења у школским просторијама	Сви запослени и ученици

Начин остваривања области развојног плана школе који утичу на образовно-васпитни рад

У складу са мисијом школе да буде центар изврсности у музичком образовању и визијом којом стремимо ка лидерству у области иновативног, инклузивног и целокупном развоју усмереног учења, наша школа настоји да континуирано унапређује све области свог рада. Мото „Постани будућност музике“ води нас у креирању амбијента у ком ученици не само да развијају своје музичке вештине, већ и постају самосвесни, емпатични и одговорни појединци.

Поред наставе као кључне делатности, у развојном плану посебно место заузимају и друге области које утичу на образовно-васпитни процес. Истичу се области „Подршка ученицима“ и „Етос“, као темељи за изградњу подстицајног окружења, унапређење квалитета учења и развој личног и уметничког идентитета сваког ученика.

Подршка ученицима

Циљ ове области је да се обезбеде услови у којима сваки ученик добија подршку у развоју својих талената и постигнућа. Подршка је усмерена на целокупан развој ученика – уметнички, емоционални и социјални. Реализује се кроз:

- Индивидуализовану наставу која уважава различит темпо и стил учења
- Стручно вођење кроз консултације, менторство и редовно праћење напредовања
- Саветодавни рад и разговоре са ученицима и родитељима, уз укључивање педагошко-психолошке службе уколико је потребно
- Обогаћивање курикулума активностима које развијају сценску сигурност, интерпретацију и јавни наступ
- Подстицање заједништва и сарадње у ансамблима, хору, оркестру и другим групним формама

Етос

Етос школе одражава вредности, ставове и понашања која се негују у свакодневном животу школе. У нашој школи, етос се темељи на уметничкој и личној зрелости, отворености и међусобном уважавању. Активности у овој области усмерене су на:

- Изградњу културе у школи у којој се поштују различитости и негује индивидуалност
- Стварање подстицајне и безбедне атмосфере за све ученике
- Развијање позитивних навика, одговорности, самопоуздања и сарадње
- Организацију културних догађаја и наступа који оснажују осећај припадности школи и уметничкој заједници
- Афирмацију успеха ученика и неговање уметничког интегритета

Ове области су саставни део развојног плана и реализују се у складу са дефинисаним циљевима, временским оквирима и методама евалуације. Њихово остваривање се прати кроз 1) редовно вредновање, 2) ангажовање учесника у образовно-васпитном процесу и 3) спремност на сталне промене и унапређења.

Активности за остваривање области развојног плана које утичу на образовно-васпитни рад

Област	Циљ	Активности	Носиоци	Време реализације	Начини/критеријуми вредновања
Подршка ученицима	Обезбеђивање услова за развој потенцијала и унапређење постигнућа	Индивидуални приступ у настави, додатни часови, саветовање, развој јавних наступа	Наставници инструменталне и теоретске наставе, педагошко-психолошка служба	Током целе школске године	Извештаји наставника, анкете, педагошка документација
Подршка ученицима	Превенција осипања и демотивације ученика	Редовне консултације, разговори са родитељима, праћење напредовања	Одељењске старешине, наставници	Квартално/по потреби	Анализа успеха, педагошке свеске, белешке са састанака
Етос	Развијање позитивне школске климе и осећаја припадности	Организација приредби, јавних наступа, обележавања важних датума	Тим за културну и јавну делатност, сви запослени	Током целе школске године	Присуство на догађајима, повратне информације, ангажовање ученика
Етос	Подстицање вредности као што су сарадња, одговорност и уметнички интегритет	Примена ненасилне комуникације, афирмација успеха ученика	Тим за развој квалитета установе, наставничко веће	Континуирано током школске године	Анкете ученика и родитеља, анализе на наставничком већу

Поред основних области, које се непосредно односе на извођење наставе и индивидуалног рада са ученицима, Школа за основно и средње музичко образовање „Стеван Мокрањац” у Пожаревцу посвећује посебну пажњу и другим сегментима који имају снажан утицај на квалитет образовно-васпитног процеса. Ове области обухватају стручни развој наставника, унапређење компетенција ученика, дигитализацију рада, сарадњу са заједницом и побољшање материјално-техничких услова.

Развој и остваривање ових области доприноси целовитом приступу образовању, стварању подстицајног и савременог окружења за рад, те унапређивању уметничког израза ученика. Њихова реализација је усмерена на постизање вишег степена ефикасности, креативности и професионалности у раду школе.

У наставку су приказане кључне активности, очекивани исходи и одговорни носиоци реализације за сваку од наведених области, са циљем да се осигура систематски и одржив развој школе у складу са савременим образовним трендовима и потребама заједнице.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Стручно усавршавање наставника - Семинари, радионице	Унапређење квалитета наставе; Примена савремених метода; Професионални развој наставника.	Директорка школе Тим за стручно усавршавање

- Стручни скупови - Размена добре праксе		Стручни активи
Развој компетенција и креативности ученика - Интердисциплинарни пројекти - Такмичења, приредбе - Радионице за импровизацију и композицију	Повезивање уметничких области; Развијање изражајности и маште; Самопоуздање кроз јавне наступе.	Наставници стручних предмета Педагошко-психолошка служба Спољни сарадници
Дигитализација наставе и управљања - Употреба дигиталних алата - Обука наставника - Електронски дневници	Већа ефикасност и прегледност рада; Боља комуникација са родитељима; Савремено образовно окружење.	Директорка школе Наставници
Сарадња са локалном заједницом - Културни догађаји - Партнерски пројекти - Хуманитарне активности	Јачање културне свести; Промоција школе у јавности; Практична примена знања.	Директорка школе Тим Наставници Локални партнери
Уређење школског амбијента - Техничка опрема - Одржавање простора - Набавка инструмената	Повољни услови за рад и учење; Естетски амбијент; Мотивација ученика и наставника.	Школски одбор Директорка школе Техничка служба Локална самоуправа

Факултативни наставни предмети, њихови програмски садржаји и активности којима се остварују

Основе система одбране Републике Србије

Факултативна настава из области *Основе система одбране Републике Србије* има за циљ да ученицима завршних разреда средњих школа, укључујући и музичке школе, пружи основна знања о систему одбране, правима и обавезама грађана у условима ванредног и ратног стања, као и о месту и улози Војске Србије у систему безбедности. Циљ програма је развијање патриотске свести, јачање осећаја одговорности према друштву и држави, као и информисање ученика о могућностима професионалног ангажовања у одбрамбеном систему.

Настава се реализује у оквиру четири часа одељенског старешине и обухвата различите тематске целине, прилагођене узрасту и интересовањима ученика. У реализацију наставе могу се укључити представници територијалних органа Министарства одбране и резервне војне старешине. Наставни садржаји се преносе уз помоћ презентација, писаних материјала и интерактивних метода рада, а координацију активности врши школа у сарадњи са надлежним центрима Министарства одбране.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Предавање и дискусија	- Место, улога и задаци Војске Србије у систему безбедности и одбране.	Наставник (РВС), Одељенски старешина, Представник МО

Презентација и разговор	- Војна, радна и материјална обавеза; - Добровољно служење војног рока.	Наставник (РВС), Одељенски старешина, Представник МО
Информативна радионица	- Како постати професионално војно лице; - Како постати старешина.	Наставник (РВС), Одељенски старешина, Представник МО
Спортске и физичке активности	- Значај физичке спремности за војни позив.	Наставник (РВС), Одељенски старешина, Представник МО
Обука и симулације	- Основе службе осматрања и обавештавања; - Облици неоружаног отпора.	Наставник (РВС), Одељенски старешина, Представник МО
Излагање и анализа	- Хемијско и биолошко оружје, запаљива средства; - Цивилна заштита.	Наставник (РВС), Одељенски старешина, Представник МО
Тактичко-технички збор	- Приказ опреме и наоружања; - Разговор са припадницима ВС.	Војна лица, Представник МО

Програми и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа

Развијање способности за решавање проблема, комуникације, тимског рада, самоиницијативе и подстицање предузетничког духа представљају компетенције које су неопходне свима за добро сналажење у свакодневном, а посебно у професионалном животу. Због тога је потребно да се и током наставе и током ваннаставних активности сви просветни радници труде како би ове компетенције, код сваког ученика понаособ, биле развијене на највишем могућем нивоу.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ
Способност за решавање проблема	- Препознавање проблема – подразумева препознавање незадовољене жеље; - Дефинисање проблема и циља – потребно је дефинисати проблем – начин који омогућава трагање за решењем; - Прецизно дефинисање циља – трагати за адекватним решењем; - Креирање могућих решења – потребно је смислити бар три алтернативна решења за проблем; - Процена могућих решења – представља одговор на питања: да ли решење задовољава незадовољену жељу која је у основи проблема, да ли решење уважава жеље других актера укључених у проблем, да ли је легално и социјално прихватљиво решење и да ли је у оквиру мојих моћи?;	Наставници, директор, ученици, стручни сарадници

	- Доношење одлука – решења која не задовољавају све горе описане услове, се одбацују. У случају да постоји више решења која задовољавају све услове особа бира себи најбоље; - Примена решења – подразумева планирање, одигравање (увежбавање), бирање најефикаснијег начина и примену у конкретној ситуацији; - Провера ефекта решења – да ли је одабрани вид понашања довео до постизања жељеног циља?	
Комуникација	- Асертивност – директно, јасно и искрено исказивање својих осећања, потреба и ставова особи која својим понашањем крши туђа права; - Способност супротстављања на неагресиван и неманипулативан начин; - Проста асертивна реченица садржи став, чињеницу или опсервацију (кратка реченица која исказује потребу или право онога који је изговара.); - Емпатичка асертивност садржи емпатију, препознавање стања и осећања друге особе и асертивност, исказивање сопствених потреба.	Наставници, ученици, стручни сарадници
Активно слушање	- Умеће слушања – потешкоћа за много људи. Слушање захтева активан напор да би се разумело шта други говоре; - Активно слушање – свесна радња која се вежба: ▪ немати предрасуде у вези са говорником или оним шта је речено без пребрзих закључака; ▪ не планирати одговор у току слушања; ▪ сачувати дистанцу у односу на сопствено мишљење и проблеме; ▪ бити сконцентрисан и посебно слушати есенцијалне ставке; ▪ обратити пажњу на говорников тон и говор тела; ▪ обратити пажњу на сопствени говор тела; ▪ употребљавати рефлексije, климање главом и звуке који означавају разумевање.	Наставници, директор, стручни сарадници
Тимски рад	- Сврха рада у тимовима – постизање резултата који су бољи од индивидуалних; - Низ предуслова за ефективан тимски рад: ▪ анализира се комуникација унутар тима; ▪ анализира се приступ задацима у тиму; ▪ мери се квалитет при решавању практичног проблема;	Наставници, ученици, директор, стручни сарадници

	▪ учи се о тимској синергији и о вештинама које су неопходне да би се она постигла; ▪ учесници добијају одређену ситуацију коју треба да реше, најпре индивидуално, а затим у оквиру тима; - Ефективан тимски рад доноси решења која су далеко боља од свих индивидуалних.	
Самоиницијатива	- Самоиницијатива – самопоуздање – амбиција коју је неопходно поседовати за храбро доношење одлука.	Наставници, ученици
Подстицање предузетничког духа	- Предузетништво – могућност појединца да идеју претвори у дело. Укључује креативност, иновацију, решавање проблема, позитивно размишљање, стварање прилика и преузимање ризика, као и могућност да појединац планира да спроведе пројекте како би постигао одређене циљеве; - Активности чији је циљ развијање способности за решавање проблема, комуникације, тимског рада, самоиницијативе и подстицање предузетничког духа могу бити: ▪ Често организовање разних такмичења; ▪ Подстицање ученика да раде разне пројекте (најбоље преко Ученичког парламента), када могу тражити подршку код наставника, школе и код представника локалне заједнице.	Наставници, стручни сарадници

Начини остваривања и прилагођавања програма музичког и балетског образовања и васпитања ученика са изузетним способностима

Школа за основно и средње музичко образовање „Стеван Мокрањец” остварује и прилагођава програм образовања и васпитања у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, у делу који се односи на ученике са изузетним способностима. Ови ученици се препознају као особе са посебним даром у области музике, чији се потенцијал развија кроз специфичне облике наставе и педагошке подршке.

Прилагођавање наставе обухвата израду индивидуализованих образовних планова, примену напредних и обогаћених садржаја, убрзано напредовање у складу са способностима ученика, као и укључивање у такмичења, концерте, радионице и јавне наступе. Настава се организује тако да подстиче креативност, музичко изражавање и висок степен самосталности у раду.

Остваривање овог програма подразумева сарадњу наставника, родитеља и стручних сарадника школе, као и могуће ангажовање спољних стручњака ради праћења и подршке развоју ученика. Школа подстиче развој ученичких потенцијала уз уважавање индивидуалних карактеристика, интересовања и образовних потреба.

Програм Ученичког парламента

Програм рада Ученичког парламента у музичкој школи треба да буде прилагођен специфичностима уметничког образовања, али и да прати основне циљеве ученичког деловања: активно учешће ученика у животу школе, унапређивање школског амбијента, и развијање одговорности, иницијативе и сарадње.

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ/ ИСХОДИ	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Прва конститутивна седница (избор председника, заменика председника, записничара и представника који ће учествовати у заседању проширеног сазива Школског одбора)	- Избор руководства Ученичког парламента.	Педагошко-психолошка служба	Септембар
Упознавање са законским оквирима рада парламента и испитивање потреба ученика	- Испитивање потреба ученика.	Педагошко-психолошка служба	Септембар
Упознавање са програмом рада Ученичког парламента у музичкој школи	- Програм рада Ученичког парламента се представља ученицима.	Педагошко-психолошка служба	Септембар
Организација Дечје недеље	- Прецизирање активности УП у току Дечје недеље	Председник УП	Октобар
Предлози за осавремењивање наставе	- Увођење савремених метода и приступа како би се повећала мотивација ученика, развиле кључне компетенције и	Руководство УП	Током школске године

	побољшали образовни исходи.		
Предлози за унапређење услова у школи	- Музички квизови или тематски дани.	Чланови тима	Током школске године
Развијање и неговање различитости и културе понашања у оквиру васпитно-образовних активности	- Повезивање ученика кроз уметничке и ваннаставне активности.	Разредне старешине	Током школске године
Радионице са наставницима	- Радионице о правима ученика, превенцији насиља, здравим стиливима живота.	Чланови тима	Током школске године
Учешће у хуманитарним акцијама и подршка локалној заједници	- Ученици се охрабрују да се укључе у хуманитарне активности, јер се тако развијају осећај одговорности, емпатије и припадности.	Чланови тима	Током школске године
Сарадња са другим школама и институцијама културе (средње школе, музичке академије, позоришта, музеји)	- Сарадња са другим школама и институцијама омогућава размену искустава, знања и добре праксе, чиме се граде пријатељства и узајамна подршка, а и развијају се културне навике.	Чланови тима	Током школске године
Укључивање у различите пројекте	- Тимски рад кроз групне пројекте и заједничке презентације; - Укључивање стручњака из праксе (гостујућа предавања).	Чланови тима	Током школске године
Обележавање Дана школе – уметнички програм у организацији ученика	- Ученици ће развијати одговорност, тимски дух и самопоуздање.	Чланови тима	Март
Евалуација активности Ученичког парламента	- Реализоване активности се анализирају и <u>предлажу</u> се нове.	Чланови тима	На крају првог и другог полугодишта
Писање извештаја о раду УП	- Израда извештаја о раду УП и представљање свим актерима васпитно-образовног процеса.	Чланови тима	На крају првог и другог полугодишта

Други програми и манифестације од значаја за школу

Школа за основно и средње музичко образовање негује богату ваннаставну делатност кроз низ културних и едукативних програма, који пружају ученицима могућност да своја знања и вештине прикажу ван учионице, у реалном уметничком контексту. Ови програми, често отворени за јавност, доприносе унапређењу квалитета наставе, промоцији школе и очувању музичке традиције.

Манифестација Дан клавира

На иницијативу Стручног већа клавириста, од школске 2009/2010. године покренута је манифестација *Дан клавира*, која се одржава сваког марта. Циљ је

обележавање значајних годишњица великих светских композитора и пијаниста. У оквиру манифестације организују се изложбе, јавни часови, предавања, семинари, као и концерти ученика, студената и еминентних клавирских уметника. Манифестација је препозната као један од најуспешнијих програма школе и окупља госте и из других музичких школа региона.

Фестивал Царевчеви дани

У јулу месецу школа активно учествује у организацији фестивала *Царевчеви дани*, који се одржава у сарадњи са Културним центром Велико Градиште, под покровитељством Општине и Министарства културе. Фестивал је посвећен стваралаштву Властимира Павловића Царевца, истакнутог шефа Народног оркестра Радио Београда.

У такмичарском делу програма виолинисти се надмећу у извођењу народне музике по његовим записима. Пратећи програм укључује Летњу академију народне музике (ЛАНАМ), концерт *Мокрањац Царевцу*, као и едукативне и промотивне активности које реализују ученици и наставници школе.

Новембарски дани културе

У сарадњи са Културно-просветном заједницом града Пожаревца, школа сваке године учествује у манифестацији *Новембарски дани културе*, кроз концерте, књижевне вечери, трибине и културне програме. Завршни догађај обележава свечана додела *Повеље културе*, којој школа доприноси својим програмским садржајима.

Новогодишњи концерти

Традиционално се у децембру одржавају *Новогодишњи концерти*, у матичној школи и издвојеним одељењима. Програм ових концерата обухвата дела класичне музике, цез, филмску музику и савремене аранжмане народних мелодија. Често су тематски осмишљени, са циљем популаризације школе и приближавања музичке уметности широј публици.

Ускршњи концерт

Ускршњи концерт, као део празничног програма школе, одржава се сваке године у априлу. Ученици изводе духовна и пригодна музичка дела, обележавајући овај важан хришћански празник у свечаној и уметничкој атмосфери.

Ученичка задруга Хармонија

Ученичка задруга *Хармонија*, основана у октобру 2019. године, подстиче креативност и предузетништво међу ученицима. Њена основна делатност је снимање и продукција музичких записа, чиме ученици стичу практична знања из области музике и технологије.

Поред тога, задруга се бави хуманитарним активностима, организацијом концерата, као и изработом и продајом новогодишњих украса и честитки. На тај начин ученици развијају друштвену одговорност, уметничке вештине и предузетнички дух.

Преглед других програма и манифестација од значаја за школу

Назив програма/манифестације	Циљеви	Време реализације
Манифестација Дан клавира	Обележавање годишњице великих композитора; концерти, предавања, изложбе	март
Фестивал Царевчеви дани	Такмичење у народној музици, ЛАНАМ концерт <i>Мокрањац Царевицу</i>	јул
Новембарски дани	Концерти, књижевне вечери, додела <i>Повеље културе</i>	новембар
Новогодишњи концерти	Тематски концерти (филмска музика, народне мелодије, цез...)	децембар
Ускршњи концерт	Свечани програм поводом Ускршњег празника	април (варијантно)
Ученичка задруга Хармонија	Снимање и продукција музике, развој ученичког предузетништва	током године

ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Праћење остваривања Школског програма спроводи се континуирано ради унапређивања квалитета образовно-васпитног рада. У процес су укључена стручна већа, активи, тимови и одељењска већа, који годишње вреднују оствареност циљева, резултате наставе и постигнућа ученика, као и усклађеност програма са Годишњим планом рада.

Стручни актив за развој Школског програма има кључну улогу у евалуацији и предлаже измене и допуне уколико се уоче недостаци, у виду анекса који се подноси Школском одбору.

Тим за самовредновање сваке године бира области за анализу квалитета рада, при чему се Школски програм вреднује најмање једном у четворогодишњем периоду.

Екстерну евалуацију спроводи школска управа, а школа је обавезна да поступа по препорукама у датим роковима.

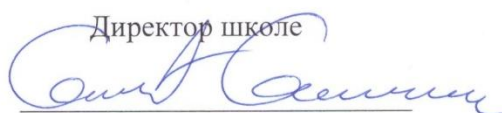
Резултати праћења користе се за планирање наредног циклуса програма и унапређивање рада школе у целини.

На основу Закона о основама система образовања и васпитања Школски одбор је на својој седници од 27. 6. 2025. год. донео одлуку о усвајању

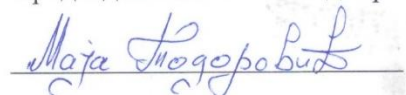
ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА
ШКОЛЕ ЗА ОСНОВНО И СРЕДЊЕ МУЗИЧКО
ОБРАЗОВАЊЕ
„СТЕВАН МОКРАЊАЦ“ ПОЖАРЕВАЦ
2025 – 2029.

Директор школе

Каролина Спречаковић, проф.

Председник Школског одбора

Маја Тодоровић